

हिरिहरमहाराजउदासी यांची कविता

अभंग व पदे

आणि

एक गद्य लेख.

संपादक

मोरो केशव दामले, एम. ए.

प्रकाशक

• दामोदर सांवळाराम आणि मंडळी,
प्रिटर्स, पढिलशर्स आणि कमिशन-एजेंट्स, ठाकुरद्वार-मुंबई.

सन १९११ ई.

किंमत १ रुपया.

O 155:1 M 68 x
E 1
233918

हे पुस्तक मालकाकरिता दासोदर सौवकाराम यंदे यांनी नं. ४३४
ठाकुरद्वार रोड, मुंबई येथे “इंडुप्रकाश” आपखान्यांत छापिले.

हे पुस्तक सन १८६७ च्या २५ व्या आकटाप्रमाणे रजिस्टर करून
या संवंधाचे सर्व हक्क संपादकांनी आपणाकडे ठेविले आहेत.

प्रस्तावना.

श्री हरिहरमहाराज उदासी द्यांच्या कवितेचा संपादक या नात्यानें एकदोन गोष्टींचा येथे खुलासा करणे, अवश्य आहे. त्या अशाः—त्यांनी जे अभंग लिहिले आहेत, ते विषय-योजना, माथाळा, मुद्दा, वैरागी कांही एक व्यवस्था मनांत न आणितां जें ज्या वेळी जितके स्फूर्तीमध्ये आलें, तें त्या वेळी तितके लिहून ठेविलें आहे. द्यामुळे कधीं एकच ओळ, तर कधीं दोन, तीन, दहा, पंधरा, शंभर, अशा, ओळी एकसारख्या लिहिण्याचा त्यांचा परिपाठ असे. द्या पुस्तकांत अभंगांचे वर्गीकरण करून ते वर्गानुसार छापले नाहीत; तर ते अभंग वाचून साधारणपणे जेर्थे जेर्थे एक विषय किंवा मुद्दा संपतो, त्या त्या ठिकाणी तुकडे पाझून प्रथेकास साजेल असें नांव देऊन ते छापिले आहेत. अशा प्रकारे आपल्या अभंगांची कांही व्यवस्था व्हावी अशी त्यांची इच्छा होतीच; बँ त्यांच्या हयातीतच हें काम थोर्डेसें झालें होतें. तें तसेच पुरें करून अभंग प्रसिद्ध केले आहेत. तात्पर्य इतकेच कीं,

अभंगांचे वेगळे वेगळे गुच्छ करून त्यांच्या शिरोभागी त्यांस साजतीलशी नावें देणे हें काम मी केलेले आहे. तें त्यांचे हाताचे नाही, किंवा त्यांचे दृष्टीखालीही झालेले नाही. ह्यामुळे त्याची जबाबदारी त्यांजवर मुळीच नाही. अनेक ठिकाणी योग्य नावे देण्याचे काम कठिणच पडल्यामुळे ती वाचकांस पसंत पडतील कीं नाही, ह्याची शंका आहे. तरी अशा ठिकाणी योग्य दिसेल तें नांव त्यांनी देऊन अयोग्य नांवाबद्दल मला क्षमा करावी, इतकीच बिनंति आहे.

दुसरे असें कीं, अपशब्द बहुतेक ठिकाणी गाळले आहेत. कांहीं ठिकाणी चुकून राहिले आहेत. साधूच्या तोंडचे अपशब्द-सुद्धां गाळून नेयेत असें माझ्या कांहीं मित्रांचे म्हणणे होतें. परंतु ब्रह्मतास तसें करणे पसंत पडणार नाहीं असें समजून त्यांचे जागी फुल्या दिल्या आहेत.

अखेरीस, या आधुनिक संताच्या कवितेचा, अनुभवाचा, ज्ञानाचा, व उपदेशाचा, परमार्थप्रवण लोकांस फायदा मिळो अशी परमेश्वरचरणी प्रार्थना करून वाचकांची रजा घेण्यापूर्वी त्यांस त्याचा परिचय थोडक्यांत करून देतों.

नागपुर,
ता. १५ मे १९११. }-

संपादक.

॥ श्रीदत्त ॥

परिचय.

श्रीहरिहरमहाराज उदासी द्यांचा अल्प परिचय वाचकांस करून देण्याचा या लेखाचा उद्देश आहे. द्यांचे साधांत चरित्र जरी मनोरंजक व परमार्थदृष्ट्या शिक्षणप्रद असलें, तरी तें लिहिण्याचा व लिहून प्रसिद्ध करण्याचा काळ लांब असल्यामुळे, तो प्रयत्न बाजूस ठेवणे भाग आहे.

द्यांचे पूर्वाश्रमांचे नांव नीलकंठ रामकृष्ण पाळदे. हे पुण्याचे राहणारे सुप्रसिद्ध भास्कर दामोदर पाळदे द्यांचे पुतण्ये होते. द्यांचा जन्म शके १७९२ (स. १८६८) मध्ये झाला. द्यांचे वडील ह्यांच्या बाळपणींच वारले. हे आपल्या मातुःश्रीस वहिनी असे म्हणत व ह्यांचीं भावंडे अद्याप तसेच गृहणतात. द्यांचे बहुतेक सर्व शिक्षण पुण्यासच झाले. हे न्यू इंग्लिश स्कूलमधून म्यांट्रिक्युलेशन व स्कूलफायनल या परीक्षा पास झाले. द्यांस कौनैजांतिल शिक्षण मिळाले नव्हते.

द्यांचीं आईबांपे भाविक व धर्मशील असल्यामुळे, लढानपणा-पासूनच ह्यांची धर्मविर चांगली श्रद्धा होती. बडोदे संस्थानांत चांडोदा-कर्नाळीचे पलीकडे सिनोरजवळ नर्मदातीरी श्रीअनसूयमातेचे एक पुराणप्रसिद्ध पवित्र स्थान आहे. ह्यांचे वडील परलोकवासी झाल्यानंतर लौकरच ह्यांच्या मातुःश्रीने आपल्या सर्व मुलांसह या पुण्यतीरीं जाऊन आपल्या सर्व मुलांस मातेच्या ओँटीन घातले. तेव्हांपासून ह्यांची श्रीअनसूयमातेचे चरणी दृढ भक्ति जडली व ती शेवटपर्यंत सारखी वाढतच होती. तसेच ह्यांच्या

मातुःश्रीच्याच द्वारे ह्यांस वाडीच्या पादुकांचे प्रथम दर्शन घडून हें दत्तभक्त झाले. पुणे जिल्ह्यांतील खेड या गांवीं श्रीचंडीराम महाराजांनी स्थापन केलेले जें प्रसिद्ध विष्णुमंदिर व संस्थान आहे, तेथेही वारंवार दर्शनास जाण्याचा ह्यांच्या वडीलमातुःश्रीचा पारी-पाठ असे. ह्यांच्या लहानपणीं त्या ठिकाणीं श्रीचंडीराममहाराजांचे शिष्य श्रीरामभटजी हे त्या संस्थानचे गार्दीवर विराजमान होते. ह्या श्रीरामभटजींचा नीलकंठास लहानपणींच उपदेश मिळाला होता. तरी श्रीअनमूल्यमाता व वाडीच्या पादुका ह्यांचे ठारीं नीलकंठांचे प्रेम विर्शेष होतें. त्यावेळीं वाडीक्षेत्रीं सुप्रसिद्ध श्रीमौनीमहाराज ह्यांचे वृद्धापकाळीं वास्तव्य होतें. या श्रीमौनीमहाराजांचे ठारीं नीलकंठरावांचे प्रेम फारच जडले होतें. तें इतके कीं, नीलकंठरावांनी जेव्हां सन १८९६ सालीं संसारत्याग करून, पुणे सोडून वाडीचा वास स्वीकारिला, तेव्हां त्याच्यापूर्वीं नुकतेच समाधिस्थ झालेले श्रीमौनीमहाराज हे सध्या आपल्यास मार्गदर्शक नाहीत असें वाढून व त्यांचा विरह दुःसह होऊन नीलकंठराव हे एकदां वाडीस आत्महत्या करून घेण्यासही प्रवृत्त झाले होते. परंतु तो प्रयत्न फसला. नीलकंठरावांची वृत्ति प्रथमपासूनच एककळी व तापट असल्यामुळे आणि त्यांच्या स्वभावास आंत एक व वाहेर एक, म्हणजे संसारी माणसांचे कमजास्त वेगडी वर्तन, विलकुल खपत नसल्यामुळे त्यांचे स्वकीयांशीं किंवा परकीयांशीं, कोणाशींच मुळींच पटले नाहीं. त्यामुळे अखेरीस त्यांचे मन जगावर प्रविढून जाऊन त्यांनी संसारत्याग केला व वाडीत पादुकांचे सेवेमध्ये आपले आघेष्य घालविष्ण्याचा निश्चय केला. वाडीस गेल्यानंतर लौकरच

त्यांस, त्या वेळी तेथें असणारे श्रीदिगंबरमहाराज उर्फ श्रीनागा-
शिवरामपुरजी—हे नम साधु होते—हांचे दर्शन झाले. त्यांच्या
'नादीं लागून' नीलकंठरावांनी वाडी सोडिली आणि ते हरिहर-
महाराज बनले.

श्रीहरिहरमहाराजांचा योगाभ्यास या श्रीनागाशिवरामपुरजीं-
पाशींच झाला, व त्यांची पूर्वजन्मीचीच तयारी किंवा अधिकार
मोठा असल्यामुळे, त्यांचा हा अभ्यास केवळ वर्षसहा महिन्यांतच
पूर्ण होऊन ते आपल्या गुरुपासून स्वतंत्र राहू लागले. त्यानंतर
हा गुरुशिष्यांची एकदांच गांठ पडली होती. योगाभ्यास पूर्ण
होऊन श्रीहरिहरमहाराज आपल्या गुरुंचा निरोप घेऊन निवेपर्यंत
स्वाभाविकपणेच त्यांचा सर्वसंगपरित्याग होऊन शिष्यहीं गुरुप्रमाणेच
नम स्थिरीत राहू लागले. या स्थिरीत त्यांचीं जीं एकदोन वर्षे गेलीं,
तीं कोल्हापुस्तके दक्षिणभागीं व बेळगांव जिल्हाचे उत्तरभागीं गेलीं.
नंतर सेवकजनांच्या आग्रहास्तव त्यांनी पुढी वर्षे धारण केली.

हा अवधीत श्रीहरिहरमहाराजांस जें पारमार्थिक ज्ञान व
जो पारमार्थिक अनुभव प्राप्त झाला, त्यामुळे त्यांस गुरु करण्याची
तळमळ वाढू लागली. तेव्हां गुरुचे शोधांत त्यांनीं वाडीपासून
काशीपर्यंतचा प्रवास केला, आणि अखेरीस श्रीक्षेत्र काशी येथे
अत्यंत विद्वान् सुप्रसिद्ध स्थितप्रज्ञ श्रीदक्षिणामूर्तिस्वामी हांचे
शिष्यत्व स्वीकारिले. हे स्वामीमहाराजही त्यानंतर लौकरच
निजानंदी द्विमध्य झाले.

श्रीहरिहरमहाराज हे आपणास उदासी असें म्हणवीत. तथापि,
त्यांचा व पंजाबांतील उदासी शीख पंथाचा अर्थाअर्थी कांहीं एक

संबंध नाही; तर स्वतःच्या उदास वृत्तीस अनुलक्षनं त्यांनी हें जणू कांहीं एक उपनांवच धारण केले होतें. असो.

या आश्रमांतील त्यांचा सर्व आयुष्यकम दृष्टान्तानुसार चालत असे. जेव्हां दृष्टान्त संदिग्ध असे, म्हणजे त्याजवरून त्यांना स्वतःला स्पष्ट निर्णय करितां येत नसे, तेव्हां ते गुर्वाज्ञेप्रमाणे चिड्या टाकून जी चिढी येईल, ती गुर्वाज्ञा समजत व त्याप्रमाणे वागत.

या साधुवृत्तीत त्यांनी पहिलीं दोनतीन वर्षे बरीच वैद्यकी केली, म्हणजे लोकांस मोफत औषधे देऊन परोपकार केला. तो कोल्हा-पुराकडील लहानथोरांच्या स्मरणात असेलच. खांस कुञ्यांचा फार शोक होता. दोनएक वर्षे गुरुसेवा म्हणून खांनी गोसेवा आरंभिली. त्यांनी एकंदरू चारच गाई जमविल्या होत्या. त्यांचीं त्यांनी अंबाबाई, अनसूया, नर्मदा व लक्ष्मुंबाई, अशी नांवे ठेविली होतीं. द्या गाईची त्यांनी एकनिष्ठपणे अशी कांहीं सेवा केली कीं, तशा गाई मोठमोठ्या राजेरजवाढ्यांच्या पदसि किंवा प्रदर्शनांतही पाहण्यास मिळणे कठीण ! द्या गाईचे ठायी त्यांचे इतके कांहीं निष्कारण, अकृत्रिम व निर्मल प्रेम होतें कीं, अखेरीस जेव्हां द्रव्यसाधनाचे अभावी त्यांस त्यांनी इतरांचे स्वाधीन करून दिलें, तेव्हां ते अगदी अक्षरशः ढळढळ रडले !

असो. इतक्या गोष्टी त्यांचे अभंग व पदे हीं पूर्णपणे समजण्यास अवश्य असल्यामुळे त्यांचा येथें निर्देश केला आहे. खांचा उल्लेख त्यांच्या कवितेत जागोजागी आला आहे. तो द्या परिचयानें वाचकांस सुगम होईल.

श्रीहरिहरमहाराजांनी ज्याप्रमाणे तुकारामबोवांचा अभंग द्या

छंद बहुधा उचलिला आहे, त्याचप्रमाणे त्यांनी आपणांस, तुकारामाचे जसें तुका तसें नीलकंठाचे निका करून, कांहीं ठिकाणीं निका असें म्हणवून घेतले आहे; आणि कांहीं ठिकाणीं नीलकंठ हरिहर, उदासी, हींहीं नावें योजिलीं आहेत.

त्यांनी सर्व कविता केवळ ईशसेवा म्हणून लिहिली व नीट-नेटकेपणाकडे मुळींच लक्ष दिलेले नाहीं, हें त्यांच्या स्वतःच्याच कांहीं अभंगांवरून वाचकांस कळेलच. तथापि त्यांची कविता प्रासादिक आहे, यांत संशय नाहीं.

त्यांनी कोठें कोणासही मंत्र वैगेरे देऊन आपली शिष्यशाखा अस्तित्वांत आणिली नाहीं. शिष्य होण्यास लायक असा मनुष्यच्च त्यांस मिळाला नाही. ह्या व त्यांच्या आयुष्यांतील दुसऱ्या कांहीं गोष्टी, त्यांची वृत्ति वैगेरे ह्यांची त्यांच्या कवितेवरून वाचकांस वरीच ओळख होईल. त्यांनी आपला फोटो काढविष्यास कधीही रुकार दिला नाहीं.

त्यांनी आपणांस अनेक स्थळीं श्रीअनसूयामातेचा चवथा पुत्र असें म्हटले आहे. श्रीअनसूयामातेच्या तीन पुत्रांपैकीं दुर्वास ऋषीशीं ह्यांचें पुष्कळच सावृद्ध झोरें.

श्रीहरिहरमहाराज उदासी ह्यांचें दोन वर्षीपूर्वीं म्हणजे शके १८३० मध्ये फाल्युन वद्य १ स दक्षिणेत फलटन येथे देहावसान झाले.

त्यांची अल्प सेवा म्हणून त्यांची कविता प्रसिद्ध केली आहे.

सेवक,

मोरो केशव दामळे.

॥ श्रीदत्त ॥

नमन-

नमन माझे गुरुराया ॥ महाराजा दत्तात्रेया ॥
तुझी अवधूत मूर्ति ॥ मास्या जीवाची विश्रांति ॥
जीवाचें सांकडे ॥ कोण उगवील कोडे ॥
अनसूयासुता ॥ तुका ह्यणे पाव आतां ॥ १ ॥

॥ अदित्त ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

(अभंग व पदे)

धर्मा,

येई येई दत्तगुरु ॥ नको करुं रे अव्हेहु ॥
 तुळ्डी शुद्धसंत्वरूप ॥ मज भेटावे उमप ॥
 काय करुं देवराया ॥ तुझ्याविण जन्म वायां ॥
 मिठाळोनी चरणजोडा ॥ वरी लोळेन गडबडां ॥ ५ ॥
 आतां करा अंगीकार ॥ नंका शिणवूं किकर ॥
 तुझ्या दार्ढीचा भिकारी ॥ नको लावूं दागोदारी ॥

चरणभिक्षा.

परब्रह्म दोन्ही पाय ॥ गावे आयासाशिवाय ॥
 दोन्ही पाय देई मज ॥ माझी भागूली गरज ॥
 तुझ्या पायांची शपथ ॥ जरि भी मागेन वहुत ॥
 नाहीं मागणे हे भारी ॥ कल्पतरूचे भांडारी ॥ १० ॥
 कल्पतरु कामधेनु ॥ पायी घला माझी तनु ॥
 नाहीं मागत भी मोक्ष ॥ याज्ञि पाय तुझे साक्ष ॥
 नको पाठवूं रें मोक्षा ॥ पुरखीं पायांची अपेक्षा ॥

४
श्रीद्विरहमहाराज उदासी यांचो कावती.

वैराग्य

आङ्हीं जगपते नोकर ॥ आङ्हां नको नारपोर ॥
नको देऊं क्रांदि सिद्धि ॥ तुइयापायीं जडो बुद्धि ॥ १५ ॥

मान पान वा कांचन ॥ पायांपुढें तें वमन ॥

पाद.

लावडे मन्ता यी, विश्वाचें साम्रज्य ॥- मंज तुझे पाय, आवडीचे ॥
निष्काम भाविक, शरण हें मन ॥ सेवो हे चरण, अनन्याने ॥
काय मागुं मिथ्य, मातीचें हें विश्व ॥ सुखदुःखभाव, मायिक हे ॥
आतां मंज कांहीं, नको ऐसे करा ॥ पायांचे चाकरा, पाय दावा २०
अंत्रीचे तूनया, गुरु दत्तात्रेया ॥ अंव्यया अक्षया, सगुणा ये ॥
अनसूयासुता, येई अवधूता ॥ तान्हेल्या पतीता, पाय लावा ॥

धांवा.

अनसूया देवी, प्रसवे निधान ॥ दया क्षमा गुण, सत्वशील ॥
भावाचा भुकेला, दत्तदेव राजा ॥ तोच स्वामी माझा, आवडीचा ॥
ऐसा त्रीद्वान, दत्तदरबार ॥ तेथें हा पामर आसावला ॥ २५ ॥
ऐशा पायांपार्शीं, कां न माझी दाद ॥ लाविली ओरड, बहुकाळ ॥

प्रतापचमत्कार.

लटीकी दुग्धाशा, दावोनी भक्तांसी ॥ वांझुट महीषी, दुभवीसी ॥
वांझे कन्यापुत्र, दिले अगणित ॥ उद्धरिले भक्त, लहान थोर ॥
घेवड्याचे शेंगे, पुतल्यांचा घडा ॥ दिवला घडाडा, दत्तदेवे ॥
मृतसंजीवन, पोटशूलमोत्र ॥ ऐसे अनिर्वाच्य, खेळ तुझे ॥ ३० ॥
पालविले शुष्क, काष्ठ केला तर ॥ तुझी नरहरु, अकर्तुम् ॥
विभूतिप्रभावे, दवडिले कुष्ट ॥ केलाती उत्कृष्ट, दिव्य देह ॥
हातोहाती दिले, रजकासी रजय ॥ ऐसे हें औदार्य, दत्तजींचे ॥
वदवीले वेद, श्वानाचिये मुखीं ॥ मुक्तविले दुःखी, कैकं जन ॥
तुमच्या स्मरणे, पापीयासी मोक्ष ॥ लाधले ही साक्ष, ठार्यी ठार्यी ३५

पिशाच समंध, वेताळ या योर्नी ॥ गांजिती त्या जर्नी, दया केली ॥
संहारिले दुष्ट, काळापरी काळ ॥ न लागतां वेळ, लेश मात्र ॥
कोणा कोणापूनी, कायसें घेतले ॥ एका भक्तिवळे, वश तुझी ॥
तुझिया प्रभावा, दुसन्याची साक्ष ॥ नेहूं रे प्रत्यक्ष, देखो आही ॥
कंशापार्यी सांगूं, दूरचिया कथा ॥ वाटाया त्या मिथ्या, अभाव्यासी
घडोघडीं आज, काळ ठार्यी ठार्यी ॥ गाजते अक्षयी, नव कीर्ति ॥
याञ्चा.

माझें अंकिताचें, मागणें न जड ॥ नका डोळ्यांआढ, करूं स्वामी ॥
शरण सुभावें, निष्काम मनातें ॥ अनन्य नमनें, सदा व्हावीं ॥
अक्षय चाकरी, ह्या दिव्य पायांपें ॥ दृत्तमायवापें, द्यावी मज ॥
संन्यासी तापसी बाल ब्रह्मचारी ॥ त्यांचे पायांवरी, लोटांगण ॥
फुकाचे सवंग, माझे दत्तपाय ॥ तेथें हा अक्षय, जीव राहो ॥४५॥
दास ह्याणे स्वामी, पुरवा हें कोड ॥ इतंर रोकड, नको कांहीं ॥

वैराग्य.

लहान थोर अवध्या छिया, माझ्या नर्मदा अनसूखा ॥
शरण झालों नारायणा, नाहीं पापाची वासना ॥
पिटाळोनी दिली आशे, आहों हरी ठेवी तैसें ॥
पापपुण्य गुणागुण, तुरे स्वप्रीही स्मरण ॥ ५० ॥
अवधें सोंवळे ओंवळे, आशेमाजीं तें न मिळे ॥
मन निष्पाप उदास, तुटले ते माया-पाश ॥
दासयाची नारायणा, नवे शेखीची वलना ॥

धांवा.

अत्रिवाळा ब्रह्मचारी, माथा तुझ्या पायांवरी
जिवलगा दत्तात्रेया, पातळ कां केली माया ॥ ५५ ॥
मुरुरथा या सत्वर, ध्याया रंकाचा कैवार ॥
दत्त जिव्हाळ्या राजसा, धांवे पावे या वायसा ॥

तत्त्व.

परब्रह्म सत्त्वशुद्ध, ज्ञालें जगतीं प्रसिद्ध ॥
 सनातन परात्पर, अवधूत दिगंबर ॥
 सर्व करोनि अलिम्प, सगण निर्गण दत्त ॥ ६० ॥
 आदिरूप मूलाधार, ब्रह्मा विष्णु शिवावेतार ।
 हाच व्यापक व व्याप, हाच गुरु हाच भक्त ॥
 सचिद हा निवानंद, अविनाश स्वयं धुंद ॥
 एका दत्ताविणे नाहीं, विश्वलोकीं कुठे काहीं ॥

संसारोपपत्ति.

मूळ कल्पना ही चूक, भ्रमे येती सहा लोक ॥ ६५ ॥
 मी या कल्पनेचा जीव, भडकतो आशाभव ॥
 आप-पर सुख-दुःख, निर्मियेले स्वयें वीख ॥
 पापपुण्यकर्मठेवा, देई देह नित्य नवा ॥
 ऐसा भडकला भ्रम, स्वयें मातला तमाम ॥
 पडे सुखाशेचे भरीं, तों तों दुःख येई उरीं ॥ ७० ॥
 यास उपाय बरवा, माझ्या वाच्के एकावा ॥

साधन.

मूळ मारावी कल्पना, करा निराश या मना ॥
 सदा अनन्य शरणीं, लोळा गुरुचे चरणीं ॥
 गुरु-आज्ञा शास्त्राचार, वागा सहज विहार ॥
 पुढे कल्पनेचा जोर, माडोनीया होय स्थिर ॥ ७५ ॥
 तिथे लाघेल संर्वार्थ, सुखदुःखविरहित ॥
 मना संकल्प विकल्प, जाण विकतचं पाप ॥
 नको काढू नाना वाटा, काढीं कांट्यानेच कांटा ॥
 गेत्या वाटेने माघूरा, येई उलट माजूरा ।

कल्पनेने कर्म केले, कर्म जाळीं कर्मवळे ॥ ८० ॥
 उपासावा जिता देव, होय निर्गुण अनुभव ॥
 पुण्यमजल वाढत, पुण्य तेही समजे असत ॥
 तेथ—पावेतों भावाने, करीं पुण्यआचरणे ॥
 कर्म करावें निष्काम, न इच्छावा पारणाम ॥
 जरी आले ज्ञान हातीं, कर्म करा वरकातीं ॥ ८५ ॥
 पोटीं अलोटसा भाव, आदीं अन्तीं तोच देव ॥

धांवा.

जिव्हाळ्याहो साधुसंता, करा दीनाची ममता ॥
 हतभागी मी पतित, करा माझी काकळूत ॥
 आलों आशेने दारांत, विनुख न करा परत ॥
 ऐसा भिकारी करंट, तुझी लावा माझी वाट ॥ ९० ॥
 बहु दीनावलों आतां, धांवा धांवा साधु संता ॥
 बहु पोछलें अंतर, आतां शांतवा सत्वर ॥
 नका नका अंत पाहुं, धरणे धरोनीयां राहुं ॥

वकिली.

काय दिले तुझी दत्ता, जेणे ज्ञाली सार्थकता ॥
 माझें घ्याहो जें हवें तें, नाहीं जवळी पापा—परते ॥ ९५ ॥
 थोर दयाळु ह्यणवीतां । दीना दूर कां ठेवितां ॥
 अहो हें लेकरुं तुमचे, वदलांत अपुल्या वाचे ॥
 याने जीवंत जळावे, भवारींत तडफडावे ॥
 हेंच कां हो तुमचे ब्रोद, आला कशीचा विषाद ॥
 तळमळां भाकूं माफी, दया होवो मायबारीं ॥ १०० ॥
 कैसी मज दीनावरी, आग पाखडिली भारी ॥
 आतां शांतवा शांतवा, भवे पोळलेला कावा ॥
 किती करूं कंठशोष, लाज तुमची तुझांस ॥

भीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

तत्त्व.

परब्रह्म सत्त्वशुद्ध, ज्ञाले जगतीं प्रसिद्ध ॥

सनातन परात्पर, अवधूत दिगंबर ॥

सर्व करोनि अलिङ्ग, सगण निर्गण दत्त ॥ ६० ॥

आदिरूप मूलधार, ब्रह्मा विष्णु शिवावतार ।

हाच व्यापक व व्याप्त, हाच गुरु हाच भक्त ॥

सचिद हा निवानंद, अविनाश स्वयं धुंद ॥

एका दत्ताविणे नाहीं, विश्वलोकीं कुठे कांहीं ॥

संसारेपपत्ति.

मूळ कल्पना ही चूक, अमे येती सहा लोक ॥ ६५ ॥

मी या कल्पनेचा जीव, भडकतो आशाभव ॥

आप-पर सुख-दुःख, निर्मायेले स्वयं वीख ॥

पाषपुण्यकर्मठेवा, देई देह नित्य नवा ॥

ऐसा भडकला अम, स्वयं मातला तमाम ॥

पडे सुखाशेचे भरीं, तों तों दुःख येई उरीं ॥ ७० ॥

यास उपाय वरवा, माझ्या वाचके ऐकावा ॥

साधन.

मूळ मारावी कल्पना, करा निराश या मना ॥

सदा अनन्य शरणीं, लोळा गुरुचे चरणीं ॥

गुरु-आज्ञा शास्त्राचार, वागा सहज विहार ॥

पुढे कल्पनेचा जोर, माडोनीयां होय स्थिर ॥ ७५ ॥

तिथे लाघेल संवार्थ, सुखदुःखविरहित ॥

मना संकल्प विकल्प, जाण विकतचं पाप ॥

नको काढू नाना वाटा, काढीं कांट्यानेच कांटा ॥

गेत्या वाटेने माघूरा, येई उलट माजूरा ।

धांवा.

उदार दातार, जाणोनी चरण, ॥ धरितों शरण, येवोनी मी ॥
 बापा जीवलगा, श्रीगुरु सख्या ॥ यती दत्तात्रेया, धांव धांव ॥५॥
 अफाट मनासी, करीं आतां स्थीर ॥ शांतीचे माहेर, पाय दाव ॥
 माझे मज दोष, कळों येती आतां ॥ परी कांहीं हाता, न उपाय ॥
 धांव या घडीशीं, करीं न उशीर ॥ घे रे घे कैवार, पीडीताचा ॥
 भावें वापरीतों, वांकुडीशी भाषा ॥ माना—मान दोषा, नको पाहूं ॥

रुक्कथा.

मज आतां कांहीं, नको ऐसे करीं ॥ आशा या अंतरीं, झोंबल्यारे १०
 देवा या रांडेने, केला उपहास ॥ मज दश देश, भडकाविले ॥
 पडले ठिकाणीं, शरीरी न चैन ॥ दुष्ट देह—भान, सोडवेना ॥
 आतां या देहाची, किती करू चिता ॥ एक कां बहुता, सांगूं तुला ॥

वकिली.

सर्वत्र वदती, संत दया—राशी ॥ मज कां उपाशीं, ठेवीयेले ॥
 मागें म्यां केली ती, परमार्थवल्याना ॥ खास नारायण, शांबिद्क ती १५
 अनुभवावीणे, वांया तें वदणे ॥ तुझ्या कृपेवीण, साक्षता न ॥
 आतो देवराया, करा धाँवाधाँव ॥ ज्ञाळा हें दुँदैव, तुझ्यापार्यी ॥
 माझे लेकुराचे, ऐके बा गान्धारे ॥ दयार्द्र कानाने, गुरु—आई ॥
 नको अंत पाहूं, माझ्या स्वामीराया ॥ ऐशा आशेल्या या, तोहूं नको॥
 किती सोसूं आई, मज कंठवेना ॥ पाय उचलेना, दुर्बळाला ॥ २० ॥
 नाहीं वर—कांतीं, दंभमानासाठीं ॥ लिहीत हा खोटी, मात तुला ॥
 नाहीं कवनाची, शैली ती दावाया ॥ लिहीले हें वाशं, रक्तोनीयां ॥
 नाहीं घदरीचे, उसणे वा मिथ्या ॥ माझ्या गुरुराया, शपथ घें ॥

धांवा.

दलमळा जीव, जाऊं पाहे माझा ॥ सख्या गुरुराजा, ये रे ये रे ॥
 द्रृक्षिणासूर्ती कां, बैसलांती स्वस्थ ॥ माझी वाताहात, पाहाता कां २५

स्वार्थ परमार्थ, दोनीही बुडाले ॥ तक्ततळा लोळें, दुःखाभी मीं ॥
मेले रे मी मेले, तुझा नालकंठ ॥ प्राण हे ओकंठ, आले माझे ॥
दासाच्चा संकटी, उडी तू घोलिशी ॥ मात तुझी ऐशी, वेद बोले ॥
नको देवराया, सोडूं त्या ब्रीदाला ॥ दीन लीन बाळा, पोटीं घेई ॥

वकिली.

जरी ह्याणा माझे, प्रारब्धाचे खेळ ॥ तरी तोही बोल, मिथ्या आहे ३०
तुझां अनावर, ऐसे का प्रारब्ध ॥ कपटाचा शब्द, बोलूं नका ॥
नका हो ठक्कूं, भोव्या भाबुड्यासी ॥ खाईल जिवासी, पुढे तुझ्या ॥
जरी दैव आहे, तुझांहनी प्रबळ ॥ तुहा संत-मेळे, गातेचीनम् ॥
वेद शास्त्र कळा, विद्या व पुराणे ॥ तुमचीं स्तवने, कां करिती ? ॥
साधु संत ज्ञाते, प्रत्यक्ष देवही ॥ तुझां पायीं वाही, शीर कां तें ३५
नका गुरुराया, बोलूं हें कपट ॥ अन्यत्र मी करंट, कोठे जाऊं ॥
अनाथांचा नाथ, तुझां वदताती ॥ मग दैवा-हातीं, कां मज देतां ॥
जरी अन्य नाथ, कुठे तो दाखवा ॥ नातरी ह्यणवा, अनाथ मी ॥
जरीं मी अनाथ, तुही माझे नाथ ॥ ऐसा हा सिद्धांत, अनार्दौचा ॥
खोल्याशा देवाची, अथवा दैवाची ॥ मात सत्य कैची, गुरुपार्यो ४०
प्रत्यक्ष तुही हे, पितरे अंसतां ॥ कां मज लोटीतां, दैवा-हातीं ॥
उसन्या बापाशीं, नका विकूं मज ॥ दत्तकाची लाज, कोण राखी ॥
धनाढ्य उदार, तुही गुरुराज ॥ काय तुझां आज, न्यून पडले ॥
मीच कां एकटा, तुझां ज्ञाले जड ॥ पोषितां ब्रह्मांड, आदी-अंतीं ॥

रुक्कथा, पश्चात्ताप.

हर हर देवा, कशा मज व्यालं ॥ गर्भीं कां बर्ड्ये, मारीला ना ॥४५॥
यानें जन्मोनीयां, काय हित केले ॥ वायां शिणवीले, मातृपोट ॥
एकही गुणाचा, अर्गीं नाहीं ठाव ॥ पाये गांवोंगांव, भरीयेले ॥
नाहीं एकाच्चकी, ज्ञाले उतराई ॥ कनवाळू आई, लाज राख ॥
नाहीं पुण्यकर्म, केले शांपथेला ॥ एकाही पाषाळा, न सोडीले ॥

किती सांगूं गुरु, मनीं वाटे लाज ॥ परी पापखाज, जीरेचिना ॥ ५० ॥
 समजते परी, उमजे मज ना ॥ ऐशा शरण जना, पदरी धे ॥
 पश्चात्ताप कैचा, स्मशानवैराग्य ॥ ओढते दुर्भाग्य, पापाकडे ॥
 जरी सदुपाय, संकल्पील मन ॥ तयाचे साधन, हातीं नाहीं ॥
 मग निराशेने, येते रे रडाया ॥ माझ्या गुहराया, शपथ घे ॥
 तुझ्या पायांकडे, करितों मी अर्जे ॥ भागीव गरज, पंगू झालों ॥ ६० ॥

धांवा.

आणीकांचेसाठीं, धांबलास मागें ॥ माझ्यावेळीं वागे, अढो कैशी ॥
 काय जें अन्यांनीं, दिलें तुझ्या तोषा ॥ माझें धे नित्यशा, सर्वस्व तें ॥
 परी आवां नको, लाऊरे उशीर ॥ मेलोंरे जर्जर, सोसवेना ॥
 किती लिहूं फार, आहेसी जाणता ॥ अनाथांच्या नाथा, धांव आतां ॥ ६५
 मीं-जीव-कल्पने, तूंच मूलाधार ॥ तेथें हें लेकरुं, घेवोनीं जा
 माझा कायमचा, वध करा आतां ॥ अनाथांचे नाथा, दया करा ॥
 न लावा उशीर, मज नाहीं धीर ॥ धांवा हो सत्वर, त्रीदि राखा ॥
 ऐशा पलीकडे, मागेन बहुत ॥ तरी घ्या शपथ, पायांची ह्या ॥

अनन्यशरण.

शरण शरण, शरण त्रिवार ॥ करावें हें पोर, निष्कामसे ॥
 शांतीनें अखंड, सेवा घ्या संगुण ॥ वायान जनन, जाऊ द्या हें ७०
 लेख आवसेना, लेखन सुचेना ॥ गोंधळ या मना, होय आतां ॥
 शेवटीं प्रार्थना, करीतों शरुणीं ॥ तुझ्या इच्छे-करुनी, घडो सर्व ॥
 माझ्या पदरर्चें, कांहीं न मागें ॥ गोड तुमच्या मने, तेंच करा ॥
 निष्काम कवन, केलें सेवेसाठीं ॥ विनवीला पोटीं-चा तो भाव ॥
 तवेच्छेपरते, नाहीं मी मागत ॥ जरी ज्ञाती नाथ, आहेस तूं ॥ ७५ ॥
 शरण शरण, शरण शरण ॥ दोन्ही हे चरण दिव्य तुझे ॥
 तुही लाथीयले तरी, माझी मान पायांवरी ॥

तुळी लाथाळें जरी, आळी कोठे जाऊं हरी ॥
देहमाती अर्पिलि पांयां, मारा तारा सदुरुराया ॥

वैराग्य.

बाइलीची चाढ, नसे उरविली ॥ पाहिजे पुरविली, हैस माझी ॥ ८० ॥
दया शांती क्षमा, नोवरी सुंदर ॥ विषय मंदीर, अभ्यंतर ॥
मानपान सखा, सुलैकिक पुत्र ॥ न होवो मातेर, परमार्थाचे ॥
सुविदा बहीण, करुं तिचे चोज ॥ जिऊं भाऊबीज, जन्मोजन्मी ॥
हातारीचे हाड, पाहिजे संसारी ॥ इतर भाकरी, कोण घाली ॥
लक्ष्मी सुबुद्धि, युवतीचे पोटी ॥ इतर गोमटी, नको नको ॥ ९० ॥
आणीक सोईरे, व्हावेती अनिवार ॥ जयां मोल-पार, नाहीं येथ ॥

साधनयाश्चा.

भावाचे बाजारी, भाव असो स्वस्त ॥ गिन्हाईक मस्त, लोटांगणे ॥
वैराग्याचा मळा, यिकला उमप ॥ त्यासी नसो माप, चिपटे टिपरे ॥
पोटासाठी धंदा, सदा परमार्थ ॥ अवांतर अर्थ, वांती विष्णा ॥ ९५
सहा ते बेरड, नोकर भक्तम ॥ तयां माझा हुकूम, मान्य सदा ॥
जुनें नवे पाप, देहाचे अवगुण ॥ जाळाया सरपण, दिवटीपरी ॥
आशा माया मोह, गऊऱ वंगाल ॥ मिसळीचे तेल, लखलख तेवो ॥
झळकळी ज्योत, भ्रम जो अंधेर ॥ करुनी हडपार, धन्य जन्म ॥
ऐशा रीती हरी, राहटो ही तनु ॥ कर्दी ना जुमानू, तुजविण कोणा ॥
लक्ष तुझे पार्यां, तुला नमस्कार ॥ घडो निरंतर, हाची ढंग ॥ २०० ॥
मागणे मागतों, बोबडीये बोली ॥ अनाथांचा वाली, तरि हें देणे ॥

साधन.

रावा मर्नी नाहीं भाव, ह्याण मला दावा देव ॥

पहावया पांडुरंग, करा सांग संतसंग ॥

लागा पाया लोटांगणीं, तया दारी व्या धरणीं ॥

भक्तिभावे करा सेवा, दाखवीती दत्त देवा ॥ ७५ ॥
तया संतांच्या वांचून, कोणी न दे दत्तचरण ॥

पूजा.

हृदयाचे मंदिर केले, आंत सद्गुरु स्थापिले ॥
निश्चय उंबरठा त्यासि, तेणे रोखिले कुमतीसी ॥
जीविशिवाचा तो तंटा, तीच दणाणली घंटा ॥
सुबुद्धि ती दासी डंभी, चरणसेवे काळा नच भी ॥ ३० ॥
परोपकाराचा अंकुर, तेंचि झळके उंच शिखर ॥
वर फडकते पताक, गुरुभक्ति माझी भाक ॥
हृतपाय धीरे दीले, मग देउल हृष्टतर केले ॥
वासनेचे धुपाटणे, जाळून घाळू लोटांगणे ॥
जरी भावे देवा खाच, दृढवत तो नैवेद्य ॥ १५ ॥
पंचभूते वेगळीं केली, तीच पंचारती तेवली ॥
दुर्जृतीचे भरले कणगे, तेंचि हरिचे बाजारबुणगे ॥
गंध पुष्पादि अक्षता, मद मत्सर काम क्रोधा ॥
ऐशापरी मांडुनि धंदा, मग केंची अशुभा बाधा ॥
तेणो भक्ति ती नवविध, ज्ञानाविण डोळस अंघ ॥ २० ॥

गुरुचरणांचा महिमा.

सद्गुरुचरणांची धूल, तीच माझी हो आंघोळ ॥
सद्गुरुचरणांची माती, तीच माझी भागीरथी ॥
सद्गुरुचरणांचे ध्यान, तेंच माझे संध्यास्नान ॥
सद्गुरुचरणांचा जोडा, तोच माझा संचितजोडा ॥
सद्गुरुचरणांचा वारा, तोच माझा मंत्रांगारा ॥ २५ ॥
सद्गुरुचरणांचे नाम, तोच माझा ऐषाराम ॥
सद्गुरुपायांचे झालों फंदी, तीच माझी अंमल धुंदी ॥
तुझ्या पायांचे गाढव, तुझ्या नामांने मढीव ॥

आतां करा अंगीकरण, ठेवा निष्कार्मी शरण ॥
 सद्गुरुचरणीं शरण, तेच मारीते मरण ॥ ३० ॥
 सद्गुरु माझी मस्ता पिता, सेवा घडवी जाळी चित्ता ॥
 सारे सांडीले हव्यास, गुरुचरणांची धरली आस ॥
 देहा देऊनी कुञ्च्याहारीं, सद्गुरुचरण ध्याऊं चित्तीं ॥
 सुंदर श्रीगुरुचे पाय, तीच माझी दुभती गाय ॥
 सद्गुरुचरणींची धुळी, दाट शीतळ सांडली ॥ ३५ ॥
 सद्गुरुपायांचे वांसरूं, पायांपाठीं टण् टण् फीरूं ॥
 सद्गुरु माझी माय क्षीण, चारा चारी मायेकरून ॥
 सद्गुरुपायांची चाकरी, तीच पोटाला भाकरी ॥
 जाणी भरडी अथवा मऊ, नुर्मी गोड करूनी खाऊ ॥
 असो ताजी अथवा शिळी, शावी ती वेळीच्या वेळी ॥ ४० ॥
 असो अर्धी अथवा सगळी, वेळीं भरो माझी झोळी ।
 सद्गुरुपायांची धुळराशी, तीच माझी पावन काशी ॥
 पार्यां तल्लीनाची खुण, नित्य वर्तते उन्मन ॥
 सद्गुरुपायांचा महीमा, तेच माझा लत्राजमा ॥
 सद्गुरुपाय धरितों घट, तोचि माझा थाटमाट ॥ ४५ ॥
 अवघा संकल्पविकल्प, दवडुनि केले साधन स्वल्प ॥ १ ॥
 जें जें घडेल तें तें घडो, दत्त-पार्यां देह पडो ॥
 नको पाठवूं रे मोक्षा, पुरविं पायांची अपेक्षा ॥

अनन्यशरण

माझें निष्काम साधन, चरणि अनन्य नमन ॥
 जरि कां कैसा हेत आला, तोहि मी न मागीतला ॥ ५० ॥
 सद्गुरुपायांचा जी मूढ, नमर्नी आहे ज्यारी वाढ ॥
 आहें नमर्नी नित्य जागा, वाजु साराति योगा यागा ॥
 जेथें पाहूं खंड, तेथेच देहमाती सांडू ॥

ऐसा धरोनी निश्चय, पाया शोधित भजन गाय।
 जहि ना पाय सांपडले, तेहो मी नाहीं याचिले ॥ ५९ ॥
 जें जें हणों रे याचिले, तें न पाहिजे पुरविलें ॥
 सहुरु सत्ते जें जें घडे, तें जीवाशीं आवडे ॥ ६० ॥
 मानूं नंको त्याची खंती, वायां उदास होशिल चिर्ती ॥
 वेपरवाई.

जरि तुं देष्याला तयार, घेते नाहीं हा किंकर ॥
 एकाचि ऐकावी याच्चना, दुरित तुमचे इकडे आणा ॥ ६० ॥
 पुरवाल तरी हेंची पुरवा, नाहीं तरी नाहीं परवा ॥
 तुमचे संचित भोगुनि सारू, गुरुते दुःखापासुनि वारू ॥
 वाइट तें तें दासा द्यावे, अपण बरवें तें भोगावे ॥
 सारे वाईट आजचि भोगू, पुढचे नादीं नाहीं लागू ॥
 आमचे बरवें तुज अर्पण, भोगा सस्या हो संपूर्ण ॥ ६१ ॥

शरणभक्ति.

आतां तुमचे चरणं प्रीति, अन्य ठाई लाथालाथी ॥
 शरणं नमन याचा धर्म, शरणावीण सर्वाऽधर्म ॥
 अशी दासाची पद्धत, यासि नाहीं जात गोत ॥
 नमनामार्जीं जे कौतुक, तेंचि अन्य कर्म सुख ॥
 अन्यकर्म फळो न फळो, शेवट त्याचा तूते मिळो ॥ ७० ॥
 नाहीं कोणाचे ऐकत, शरणीं झाला नित्य रत ॥
 नाहीं यासीं स्नानसंध्या, शरणं ब्रसला फाडित चिंध्या ॥
 गरजेपायीं मांगे भिक्षा, शरणं आचरवों दीक्षा ॥
 लाभालासीं एकाचि प्रेम, दीसं लोटीवों तमाम ॥
 जैसें जेव्हां तैसें तेव्हां, शरणं गोडाईं न करीं हेवा ॥ ७१ ॥
 आह्या काहीं नका देऊ, शरणं तैसेच ब्रसुनी राहू ॥
 जें जें स्वखुर्षीं द्या तें माझें, जोखुनि भोगूं संचित ओझें ॥

शरणाविण अन्य करणे, शरणि जीवास रंजीविणे ॥
 हाचि निश्चय कीं आतां, धंदा नाहीं शरणापरेता ॥
 नाहीं तूझेही एकत, शरणावीण जें तुं कथत ॥ ८० ॥
 किति कां येईना संपत्ति, पोटा भिक्षा ठेवूं हातीं ॥
 कधिना दुसऱ्या भोगा भोगूं, शरणि आमरणांत जागूं ॥
 अद्यापी ना पूर्ण शरण, अहें वासनीं गुंतून ॥
 तुझ्या पोटा घालूं आधीं, आहीं खाऊं कवींबिधीं ॥
 हाचि वाटे परमार्थ, नाहीं कल्ला दुजा अर्थ ॥ ८५ ॥
 सद्गुरु रे माझ्या बाळे, आतां उघडले डोळे ॥
 नको हवें ब्रह्मज्ञान, राहूं शरणीं अज्ञान ॥
 युरे पुरे योगधंदा, सर्व ज्ञाला दांभिक धंदा ॥

आत्मनिंदा.

रांड खेळे बहु बालंट, इणे केलें तुज वारंट ॥
 ही तर उंडगी बायको; इचे नार्दीं पढूं नको ॥ ९० ॥
 इच्या थोड्या सहवासाने, तुझे फेळले नेसणे ॥
 विचाराने राहीं आज, सत्कर्माची जिरवा खाज ॥
 आगे झाले नका पाहूं, पुढल्या आहीं जासीन राहूं ॥

वैराग्यविचार.

पाठिमाग तोंड करिशी, पुढे जाण्याशी मुकशी ॥
 द्युषणशी गत करूं कशी, गतापार्यी गृह उपाशी ॥ ९५ ॥
 बोलणे तें वायां जाणें; करणे जें तें वाणीविणे ॥
 कामें दिसती नानाजात, कोणा लावा आधीं हात ॥
 ऐसे धरीं जी तूं काम, जेणे साधे सर्व काम ॥
 विचारे सुढे काय, दुसरा विचार सुट्या माय ॥
 अवधे विकार वाघरीं, शरणि खावोत विचारीं ॥ १०० ॥
 ऐसे करूं जन्मोजन्मीं, नासि नांदं तेंची नाभी ॥

शरण.

सद्गुरु कांहीं कां करीत, आही शरण आमरणांत ॥
 पावो अथवा दूर दुरावो, आमची वाणी शरण गावो ॥
 ऐशा रीती रहाटलो, सद्गुरुपायीं निरसलो ॥
 पाय दावा वा न दावा, अशीच जीरो माझी हेवा ॥ ५ ॥
 हेची जाणाजी निष्काम, शरणि ठेविले काम ॥
 जैशापरिची शक्ति आहे, तैशापरी शरण राहे ॥
 जोंवरी आहेरे ईलाज, तोंवरि शरणि जिरवू खाज ॥

धावा.

फुका केलें काम, फुका होत नाहीं ॥ गंभत पहा ही, उलटी सुलटी
 विकासाठीं केलें, नाहीं येत पैका ॥ शीण झाला फुका, करण्याचा ॥ १० ॥
 आतां हड झाली, तुरला ऊपाय ॥ माझी गोड माय, लपली कोठें ॥
 येई येई माये, उबगलें चित्त ॥ न जडे विश्रांत, रानीं गांवीं ॥
 सुख नाहीं घरीं, नाहीं दुजादारीं ॥ नाहीं वनांतरीं, पाय दाव ॥
 माझे माहेरासी, मज शुकविले ॥ चोरा सुखविले, वेशीकडच्या ॥
 संपली गे भाक, जीव झाला थक ॥ मरुं हाकनक, पायांविरें ना १५ ॥

विनंति.

येवढी मारीं वा कल्पना, विष झोंबलें यातना ॥
 जळो जळो मम वासना, सोसवेना ही यातना ॥
 एक कल्पना मारीतां, आये उरलों नामा-रिता ॥
 मन वाहे तें परता, कोणि नाहीं तुहांपरता ॥
 अहो हा फक्तर, लावाहो सुरुंग ॥ फोडा फोडा रंग, अंतरीचा ॥ २० ॥
 आतां करा देवा, माझी काकुलत ॥ मजना कळत, कैसें भावूं ॥
 सूचवाहो आतां, शरणाची रीत ॥ लागलेसे भूत, द्वैत तूसी ॥

उत्कंठा.

हटानें पाहतां, न घडवे कांहीं ॥ सहज उपार्यो, घडे सर्व ॥
 माझ्या वाढीपति, ब्हावें मज वश ॥ तुझ्याविना क्लेश, जीवा फार ॥
 बुडाला रे स्वार्थ, बुडाला संसार ॥ फजीतीला पार, नाहीं माझ्या ॥ २५ ॥
 अनंत जन्मीं जे, केले ते व्यापार ॥ भोगुनीयां सार, सहजासहजीं ॥
 उपेक्षाना देवा, अनाथांचे ताता ॥ उबगलों वृथा, तुझावीयों ॥
 देव पाहें जातां, सांपडेना कोठें ॥ संभावित मोठे, हरपले ॥
 देहा सांडोनीयां, खन्यातें शोधीतों ॥ मनीं खंतावतों, निराशेने ॥
 अनेका कल्पनीं, भक्तलों अफाट ॥ लावा माझी वाट, पांडुरंगा ॥ ३० ॥
 भांवावलों देवा, आपुलासा कर ॥ होई रे चाकर, चाकराचा ॥

संतसंकीर्तन.

यंचमुखी वीरा, मौनीमाय सुंदरा, चंडीराम थोरा, ये रे ये रे ॥
 दिगंबर राजे, माझे रामभटजे ॥ लाथीला पाहिजे, महाराला ॥
 खग्वे अनसूये, सती सीताबाई ॥ माहेरची आई, कुठे गेलीस ॥
 हरी पितामह, देव वा केशव ॥ दत्त नागाशिव,—रामपुरजी ॥ ३५ ॥
 दक्षिणामूर्ति हे, ब्रह्मा विष्णु देव ॥ कैलासींचा शिव, कृष्ण योगी ॥
 गंगा यमुना-हीं, कृष्णावाई तीर्थे ॥ सकल भावार्थ, मन माझें ॥
 तुकाराम ब्रह्मा, रामदास संत ॥ ज्ञानोबा अनंत, संतावळी ॥
 जन्मदा पितरे, उपकारी मित्र ॥ पितृ ऋषिवर, इष्ट आप ॥

तात्त्विक शरण.

मन वायुरूपी, तेही वायु सर्व ॥ नाम अवयवं, मिथ्या झाले ॥ ४० ॥
 माझें मन भावें, शरण ह्या रूपीं ॥ नुरलें संकल्पीं, विकल्पीं वा ॥
 राग लोभ दंभ, षड्विकार चोह ॥ आशापाश येर, निवारले ॥
 तनु मन धन, बूपीं एक वंदू ॥ निष्कामत्वे लोटूं, शरणीं ठाम ॥
 नाहीं संगत्याग, अज्ञान वा ज्ञान ॥ शरण शरण, धुंद ठारीं ॥
 मिथ्याभासांतूनी, वर्ज नामरूप ॥ ब्राह्मी मी अमोप, ब्रह्म साचा ॥ ४५ ॥

ऐसे दावीयले, लाडाने तान्हेल्या ॥ गुरुकुला तया, काय देऊँ ॥
शरण शरण, शरण शरण ॥ घेतले धरण, पायांपाशी ॥

नर्मदादर्शनोत्सुकता.

आईला भेटावे, सुखे वा दुःखाने ॥ तिने कौतुकाने, कडेवर व्यावे ॥
नको दुःख हटऊं, माझ्या पंढरि-राया ॥ वाट तुझ्या पायां, दावी तेंची ॥
चला दत्त-राजा, नर्मदेचे काजा ॥ दुनियेचा बाजा, वाजो वाजो ॥ ५० ॥
एकया मारुतीचे, हाती माझी भेट ॥ वांकुडा वा नीट, त्याचे पार्यां ॥
अरे रामदासा, दास व्हावे दासा ॥ घालुनी उदासा, पायांविणीची ॥
झर-दिनी आता, व्हावे अनकरणी ॥ सान्यांते सांझनि, जावे तिकडे ॥
नाहीं तरी मागे, रडत रडत जाऊँ ॥ नातरी हिरावूं, जीवासी या ॥
नर्मदा नर्मदा, लागलेसे ध्यान ॥ सांभाळ गे आण, साध्वीपणिंची ५५
वंदन.

सारे देव सान्या, देवींते वंदीतों ॥ तुझाला मी भीतों, भीति घालवा ॥
सान्या माता सारे, सखे जे सुतात ॥ मारीते हो हाक, बाळ कष्टी ॥
ज्ञानोबा तुकोबा, जोड नाहीं दोघां ॥ जगामाजी अवघा, एक तुका ॥
ओंकारा रे साभा, मूळ तूं मुळासी ॥ पाठवा मूळासी, नंदी तुमचा ॥

नर्मदादर्शनध्यास.

नर्मदा नर्मदा, लागलेसे ध्यान ॥ त्याची तुज आण, नर्मदे गे ॥ ६० ॥
आंतुनी वाहेर, नर्मदा वाहते ॥ मनही वाहते, तीराकडे ॥
ये रे दत्त सख्या, बैस पाठीवरी ॥ नर्मदेचे तीरीं, जाऊं दादा ॥
गाढव तुझे हें, हक्काचे वांहन ॥ त्याची हक्कजमिन, नर्मदेत ॥
मौनीस्वार्मीसाठीं, घेसी हें गाढव ॥ चालींत वाढीव, तुझे स्वारीं ॥
वरतीं घैसोनी, हाण इया इया इया इयाण ॥ घैभवाला तुझ्या, पार नाहीं ॥
न मागे खायाला, न मागे प्यायाला ॥ नर्मदे जायालू, एक चित्त ॥
तिचे कांठीं जातां, आहे हा निस्संग ॥ याचे मन-रंग, कोण जुलमीं ॥
त्रेहेतीस कोर्टीनों, चला पळापळीं ॥ तिकडे दिवाळी, आहे आज ॥

अनकृणी वा शृणी, ओळें मेलों तरी ॥ करुं हो साजीरी, दिवाळी ही ॥
सान्यांते वंदोनी, घेतों हा आज्ञेते ॥ तुळी महाज्ञाते, सोडा याते ॥ ७० ॥
ऐसा हा गाढव, तुळां कामा नये ॥ सोडीतां मान ये,—वो ना तुळां ॥

याच्चा.

मनासी आवडे, अनन्य शरण ॥ दुजासी पाहणे, नको नको ॥
किती केला तरी, हव्यास संपेना ॥ हो माझी अंगना, निरंतरची ॥
तेथें जो धाढील, चार दृत्पेण्या ॥ गुणवंता वेण्या, शाबास तै ॥
पोटा खायासाठीं, नाहीं हो मागत ॥ अखेरीचे वित्त, याचिले हो ॥ ७५ ॥
ज वाटो तुळांते, मज हें द्यायाला ॥ येईल कामाला, पुढे मार्गे ॥
नर्मदे नर्मदे, हो माझी कैवारी, ॥ सान्यापैकीं वारी, एक चिंता ॥
केव्हांशी चिता ती, बघेन ही खंती ॥ येतस या चित्तीं, पदोपदी ॥
तुळ्या पायां—लाणीं, घेतली हैपत ॥ राखीं माझी पत, पतीताची ॥
रांडे खांडे पार्यां, उधळितां शेंकडे ॥ माझें कां वांकडे, तुळां लागे ॥ ८० ॥
सान्यांते वंदू कीं, माफ करा दोष ॥ स्नेह वैर सोस, सोडा पुढे ॥
नका मित्र ह्याणूं, नका ह्याणूं शत्रु ॥ अंतरीं विसरूं, तुळां सान्यां ॥
स्वरूपाच्या नादे, झालों गे विरुप ॥ अखेरीचे रूप, दावा आतां ॥

भक्तिस्थैर्यार्थ प्रार्थना.

मज एकल्या सुखवीतां, कां ये भीक तुमच्या हाता ॥
जरी उदार म्हणवीतां, कसा विनुख दवडीतां ॥ ८५ ॥
अहा कोमल आणि गोड, आर्जवाची काय चाढ ॥
खन्या भक्तीची घर्मेंड, जिरलि फुटलें आंतिल बेंड ॥
जाणों सारी तुमची सत्ता, कांहीं नाहीं माझे हाता ॥
करा सर्व यथासांग, भूरा स्थिर भक्तिरंग ॥

अभिमानच्युति.

मार्गे केलेली वलाना, वायां ठरली नारायणा ॥ ९० ॥
आतां पदर पसरूनी, अवच्या बोलाच्या कारणीं ॥

हक्काचें तें झालें शून्य, माफी मागुन होऊं धन्य ॥
काय बोलूनी सांगावें, ओळखावें दत्तूरावें ॥

दांभिकता-

एका पापामागें, दुजें करणें लागे । जगा तेच सांगे, आचरण ॥
ऐशा रीती हरि, राहाटलें जर्गी । वरी वरी सांगी, साधुवाणे ॥१५॥
येणे रीती देवा, थोर साधुसंत । महंत बहुत, विटंबीले ॥
दत्ताचे नामाला, काळिमा आणिली । कशाला माऊली, फुका व्याली ॥

पश्चात्तापपूर्वक प्रार्थना,

अशा निद्य कारऱ्याला, गर्भ नाहीं कां मारीला ॥
जन्मोनीयां काय केलें, आयाबायांसी भोंदीले ॥
बुडवीले इष्टमित्र, नाहीं अरत्र परत्र ॥ ४०० ॥
सुखें सेऊं दारुमांस, परखीचा सदां सोस ॥
मुखीं असत्याची वाणी, काय सांगूं कर्मकहाणी ॥
नाहीं लिहिले पश्चात्तार्पीं, पुढे तैसेची संकल्पीं ॥
ऐशा भडकल्या खरा, किती मारीशी पैंजारा ॥
आर्धीं जातीनें हा चोर, त्यांत असे शिरजोर ॥ ५ ॥
तात्युरता सरळ घडे, पुन्हां पहिले ते पाडे ॥
सान्या पापांचे कथन, आहे निर्भज्जेची खूण ॥
साठ वर्षीची म्हातारी, मज साजे आजीपरी ॥
तीही वाटे सुदर नाशी, तिचेकडे आ पसरी ॥
नोळखीत सती भलती, बघे तीची घई खंती ॥ १० ॥
म्हणा यासी पढतमूर्ख, सान्या उक्तिरऱ्याचा अर्क ॥
नाहीं तरी पुढे सरा, करा खराला खरारा ॥
मग खासा अश्व होय, दुरित अवघें जळुनी जार्य ॥
तुमच्या गोठणीत बांधा, मग कैंची मला बाधा ॥

प्रणामपूर्वक प्रार्थना.

आधिं करुनी नमन, दास करीतो भजन ॥ १५ ॥
 अष्टसिद्धिवरा, ऐके ऐके रे दातारा ॥
 कोणी कशावरी, प्रीत ठेऊनि दिस आचरी ॥
 आम्ही सर्वांसि मुकलों, तुझ्याकडे धांवत आलों ॥
 घरोनीयां भरंवसा, स्मरणि ठेवसील खासा ॥
 दास धरी पार्यां आस, कर्धीं येशी सांग खास ॥ २० ॥
 काय दासा उपेक्षावें, तुझ्या परी देवरावें ॥

वाडीवियोगदुःख.

अंतरली वाडी, आली कपाळीं गूखाडी ॥
 कसा कठिण झालास, दूर ढकलीला दास ॥
 सुखें दुःखें कट्ट्यावरि, येत होतों भिरीभिरी ॥
 मज जाचूनी गांजूनी, हांकलुनि दिलें वाडींतूनी ॥ २५ ॥
 मुकवीले मोहर, रानीं पीरे भिरभिर ॥
 तुझ्यावीर्णे स्थल जाण, गमे प्रत्यक्ष स्मशान ॥
 काय तुला त्रास दीला, पोटिं पाहिजे घातला ॥
 मज हढपार करुन, तुज पडलें वा चैन ॥
 स्वामी गेले परलोका, कोणा सांगूं माझें ऐका ॥ ३० ॥
 गुरु तेही दूर गेले, शिष्य पामर कट्टी झाले ॥
 जरी असते जवळ, तरी करीते सांभाळ ॥
 गेलों असतों पायांपाशीं, मग कां मारीती उपाशीं ॥

चित्तैक्याशिवाय साधने व्यर्थ.

कशा जावें तीर्थी, देहां स्नान न सोसतां ॥
 काय करुं क्षेत्र, शरणीं मन न एकत्र ॥ ३५ ॥
 शुका दुङ्घवत देवा, रेडा पडतो आडवा ॥

जपतप दूर फार, केला कर्हीं न विचार ॥
 पुजाअर्चा घालूं स्नान, देव दीसतो पाषाण ॥
 दर्शनासी येती नारी, मन जाय तयांवरी ॥
 पाहें जातां साधुसंत, मर्नी भरते अहंता ॥ ४० ॥
 परदुःख डोळां पडतां, निज दुःख जाळी चित्ता ॥
 जरी सुकर्म अंश घडे, त्यांत हेतुचे ते गाडे ॥
 वित्त पाहें धुतले घर, कैंचा स्वार्थ व संसार ॥
 मौनीस्वार्मीचे हे बोल, नवहती मना वायां फोल ॥
 ऐसा पातकी पूतला, चौंदीकडूनी बुडाला ॥ ४५ ॥
 जरी एक नाहीं चित्त, तेथें कैंचा परमार्थ ॥

चित्तस्थैर्य.

मना धांवतां धांवतां, केंवि लागे दत्त हाता ॥
 जरी धांवशी अफाट, केंवि दीसे नीट वाट ॥
 इकडे तिकडे भलतीकडे, तुझे पाऊल वांकूड ॥
 जरा थांबूनी हांक दे, ह्याणे नीट दत्त वंदे ॥ ५० ॥
 मग येईल जवळी, धाउनीयां चंद्रमौळी ॥

विनंति.

जरी देतां कर्मा हार्तीं, काय जर्गीं तुमची ख्याति ॥
 बोला बोलाना कठोर, गडबडला माझा ऊर ॥
 करा सत्य अपुली वाणी, व्हा हो पतीताचे धनी ॥
 अवधें मायेचें वेष्टण, दुभागोनी पटवा खूण ॥ ५५ ॥
 करा अवधा नवा नवा, पाढा ब्रमाची वानवा ॥

रुदकथा.

आतां मज नाहीं, धीर धरवत ॥ भव—करवत, कापीते हीं ॥
 नाहीं कोणी त्राता, नच कोणी माता ॥ उघडयाची चित्ता, एक तुला ॥

पाळिलेली गाय, स्वहस्ते कापीसी ॥ काय विचारीसी, दोष तरी ॥
जरी मोकलाल, दाराचे बाहेर ॥ मग अवधा सारा, घात झाला ॥ ६० ॥
माता जरी पुत्रा, गळ्या नख देई ॥ कोणाकडे पाही, बापुढे वें ॥

शरण.

मज नाहीं दुजा थारा, तूचि अवधा रे सोईरा ॥
 काय असेल तो गुन्हा, माफ करा नारायणा ॥
 तुर्णी हक्कानें भांडतों, दुजा कोण मज ऐकतो ॥
 दिस जाती पायांवीण, जळो जगण्याचा शीण ॥ ६५ ॥
 नका करूं वृत्तिच्छेद, मज होय फार खेद ॥
 कांहीं नाहीं माझे हातीं, कर ठेवा माझे मार्यीं ॥

दास्योलंघा.

माझा अभिमान खोटा, सांभाळोनी धरीं पोटा ॥
 काय मार्गू वेळोवेळा, तुंहि जाणता सकला ॥
 केले धंदे गंवोगंव, करा भागवाभागव ॥ ७० ॥
 पुढे तुमच्या ठेवा धरीं, नका लावूं अन्या दारीं ॥
 मग सुखदुःख सम, काय करिल × × येम ॥
 आतां धांवा करुणानिधि, माझी सुर्टीयेली बुद्धि ॥
 पुरवाच्या दास्यहौसा, कधीं गाईन मानसा ॥
 शिर दिलें तुझ्या फायां, मारा तारा सद्गुरुराया ॥ ७५ ॥
 माझें भिकेचें मागणें, हक्क जोर कांहीं नेणें ॥
 जया धरियलें हाता, अधें मधें कां सोडितां ॥
 शरणासी आहे माफी, नाहीं नामीं थापाथापी ॥
 भेद करोनी झालों वेढां, वर देणे हात काढा ॥
 शरणाची बुद्धि वाहीं, परी हातुनि होत नाहीं ॥ ८० ॥
 दुसन्याचा आहे कैदी, सोडवा हो त्याची बंदी ॥

मग मी पाहीन इलाज, माझी तुझ्या पार्यां लाज ॥
गाय गू खाते वखवखा, म्हणोनी त्वां मारावी कां ॥

धांवा.

तव पार्यां आस धरिली, तीही जरि न पुरवीली ॥
दुसरें तें कैसें देशी, दानशूर ह्याणवीसी ॥ ८५ ॥
मज दास्यत्वाची हौस, नको तोऱ्यूं माझी आस ॥
जरी आहेसी अंतर्सी, प्रकटप्या कैची चोरी ॥
मध्यें कां रे धरिशी पडदा, तुझा लबाडीचा धंदा ॥
नको ठक्कुं भोव्यांसी, पुढे लागेल जीवासी ॥
तुझे तुज खाइल मन, आम्हीं तर दिली मान ॥ ९० ॥
जरी पाहासी वांकुडे, आधीं उघडे वाघुडे ॥
आहे आहेसी जाणता, वाळा अनाथांचे नाथा ॥
दत्ता धांवा दत्ता धांवा, नका धरूं अंधा दावा ॥
स्याहो शरणाचा मारा, पायिं घाला जिता मारा ॥

प्रार्थना.

देवा अशी भागवा गरज, जेणे फिटे तुमची गरज ॥ ९५ ॥
ह्याणा याची मेली आशा, तोडा खोल्या मायापाशा ॥
ह्याणा याची मेली आशा, आंत कल्पना शतशा ॥
ह्याणा याची मेली आशा, सहा मारीं जैशा माशा ॥

संसारी.

खोल्याचा अभ्यास, फार फार झाला ॥ सहजीं दुरावला, खन्या देवा ॥
अन्नपाण्यापार्यीं, झोपेची गरज ॥ मग येई खाज, बाईलीची ॥ ५०० ॥
शुका गुन्हासाठीं, गुन्हे केले नाना ॥ बोंबले ठणाणा, दुःखी देवा ॥
दुःखीचे रडणे, खोल्या सुखासाठीं ॥ आये लागे पाठीं, जन्ममरण ॥
सखाशेचे बीज, मरीं धरोनीयां ॥ रहाटतां वायां, काळें नेलें ॥

प्रारब्धनाशार्थ धांवा.

ऐसें कैसें हे प्रारब्ध, कोणा लावू द्याचा शब्द ॥
जरी जातीकडे घेणे, हाति नाही अन्य करणे ॥ ५ ॥
दुजावरी टाकलीया, तोहि बोल होय वायां ॥
स्वयें आधीं कर्म केले, अंतीं भोगणे तें आले ॥
येथें कोणाचा उपाय, एक तारीतील पाय ॥
देता जरी कर्मा हातीं, काय राहे तुमची ख्याति ॥
तरी दासाचें प्रार्थणे, धांवे धांवे चक्र-पाणे ॥ १० ॥

पापनाशार्थ विनंति.

निद्रा आहार मैथुन, होंचि लागले चिंतन ॥
वायां घातली लंगोटी, मर्नीं आशा खोटी नाटी ॥
ऐसा करंटा चांडाळ, किंती वर्ण स्वहितकाळ ॥
शिणविली माय, कुळ काळंडीले ॥ नाहीं आचरीले, एक पुण्य ॥
पाप तें पहातां, एक न सोर्डीले ॥ पाहिजे जळाले, पायसमरणे ॥ १५ ॥

अनन्य धांवा.

चहोंकडोनी अपंग, दासा द्यावे तुमचे अंग ॥
तुह्यांवीण पाठबळ, मागूं कोणाचे सबळ ॥
मायबाप वा सोर्दीरा, तूंचि एक रे गोर्जीरा ॥
टाकोनीयां बाळकाला, केंवि कठोर हो झालां ॥
तुह्यीं अनाथांचे नाथ, आमुची कां वाताहात ॥ २० ॥
जरी ह्याणा या सनाथ, दाखवा तो आमुचा नाथ ॥
नाहीं तरी धांवेनीयां, नका करूं नांव वायां ॥
नाहीं दुंजा तो दिसत, दास पतीताचा नाथ ॥
यावे दत्तराया, तुह्यांविणे शिणली काया ॥

वकिली, धांवा.

कांरे दत्ता मित्रा, ऐसी सांड केली । कासया धरिली, आढी देवा २५
 पाप्यासी भेटां, काय तुमचे वेचे । करा त्या पायांचे, दास आहां ॥
 आपुल्या दासाची, पाहुनि तळमळ । मागें नाना वेळ, धांवलास ॥
 मी हा हतभागी, काय दैर्वी लिहिले । पाहिजे पोळीले, चिंतार्मीत ॥
 आजवरी नाहीं, केली त्वां उपेक्षा । अनेकां सापेक्षां, भेटलास ॥
 पहासी परतीता, दुःखें तळमळतां । केवि तुझे चिन्ता, चैन पडे ॥ ३० ॥
 घेसी तेव्हां देशी, हेच कां औदार्य । पदराचें काय, वेचे तुझे ॥
 सांग तरी मागें, कोणी काय दीले । जयानें तोषीले, चित्त तुझे ॥

गुरुभाव.

कासळीसी हांक, मारीतें अज्ञान । तुं तर हुंकोन, पाहसीना ॥
 आजवरी देवा, केले नाना धंदे । आतां तुझ्या फंदे, वेडा झालों ॥
 एवंच ठरलों, जन्माचे ते दुःखी । आतां तुझे मुखीं, वर दे वर दे ॥ ३५ ॥
 तुझी माझी गाठ, घातली स्वार्मीनों । वसों दे तें मर्नों, क्रण त्यांचे ॥

स्वास्थ्ययाच्चा.

आहीं दारोदार, विचकावे दांत । तथानें घशांत, माती यावी, ॥
 कोणा कोणा दारीं, पाठवीशी आतां, गुन्हा तो नसतां, दोष देती ॥
 तितुक्यांचे तोंडा, कोण देई तोंड । आही ते भाबुड, जातीचे रे ॥
 आमुचा कैवारी, आहेसी तूं हरी । आतां त्या निवारी, जनवारी ४०
 एके ठारीं खाया, करीं कुठे थार । जेणें हरिहर, सूटेना तो ॥

जागृति.

गुरुराया गुरुराया, तुझ्या पायांविण वायां ॥
 नाहीं झालों तुर्शी शरण, भीति घालीतें मरण ॥
 पायांविण घडी गेली, तीच काळाची सांजली ॥
 आठवण नाहीं जेथें, गोळावलीं भुतें खेतें ॥ ४५ ॥

मग अंतरला देव, सान्या सुखाचा अभाव ॥
देह मांसाचा पुतळा, वायां म्हणसी गोरु काळा ॥
काय करुं रे ऊपाय, जेणे सदा ध्याऊं पाय ॥

स्वतःचे दुर्बलत्व.

तुद्याविण माझी, बोळवण झाली । कां रे सांड केली, दुर्बळाची ॥
दुर्बळाची जरी, केवि गुन्हा करी । विचारीं अंतरीं, कृपावंता ॥ ५० ॥
आर्धांच दुर्बळ, काय बोलूं पुढे । सारेंचि वांकुडे, लागतसे ॥

अनन्यगतिकल्प.

माझी तुझां पार्यां आस, घाल कर्ही हो विश्वास ॥
ऐशा तळमळ्या आंतङ्ग्या, आतां तंची रे वाटाड्या ॥
सुचेना हो कोऽे जावे, कोण्या रीतीनें भजावे ॥
आई ह्याणवोनी, कापा जरी मान । काय त्यांत न्यून, अपुल्या हाते ५५

याचना.

परीत याचक, दारीं ये धांऊन । नांवापरी दान, देगा बापाई ॥
थोर ऐकोनी तूं, आशेने आणीले । दाराशीं आपुले, श्रीद राखा ॥
कांहीं तुझां घरीं, नाहीं हो उणीव । धनाढ्य तूं राव, वदती चारी ॥
आमुची लायकी, काय त्वां वधावी । तुझी तूं थोरवी, पाळ ताता ॥
जातीच्या दुष्टांची, चाल तर हीच । मनाची लालूच, श्रमवीते ॥ ६० ॥

अनधिकारित्वामुळे निराशा.

तुकाचे प्रयत्न, वाचूनी बसला । धक्का यां मनाला, चैन नाहीं ॥
आजवरी वाटे, होसी झट वश । आतां वाटे लेश, फार हवा ॥
केवि घडे पतिता, हातोनी तुति-तुका । वाटत होते फुका, मिळशील ॥
जरी पूर्वी मज, कळते हें ऐसे । भक्तीचे हें पिसें, पत्करितों ना ॥
इकडला पायं, सोडोनीयां दीला । तिकडे न पोंचला, अजुनी दुजा ६५
ऐशी झाली स्थिति, तळमळ वाटे । आतां माझे वाटे, वाटाड्या हो ॥

आमुऱे भजणे, केवळ कार्याचे । येथें निष्कामाचे, वारे नाही ॥
 पाहतां पाहतां, आला अनुभव । पोटांत सामव, वरे बुरे ॥
 तुज फसविले, भाकि दावोनियां । भोंदियेल्या वाया, तुझ्या मिंये ॥
 भागवा गरज, स्नेही झाणवीतां । विष कैसे वीतां. मरत्यासी ॥७०॥
 तुझ्या पतीताची, झाली रे हेलना । मति ती लागेना, भजर्नाही ॥
 भयाभीत-पणे, आलों पाठीपाशी । जरी देशी फांशी, काय बोल ॥

विनंति

काळ—भयें झालों, दत्ताचे पाठीशी । माउली मावशी, तोच एक ॥
 हाढाच्या मांसाच्या, साञ्या आयावाया । आप्समित्र वायां, होती सारे ॥
 एक दत्तदेव, सर्वेची सेर्इरा । प्रेमळ गोजिरा, नित्य साक्षी ॥ ७५ ॥
 येसा हा निश्चय, कदा ढळों नेवो । सदा दत्तू—पदीं, राहूं माय ॥
 नको दत्तराजा, मर्नी आढीं ठेऊं । पापीयासी भाऊ,—पण करी ॥
 आळी दारेदार, घातले उकिरडे । इतुकें सांकडे, तुझांवर ॥
 माझ्या विनंतीचा, मिटवा बोभाट । दोष ते अफाट, विसरावे ॥
 येसे आज काकु,—ल्हती प्रार्थीयले । दीनांच्या वत्सले, दत्त माझ॥८०॥

अरत्र ना परत्र.

नाहीं गुरुमुखीं, दिलीं गुरुभिक्षा । शिष्यपण शिक्षा, त्यास मोळी ॥
 मौनीस्वार्मीं माझ्या, नाहीं सेवीयली । हौस ती राहीली, ठायिंचे ठार्यी ॥
 जन्मदा पितरे, बहिण भावंडे । ऋणकरी आंतडे, तळमळीती ॥
 नाहीं उतराई, झालो एकाचाही । अंगीं लाही लाही, होत असे ॥
 नाहीं तुझें मुख, डोळ्यांनीं पाहिले । गुण अनुभविले, नाहीं तुझे॥८५॥
 इतुक्यांचा केदी, काय सेवी तुज । आतां अवधी लाज, तुझांवर ॥

मानस्क्षण.

गृह धन दागा, राज्य नको देऊं । परी नका ठेऊं, अपमान ॥
 आपुलिया हातें, कापा माझी मान । जगां अपमान, नकां कसूं ॥
 शाचे बोल, तेच म्यां लिहिले । तुम्हीं पुरविले, पाहिजेकी ॥

पश्चात्तापयुक्त निश्चय.

मुखीं गाई पांडुरंगा, मर्नी काम नित्य जागा ॥ १० ॥
 कुञ्चापरी पोट भरी, भयाभया जाई दारी ॥
 कुका घातिली लंगोटी, मर्नी वासना ओखटी ॥
 जन्में शीणवीली माय, जणू बैल व्याली गाय ॥
 जळो मागील स्मरण, कशा व्हावा त्याचा शीण ॥
 पुढे राहूं स्वामी भजनी, नाही नांदू निंद्य जन्मी ॥ १५ ॥

संसारी व साधु

जन्मीं सोईरे अनिवारी, आप आपल्या लाभावरी ॥
 सर्व झाले शाळूसोबती, सुखी येती दुःखीं जाती ॥
 वरें झालें माझ्या गुरु, दुःखा केलेंस घावरू ॥
 मिठाव्यावा साधुसंत, वरच्यांसी द्यावी लाथ ॥
 तेणे जडे दत्तदेव, होय दुःखाचा अभाव ॥ ६०० ॥
 जाणा तेथें खरी मैत्री, स्वदुःखें परदुःख हरी ॥
 नलगे त्या पाचारण, येई आपण धांडन ॥
 नव्हे गणी वारा ऐशीं, न घे केल्याची वक्षीसी ॥
 ईसे जाणवले न्याय, मर्नी वागवा अक्षय ॥

साधन—अहंतात्याग.

स्मोडवा मीपणा, पहा अवधा दत्तराणा ॥ ५ ॥
 अर्थ याच्चा ऐका नीट, धरा मीपण अफाट ॥
 क्षुद्र मीसे होऊं नका, सर्व आपण ह्याणे तुका ॥
 राग लोभ विषय येरी, नका करूं उणीं पुरी ॥
 रहा सर्व विकर्या व्याप्त, परी असा नित्यालित ॥

मौनीस्वामी.

मौनीं स्वामी गुणराशी, माझा निर्गुणनिवासी ॥ १० ॥

गादी देऊनि पतिताला, दिसोनी न दिसे ज्ञाला ॥
 आम्ही त्याचे सदउदासी, गातों पायांच्या गुणराशी ॥
 पापपुण्यातें नेणत, आहों पायगायनांत ॥
 जे का होतें वा न होतें, अवधें प्रत्यक्ष पाय तें ॥

स्वार्थांच्या उरावर उड्या.

देऊं पतीतासी हात, दाऊं मस्तवालां × × ॥ १५ ॥
 वाळेक कन्या पुत्र देऊं, नेणा वैरी अथवा भाऊ ॥
 करूं विघवा सुवासीन, नाहीं आम्हां मी-तूं-पण ॥
 नाहीं आम्हां ताळतंत्र, आम्ही अक्षय स्वतंत्र ॥
 पातकाचे × × वरी, बिबव्याची रेघ मारी ॥
 त्रिमुवनीं जे अशक्य, करूं आयासा शिवाय ॥ २० ॥
 येई लहरीत वें करूं, वरें बुरें × × मारूं ॥
 मागें हेतों केरभरी, आतां ज्ञालों कारभरी ॥
 अवघा कर्ता करवीता, मौनीस्वामी माय पिता ॥

बेपर्वा.

आम्हीं राजे व दिवाण, मौनीस्वामी ते निर्गुण ॥
 सदा राहूं ब्रह्मचारी, परी भोगूं साज्या नारी ॥ २५ ॥
 भोगूं थोर थाटमाट, परी मळणवूं करंट ॥
 कुवेरासी भीक घालूं, वर दिसे हालाहालू ॥
 दान करूं राज्य गांव, कवडीसी घेऊं जीव ॥
 करूं घोर रणकंदन, विश्वभैत्रीं कालवोन ॥
 तेही आम्ही हेही आम्ही, आम्हांविण कांहीं नाहीं ॥ ३० ॥
 देऊं सारें विश्व फांशीं, देऊं त्याही जिवदानासी ॥

स्वार्थांवरील श्रद्धा.

करावया उपचार, नाम घेतों वारंवार ॥
 मौनीस्वामी या हृदयीं, करो विलास अक्षयीं ॥

दुजी आस नसो मनीं, सेवूं चरण शरणीं ॥
मन भडके अनिर्वाच्य, त्याचा नाहीं जमाखर्च ॥ ३५ ॥
आहे जिवाला विश्वास, स्वामी पाळीतील खास ॥

अटैत.

नांवें जरी असंख्यात, नस्तु अवधी एक दत्त ॥
तया पतीत शरण, मनें निष्काम अनन्य ॥
पूर्वसंचिताचा ठेवा, आंहीं गातों एका देवा ॥
अवघे फिटले संदेह, दत्तचरणीं जिजवूं देह ॥ ४० ॥

धांवा.

याडसा पासोनीं, हरिणी गेळी दूर । धांवे सैरावैरा, केविलंवाणे ॥
धेनुवासरांसीं, होय चुकामूक । दोघें एकमेक, हंबरती ॥
तीच गती मज, देवा तुझ्यावीण । दत्त नारायण, धांव धांव ॥
येळां जातां आहीं, करूं येर-ज्ञारा । देवारे दातारा, तारीं तुझ्या ॥
दुःखी कष्टी जीव, पाहे वाट भेटे । आतां चरण भेट, देणे सत्य ४५
नाहीं तरी दत्त, जर्गीं या बोभाट । होईल अफाट, तुझ्या नांवे ॥
आस्ही हे पामर, मरूं पिसेंपरी । तरीं तुम्हांवरी, दूषण तें ॥
तारीं देवराया, येई रे कसा तो । जिवाळ्या रे दत्तो,-पंता सख्या ॥

मदनाचें आजिंक्यत्व.

(ओव्या).

आहीं लाथिले कांचन, पार्या तुडविला मानामाज ।
परी हा चोरटा दुष्ट मदन, आहांसवें झगडे अद्याप ॥
यासी उपाय न सुचे, आतां, ध्याऊं चित्तीं मन्मथताता ।
त्याच एका सद्गुरुदत्ता, धांवा दासा संकटीं ॥ ५० ॥
मदन पहातां तुमचा सुत, आहां किंकरां पीडी अगाणित ।
विषयीं मन होम्या रत, दर्शन वा स्मरण पुरे ॥

नेणों हा काळवीर कोठून, सोडी आपुले अचुक वाण ।
 अचनक टाकी भाँबाऊन, कसलें भजन कसचें काय ॥
 यासी संगत करायासी, कोणी न टिकला महातापसी ॥
 सर्वाची एकच धुळराशी, उडवून दिघलीं गुलामानें ॥
 जरी स्वयें जातवान, तरी हा तर शष्पासमान ।
 परी तें भाग्य आणावें कोठून, ब्रह्मादिकांही न मिळे जें ॥

भक्तीचा जोर.

(अर्थव्या.)

दत्तीं भक्ति हेच ऐर्थ्य । भक्ति हेच वीरांचें वीर्य ।
 भक्ति सार्थक दुर्मिळ अशक्य । ब्रह्मा विष्णु महेशासी ॥ ५५ ॥
 ऐशा भरलों भक्तीनें । त्रैलोकीं आहां काय उणें ।
 घालूं कलिकाळासी पाताणें । एका भक्तीचिये जोरें ॥

भक्तीचा उपयोग.

(अभंग.)

मुक्ति तर लागे, भक्तीचे पायांला । कोण विचारीला, वीचारीतो ॥
 आहास तें आह, आणिक करणे । दोन्ही दिव्य चरणे, सेवायाच्ची ॥
 तया एका कर्मी, साधे इच्छिलें तें । कायदे कानू ते, नाहीं त्यास ॥
 तेणे होय भक्त, कर्तुमर्कर्तुम । कराया उत्तम, उपकार ॥ ६० ॥
 देव इच्छिणाऱ्या, दाऊं चोरवाट । जेणे भेटे नीट, दत्तदेव ॥
 धर्म आचरती, तया शिकनूं नीती । वेदाची गणती, हातोहाती ॥
 चोरासी वडवूं, सावालागो रक्खूं । प्रसववूं शिशु, भाविक वांझे ॥

साधन.

मूळ ते पाहिजे, जडली लीनता । चित्तासी स्वस्थता, शांतिरूप ॥
 स्वयें कर्म—योगे, देव ओळखावा । परा उपकारावा, निज दुःखें ६५
 सोसावे अवघे, जगाचे आधात । ब्रह्मबीज तदा, उमटतें ॥

थोरा देवराया, करावा सेवक । नाहीं घालूळ भीक, आशेलार्ही ॥
 एका नामावीणे, बाकी काध्याकूट । करतां ती वाट, नीट नव्हे ॥
 थोडे चाखोनियां, ओळखावी चवी । पोटभर खावी, क्षीर एक ॥
 नाम या दत्तूचे, दूधच अमृत । साखरे निमित्त, मत्कि मार्नी ॥७०॥
 सुभावें जो गाई, क्षणैक दत्तूसीं । त्याच्या पुण्यरासी, कोण गणी ॥

विरक्तिपूर्वक शरण.

गोळाभर अन्न, भुकेचिये वेळीं । पाठवा जवळी, दासाचीये ॥
 आहे पांचरुण, अंगभर आज । नाहीं त्याचें काज, आणीकाचें ॥
 नको तें कांचन, नको मानामान । सुखाचें भजन, पायां वे रे ॥
 विज्ञावा हा देह, परोपकारासी । नाना विषयांसी, अर्पू नकां ॥७५॥
 चरणाचा जोडा, द्यावा माझे हातीं । जोर एक चिर्तीं, वागवर्ण ॥
 खण्डाचीन दत्त-रायाचा हुजन्या । वाकीच्या गोजिन्या, पदव्या नको ॥
 सुभावेंकरोन, अखंड गाईन । नावेन उडेन, आनंदानें ॥
 सुखर्हीं दत्तनाम, कार्नीं दत्तनाद । दत्तची आल्हाद, अंतःकरणीं ॥
 डोळेभर दत्त, दत्त मार्गे पूढे । खालींवर उभे, आहे दत्त ॥८०॥
 पुरवा दासाची, दास्यत्वाची हौस । चाकरी द्या यास, जोड्याची ती ॥
 आज हा पहातां, पार झाला देहें । दास अडलाहे, चोहींकडुनी ॥
 हौसेनें दावीन, साधूचे चरण । जरी एक चैन, पडे मना ॥
 नाहीं हो मागत, भलतें सलतें । देण्या उचीत तें, याचीयलें ॥
 तुःखांतही गातों, तुझांसी सुखानें । तेही तुझांवीणे, कोणी केलें ॥८५॥
 संतसंग व्हावा, दासाचे नशीर्हीं । कुमतीसी दाबीं, पायांखालीं ॥
 निंदक दर्शन, नको तें दासास । जगाचे शुखास, कोण धरी ॥
 निंदों दे बिचारें, आपापल्यापरी । हेवा तो अंतरीं, नको त्याचा ॥
 तयाचीही निंदा, काय असे खोटी । आहींच धाकुटी, मान करूं ॥

जरी आहीं धड, कोण निंदीतील । निंदकाचे बोल, स्मरण नको ९०
 वेढे वांकुडे जे, आक्षेप आहांसी । लाविती तयांसी, शरण आहीं ॥

साधूचे लक्षण.

जरी नर काम जिंकी, खरी साधुपणिंची शेखी ॥
 दया शांति क्षमा, हींच लक्षणे उत्तमा ॥
 वाकी आही भोंदू मामा, पावूं गति ती अधमा ॥
 नर नारी एक वाटे, कोण जाय त्याचे वाटे ॥ ९५ ॥
 शीत ऊष्ण सुख दुःख, मानी अवघें जो कौतुक ॥
 तोच जाणा संत खरा, आहां माराव्या पैंजारा ॥
 जिंतेंद्रिय ज्ञानी, राहे अनन्य भजनी ॥
 तेंथे आले देवपण, देहभान विसरोन ॥
 ऐसे साधूचे कौतुक, मायेसी न घाली भक्ति ॥ ७०० ॥

लोटांगण.

स्वयं होय लक्ष्मीकांत, देइ जें का जो मागत ॥
 परी आपण भिकारी, वनवासी झोळीवरी ॥
 ऐसे देव अवतार, तीन मुखे सहा कर ॥
 लोटांगण माझें तया, मायवापा सद्गुरुराया ॥

मार्गप्रतिक्षा.

माय द्वाणवोनी, जरी द्याल शीण ॥ तरी राक्षसीण, द्वाणवाल ॥ ५ ॥
 माडलीचा राग, एखादे क्षणाचा ॥ तेथे आंतड्याचा, पीछ नाहीं ॥
 तूंच एक माय, आही हीं लेंकुरे ॥ मन हें न फिरे, कधीं काळीं ॥
 तरी देवराया, धांवोनी या नाट ॥ पाहतसे वट, टकमक ॥

भक्ति.

स्थळ जें का दुत्तूविण, रान वन वा स्मशान ॥
 रांजवाढा इंद्रभुवन, शून्य एक दुत्तूविण ॥ १० ॥
 जर्यीं वाचे खेळे दुत्तु, वैभव तें काय कथूं ॥
 देवराणा माझा भोळा, नेणे वरी बुरी वेळा ॥

येईं अल्प पाचारणीं, किं वो जेवी आगांतुकिणी ॥
 एक पाहे भक्तिभाव, घेंई कळवळोन धांव ॥
 ऐसा जीवा भर्वसा, कळों आला याचा वसा ॥ १५ ॥
 कवडीसी राज्य मिळे, भावबाजारीं हे चाळे ॥
 भक्ति नाहीं जेथ, सर्व घेऊनि देतो लाथ ॥
 कोण उमजे दृत्त लीला, देवा सांभाळा सांभाळा ॥

अनन्य शरण.

तीन तोंडे सहा कर, तया माझा नमस्कार ॥
 ऐसे तुकाने गाईले, त्याचें उष्टुं म्यां सेवीले ॥ २० ॥
 आहीं धरीयेले दृत्ता, शरणावीण नको वार्ता ॥
 कर्ता पोषिता मारिता, तयापार्यां दिला माथा ॥
 मारी त्याचे धरिले पाय, आतां कैचें उरले भय ॥
 पाय धरितां न चले बळ, प्रेमलाचा तुका वोल ॥

संतांवर भार.

आलि प्रेमाची उमाळी, तुझी वरोवरी केली ॥ २५ ॥
 अमे भक्तले अफाट, हात धरूनि दावा वाट ॥
 तापत्रय छळछळून, गेले माथें पिसाळोन ॥
 ऐशा घोर वनवासीं, आहीं हांक दिली तुशीं ॥
 आमुचें तें जाहीं केले, राखा तुहीं संत कुळे ॥

परमार्थाचे दुर्घटत्व.

सुळीं टांगीयेली, पाहिली मी पोळी । होय उतावळी, वाटे खावी ॥१०
 नाहीं देखीयेला, पुढे मागें पोंच । वाटतां लालूच, सरसावलें ॥
 अनुभवा आला, उलटा सुलैटा खुंटा । कांपे लटलटा, लंडी माझी ॥
 अर्धीं दुरावळी, न मिळाली एक । ऐशी माझी भाक, पतीताची ॥
 कोण जाणे कोण, विचारी ती पोळी । उडली तारंवळी, कुठचें कुठें ॥

दुयेच्या सागरा, उदारा दातारा । ऐशा फजितखोरा, हात दे वा ॥
 अखंड प्रेमानें, चरण सेवावे । नित्य ह्याणवावें, देवदास ॥
 पसरली झोळी, देई वा इतुकें । तुकार्ची कौतुकें, तुका जाणे ॥

अनन्य शरण.

काय किंकराचा पाड, काय धन्या घाली भीड ॥
 धनी तेही धनी साचे, आही चाकर जोडवाचे ॥
 नहो मानसा माजूर, स्वामी-आज्ञे हो हुजूर ॥ ४० ॥
 नको बसूं रे रिकामा, सदा शरणीं भाकी क्षमा ॥
 देवराया माफ करा, नीच कृतग्र किंकरा ॥
 मायदेवा अनसूया, साधुसंतसेवा घा ह्या ॥
 आहीं पामर अज्ञान, घ्यावें पदर्दी सांभाळोन ॥
 नाहीं आहां अन्याश्रय, पार्यां केला तनुविक्रिय ॥ ४५ ॥
 मान सर्वस्वी स्वाधीन, दिली पार्यां झालें लीन ॥
 वरें वाईट तें आतां, अवधें तुमच्याच हाता ॥
 तुझीं एकच मारिते, तुहीं हात फिरवीते ॥
 जरी कापलीत मान, तरी तुझी दोषी कोण ॥
 तुझी करा तें कराल, आही झालें हालाहाल ॥ ५० ॥
 दास ह्याणे अज्ञ नेणे, जातां तुकाचे वाटेने ॥
 दृत देवा शरण शरण, पार्यां माझें लोटांगण ॥
 अवधें चुकले मुकले, पोटीं पाहीजे घातले ॥
 पत्रापात्र पाहूं नका, व्हावें अनाथाचा सखा ॥
 अत्रिसुता हो तापसा, उद्धारावें या वायसा ॥ ५५ ॥
 धांवें पावें गुरुराया, लावा शीर तुमचे पायां ॥

सरलता व दंक्षता.

कोणी कैसा जरी श्रेष्ठ, तरी वागवा सरल नीट ॥
 सांबा जातां शिवालर्यां, नंदीवृष्णणा हात लार्वां ॥

जेथे ज्यानें जैसें व्हावें, आपण कशांत नसावें ॥
रतीभर चूक होतां, बसे टेरीवर सोंटा ॥ ६० ॥
चाढ नाहीं लहानमोळ्या, इथें अवधे एकवर्ण्या ॥
ऐका कैकांचे धिंदोडे, झालीं थोरांचीं माकडे ॥

अनन्य दास्य.

जातीनें अज्ञान, नाहीं बुद्धि तैल ॥ कल्पना पोकळ, उमटती ॥
माझ्या मायबापा, ऐसें नका करूं ॥ आपुले लेंकरूं, आपण राखा ॥
आपण त्यागीतां, कोण आहां पुसे ॥ कोण तुझांसरिसे, शोधूं अन्य ॥ ६५ ॥
घरीं ठेवा दास, नका हो मोकरूं ॥ तुझी कनवाळू, दत्त देवां ॥

गुरुनिष्ठा.

मौनीस्वामी माता, गुरु रामभटा ॥ रेवा अत्रिकांता, सीता सर्ती ॥
अवधे देव देवी, साधु संत मेळे ॥ अथवा जिव्हाळे, जन्मदाते ॥
गुरु देव माझा, सगुण निर्गुण ॥ अवधीं त्याची खूण, दृश्यादृश्य ॥
निर्गुण सगुण, जें का आहे नाहीं ॥ दास तया वाही, एका नांवे ॥ ७० ॥
गुरु हेंच नांव, अवध्या वस्तुंचे ॥ भाविक दासांचे, नाम मुखीं ॥

चरणसेवा.

तुमच्या दासांचे, दासत्व तें करूं ॥ इतरतें थोरू,-पण नको ॥
मन हें धांवतें, अफाट बेदाद ॥ तेथें त्या सावध, तुझी करा ॥
किती कथूं हरी, ठेवा पायांवरी ॥ इतर चाकरी, नको नको ॥

दुष्टांचा तिरस्कारू.

पाहोनी हे किडके जन, आहां तात्काळ मरण ॥ ७५ ॥
नको त्यांची आठवण, होवों तयांचे सर्पण ॥
शीघ्र घालो काळ उडी, नेवो नेवो हीं माकुडीं ॥

नामसाधन.

संगत पहातां, बाष्कळ तमाम ॥ कलीमाजी नाम, एक मुख्य ॥

बाकी शास्त्राचार, नाहीं शक्य आतां ॥ तरी करा होतां, होईल तो ॥
 मनीं ठेवा नित्य, एकाचें तें नाम ॥ तरी अंतर्याम, शांत होय ॥ ८० ॥
 शांति वरोवर, नाहीं दुजें सुख ॥ बाकीचें कौतुक, दुःखवीज ॥
 ह्याणोनिया नामें, वरा ही नोवरी । शांति ही सुंदरी, भोगा नित्य ॥

नामाचा माहिमा.

नाम इच्छिले पूरवी, नाम काळा वाटे लावी ॥
 नामें लाघे इहपर, कैलास वा कांचन नार ॥
 नामें व्याधिपरिहार, नामें जळे पापभार ॥ ८५ ॥
 ब्रह्मा विष्णु वा महेश, अवघे नामाचेच दास ॥
 नाम ब्रह्माचि साक्षात्, अविनाशि एकस्थित ॥
 नाम ऐसें घ्यावें वाचे, करा सार्थक जन्माचं ॥
 नामें हाक कळकळीं, द्यावी एका चंद्रमौळी ॥
 आपें येतसे धांवोन, घेर्हे कडे उचलोन ॥ ९० ॥
 सारा शिणचि हारपे, नाम घ्यावें मुखीं सोपें ॥
 आहीं प्रार्थीतों तो एक, पुरवो दासत्वाची भाक ॥

अनसूया.

साञ्यांतें सांडोन, आले तुझ्या द्वारीं । न लोट माघारीं, अनसूये ॥
 नाहीं आतां मज, दुसञ्च्याची आस । एका कासावीस, तुझे पारीं ॥
 मारणे तारणे, एका तुझ्या हातीं । नुको आणुं चित्तीं, दोष माझे ॥ ९५
 अपार अज्ञान, भरले या जीवीं । आतां नीट लावीं, वाट माझी ॥
 शरणा परतें, न मज कळत । करीं काकळूत, तूंचि एक ॥
 मज पतीताचें, ऐकें गे गाञ्च्याणे । दुयाद्रे कानानें, माउळी हो ॥
 माझीया जीवीचें, प्रीतीचें दैवत । दृत्त तुझा सुत, देई मज ॥
 करीन तयाचें, दासत्व अखंड ॥ झीजवीन हाड, पायांवरी ॥ १०० ॥
 माझे डोईवर, वागो त्याचा जोडा ॥ चाकर भाबुडा, घणवीन ॥
 नाहीं जीवा शांति, मनीं घोर चिंता ॥ जाळीताती चित्ता, नानारूपे ॥

ऐसा उपाधीत, काय सेवा करूं ॥ आधिं निराधारू, पातकी मी ॥
 माझी उस्तपास्त, तुझ्या पार्यो आई । कोण फुका घेई, भार दुजा ॥
 ऐसें हें बोबडे, शरण गाईले । पुरीव लडीवाळे, जीवलगे ॥ ५ ॥
 तुझ्या पार्यो माथा, लववीला दीनें । माझ्या दत्तजननी, सांभाळी गे ॥
 येवढीशी करीं कीच, मला चाकर घ्याणीव ॥
 तुझ्या दारींचा भीकारी, नको लावूं दारोदारी ॥
 तुझ्या चाकराचा, होईन चाकर । ऐसा देई वर, जगन्माते ॥

वकिली.

भाव घेतलेसी क्रण, पाय ठेवोनी गहाण ॥ १० ॥
 व्याजीं घेतोसी भजन, घडी घडी वाढे क्रण ॥
 मुखें उच्चारितां शरण, चरण गुंतरी तारण ॥
 ऐसा उलटा हिशेब, करी भवफेरे तहकूब ॥
 आही निर्भय सावकार, कुळा करूं दिवाळखोर ॥
 आहे संगुण निर्गुण, तथा दासाचे शरण ॥
 दास जातीनें अज्ञान, दत्त चरणीं शरण ॥
 पार्यों लववीला माथा, माझी संफली हे कथा ॥

मौनी माउळी.

मौनी माउळीया, आतां या हो आतां या या ॥
 किती कसा धरूं धीर, माझा भंगीयला ऊर ॥ २० ॥
 डोई दिली चरणांवर, नका लोटूं पतिता दूर ॥
 कष्ट माझे आणा चिर्तीं, नका मारूं परक्याहातीं ॥
 तुझी जातीनें मारितां, न हों काहीं मी बोलता ॥
 नका हत्तभाग्यावरी, कोप करूं सर्पापरी ॥
 तुझी करितां कानाडोळा, कोण सांभाळी या वाळा ॥ २५ ॥

गुन्हेगार हा गधडा, घ्यावा पोटाशीं वापुडा ॥
 नाहीं यास अन्य गोत, वंशु ताई आस तात ॥
 अवघा सोईरा तूं यति, सुख दुःख तुझे हातीं ॥
 आज पाडव्याचे दिनीं, माथा दिला हा चरणीं ॥

करुणा.

शरीर मानस, दोन्हीही अपंग ॥ ऐसा हा भर्णग, दास झाला ॥ ३० ॥
 सदोदित पायां,-पाशीच्या दासास ॥ आला वनवास, हतभागया ॥
 केंवी चैक्र पडे, तुझां दूर देशीं ॥ माझी कासावीसी, कळेना कां ॥
 जरी होय स्वप्रीं, सुखाचा तो भास ॥ तोही वाटे खास, दुश्चित कीं ॥
 भेदरला जीव, मेलेल्या मारीतां ॥ निष्ठुर कां सत्ता, चालवीतां ॥
 स्वप्र आठवीता, झुरे निशिदिनीं ॥ दुःख तें वर्णनीं सांगवेना ॥ ३५ ॥
 अहो बुडालों हो, तुमचा हा दास ॥ नुरलीं ती आस, राईभर ॥
 सोधूं जातां मर्नीं, काय गुन्हा झाला ॥ कीं ऐशा दंडाला, पातलों मी ॥
 मानीयेला तसु, अवघाच दोष ॥ नाहीं पुण्य शेष, लवभर ॥
 दयेने पहाता, नाहीं मज बोल ॥ अवघे हे खेळ, कर्मा जेवीं ॥

वर्षप्रतीपदेची प्रार्थना.

जों कां होतो सत्ताधीश, पात्र होता दोषादोष ॥ ४० ॥
 दास मुर्कींच अपंग, पाहे प्रारब्धाचे रंग ॥
 करुं जातां भजननेम, स्थिति भेडवी तमास ॥
 आतां अखेरीचा बोल, कीं हा पाळावा दुर्बळ ॥
 वरेवुरें काळेवरें, पदरीं घ्या सामोपचारें ॥
 ठेवा सर्व इह सुखीं, चित्त पार्यों नाम मुखीं ॥ ४५ ॥
 ऐशी पार्यों विनवणी, ऐका पाडव्याचे दिनीं ॥
 मागतां मागतां वित्त, वायां आयुष्य संपत ॥
 एकदम देऊनी पहा कां, भागवा ही भक्भका ॥

तुझे देतां साही कर, किती घेईल पामर ॥
 काय तुज जड झाले, अनसूये गे सोज्वले ॥ ५० ॥
 आतां शीणलों बहुत, नाहीं पुढे कंठवत ॥
 पतीताची वाताहात, निवारण जरी न होत ॥
 दोष येईल सत्वाला, तुझ्या अखंड कीर्तीला ॥
 आतां अवघ्या चिंतेची, लाज तुला आई साची ॥

वकिळी.

काय दीनांचा कैवारी, दीनाहूनी राहे दूरी ॥ ५५ ॥
 काय अस्सल श्रीदासी, काळतोङ्या कलि श्रासी ॥
 मजसाठीं वर दान, काय वाटले कठिण ॥
 गुरुराया या सत्वर, घ्या या दीनांचा कैवार ॥
 तुझे पाय माझी डोई, गांठी पडो दत्तमाई ॥
 माझी डोई तुझे पाय, भेट घडो ही अक्षय ॥ ६० ॥

आत्मार्पण.

शिकवीन परा, मुमुक्षु भाविका ॥ मार्ग तुझा चोखा, घेऊ देऊ ॥
 सत्य संकल्पाचा, दाता भगवान । सर्व करी पूर्ण, मनोरथ ॥
 ऐसे सज्जनाचे, बोल नव्हे वायां । सुधीर मना या, दे गा ताता ॥
 माझी काकलूत, करीं गा समर्थी । आतां तुझां परता, कोणी नाहीं ॥
 अर्पण्यली पार्यां, लववून मान । आतां मानामान, दत्तपार्यां ॥ ६५ ॥

वकिळी.

उदार जाणोनी, धरीले चरण । त्यासीहैं मरण, देशी काय ॥
 तुझ्या दरबारीं, शरण मरण । विपरीत जाण, कथावया ॥
 जरी माय मारी, निज कुरीं वाळ । तरी तीस बोल, कोण ठेवी ॥
 जगासी आधार, पृथ्वी ती कां फाटे । परी तीचे वाटे, कोण जाय ॥
 राखिता नृपति, प्रजानन लुटी । तरी त्याचे पाठीं, कोण हाणी ७०
 बंधु जरी करी, ताईचा विक्रय । तरी त्याचा न्याय, कोण करी ॥

घावरली धेनु, पाहे आश्रयासी । सर्वे देतां फांशीं, कोण बोले ॥
 पाळिली बकरी, खाटीका विकीर्तां । काय तिचे हाता, उपाय तो ॥
 तैसा हा दुर्बल, अपंग भणंग । शरण सर्वांग, पाई देई ॥
 आला आसावोन, दयाभीक्षेसाठीं । जरी त्याचे पाठीं, अभि देशी ॥
 तरी तुजपुढे, कोणाची रे सत्ता । गुरु जगन्नाथा, पाहें पाहें ॥
 काय शिकवावें, काण्यानें डोळसा । आशेल्यां पाडसा, तोडूं नका ॥
 न व्हावें निष्टूर, सेवक जनासी । ऐशी ही थोरासी, रीत आहे ॥
 गुरुराया देवा, तुळ्या कृपेवीण । जगण्याचा शीण, देऊं नको ॥
 शरण शरण, शरण त्रिवार । आतां दोष येर, जळाले हो ॥ ८० ॥
 दावा ते चरण, लावा या कपाळा । वारे अत्रिवाळा, जिवलगा ॥

उपदेश.

दृत गुरु वदा वाचें, करा सार्थक जन्माचें ॥
 अन्न आच्छादन मान, सर्व प्रारब्धा आधीन ॥
 नका भरूं अहंकारीं, वृथा बुडाल सागरीं ॥
 नाम धंया रे गोड वाचें, वर्म स्वर्गासी जाण्याचें ॥ ८५ ॥
 नामें विष हळाहळ, होय अमृत केवळ ॥
 नामें कलिकाल हळे, नामें साक्षादेव भेटे ॥
 नामावीण गति नाहीं, कलीमार्जीं कोणालाही ॥
 सोडूं नका सोपी युक्ति, नका पाढूं वाट भलती ॥
 दृत वदा घटके घटके, प्यारे अमृताचे घुटके ॥ ९० ॥
 सोडोनीयां अमृत वाढी, नका घाळूं विष पोटी ॥
 ऐशी शरणीं विनंति, करितों मी सर्वप्रति ॥
 नेणों आही जात भिन्न, हिंदु खिस्त मुसलमान ॥
 इथें सर्वचीं सारीखे, सर्व सोईरे पारंखे ॥
 जो कां करी तो पावेल, इथें सर्व स्पष्ट बोल ॥ ९५ ॥
 दंभी पोर ब्राह्मणाचा, काय आडवा मारायाचा ॥

जरी मांग दत्त भक्त, त्याचें सेवूं हो उच्छिष्ट ॥
इथें भाविकाचें काम, बाकी चोरां राम राम ॥
दत्त नाम घ्या रे वाचें, करा सार्थक जन्माचें ॥

मनास उपदेश.

मना तुझी खटपटे, आहे सत्य रे फुकट ॥ १०० ॥
सर्व कर्माची व्यवस्था, आहे पूर्व दैवाहाता ॥
वृथा मध्यें लुडबुडशी, निज लाभासी मूकसी ॥
देहापाशीं तुझे काम, नाहीं विलकूल तमाम ॥
बुडत्याची संगती ही, सोड आपुले हित पाहीं ॥
नको गुंतू रे ओढाळा, वळें कापूं नको गळा ॥ ५ ॥
तुझे काम तुझ्यापाशीं, नको बसूं रे आळशी ॥
दत्तनामीं माळ घाल, नामीं देह ही ऊगाळ ॥
काळ-उडी अकस्मात, येईल रे देई चित्त ॥
तये घडी सोडवीता, नाहीं कोणी दत्तापरता ॥
दत्तनामीं जा गढोन, पाहें दत्ताचे चरण ॥ १० ॥
दत्त देव हाची एक, खरा सोईरा सातिक ॥
सीडोनीयां षड्सान्न, नको सेवूं रे वमन ॥

नाममहिमा.

दत्त दत्त दत्त दत्त, अंतरली दुजी मात ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्तरूपी झालें चित्त ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, एक दत्तचिं साक्षात ॥ १५ ॥

लीला.

तुझी बाळ ब्रह्मचारी, असोनियां भोगितां नारी ॥
कुठें झाणवितां कृष्ण, कुठें लक्ष्मीनारायण ॥
कुठें दत्तसे बैरागी, कुठें सर्व भोग भोगी ॥

पाहोनियां भक्ति थोरी, तुळी आलाती डाकोरीं ॥
इंथें तुळी नटवर, खेळतसां अनिवार ॥ २० ॥
अगाधसे तुमची लीला, माझें शरण अत्रिवाला ॥

करुणा-

नागवीलें जीवानिर्दीं, आतां काय अंत पहासी ॥
खासा देखोनी समर्थ, देसी तया कृपाहस्त ॥
आही अनाथ पतित, दूर करुनी देतां लाथ ॥
कसे जरी झालें तरी, आही गणलों किंकरीं ॥ २५ ॥
आतां उपहास होतां, दोष तो ये तुमचे माथां ॥
नाहीं सांगवत पुढे, माझें मोडावें सांकडे ॥
जरी तुळी व्हा निष्ठुर, तरी खाटीकचि बरा ॥
ऐसें वदेल ही पृथकी, आतां लाज ती राखावी ॥
खरे जातवान थोर, कोपताती क्षणभर ॥ ३० ॥
पुन्हा प्रेमे पान्हावती, दया करीती पतीती ॥
दीर्घद्रेष सर्पापरी, नाहीं तयांचे अंतरी ॥
ऐशी जाणे अल्प मति, माझी दाढ घेणे चिर्तीं ॥
तुळ्या पायांची घे भाक, नाहीं मागत अधिक ॥
योग्य मागणे कळेना, विषय हे दिसतीं नाना ॥ ३५ ॥
काय अमृतवृक्षासी, मागावी कां विषराशी ॥
भावें निष्काम शरणीं, चित्त जडो तुमचे चरणीं ॥
माझें संपले सांगणे, वरें दिसे तें करणे ॥
शरण हो अत्रितनया, सुखे पाई झिजवा काया ॥

विनवणी-

माझें दुःख आणा मनीं, देवा विज्ञवा चिंतामि ॥ ४० ॥
काय तुळ्या पायीं न्यून, तुळी लक्ष्मीनारायण ॥
माझी दुभागली छाती, भडकली भाववृत्ति ॥

आतां माझी झाली हह, दुःखें रडे फुंद फुंद ॥
 माझे लहान थोर दोष, घाला पोर्टी आज खास ॥
 स्वामीराया तापसा, नका तोडूं माझी आशा ॥ ४५ ॥

तुझी माय मी हा सुत, केंवि केलाती अनाथ ॥
 मी हा अनाथसा होतां, जन्ममरण तुमचे माथां ॥
 तरी आतां सत्य करा, जी कां वोललांत गिरा ॥
 वचने तीं जातां वायां, देव उरला कोणा ठाया ॥
 एक सत्ता तीं पाहतां, मानिले मी सत्य दत्ता ॥ ५० ॥

जरी आतां उलट घडे, कां न विश्वास तो बुडे ॥
 जरी झाणां कोपावला, नाहीं योग्य तें मातेला ॥
 फार काय विनवावें, आपें पान्हानें पाजावें ॥
 कसे जरी झालों तरी, आहीं द्वास खरोखरी ॥
 ऐसे गाईले शरण, वंदूनीयां दिव्य चरण ॥ ५५ ॥

नाहीं मज पुरती मति, लोटांगण वाडीपति ॥

यात्रा.

- दोन्ही पाय धावे मज, माझी भागली गरज ॥
- जरी मागेन आपीक, तरी होवो घोर दुःख ॥
- देवराया तडजोड, आहे खाशी उभयां गोढ ॥
- आतां भागवा हिशेब, पाई करा हा गरीब ॥ ६० ॥
- नाहीं पुढतीं कळत, वंदियले जगन्नाथ ॥

अनुसूयेस शरण.

माझी आठवण तुला, होवो आई वेळोवेळां ॥
 तुझ्या दारीचा जातक, मागे पायांचे कौतुक ॥
 किती येऊं काकुलती, माझी हरपली मति ॥
 काहीं सुचेना या मना, माथा मेळवीं चरणा ॥ ६५ ॥

तुझा क्षमेचा दरबार, पोटिं घाल गुन्हेगार ॥
 कासावीस झालों माये, धांवें पावें अनुसूये ॥
 परब्रह्म दोन्ही पाय, गावे आयासाशिवाय ॥
 इतुके दे दासा हाता, करीं आईगे ममता ॥
 तुझे प्रार्थीर्तों चरण, नको मारूं नामावीण ॥ ७० ॥
 नाहीं मागणे हें भारी, कल्पतरुचे भांडारी ॥
 लवविलीं पार्यी मान, पुढे वैसलों अज्ञान ॥

दत्तजन्म आणि प्रार्थना.

काय अनसूये, गाईल पापार ॥ महिमा अपार, तुझा आई ॥
 कर्दैमसुता तूं, जर्गीं अवतार ॥ घेसी निरंतर, असोनीयां ॥
 पति अंत्रिदेव, वरिला माईने ॥ उधळले पुण्य, लईलूट ॥ ७५ ॥
 दुणाणली भूमि, पातिव्रत्यतेजे ॥ महासती लाजे, ऐकोनीयां ॥
 नारद मुनीने, स्वर्गीं नेली मात ॥ सत्त्व तें अनंत, सतीचे या ॥
 विष्णु, विर्णचि व भोळा विश्वेश्वर ॥ जहाले तयार, पहावया ॥
 तिघांच्या शारीरीं, तिघांसी धारीले ॥ भूमिसी पावले, आश्रमासी ॥
 तपोनिधि होते, स्नानीं रेवातीरीं ॥ तया अवसरीं, बोलताती ॥ ८० ॥
 आही हे अतिथि, क्षुधेने व्याकूळ ॥ ऐकुनि दानबळ, पातलों हे ॥
 वंदोनी चरण, आसनीं वैसवी । पाद स्वयें धुवी, अनसूया ॥
 ह्याणे सिद्ध असे, भोजन सर्व तें । उठावें अतिथे, सेवावया ॥
 आमुचा पण कीं, नम त्वां वाढावें । नातरी परतावें, आद्यांलागीं ॥
 वचन ऐकोनी, सती दुःखावली । पतीच्या पाऊलीं, ध्यान नेई ॥ ८५ ॥
 ह्याणे हो अतिथी, क्षुधितसे जातां । सत्वाला तत्वता, डाग होय ॥
 नव्हती कुणी हे, भलते सलते । देव जे तीन ते, हेच खरे ॥
 मज हे तिघे ही, खास शिशुसम । न किंवे धीम, अत्रीचें हें ॥
 नमत्वे वाढाया, झालीस तूं सिद्ध । निःशंक प्रसिद्ध, मृऊली तूं ॥
 जेवितां अतिथी, संतोष पावले । पाई लोळावळ, गुडबळ ॥ ९० ॥

सतीच्या तेजानें, देव-अहंकार । हरोनि सत्वर, मुळे केलीं ॥
 घाली पाळण्यांत, हालवीते सती । तंव अत्रिपति, पातले ते ॥
 देखोनी समाधि, अंतरीं लावीली । मात ओळखिली, कौतुकाची ॥
 ह्याणती भार्येसी, नवहती अतिथी । तिन्ही देवमूर्ती, ओळखीं हे ॥
 तंव विनविले, पर्तीचे चरण । केलेसे कथन, आदि-अंत ॥ १५ ॥

सावित्री पार्वती, लक्ष्मी घावरल्या । ह्याणती सौभाग्याला, धोका आला ॥
 आश्रमीं येऊनी, सतीच्या चरणी ॥ सर्वे तिधी जणी, लोळीयेल्या ॥
 याचिती लवोनी, मातेलार्गी कन्या ॥ मातोश्री गे पुण्या, पार नार्ही ॥
 अभिमान जळो, आमुचा या पार्या ॥ आही या अक्षर्या, दासी तुझ्या
 आमुचे हे पती, पाळणीं लोळती ॥ तरी आहांप्रती, कोण ढुजे ॥ १०००

मर्नी सरसरा, आत्या प्रेमधारा ॥ वोलतसे गिरा, अनसूया ॥
 तुमचे पती हे, तुही घेवोनी जा ॥ परी हेत माझा, पुरवा गे ॥
 यांनीं अंशरूपे, शिशु, मम व्हावे ॥ सुखानें नांदावे, आश्रमीं या ॥
 वचन वदतां, तिन्ही देवराय ॥ घेती एक काय, मानुवाचा ॥
 त्यास तीन मुखे, कर सहा दिव्य । तो हां दत्तात्रेय, मायवाप ॥ ५ ॥
 ह्याणोनी जाहली, दत्ताची जननी ॥ ऐशी ही कहाणी, सतीची हो ॥
 एक का अनेक, गाऊं हीं वैभवे ॥ काय किती गावे, मंदबुद्धे ॥
 ऐसें हें वैभव, मर्नीं साठवोनी । अन्यशा कारणीं, विश्वासलों ॥
 सर्वे लगवग, तळमळी आलों । नमीतसे वेळो,-वेळीं तज ॥
 मज पामराचे, थोर न गांह्याणे । माझ्या दत्तजनने, जाणसी तूं ॥
 मग अभागी कां, अभागी ठेवीला ॥ हिंपुटी अबला, काय होसी ॥
 काय रजकाचे, पडले गे जड ॥ मोठा काय पाड, मम कार्याचा ॥
 मागे वेळोवेळ, सत्व राखीयाले ॥ आज कां माऊले, अदूय तूं ॥
 काय लिंदू मज्ज, उमळतो पाना ॥ ह्याणीव हा तान्हा, दुजा दत्त ॥
 पार्या विनवीले, वेडे वांकुडे हें ॥ दयाद्रीक्षे पाहें, बापुडे हें ॥ १५ ॥

रडकथा व विनवणी.

माझी दुभागली छाती, धावें धांवें आई सती ॥
 मन भ्रमलें माये, नौबगें गे अनसूये ॥
 देह रडोनी झीजला, कोणि नाहीं वाली याला ॥
 धन पाहतां जवळी, नाहीं कांहीं भुकेवेळी ॥
 गत दुःखाचें पोळण, वरी भावीचें चितन ॥ २० ॥
 ऐसा माझे गळां फांस, पडलासे खसाखस ॥
 देहपीडा सोसवेना, कुणी न करी जोपासना ॥
 केंवी दैन्य ही हेलना, सोसूं कितीशा यातना ॥
 कऱीं माझ्या जीवा शांति, देईं पार्योंच विश्रांति ॥
 सुखें शांतीनें चरण, गावया दे तनमन ॥ २५ ॥
 माझी हौस पुरी होतां, पाड पाई हा तत्वतां ॥
 'तुझा' ऐशी कीर्ति करीं, घे न कपट अंतरी ॥
 चुकभुल पोटीं घाल, मग ह्याणीव द्याळ ॥
 तुझ्या दारींचा भिकारी, नको लांबू दारोदारीं ॥
 माय होवोनी कापितां, दोष कोणाचे तो माथां ॥ ३० ॥
 आही दीनावलों पार्यीं, आतां धांव गे उपार्यीं ॥
 भावें देवासी धांवतां, देव जरी फोडी माथा ॥
 मग कैंचा तुझा महिमा, भासे सत्य अधमाधमा ॥
 तरी लवोनी प्रार्थणें, नको मारूं कीर्तिवीणें ॥
 नाहीं मागणे हें भारी, तुझे अक्षय भांडारी ॥ ३५ ॥
 सुखें झणी जळा दुःख, दाव पार्योंचे कौतुक ॥
 दोन पाय देई मज, माझी भागीव गरज ॥
 सेऊं दे गे पोटभर, मला ह्याणीक किंकर ॥
 नाहीं इच्छित मी मोक्ष, यासी पाय तुझे साक्ष ॥
 आतां नको धरूं दुरी, धांव धांव या अवसरी ॥ ४० ॥

मज आनंदें गाऊँ दे, जळो जळो बाकी धंदे ॥
 देव नाहीं तुझ्यापरी, नाहीं भक्त मजसरी ॥
 मौनीस्वार्मीचे साक्षीनें, करार घे दत्तजनने ॥
 दोन्ही हात जोडोनीयां, माथा लवविला पायां
 आतां जाहलों निःशंक, घेवोनीयां आणभाक ॥ ४९ ॥
 आमुऱ्यें तें केलें आहीं, आतां आहीं भीति नाहीं ॥
 तूं गे सत्य देवमाता, माझी जळो सरो चिता ॥
 मन लागो पायांवरी, देहाहातीं कीर्ति करीं ॥
 पायीं घाल हें शरण, देईं शांतीचें भजन ॥
 माय बाप बंधु ताई, तुझ्याविणे कोणी नाहीं ॥ ५० ॥
 पुनः लोळोनी शरण, पडलों मी मतिहीन ॥
 नको सांगणे ज्ञान्यासी, संपर्वीतों या लेखासी ॥

शरण.

अतिथि मी अभ्यागत, पाई विनवीली मात ॥
 आतां सत्याचें पालन, करोनीयां दे गे दान ॥
 नाहीं पुढरीं कळत, झालों पायांचा अंकित ॥ ५५ ॥
 असो अक्षय शरण, तुझ्या पायीं माझें मन ॥
 आई शरण शरण, देवमाये दे चरण ॥
 चरण मागत, आलों मी पतित । अभ्यागतहेत, पुरवावा ॥
 तरी मग बोलूँ, खरी तूं सत्याची । इथें दुसऱ्याची, साक्ष नको ॥

दत्तास विनंति..

माझ्या जीर्वीचा भावार्थ, जाणा दृत्ता हो समर्थ ॥ ६० ॥
 मी हा अज्ञान पामर, माझा करा न अव्हेर ॥
 तुझी उदार समर्थ, दारी आलों अभ्यागत ॥
 माझें अल्पसें मागणे, पुरवावें देवराणे ॥
 मज झाली गडबडी, सोडा पोटांतील अढी ॥

जळो जळो माझें चित्त, पर नारीवर जात ॥ ६५ ॥
माझा शुद्धसा हा हेतु, पुरीव रे मित्रा दत्तू ॥

स्वतःचा वृत्तांत.

जीवा तळभवीवीण, दत्त देव तो भेटेना ॥
आह्या होतों वहु मानी, केली आहां मानहानि ॥
मर्नी दांत ओंठ चवोन, केले मानाचे प्रयत्न ॥
तरी आली दुःखदैना, पुढे काहींही चालेना ॥ ७० ॥
मग माथे पिसाळोन, वाटे जावे देवा शरण ॥
• केला पसान्याचा त्याग, निघे एकला भणंग ॥
• पूर्वदैवाचा हा धागा, मिळोनी लागलों मार्गा ॥
• होतों प्रारंभी सकाम, झालों भजतां निष्काम ॥
एक सद्गुरु भेटला, मंज निष्काम कथीला ॥ ७५ ॥
सांपडली गुरुकिळी, चाललों मी वाटचाली ॥

अनन्य सेवा.

हितकरता तो शत्रु, आतां नको हें विसरूं ॥
धन्य देवा माझ्या शत्रु, उपकार किती स्मरूं ॥
माफ करा शिव्याशाप, तुऱ्ही माझे मायबाप ॥
नाही लिहिलें कपटानें, आही शिरूं दत्तचरणे ॥ ८० ॥
तुऱ्ही छलिलें अधमा, माझ्या आयते आलां कामा ॥
धन्य धन्य तुऱ्ही खास, आहां केलें दत्तदास ॥
मन माझें ललचावले आतां संसारीं न वळे ॥
लागे गोदीची चटक, तुम्ही समर्थ निवृक ॥
माझ्या जिवलगी दत्ता, आतां मून हें न परता ॥ ८५ ॥
मंज नफा लोदूं दूर, करा विनपोटी चाकर ॥
सुखें सदा घ्याभी सेवा, माझा हेत हा पुरवा ॥
सेवाहौस पूर्ण होतों, पाडा देह पायांवरता ॥

वेढी वांकुडी ही मात, कथिली पुढती न कळत ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, भरली अवधी एक वस्त ॥ १० ॥
माझे चित्त दृश्यरूप, दत्त माझा मायबाप ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥

एकाकारतेची चिंता.

कर्धी होय एकाकार, कर्धी मिटे हा संसार ॥
कर्धी लोपती कल्पना, कर्धी देखू नारायणा ॥

वकिली.

तीन तोंडे सहा भुजा, नमू दत्त महाराजा ॥ १५ ॥ .
आतां करा अंगिकार, नका शिणवू किंकर ॥
बहु दिस झाले आज, जड नाहीं माझे काज ॥
आतां मज वाटे लज्जा, दत्तात्रेया महाराजा ॥
जन झाणतील खास, होऊ नये दत्तदास ॥ .
ऐसा लोकीं उपहास, होय तुमच्या श्रीदास ॥ ११० ॥
माझे काळीज करपले, धांवा दत्ता ऐशा वेळे ॥
कसे जरी झाले तरी, आही मोठलो किंकरी ॥
आतां माझी होतां दैना, देवा होशील लाजिरवाणा ॥
न होवों चा हा बोभाट, पहा मागे पुढे नीट ॥
आनवरी केली कीर्ति, जाऊं पाहे लयाप्रती ॥ ५ ॥
सोसवेना मना या, वाटे पडावी ही काया ॥
आतां खास करा कीव, राखा श्रीदाचा प्रभाव ॥
दास झाणे दत्तात्रेया, माझी लाज तुमचे पायां ॥

धांवा.

बाचों तव स्तोत्रपाठ, दाटे सद्गुदित कंठ ॥
वाटे मर्नी तैशी दया, केली कां न अभाग्या या ॥ १० ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी याची कविता।

बाकिच्यांनी काय दिलें, तें न दीनाला या कळे ॥
जेणे होवोनीयां खुष, तुळ्ही झालां तयां वश ॥
पुढे मति न चले मार्गी, रडे जागीच्याच जागी ॥
भडभडे खळवळे, तळमळीं जीव लोले ॥
माझें काळीज कालवे, रङ्ग येई तुझ्या नांवे ॥ १५ ॥
ऐसे कंठितां दिवस, आली जरा वर्षीं तीस ॥
आतां निराशा जाहली, धांव अनांशाचे वाळी ॥
वेढा वांकुडा हा जीव, पाई घाला करा कीव ॥
वहातांना शोकभार, माझा दुभागला ऊर ॥
दग्नासाठीं खंती घेई, माझें मन वेढे आई ॥ २० ॥
आतां पावा द्यानिधि, उडी घाला या प्रारब्धी ॥

सत्संगाने शुद्धि:

काशीमाजी धन्य झालों, पुन्हा स्वच्छ धूतले गेलों ॥
गुरु द्यक्षिणामूर्तिही, स्वामी साधु खोटा नाहीं ॥
मौनीस्वामी रामभटजी, हरी नागाशिवरामपुरजी ॥
सिद्ध चंडीराम थोर, योगीश्वर दिगंबर ॥ २५ ॥
रेवातीर्णेचे केशव, गुणीं निर्गुणी दत्तदेव ॥
अनसूया सती सीता, रेवा गंगा काशी तथा ॥
तुकाराम रामदास, ज्ञानदेव विठ्ठलदास ॥
साधुसंत देव देवी, गुरु ब्रह्मा विष्णु तोही ॥
शिव कैलासींचा राणी, भोळा वरदाता दीना ॥ ३० ॥
ऐसे सर्व थोर थोर, एकीं मिळोनी सत्वर ॥
केली द्या या रङ्काला, पुन्हा स्वच्छूसा धूतला ॥

ध्यानानुभव.

वरी वा वांकुडी आस, आतां त्यागिली मी खास ॥
नको राजीयाचा मान, नको कांहीं इच्छेंकरून ॥

दत्त दत्त दत्त दत्त, दिली मज हीच मात ॥ ३५ ॥
 स्वयें राहीले त्यांतच, मज ह्याणती फोडीं कवच ॥
 नाम दत्त हीं अक्षरें, फोडिलीं म्यां कृपाजोरे ॥
 आंत लाघले निर्गुण, लोपे आकार व गुण ॥
 अस्तित्वाचा भास तो मी, ऐसे केले दत्तनामी ॥
 आज्ञापीला निजध्यास, मार्ग दिले दोन त्यास ॥ ४० ॥
 शेळीकडोनी तो वाघ, मार ह्याणती सवंग ॥
 शेळी वाघाकरूनी धरीं, मग मरेल विचारी ॥
 कोणी कोणाशीं धरीतां, मरण तें शेळीमाथां ॥
 शेळी मरोनीया जातां, वाघ एकला खालता ॥
 जिथे जाय ही कल्पना, नामरूप दृश्य खुणा ॥ ४५ ॥
 वजा करोनी पाहतां, वाकी दत्त हीं साक्षता ॥

गुरुकृपने निर्गुणप्राप्ति.

आधीं झालों साधुचित्त, पुन्हा गेलों गुखार्डीत ॥
 उपकारासाठीं नाना, दिले आशीर्वाद जनां ॥
 पुरविले दत्तगुरुने, पुढे ब्रमलों अहंगुणे ॥
 वाटे मीच तो करवीता, दोष लपेटला चित्ता ॥ ५० ॥
 देऊं गेलों शिव्याशाप, हित मुकळे आपेआप ॥
 मूळ सुटोनीयां गेले, हातीं नरकमडके आले ॥
 ब्रह्मचारी गाढवसा, झालों दोन्ही मुकुनी खासा ॥
 परी गुरु ब्रीदवान, नाहीं पडों दे ह्या जन ॥
 स्वयें दक्षिणामूर्तीने, दिलीं द्वयाक्षरपोने ॥ ५५ ॥
 पोटीं घातला मगज, चोथा थुंकवीला सहज ॥
 आतां सावध सावध, झाला आशांचा तो वध ॥
 देहमाती जों असत, तंब ध्यास दत्त दत्त ॥
 फोडीयेला द आणि च, वाकी निर्गुणाची वस्त ॥

तोच स्वईंचा भास हो, आहां ध्यास तोच लाहो ॥ ६० ॥
 तथे थांबलो मी अरा, आलि आपें शांति घरा ॥
 नको अन्यशी कल्पना, तीत यातना त्या नाना ॥
 आतां आही अन्य नाही, एका दृत्तावीणे काहीं ॥
 पढवीले ज्याने ऐसे, देऊं तयाते कायसे ॥
 तनु मन वाणी धन, किंवा अगणित गुण ॥ ६५ ॥
 अर्पोनीयां लोटांगण, आही पावलो निर्गुण ॥
 हेंच माझें अल्पशरण, ध्यावे सद्गुरु मानोन ॥
 भक्तिभावे लोटांगण, पार्यां ध्या ही गुरुदक्षिणा ॥
 आतां झालों उदासीन, पार्यां कल्पना अर्पोन ॥
 कूठे एकांतीं राहोन, करूं निर्गुणसेवन ॥ ७० ॥
 फोडोनीयां दत्त फोल, घेतला मगज आंतील ॥
 आतां आशा सर्व पुरली, खास निर्गुणीं लागली ॥
 पूर्वाशेची वाटे लाज, इच्छियेला महाराज ॥
 थुः तुझ्या * * वरी, प्रीत केली विषावरी ॥
 धिङ् नपुंसक वायसा, ऐसा फसलासी कैसा ॥ ७५ ॥
 अवधें विश्व राज्यवळ, तुझ्या लंगोटीचा मळ ॥
 तयांतील क्षुद्र भाग, खाण्या गेलासी वावगा ॥
 आतां सावध सावध, नको होऊं पुन्हा अंध ॥
 आशीर्वाद शाप झोणप, सोड दुष्ट तें कौतुक ॥
 अवघा कर्ता कर्वीता, होऊं दे त्या दुजा दत्ता ॥ ८० ॥
 रहा निर्गुणधुंदर्दीत, कल्पनेला मारीं लाथ ॥
 तूंच मूलाधार वस्त, घेर्ई दत्त हा हातांत ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥

अनसूयादर्शन.

रेवातीरीं अन्याश्रमीं, चित्त रंगले हे नार्मीं ॥

भावें आईसी विनवीतां, एका दिनीं झाली ममता ॥ ८५ ॥
 स्वये येवोनी साक्षात्, दिलें दर्शन येकांत ॥
 ध्यान कोंदलें लोचनीं, पुढे न चाले लेखणी ॥
 अंगीं सोनसळी चोळी, पाहिली म्यां झळझळी ॥
 वेणी घातीळी सडक, वरी फुलें गोंडे नख ॥
 सुवासोनी मुखवटा, तेज जणूं शशि मोठा ॥ ९० ॥
 होती भंचकीं नीजली, गळ्याकडे पांघरलेली ॥
 धन्य धन्य माझ्या दैवा, तुला आशीर्वाद व्हावा ॥
 ऐसे सौभाग्य सोहळे, पाहिले म्यां भक्तिवळे ॥
 सती अनसूये आई, तुझ्या पार्यो माझी डोई ॥

सद्गुरुमहिमा.

सुखदुःखा थार नाहीं, माझ्या सद्गुरुचे पार्यां ॥ ९५ ॥
 भयाभय लाभालाभ, संपर्वीली आशावाव ॥
 बोधवारा सुटुनी गेला, झालों ठार्यांच मोकळा ॥
 वा रे वा रे गुरुपाय, मज करवीले अक्षय ॥
 आप जैसें केले मज, लोपविली जनलाज ॥

निर्गुण भक्ति.

कैसें स्थळ स्थिर अभंग, नाहीं नामरूप रंग ॥ १२०० ॥
 नाम ध्या रे नाम फोडा, रेषा वेष्टन तें सांडा ॥
 बाकिच्यांत जा गढोन, सुटे सर्व मी—तूं—पण ॥
 ध्या रे ध्या रे युक्ति सोपी, नाहीं अर्थ जपतर्पी ॥
 अभ्यासानें ठरा तिथें, नका जाऊं भलत्या वाटे ॥
 ऐसे चरण धरीतां, कुठे जाय धडमाथा ॥ ५ ॥
 भोगा सारांतील सार, लाभेल रे इहपर ॥
 धन्य मौनीस्वामीआई, तुझा बोल वायां नाहीं ॥

सुष्टीचे मिथ्यात्व.

जरी लिहीतो हें वाड, तरी वाटे अवघड ॥
 स्वयं राहूनी सगुणी, काय जाणावें निर्गुणी ॥
 लिहवीलें खा मायेने, खरें खोटे दत्तु जाणे ॥ १० ॥
 मूळ पहातां धोपटे, अवधे गुणचि ते खोटे ॥
 तया गुणांतील लेखी, कैसी सत्याची ती शेखी ॥
 वायां सारी हे वटवट, खरें जाणे माझा दत्त ॥
 खास निर्गुणाचे पुढे, सारे चुकीचेच पाढे ॥
 वेंद्र शास्त्रे वा पुराणे, नाना जात मतें कुराणे ॥ १५ ॥
 देव देवी साधु संत, वरेवुरे वाटाघाट ॥
 सारी आरंभींच चूक, पुढे कैंची सत्यभाक ॥
 दत्त देव एक सत्य, वाकी गुण तेही मिथ्य ॥
 सत्य रूपाचेनी ठार्यी, भ्रम भासा कारण होई ॥
 दत्त निर्गुण तो खास, करी संभ्रमी विलास ॥ २० ॥
 दत्त भरला अखंड, मिथ्या भास हें ब्रह्मांड ॥
 हेही नाहीं तेही नाहीं, दत्त दत्त जीवीं देहीं ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥

अनन्य सेवा.

आझी आपुले वेड्यापरी, भाव ठेवूं दच्छूवरी ॥
 पुढे काहीं का होईना, कोणी करोत ठणाणा ॥ २५ ॥
 आझी ठरलों गाढव, केवि जाणों दत्त देव ॥
 इणोनीयां श्रोते जनां, पुन्हा करीतों याचना ॥
 भासवीलें जे मायेने, लिहवीलें प्रीतिंगुणे ॥
 नाहीं खन्याची खातरी, पहा तपास अंतरी ॥
 दत्तदेवा सेवेसाठीं, केलि लेखखटपटी ॥ ३० ॥

पल्हिकडे काहीं नेणे, सेवेसाठीं हें लेखणे ॥
दिसभर खुळचोट, करी दत्त दत्त ॥

स्वार्मीच्या तसविरीची पुन्हा भेट.

माय मौनीस्वामी देवा, वरे आलां करुनी धांवा ॥
आज बहु दिवसांनीं, केलि कीव दासजनीं ॥
आजवरी हुरहुरीने, दिस लोटले कष्टाने ॥ ३५ ॥
जळो ती हो वेळ दुष्ट, जिने केली ताटातूट ॥
आज प्रेमाशु फूटले, जिवलगा भेटामूळे ॥
पार्या घे ही दीन डोई, माझ्या संन्याशीण आई ॥
आतां नांदीव पायांशीं, न जा पुन्हा अन्यापाशीं ॥
तुझा होण्या थाटमाट, होतो मर्नी मी उत्कंठ ॥ ४० ॥
तशा हेतूचीया पोटीं, दिले तुज थोराहारीं ॥
कशीं तरी दुःखे हर्षे, काढिलीं मी दोन वर्षे ॥
परी पाहतांना आज, तुझे काहीं न झाले चोज ॥
आतां जीव पस्तावला, फुका दूर केले तुला ॥
माझें करंच्याचें दैव, केवि पाहे तव उत्सव ॥ ४५ ॥
असो हेही वरे झाले, दासीं आलाती माघारे ॥
तुहां आरामा आसन, नित्य माझें हृदयस्थान ॥
पाय घेवोनी हे उरीं, नांदेन मी कोरें तरी ॥
जी कां घ्याल सेवा करुनी, करीन मी भाविकपर्णी ॥
तुझ्यापरी माऊलीला, काय सांगू मी हा खुळा ॥ ५० ॥
पाय धरूनी दो हारीं, डोई ठेविली त्यांवरतीं ॥
साडेतीन हात गाडा, पार्या लोळविला गडबडा ॥
भावे जोहोनीया कर, उंभा राहीलों समोर ॥
मर्नी सेवेला तत्पर, आहे आजेला हुजूर ॥
तूंच कर्ता करवीता, मौनीस्वामी सगुणदत्ता ॥ ५५ ॥

मी हा भ्रमाचा बुडबुडा, तूंच अखंड रोकडा ॥
 तिथें लावूनी संधान, करीतो मी तुझें ध्यान ॥
 आई शरण शरण, पायीं घेई तुझा दीन ॥
 जिवलगे लडीवाळी, आतां आहेसी जवळी ॥
 ठसो मर्नीं हा निर्धार, करीं तुझा कृपाजोर ॥ ६० ॥
 पायीं भेळविला माथा, काय उणें तुझ्या सुता ॥
 दावोनीयां दिव्य चरण, होवो सदा लोटांगण ॥
 आई शरण शरण, स्वामी शरण शरण ॥

गुरुचा धाँवा.

तुवां दिलेल्या त्या आज्ञा, केंवि राखूं श्रीगुरुराया ॥
 सदा मानसीं हुरहुर, लागलीसे महा घोर ॥ ६५ ॥
 अभागी मी अल्पमति, माझी दादू ध्यावी चिर्तीं ॥
 तुझी कर्ते करविते, पाळा आज्ञा माझ्या हातें ॥
 मज कळेना कारण, कां न स्थिर माझें मन ॥
 आही दीन दीन गाई, आतां अंत बघतां काई ॥
 जाणतसे खास मन, कांहीं नाहीं कृपेविण ॥ ७० ॥

देवाचा धाँवा.

मौनीस्वामींचें हें पोर, घेई डोळ्यांच्या समोर ॥
 लोटुनीयां तुझ्या पोरा, नको वळूं पाठमोरा ॥
 येई येई वा राजसा, कुरवाळीन तुला खासा ॥
 पावोनीयां तळमळू, झालों मी रे हालाहाल ॥
 झालों कावरे बावरे, करीतसों नाना चारे ॥ ७५ ॥
 अति भकलों कुगांवीं, आतां लाज ती राखावी ॥
 आही भडकलेले जीव, जाणोनीयां करा कीव ॥
 माझें गरिबाचें ओझें, देवराया हलके कीजे ॥
 काय या दीनाचा पाड, मज अवघें अवघड ॥

आतां केवळ दयेची, आस लागली हो साची ॥ ८० ॥
 अहो दत्ता मी पासर, कां हो करीतसां अव्हेर ॥
 काय कष्टीत्याचा ऐशा, पहातसां हो तमाशा ॥
 माझ्या अल्प सामर्थ्यानें, पायीं पडतों उताणे ॥
 आतां माझें हित करा, नका कापूं या किकरा ॥
 काय लिहूं तरी आई, अर्पियेली पायीं डोई ॥ ८५ ॥
 करोनी हें शांत मन, घेई सेवून चरण ॥
 हाचि माझा हो सर्वार्थ, जन्मा आल्याचा कृतार्थ ॥
 आतां मज छुपा करा, उच्छ्लोनी घोटी धरा ॥
 बहु झालों कासावीस, झाले दग्ध हें मानस ॥
 आणीवाणीची निर्वाणी, पाहोनीयां धांवा झणी ॥ ९० ॥

विनवणी.

माझ्या आंतङ्ग्याला, वणवा लागला ॥ तुझ्यारे विठ्ठला, पायांविणे ॥
 ऐसा हा करंट, कशा घडवीला ॥ मातृ-उदराला, शीण झाला ॥
 काय सार्थक तें, साधिलें जन्मोनी ॥ नाहीं दत्तचरणीं, पतं केली ॥
 धांवा देवराया, गाय मी पासर ॥ जरी गुन्हेगार, क्षमा करा ॥
 आतां कोण्या रीती, येऊं काकूलता ॥ दत्ता रे समर्था, हृद झाली ॥ ९५ ॥
 डागलेलां जीव, डागिसि वरी जरी ॥ आहे मांडीवरी, मान तुझ्या ॥
 माझ्या मागण्याचा, नको मानूं वीट ॥ आतां सरळ नोट, वाट दावा ॥
 सुखभार माझा, अवघा तुझे पारी ॥ ह्याणोनी अक्षरीं, विनवितो ॥

अनन्य शरण.

मज उघड्यासी, कोणी न सोईरे । अवघे हे सारे, शत्रु सत्य ॥
 भाबुड्या बोलाचा, नको करूं राग । तूं तर विराग, दयानिधि ॥ १३०० ॥
 माझें कौंबड्याचें, ज्ञान हें शाञ्चिक । आतां ते सात्विक, पाय दाव ॥
 माझा गरिबाचा, इतुकाच पाढ । अर्पियेले बाढ, पायांवरी ॥
 आपूलीया मुखें, मज सूत केलें । स्वानंद माउले, लोट्टूं नको ॥

बुडालों ग आई, मेलों दुःखाश्रीत । आतां दत्त दत्त, दत्त दत्त ॥

धांवा.

कां हो केले आशाळवाणे, काय तुमच्या घरीं उणे ॥ ५ ॥

कसें दीना लतकोडगा, केला हिंपुट वाऊगा ॥

आतां तुमच्या नांवासी, तुह्यी स्वयें भरा साक्षी ॥

नाहीं मज कांहीं कळत, आहें सदा तळमळीत ॥

दत्ता धांवा दत्ता धांवा, घ्यावी माझी अल्पसेवा ॥

पंचप्राणे करोनीयां, झीजवीन हाड पायां ॥ १० ॥

आहें आहें रे भ्रमिष्ट, भाबुडा मी खुळचोट ॥

आतां तुझ्या स्मरणाने, काय होईल मी नेणे ॥

मज सांगण्या जगांत, वाटे लाज कीं मी सुत ॥

परी दुर्बळ अपंग, खुटे उपाय सर्वांग ॥

दीनावलों देवदत्ता, धांवा करोनी ममता ॥ १५ ॥

देवराया दीन दीन, आहें खासु दत्ता जाण ॥

नेणों काय तुझ्या मर्नीं, आढी राहीली वैसोनी ॥

आतां पंगु हा पाहेनी, करीं क्षमा या व्यसनी ॥

आज वेडा वांकुडासा, हंवरडा दीला खासा ॥

यावें माझ्या सीमंतीनी, घ्यावें पतीता उचलोनी ॥ २० ॥

पार्यी अप॑ण.

तुह्यी देव शिव, मी हा लेंक जीव । करोनीयां किंव, धांवा आर्धी ॥

करा माझा वध, मिळवा तुह्यांत । नाहीं दुजी मात, आवडत ॥

आजवरी तुह्यीं, ऐशा बालहत्या । बहुत केल्या त्या, ऐकोनीयां ॥

आलों मी धांवेनी, चरणीं मराया । अीतां शिवराया, कृपा करा ॥

अप॑ण्येला जीव, तुमच्या हातांत । देह हा खालत, पायांवरी ॥ २५ ॥

देवा रे दयाळा, राखें आता ब्रीद । करीं मज धुंद, तुझ्या पार्यी ॥

शरण.

दत्ता आहेसी जाणता, कशा गाऊं रडकथा ॥
 सांगितली अल्प शब्दें, उमजावी निजबोवं ॥
 आतां थोडे गुण गातों, विसरोनी भाव हा-तो ॥
 सेवावया सगुण पाय, वंदितों मी दत्तमाय ॥ ३० ॥
 मन करोनी शरण, लिहूं निष्काम कवन ॥
 शरण या शब्दापुढे, मज पडले सांकडे ॥

कवनाचे असामर्थ्य.

काय लिहूं मंडमति, नाना यातना या चिर्ती ॥
 कोणी जळती मरोन, आही जळतसों सप्राण ॥
 ऐशा घोर विंचंचर्नी, मति न चाले कवर्नी ॥ ३५ ॥
 तुळ्णी कृपाहस्त देतां, होय हेतूची पूर्तता ॥
 बहु भरले अज्ञान, पुढे काय बोले दीन ॥
 करुं लवोनी याचना, काय गावूं नारायणा ॥
 आही देहसंगतीने, नांदतसों क्षुब्ध मने ॥
 देहदुःख न सोसतां, वाटे रडावें श्रीदत्ता ॥ ४० ॥
 दत्तमाय जीवलगी, जिवा लागलीसे आगी ॥
 कोण तुझ्या पायांविणे, जोझें घेईल हें मने ॥
 नाना जात जग भरले, फुका कोणाचे अडले ॥
 कोण बळे, आपेहून, अडकवी फांसीं मान ॥
 काय कोणा लाभ होय, माझें भागवीतां कार्य ॥ ४५ ॥

वकिली.

“जग हें सुखाचें, दिल्या घेतल्याचें ॥ वारे निदानीचें, पांडुरंग ॥ ”
 येसे हें थेराचें, वचन न मिथ्य ॥ देवा दत्तात्रेय, धांव धांव ॥
 तूंचि सत्ताधीश, निराश विश्वेश ॥ ऐसा हा विश्वास, संतांदिकां ॥
 अडाणी अभिष्ठ, खुळा मी पापिष्ठ ॥ आलों मर्नी इष्ट, धरोनीया ॥

अमुक इष्टसें, मज न कळत । शरणाचा हेत, सांगितला ॥ ५० ॥
 समर्थ उदार, दीन जनांवर । अतिकृपापर, ऐकिले म्यां ॥
 जडली लालसा, तुसीं विनवावें । सामोरी मांडावें, निजदुःख ॥
 ऐशा आशे आले, लघुमीच्या कांता । सद्गुरु रे दत्ता, कृष्णा विष्णु ॥

रडकथा.

तुझ्यासाठीं नेम, धर्म न घडत । पोळलेले चित्त, सर्वकाळ ॥
 हुरहुर होतां, वाढला हृद्रोग । दीन जीवलग, कुठे आहां ॥ ५५ ॥
 आतां हीच वेळ, उडी घालण्याची । पुढे बोलण्याची, शक्ति नाहीं ॥
 तस्तलवासा, सिद्धा रे तापसा । आतां आपुलासा, कर्णी दीन ॥
 बहु कष्ट झाले, संशय फिटले । अभिमान जळाले, दुःखाप्रीत ॥
 हालाहाल झाले, वेडावले वायां । शिणविली काया, नाना दुःखे ॥
 नाना अपराधे, घोर गुन्हेगार । क्षमा दरबार, पाहों आला ॥ ६० ॥
 पदर पसरीं, बहु काकुलती । पडे पायावरतीं, कर जोडीं ॥
 आतां किंव करा, दत्तात्रेय थोरा । या माहुरेश्वरा, दयावंता ॥

भक्तीची मागणी.

सगुण चरण, सेवीतां भावानें । स्वार्मीर्ची वचनें, पाळीन मी ॥
 मायबाप माझा, आज्ञापी किंकरा । करोनी संसारा, सेवा करा ॥
 त्यासी या दासाची, विलकुल न ना । परी ती घडना, तुझे हार्ती ॥ ६५ ॥
 सेवीन चरण, सगुण घेऊन । संसारवचन, पाळीन मी ॥
 न मज कळत, वरें तैसें करा । माझे हितकरा, कांहीं नाहीं ॥
 अखंड उमप, सेवा र्धई हार्ती । असों दे हा मार्थी, कर तुझा ॥
 मज सेवकाला, कशाची उणीव । तुहीं केल्या किंव, समर्थनें ॥
 किति सांगू देवा, पायांसीं वागवा । नक्कु गांवोगांवा, भटकवू ॥ ७० ॥
 शरण शरण, पार्यां झाले दीन । आतां मानामान, तुऱ्यांपार्या ॥

दत्तात्रेयावतार कथा.

वंदीयेले गणपति, पाय सांठवोनी चिर्तीं ॥

विधिकुमारी माडली, तीही क्रमानें ध्यायिली ॥
 ब्रह्मा विष्णु व महेश, वाल्मीकी जैमिनी व्यास ॥
 माता-पिता जन्मदाते, लागों सर्वाच्या पायांते ॥ ७५ ॥
 मतिसंद भी हा दीन, दुःखें गेळों भांबाऊन ॥
 परी ऐशा अवसरीं, प्रीति जाय गुरुचरित्रीं ॥
 तयांतील सार सर्व, वेंचूं काम वृथा गर्वे ॥
 परी संक्षेप करूनी, करूं सेवा नम्रपणीं ॥
 जग मूळ जलमय, तैसे होते दत्तात्रेय ॥ ८० ॥
 पुढे मिथ्या भास केला, ह्याणूं संसार तयाला ॥
 ऐशी संसारकल्पना, कल्पोनीयां देवां तीनां ॥
 उद्भवीले मायाजोरे, विष्णु महेश्वर वारे ॥
 ब्रह्मा कमलोद्भव देव, पुढे जाहला प्रभाव ॥
 दत्तात्रेयांची आज्ञा कीं, करा नवल त्रैलोकीं ॥ ८५ ॥
 तया अंज्ञे मान देई, ब्रह्मा सप्त मानस बाही ॥
 अत्रि अंगीरस आदी, मरीची हे बोले विधि ॥
 अत्रीची ती धर्मपत्नी, अनसूया रूपखाणी ॥
 ब्रह्मासती नाणावली, देवादिकां भीति झाली ॥
 नारदांचे मर्नीं हेत, सत्वदर्शनीं साक्षात् ॥ ९० ॥
 दत्तात्रेये आश्वासिले, रजसत्वतम मिळे ॥
 तया अवसरीं तुझा, हेत पुरे योगीराजा ॥
 रज ब्रह्मा सत्व विष्णु, तम कैलासीचा राणू ॥
 ऐसे तिघे एकवटण्या, युक्ति करा मुनीराया ॥
 मर्नीं ह्याणती नारद, ऐशी संधि मना साध ॥ ९५ ॥
 योग-फेरी सुवनत्रीयीं, फिरे सुनिवर अक्षयीं ॥
 तंव देखे अत्रिधामा, थोर सतीचा महीमा ॥
 मर्नीं ह्याणे वरें झालें, आज्ञां इष्ट तेंची आळें ॥

आतां जावें त्रय देवांसी, चिडवावें तद्भाया सी ॥
 पतिसवं करितिल हट, मोडावया सतीथाट ॥ १४०० ॥
 पती होतील लंपट, येतिल आश्रमी घोपट ॥
 ऐसे जुळोनीयां येतां, पडेल तें आपुले हिता ॥
 मग इंद्रादि देवांसी, मुनिवर देती स्वाशी ॥
 नका घावरूं राजसा, करा त्रिदेव अपेक्षा ॥
 चला जाऊं तयांकडे, ध्याऊं मोडाया साकडे ॥ ५ ॥
 ऐसे तेतीस कोटी ते, झाले नारद बोलते ॥
 तंया कार्यां ती योजना, केलि त्याच मुनिजना ॥
 जाय नारद हर्षानें, तिन्ही लोकीच्या पंथानें ॥
 सांगें सांकेतिक भाव, वंदुनीयां त्रिनारी-देव ॥
 मनीं कोपे ती सावित्री, पार्वती व लक्ष्मी भारी ॥ १० ॥
 सवें पर्तीसी हट्टानें, मोकळीले त्या कारणे ॥
 जावें तिथांनीं आश्रमा, यावें हरुनी सतीमहिमा ॥
 आहांपेक्षां वरचढ, ऐसा कोणाचा तो पाढ ॥
 ब्रह्मा विष्णु व महेश, घेती अतिथिवेशास ॥
 पातले ते अत्याश्रमीं, ह्याणती उपेषित आहीं ॥ १५ ॥
 देकोनीयां इच्छादाना, आही आलेंती भोजना ॥
 मनीं आमुचा कीं पण, वाढ होवोनीयां नम ॥
 सरी थोडी खंतावली, नेई लक्ष पतिपाऊलीं ॥
 मनीं ह्याणे नाथकृपा, मज आहे जी अमोपा ॥
 मग कासयाची भीति, देऊं तोष अतिथिचिरीं ॥ २० ॥
 पुरुष हे कारणिक, पाहताती सत्वभाक ॥
 मज तिन्ही शिशुसम, न विटबे आत्रिधाम ॥
 झाली निःसंग नागवी, तीन पात्रे सज्ज करवी ॥
 परी सती तेजी-जोरे, देव झाले तीन पोरे ॥

ऐसें वर्तां मठांत, कृषि होते स्वकर्मांत ॥ २५ ॥
 येति माघारे पाहाती, अनसूया गांणे गाती ॥
 लावोनोयां अन्तर्दृष्टि, महाकृषि शोध करिती ॥
 तंब कळले कर्ण वर्मा, तिन्ही देव आले धामा ॥
 करी साष्टांग नमन, पायीं गडबडा लोलोन ॥
 देव ह्याणती मागें वर, मागीतले त्रिरूप पुत्र ॥ ३० ॥
 ब्रह्मदेव झाले चंद्र, झाले दुर्वास शंकर ॥
 विष्णु अखंड तें सत्व, झाले दत्त दत्त देव ॥
 पैकीं क्रमानें देघे ते, जाती स्वकार्यापरते ॥
 दत्तात्रेय मातेजवळी, स्वयें आहेत त्रिकार्णी ॥
 भूमिभारहरणास, निघे दत्त हा तापस ॥ ३५ ॥

दत्ताध्यान.

कटीं कसे व्याप्रांबर, शिरीं शुद्ध गंगाधार ॥
 कंठीं रुद्राक्षांची माळा, भस्म विशाळ कपाळा ॥
 पायीं खडावांचा जोड, करीं त्रिशूल फक्कड ॥
 ऐसा त्रयमूर्ति देव, तयापायीं माझा भाव ॥
 माझें दीन लीन मन, तयापायीं लोटांगण ॥ ४० ॥
 ऐसा दत्तात्रेय सगुण, कर्धीं पहाती लोचन ॥
 दिन तोच धन्य होय, फुका जन्म त्याशिवाय ॥
 येईं येईं दत्तगुरु, नको करूं रे अव्हेरु ॥
 हरावया भूमिभार, तुझी स्वयें अवतार ॥
 तुझी शुद्धसत्वरूप, मज भेटाऱ्ये उमप ॥ ४५ ॥
 माझें तुझांपायीं काज, नुहीं राखा माझी लाज ॥
 काय करूं देवराया, झालें जन्मोनीयां वायां ॥
 तुशीं भेटण्या एकांत, लिंहीतों मी दत्त दत्त ॥

अंबावाईस प्रार्थना.

पामर लेंकरूं, आलों काकूलता ॥ अभागयाची चिंता, तुझ्या पार्यो ॥
 वेडा वांकुडासा, विनवी अज्ञान ॥ माते घे मानोन, लाडानें तूं ॥५०॥
 हेळसांड देवी, झाली वहु दिवस ॥ आतां शरणास, पार्यो घाल ॥
 माझे अगणित, घोर अपराध ॥ स्मरोनी सावध, मन झालें ॥
 पुढे दीन मी हा, न सुचे इलाज, अर्पियेली लाज, तुझ्या पार्यो ॥
 ल्वोनीयां दोनी, कर जोडेनीयां ॥ शिर दिलें पायां, अंविकेच्या ॥
 वहु तळतळा, लोळतों गडबडा । माथां घेऊनि जोडा, अंविकेचा ५५
 आई अंबावाई, माफ कर आज । लेंकूराचें चोज, पुरीव गे ॥
 अवघ्या दोषाची, क्षमा करीं साची । आतां न पुढवी, बोली कर ॥
 मज पामराशीं, कंठवेना आई । अंवे मम ताई, कृपा कर ॥
 काजळ कुंकूं व, कांकण हळद । उमप अखंड, सौभाग्याची ॥
 येसे पात्रित्य, औदार्य करुणा । वर्णिताती नाना, संत वेद ॥ ६० ॥
 आई महासाच्ची, शिऊं दे चरणा । आहे तुझा तान्हा, उपोषित ॥
 नव्हे गे दांभिक, खोटा मानभावी । आतां तुझ्याकरवीं, कुरवाळीं गे ॥
 आई झुरतांना, लागती गे धापा । देईं गे उःशापा, माउलीसा ॥
 सहेत कांपत, लटलटां आला । तुझ्या दरबाराला, किंकर मी ॥
 पायांचा रजक, झालें गे विधवा । आतां तुझ्या सत्वा, तूंच राख ६५
 सौभाग्यसोहळे, उधळ लैलूट । माझी कटकट, भागीव गे ॥
 मज गरीबाला, हात देईं आई । द्यानिधे गाई, धांव आतां ॥
 काय वेळो वेळा, लिहूं तेंच तेंच । माउलीला वच, अल्प पुरे ॥
 शरण शरण, माझे अंबावाई । पार्यो दिली डोई, दीन मनें ॥
 तुझी तुला लाज, काय बोलूं पुढे । पार्यो गडबडे, पायधुळ मी ॥७०॥
 जाणोनी नेणोनी, दोष केले येर । आतांहा पदर, पसरीतों ॥
 आई माफ माफ, माफ करीं खास । शरण जीवास, तोझुं नको ॥
 माझ्या काळजांत, तळभळ होय । नकळे उपाय, केवि दाऊं ॥

आई तूं बघें गे, खरें का खोटें तें । जिवंत जळतें, काळिज हें ॥
 त्राहि त्राहि आई, दीन घेई कडे । नको डोळ्यां आडें, करुं मज ७५
 भाविक भाबुडा, मतिमंद पोर । पायांच्या समोर, ठेव यास ॥
 सुवासिनी थेर, ऐश्वर्य तुझे तें । उजळो हें माथें, अभागयाचें ॥
 सगुण सगुणी, आदिदेवपत्नी । लावण्याची खाणी, शरण आई ॥
 गुरुच्या आज्ञेनें, सकाम ही सेवा । केली बहु धांवा, करोनीयां ॥
 शरण शरण, शरण अमित । भाविकाचें चित्त, देव जाणे ॥ ८० ॥
 कामक्रोधनाश, करीशी तात्काळ । ऐसा स्तुतिबोल, तुझा आहे ॥
 दुरित अभाग्य, दासिया या व्यथा । तुजर्शी स्मरतां, जळताती ॥
 आज मनोभावें, स्मरण म्यां केले । जिवलगे लडिवाळे, महासती ॥
 अखंड औदार्य, लोळे तुझ्या पार्यां । माझ्या वरुमाई, धांव धांव ॥
 जड न मागणें, अक्षय्य भांडारीं । आतां दीनावरी, पुण्ये उधळा ॥ ८५ ॥
 केलीसे स्वाधीन, मान ही कापोन । तुझें सत्त्व धन, विश्वासोनी ॥
 गत उपेक्षेची, क्षमा करीं दीना । नव्हतें अज्ञाना, कळत कांहीं ॥
 आज तुझ्या आई, मायालू स्फूर्तीनें । आलों लोटांगणें, अनुतारीं ॥
 जीवा करवत, लागलीसे घौर । पाहिले माहेर, पाय तुझे ॥
 आतां यां भेकडा, तात्काळ उदंड । धीर दे गे दाद, घैई माझी ॥ ९० ॥
 काकूलती हाक, देतों तुझ्या द्वारीं । तुझ्या कानावरी, गोष्ट जावो ॥
 काय लिहूं आई, वेळेवेळां भारी । आतां दीनावरी, कृपा कर ॥
 शरण शरण, शरण आईला । या आंबाबाईला, करवीरिंच्या ॥

अंबाबाईस शरण.

चोहोंकडोनी अपंग, झालों कर यथा सांग ॥
 सगुण आई तूं लक्ष्मी, दीन किंकर सुत हा मी ॥ ९५ ॥
 पाय घेवोनी हातांत, केले एकअप्र चित्त
 वरी ठेवियेला माथा, धांवें पावें विष्णुकांता ॥

रडकयापूर्वक वकिली.

मनीं होतां काळस्मरण, कांपे काळिज चरचरोन ॥
 कृतपाप ये अंतरीं, बसे डाग दुःखावरी ॥
 तळमळा कालवतें, जळे चरर आंतडें तें ॥ १५०० ॥
 निराशेने शून्य होई, पुढे सुचेना तें कांहीं ॥
 देतों उमाळीने हाक, भरे उच्छ्वास भकभक ॥
 काय पायांपे वशीला, जन्म घेवोनी जोडीला ॥
 कीं त्वां यावें हाकेसरिसें, न जडसी घोरायासें ॥
 बाळपण तें अज्ञान, पुढे लागले रतिधन ॥ ५ ॥
 दंभ-मान-सुखासाठीं, केलं पापे लान मोठीं ॥
 आली दुःखदैना भोगा, स्वीकारिले साधुसोंगा ॥
 सुखासाठीं तुझे नांवे, वोंबलतां केले धांवे ॥
 माझे पार्यीं न दे मान, वाटे त्याचे घेईन प्राण ॥
 पोटा गोड घांस मिळे, तंव शांति अळें बळें ॥ १० ॥
 रतिभर मर्जी जातां, घई परासु तत्वतां ॥
 रतिसुखाचे तरंग, करी जरि न लिंगवेग ॥
 वाटे राजे थार थेर, व्हावे शिष्य मम किंकर ॥
 ऐसा नाना रीती योग, साधितों मी मानिंचा मांग ॥
 थेर तुकाचे सायास, तया होसी मग वश ॥ १५ ॥
 काय या लंड्याचा पाड, कीं हें पार्यीं लागेल घड ॥
 ऐसी घालमील होतां, आलि दर्हीं अशक्ता ॥
 दिसे काळाची पताक, होय काळजांत लक ॥
 परि उपाय न होतां, झुरे धरणीवरूता ॥
 आतां वाटे पुण्य होतें, तरी कामा आज येतें ॥ २० ॥
 ऐसा पस्तावला जीव, तरी न सुटे आशाभाव ॥
 तरी निक्षूनी विनवणी, करूं दत्ता तुमचे चरणीं ॥

इहसुख बुडालें तें, बुडों सुखाने परतें ॥
 नाहीं तयाची गरज, तुझ्या पार्यां माझें काज ॥
 मन होवोनीयां शांत, आळीं नसावें कशांत ॥ २५ ॥
 मनीं ध्यास दत्त दत्त, व्हावी सेवा आमरणांत ॥
 आतां तरी या पातक्या, पायांपूनी अंतर न द्या ॥
 माझा नाहीं हक्क लव, धांवा केवळ करुनी कीव ॥
 तुमचे दयाशीलासाठीं, अपराधी घ्या हा पोटीं ॥
 नाम पतितपावन, करा सत्य मज भेटोन ॥ ३० ॥
 अनाथाचा नाथ देव, ऐसा तुकाचा सद्गाव ॥
 ऐशा लाडक्या दासाची, खरी करा वाणी सांची ॥
 मजकडुनी चरणसेवा, घ्यावी जंव ती आस जीवा ॥
 मज द्वाणवा लाडका, माझी तुमची लज्जा राखा ॥

वकिली.

तुझ्या जीवावर, दित्या जगा लाथा ॥ आतां तूं सांडितां, कुठें जाऊं ३५
 मज तुज काय, ह्याणतील लोक ॥ कर हा विवेक, लौकिकाचा ॥
 कोणा दावूं तोंड, हिंपुट ओशाळें ॥ तुझ्या कृपालीले, डाग होय ॥
 ह्याणवीला दास, तो पार बुडाला ॥ धांवा हो दयाळा, कुळवंता ॥
 तुझावीण कोणा,—पुढे विचकूं दांत ॥ अन्य तो पतित,—पावन कोण ॥
 अनसुयापुत्रा, सात्विका पवित्रा ॥ हो गा या सोईरा, अनाथाचा ॥ ४० ॥

रडकथापूर्वक अनन्य शरण.

ऐशा करंट या नरा, एक तूंच रे सोईरा ॥
 बाकी सुखाची सोबतु, दुःखीं नाहीं उस्तपासत ॥
 जित्या बापा मारहाण, मेल्या देती पिंडदान ॥
 ऐशी जगाची रहाट । कैचें आप कैचें गोत ॥
 मनीं साञ्यांतें शोधूनी, विटलों मी अंतःकरणी ॥ ४५ ॥

आठवितां पापभार, हृदीं चरका खाइ ऊर ॥
 अनुतापान तडफडे, तुझ्या नामें येई रडे ॥
 दिसे पुढे निरुपाय, होय शन्य हें हृदय ॥
 तुझा न लागे ठिकाण, हाय कावरा मी दीन ॥
 येसे होतां झुटली छाती, आलि जवळी काळगती ॥ ५० ॥
 चौंहिकडोनि बुडाला, ऐसा पातिहा काळा ॥
 तातापरी गेला तात, बोंबलतां गेला हात ॥
 ऐशी झाली माझी गती, लाज राखावी त्वां दत्ती ॥
 क्षण सेवितां एकांत, छातीकडे जाई चित्त ॥
 मूळु मनीं येई मग, होई दुःखावरी डाग ॥ ५५ ॥
 ऐसा पिसाटूनी गेला, खिळला हा बिछान्याला ॥
 बुडे भकल्या कल्पनीं, मति न जडे भजनीं ॥
 अमृत हें तुझें नाम, झाले मज विषासम ॥
 आतां काय करूं पुढे, सदां पोळतें आंतडे ॥
 घडीघडी रोग वाढे, निराशेने येई रडे ॥ ६० ॥
 ऐशी नित्य झटापट, उलाढाल हृदयांत ॥
 मुकलें मी सर्वस्वाला, तुझ्या लागून नादाला ॥
 एक सांगूं का अनेक, आतां जीव झाला थक ॥
 आतां कुठे जाऊं हरी, तुझी कां न व्हा कैवारी ॥
 तुझ्या देवा जीवासाठीं, वीष घातलें मीं पोटीं ॥ ६५ ॥
 ब्रह्मचर्ये जाळिला जीव, घेतलें न खर्चिं नाव ॥
 भिकेवरी तनुही जोगे, नाहीं गेलों धंद्यामागे ॥
 नाना दुखें झालीं मज, तींही भोगिलीं सहज ॥
 चागवीली पापभीति, नाम विसंबेना कंठीं ॥
 जीव जाळूनी जाळूनी, केला स्तव हा कवनीं ॥ ७० ॥
 अंतीं सर्व झालें व्यर्थ, उरीं लोटला अनर्थ ॥

जाणुनोया भक्तनाथ, आलों धापा मी टाकीत ॥
 मर्नी विश्वास कीं माझा, पावशील गुहराजा ॥
 तुवां उलट निर्धास्त, धोंडा घातला डोईत ॥
 आहीं भाबुडे गोपरी, दिला जीव तुझ्या द्वारी ॥ ७५ ॥
 नेणे भावना दुसरी, माझा तूंच रे कैवारी ॥
 यापरतें न कळत, कांहीं ह्याणा जगन्नाथ ॥
 सदा दुःखाश्रुउमाळे, मति कशांत न चाले ॥
 ठीक समर्थाचा सुत, जळे जिताच दुःखांत ॥
 काय वदेल ही पृथ्वी, त्याची लाज ती राखावी ॥ ८० ॥
 दास पातकी अज्ञानी, धांव घेतों तुमचे चरणी ॥
 आतां शब्द हा इतुका, भक्तवत्सल ब्रीद राखा ॥

वकिळीपूर्वक भक्ति.

माझे मुखीं तुझे नाम, भर्ले सांपडले वर्म ॥
 नाना भावार्थाची जोडी, तुझ्या पार्या घालूं बिडी ॥
 जेंवी ओढाळ गुरासी, व्हावी कळावा पायांसी ॥ ८५ ॥
 पळतसां गुहदत्ता, मज पाहुनी करंटा ॥
 कांहीं मागेन ही भीति, वाटते कां तुमचे चिर्ती ॥
 तुह्यी अहां का भिकारी, सर्व सिद्धी तुमचे दारी ॥
 पाय चुरीते लक्ष्मी, तुह्यां जडसा कां हा मी ॥
 जरी ह्याण अनुदार, ब्रीदा कळंक तूं थोर ॥ ९० ॥
 मज चरणाची आशा, दुजें मागेन ज्ञ सहसा ॥
 सेवा करीन भावानें, सकाम निष्काम नेणे ॥

आभिमाननिरसन व अनन्यशरण.

जंव आहे आपपर, कैंचे निष्काम तोंवर ॥
 मागें निष्कामाची शेखी, केली वाटे फुकाफुकी ॥
 निर्गुण—अद्वैत—थापा, केल्या लांव लांव गप्पा ॥ ९५ ॥

राग लोभ मद मत्सर, ह्याणो पडला विसर ॥
 सांडी कर्म-धर्म-अंग, वर दीसलों निःसंग ॥
 ऐसे वेडे चार झाले, किती कथू जे कां केले ॥
 आतां खरी पाहतां स्थिति, आहे सर्वस्वी उलटी ॥
 साधुमहंतांची सोंगे, केली वरच्यावर रंगे ॥ १६०० ॥
 श्रेष्ठ करीती तें केलें, सांगती तें अव्वेशीलें ॥
 किती लिहूं तो अर्नथ, दुणा संपादे दोषार्थ ॥
 माझें वर दंभ पाहोन, पायीं पडों लागले जन ॥
 तंब चढें अभिमानीं, बोले शिव्या शापवाणी ॥
 क्राय गाढवाचा लेंक, घेई पायांवर लोक ॥ ५ ॥
 राईभर अपमान, होतां घेई परप्राण ॥
 ऐसा झालों लंबकर्ण, अंतरांत काळा पूर्ण ॥
 आतां उघडले डोळे, परी उपाय न चाले ॥
 पाहूं जातां सदुपाय, नाहीं अनुकूल काय ॥
 जरी माझा भार भारी, तुझां जड न नरहरी ॥ १० ॥
 क्षमा करा मागल्यास, पुढें पायीं जडवा आस ॥
 ऐसें रडलों भावार्थे, क्षमा कीजे दत्तनार्थे ॥
 दत्ता दत्ता दत्ता दत्ता, लोळे तुमचे पायांवरता ॥
 ऐशा पाप्यासी तारूनी, राखा त्रीद त्रिभुवनी ॥
 मज पुढे न कळत, माथा तुमचे पायांवर्ते ॥ १५ ॥

वैराग्य.

बुली धरल्याविना, मुतता येईना ॥ तरी त्या मदना, लाज नाही ॥
 तरुण सुरुप, नारीसुख चिंती ॥ कोण ही फजीती, सेवकाची ॥
 नको थोरपण, नको मानधन ॥ छियांचे दर्शन, देऊं नको ॥
 देई भक्तिजोगे, ऐश्वर्य अखंड ॥ वाकी हें त्रिष्णांड, देऊं नको ॥

चा अंकित, नको लोङूं दूर ॥ भुकेला किंकर, तोङूं नको ॥ २० ॥
प विकल्प, विकताचे पाप ॥ सोडवा उमप, चाकरी ध्या ॥

मौनीस्वार्मींस अपील व शरण.

ज्ञे नाम, आई मौनीस्वामी ॥ करंट कसा मी, राहीलें हा ॥
ग होतां, घडाडते ऊर ॥ नाहीं मज थारा, तुझ्याविणे ॥
हालाहल, आलें हा शरण ॥ आतां माझें न्यून, पूरवावें ॥
तो लौकिक, जळो मोक्षसुख ॥ नित्य तुझें मुख, पाहीन मी ॥ २५ ॥
करीन, सांगितली सेवा ॥ दुजा मर्ना हेवा, न येवों दे ॥
वा भाव; जाणसी डोळसा ॥ मग स्वस्थ कैसा, अंत घेसी ॥
त्तराही, फुटतसे घाम ॥ द्रवे अंतर्याम, कां न तुझे ॥ .
त्रुं चुकलें, अनाथाकरवीं ॥ तया क्षमा व्हावी, कृपासिंधु ॥
तीचा वाली, कोणी न जाणोनी ॥ लोळतों चरणीं, कासाविस ॥
सर्व काळीं, रहा आसपास ॥ वोलिल्या पोरास, कोंपू नको ॥
तुंच देवा, राखिशील लाज ॥ तरी भागे काज, उभयांचे ॥
मज रानीं, एकटा सोडोनी । गेलाती निर्गुणी, प्राणनाथ ॥
कडे पाहूं, आतां दीनवाणी । तुझांवीण धणी, कोण शोधूं ॥
वेळीं माझीं, आठवण तुझां । न ज्ञाली अहाहा, दैव माझे ॥ ३५ ॥
पुढे आई, व्हावें तें करीन । बैसलों रुसोन, तुझेवरी ॥

विठोबाची कृपा.

य देखे बाळ, लागे रडायाला । तेंवी रे विठुला, ज्ञालें मज ॥
मजे कोणत्या, सांगूं गाञ्छाण्यासी । उंपसाधुपशीं, कंठ दाटे ॥
ला पांगुळा मी, चोहांकडुन कष्टी । कसावसा भेटी, आलों खरा ॥
उणलासी देवा, जपतां वृटेने । ठार्यी ठार्यी उर्णे, पुरवीतां ॥ ४० ॥
विव्या मनाचा, खास दीनानाथा । वागवीसी चिंता, सेवकांच्या ॥
जातां पंढरीचे वाटे, पदोपदीं दत्त भेटे ॥
तुज लेंकुरे बहुत, मज एकला तूं तात ॥

दत्ताचा धांवा.

प्रेमक्लांचा तुका बोले, पाय धरिल्या बळ न चाले ॥
 धांवतसे पायांपाशीं, पतित हा वनवासी ॥ ४५ ॥
 कर्तुं अकर्तुम्, तुही अन्यथाकर्तुम् ॥
 धांवा सेवकाकारणीं, उठा उठा दत्ता झणीं ॥
 उर्ही रोग करी जोर, काळ ठेपला समोर
 दत्ता काळांचे हीं काळ, भृत्य—भाविकांचे वाळ ॥
 ऐसा भावार्थीं पतित, त्याची ऐसी वाताहत ॥ ५० ॥
 मग वेद होती वार्या, देव उरला कोण्या ठायां ॥
 हौस पादसेवनाची, नाहीं पुरली ती साची ॥
 गहे मर्नाची मर्नाच, शुष्क जशीच्या तशीच ॥
 होतों पुढील आशेंत, कसे बसे दिस कंठत ॥
 आज तनुस्थिति पाहतां, होय सर्वस्व तें वृथा ॥ ५५ ॥
 नाहीं पाहियले पाय, पोषिले न विप्र—गाय ॥
 नाहीं घडले स्नानकर्म, सोडिला न एकाऽधर्म ॥
 तीर्थाटण संतसंग, नाहीं झाले यथासंग ॥
 किती काय लिहूं फार, येई गदगदोनी ऊर ॥
 आहे झातारी जीवंत, ऐकण्याही मृत्युमात ॥ ६० ॥
 विपरीत जरी हें होई, झाणेल दैवें फोडिली डोई ॥
 तुझे मुखीं गुहभिक्षम, नाहीं दिली भक्तिवशा ॥
 आहें पार्यां विश्वासोन, साश तुमचे चरण ॥
 नाहीं फेडिले तें ऋण, जन्म मरणाचे कारण ॥
 इहपर मुकोनीयां, गेलें जन्मोनीयां वायां ॥ ६५ ॥
 हातीं घेवोनी हा अर्ज, भावें ओवाळितों तुज ॥
 काळवारंट निवारा, देवा थोराहूनी थोरा ॥

थोर थोर संत बोल, तयां लावा न हरताळ ॥
 काय तुळांसी अशक्य, तुळी चाळितां त्रैलोक्य ॥
 सेविन मी कायें वाचें, ऐसें करा मज साचें ॥ ७० ॥
 जग हें सुखाचें, दिल्या घेतल्याचें ॥ एक निदार्नाचें, पांडुरंग ॥
 ऐसें तुकाचें वचन, पहा ज्ञातसे पुसोन ॥
 निदार्नाचे पाहुनि वाली, पायी डोई ही आर्पिली ॥

अनुसयेस अपील.

अनसूये आई, आतां बधतेस काई ॥
 मारीयेले लेंकुरास, स्वस्थ कैशी वसलीस ॥ ७५ ॥
 इच्छाभोजनाचें ब्रत, पाहें पाहें वायां जात ॥
 कुणाकडे आईविणे, पाहूं आहीं दीनवार्णे ॥
 ह्याणवीलों लेक, त्याची आतां लाज राख ॥

उद्धारार्थ प्रार्थना.

आज झालों हा हजर, दीनद्याळासमेर ॥
 आहें अंकित पायांचा, परिजन निधाराचा ॥ ८० ॥
 दीना पाहेनी सामोरा, होशील कां पाठमेरा ॥
 काय बघसी गुणागुण, आहीं भाविक परिजन ॥
 बहुत दिवसांपासोन, धूम लाविली ठणठण ॥
 धरणे धरीले द्रारांत, केली थोर कटकट ॥
 केवि ठेविलासे कष्टी, आसावलेला हिरमुष्टी ॥ ८५ ॥
 तळमळा देतों हाका, तुज ऐकूं येईना कां ॥
 ओरडतां बहु दिस, देवा झाला कंठशोष ॥
 दिनानाथ ह्याणवीसी, त्याची आतां लज्जा रक्षी ॥
 अंत बघण्याची वेळ, नाहीं आतां ऊठ चल ॥
 दास दुर्भागी करंट, करीतसे हाकहकाट ॥ ९० ॥

जरी न होय सार्थ, तुझ्या नांवा ये अनर्थ ॥
 साक्ष राहील जगात, उदाशाच्या कागदात ॥
 ऐसें नको करूं देवा, पाई घे हा भीत कावा ॥
 करि पदतळीं अज्ञान, भक्तिभावार्थे भजोन ॥
 अडलेले पाहूं नका, सुखे गरीबी असो कां ॥ १५ ॥
 जर्गी दारिद्र्य तें दुःख, परी मी न मागेआणिक ॥
 गरीबीसमान, सुख नाहीं दुजें आन ॥
 देईं मज भक्तिजोग, आणिक न काहीं मागें ॥
 माझी अपार संपत्ति, भक्ति तिज न चोरभीति ॥
 जों जों भोगावी तों वाढे, ऐसें विचित्र हें कोडे ॥ १७०० ॥
 दुःखासम नाहीं गुरु, तेंचि भवाव्याचिं तारूं ॥
 तेणे आठवती पाय, मग तूं येसी दीना माय ॥
 सौख्यभरीं धुंधी चढे, चरणांचा विसर पडे ॥
 तैसें नको करूं मज, ठेविं शरण सहज ॥
 माईया दाव्याचा निकाल, आविं करीं गा द्याळ ॥ ५ ॥
 आतां नाहीं मज धीर, बहु शीणला हा ऊर ॥
 जरी मज खाई काळ, तुझी निंदा ती तात्काळ ॥
 विश्वतारक ही नौका, पाहुनी मी बैसलों कां ॥
 आतां बुडाबुड होता, पायां येईल कुवार्ता ॥
 काय सांगूं फार, डोई तुझ्या पायावर ॥ १० ॥
 आहे आहेसी जापता, काय सांगूं मी नेणता ॥
 अनुसूया महा साधवी, पोटिं येउनि केली देवी ॥
 वघ तैशा ब्रीदाकडे, माझें विसर वांकुडे ॥

दत्तावर भार.

श्रेष्ठ नारद महामुनि, केला पांग आहां जर्नी ॥
 जर्गी निधान आणिले, सतीपात्रित्यबळे ॥ १५ ॥

माझ्या जीवाचा विश्वास, मज नसे भीति खास ॥
दत्तात्रेया लडीवाळा, दुजा शीणवू कोणाला ॥
तूंच मज भीच तूज, नाहीं आणिकाचें काज ॥
बापा अनुसूयासुता, लोळलों हा पायावरता ॥

रामप्रार्थना.

जळो माझा अभिमान, जळो जळो थोरपण ॥ २० ॥
सदा श्रीरामी हें मन, राहो निष्कार्मी शरण ॥
तुझी माझे तनूवर, माझा भार तुझावर ॥
मी हा सदा पादाक्रांत, तुझां हातीं माझी वाट ॥
माझा निर्धाराचा भाव, आहीं भक्त तुझीं देव ॥
नातें गोंविले अनादी, नाहीं सांगों दांभिक शब्दीं ॥ २५ ॥

केंविलवाणी विनंति.

न दे घेतालियाविना, ऐसा तूं रे नारायणा ॥
आह्यांपाशीं दुजे देणे, नाहीं नाहीं दुरिताविणे ॥
घोर घोर पापभार, भरे दुश्चित्त अपार ॥
तुज अर्पण तें करितां, मर्ति वाटे ओशाळता ॥
तुमचें तें तुझी करा, राखा सर्वस्वी चाकरा ॥ ३० ॥
तुह्यांविण कोण मला, सखा सोईरा तो भला ॥
बहु कुडी ही शीणली, पाठिं घालुनि व्हावें वाली ॥
अनाथाचे नाथ ऐसें, सत्य करा आतां सरसें ॥
आठवोनी दत्तपाद, पुढे लोळलों मतिमंद ॥
दत्ता दत्ता दत्ता दत्ता, माझी हद झाली आतां ॥ ३५ ॥
नेत्रिं धरोनी जीवाळा, वाट पहातों तिळतीळा ॥
दयाळा हो कल्पतरु, आतां दूर नका धरुं ॥
हरिहराच्या विष्यर्यां, अवधि लाज तुह्यांपार्यां ॥

गुरुस हांक.

गुरु मज सोर्डाले कां, ओ न येई मारी हाका ॥
 जरी येईन पुन्हा जन्मा, तरी गाईन तुझ्या नामा ॥ ४० ॥
 थकला भागला हा जीव, कर्धी करिशील कीव ॥
 तुझी सत्ताधीश, मी हा प्रजाजन ॥ पितापुत्राहून, नातें काय ॥

अनुसूयेस विनंति.

माउली गे अनसूये, माझी विनंति ऐके ये ॥
 वाट पाहे प्राण कंठी, दीनदयाळाचे साठी ॥
 असशील सत्वशील, तरी आतां धांवशील ॥ ४५ ॥
 कोपशील विश्वपाला, तरी सांगूं मी कोणाला ॥
 देवा न दे सौख्य भोग, न हो पायांचा वियोग ॥
 अज्ञपणे वागतांना, घडोघडीं घडे गुन्हा ॥
 आढि ठेवशील पोटीं, तरी माझी काय गती ॥
 तारिजी हा दीन जन, मग ठरजी पावन ॥ ५० ॥
 तारक हें तुझे नाम, घेतले धरोनी प्रेम ॥
 नाहीं दुजा योगायोग, जाणत मी पापी मांग ॥
 मी हा सर्वस्वी अनाथ, वरी तुझी देतां लाथ ॥
 निशिदिनीं हुरतांना, झाली आयुष्याची दैना ॥
 झालों निराश हताश, ऊर फाटे कासावीस ॥ ५५ ॥
 कुन्यापरी ढकलीं दिस, धरूनीयां पार्यीं आस ॥
 सांठबूनी चित्तीं चरण, देई शांतीनें भजन ॥
 जरी कैसा नालायक, आहें साच नामधारक ॥
 विनंति ह्या उदाशाची, लाज राखावी नामाची ॥

क्षमाभिक्षा.

दिसताती नाना दैना, माझ्या पांपे नारायणा ॥ ६० ॥
 नका करूं तैसे न्याय, लावा पासंगाला पाय ॥

पातकी मी दीन दीन, पार्यं तोडिली ही मान ॥
 चौहोँकडे निराधार, आहें पामर हरिहर ॥
 दुजी आस न मना या, तुजवीण दत्तात्रेया ॥
 पोटी घाल पोटी घाल, जीव होई घालमील ॥ ६५ ॥

भजनार्थ भिक्षेची विनंति.

दश दिशा झाल्या शून्य, कांहीं सुचेना उपाय ॥
 जीव जाऊं पाहे दुर्खे, वेड लागेल नेमके ॥
 गांजीयेले कायमन, झालों परखाधीन हीन ॥
 नरसंग आवडेना, घडी कोणार्शी पटेना ॥
 अवघे हे चोर साले, फसविती आर्ही भोळे ॥ ७० ॥
 तरी तव रूप मानोन, आहें सर्वां मी शरण ॥
 नाहीं द्वेष कोणाविशीं, परी न पडों प्रेमपार्शी ॥
 सत्य व्यवहारासाठीं, केलि आर्ही लाथालाथी ॥
 आतां झालों निराधार, संकटीं पाडावें पार ॥
 आर्ही शुद्ध ऐसा वाद, नाहीं करीत भी मंद ॥ ७५ ॥
 पादस्मरणा उपाधि, करितें हें जग फंदी ॥
 येशा ठकड्या वांचोन, माझे चालवा जीवन ॥
 शांतपणे भजन व्हावें, देवें प्रेमानें डुलावें ॥
 ऐसें दान द्या हातांत, काय व्या दीनाचा अंत ॥

पापक्षालनार्थ शरण.

नाहीं स्वप्रीं पुण्यमात, पाप सर्वदा योजीत ॥ ८० ॥
 ह्यणवीलों ब्रह्मचारी, खळें स्मरोनी परनारी ॥
 ऐसे कैक उपहास, सांगले तुऱ्हां मी वायस ॥
 आतां पुढे काय करूं, धांवा दत्ता कल्पतरू ॥
 गुरु शरण शरण, पार्यं माथा हा अर्पण ॥

अत्यागार्थ प्रार्थना.

जेण होईल वियोग, ऐसा नका देऊ संग ॥ ८५ ॥
 तुझ्या पायांचें लेकरू, नका नका दूर करू ॥
 अनुसूयासुता, पार्थी असों दे हा माथा ॥
 दीनदयाळ जाणोनी, पडें दीन मी चरणी ॥
 दीन पतित मी चाकर, वेई पदर्णी पावन कर ॥
 वेढा वांकुडासा हीनि, अमंगळ तारि लोट न ॥ ९० ॥
 आतां काय करू दृच्छा, केंवि स्वस्थ बसलासी तू ॥

वाद्योपार्धींचा त्रास.

वृथा हरिभक्तिवेष, घेतला मी महादोष ॥
 परमार्थाचीन धंदा, करीतसे मन सदा ॥
 तळमळतां क्षणक्षण, दृत्स्मरणावांचून ॥
 तुझे पादस्मरणाकरितां, आतां कुठे जाऊ दत्ता ॥ ९५ ॥
 ऐसें कंगु हें शरीर, कुठे खाई पोटभर ॥
 कशी सुटेल वैद्यकी, काय होईल काय की ॥
 गुरुराया जीवलगा, मज अवहेलू नको गा ॥
 दिसामार्जी एक क्षण, नोहे पायांचे चितन ॥
 दुःखें जळलेली छाती, येई स्फुदोनी वरती ॥ १०० ॥
 हरहर सदाशिवा, धांवा दृच्छा हो केशवा ॥

क्षमा.

जीवा होई कोंडाकोंडी, तुझे स्मरणे ऊर फोडी ॥
 भक्तवत्सला हें श्रीद, धांवा सांभाळा घ्या दाद ॥
 अवधा कुसंग हा देवा, धांवा सोडवा सोडवा ॥
 अज्ञ पामर मी पापी, क्षमा कीजे माय बापी ॥ ५ ॥

अनन्य शरण.

अनसूयासुता, तुझे पार्यो माझा माथा ॥
 काय करूं गुरुराया, फुका झिजली ही काया ॥
 भावें देवापार्शी जातां, देव जरी फोडी माथा ॥
 ऐसें होतां गुरुराया, देव उरला कोण्या ठायां ॥ १० ॥
 आही भक्त तुही दत्त, तुहांवरी सर्व भित्त ॥
 कांहीं नाहीं वडली सेवा, गुरुराया दत्तदेवा ॥
 आतां क्षमेचा कृपेचा, सोडा पाझर तो साचा ॥
 घोर उनाड ह्याणोंनी, नका करूं माराहाणी ॥
 माझे अपराध घोर, घाल पोटी क्षमा कर ॥
 तूंच तारिशील तेव्हां, तरेल पापी जन हा ॥ १५ ॥

अनसूयेस शरण.

महाराजी अनसूये, त्राहि त्राहि आर्धी ये ये ॥
 माझें करंट दुँदेव, पार्यो घे हें कर कीव ॥
 तुझे चरण सोडोन, कुणा जाऊं मी शरण ॥
 मज अपंग लेंकरा, नाहीं नाहीं दुजा थारा ॥
 साझी होतां वाताहत, तुला करतील फजित ॥ २० ॥
 आतां कुठे जाऊं आई, पार्यो घेई पार्यो घेई ॥
 स्वयें करितां तूं राग, दुजें कोण मज मग ॥
 धन्य धन्य माझ्या देवा, करिशी माडलीची सेवा ॥

अन सूयेस अर्जः

(भक्त्यर्थ स्वास्थ्य.)

अस्तां ह्या दीनाची, न होय सुवास्ता । तरी पतिब्रता, न ह्याणीव ॥
 अन्नासाठीं देशी, चोरांचिये हातीं । त्याची तुझे चिर्तीं, लाज न कां ॥ २५ ॥
 जरि आठ दीस, लोटतील ऐसे ॥ नवव्यासरसें, सत्व जाय ॥

तुझ्यावीण कोणा, छळूं तरी सांग ॥ अनाथासी अंग, कोण देई ॥
 चबगलों आई, कंठीं आले प्राण ॥ ह्याणोनी हा शिण, देतों तुज ॥
 सुक्षयाशा कोरड्या, अद्वैताच्या गप्पा ॥ कोणाच्याही वापा, कामा नये ॥
 कुणा दंडीं ऐसें, नाहीं मी मागत ॥ तूं देव मी भक्त, ऐसें करीं ॥ ३० ॥
 न वागो कसें तें, होईल पुढत ॥ राहे पार्यां चित्त, ऐसें करीं ॥

दर्शनोत्सुकता.

तुझे वाव हे आळाला, आही बोलूं ते जगाला ॥
 अनसूया देवी, प्रसवे निधान, आही भक्तजन तारायासी ॥
 वहु झाला कंठेशाष, नको करूं अवकाश ॥
 तुळी माझी गांठ, घातली स्वामींनी ॥ तयाच्या वचनीं, सिद्धि ठेवा ॥ ३५ ॥

साधुलक्षण.

खीं ऐसें स्मरण, जीवाला या आहे । वहाचर्य नोहे, तों हें सत्य ॥
 तुळेचि स्मरण, तंचमय नित्य । तोचि साधुचित्त, खरा खरा ॥
 वाकीचा पातकी, डंडगा मी भोंदू । स्मरें शिव गोंदु, कर्धीं काळीं ॥

लोकांची ईश्वरभावना.

दुःखांरीं स्मरण होय, सुर्खीं नाठवतीं पाय ॥
 देव असेल हृदयीं, तथा जडे देवालयीं ॥ ४० ॥
 अभाग्यासी देव तीर्थ, पाणी पाषाणाची मात ॥

भक्त्यर्थ स्वास्थ्यप्राप्तीची विनंति.

घुतली लंगोटी, नर्मदेचे तीरीं । आवां या शरीरीं, काम नाहीं ॥
 आतां मज कांहीं नको ऐसें करीं । पायांची चाकरी, चुकों नेवी ॥
 मत्तियक संसारीं, दुःखें नाना जात । असों दे तूं चित्त, नेवी देवा ॥
 घडेल तें घडो, तुळिये प्रसादें । सेवेविण न दे, कांहीं धंदा ॥ ४५ ॥
 अजनापुरती, करी माझी स्वास्थ्य । वाकी ही अनास्था, भली राहे ॥

जरी धारियेल्या, नानापरी आशा । तरी मी नकोसा, मानूं नको ॥
 क्षणिक जीवित, मीही मिश्य साचा । त्यांतील दुःखाचा, पाड काय ? ॥
 नको नको माझ्या, दुःखीं चित्त देऊ । भोगुनीयां जाऊं, एक जन्मीं ॥
 मिश्य सुखाचीये, पाठीला लागत । वायां हें जीवित, खचूं नको ॥ ५०
 मद चढे ऐसा, नको देऊं भोग । पायांचा वियोग, होऊं नेवी ॥
 नको रे पूरवूं, सुखाशेचे चाळे । भजन अडले, पाहूं नको ॥
 काया पंगु झाली, मनही फुकट । पडले संकट, अवघड ॥
 आतां बहु झाली, जर्गी मानहानि । दत्तात्रेय धनी, निजले कां ॥
 पाळियेली धेनु, सोहूनियां दिली । दयाळा ही केली, केवि करणी ॥ ५५
 आतां कंठेना, पाऊल हालेना ॥ चैनही पेहेना, पडले ठारी ॥
 किति सांगुं गुरु, धांव कल्पतरु । मज पोटीं धरू,—नीयां तोषीं ॥
 शरण शरण, शरण पामर ॥ दत्तपायांवर, लाज माझी ॥

अनन्यता.

अनसूया देवी, प्रसवे निधान । तथाकडे मन, उन्मन हें ॥
 आही एकाचे ऐकाचे, अनसूयेच्या लेकाचे ॥ ६० ॥

भिक्षासमाधान.

ओज झाले समाधान, भिक्षा स्वकरे आणोन ॥
 करूनीयां दत्तार्पण, केले उच्छिष्टभक्षण ॥
 ऐसे निर्मल चरण, हातीं घेतले धरोन ॥

दर्शनप्रेम व विनंति.

गुण ऐकों गुरुराजा, मोह पाघळला माझा ॥
 पंढरीसी वघतां रूप, जिवा लागली हापाप ॥ ६५ ॥
 कालवळे अंतर्याम, चिर्णि माईना तें प्रेम ॥
 सुखदुःख कैसें असो, चित्त तुझ्या पायीं वसो ॥
 लागे जिवा तळमळ, वायां सरतो हा काळ ॥

अनुताप व हाक-

फुका आलों पापी जन्मा, काळे केले कुळा नामा ॥
 मातेलार्गीं झालों शिशु, इहपराविण पशु ॥ ७० ॥
 आतां वाटे मरुनी जावें, जर्गीं तोड न दावावें ॥
 तुका ह्याणे कर्म जळे, भक्तिभावें एका पळे ॥
 नाहीं अनुभव मज, त्याची आतां राखा लाज ॥
 किती येंकुं काकुलता, पाय खालीं पढलीं वरता ॥
 काय दाऊं जगा दैना, करतों तुझ्यापें ठणाणा ॥ ७५ ॥
 करुणासागर नाम, बुद्धं पाहे वेदनाम ॥
 वत्ति जाहली साशंक, ब्रीदा येईल कलंक ॥
 आतां हांकेसरसे आर्धीं, धांवा धांवा करुणानिधि ॥

दैन्यनिवारणार्थ विनंति.

आई तुझ्या पायांविण, आह्यां मदत आई कोण ॥
 आई तुझ्या पायांविणें, दुजा सोइरा मी नेणें ॥ ८० ॥
 जरी जड झालों वापा, तरी निज करीं कापा ॥
 परी जर्गीं माझी दैना, नका दाऊं नारायणा ॥

दुःखीं सुख व भजन,

अनसूयासाधी—पोरा, तुझा काळासी दरारा ॥
 सती—अनसूयासुता, तुझी काळावरी सत्ता ॥
 आतां आह्यां आंशा नाहीं, तुझ्या पायांविण कांहीं ॥ ८५ ॥
 आशाळ्या वरुनी मांगा, भला फिरविला इंगा ॥
 मनीं वाटे बरें झालें, आह्यांकेलेती मोकळें ॥
 माझ्या कैशाही वेळीं, तुही रहावें जवळी ॥
 घडेल तें घडायाचें, आही धारक नामाचे ॥

करुणाभाक.

झाली शरीराची माती, आतां अंत घेसी किती ॥ १० ॥
 सोडोनियां अहंकार, केला लोर्की दीनाचार ॥
 आज उद्यां करतांना, दिस झाले किती गणा ॥
 जड वाटे माझें ओझें, आही काय खाले तुझे ॥
 धांवतोसी कैकांसाठीं, आहांकडे केली पाठी ॥
 कोण्याजन्मीचें वांकुडे, दत्ता साधिसी हैं गडे ॥ १५ ॥
 दयाशील झाणवोन, सुखें करिशी माझा खून ॥
 ऐसें काय हैं प्रारब्ध, झणीं होवो त्याचा वध ॥
 आतां राखें ब्रादावळी, झाले दत्ता पायां बळी ॥
 हातीं धरोनी चरण, वरी धातली ही मान ॥

तत्त्वविचार व भक्ति.

मना तूं मिथ्य कल्पना, तळीं पाहें नारायणा ॥ १९०० ॥
 तुझा ठाव तूस नाहीं, भडकसी दिशा दोही ॥
 तूं-मी-कल्पनेचा कांटा, काढ दिसावया वाटा ॥
 बाकी अवघा सुक्षम तूं रे, जिथे कल्पना ‘तूं’ न शिरे ॥
 तेंच शांतीचें माहेर, दत्तात्रेय मूलाधार ॥
 नाम अवयवभास, आणूं कोठूनी तयास ॥ ५ ॥
 तुझा खून करीं आर्धी, आत्महत्या करीं सुधी ॥
 लढीबाळ उदाशास, आत्महत्येचा न दोष ॥
 जप तप अनुष्ठान, आत्महत्येसाठीं जाण ॥
 ऐका देवपणीचे वाजे, येथे सर्व उलट साजे ॥
 निज मातेसी निजावे, ऐसे परमार्थाचे कावे ॥ १० ॥
 किती सांगूं कल्पनेने, तुझे ठारीं चित्त तूंने ॥
 हीच आत्मानात्म शेखी, गाजतसे वाक्यीं लेखीं ॥
 जेवा इथें एका पांक्ति, मर्नी धालोनीयां भक्ति ॥

जरीद्वजि उत्तम, अभक्तांचे नाहीं काम ॥
 अभक्त ते भ्रष्टजाति, भक्त उत्तम लेखती ॥ २५ ॥
 द्विज अभक्त ते घोडे, सुखे मारों जुने जोडे ॥
 सुभाविक महारें मांगे, त्यांचे जोडे खाई आंगे ॥
 धांवा दत्ता गडबडी, भक्तिं द्यावी पायांबुडी ॥
 दास विनवी तच्छा नाना, माझी लाज या चरणा ॥

इंद्रियदमन.

नार झोंबली मना या, ह्याणुनि धरली अनसूया ॥ २० ॥
 तिचें रूप आठवोन, जिरे ठार्यांच मदन ॥
 देखोनियां मोहक नारी, मन उल्लू होय जरी ॥
 तरी अनसूया स्मरणे, गमो तीही सर्वा गुणे ॥
 नररूप सूलाधार, दत्त शोधिला सुंदर ॥
 ऐसे जीवाचे हे न्याय, वाकि दोन्ही एक पाय ॥ २५ ॥
 नर नारी रूप एक, मिथ्या कल्पना अनेक ॥
 जीवाचिये मदासाठी, साध्वी धरियेली ओर्ठी ॥
 खालवतां कायावाचा, हेत राहील सेवेचा ॥

शरणागताचा उद्धार.

सदय ह्याणोनी, लागतसे पाठी । नको येशा कंठी, नख देऊ ॥
 नाहीं डसण्याचे, सर्पे करारीले । घ्यावे कां त्या गळे, विश्वासोनी ॥ ३० ॥
 तारील ह्याणोनी, धरियेले तुज । बुडवितां तूच, जावे कोठे ॥

वकिलीपूर्वक करुणाभाक.

तुझी अवघूत काया, कुठे पाहूं दत्तात्रेया ॥
 पाहुनी यातना माझ्या, ये धंनुनि पंढरिराजा ॥
 असे महात्य वेळेचे, प्राण गेल्या औषध कैचे ॥
 स्फुंदोनियां फुटे छाती, काळ आला वाटे चित्ती ॥ ३५ ॥
 पडतां ही कायावाचा, हेत राहील सेवेचा ॥

आपुलीया ब्रीदासाठी, उडी घाला या संकटी ॥
 नका स्मरूं माझें वर्म, मी हा दीन दीन परम ॥
 दत्तचरण स्मरोन, झालो शरण शरण ॥
 मी हा अति दीन खित्र, आहे तुळ्या पायांविण ॥ ४० ॥
 मज अपंग लेंकुरा । कोण आणूं दुजा थारा ॥
 ऐके अनसूयालेंकरा, तूंच या दीना सोईरा ॥
 नाहीं अन्य गणगोत, तर्ई दादा आई तात ॥
 सर्व तूंच रे एकटा । भक्तिवशा गुरु दत्ता ॥
 गुरुराया अत्रिसुता, मज कोणि न तुळांपरता ॥ ४५ ॥
 भक्तिवश ह्याणवीतां, दूर करितां नये भक्तां ॥
 दांतकणी केली दीनें, धांव धांव त्रिशूलपाणे ॥
 नको मज राजद्वार, घडो सेवेचा संसार ॥

निंदकांस विनंति.

मागलीया रागद्वेषा, निंदक हो क्षमा भाषा ॥
 तुही रहा स्वस्थचित्त, मज रंगवा भर्तीत ॥ ५० ॥
 काय मज आहे, तुळांसी करणे । निर्मल मनाने, पदा मज ॥
 अहंकार द्वेष, जन्मासी कारण । नका हो कस्तून, ठेऊं मज ॥
 माफ करा माफ करा, दत्तजीन्या हरिहरा ॥

कार्तिकीस पंढरीदर्शनाची उत्कंठा.

घडी घडी कायें वाचें, दिस मोर्जी कार्तिकीचे ॥
 करी बेत तन्हा अनेका, अगर्ये पाचारी लोकां ॥ ५५ ॥
 गुरुद्वाक्षी वाढीस, करुनी जाऊं पंढरीस ॥
 सदा दुःखांत मेलेला, पुरी लक्ष कार्तिकीला ॥
 वधे कावरा वावरा, टकमक दीना गिरा ॥
 केविलवाणी काकुलती, करी चौकशी लोकांती ॥
 पुसे आल्यासी जात्यासी, सांगे निरोप दत्तासी ॥ ६० ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

सदा हृदी सुंदे रडें, चित्त आई येण्याकडे ॥
 वर दिसे व्यवहारांत, चित्त उडालेले भ्रांत ॥
 चित्त वेघलें तुजवरत, वघे टकमक वाट ॥
 जाय देउळास कैका, घाली येरझारे फुका ॥
 आशेलेलेपरी दारा, जाई खिन्न ये माधुरा ॥ ६५ ॥
 ऐशा वेडावल्या जीवा, नको उपेक्षुं केशवा ॥
 दीन शरण शरण, काय विरहाचे कारण ॥
 भक्तिवश दत्तात्रेया, माझी लाज तुझ्या पायां ॥
 मी हा अनुरक्त भक्त, तुझी माझे स्वामी दत्त ॥
 पडलों मी पायांवरता, घांवा अनाथाच्या नाथा ॥ ७० ॥

इंद्रियदुर्जयत्व.

आही ब्रह्मचारी थोर, जंब नारी आहे दूर ॥
 जरी जवळ ये वायको, माझी त्रेधा पुसू नको ॥
 दर्शन राहू द्या लांब, नार स्मरतां गळे थेव ॥
 याची शरम मर्नी वाटे, परी सांगतों आहे तें ॥
 आतां बहु झाली लाज, राख अनसूये बोज ॥ ७५ ॥

करुणा.

अनसूये गुरुदत्ता, मायलेंक जोडी येतां ॥
 माझे निवतील डोळे, फिटी कर्माचे सोहाळे ॥
 तुझ्या पायांची घूळराशी, नित्य असो माझ्यापाशी ॥
 खातां अंकुशाचा मार, होय मातंगही जेर ॥
 मजवरी पडे वज्र, पुढे कैंचा माझा जोर ॥ ८० ॥
 भार बहु झाला देवा, आतां प्रेमे हूत फिरवा ॥

रुकथा व शरणता.

जन्म घेवोनिया वायां, झालों माझ्या सद्गुरुराया ॥
 नाहीं सेवूं तब पायां, नाहीं सुंदरीची काया ॥

देव दिस धोंडारूप, नार मुकली अपाप ॥
 आतां शक्तिन्हास होतां, ज्ञाली सर्वस्व रडकथा ॥ ८५ ॥
 मृत्यु मनी उभा ठेला, जिवा चरका वसला ॥
 नाहीं उपाय ह्याणोन, झुरे हरघडी खिन्न ॥
 फोडी दत्ताला आरोळा, ओ न येतां होई खुला ॥
 हुंदक्यावरी हुंदके येती, होय खिन्न निराश चिर्ती ॥
 ऐशा तळमर्ठीत सदा, करी कवन दत्तपदा ॥ ९० ॥
 मृदु मन स्मर्तृगमी, अनाथाचा नाथ स्वामी ॥
 पतितपावन नामें, दणाणती चारी धामें ॥
 त्याची साक्षता पाहणे, आशेसाठीं आतां जिणे ॥
 दृढ विश्वास धरूनी, आहों धरूनी, धरणी ॥
 काय सांगूं फार थोडे, अंत जळाले आंतडे ॥ ९५ ॥
 उद्दिश मी अर्धवेडा, दिस लोटितों बापुडा ॥
 दत्त अंवे धांवे धांवे, रङ्ग येई तुझ्या नावे ॥
 आतां नको अंत पाहूं, नको निष्ठुरशी होऊं ॥
 माझी माझली मावशी, तूचि एक पुण्यराशी ॥
 आई शरण शरण, शरण ही पार्यों मान ॥ २००० ॥
 अनसूयेवर भार.

बहु ज्ञाला उपहास, होउनीयां दत्तदास ॥
 नाहीं आली माझी कींव, आतां कशा ठेऊं जीव ॥
 थोर साध्वी पतिब्रता, घाली काळाशी पालथा ॥
 ती ही दत्तात्रयमाता, घाली काळाशी पालथा ॥
 ती ही कर्दमदुहिता, घाली काळाशी पालथा ॥ ५ ॥
 कर्दमाची लेक साध्वी, ती ही अनसूया देवी ॥
 अनसूया अत्रिकांता, माझ्या दत्तोवाची माता ॥
 तिचे पार्यों माझा माथा, जिची अपरंपार सत्ता ॥

ती ही कर्दमाची लेक, जिचा त्रैलोक्यासी धाक ॥
थानुले हें तान्हें पोर, टाकुनि जाईल कां दूर ॥ १० ॥
महा पायें घे पोटाला, वगळील कां एकळ्याला ॥

भाव.

काय करी गुरुदत्त, मर्नी नाहीं ज्या भावार्थ ॥
शुद्ध निष्काम भावास, कशा नवस सायास ॥
आधीं भाव गाड्याएवढा, मग दावी देवा * * * ॥
कावा कार्यार्थ्याचा फुका, त्यांच्या तोंडावरी शुंका ॥ १५ ॥
आहीं पंगु भाविक नर, भार दृत्तचरणावर ॥
पेटीं आशाळे सेवेचे, शुद्ध मर्ने कायें वाचें ॥

रगजीर.

मार्तंडा, भला दिला कोरडा, दुःखावरि दुःखें ॥
अंगमदा, भला पिलुनि काढिला, आतां पुढे चला ॥

दुःखांत सुख व करुणा.

भले दुःख आलें, चित्त गुरुपायीं लागले ॥ २० ॥
वाटे आधीं अपकार, दुःखांतीं हा उपकार ॥
बाकी अर्थे सर्वे बुडो, तुझी पूजा सुखें घडो ॥
एकुलता बाळा दत्ता, तूंच माझा आवडता ॥
नाहीं दुजें पोर बाळ, माई माउशी लाडिवाळ ॥
वाई ताई दादा बाबा, आप्स इष्ट तूं दत्तोवा ॥ २५ ॥
लहान वडिल धायरे, अवघे मजला तूंच रे ॥
तुज अनेक ब्रह्मांडे, मज एक तच गडे ॥
मर्नी धरूनी हा न्याय, नको करूं हयगय ॥

रडकथा.

ऐसा दुर्भाग्य पुतळा, देवा कैसा घडविला ॥
शिणविले मातोदर, व्यर्थ झाले मी भूभार ॥ ३० ॥

नाहीं भावानें वंदन, झालें तुज मज हातून ॥
 नाहीं मिळविला लौकिक, साविला नच परलोक ॥
 काळ झडपील त्यावेळीं, कोण त्राता ये जवळी ॥
 यमभीति झाँवली जीवा, काय करूं मी केशवा ॥
 तळमळां लोळें ठार्यीं, रडें कोसळे हृदयीं ॥ ३५ ॥
 कशा जन्मा आलों रेडा, वरा मजहुनी रोकडा ॥
 होतां मृत्युचें स्मरण, जाई काळिज चरारोन ॥
 दश दिशा शून्य होती, घडघडां उडे छाती ॥
 मग जीवा लक्ष होय, ऐसा झुरें मी अक्षय ॥
 काळ पुढें उभा ठेला, नाहीं इलाज उरला ॥ ४० ॥
 अंतर्सीच्या दुखें रडें, वरी अपमान हाणी कोरडे ॥
 ऐशा काय घोर पापा, केव्हां आचरलों बापा ॥
 नाहीं दिलेसी इहसुख, नेणुं देसी परलोक ॥
 ऐसा अभागी करंट, नाहां त्रैलोक्यींही थेट ॥
 तरी मर्नी मोठी ऐट, जणुं वेटा सिद्ध संत ॥ ४५ ॥
 कोणी अमान करितां, घे दे प्राणही तत्वं ॥
 • काय निंदकासी खोड, भले मोळिती ह्याचें हाड ॥
 असा कुऱ्यापरी मरुना, हाय हाय नारायणा ॥
 आतां काय करूं देवा, धिक्तुला हाय रे दैवा ॥
 दक्षिणामूर्ति ते जातां, कोणाकडे पाहूं आतां ॥ ५० ॥
 तूंही मौरीस्वामी माते, राम दिगंबर त्या पंथे ॥
 वाहवा रे भाग्यशाली, करी सौख्याचीही होळी ॥
 जंव लागला न चृटका, तों गुरु गेले परलोका ॥
 नाहीं झाली माझी शांति, आहे तळमळ जैसी होती ॥
 दुघदृष्टीं नुकता अंकुर, कुटतो तों गेले दूर ॥ ५५ ॥
 हाय हाय कुठे जाऊं, कशासाठीं जीव ठेऊं ॥

घिक घिक माझ्या जन्मा, कुळा लाविली काळिमा ॥
 दंभ मानाचे हे चार, साधु झालें वरवर ॥
 नाहीं खन्या भावार्थानें, गेलें एका लोटांगण ॥
 गुरु-आज्ञेचा आचार, नाहीं झाला काढीमात्र ॥ ६० ॥
 आतां काळ आल्यावरी, कसा सोसूं त्याची सुरी ॥

गुरुस द्वाक.

गुरुराया निजत्रीद, राखा घेऊनि माझी दाद ॥
 जरी लोटिसी तूं दूरी, आहीं जावें कोण्या दारीं ॥
 कोण माउली दुसरी, करी माया घेई उरो ॥
 जरी माउली कोपावी, वाळा तारांबळ सर्वस्वी ॥ ६५ ॥
 इतुकाच जाणुनि न्याय, माझे ठारीं ठेवा पाय ॥
 बहु झाली हयगय, पेटीं घे माझे अन्याय ॥
 अति अज्ञानी गव्हार, तरी मर्नी ज्ञानाहंकार ॥
 वागे आमुले गुरुक्यांत, अलप बोले होई तस ॥
 आतां नको दूरी धरूं, मी हा अपंग लेंकरूं ॥ ७० ॥
 तुझ्या वियोगानें स्वामी, कुच्यापरी मरें हा मी ॥
 घडविकार करी जोर, काळ आला उरावर ॥
 न साधिला एक अर्थ, माझा जन्म झाला व्यर्थ ॥
 बहु पोळलें आंतडें, टक लागे तुझ्याकडे ॥
 दीन गाईचा हंवरडा, ऐकुनि धांवें घडाडा ॥ ७५ ॥
 मागल्यास क्षमा कर, पुढे नाहीं करणार ॥
 अवधे बोलेंचालें, घडो तुझ्ये स्फूर्तीनें ॥
 क्षमेसाठीं घडपड, केली हाच माझा पाड ॥
 नाहीं जास्त काहीं हातीं, नुरे शक्ति युक्ति मति ॥
 मुक्तवोनी मज दीना, पावें पातितपावना ॥ ८० ॥
 दास्यें झिजवित हाड, माझी आस ही अखंड ॥

आतां नको पाहूं अंत, भारी लागली रे खंत ॥
सर्वदोषक्षमेसाठीं, पार्यो घटू दिली मिठी ॥

अनन्यशरण-

अनुतांपे खुरमुंडी, घूळ झालों पायांबुडीं ॥
करुनीयां मारापिटी, देह कापिला पदतटीं ॥ ८५ ॥
ऐशियाची लाज आतां, सुखें राखशील दत्ता ॥
पापी मूल मी अज्ञान, भीई आपणा आपण ॥
ऐसे समजते तरी, नाहीं ठसत अंतरी ॥
चोर्हींकडे पाय दाव, हाच माझा अल्प भाव ॥
कोणा जाऊं काकुलता, तूंच माझा एकुलता ॥ ९० ॥
तुज बालके अनेक; परि मज तूंच एक ॥
नको विसरूं तान्हा दीन, हीन किरकिरा ह्यून ॥
नाहीं मागत मी लई, मज भक्तीपुरते देर्ही ॥
काळ येतां कासाविसीं, ओढूं देऊं नको त्यासी ॥
सेवाहौस हीं पुरीव, आधीं माझी करीं कींव ॥ ९५ ॥
नको मारूं ढेकणावाणी, हीच विनंति चरणी ॥
करीं निर्मळ दिव्य दास, तुका तैसा हा उदास ॥
देशील तें देर्ही, पार्यो अपेनियां घेर्ही ॥
आता विसर मागील, कर सर्वग पुढील ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, ऐशी लागो शुद्ध प्रीत ॥ २१०० ॥
डोर्ही ठेवोनी चरणी, जरा ठेवितो लेखणी ॥

पापक्षाळनार्थ विनंति.

न लगे तें उमप फुका, अडलेले पाहूं नका ॥
सेवा अखंड निष्काम, घेर्ही राखें धीर धर्म ॥
पदद्वांति हेच सुख, लोपीव तें वाकी दुःख ॥
तुझ्या पायांशीं स्मरोन, रेवे साक्ष केली आण ॥ ५ ॥

मुख्य पातक मैथुन, आहों सर्वस्वी वर्जून ॥
 निद्रा आहार व वाकी, नाहीं सुटणे हा लोकी ॥
 गत पातकांच्या राशी, जाळुनीयां केली काशी ॥
 मागल्यास नको कोपू, पुढे सावधही वपु ॥
 नाहीं करणार खीसिंग, राखूं ब्रह्मचर्य अंग ॥ १० ॥
 वाकी चोरी वा चहाडी, नाहीं जाणत ही कुडी ॥
 आवांतर पाप ज्ञान, नाहीं आले समजोन ॥
 तिथे तुष्टी दया करा, बापा सद्गुरु सागरा ॥
 आहीं राखूं ब्रह्मचर्य, आमरणांत अक्षय ॥
 दृचा दृत्ता धांवा आतां, पडे दीन पायांवरता ॥ १५ ॥

आत्मार्पण.

गुरुराया ये सत्वर, घे या दीनाचा कैवार ॥
 घेई दिसा राजरोस, नाहीं स्वप्रीचा विश्वास ॥
 होय साक्षात दर्शन, तेव्हांच घीर घेई मन ॥
 माझी मोडेल सांकडे, तंव छाती घडघडे ॥
 हीच दयाळांची खुण, डोई पायांसी अर्पण ॥ २० ॥
 लहान मोळ्या अवघ्या खिया, माझ्या नर्मदा अनसूया ॥
 सुस्वरूप वा कुर्यान, कुरूप वा जातिहीन ॥
 कोणी कैशा जरी वाया, हा भी लेक त्यांचे पायां ॥
 त्यांच्या उरावरी थांवे, माझी पिण्याचीं ठिकाऱ्ये ॥
 मर्नी निश्चय ठसत, दृत्ते केले मदनमुक्त ॥ २५ ॥
 गुरुराया उपकार, काठे फेडूं भी पासर ॥
 पायीं शरण शरण, काया वाचा मन अर्पण ॥

रडकथा, वकिली.

आहा समर्थांचीं पोरे, स्वयें घालीतों पोतेरे ॥
 वाहवा रे दृत्तात्रेया, नाहीं पार कोर्तीला या ॥

डोईं वाढविल्या जटा, टेरि झांकेना लंगाटा ॥ ३० ॥
 केली जगी मानहानि, दैवा एक एकाहुनी ॥
 वाळवळे हाड, छांती फोडिली धडधड ॥
 पोटापाण्याची न उस्त, राखिली न एक वस्त ॥
 नाहीं हातां पायां कोणी, आई वाई किंवा धणी ॥
 किती सांगूं दत्ता, झालों सर्वस्वीभलता ॥ ३५ ॥
 वर्जियेले मैथून-सुख, जीव जाळिला हाकनक ॥
 दिली जगताला लाथ, आहें गरगरा हिंडत ॥
 आली मरण्याची पाळी, कोशे फोडिली आरोळी ॥
 तुझा न ठावठिकाण, दत्ता निर्दय तूं कठिण ॥
 जीव जावो राहो आतां, मेलों दत दत्त करितां ॥ ४० ॥
 ब्रीदा लाविला काळिमा, ऐसा तूं रे कुलाधमा ॥
 अनसुयेच्या ब्रीदाला, ऐसा पुत्र नोहे भला ॥
 इतुके जरी झाले तरी, माझे शीर पायांवरी ॥
 काढियेला वनवास, नाना तज्हेचे आयास ॥
 वर दिसे घ्यवहारीं, लक्ष लागे तुझ्यावरी ॥ ४५ ॥
 जटाभारे डोई ओढे, सदा तळतळे आंतडे ॥
 काय मागितल्या रांडा, किंवा माणकांचा हांडा ॥
 कशा करूं नांवनिशी, आहीं चूर आपुल्याशी ॥
 झाले तेही वरे झाले, पुढिलिया कामा आले ॥
 भक्तकामकलपद्ममा, केवि घेसी ही काळिमा ॥ ५० ॥
 किती सांगूं तुला गडे, झाली शेरांचीं माकडे ॥
 दैवगति ही विचित्र, तिचा नाहीं कोणा पार ॥
 ज्याने पायीं मान दिली, त्याची केली पायमळी ॥
 ऐसा भक्तांचा अभिमानी, नाहीं पाहीला त्रिभुवनी ॥
 आधीं आतां लाज राखा, मग ह्याणवा दत्तसखा ॥ ५५ ॥

आत्मदोष.

जंव जिकिले न मदना, तंव व्यर्थ ह्या वलाना ॥
 मोले घातले रडाया, नाहीं असूं आणि माया ॥
 ऐसा तुकयाचा दृष्टांत, मज लागू तो साध्यंत ॥
 भाव माझा कार्यापुरता, नाहीं शुद्ध दत्तावरता ॥
 हाय हाय माझ्या दैवा, काय दोष लावं देवा ॥ ६० ॥

अनसूयेवर भार.

रेवातीरीं माहुरपुरीं, चित्रकुटीं वास करी ॥
 कर्दमाची लेक साध्वी, ती ही अनसूया देवी ॥
 आहे आहे ती जीवंत, माझें हराया संकट ॥
 चंद्र दुर्वास भावंडे, दोन दत्तजींची गडे ॥
 देवहूति जिचें नाम, पातिक्रत्य जिचा नेम ॥ ६५ ॥
 पाहुनीयां हिचे जोरा, वसे काळाही दरारा ॥

दत्तास शरण.

तुझे पार्यां माझी प्रीति, कांरे करिसी माझी खंती ॥
 मज तुझे दोन्ही पाय, एक बोप एक माय ॥
 दोन्ही हात कटीवरी, भाऊ बहीण गोजिरी ॥
 दत्तात्रेया अत्रिबाळा, माझा तुझ्यावरी ढोळा ॥ ७० ॥
 नाहीं पाहिले भीं पायां, ह्याणुनि येते रे रडाया ॥
 ऐसा पातकी गधदा, फुका आलों जन्मा रेडा ॥
 जरी येतां काळ-उडी, काय करूं मी माकुडी
 काकुळती देतों हाका, माझी सांड करू नका ॥
 भावे पदर पसरोनी, मज दीनाची विनवणी ॥ ७५ ॥
 दिगंबर अवधूता, अवलीया गुरुनाथा ॥
 चतिपति गुरुवर्यां, महाराजा दत्तात्रेया ॥

अत्रि—अनसूयापुत्रा, दत्ता सहृद दातारा ॥
 चंद्रुवर्षाससहजा, त्रैमूर्ते वा षडभूजा ॥
 अनसूयापुत्रा दत्ता, धावें पावें या करंटा ॥ ८० ॥
 तुळ्डी अनाथांचे नाथ, नेणूं तुळ्डांसी यापर्ते ॥
 एकलेले करितों स्तोत्र, नेणूं प्रत्यक्ष लवमात्र ॥
 जंव ऐकावी महिमा, तंव आशा झोबे वर्मा ॥
 नाहीं प्राप्तीचें साधन, उर्मी रडे ये छणून ॥
 येसा मेलेला निराश, जर्गी काढितों दिवस ॥ ८५ ॥
 उडालेले वावर चित्र, काळ जाई कल्पनेत ॥
 अशा अपंग पाप्याची, लाज राखा आशाक्याची ॥
 भडकली चित्तवृत्ति, निराशेने खचली छाती ॥
 होतां दुःखाचा भिंमार, लक्ष गेले तुजवर ॥
 कीर्ते ऐकों आशा वाढे, निराशेने येई रडे ॥ ९० ॥
 कशा सांगूं अर्ते पर्ते, दावा ब्रीद तें कोणते ॥
 आर्धीं दुःखीं या जगर्तीं, वरी जाळी यमभीति ॥
 येसा गेलों करपोन, स्मरें आशें दत्तचरण ॥
 पाहोनियां नाहीं येणे, रडे येई निराशेने ॥
 कष्टीं वैसलों रडत, दयाघना ये धांवत ॥ ९५ ॥
 कोणा नाहीं एक सुख, मज पाप्या सर्वच दुःख ॥
 कशा केली ही वांटणी, समचित्त छणवोनी ॥
 कांहीं तरो कांहीं बुढो, गुरुपादसेवा घडो ॥
 जरा एकटा वैसतां, रडूं येई माझ्या दस्ता ॥
 वर्णलया मिष्ठानराशी, काय कामो खादाडासी ॥ २२०० ॥
 तैसें कल्पनेचें सुख, मज नको तैशी भीक ॥

निंदकांची व स्वतःची तुलना.

नमस्कारे निंदकांसी, माझ्या धुती पापराशी ॥
 साधों जाती मशीं मत्सर, होती जोड्याचे चाकर ॥
 निंदकांचे उपकार, मनीं येती वारंवार ॥
 कां हो निंदितां दीनांसी, माझी तुमची सरी कैशी ? ॥ ५ ॥
 माझी तुमची बरोबरी, नाहीं तुझां आहां सरी ॥
 अहंकार धन नार, आशा दंभ व मत्सर ॥
 नाना तन्हेचीं वैभवें, निंदक हो तुझां सवें ॥
 आही करंट उघडे, दत्तभक्तीचे भाबुडे ॥
 मन निराशाच जाणा, नलगे तुमचा थोरपणा ॥ १० ॥
 ऐशासवें बरोबरी, कशा करितां बिचारी ॥
 बरोबरीच्याशीं लढा, कोणी पडा कोणी पाडा ॥
 आमुच्याशीं लढतांना, तुझां घोर दीन दैना ॥
 चढों पाहतां मजवर, माझें पाप तुझांवर ॥
 माझें थोरपण चढे, कैसे तुझी पिसे वेडे ॥ १५ ॥
 मज खालावूं पाहता, चढवोनी धुळीं जातां ॥
 आही कांहीं न करतां, आत्मघातकीसे ठरतां ॥
 तुही उचलेन दान, देता राखून मोजून ॥
 ऐका माझें दातृपण, दिली आसच्च पिटाळोन ॥
 एक सांगूं कां अनेक, तुझां आहां फार फरक ॥ २० ॥
 तुहीं श्रेष्ठ जरी साचे, मज नको तें लेंकाचे ॥
 मज व्हावें भक्तीपुरतें, तुझां ब्रह्मांडही रितें ॥
 देहप्रारब्धापल्याड, कशा मज आशा द्वाड ॥
 कशा सांगूं फार, तुहीं दूरसा जरि थोर ॥
 गुरुराया दत्तात्रेया, माझी लाज तुझ्या पायां ॥ २५ ॥

निष्काम भक्तीची मागणी.

काय तें औदार्य थोर, जेणे केली आशा दूर ॥
 तेच समर्थ भाग्याचे, बाकी करंट लेकाचे ॥
 माझी आशा घेई दान, दत्तात्रेया घे खणून ॥
 भक्ति अखंड अलोट, देई घेई सेवा धीट ॥
 अंगीं उठताती कळा, परि मी त्यांहूनी वेगळा ॥ ३० ॥
 येसा हा असतां न्याय, मना झोऱे भ्रमभय ॥
 मज घोर चिंता पडे, कोण मोडील सांकडे ॥
 मायबापा गुरुदत्ता, कोणि नाहीं तुझांपरता ॥

सद्गुरुंचे चरणीं भार.

माझी लाज राखा, माझी लाज राखा । पार्यांचे पाईका, तोहूं नक्का ॥
 कोणाकडे पाहूं, तोंड वेंगाहून । तुमचे चरण, माझे वाली ॥ ३५ ॥
 आर्धीं मज कापो-नीयां कां न गेलां । ठेविला कशाला, वनवासी ॥
 तूं लेक मी आई, देऊनी वचन । माझी आठवण, सोडीली कां ॥
 नीळकंठराव, माझा अवलीया । दयाळा बोला या, वाध येई ॥
 पहा पुढे मार्गे, नीट विचारूनी । आतां मी पंगूनीं, कोठे जावे ॥
 दृत आहे नित्य, तुझे पाठीवरी । वचाधारावरी, लक्ष जाई ॥ ४० ॥
 दत्तजींचा ठाव, नाहीं पाठीपोटीं । ऐशीही रहाटी, शोभते कां ॥
 मांडीवरी घेई,—ल कोणी पाजील, । कोण कुरवाळील, पोरक्याळा ॥
 तान भूक रोग,—राई हातपाया । कोण घेवोनीयां, वारी दैना ॥
 आरतेपैते, बोलती शेजारी । कोण तो कैवारी, आतां मज ॥
 आतां या दीनाचा, प्रतिपाळ कोणी । करावा तो धणी, दाखविजे ॥ ४५ ॥
 अंगडेंटोपडे, काजळाची तीट । कोण गालबोट, लावी आतां ॥
 अंथरूण पांघ,—रूण न्हाऊं मारूं । काण अन्या काकू, करी अन्या ॥
 आळंटाळं काना,—डोळा कां करोसी । कोण लेंकूरासी, मातेवणि ॥
 तुझ्या पायांसाठी, आलों उठाउठी । माघुरा न लौटी, दत्तमाई ॥

भक्ति.

आठवोनी उपहासा, वाटे जीव हा नकोसा ॥ ५० ॥
 काय घडला अपराध, जेणे सांडिलीत दाद ॥
 आतां माझी हळ झाली, धांवा धांवा माझे वाली ॥
 तुझे गुण ऐकोनीयां, वाटे मिठी द्यावी पायां ॥
 केला भावें नमस्कार, आतां करा अंगीकार ॥
 औंदुंबरकल्पवृक्षी, दत्ता साक्षात नांदसी ॥ ५५ ॥
 माझा भक्तीचा प्रकार, दुजे नेणों नानाचार ॥

अंतीं त्राता गुरुदेवच.

अवचितां जातां प्राण, व्हावें पायांचे स्मरण ॥
 अवचितां जाइलं प्राण, तेवंहां सोडवील कोण ॥
 भावें घेईं माझी पूजा, मौनीस्वामी महाराजा ॥
 येती नाना लोक वाई, अंतीं कासीं कोणी नाहीं ॥ ६० ॥
 काय करूं त्यांचे आशा, येती दैवदास दास्या ॥
 एक दैवापलीकडे, काय देती हीं माकडे ॥
 गुरुसारीखा उदार, इहपरीं दासा थार ॥
 सोङ्गनीयां जाऊ न चित्त, भूपादिकीं चंचलवृत्त ॥
 एक गुरुपायांविणे, कोण करीं सोडवणे ॥ ६५ ॥
 देवा धांवा देवा धांवा, राया दत्तात्रय केशवा ॥

सेवेची मागणी.

बहु शाल्या या यातना, आतां मज कंठवेना ॥
 माझे मुर्लीं तुझे नाम, हृदीं वसो पाद-प्रेम ॥
 गेलों होतों तवाजेन, आलों तुझ्याच आजेने ॥
 तुझीं माझी सोय करा, काढूं नका या चाकरा ॥ ७० ॥
 शुद्ध कवने तीं वेंचा, हेत पुरवावा सेवेचा ॥
 तुझी माझे एक वाली, सेवा पाहिजे घेतली ॥

पुरवा सेवेचे अभिमाना, दत्ता करावी करुणा ॥
 नाहीं लौकिकाची प्रीति, करित मी तुझ्यावरती ॥
 तुझ्यावीण माझा त्राता, कोण आहे गुरुदत्ता ॥ ७५ ॥
 धरीतों मी तुझे पाय, कर भजना पुरती सोय ॥
 दत्ता वंदीतों चरण, सेवा आशा करीं पूर्ण ॥
 ऐशी कांहीं द्यावी खूण, जेणे धीर धरिल प्राण ॥
 धांवा पावा तारा तारा, मुखें मानलेल्या पोरा ॥
 दत्तात्रेया तारीं तारीं, करीं कृपा मजवरी ॥ ८० ॥
 काय तुला पडले न्यून, तूं तर सर्वसौख्यखाण ॥
 पाहूनी ही पंगु काया, पडलों प्रेत हेवोनीयां ॥
 काय तुला जड पडले, माझे कृपाळू माडले ॥
 चुहीं माझे एक वाली, दया पाहिजे राखिली ॥
 ऐशा मोळ्या परिवारांत, नाहीं खपला का हा पातित ॥ ८५ ॥
 कनवाळू अंबावाई, पंगू आतां कुठे जाई ॥
 पापी घेतले पायाशीं, आळां लोटिले दूर बेशी ॥
 आतां कुठे कैसा जाऊं, ऐसें प्रेत कुठे नेऊं ॥
 महालळमी दत्त ज्ञाता, काय बोलूं मी पुढता ॥
 उडूं पाहे भक्ति, तारा तारा यतिपति ॥ ९० ॥
 गुरुदक्षिणामूर्ति हो, दया दीनावरी राहो ॥
 थके तुमचा नीलकंठ, प्राण ठेपले आकंठ ॥
 मज पंगू दीनावरी, कैसे निष्ठुर ज्ञालां तरी ॥
 जरी देतां ढकलून, नाहीं सुटका तुझांविण ॥
 देवा कुटली रे छाती, न चालेशी होई मती ॥ ९५ ॥
 वापा शरण शरण, नको कामूं शरण जन ॥
 दत्तात्रेय महाराजा, धांवा माझी रावा लज्जा ॥
 माझे संकटाचे काळा, निवारीं रे अत्रिवाळा ॥

मोडावला अभिमान, झालें चरणींचा दीन ॥
 माझ्या लहान थोर चिंता, तुझ्या पायां सटुरुनाथा ॥ २३० ॥
 माझी लाज तुझ्या पायां, दक्ता दक्ता दक्तात्रेया ॥
 आई अंबे तारीं ऊठ, अवधें पडले संकट ॥
 अंबाबाई दक्तात्रेया, प्रेतवत पडले पायां ॥
 तनु मन प्राण वाणी, दिली धुपाच्या कारणी ॥
 नैवेद्यासी माझें सर्वस्व, आतां देव देव देव ॥ ५ ॥
 तुम्हीं साक्षात् निरंजन, जाळा पाप हें अज्ञान ॥
 मी हा समर्थाचा लेक, देशोदर्शीं मागें भीक ॥
 ऐसा उपहास जर्गीं, नका करूं दक्तयोगी ॥
 होय दास्याशेचा भंग, आहीं सर्वस्वी अपंग ॥
 कशा जिवंत ठेवितां, घ्यावा आतां जीव परता ॥ १० ॥
 जर्गीं जगप्याची आस, नाहीं आतां या जीवास ॥
 आतां माझा अंत करा, गुरुराया दया करा ॥
 पुढीं जगांत जगणे, नको नको सेवेविणे ॥
 मनीं सेवा-उल्हास ये, सर्वे जळे या दोर्बल्ये ॥
 उरीं भरोनी ये रडाया, आळवितों तुझे पायां ॥ १५ ॥
 कींव दाद नाहीं पाहून, वाटे झणीं जावें मरुन ॥
 मायवापा जीवलगा, आतां कांहीं नीट वघा ॥
 नाहीं पायांचे स्मरण, ऐसे न येवो मरण ॥
 वेडा वेडा वेडा, मी हा शुद्ध वेडा वेडा ॥

वकिली.

मी हा आशेला पायांचा, दारीं आरडे केव्हांचा ॥ २० ॥
 तुम्ही संत जेवीयेलां, टाकिलेले घाला मला ॥
 तुम्ही समर्थ ह्याणोनी, करंटा याचक मी हा जर्नी ॥
 आहां उदार दातार, ह्याणुनी मी आशाळखोर ॥

तुझी पातितपावन, द्याणुनी मी पातित हीन ॥
 तुझी दीनांचे दयाळ, द्याणुनी मी दीन गाळ ॥ २५ ॥
 तुझी माय कल्पतरु, मी हा सकाम लेंकरु ॥
 तुझी थोर कामधेनु, मी हा वांसरु घे थानू ॥
 तुझी सेवकाभिमानी, द्याणोनी मी सेवक जनी ॥
 तुझी देव भक्तवत्सल, द्याणोनी मी भक्तीशील ॥
 तुझी सुखवस्तु धनिक, दारीं मी हा आगांतुक ॥ ३० ॥
 तुझी चढेल दयाळ, आर्जवखोर मी लघाळ ॥
 तुझी माझे जीवलग, द्याणोनी मी तुझामार्गे ॥
 आहांविण तुझां जर्गी, कोण विचारी पोरगी ॥
 काय इंधनाचे वीण, वन्हि पावेल निजपण ॥
 काय भुकेल्यावांचून, अन्नछत्रपाड कोण ॥ ३५ ॥
 जरी नसतां अंधार, व्हावा होता कां दिनकर ॥
 जरी जर्गी नाहीं वाण, काय सुवासमहिमान ॥
 जरी पापा नाहीं ठाव, कशा व्हावा पावन देव ॥
 नाहीं ठाव लेंकुरवाळी, कैंची वांझुट माउळी ॥
 नाहीं पिणाराचा ठाय, जाळायांचे दुर्घ, काय ॥ ४० ॥
 जंरी नाहीं आशाळखोरु, कशा व्हावा कल्पतरु ॥
 नाहीं ठाव लोहभावा, काय परीसवाहवा ॥
 आहां भक्तांविण तुज, दत्तदेवा नाहीं तेजे ॥
 ऐसा जाणोनीयां न्याय, बळे केले मी अन्याय ॥
 माझें केले मी सकळ, आतां पाहें तुमचें शील ॥ ४५ ॥
 काय मायेविण फुका, सेज परब्रह्म सुखा ॥

मरण्याची इच्छा.

ऐशा डऱ्यीस जगांत, कशा ठेवीतां जिवंत ॥
 आतां सुखें मृत्यु यावा, आस हीं तरी पुरवा ॥

नीलकंठ हरिहर, याचा न पडो विसर ॥
 माझी आठवण ठेवा, जीवलगा दृत्त देवा ॥ ५० ॥
 भावें शालासे नामोचार, नाहीं मोक्षाची फिकीर ॥
 आतां मज वीट आला, सुखें पाठवा मृत्युला ॥
 आतां कुठे शोधूं तूज, तुझी माझी राख लाज ॥

स्वपरीक्षा.

आतां मज क्षमा करा, महा पातकी किंकरा ॥
 गुह केले तेही स्वयें, परलोकीं कैसे जावे ॥ ५५ ॥
 घंडोघडी भीती येतां, कोणा छळूं तुझां परता ॥
 नका माझा करुं राग, छळी शंकेने अपंग ॥
 नाहीं शिवले संतपण, आला अंगीं संताभिमान ॥
 ऐसा मेलों चौंहीकङ्गन, देवा तुमच्या कृपेविण ॥
 चढे थोरपणताठा, खरा जरी आहें हिंपुटा ॥ ६० ॥
 दंभावूलों साधु वेशीं, ज्ञाली सर्व सत्यनाशी ॥
 किती देवा रङ्गं तरी, तुजा उपाय न करी ॥
 मानुंदभावरी लक्ष, जाई लालुच अहर्निश ॥
 जरी दृढता ये काये, मन मारीतों वैराग्ये ॥
 परी मुकलों सर्वे हिता, रोगी देहाचे सांगाता ॥ ६५ ॥
 धांवा धांवा दत्ता वाली, माझी एका दीन बोली ॥

शरण.

मी हा पापाचा समुद्र, करा दर्शने पवित्र ॥
 जंरी नावडे हा भक्त, तरी पुरे हें जीवित ॥
 आई मागें पोर रडत, फिरतां तीऱ्यां मागें फिरत ॥
 तैसा न्याय करा देवा, माझे धांवणी या धांवा ॥ ७० ॥
 तुझांवीण मज थारा, कुठे दिसेना हरिहरा ॥

गुहराया माझा लाज, तुझी राखावी जी आज ॥
तुमचे पार्यां घालुनि माथा, लोळलें मी तयावरता ॥
माझें सामर्थ्य खुंटलें ॥ सांभाळा हो कृपावळे ॥

विठ्ठलदर्शनोत्साह.

चला गांदूं पंढरपुर, पाहूं रखमोद्वीवर ॥ ७५ ॥
कटीवरी आहेत हात, बीट पायांच्या खालत ॥
दोनी पाय सम उभा, दिंगवर भोळा वावा ॥
दीन दयाळ जगजेठी, आला पुंडलीकासाठी ॥
आहा गवसला सहज, अमैपैक्याचें न काज ॥
पाहोनीयां माझा भाव, निजपदीं देइल ठाव ॥ ८० ॥
सोडवील माझे पाश, कींव करील या दीनास ॥
सर्व करील वरवें, घोष करूं त्याचे नांवे ॥
पुंडलिकवरदे हरि विठ्ठल, विठ्ठल विठ्ठल विठ्ठल ॥

कामनिवारणार्थ विनंति.

देवा तुझी उपेक्षितां, माझी काय दैना पुसतां ॥
साध्वी—अनसूया—पोरा, तुझा काळाही दरारा ॥ ८५ ॥
नाहीं मुतायाही जोर, पडे धार × × वर ॥
तरी मना लाज नाहीं, स्वप्रीं नारीसौख्य पाही ॥
येशी प्रारब्धाची गति, सरळ करा यति-पति ॥
मज पामराचा न पाड, ज्ञाया प्रारब्धाचे आड ॥
तुझी माझे दाते वाली, छणुनी गोष्ट सांगितली ॥ ९० ॥
सांगुनीयां माझें झालें, आतां स्वार्मीचें राहीलें ॥
माझी लाज पार्यां अर्पण, हाणा मारा हा मदन ॥

वेंगुलयांचे आझेवर.

कशा दावितां वेंगुलैं, काय अंगीं बळ उरलें ॥
नेणूं ऊत ये सामर्थ्या, पुढें प्रवास कंठाया ॥

दया विचार करूनी, करा नीटशी करणी ॥ १५ ॥
 माझें द्वाणें नाहीं कांहीं, भेटे व्हावी लवलाहीं ॥
 दयासागराचे पुढे, काय बोलूं मी हें वेडे ॥
 देवा शरण शरण, सदा ठेवा पार्यी मान ॥

अपमानापेक्षां मृत्यु बरा.

नाहीं आशा मानपानीं, होऊं ना या मानहानि ॥
 होण्यापूर्वीं अपमान, सुखें घ्यावा माझा प्राण ॥ २४०० ॥
 देव भक्त नव्हत दोन, वदताती संतगण ॥
 दासिं संकट येण्यापूर्वीं, तुळ्यी करितां निर्वानिर्वीं ॥
 राखीतसां मागें पुढे, ऐसे गर्जती पोवाढे ॥
 गोपी गाई यादव गोपे, याचे शमविले ताप ॥
 त्राह्णाणांचा पाठराख्या, द्वाणवीतां दत्तसख्या ॥ ५ ॥
 भक्त तारीले कितकि, दूर केला कां हा लेक ॥
 धांवा पावा तारा तारा, वेंदि सद्गुरु दातारा ॥

दत्तावर पूर्ण भार.

अबृद्या चुकीचीये बोला, माफ करा अत्रिबाळा ॥
 तुळ्यी समर्थ उदार, कीर्त ऐकिलि दूरवर ॥
 आलों आशेने धांवत, कांहीं द्याल इष्ट वस्त ॥ १० ॥
 नानापरी थोर थोर, अजब अतकर्य अपार ॥
 ऐकों ऐशा स्तुतिबोला, मज आशांकुर तो फुटला ॥
 वाटे सर्वस्वी विपत्ति, मांडूं दात्या दत्तापुढतीं ॥
 मग निज ब्रीदापरी, करिल तो वारासारी ॥
 द्वाणूनीयां आलों दारा, आतां काय लें तुळ्यी करा ॥ १५ ॥
 ह्यातपाय जोडोनियां, शिर लवंडिले पायां ॥
 तुळ्या पार्यी माझी लज्जा, दत्तात्रेया महाराजा ॥

वकिळी व शरण.

गुरुवीण माझी, कोण करी किंव ॥ कोणाला आठव, होय माझा ॥
 आजवरी कोण, दुजें आले कामा ॥ दत्ता आत्मारामा, तुझ्याविणे ॥
 आईची इस्टेट, लेकासी मीळते ॥ येसें खातेपोते, अनादीचे ॥ २० ॥
 असोनीयां मज, केंवी हा अन्याय ॥ मौनीस्वामी माय, देसी आज ॥
 तूं माय मी लेंक, ठरला सिद्धांत ॥ तुझे वचनांत, स्वसुखीचे ॥
 आतां ही उपेक्षा, न साहे विश्वीही ॥ विचारूनी पाहीं, कृपाले तूं ॥
 तुझे निज धन, मज न पावले ॥ सगुण पाऊले, तींही गेलीं ॥
 आतां काय करूं, नागवले पूर्ण ॥ लागले चिंतन, भवभय ॥ २५ ॥
 माझ्या देवराया, ऐसें नका करूं ॥ पोटीचे लेंकरूं, सांभाळा हें ॥
 अपराधी तरी, समर्थाचा लेक ॥ केंवी हीन लोक, दंडतील ॥
 माझे भूत लान, थोर सर्व दोष ॥ माफ करूनि दास, शांत करा ॥
 सुखानें पायांची, सेवा घडो पूर्ण ॥ पाहूं द्या चरण, सर्वाठारीं ॥
 लववीतों मान, कर जोडोनीयां ॥ मौनीस्वामीपायां, दीन झाले ३०

अनन्यशरण.

विष्णुपाद तुझे हातीं, ह्याणुनी तूं माझे चित्तीं ॥
 • माझ्या वापा ये सत्वर, आतां नको ठेऊं दूर ॥
 जरी नाहीं तुमची कृपा, तरी ध्या ही मान कापा ॥
 नका ठेऊं जगीं जीवंत, कृपाभपात्र करंट ॥
 ऐसा नका करूं घात, नका तोङूं हा पतित ॥ ३५ ॥
 नाहीं तुझी सेवा होणे, तरी नको व्यर्थ जिणे ॥
 आपुलीये हाते प्राण, जाई खुशाल घेवोन ॥
 कोणी नाहीं दुजा त्राता, माझा वाली तूं रे दत्ता ॥

तत्त्व.

कल्पना ही माया, काळ जीवालागीं ॥ करिते अभागी, निर्मीनीयां ॥
 निर्मीते मारीते, भेडवी सुखवी ॥ पाहावी ऐकवी, आपापुणा ॥ ४० ॥

आपुणच होय, वरें बुरें रूप ॥ सुखदुःखमाप, आपुणचि ॥
 कल्पनेपरते, ठिकाण अचल ॥ एकच निर्मल, सर्वा ठार्या ॥
 चर्णन तयासी लावितां चुकीचा ॥ अंश येई साचा, खन्या रूपा ॥
 तें तें तेंच तेंच, पुढे स्तब्ध वाचा ॥ तया अनुभवाचा, एकच मार्ग ॥
 खण्णूनी पलपुण्या, स्थिर हो ठार्यांच । साक्षता तरीच, घेशी तुझा ॥४५
 कल्पना सोड ती अवखल रांड ॥ करिते कुमांड, मिथ्य सर्व ॥
 कल्पनेची आई, कल्पनेचा बाप ॥ कल्पना-आरोप, स्तुतिवाद ॥
 दूळहीं कल्पनेचा, तेही कल्पनेचें ॥ गाढवीचा नाचे, लेक तीत ॥
 कल्पनेचा देह, कल्पनेचा थास ॥ रोगराई भास, कल्पनेचा ॥
 कल्पनेचा धागा, लांब हा वाढला । धाळीतो पढळा, अचल रूपा ॥५०
 सर्व तुझा तूंच, एक मिथ्य बाकी ॥ कल्पनेची डोकी, फोड झण्णा ॥
 एकमय तुझें, रूप सर्व काळ ॥ पाहें विवेकबळ, धरूनीयां ॥
 कल्पनेचें पाप, कल्पनेचें पुण्य ॥ देव देवालय, कल्पनेचें ॥
 एक तेंच सत्य, दुजे तेहीं मिथ्य ॥ भूमि वा आदित्य, कल्पनाच ॥
 खोट्या कल्पनेचा, अभ्यास हा छड ॥ झाला अवघड, तूज वापा ॥५५
 तेणे तुज मिथ्य, तेंच वाटे सत्य ॥ त्यांत अहं नित्य, जोर करी ॥
 पुढे ये सुखाशा, मग कर्मपाप ॥ ऐसें हें कुरुप, थोतांडनी ॥

मार्ग.

जरी तुज व्हावा, सत्सुखाचा मार्ग ॥ थोडी किली सांग, सांगतों मी ॥
 सर्व मिथ्य ऐसे, एकदम न ठसे ॥ तरी ऐकल्यासरसें, भकूं नको ॥
 हळू हळू करीं, खन्याचा अभ्यास । एकार्कीं खोट्यास, त्यागाऽशक्य ॥६०
 खोट्याचे साहाय्ये, खरें शोध मर्नी ॥ जाईल विरोनी, मिथ्य आपें ॥
 खण्णोनि वेद श्रुति, स्मृति धर्माधर्म ॥ यथासांग कर्म, शक्य करीं ॥
 उत्तम उपाय, भक्तिभाव मर्नी ॥ निष्काम कल्पनीं, ठाव नेदीं ॥
 तुरुजाज्ञा भान्य, संतसंग प्रिय ॥ होशील अक्षय, तुझा तूंच ॥
 त्वनमनवन, गुरुज्ञामार्पण ॥ गुरुनाम पूर्ण, जप नित्य ॥ ६५ ॥

नामासारीखें तें, साधनच नाहीं ॥ कलीमार्जी पाहीं, एकच साधय ॥
भक्तिभावें नाम, सदा प्रेमे गाई । होसी दृत्तआई, तुझा तूंच ॥

मुक्ति.

निर्मिल अचलाऽखंड एकाकार ॥ दुःखाचा बाजार, उठे सर्व ॥
कल्पनाच नाहीं, तेथें कैचें दुःख ॥ सुखदुःखभाक, निवर्तली ॥
नाहीं शुभाशुभ, नाहीं पापपुण्य ॥ नाहीं धन्याधन्य, मिथ्यलोर्पे ७०
एक सोयरीक, जोडली सर्वत्र ॥ अरत्र परत्र, स्थळ नाहीं ॥
आतां काय बोलूं, कसा कोणापाशीं ॥ द्वैत मूलापाशीं, छेद झाला ॥

शाश्वत सुख.

देवापाशीं सदा, मागत होतों सुख ॥ लाज वाटे विख, मागितले ॥
कल्पतरूपाशीं, विष मागीतले ॥ मागणे त्यांतले, देवा माझें ॥
कल्पना ही चूक, तींत कैचें सुख ॥ जाय तेथें दुःख, दुःख सर्व ७५
त्यांतची करी, सुखलेशभास ॥ दुःख डोंगरास, राई सुख ॥
कल्पनाच चूक, सुख मागसी तींत ॥ दुःखांत तें सुख, होय केवी ॥
दुःखा सोडोनीदे, बाकी सुखच सर्व ॥ कशा भाकिसी कीव, दीनावाणी ॥
सुखाचे भ्रमानें, दुःखा कंवटाळीसी ॥ माया या रांडेसी, सर्वच दुःख ॥
सुखसें क्षणिक, दुःख निरंतर ॥ कल्पनाबाजार, ऐसा आहे ॥ ८० ॥
नाशवंत सुख,-लेशभास ज्यांत ॥ हांशिल तें त्यांत, काय आहे ॥
चिरसुख एक,-रूप सदा सर्व ॥ ऐसा धरी भाव, निजरूपी ॥

वैराग्यपार्थना.

माझे हेतु जलोत देवा, माझें कांहीं न पुरवा ॥

चित्त राहे पादतळीं, बुद्धि द्या ही सर्वकाळीं ॥

अन्य सुखाची कल्पना, तका पुरवूं नारायणा ॥ ८५ ॥

तुद्धां-परभाव मर्नी, कधीं ना लागो येऊनी ॥

मागे मागितले त्याच्या, XX वर थू थू लुच्या ॥

दृक्षात्रया मायबापा, मज ठार्यो ठार्यो जपा ॥
 जातां कल्पनावाजार्यो, झणी ओढावे मध्यार्यो ॥
 तुझांपार्यो धुंद करा, नको आशा दास्यपर्यो ॥ १० ॥
 दास्या पुरतेच द्रैत ॥ बाकी सैव अद्वैत ॥
 ऐशी करा माझी वृत्ति, धांवा पावा यतिपति ॥
 पार्यो वाहिलें हें शिर, माझा भार तुझांवर ॥

माया व ईश्वर.

मिथ्य सुखकल्पना एक, येती दुःखाच्या त्या लाख ॥
 ऐसा कल्पनावाजार, नको तयाचा शेजार ॥ १५ ॥
 संतसंग संतसंग, मज घडावा सर्वांग ॥
 मेशा भार्या आहे देव, नाहीं देवा दुजा ठाव ॥
 देव पाहतां आहे सूक्ष्म, आहे अपार परम ॥
 कल्पनेसी सूक्ष्म वाटे, माया जातां देव सोठे ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥ २५०० ॥

आत्मपरीक्षा व दर्शनाशा.

बहू शीणला हा नर, आतां नको ठेवू दूर ॥
 मानों संतांचे वचन, प्राण दृक्षाळा अर्पण ॥
 नाम सदा वसो मुखीं, नुरो आवडी आणीकीं ॥
 संतांविण घडोघडी, माझ्या कोण शंका फेडी ॥
 भाबुडा मी मूरख वेडा, दुश्खी भित्रा पापी रेडा ॥ ५ ॥
 देवावरी प्रीत जाई, परि करू न सुचे काई ॥
 कल्पनेने थाटे देव, हश्य देखीं लोपे भाव ॥
 देव दिसेना साक्षात, ह्याणनी ही कठिण गत ॥
 दिसतें तें भासे सत्य, देवभाव होई मिथ्य ॥
 ऐसा भक्तलों संसारीं, करू काय न नरहरी ॥ १० ॥

उर भरूनी येई रडें, उपाय न चाले पुढें ॥
 एक ठार्यीच तळमळतों, कर्मा देहाही न घट तो ॥
 आतां दर्शन तरी द्या, दयानिधि दत्तात्रेया ॥
 लेखीं वाट दावी तुका, उमजेना पापी लोकां ॥
 नाहीं प्रत्यक्ष आधार, तेणे मन न घे धीर ॥ १५ ॥
 लोकलज्जा भीति आशा, सांपडलों नाना पाशां ॥
 माझा करा हो निर्णय, मर्नी द्युरतों अक्षय ॥
 नाहीं नाहीं पूर्णभक्त, नाहीं पूर्ण सक्त भक्त ॥
 आदलंड मदलंड, आहें पातकी मी भ्याड ॥
 नका नका करूं रोष, पुन्हा पुन्हा कथितों द्रेष ॥ २० ॥
 नका रागावूं मजवरी, पुन्हा शंकेनें विचारी ॥
 आतां काय करूं देवा, काय केवी करूं सेवा ॥
 आतां कुठे घालूं उडी, हातें फाळूं वा ही कुडी ॥
 विष खाऊन मरोन, जाऊं अंतरण्या जन ॥
 तुझ्या पायांची शपत, नंको काहीं पायांपरत ॥ २५ ॥
 दुज मागतां मी दीन, सर्वे जावो माझा प्राण ॥
 अवध्या चुकीचीये बोला, क्षमा करा या पाप्याला ॥
 जेणे दुरावेन पायां, तें न द्यावें दत्तात्रेया ॥
 मज भेटा ढोळेभर, द्या हो प्रत्यक्ष आधार ॥
 मग राहीन धीरानें, सुखें इहसुखाविणे ॥ ३० ॥

भक्तीची मागणी.

मायवाप अत्रिसुता, धाव अनार्थचे नाथा ॥
 मज अंतरली वाडी, माझे संकट हें मोर्डी ॥
 ऐसा भाविक लोटून, केविं केला योग पूर्ण ॥
 मज अभागी ठेवून, मिरवीशी थोरपण ॥
 माझे सोडवणे या या, मायवापा दत्तात्रेया ॥ ३५ ॥

थकली ही बुद्धि काया, जिवलगा या या या या ॥]
 गुरुराया तूं उदार, माझा वाली दानशूर ॥
 प्राण जाई या या या या, एरव्हीं भक्ति जाईल वायां ॥
 कांहीं तुरलें मजपाशीं, धांव दत्ता दयाराशी ॥
 पहा पदर पसरिला, लान थोर अवघ्या बोला ॥ ४० ॥
 त्रैलोक्यचितामणी, ऐका माझी दीन वाणी ॥
 स्वामीं न लावा उशीर, आतां किती फोडूं ऊर ॥
 स्तुतिपोवाडे गर्जवा, ब्रीइ-अभिमान राखावा ॥
 नका पाहूं माझी लायकी, मी हा पातकी पातकी ॥
 आपुळे तें ब्रीद् राखा, व्हाया अभाग्याचा सखा ॥ ४५ ॥
 पांहेनीयां माझी दैना, येई विपरीत कल्पना ॥
 वेद स्मृति शाखस्तुति, मज वाटते रे खोटी ॥
 काय द्व्याणशील तें द्व्याण, माझें उडूं पाहें मन ॥
 भजोनी त्रैलोक्याधीशा, माझी हीं कां पेशी दशा ॥
 दत्ता आतां धांवा धांवा, ब्रीदप्रभाव राखावा ॥ ५० ॥
 तुझ्या पार्यां माझी बुद्धि, राहो टळावी न कधीं ॥
 तुला माझा नमस्कार, ये रे त्रैमूर्ति-अवतार ॥
 बुडवाया पूर्व कीर्ति, कशा अवतरलासी याति ॥
 काय माझा घेशी अंत, झणीं करीं गा सनाथ ॥
 माझे संकल्पिकल्प, कर दूर मायापाप ॥ ५५ ॥
 भक्तिशांतीनें सगुण, मज भजों दे रे पूण ॥
 अन्नदान संतसेवा, व्हावें पूजन सगुण देवा ॥
 पूर्ण निर्गुण अंतरि ठाव, वाश वृत्ति भक्तिभाव ॥

आशापाशच्छेदार्थ प्रार्थना .

आळी शरण अढळ, तुळी पूर्ण दयाशील ॥
 माझा मीषणा सुटेना, करूं काय नारायणा ॥ ६० ॥

दृश्य जिवासी सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 देवा सोडवा साडवा, दत्ता सोडवणे धांवा ॥
 मज तांतडी लालची, लागे निर्गुण सुखाची ॥
 परि कल्पना सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 कसा तरी कोऱ्यूं जीव, दत्ता बापा वाट दाव ॥ ६९ ॥
 होई होई रे वाटाड्या, मज आंधक्याचा वेड्या ॥
 वेडा वांकुडा दावितां, होय घावरणूक वृथा ॥
 कल्पनेचा आला वीट, नको वांकुडी वा नीट ॥
 नको सुखाची शेखीची, अथवा नार काचनाची ॥
 सुखाशा ही अधाशीशी, कर्दी न पावे शांतीसी ॥ ७० ॥
 आशा अलोट धांवते, काय प्रारब्ध वोखवटे ॥
 करा कल्पनेचा खंड, मज सुटेना ही रांड ॥
 हिचे हातीं सांपडोनी, झाली फसगत कल्पनी ॥
 तोडावया या रांडेला, नाहीं समर्थ भी अबला ॥
 आशा-रांड झाली यार, आही नर झालें नार ॥ ७५ ॥
 आही तियेचे स्वाधीन, झालें पूर्ण पराधीन ॥
 नांदवी तैसें नांदतों, सदा अतृप्त भडकतों ॥
 ऐशी चंचला गुलाम, केले सर्वस्वी गुलाम ॥
 आतां बोचा वाळूनीयां, जातां उमजलों वार्यां ॥
 पूर्ण पस्तावलों परी, कर्ही उपाय न करीं ॥ ८० ॥
 देवा धांवा धांवा पावा, मज निर्विकल्प करवा ॥
 वाळ मुकेले ओरडे, देवा आईसाठीं रडे ॥
 येई येई दत्त माई, आतां अंत घेसो काई ॥
 सोडवा हा उपहास, झाली फसगत सायास ॥
 दीनानाथ श्रीद निज, खरें करा तारा मज ॥ ८५ ॥
 बुडलों हो बुडलों खोल, जीव तुटे तिळतिळ ॥

सुखाशेसी अंत नाहीं, सदा रांड अनुप्र ही ॥
 एक देतां दुजें मागे, अधिकाधिक इच्छी वेगे ॥
 परि तृप्ति न कर्धाही, किती जरी दिले तरिही ॥
 ऐशा अधाशी साडेचे, संगतीने झाली चे चे ॥ १० ॥
 द्रेष मत्सर खुनूस, मज पाडीती आयास ॥
 समतेची शरणबुद्धि, मज राहेना पळ कर्धी ॥
 अंतरली शांतिमाता, हतभागी या पतिता ॥
 अंतरले तुझे पाय, दत्तु करीं रे उपाय ॥

मोक्षयाज्ञा.

मऱ पूर्ण आला बीट, धांवा ताता सरळ नीड ॥ १५ ॥
 नका नका पाहूं अंत, मी तर मायेचा लंपट ॥
 नाहीं अनुताप स्मशानी, तुझे पाय साक्ष दोन्ही ॥
 नाहीं दुःखोपाधीने, बोलत वैराग्य वचने ॥
 सुख नाहीं ह्याणीयां, नाहीं वृथा इच्छित पायां ॥
 शाळा लौकिकीं उपहास, तेणे ना ओढवली आस ॥ २६०० ॥
 जहाले ते उत्तम झाले, तेणे ढोळे उघडले ॥
 आतां काहीं नको ऐसे, माझे मर्नीं खास ठसे ॥
 नको कोणतेही सुख, सदा दार्वा तुझे मुख ॥
 मज प्रत्यक्ष दर्शने, शांत करा तळतळणे ॥
 परी नका पाहूं अंत, मी तर जातीचा लंपट ॥ ५ ॥
 नाक ढोळे कान तोंड, बंद करा शिस्न × × ॥
 मारा ठार या मनासी, मिळवा ऐक्यतारूपासी ॥

तन्मयतेसारीं विनंति-

स्तुति वा सुखर, न ऐकावा नामेतर ॥
 एक नामाज्जि ऐकावे, किंवा कर्ण बधिर व्हावे ॥

डोळां रूप ठार्या ठार्या, सदा पहावें निरामर्या ॥ १० ॥
सर्व इंद्रियांचा झोँक, राहो सर्वस्वी हा एक ॥

धांवा.

चोहोंकडे नित्य चरण, आही जावरे मरोन ॥
देवा माझा खून करा, करा कीव दीन पोरा ॥
शांति साधन साधेना, हतभागी मंद दीना ॥
निराशेन येई रडें, जीव सदा तडफडे ॥ १५ ॥
अर्धा गाढव ब्रह्मचारी, झालें पापी पृथगीवरी ॥
देवा धांवा देवा धांवा, दत्ता विटुला केशवा ॥
तुझा पायी माझी लज्जा, शरण दत्त महाराजा ॥

विराग.

कर्धी होईन निष्काम, दत्तात्रेया सांग नेम ॥
दत्ताविण घाली पोटीं, कोण माझीं कर्म खोटीं ॥ २० ॥
युरु तुझे पायांविण, येहं जीर्वाताची घाण ॥
अंगीं जटा दाढी मिशा, मन धांवते दश दिशा ॥
ऐसा उय्हास साचा, तुझ्या होईल लेंकाचा ॥
दुसऱ्याचे गणदोष, माझ्या न शिवोती मनास ॥
बरें बरें झालें देवा, चेंचलासी मूढ कावा ॥ २५ ॥
माझी हेळसांड केली, कां हो दत्ता माझे वाली ॥
मजहूनी महापापी, स्वीकारिले तुदीं वार्पी ॥
भेटवोनी आस जना, कांहो मांडीली हेलना ॥

वकिली.

माझी अभास्याची, काय वाट केली । आणिकां वांटिली, भुक्तिमुक्ति ॥
केवि देवा माझा, विसर पडला । कां हा लुळा खुळा, उपेक्षिला ॥ ३० ॥
कीं मी नाहीं दीन, अपंग दुर्बळ । दीनांचा दयाळ, नव्हसी कीं तूं ॥

दत्तात्रया मायबापा, मज ठार्यी ठार्यी जपा ॥
जातां कल्पनाबाजार्यो, झणीं ओढावें माघार्यो ॥
तुझांपार्यो बुंद करा, नको आशा दास्यपर्यो ॥ १० ॥
दास्या पुरतेंच द्रैत ॥ बाकी सैदैव अद्रैत ॥
ऐशी करा माझी वृत्ति, धांवा पावा यतिपति ॥
पार्यो वाहिले हें शिर, माझा भार तुझांवर ॥

माया व ईश्वर.

मिथ्य सुखकल्पना एक, येती दुःखाच्या त्या लाख ॥
ऐसा कल्पनाबाजार, नको तयाचा शेजार ॥ १५ ॥
संतसंग संतसंग, मज घडावा सर्वांग ॥
सेशा भावीं आहे देव, नाहीं देवा दुजा ठाव ॥
देव पाहतां आहे सूक्ष्म, आहे अपार परम ॥
कल्पनेसी सूक्ष्म वाटे, माया जातां देव मोठे ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥ २५०० ॥

आत्मपरीक्षा व दर्शनाशा.

बहू शीणला हा नर, आतां नको ठेवूं दूर ॥
मानों संतांचे वचन, प्राण दत्ताला अर्पण ॥
नाम सदा वसो मुखीं, नुरो आवडी आणीकीं ॥
संतांविण घडोघडी, माझ्या कोण शंका फेडी ॥
भाबुडा मी मूर्ख वेडा, दुःखी भित्रा पापी रेडा ॥ ५ ॥
देवावरी प्रीत जाई, परि करुं न सुचे काई ॥
कल्पनेने थाटे देव, दृश्य देखों लोपे भाव ॥
देव दिसेना साक्षात, ह्यणनी ही कठिण गत ॥
दिसतें तें भासे सत्य, देवभाव होई मिथ्य ॥
ऐसा भक्तलों संसारीं, करुं काय नरहरी ॥ १० ॥

पापियानें जन्मोनीया ॥ बाटवील्या आयबाया ॥ ५५ ॥
 पूजिली नारीची × × ॥ देवाडोई दिली लाथ ॥
 पोटसुख छानीछुकी ॥ मिरविली लोकीं शेखी ॥
 अवधी लबाडी साघोन ॥ वर दिसलों सभ्य जन ॥
 किति कथूं दत्तबापा ॥ लाजें सोडितों ती गप्पा ॥
 पश्चात्तापें जळे ऊर ॥ पुढें न सुचे विचार ॥ ६० ॥

अनन्यप्रार्थना.

माझ्या मायबापा, ऐसें नका करूं । पोटीचें लेकरूं, पायीं घाला ॥
 रडतां रडतां, तुझ्या नांवें देवा ॥ सुकला केशवा, गळा माझा ॥
 वर्ततो जगांत, काविरबावीर । मन नेघे धीर, एके ठायी ॥
 फजितखोर भी, झालों सायुवेशीं । झाले देशोदेशीं, उपहास ॥
 माझ्या दत्तदेवा, दूर नका धरूं । थालुले लेकरूं, तोऱ्युं नका ॥ ६५ ॥
 दत्ताविण आई, मज अनाथाला । लावील थानाला, कोण दूजी ॥

बकीली व शरण.

आला आयुष्याचा वीट । आतां संपवा बैभाट ॥
 जीव तोडतोडुनीयां । विनवीलें तुझ्या पायां ॥
 परि आली नाहीं कीव । ऐसा निषुर तूं देव ॥
 ऐसा प्रार्थितों दगडा । पान्हा फुटता त्याचे हाडा ॥ ७० ॥
 परि तुला कसाबाला । और्जवें न द्रववीला ॥
 बरै आही आमुचें केलें । तुवां बुडवीलीं शीलें ॥
 आज संपला हा न्याय । पुढें बोले वेद काय ॥
 संतवाणी खोटी झाली । शाक्ये पुराणे संपर्ळी ॥
 पुढें ठरला सिद्धांत । खोटि झाली देवगोष्ट ॥ ७२ ॥
 ज्यांनें व्हावें देवदास । त्यांनें सोसावे उपहास ॥
 भक्तघातकी तूं खरा । तुशा संग नोहे बरा ॥
 दीनन्नाथ ऐसा झेंडा । नका मिरवूं गोविंदा ॥

दृत्तात्रया मायबापा, मज ठार्यो ठार्यो जपा ॥
 जातां कल्पनाबाजारीं, झार्णीं ओढावें माघारीं ॥
 तुझांपार्यां धुंद करा, नको आशा दास्यपरो ॥ १० ॥
 दास्या पुरतेच द्वैत ॥ बाकी सदैव अद्वैत ॥
 ऐशी करा माझी वृत्ति, धावा पावा यतिष्ठि ॥
 पार्यां वाहिले हें शिर, माझा भार तुझांवर ॥

माया व ईश्वर.

मिथ्य सुखकल्पना एक, येती दुःखाच्या त्या लाख ॥
 ऐसा कल्पनाबाजार, नको तयाचा शेजार ॥ १५ ॥
 संतसंग संतसंग, मज घडावा सर्वांग ॥
 देशा भार्वां आहे देव, नाहीं देवा दुजा ठाव ॥
 देव पाहतां आहे सूक्ष्म, आहे अपार परम ॥
 कल्पनेसी सूक्ष्म वाटे, माया जातां देव मोठे ॥
 दृत दृत दृत दृत, दृत दृत दृत ॥ २५०० ॥

आत्मपरीक्षा व दर्शनाशा.

बहू शीणला हा नर, आतां नको ठेवूं दूर ॥
 मानों संतांचे वचन, प्राण दृत्ताळा अर्पण ॥
 नाम सदा वसो मुखीं, तुरो आवडी आणीकीं ॥
 संतांविण घडोघडी, माझ्या कोण शंका फेडी ॥
 भाबुडा मी मूर्ख वेडा, दुःखी भित्रा पापी रेडा ॥ ५ ॥
 देवावरी प्रीत जाई, परि करूं न सुचे काई ॥
 कल्पनेने थाटे देव, दृश्य देखों लोपे भाव ॥
 देव दिसेना साक्षात, हाणीं ही कठिण गत ॥
 दिसते तें भासे सत्य, देवभाव होई मिथ्य ॥
 ऐसा अकलों संसारीं, करूं काय नरहरी ॥ १० ॥

उर भरुनी येई रडे, उपाय न चाले पुढे ॥
 शका ठार्यांच तळमळतो, कर्मा देहही न दृढ तो ॥
 आतां दर्शन तरी द्या, दयानिधि दत्तात्रेया ॥
 लेखीं वाट दावी तुका, उमजेना पापी लोकां ॥
 नाहीं प्रत्यक्ष आधार, तेणे मन न घे धीर ॥ १५ ॥
 लोकलज्जा भीति आशा, सांपडलों नाना पाशां ॥
 माझा करा हो निर्णय, मर्नीं झुरतों अक्षय ॥
 नाहीं नाहीं पूर्णाभक्त, नाहीं पूर्ण सक्त भक्त ॥
 आदलंड मदलंड, आहें पातकी मी भ्याड ॥
 नका नका करूं रोष, पुन्हा पुन्हा कथितों दोष ॥ २० ॥
 नका रागावूं मजवरी, पुन्हा शंकेने विचारो ॥
 आतां काय करूं देवा, काय केंवी करूं सेवा ॥
 आतां कुठे घालूं उडी, हातें फाळूं वा ही कुडी ॥
 विष खाऊन मरोन, जाऊं अंतरण्या जन ॥
 तुझ्या पायांची शपत, नंको कांहीं पायांपरत ॥ २५ ॥
 दुज मागतां मी दीन, सर्वे जावो माझा प्राण ॥
 अवघ्या चुकीचीये बोला, क्षमा करा या पाप्याला ॥
 जेणे दुरावेन पायां, तें न द्यावें दत्तात्रेया ॥
 मज मेटा डोळेभर, द्या हो प्रत्यक्ष आधार ॥
 मग राहीन धीरानें, सुखे इहसुखाविणे ॥ ३० ॥

भक्तीची मागणी.

मायबाप अत्रिसुता, धांव अनायांचे नाथा ॥
 मज अंतरली वाडी, माझे संकट हें मोर्डी ॥
 ऐसा भाविक लोटून, केवि केला योग पूर्ण ॥
 मज अभागी ठेवून, मिरवीशी थोरपण ॥
 माझे सोडवणे या या, मायबापा दत्तात्रेया ॥ ३

थकली ही बुद्धि काया, जिवलगा या या या या ॥
 गुरुराया तूं उदार, माझा वाली दानशूर ॥
 प्राण जाई या या या, एरव्हीं भक्ति जाईल वायां ॥
 कांहीं नुरलें मजपाशीं, धांत्र दत्ता दयाराशी ॥
 पहा पदर पसरिला, लान थोर अवघ्या बोला ॥ ४० ॥
 त्रैलोक्याचिंतामणी, ऐका माझी दीन वाणी ॥
 स्वामी न लावा उशीर, आतां किती फोडूं ऊर ॥
 स्तुतिपोवाडे गर्जवा, ब्रीइ-अभिमान राखावा ॥
 नका पाहूं माझी लायकी, मी हा पातकी पातकी ॥
 आपुले तें ब्रीद राखा, व्हाया अभाग्याचा सखा ॥ ४५ ॥
 पांहोनीयां माझी दैना, येई विपरीत कल्पना ॥
 वेद स्मृति शास्त्रस्मृति, मज वाटते रे खोटी ॥
 काय द्वाणशील तें द्वाण, माझें उडूं पाहें मन ॥
 भजोना त्रैलोक्याधीशा, माझी ही कां पेशी दुशा ॥
 दुत्ता आतां धांवा धांवा, ब्रीदप्रभाव राखावा ॥ ५० ॥
 तुझ्या पार्यां माझी बुद्धि, राहो टळावी न कधीं ॥
 तुला माझा नमस्कार, ये रे त्रैमूर्ति-अवतार ॥
 बुडवाया पूर्व कीर्ति, कशा अवतरलासी याति ॥
 काय माझा घेशी अंत, झणीं करीं गा सनाथ ॥
 माझे संकल्पविकल्प, कर दूर मायापाप ॥ ५५ ॥
 भक्तिशांतनिं सगुण, मज भजों दे रे पूण ॥
 अन्नदान संतसेवा, व्हावें पूजन सगुण देवा ॥
 पूर्ण निर्गुण अंतरि ठाव, वाहा वृत्ति भक्तिभाव ॥
 आशापाशच्छेदार्थ प्रार्थना ॥
 ओऱ्ही शरण अढळ, तुऱ्ही पूर्ण दयाशील ॥
 माझा मीपणा सुटेना, करूं काय नारायणा ॥ ६० ॥

वृक्षय जिवासी सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 देवा सोडवा साडवा, दत्ता सोडवणे धांवा ॥
 मज तांतडी लालची, लागे निर्गुण सुखाची ॥
 परि कल्पना सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 कसा तरी कोंडूं जीव, दत्ता बापा बाट दाव ॥ ६९ ॥
 होई होई रे वाटाड्या, मज आंघळ्याचा वेड्या ॥
 वेडा वांकुडा दावितां, होय घावरणूक वृथा ॥
 कल्पनेचा आला वीट, नको वांकुडी वा नीट ॥
 नको सुखाची शेखीची, अथवा नार काचनाची ॥
 सुखाशा ही अधाशीशी, कर्वी न पावे शांतीसी ॥ ७० ॥
 आशा अलोट धांवते, काय प्रारब्ध वोखटे ॥
 करा कल्पनेचा खंड, मज सुटेना ही रांड ॥
 इच्छे हातीं सांपडोनी, झाली फसगत कल्पनी ॥
 तोडावया या रांडेला, नाहीं समर्थ मी अबला ॥
 आशा—रांड झाली यार, आही नर झालें नार ॥ ७५ ॥
 आही तियेचे स्वाधीन, झालें पूर्ण पराधीन ॥
 नांदवी तैसें नांदतों, सदा अतृप्त भडकतों ॥
 ऐशी चंचला गुलाम, केले सर्वस्वी गुलाम ॥
 आतां बोचा वाकूनीया, जातां उमजलों वार्या ॥
 पूर्ण पस्तावलों परी, क्रांही उपाय न करी ॥ ८० ॥
 देवा धांवा धांवा पावा, मज निर्विकल्प करवा ॥
 वाळ भुकेले ओरडे, देवा आईसाठीं रडे ॥
 येई येई दत्त माई, आतां अंत घेसो काई ॥
 सोडवा हा उपहास, झाली फसगत सायास ॥
 दीनानाथ ब्रीद निज, खरें करा तारा मज ॥ ८५ ॥
 बुडलों हो बुडलों खोल, जीव तुटे तिळतिळ ॥
 ६-२००९

सुखाशेसी अंत नाहीं, सदा रांड अनृप ही ॥ . . .
एक देतां दुजे मागे, अधिकाधिक इच्छी वेगे ॥ . . .
परि तृप्ति न कर्धीही, किती जरी दिले तरिही ॥ . . .
ऐशा अधाशी सडेचे, संगतीने झाली चे चे ॥ ९० ॥
द्रेष मत्सर खुलूस, मज पाडीती आयास ॥ . . .
समतेची शरणबुद्धि, मज राहेना पळ कर्धी ॥ . . .
अंतरली शांतिमाता, हतभागी या पतिता ॥ . . .
अंतरले तुझे पाय, दक्षु करीं रे उपाय ॥

भोक्षयाऽन्वा.

मज पूर्ण आल्य बीट, धांवा ताता स्वल नीट ॥ ९५ ॥
नका नका पाहूं अंत, मी तर मायेचा लंपट ॥ . . .
नाहीं अनुताप स्मशानी, तुझे पाय साक्ष दोन्ही ॥ . . .
नाहीं दुःखोपाधीने, बोलत वैराग्य वचने ॥ . . .
सुख नाहीं ह्याणीयां, नाहीं वृथा इच्छित पायां ॥ . . .
झाला लौकिकीं उपहास, तेणे ना ओढवली आस ॥ २६०० ॥
जहाले तें उत्तम झाले, तेणे ढोळे उघडले ॥ . . .
आतां काहीं नको ऐसे, माझे मर्जीं खास ठसे ॥ . . .
नको कोणतेही सुख, सदा दार्चीं तुझें मुख ॥ . . .
मज प्रत्यक्ष दशेने, शांत करा तळतळणे ॥ . . .
परी नका पाहूं अंत, मी तर जातीचा लंपट ॥ ५ ॥
नाक ढोळे कान तोंड, बंद करा शिस्न × × ॥ . . .
मारा ठार या मनासी, मिळवा ऐक्यतारूपासी ॥

तन्मयतेसाठीं विनंति.

स्तुति वा सुस्वर, न ऐकावा नामेतर ॥ . . .
एक नामाजि ऐकावैं, किंवा कर्ण बधिर व्हावे ॥

डोळां रूप ठार्यां ठार्यां, सदा पहावें निरामयीं ॥ १० ॥
सर्व इंद्रियांचा शोक, राहो सर्वस्वी हा एक ॥

धांवा.

चोहोंकडे नित्य चरण, आही जावरे मरोन ॥
देवा माझा खून करा, करा कीव दीन पोरा ॥
शांति साधन साधेना, हतभागी मंद दीना ॥
निराशेने येई रडे, जीव सदा तडफडे ॥ १५ ॥
अर्धा गाढव अहंचारी, झालें पापी पृथगीवरी ॥
देवा धांवा देवा धांवा, दत्ता विटुला केशवा ॥
तुझा पायीं माझी लज्जा, शरण दत्त महाराजा ॥

विराग.

कर्दीं होईन निष्काम, दत्तात्रेया सांग नेम ॥
दत्तात्रिण घाली पोटीं, कोण माझीं कर्म खोटीं ॥ २० ॥
गुरु तुझे पायांविण, येई जीर्वाताची घाण ॥
अर्गीं जटा दाढी मिशा, मन धांवते दश दिशा ॥
ऐसा उवहास साचा, तुझ्या होईल लेंकाचा ॥
दुसऱ्याचे गणदोष, माझ्या न शिवोती मनास ॥
बरें बरें झालें दैवा, चेचलासी मूढ कावा ॥ २५ ॥
माझी हेळसांड केली, कां हो दत्ता माझे वाली ॥
मजहूनी महापापी, स्वीकारिले तुझीं वार्पी ॥
भेटवोनी आस जना, कांहो मांडीली हेलना ॥

वकिली.

माझी अभास्याची, काय वाट केली । आणिकां वांटिली, भुक्तिमुक्ति ॥
केवि देवा माझा, विसर पडला । कां हा लुळा खुळा, उपेक्षिला ॥ ३० ॥
कीं मी नाहीं दीन, अपंग दुर्वळ । दीनांचा दयाळ, नव्हसी कीं तूं ॥

आठवण माझी, केवी विसरलां । दारांत लाविला, हाकाटा म्यां ॥
म्हऱे होवोनीयां, खिळलों धरणी । नव्हसी कां धणी, अनाथांनां ॥

रुदकथा-

माझे प्रीतीचे दैवता, लोटांगण तुला दत्ता ॥
आतां किती सांगू गुरु, कुठे जाऊ काय करू ॥ ३५ ॥
आहे आहेसी जाणता, मज पडावी कां चिंता ॥
मर्नीं वाटे ओशाव्यगत, कशा ठेवितां जिवंत ॥
चृथा जन्म झाला, नाहीं पाहिले मी तुला ॥
माझी तुमची लज्जा राखा, मज ह्यणवा भक्तसखा ॥
माझी मिटवा कटकट, मग मिरवा लोकीं ऐट ॥ ४० ॥

उज्जनींत वाडीस्मरण.

स्वीकारोनी मज दीना, काहो मांडिली ही दैना ॥
कोण्या जन्मींचा नवस, फेडों करवितां उपहास ॥
पापी सेही जवळी केले, लाथिलीं पोटींचीं मुले ॥
मज नको ही उज्जेन, करा वाडीचें दर्शन ॥
वरी येथे सर्व सुख, आंत लागली भक्तमक ॥ ४५ ॥
क्षिद्दीचे चिर्तीं यार, पति चिंती सती नार ॥
तैसे आही उज्जनींत, वाडीकडे वेधे चित्त ॥
व्यवहारीं वाडीस्मरण, होतां उडे मन येथून ॥
घेसा अंतर्रींचा कष्टी, उज्जनींत वाडीसाठी ॥
चर बोले चाल ठीक, आंत झोऱ्वलेंसे वीख ॥ ५० ॥
सदा चोरून कावरा, वाट पाहे त्या माहेरा ॥
चाटे केळ्हां शेइल मूळ, तंव दुःखची सकळ ॥

पश्चात्ताप०

हरिहर दत्तदेवा ॥ नाहीं घडडी तुझी सेवा ॥
कस्यीं येशलि धांवत ॥ तोषवाया हा पतित ॥

पापियांने जन्मोनीयां ॥ बाटवील्या आयवाया ॥ ५५ ॥
 पूजिली नारीची × × ॥ देवाडोई दिली लाथ ॥
 पोटसुख छानीछुकी ॥ मिरविली लोकीं शेखी ॥
 अवधी लवाढी साधोन ॥ वर दिसलों सभ्य जन ॥
 किति कथू दत्तबापा ॥ लांजे सोडितों ती गप्पा ॥
 पश्चात्तापें जळे ऊर ॥ पुढे न सुचे विचार ॥ ६० ॥

अनन्यपार्थिना.

माझ्या मायबापा, ऐसे नका करू । पोटीचे लेकरू, पायीं घाला ॥
 रडतां रडतां, तुझ्या नांवे देवा । सुकला केशवा, गळा माझा ॥
 वर्ततो जगांत, काविरबावीर । मन नेहे धीर, एके ठायीं ॥
 कफितखोर भी, झाले साधुवेशीं । झाले देशोदेशीं, उपहास ॥
 माझ्या दत्तदेवा, दूर नका धरू । थानुले लेकरू, तोङ्मुँ नका ॥ ६५ ॥
 दत्ताविण आई, मज अनाथाला । लावील थानाला, कोण दूजी ॥

बकीली व शरण.

आला आयुष्याचा वीट । आंता संपवा बीमाट ॥
 जीव तोडतोडुनीयां । विनवीले तुझ्या पायां ॥
 परि आली नाहीं कीवे । ऐसा निष्ठुर तूं देव ॥
 ऐसा प्रार्थितों दगडा । पान्हा फुटता त्याचे हाडा ॥ ७१ ॥
 परि तुला कसाबाला । ओर्जवे न द्रववीला ॥
 वरे आही आमुचे केले । तुवां बुडवीलीं शीले ॥
 आजे संपला हा न्याय । पुढे बोले वेद काय ॥
 संतवाणी खोटी झाली । शाळ्ये पुराणे संपर्णे ॥
 पुढे ठरला सिद्धांत । खोटी झाली देवगोष्ट ॥ ७२ ॥
 ज्यांने व्हावे देवदास । त्यांने सोसावे उपहास ॥
 भक्तघातकी तूं खरा । तुझा संग नोहे बरा ॥
 दीर्घनाथ ऐसा झेंडा । नकाः मिरवूं गोविदा ॥

डोळियांच्या आसवांशी । आही खातों अन्नराशी ॥
 वर दिसे मानपान । आंत जोडेमाराहाण ॥ ८० ॥
 भली केली माझी सोय । वाढवीली हाय हाय ॥
 वाघुराचे भीतिमुळे । गाय सैरावैरा पळे ॥
 भीत फोडित हंबरडे । गेली आशो देवाकडे ॥
 दृवें तिला विश्वासोनी । स्वयें खालीन कापोनी ॥
 तुज भजोनी भजोनी । हाडे घेतलीं काढोनी ॥ ८५ ॥
 बरा त्याचा मोबदला । तुवां मज त्वरें दिला ॥
 देवाहूनि यम बरा । ऐसें झालें अन्निपुत्रा ॥
 सावित्रीचे स्तोर्वीं नृप । पतिप्राण दिघले परत ॥
 नाहीं सेविला जिक्रंत । आतां बैसलों रडत ॥
 देवा ऐनसुखावेळे । नाहीं × × × विचारीले ॥ ९० ॥
 दुःख कठ्यार झोंबतां । करूं लागलें दत्ता दत्ता ॥
 जहालें तें घडून गेलें । आतां उपाय त्या न चले ॥
 यदरीं घेवोन करा । क्षमादरवार खरा ॥

वकिली.

मौनी स्वार्मीचे हैं पोर । आहे भारी शिरजोर ॥
 याचा केस दुखविण्या । कोण समर्थ जगी या ॥ ९५ ॥
 ऐसें शेभेल का जगी । मुखीं थुंकेल पोरगी ॥
 स्वामी उचित तें करा । नका ह्याणूं वराबुध ॥
 याप हेच आमचे ब्रीद । तुझां घेणे आमची दस्द ॥
 आही अपात्र ह्याणोन । तुझां सोडितां येहै न ॥
 गाईलों मी तुज एक । हेच झाले का पातक ॥ १०० ॥

भिकारी.

ओही सांगितल्या कळमाचे । सदा हुजरे जोड्याचे ॥
 सांगितल्या कार्मी हजर । हाच आमचा धर्माच्चर ॥

आही आपली सेवाबाजू । भावें पायीं करू रुजू ॥
तुमची ती तुझी करा । यावें प्रेम या चाकरा ॥
तुझ्या येवोनी दारांत । दाविलें हें उघडे पोट ॥ ५ ॥
पात्रापात्र न पाहतां । याची भीक माझे हाता ॥
ऐसं साजेल ब्रीदास । नव्ह तरी तो आयास ॥

भक्तिमाहिमा.

दत्तनामदूध, भक्तीची साखर । घेर्इना तो खर, गाढवीचा ॥
अबीट भोजन, जेवीतां वाढवी । ब्रह्मरसचवी, जेविणाऱ्या ॥
इथे नाहीं चार, जात गेत मित्र । ब्राह्मण महार, भावें एक ॥ १० ॥
अवधे भाविक, एके पंती बैसा । सांडोनी पडोसा, अभाव्याचा ॥

वैद्यकर्कीचा वीट.

वाढवीसी माझ्या, नांवें बोजवार । रोगी लहान थोर, बरे होती ॥
कशाला कुका हें, लाविसी लचांड । त्याविण कां आड,—लेंसे माझे ॥
मागतों तें नेदी, देई भलतेंच । मज मूत्रशौच,—परि तें यश ॥
नाना वैद्य पोटा, शी पृथवीत । भलेही आहेत, त्यां सुखर्वींजा ॥ १५ ॥

कार्तिकेदिशनाची निराशा.

आतां कशाची कातिंकी । पाहिन मी ऐसा दुःखी ॥
अडचणी दिसती नाना । नाहीं सोयीचा ठिकाणा ॥
देह पंगू मने दुःखी । अनुपत आयीं लोकीं ॥
घडगत ती दिसेना । सुधी एक ना घडना ॥
कैचा भाबुड्या विटुला । बघेल हा पापी ढोळा ॥ २० ॥

अनन्य प्रार्थना.

हरिहर भजन बोले । तुका आनंदानें डोले ॥
तुझी केल्या हेळसांड । मज न पुसे × × × राड ॥
तुझी केल्या मारहाण । मज दुजे पुसे कोण ॥

तुमचीया पायावीण । मज दुंजे आहे कोण ॥
कोण सोवू तुहांपरा । नका दुखवू पामरा ॥ २५ ॥

दृढ भरंसा.

कोणी कार्ही ह्याणा । देहा वागवीन नमा ॥
मौनीर्खार्माचे लेंकरूँ । कोणी न शके अद्वेषू ॥
कंठीं आही आमरणांत । नाम ठेवू रे जिवंत ॥
माझा विठू काळावेरा । करी समय साजरा ॥
पहा धाकुटा हा तुका । अनसूयेचा लाडका ॥ ३० ॥
दीन दयालाचे पाय । मज सोडितील काय ॥
घोंडा राहे घोंडचापाशी । माझे वंदन तू घेशी ॥

पंढरीच्या दर्शनाची निराशा

आतां कशाची पंढरी । मी पाहतों माझ्या नेत्रीं ॥
अडचणी नानापरी । सांगाया जगाची चोरी ॥
जिव्हाल्या विठुला देवा । केवळां धांवशी वरवा ॥ ३५ ॥

दत्तावर भाव व प्रार्थना.

एकमेकां मारिती डोळे । चोरुन करिति भाव चाळे ॥
नरनारी लहान थोर । सर्वे सारखेच चोर ॥
कैशी यमाची जाचणी । विसरलीं विचारीं मर्नीं ॥
बाकी नये माझे काजा । करीं तू माझा मी तुझा ॥
येई येई अत्रिबाळा । माझा सुकला हा नळा ॥ ४० ॥
जिवलगा लडिवाळा । तुजवीणे कोण मला ॥
कसाबसा लाजेकाजे । चोरुनमारुन जिणे माझें ॥
एक तुझी भेट होतां । होय गोरे तोङ दत्ता ॥
तेथवरी काळे मुख । बयों विटंबती लोक ॥
आंत नानापरिची झुरणी । वरी लोकांची डागणी ॥ ४५ ॥

ऐसे उपहास कैक । एक सांगूळ का अनेक ॥
 कांहीं न करितां गुन्हा । दोष लागो येती नाना ॥
 घरीं तब पार्यी मी आशा । जिणे कंठीं कसाबसा ॥
 तुझ्याविणे उत्सपासत । कोण या दीनाची घेत ॥
 वागवीं हा मर्नीं न्याय । मज भेटवीं ते पाय ॥ ५० ॥
 बाकी नये माझे काजा । करीं तूं माझा मी तुझा ॥
 निंदके दांभिक विचारीं । सुखे रडोत आपापस्यापरी ॥
 त्याचा त्वेष माझे मर्नीं । नाहीं नाहीं चक्रपाणी ॥
 करीं कोणाचे वांकुडे । ऐसे नाहीं माझे कोडे ॥
 सकलांचे कल्याणाचे— वरोबर करा माझें ॥ ५५ ॥

वैराग्य व शरणता.

नको पुढील संकल्प । घडो जें कां आपोआप ॥
 सदा ध्यास “दत्त अंबा” । गुरु-आज्ञेपाशीं थांबा ॥
 स्वकर्म उरलिये वेळीं । गुणगान नामावरी ॥
 नको एकही वासनम । नको कल्पना त्या नाना ॥
 नको कांहीं “माझें तुहें” । नको “मी तूं तो हा” ओऱ्हें ६० ॥
 नको काये चिठ्ठ्या चिंता । अन्न आच्छादन उचवा ॥
 पुत्र भाऊ बाहिणी आई । इष्ट आप नकोत कांहीं ॥
 ज्यास नाहीं आस पोटीं । देह व्हावा कशासाठीं ॥
 अवघे सुखदुःखभाव । देहापुढील प्रभाव ॥
 मन करूनीयां घटू । ध्यास धरा नित्य दत्त ॥ ६५ ॥
 एक चार दोन । पू-रे-कुभक प्रमाण ॥
 जग लावीतें वांकुडे । आही बघों नये तिकडे ॥
 जैसी ज्याची दृष्टि । तैशीं त्याचीं खरीं खोटीं ॥
 माझी शरणाची भक्ति । नाहीं नाहीं शरणापरती ॥
 तुझे पायाचे चिंतन । करो भावे माझे मन ॥ ७० ॥

तत्त्व ए साधन.

अनन्य निष्काम शरण । होवो सुटो मी-तूं-पण ॥
 दक्षमय जितेपण । बाकी होवो सर्व मरण ॥
 आंत निर्गुण बिंदु सुंदर । वरी मिथ्या औदुंबर ॥
 ठार्यां ठार्यां स्थिर आधार । अणुरेणू चराचर ॥
 वरी नादरूप गती नाना । रंग मी तूं चंचल कल्पना ॥७५॥
 ऐसे समसृष्ट अणुरेणू । एकी अनेक अंडीं हाणू ॥
 तथा नाम तें विश्वांड । मूळ पाहतां सूक्ष्म पिंड ॥
 ऐशा अनेक सूक्ष्मांनीं । ज्ञालीं विश्वांडें त्रिभुवनीं ॥
 दर अंडीं एकच सृष्टि । ठार्यां ठार्यां खरी खोटी ॥
 वेष्टण खोटी ती कल्पना । आंत ठाव त्या निर्गुणा ॥८०॥
 अते सूक्ष्म अणुरेणू—चाही विचार कर मनू ॥
 मग भ्रम फुटे सर्व । ठार्यां ठार्यां तूंच देव ॥
 तुझ्यापरता देव नाहीं ! नाहीं सत्य कुठे काहीं ॥
 जाई कंलपनेपरता । भेटशील तुझ्या दस्ता ॥
 मोर्डीं मोर्डीं हें विश्वांड । कर्थीं दुर्लक्ष अखंड ॥८५॥
 धरीं ध्यास दक्षबीज । काज सामेल सहज ॥
 हृदें अळेंबळे स्थिर । दक्षध्यासीं मन मार ॥
 जीव मन कल्पना हीं । एकच कोंडकोंडुन पाहीं ॥
 मी ही कल्पना प्रथमांड । बिंदु गति रूप नाद ॥
 उत्पत्ति लय स्थिति । दर एक अंड्याप्रति ॥९०॥
 ऐशा कल्पना कोटीशा । करिती, माजे विश्वाचा तमाशा ॥
 एक द्योन जडचंचल । वायू लेक नानम् बोल ॥
 मूळपूर्नी अवघे मिथ्य । तूंच रोकडा रे सत्य ॥
 मीपणाचा अहंकार । ज्ञाला अभ्यास तुज्ज फार ॥
 तेणे मुळरूपविस्मर । होउसि करीसी वेवहर ॥९५॥

कशाचे रे देवदेवी । शाख वेदही मायावी ॥
 अवघा कल्पनेचा बुजबुजाट । कुठ थोर लहान कुठ ॥
 परी अज्ञानपणाने । नको एकार्ह हीं वचने ॥
 गेल्या वाटेने माधुरा । येई हळू हळू माजुरा ॥
 एकदम उडी मारणे । शक्य नाहीं अवघड होणे ॥ २८०० ॥
 तरी थोड्या कल्पनेने । चल उलट वाटेने ॥
 दहांचे नउ नवांचे आठ । ऐसी काढ सुलभ वाट ॥
 तयासाठीं वेदशाख । आहे अवश्य आचार ॥
 सावकाश अभ्यास होय । अंतीं सर्व सुदुनी जाय ॥
 मनःकलिप्त संगत्याग । कर्ण नको होशिल मांग ॥ ५ ॥
 नवा मार्ग काढण्याची । तुझी शक्ति नाहीं साची ॥०
 लंगडासा तुटका फाटका । घेसी आधार साधु बुका ॥
 मनीं ह्याणसा मोठा भक्ति । करिन जें हवें ते येथ ॥
 जरी होय सत्य भक्ति । तरी खोटी माझी उक्ति ॥
 परी तुझी तंच भक्ति । तावुनि सलाखून घे ती ॥ १० ॥
 तुला कळो येईल कीं । भक्तिभ्रम तव हा सुखीं ॥
 अरे आहेस कुठे आहेस कुठे । सांड न ठरल्या वाटे ॥
 दांत पाडोन घेशील । होशील रे हालाहाल ॥
 देवपण नव्हे चूष । युळे खाशील पायपोस ॥
 दंभे धोंडा उचलोनी । शेंद्रुके केला देव लावोनी ॥ १५ ॥
 ऐशा देवाचा आधार । तुला न मिळे क्षणभर ॥
 ऐशा तुमच्या लुच्यांच्या । जातीं अनेक दंभाच्या ॥
 तुझी स्वार्थ बुडवोन । बुडवितां धर्म जन ॥
 धर्मातुन काढा अगी । नका धर्ण धर्मसोंग ॥
 बना उघड धर्मलंड । त्यांत अहित ल्याहून थोड ॥ २० ॥
 नाहीं तरी ठरल्या वाटे । चला काढा कांच्याने कांटे ॥

जात कर्म सांडूं नका । बुळूं नका बुडवूं नका ॥
 देवसंत एकच एक । नव्हे नव्हती अनेक ॥
 तथां मार्ग तोही एक । नाहीं नाहींत अनेक ॥
 नाना जात संत देव । उंडगे उडाणटपृ सर्व ॥ २५ ॥
 करिताती नाना चारे । पुढे खातील खेण्ऱे ॥
 मायबापा आळसुड्या । न घाली अर्मीत उड्या ॥
 नको भुलूं जटा दाढी । पाहीं शाखें तीं रोकडीं ॥
 अरे तैसा नोहे योग । हा तर दांभिकांचा भोग ॥
 दूर आहे योग शेवट । काय जाणसी तू × × ॥ ३० ॥
 योगामाझी कर्मत्याग । नाहीं केला मी तो सांग ॥
 भकूं नको रेकोबड्या । नको नकीं मारूं बुड्या ॥
 मन मानेल तो मार्ग । नाहीं योगाचा सवंग ॥
 आहे फार अवघड । मान मोडुन जाइल हाड ॥
 सुखासुखीच्या ह्या गप्पा । पुरे कर तुझ्या थापा ॥ ३५ ॥
 ब्रह्मपदानाना वाटा । नाहींत तूं लुच्चा मोठा ॥
 एक वस्त मार्ग एक । हेंचि सत्य नीट ऐक ॥

आत्मार्पण.

आहीं स्वीकारिली दैना । तुझांसाठीं नारायणा ॥
 आतां उचित करणे । माझे सत्रिध जरुर होणे ॥
 मौनीस्वार्मीची करुणा । सुखें साधली या दीना ॥ ४० ॥
 गुरु-आज्ञा आचरोनी । आम्ही धन्य मानूं मर्नी ॥

वैराग्य व भक्ति.

भाग्य गरिबीचे सम । नाहीं दुजें निरुपम ॥
 गरिबीत नोहे मस्ती । नये धुंदी डैल्यांवरती ॥
 देव वास करी चित्ती । केदां न होय विसृति ॥
 देवा मज गरिब ठेवा । न शिवो ह्या धनहेवा ॥ ४५ ॥

चावें वेळेच्या पुरते । नका देऊं गरजेपरते ॥
 मिळावें गरजेचे वेळीं । मर्नी नसावी तळमठी ॥
 माझें अडले पाहू नका । नका देऊं राशी फुका ॥
 इतुकीच विनवी ऐका । भजन अडले ठेवूं नका ॥
 निष्काम अनन्य शरण । राहो सुभावें हें मन ॥ ५० ॥
 सदां पायाचें चितन । चित्ता तळमठी वीण ॥
 मिटो कल्पनावाजार । घडो भक्तीचा वेव्हार ॥
 आंत अभंग निर्गुण । वर सहज तूं सगुण ॥
 प्रेमे गुणगान व्हावें । डोलावें तूं दत्तदेवे ॥
 आषाढी कार्तिकी दोन । वेळ पंढरीस गमन ॥ ५५ ॥
 बास बाढींत करवीरीं । पादुकां-अवे-शोजारीं ॥

निजनिंदा व अनिदेचा महिमा.

आम्हीं मुलखाचे खट । एका पुण्यांत बोभाट ॥
 महा पातकी अपवित्र । कोणत्याही निंदे पात्र ॥
 आहांसर जड खल । सांपंडणे हें मुष्कील ॥
 ऐशा आहां नेदी शिव्या । निंदे न तो XXXX ॥ ६० ॥
 ओरपाये अपरमिती । व्याचे मर्नीही येती ॥
 निंदा न करी आमुची । तीच सज्जन कुडी साची ॥
 आपुल्याशीं नाहीं मळ । सहज विश्व हें विमल ॥
 तोच एक साधु । जो न जाणे आहां निंदू ॥
 असो आतां देवा । ऐसा साधु तो दाखवा ॥ ६५ ॥

बाढीदर्शनाची उत्कंठा.

आतां कधीं दाखविसी । बाढी मज उभागयसी ॥
 एक एक घडी जात । वाटे ल्येटती कल्पांत ॥
 मर्नी लागली ही खंडी । माझी दाद आणा चित्ती ॥
 अन्यत्रीचीं राज्ये सुद्धां । नाहीं जुमानी हा गद्धा ॥

वाढी करवीरक्षेत्र । तैसी पंढरी पवित्र ॥ ७० ॥
 तेथे व्हावें माझें जिंगे । हात जोडेनी सांगणे ॥
 नको नको अन्य स्थळ । मला कधी येहल मूळ ॥
 देवसंत मिळोनियां । करा हीनावरि ही दया ॥
 सुखें समाधाने वाढी— माजि पाठवा ही कुडी ॥
 दुजें कांही नलगे गोड । सदा चालली तडफड ॥ ७५ ॥
 कधीं पाहूं सुखें वाढी । तीच सोनीयाची घडी ॥
 करा उचित गुहराया । हेत सांडिला हा पार्या ॥
 तुझांविण माझा वाली । कोणी नाहीं महावळी ॥
 दज्जे बापा ये धांवत । आही बैसलों रडत ॥ ८० ॥
 कांहीं सुचेनाया मना । एक वाढी ही कल्पना ॥
 वेढा वांकुडा मी जरी । आहें भाबुडा अंतरी ॥
 तुझ्या पायांचे लकरूं । तुझ्याविणे क्राय करू ॥
 दत मायांवर मी मस्त । काथ करिती लोक ✗ ✗ ॥
 कुठे जडेना हें चित्त । आतां संपवा जीवित ॥
 देवराया व्हा सादर । मज अभाग्यासमोर ॥ ८५ ॥
 मज अनाथ हरिहरा । ठेवा दृष्टीच्या सामोरा ॥
 मायवापा मज त्राण । नाहीं जाणा पायांविण ॥
 द्विणोनीयां येतां जातां । पायें फोडितों हा माथा ॥
 येही आतां वेगे । लागलों मी तुझ्या मागे ॥
 भक्तकरुणा चिर्तीं वागे । तुझ्या ऐसे वेद सागे ॥ ९० ॥
 कक उद्धरिले मागे । तेंच पतित हा मागे ॥
 देव उदार उदार । वदे तुका संत थोर ॥
 ऐशी निज भक्तवाणा । पाळा भजसीं पा नी ॥
 देवसंत नक्करी दोन । ऐसे शास्त्रांचे कथन ॥
 नास घेणाऱ्य बुडाळा । ऐसा कोण तो आगळा ॥ ९५ ॥

नाम सार नाम सार । माझ्या कंठी तें वरवर ॥
 आणभाक वाहोनीयां । सांगे तुका लागे पायां ॥
 माझ्या दत्तात्रय माउले । मज दावीं गे पाउले ॥
 आतां कशाची पंढरी । पहातों मी दुराचारी ॥
 तुझ्या पायांची शपथ । नाहीं नाहीं मी अभक्त ॥ २९०० ॥
 ऐशा भाबुङ्याचा गळा । तोहुं नको रे विठ्ठला ॥

कार्तिकीदर्शनाची उत्कंठा.

ठेपे कार्तिकी समोर । तो मी पापी चाललों दूर ॥
 आहीं पायांची लेंकुरे । केवि झालां पाठमेरे ॥
 मज एकच आधार । माझा भार तुझ्यांवर ॥
 कांहीं पहा दयानिधि । करा नशिबाची शुद्धि ॥ ५ ॥
 आतां तुझी भेट व्हावी । एंसें मूळ तें पाठवीं ॥
 घावरला माझा जीव । देवा धांव दत्ता धांव ॥
 माझ्या दत्ता दिगंबरा । प्राणमित्रा दानशूरा ॥

त्रागा

कनवाळू माझा त्राता । आहे आहेसी तूं दत्ता ॥
 सर्वसुखे घरा येती । घरावा सद्गुरु चित्तीं ॥ १० ॥
 आहीं पाहिजे तोषीले । अत्रि-अनसूयावाळे ॥
 कोण निवारी सांकडे । आलों रडतां तुझ्याकडे ॥
 पहा माझी शुष्क माया । लाज वाटे पडों पायां ॥
 नाम घेतां यई शंका । वाटे रुचेल कां लोकां ॥
 कां हो केलाती विठ्ठला । मजकडे काना डोळा ॥ १५ ॥
 जोडा विठ्ठलरखुमाई । मज पाप्या बाप-आई ॥
 ऐसें असोनी हें नातें । मज दीना कां दुःखें तें ॥
 दीनदयाळ ह्यणतांनां । आतां लाज ये या मना ॥
 नाहीं माझें मन घेत । इशुनी पुढे देवावर्त ॥

आह्या लेक सन्याशाचे । कांहीं न लागों देवाचे ॥ १० ॥
 ऐसा कशा व्हावा देव । ज्यास नाहीं दया कीव ॥
 विठू ठरलासी घोडा । ऐसा गाईन पोवाडा ॥
 समजावीन साधुसंतां । विठू गांजी निजभक्ता ॥
 कोणी पाहिली लेकाने । खरीं सोटीं वेदवचने ॥
 विश्वासलों अंधपणे । आतां झालों लाजिरवाणे ॥ २५ ॥
 तुझा सोटा सोटा बोल । सुखें लावीन हरताळ ॥
 दांभिक हा अत्रिवाळ । नाहीं दीनांचा दयाळ ॥
 काय अनसूया सती । ऐकोनी हें न घे खंती ॥
 तुड्या जन्मे तिची कूस । भ्रष्टे झाला उपहास ॥
 नव्हनव्हत पावन । तुझी पतिता मरण ॥ ३० ॥
 देवानांवा आला मळ । देव गरीबांचा काळ ॥
 भक्ति करकरूपीयां । माझा जन्म गेल्य वायां ॥
 आतां कायामने वाचे । न लागों देवाच्या वाचे ॥
 मज देवा येई रडे । तुझे काढीन घिंडवडे ॥
 जगदंबा नाम घेसी । निज लेंकुरे कापिसी ॥ ३५ ॥
 जयें भावै शीर दिलें । तया रानीं बुचाडीले ॥
 आतां काय करू देव्या । कशा नको देऊ शिव्या ॥

उदासीनता व भक्ति-

माझीं अभास्यांची चिंता । तुझी करा हो अवधूता ॥
 घांव घांव गे दयाळे । बहु सोशीले तव बाळे ॥
 नाम घेत हें घड्याळ । चाल रहो सर्व काळ ॥ ४० ॥
 दीन छाणजे कोण । दत्तू मी नव्हें कां दीन ॥
 दीन अनाथांच्या नाथा । आह्या कैशा दिल्या लाथा ॥
 अनाथांचे नाथ । ऐसे तुझां गाती संत ॥
 माझे काळिज फाटले । धांवा निर्वाणीचे वेळे ॥

देवा दत्ता स्वामी दत्ता । गुरुराया अवधूता ॥ ४५ ॥
 धर्मरक्षणाच्या साठी । आहां जन्म नारीपोटी ॥
 प्रस्तुतचा भ्रष्ट काळ । तयां माझी बहु खल ॥
 ऐशीयांते उपदेशितां । आही पावतों दुश्चित्ता ॥
 अवघड हें कर्तव्य । आही ना सोर्व सदैव ॥
 नको आहां राज्यलक्ष्मी । धुंद राहूं सत्यधर्मी ॥ ५० ॥
 अवधी संपत्ति विश्वाची । आमुची पाददासी साची ॥
 कोणी होवो राज्यारुढ । गोराकाळा नरमाकड ॥
 आहां ईश्वराशीं काम । राज्य इच्छी तों अधम ॥
 आमुचीया अडचणी । निवारी तों चक्रपाणि ॥
 दुःख येण्याचे पूर्वीच । धरी सुदर्शनकवच ॥ ५५ ॥
 आहां न्यून नाहीं नाहीं । घडो कोणाचे कांहाही ॥

पंडरीमाहिमा व दर्शनोत्सुकता.

दत्तदिगंबर पहा । भक्तकरुणार्द्द महा ॥
 तोच सोडोनी द्वारका । गेला भेटूं पुंडरीका ॥
 पुंडरीक महाश्रेष्ठ । लीन दीन मातुभक्त ॥
 भक्तिलीला पहावया । कृष्ण झाले पंडरिराया ॥ ६० ॥
 मातृपाद दाबप्यांत । होतां मेले दत्त तेथ ॥
 उभे रहा क्षणभरी । वीट केंकिली सामोरी ॥
 मातृसेवा पूर्ण होतां । भेटूं तुझी आही दत्ता ॥
 निरोपोनी दीनवाणी । झिजे आईचे चरणी ॥
 विठू तेसोचि तटस्थ । उभे विटे कटीं हात ॥ ६५ ॥
 ते हे पंडरींत कैदी । बेथें भाविकांची मांदी ॥
 मीही एक पंगु त्यांत । हतभागी पापी पतित ॥
 तो हा आहांसी सवंग । सांपडला पांडुरंग ॥

देवा किति फोडूं डोई । चित्त राहो भजनीं आई ॥
 हाच एक दे हव्यास । नको नको दुजी आस ॥ ७० ॥
 दृशेद्रिये थरारती । भक्ति उचंबळतां पोटीं ॥
 जाय छाती कालबोन । मन होई रे उद्दिश ॥
 कुठे वाढी वा पंढरी । कुठे दूर ही ग्वाल्हेरी ॥
 आहीं पंगु चोर्हीकडून । जीवा घेतसों मारून ॥
 जिवलगा भेटीसाठीं । माझे प्राण आले कंठीं ॥ ७५ ॥
 कार्तिकीची भक्तगर्दी । दिसे डोळ्यांपुढे अगर्दी ॥
 विठू तुझी भोळी मुद्रा । डोळा विसंबेना जरा ॥
 ज्ञाड गुबगुबीत पाय । जणुं हाडांच्या शिवाय ॥
 तुझी भक्तकळकळ । उभेपण सर्वकाळ ॥
 माझे मन विसरेना । हृदीं लागल्या यातना ॥ ८० ॥
 नाहीं नाहीं रे उपाय । माझी संवि वाचांच्याय ॥
 पछलों या दूर देशी । नाहीं पैही आहांपाशी ॥
 ऐसे शरीर लंगडे । मनाचे तर ज्ञाले तुकडे ॥
 ऐसा निराश वृत्तीत । येथे बैसलों रडत ॥
 माझी मंद विनवणी । न्या हो पंढरीसी कोणी ॥ ८५ ॥
 सांगा विठ्ठलचरणी । परोपरी विनवोनी ॥
 केवि मज एकलयाला । ऐसे काठिण्ये विसरलां ॥
 जरी दगडाची मूर्त । तरी शोभेलही नीत ॥
 नाहीं तरी पांडुरंगा । माझे धांवणीं धांवें गा ॥
 वाढीत मी पुजिले जें कां । दगड वा त्या पाढुका ? ॥ ९० ॥
 मौनीस्वामी संन्यासी वा । भादुरलेली ती विधवा ॥
 अनसूया पतिव्रता । स्मरलों तौ कां जारिण कुलटा ॥
 सेवयिले साधुसंत । ते कां दांभिक पापिष्ठ ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्ती । चालती कां चौपदवरती ॥

वाढीदर्शनोत्कंठा.

वाढी वाढी वाढी। जीवा लागली तांतडी ॥ १५ ॥
 आळी भाविक गरुदास । लोक हाणिती पायपेस ॥
 ऐसा उपहास देवा । कुठे सांगूं तुझ्या नांवा ॥
 विठू धाडा सुदर्शन । दासा येऊं पाहे विन्न ॥
 आळी गरुडाचीं पिले । ने भों भवसर्पकुळे ॥
 कधीं घेशील कैवार । मेलों झालों मी जर्जर ॥ ३००० ॥
 भक्तकैवारी अनाथां । नाथ ऐसी तुझी ख्याता ॥
 अत्रि-अनसूयापुत्रा । तुझा विश्वासी दरारा ॥
 तुझी माता पतित्रता । जिची काळावरिही सत्ता ॥
 त्या तुझेची आळी दास । लाज आसुची ती तूस ॥
 तुजविणे कोण त्राता । कुठें जाऊं गुरुनाथा ॥ ५ ॥
 धांवे पावे प्राणमित्रा । अत्रि-अनसूयापुत्रा ॥
 जो कां विश्वाचा पोषक । त्याचा लाडका मी लेंक ॥
 जो कां दीनाचा दयाळ । त्याचा लाडका मी बाळ ॥
 मुझे प्राण आले कंठीं । जगज्जीवनाचे साठीं ॥
 देवा संपवा संववा । माझ्या आयुष्याचा ठेवा ॥ १० ॥
 जो कां होय विश्वंभर । तया माझा नमस्कार ॥
 दत्त देवा ये सत्वर । किती झाला हा उशीर ॥
 तुजबीणे मज दीना । कोण दत्ता दयाघना ॥
 आतां नको पाहूं अंत । तुला आईची शपथ ॥
 बहु झाली वाताहात । मज नाहीं कंठवत ॥ १५ ॥
 फार क्षीणावली कुडी । धाटे आली काळ-उडी ॥
 भोगीयेल्या नाना दैना । मति धीर न घे वर्णना ॥
 धांव होवोनी सावव । राहा माझिये सन्निध ॥

मौनीस्वामी गे माऊळे । कशीं अंतरलीं पाऊळे ॥
 गुरुश्रीदक्षिणांमूर्ते । नका राहूं अर्ते पर्ते ॥ २० ॥
 शोष पडला माझे कंठीं । धांव आई पोरासाठी ॥
 रडतांना फुटले ढोळे । धांव दीनाच्या दयाळे ॥
 ऐसा तळमळलेला भक्त । दुजा गवसणे कवित ॥
 दीनदयाळ हें ब्रीद । राखण्याची हीच संघ ॥
 पापी कळवळीनी वोभाट । वसतीं मी वाट बंघत ॥ २५ ॥
 तुझी आंतून हुरणी । वरी दैवाची डागणी ॥
 ऐसा आंतुन बाहेरुन । जळतीं मी सेवक-जन ॥
 आतां देवा कीव करा । माझे सर्वीगीं संचरा ॥
 मायबापा तुहांचिना । माझी काय पुसतां दैना ॥
 तळमळतां हाक देतां । करशील कां विनुख परता ॥ ३० ॥
 माझ्या पापा देण्या नजर । तैशी नव्हसी तूं क्षुद्र ॥
 ओहीं पापिष्ठ पापिष्ठ । तूंहीं समुद्र दुधाट ॥
 वरें बुरें पोर्टीं घ्यावें । मज दर्शनासी न्यावें ॥

परनिंदात्याग.

आतां नको पापाचार । करण्या ढकलूस दूर ॥
 कोणासीही निंदू नये । ऐसें वाटतें अनसूये ॥ ३५ ॥
 मीच निंद्य चोरुन मारून । कां निंदावे परजन ॥
 दृक्षिणामूर्तीच्या कृपें । आलों जाळाया निजपापे ॥
 निंदू जातां परक्यासी । आहे आरेप घरासी ॥
 नको नको परनिंदा । मना अशुद्धाहुनी अशुद्धा ॥
 निजपापे गणिसी सुण । खपेना परदोषाधाण ॥ ४० ॥
 क्षमा करा मायबापा । माझ्यागत निंदापापा ॥

गरिबीचा महिमा.

दुःख कानटोच्या गुरु । त्यातें आनंदे स्वीकारू ॥
 गरीबीच्यासम वैराग्य । होणे अशक्ये अशक्य ॥
 कष्ट लीनता निरहंता । भक्ति चढे गरिबींत चित्ता ॥
 किती वर्ण सुख देवा । गरिबी ही मज ठेवा ॥ ४५ ॥

शरण.

मन अढळ वज्रदेह । लाघे मुक्ति निःसंदेह ॥
 दक्षिणामूर्ते हे आई । न मार्गे मी भलते कांहीं ॥
 भक्ति शरण वैराग्य । कर्णी पादसेवे सोय ॥
 तव दास्य न अडावे । इतुकेंच दासा घावे ॥
 आतां घांवा हो सोडवा । दक्षिणामूर्ते हो देवा ॥ ५० ॥
 मी हा लेंकरू लेंकरू । दयानिधि तुही गुरु ॥
 पुढे काय बोलू वापा । पाई पडतो गपचिपा ॥
 आई वापा शरण शरण । तुही माझें सर्वपण ॥
 तुमचा मी तुही माझे । माझें तुहांवरी ओझें ॥
 शरण शरण गुरुराया । सदा शीर तुझे पायां ॥ ५५ ॥

करुणाभाक.

डोई जटा दाढी ओर्ठी । घालीं ××× लंगोटी ॥
 दिखाऊसा तपाचारी । आंत जप धननारी ॥
 लाज वाटे इत्तात्रेया । गुण हे स्वमुखें वदाया ॥
 ऐसा चांडाल पापिष्ठ । पुण्य कर्मी क्षण ना रत ॥
 आठवोनी जीव तुटे । निशशेने दुःख लोटे ॥ ६० ॥
 ऐशी सदा मारामारी । चाललीसे या अंतरीं ॥
 तडफडे लोटी जिणे । कैर्चीं साधुती साधने ॥

मायबापा कींव करा । पतकरिल्या न अव्हेरा ॥
 शुद्ध सिद्धा तुमची गरज । काय सांगा देवराज ॥
 आमुचीया वांद्यासाठी । आलां अनसूयेच्या पोटी ॥ ६५ ॥
 नका बुडवूं तें ब्रीद । या अभाग्याची घ्या दाद ॥
 मज दीना उळरोनी । दिनानाथ ह्यांवा जर्नी ॥
 तोंवरी या माझे हृदयी । ब्रीद राहील अपराधी ॥
 पुरवा एकीं भेटगरज । कीं या साधनतजवीज ॥
 मज काम आवरेना । हीच आज मुख्य दैना ॥ ७० ॥
 पंगु काया मन भणंग । आड येती जितण्या अनंग ॥
 येशा पेंचीं गवसला । तुमचा हा लुळा खुळा ॥
 धांवा धांवा धांवा धांवा । जाळा माझ्या या दुर्देवा ॥
 नका पुरवूं भलतें । या हो या हो सेवेपुरतें ॥
 मन आधार धरीना । कोणी न आधार देण्या ॥ ७५ ॥
 मी हा एकटासा सडा । जैसा वगळलेला खडा ॥
 बापा अनाथाचे नाथा । करा शांत या दुःखिता ॥
 इच्छादान या याचका । देऊन तोषा संत तुका ॥
 किंती तांतहूं तळमळूं । कैसे तुझी हे कनवाळू ॥
 जीव जाऊं पाहे तरी । अंत घेतां कुठवरी ॥ ८० ॥
 उष्णे माष्टे शिळे पाके । आणा बाहेर माझ्या भिके ॥
 भावें गाईन पोवाडा । तुमच्या नांवाचा घडाडा ॥
 सांगेन मी येत्या जात्या । कीर्त वैसोनी चव्हाळ्या ॥
 साळ्वी-अनुसूयेचा पोर । आहे देवाहूनी थोरे ॥
 अवतरला दयाराशि । तारी भाद्रिक पाप्यासी ॥ ८५ ॥
 मी हा उर्मट उर्मट । अंमीं न गुणाचें शेंट ॥
 पारें भरलें देशांग । वर शुद्ध साफ रंग ॥

ऐशा बकी लुच्चासही । दत्त दयावृष्टी पाही ॥
 ऐसा गाईन पोंवाडा । करहनी अभाव्यासी झगडा ॥
 हेंच या हो माझे दैर्वी । सेवा घडवा करवी ॥ १० ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्ते । दया कीजे बालकाते ॥
 मी हा शरण शरण । जाऊ कोणा तुहांवीण ॥
 मज नाहीं गत । तुहांविण या विश्वांत ॥
 तुही एक मालिक । मी हा पतितसा लेंक ।
 दांत औंठ खावोने । देतों आरोक्ष्या गजोंन ॥ १५ ॥
 नका मारूं पोटी । मी हा सुकेळा हिंपुटी ॥
 अत्रि—अनुसूयेची आण । जरी वगळाल हा दीन ॥
 आही तळमळां शरण । तुमचे आठवोनी चरण ॥

तीर्थीटन.

वहनि तीर्थांच्या देउळा । जाय उडत कावळा ॥
 तैसा दैवं या चांडाळा । आणिले प्रयागस्थळा ॥ २१०० ॥
 डोई बुडवूनी जर्भी । मूर्ते पाषाणी पाहिली ॥
 चित्तशांति नाहीं झाली । पापवासनान गेली ॥
 परां दूषिलीं जीं काळीं । तींच आलीं या कपाळीं ॥
 आतां परनिंदाजचार । करी तो शिंदळीचा पोर ॥
 आही आनंदाने गावें । खुष व्हावें गुरु—देवें ॥ ५ ॥

क्षुद्रता.

तुही विश्वतमासगीर । मी हा तुमचा नाच्या पोर ॥
 तुही विश्वसूत्रधार । मी हा मुख्य पाटी पोर ॥
 कधीं पाठविसी मूळ । जाण्या घेवोनी हें मूळ ॥
 आहीं अनाथ लेंकरूं । नका नका दूर धरूं ॥

कुसंगतीचा वीट व स्वास्थ्यार्थ प्रार्थना.

रुँदस्कुँदोनी ये रडें । ऐसा जाऊं कोणाकडे ॥ २० ॥
 अंतरीच्या दुःखा । कोणी नाही मज सखा ॥
 ऐशा पातकीया जगा-। मार्जी सांगाया न जागा ॥
 आही पातकी पातकी । वृथा जन्म झाला लोकी ॥
 खरे आही हतभागी । कशा जगावे या जर्गी ॥
 खरे सांगतों श्रीहरी । आली जीवाची ओकारी ॥ १५ ॥
 कुठे लोदूं जीवा । दत्ता विट्ठला केशवा ॥
 होतां पातक स्मरण । स्वयें दुःख ये लोटोन ॥
 परी टाळाया समर्थ । नाहीं आही हे पतित ॥
 गुरु श्रेष्ठ गुरु श्रेष्ठ । बाकी सर्वही कनिष्ठ ॥
 क्षणभर स्वस्थ बसतां । गळे अशु गालावरता ॥ २० ॥
 आंत वणवा पेटे उरी । बोंच काळजांत सुरी ॥
 वाटे वृथा जातें जिणे । परी उपाय मी नेणे ॥
 मनीं निराश होवोन । दुःखी कंठीतों जीवन ॥
 दुनियेचा अविश्वास । वसे माझे मनीं खास ॥
 परी गरजेपार्यी कुणा । वरी दावितों सांत्वना ॥ २५ ॥
 खपवोनी घेतों खोटें । आंत आगी डोंब पेटे ॥
 पापी ठरती शहाणे । आहीं दिसों ओशाळवाणे ॥
 कुठे कांहीं कुठे कांहीं । मनापरी एक नाहीं ॥
 गुरु मज वाटे खेद । बुडविसी निज ब्रीद ॥
 काय आह माझे मनीं । पापवासना साधनीं ॥ ३० ॥
 का न करिसी माझी साय । जणे सेवीन तव पाय ॥
 जरी सेवावें निर्जन । तरी देह पंगु जाण ॥
 जनसंग एक घडी । मज पटेना उघडी ॥
 पापकल्पना वाहार्ती । नेणे आचारही घडती ॥

एकीकडे आड । दिसे विहीर पल्याड ॥ ३५ ॥
 स्वास्थ्य नाहीं बसल्या ठार्यी । दत्तें घातिलें ह्या भार्यीं ॥
 किती सांगूं देवा । ब्रीदाकडे लक्ष ठेवा ॥
 आहीं आहोत मुमुक्षु । अल्पस्वल्प पापी शिशु ॥
 इतुकेच सांगोनीयां । मान अर्पितों ही पायां ॥
 अवघा जळोन हुरूप । जीवा जाळीतो हृत्ताप ॥ ४० ॥
 गुरुराया इतउत्तरी । अवघा दोष तुह्यांवरी ॥
 नाहीं तरी माझी सोय । करा गाण्यापुरती पाय ॥

इंद्रियदमनार्थ प्रार्थना.

ऐसा नका देऊं संग । जेणे होय वृत्तिभंग ॥
 कोणी कळवा विनवणी । दक्षिणामूर्तिचरणी ॥
 सांपडलों मदनाहातीं । ऋष वासना येई चित्तीं ॥ ४५ ॥
 नारीदर्शनप्रसंग । नको झडपी अनंग ॥
 नाहीं मज बुद्धि नीट । धरी वांकुडीशी वाट ॥
 कच्चा कच्चा कच्चा । मी हा शुष्क कुचकामाचा ॥
 जंव नाहीं मेले मन । नको नारीचे दर्शन ॥
 माझें चालवा जीवन । नारी भेटलीयावीण ॥ ५० ॥
 भक्तिरंगवैराग्यानें । जेव्हां होय खरें नारें ॥
 तेव्हां दिसो ती अनुसूया । सर्व नारी तंव माया ॥
 अहारमैथुनाशादास । मान झोवला जीवास ॥
 कशाचें हें साधुपण । अवधी वाढविली घाण ॥
 नाहीं मनाला सत्संग । नाहीं सेवाया निःसंग ॥ ५५ ॥
 जगामार्जीं कुसंगत । भेटोन होय चित्त ऋष ॥
 मन ओढे विषयांकडे । त्यासी इलाज न घडे ॥
 नेणों कोण्या कार्यी काय । क्रिया करील ही काया ॥

भय वाटे परस्तीशीं । रत होईल उदासी ॥
 माझा इहपर बुडाला । गुरु जाल हो नकाला ॥ ६० ॥
 कुठें जाऊं पुढें । मज पडलें सांकडें ॥
 चित्ता मिळतसे सौख्य । तंव नशिर्बों वैराग्य ॥
 परी दुःखें भोगावया । नाहीं भली माझी काया ॥
 वैराग्यावीण । कैंचा जळे हा मदन ॥
 ऐसा उलटा सुलटा पेंच । पडलों मी झालों नीच ॥ ६५ ॥
 मुळीं वीज नाहीं भलें । काय करील गोड आळें ॥
 गुरु तुमच्याच तोंडीं । झाला करार उघडाउघडीं ॥
 तुझीं गरु मी हा शिष्य । ऐसे ठरलें भविष्य ॥
 आतां पुढीलाची लाज । तुझां राखण्याची गरज ॥
 आहीं कैसे असलों तरी । बनलों थोर शिकाधारी ॥ ७० ॥
 मोडतों मी तुमच्या नावें । ऐसे मर्नीं वागवावें ॥
 इतकीच विनगणी । तुझां पदर पसरोनी ॥
 मागां एका काळीं । झालां देवा माझे वाली ॥
 तुझी आई मी हा लेंक । ऐसा जाहला लौकीक ॥
 तुमच्याच तोंडीं स्पष्ट । संन्याशीण आई तूं होत ॥ ७५ ॥
 पुढें मातेला योग्य जें । करीं या निळूचें माझें ॥
 माझा काय पाड । कीं मी येहन तुमच्या आड ।
 परी तुमच्याच करारें । स्वीकारिला मज करें ॥
 माझें भागले त्यांतच । नेणों आतां उच्च नीच ॥
 तुझी निज वचनासाठीं । असेल तें घाला पोटीं ॥ ८० ॥
 पांधरुण घाला मजवरी । घाला उमडीक न वरी ॥
 माझें ऐकावें गांज्हाणें । लुलें सांभाळावें तान्हें ॥
 दारी । खास नाहीं आहांवरी ॥

माझें नातें मनीं आणा । तुमचें तें तुहीं जाणा ॥
 मनीं पायांचे स्मरण । कहुनी पायीं पडलों दीन ॥ ८५ ॥
 अनुसूयेच्या लाडक्या । सख्या माझ्या पाठीराख्या ॥
 काय पुसूं देवा । केव्हां घ्याळ माझी सेवा ॥

मदनजयार्थ प्रार्थना.

आही राहू कैसे तरी । जैसे ठेवील नरहरी ॥
 पुढे काय माझी गति । चिंता झोंबली या चिर्ती ॥
 कांहीं न सुचे मनास । झालों प्रारब्धाचा दास ॥ ९० ॥
 दीन मला सांभाळीं । दत्ता ये माझ्या वाली ॥
 ईश-नामाचा महिमा । काय कळे पापी अधमा ॥
 एक मदनाची भीति । वागतसे सदा चिर्ती ॥
 बाकी धनमान काळजी । नाहीं वाटत जड जी ॥
 लाथीन त्या सहजासहजीं । आज नसरील त्या अजी ॥ ९५ ॥
 परी दुष्ट हा मदन । मज जातसे कठीण ॥
 सहुरु दक्षिणामूर्ते । तुहीं करा उचित तें ॥

अनधिकारित्व.

ब्राह्मणाचें अन्नपाणी । थोडथोड्या संध्या दोनी ॥
 मंत्र 'अंवा' तास 'दत्त' । हृदीं चालीस मिनिट ॥
 बाकी सर्वकाळ दत्त । ऐसा राहा उन्मन चित्त ॥ ३२०० ॥
 पैकीं अंबेचे सकाम । बाकी सर्वही निष्काम ॥
 ऐशीं गुरु-आज्ञा मज । त्याची वाटे सध्यां लाज ॥
 गोप्या तरुण कामिनी । असपास रात्रंदिनीं ॥
 काम-जाच छळवाद । मना करीतसे धुंद ॥
 नाना आज्ञा मान वस्त्र । चाले भोजन वेव्हार ॥ ५ ॥

ऐशामार्जीं गुरु देती । मज राहण्याची चिठ्ठी ॥
 काय मज पामराची । बळे कसोटी घेतां साची ॥
 मी तों कैंचा टिकणार । बोलुनी चालुनी खर ॥
 जरी तुझी दया करा । मज आज्ञांकित स्त्रीकारा ॥

प्रार्थना.

(बाह्योपाधि व पापवासना यांपासून सुटका होण्यासाठी.)
 मायबापा गुरुराजा । भाबुड्याची राखा लज्जा ॥ १० ॥
 दक्षिणामूर्ते गुरुजनने । कोण मज तुझ्यांवीणे ॥
 सोंपोतियां पार्यां मात । स्वस्थ घेतों मी विश्रांत ॥
 नेणों कोणे दिशी मदनें । मुख होइल लाजिरवाणे ॥
 ओशाळगत कानकोंडी । होई जीवाची माकुडी ॥
 आई धांव आई धांव । मज अपेंगाला पाव ॥ १५ ॥
 मन होतसे सताप । करितों पायांसी विलाप ॥
 पहा माझी तारांबळ । जीवा लागली तळमळ ॥
 भाबुडे भाव मर्नी आण । घेई पदर्णी अशान ॥
 करुन घेतली उरफोड । तरी ही जन्माची परवड ॥
 ग्राङ्या नशिबाची गति । गुरु आई आणी चिर्सी ॥ २० ॥
 नाहीं पैसा शरीर-शक्ति । तेणे होय ही फजिती ॥
 भीक मिळविण्यास्तव । लागे करावी आर्जव ॥
 भाडभीडे पार्यां मज । न दिसतां ये नाराज ॥
 पाप अधर्म आज्ञाभंग । खपविणे पडे भाग ॥
 बहु दिस ओरडत । नाहीं झाली आशा पूर्ते ॥ २५ ॥
 आतां पुढे अखेरीला । मरणादारीं ठेपे लुला ॥
 ऐशी झाली परवड । मौनीआई झालिस आड ॥
 मज सोडूनीया रानीं । सुख वैसलीस निर्गुणी ॥
 कोणाकडे आतां पाहू । कोण्या देशीं धर्मीं राहू ॥

कशाला व्हावें जीवित । का न झालों ठर्यी प्रेत ॥ ३० ॥
 दुःखी कष्टी मी बनवासी । आलों धांवत तुझांसी ।
 आशा दुःखें दग्ध होत । धांप टाकिली दारांत ॥
 माझी खुटली मजल । पुढे पडलों निश्चल ॥
 आतां उचित तें करा । गुरु दयेच्या सागरा ॥
 होतां काळाचें स्मरण । चाले हृदयीं दणाण ॥ ३५ ॥
 एकाएर्कीं शून्य होय । पुढे कल्पना न जाय ॥
 भीति भासे जीवालागीं । वाटे काय होइल जर्गीं ॥
 नाहीं कशाला ठाव । होय सुखाशा-अभाव ॥
 देवा धांवा बापा धांवा । माझीं वंधने सोडवा ॥
 तुझ्याविण माझ्या दत्ता । माझी कोण घेईल उस्ता ॥ ४० ॥
 माझी परीक्षा पाहातां । कां हो दत्ता गुणवंता ॥
 आही काय गेलों बळी । कां हो कसोशी लाविली ॥
 जीवपण नाहीं मेले । तंब केंचे माझे भर्ले ॥
 काय मी हा पापी दुःखी । तुझे नाम घेऊं मुखीं ॥
 तूं तर सर्वी महासाढ्यी । मी हा कपटी मायावी ॥ ४५ ॥
 कधीं करशाल कृपा । दत्ता माझ्या मायबापा ॥
 न विसंबें क्षणसुद्धां । आई मज झाली बाधा ॥
 तुझ्या महिस्याचा आधार । आहें धरोनी निर्भर ॥
 इतुकाच मज थारा । नाहीं तो हा वा दुसरा ॥
 माझ्या अनुसूये देवी । माझीं हृदुःखें सोडवीं ॥ ५० ॥
 पाईं निर्मलशी भाक्ति । होय ऐसी देईं स्फूर्ति ॥
 मम मनांगीं संचरा । झालों काममदें जेर ॥
 इहविषयांची आशा । होय कारण विनाशा ॥
 नाना दुःखांचें मूळ । तोडुनी करीं निर्मळ ॥

किती खालों प्यालों तरी । नाहीं तृप्ति या अंतरी ॥ ५५ ॥
 जों भोग भेषणं पुढे । तों आशा ती अधिक वाढे ॥
 ऐसे असंतोष भोग । सोङीव दे पादयोग ॥
 पावलासी नाना संतां । हा कां वगळीला एकटा ॥
 ऐसा घडावा सहवास । उपजो भक्तीचा उल्हास ॥
 गुरु झाला समाधिस्थ । आतां कोणा विचकूं दांत ॥ ६० ॥
 केला होता जीवा आधार । तो कां सुटावा लैकर ॥
 हाय देवा गुरु देवा । आतां किती करूं धांवा ॥
 ऐशा घोर अरण्यांत । किर्र कोंदाटली रात्र ॥
 मी हा भेकड एकटा । लागें हिंसकांच्या हाता ॥
 तो हा काम भयंकर । दुर्जें लागलें उद्र ॥ ६५ ॥
 मानपान चैन आशा । झोप चवथा तमाशा ॥
 पंच निराशेचें दुःख । राग सहावें हें विख ॥
 सात अतृप्ति हाडल । करी परीनें विव्हळ ॥
 विलापत तुझ्या नावें । दुःखी वनवासीं मी जावें ॥
 इतुकें कां तुझें ब्रीद । तो हा कोणाकडे शब्द ॥ ७० ॥
 काय मज पंगुवर । लादशील दोषभार ॥
 काय गेलों महाबळी । कीं ही कसोटी लाविली ॥
 कशाचा मी टिकणार । तुझ्या पुढे निराधार ॥
 बापापुढे अज्ञ लेक । मागे करोनी कौतुक ॥
 कैसें द्यावें मज दीना । मनीं न आणावा गुन्हा ॥ ७५ ॥
 आशें पसरितें हाता । जरी बाबा नाहीं द्याणतां ॥
 पुन्हा पुन्हा मी कोडगा । लगटतों घुमच्या अंगा ॥
 तोंड वांकडें करून । काकुलती मागें दान ॥
 मज करंटा ठेवितां । कां हें साजे संतमुता ॥

मौनीस्वामीच्या रूपानें । केलीं संतपुत्र-वचनें ॥ ८० ॥
 तथा हरताळ लागतां । गुरु दोष कोणा माथां ॥
 जडेनियां गेले नाऱें । आतां कोणाऱें न परते ॥
 जन्मोजन्मींची गांठ । दत्ता पडलीसे घट ॥
 धांवा झणी ध्या हो दाद । बुँदं पाहे तुमचें त्रीद ॥
 मजवरी कैंचा शब्द । मी हा लेंकरू ज्ञानांध ॥ ८५ ॥
 माझे करवीं तुमचे वेद । बुडवितां कोणा खेद ॥
 जग हें कोणाला हांसेल । जारी मीं बुडविले शील ॥
 दृत्तभक्त ऐशा नावें । मज ओळखिती गांवें ॥
 माझा उपहास होतां । वेद होती दंतकथा ।
 पतितपावन आणि । दीनानाथ ही श्रुतिवाणी ॥ ९० ॥
 इतुकेंच द्यावें लक्ष । धांवा मावापा प्रत्यक्ष ॥
 मी हा पांगुळा अनाथ । तुमच्या स्फूर्तीचा अंकित ॥
 माझे वरें बुरें होणें । अवर्धीं तुमर्चीच चरणे ॥
 काय सांगूं पुढें । पार्या धातलें हें मढें ॥
 आतां होतां मज वांकुडें । तुज जग ह्याणेल वेडें ॥ ९५ ॥
 वरें तैसें करीं । दृत्त^१ विठ्ठला नरहारि ॥
 बापा प्रत्यक्ष सगुण । छावें ह्या डोळ्यांदर्शन ॥
 विठ्ठ ममताळू भोळ्या । धांवें दीनाच्या जिव्हाळ्या ॥
 तुझी माझी होइल कीर्ति । ऐसा ठेवीं वरद हस्त ॥
 तुझ्या उशीराचे पार्या । जडे विश्वास विष्वर्या ॥ ३३०० ॥
 शिरूं पहाते अभक्ति । मज रोखाऱ्या न शक्ति ॥
 मालिके सांडितां गाथ । कां न तीस कोणी खाय ॥
 किती दूरहष्टि बापा । उवगलां माझे पापा ॥
 होतां संन्यासा तयार । दिला नाहींत रुकार ॥

तयांतील सत्य मूळ । आलें वाहेर आंतील ॥ ५ ॥
 गुरुराया या निर्लज्जा । आतां तरी घेवोनी जा ॥
 ऐसा एकच उपाय । दिसे मज दुजा काय ॥
 सांपडलों पापाहातीं । माझी भ्रष्ट झाली मति ॥
 दयानिधि तुं वास्तवा । बापा स्वस्थ ऐसा कैसा ॥
 ऐशी चांडाळ कुयोनि । देवा मज दिली कोणी ॥ १० ॥
 स्वामी बुडालों नरकांत । धांवा पहा मी हा येथ ॥
 आहें दुबळा पडोन । मर्नी चितित चरण ॥
 काळजांत हापापते । रडों थकले डोळे ते ॥
 स्वामी बुडालों चिंतेत । खाटे खेळलों वयप्रचित्त ॥
 माझी पामराची तुझां । जड पडली कां जिस्मा ॥ १५ ॥
 वाटे करूं आत्महत्या । परी धीर न मना या ॥
 रडतों मी तुमच्या नांवे । दुजा कोणी हें ऐकावे ॥
 फुकाचा एकांत तोही । मज रडायासी नाहीं ॥
 जिथें वसे अहंकार । तिथें येई अश्रुपूर ॥
 जो कां आपपर नेणे । तेथें हंसू ना रडणे ॥ २० ॥

विनवणी.

दृत्तदेवराया, जोडीतों भी हात । पंगु हा अनाथ, सोङ्ग नको ॥
 कासयोसी देवा, घातला हा पेंच । आर्धींच भी नीच, पापबुद्धि ॥
 डोळ्यांच्या पाण्याशीं, खाववितां अन्न । हें तों उचित न, आईपणा ॥
 काय करूं झालों, प्रारब्धाचा दास । नुरलें साहस, अंगीं काहीं ॥
 दक्षिणामूर्ते श्री,-गुरु दीनानाथा । मज कां पतिता, उपेक्षिले ॥ २५ ॥
 आतां मज देवा, घेवोनियां जावे । स्वतः तुझांसवे, माहेरासी ॥
 नखे घालूनीयां, वाटे फाङ्ग छाती । ऐशीया जीवीतीं, काय प्रेम ॥
 मजपरी काहीं, कावळेही वरे । जगती सुखभरे, निर्मलसे ॥

हाय हाय ताता, फुका जन्मलों मी । काळीमा तव नार्मी, लावियेली ॥
 सर्वाशीं अपंग, परांचे स्वाधीन । अर्गी अभिमान, कोंदलासे ॥ ३० ॥
 एकांत मिळतां, अशु कोसळती । गेली मुखकर्णति, मावळोनी ॥
 मज अभाग्याची, कोण करी कर्वि । कोण ऐसा साव, तुझांविंग ॥
 ऐसा मी रडत, बसूं कोणापुढे । कोण हें सांकडे, निवारील ॥
 नेणों कोण्या काळी, झाला माझा जन्म । इतुका अधम, मीच एका ॥
 वर दिसण्यांत, दिसे सर्व गोड । आंत जिवापाड, दुख जाळी ॥ ३५ ॥
 अनंत हातांच्या, कोमल मनाच्या । अनसूयेच्या बळ्या, उदारा ये ॥

अनुताप.

दत्ता विठ्ठला विठ्ठला । मला कैसे हो विसरलां ॥
 माझी आठवण देवा । तुझी क्षणोक्षण ठेवा ॥
 पापे झाला रोगप्रस्त । कोपे भक्तजनावर्त ॥
 तारी ऐसा वावगा । तोच अनसूयेचा मुलगा ॥ ४० ॥
 दावी सिद्धीची घर्मेड । जणुं लुच्या योगाखूट ॥
 भेववीतो भेकडांसी । बाकीं पूजीती पायपोसीं ॥
 धर्मशास्त्र नीतिमत्ते । सांगे पराव्या लोकांते ॥
 घृत्यें नाचरण्या सबव । सांगे रोग अधनता वाव ॥
 वैद्यक ज्योतिष योगज्ञान । हें तर वैसला खावोन ॥ ४५ ॥
 कोणा शब्द बोलूं नेदी । वाढे करी तोङ्गबंदी ॥
 सर्व कार्मीं तरबेज । ऐसा शब्दकावेवाज ॥
 परि क्रिया वा वासना । येई घाणी पाहातांना ॥
 अंडावर अंड चढवी । लोळे महंत मायावी ॥
 खाई पिई चैन करी । घेई परापून चाकरी ॥ ५० ॥
 जणूं गुलामाचे हक्का । अन्म येई भाविक लोकां ॥
 नाहीं एक साधनमार्ग । दरघडी नवे सोंग ॥
 न जाणतां कांहीं शष्य । कल्पी उपदेशी थाप ॥

१०-२०००

भोळे आशाळे फुसताती । माझी होय उदरपूर्ती ॥
 हर हर देवा किंती । देतां मज दैवाहार्ती ॥ ५५ ॥
 काय लिहूं या हेलना । नाहीं अनुराष ज्या मना ॥
 धांवा विठ्ठला हो इत्ता । काळ जातो तारा पतिता ॥
 ऐशा पापाच्या भीतीने । सुखु काळे कैले दीने ॥
 माझें मज खातें मन । परी कांहीं न हो हातून ॥
 मज जे कां निंदितात । कांहीं रोष नाहीं तेथ ॥ ६० ॥
 घात झाला दत्ता मोठा । नको जन्म हा चोरटा ॥
 हर अहित हैं मोठें । नको जिणें हैं चोरटें ॥
 माझी केली भीं परीक्षा । वाढे निंदा भरी शिक्षा ॥
 माझे मर्नीं पापें मोठीं । कां न व्हावी लाथालाथी ॥

मदनदुर्जयत्व.

फुका सोडिला संसार । आतां न टळे परन्नार ॥ ६५ ॥
 नारी-मुखातें पाहून । न ढळे ऐसें नाहीं मन ॥
 जरीं राहतों संसारीं । टाळूं सकतों परनारी ॥
 आतां पोटासाठीं भिक्षा । मागों जाणें परदेशा ॥
 पडे घषण नारीशीं । सवें जौडे पापराशि ॥
 जन बिचारे भाविक । मज ठकती हक्कनक ॥ ७० ॥
 किंती पाठ घेसी दैवा । माझा कांहीं न चले कावा ॥
 मना ब्रह्मचर्यपृण । आहे कठिण कठिण ॥
 जेणे जिंकियेला मदन । त्यासी भावार्थे पूजीन ॥
 जळो कल्पना ही भांड । लावी नसतें कुभांड ॥

मानवी मनाची साधारण स्थिति.

मेले गेले साधु । लांची आझी भक्ति वरूं ॥ ७५ ॥
 जिता संत देव । तेथें कैंचा बैसे भाव ॥
 जिती देवीं रांगा दिसतां । कामवासना प्रथमतः ॥

बधों जातां संत ग्रंथ । पढे जें कां स्वतःशीं उचित ॥
 ब्राकीच्यांत दिसे चूक । ऐसा अहंकारी मूर्ख ॥
 आह्वांलागीं क्षेत्र । जेथें पिशाचसंचार ॥ ८० ॥
 मरणाची मुक्ति । पोटा खावी लाथालाथी ॥
 नारी मान चौरून ध्यान । भक्ति मिष्टान भोजन ॥
 निद्रा थापबाजी चैन । सप्ताधि कीर्तन विरागपण ॥
 शू माझ्या जिण्यावरी । पातकी न माझ्यासरी ॥
 पशु पिशाचें कीटके । आह्वांपेक्षां वरवीं ऐके ॥ ८५ ॥
 तयां नाहीं वाणी । फरक इतुका दोघांमधुती ॥
 आह्वां नाना कुकर्ममति । वसेना ती त्यांचे चिर्तीं ॥
 ह्याणूनी हे नरशिशु । जाणा पशूहूनी पशु ॥

गुरुवर भार,

असो आहे तें हें सांचे । वृथा दुःख न कामाचे ॥
 आहे मज आधार । दक्षिणामूर्तींचा जोर ॥ ९० ॥
 ज्याचे हातीं अवधी सत्ता । तोच माझें चालवीता ॥
 मग मज काय न्यून । न देखे मम दोष गुण ॥
 आपुलीया ब्रीदासाठीं । माझीं पापे घाली पोटीं ॥
 मज सर्वांगे सांभाळी । आहे सर्वदा जवळी ॥

जग.

कशा जगावे दुनियेत । जेथें सौजन्याचा घात ॥ ९५ ॥
 जग दिखाऊ दिखाऊ । भले दांभिक मानभाऊ ॥
 आंत एक बाहेर एक । ऐसे सर्व लुचे लोक ॥
 कोणी दिसताती धार्मिक । पाप्यापरिस पापी अधिक ॥
 कोणी दाखविती शेखी । कोणी लीनसे लौकिकी ॥
 एकदर सर्व चोर । नारी धनाचे सरदार ॥ ३४०० ॥

जगाचा वीट व शरण.

देवा देहदैर्वल्यानें । मज केले लाजिरवार्ण ॥
 गुण तेही ठरूं पहाती । दोष लुच्यांचीया मर्ती ॥
 अंतरलें भजन । सदा दुःखी कष्टी मन ॥
 मग सहज रिकामपण । करी कुकर्मीचितन ॥
 तां तां दुःख-अनुतापें । तनु क्षीण होय तापें ॥ ५ ॥
 देवराया आतां । पुढे काय सांगूं कथा ॥
 ऐसा दुःखी मुक्तवून । करा पतित पावन ॥
 बरें बुरें हें शरण । केले ध्याऊन चरण ॥
 नारी धन मान चैन । जिंये इच्छी अमाविण ॥
 ऐसा गधडा नरदेही । मज देवा त्राही त्राही ॥ १० ॥
 दुनिया ही ऐशा परिज्ञी । जळो सुखें गाढवीची ॥
 तिचे विचारें कां वृथा । घेसी तापवोन चित्ता ॥
 मरो क्रांहींही ती करू । नको श्रीगुरु-पाय विसरू ॥
 दृत्त दृत्त दृत्त ख्याणतां । अवघी संपेल रडकथा ॥

संतांस व ईश्वरास शरण.

माझा घेईले कैवार । तोच अनसूयेचा पुत्र ॥ १५ ॥
 भोळा भाबुडा नीढकठं । जग लबाड चावट ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्तीं । मज दीना व्हा आरते ॥
 गुरुदक्षिणामूर्तीनें । केलीं दोन करुणा वचने ॥
 दृत्त अंबे दृत्त अंबे । जपतां मुक्ति पायां झोंबे ॥
 देव करोनी परते । संत धरावे आरते ॥ २० ॥
 ऐशी सिद्ध तुकावाणी । घट्ठ ठसे माझे मर्नी ॥
 परी देवा आतां संत । कुठे शोधूं या कर्लीत ॥
 नाचा वेषघारी दिसती । काय जाणूं तर्यांपति ॥

कुठे कांहीं कुठे कांहीं । मिळुनी एक धड नाहीं ॥
 ऐशा निरुपायावस्थेत । संतस्मरणीं बसूं स्वस्थ ॥ २५ ॥
 माझे भक्तिलोटांग । सुखे घेवोत संतजन ॥
 मानोन ध्या शरणपायां । यावें बालका भेटाया ॥
 जरी स्वयें पापराशी । मौनीस्वामी मम आईशी ॥
 पहा लगट हें नातें । तारा संत बालकातें ॥
 नका पाहूं पावें । पहा माझीं मायबापें ॥ ३० ॥
 जातकुळी ब्राह्मणवर्ण । थोर संत पितृजन ॥
 मी तर पातकी पातकी । घाण स्वहितघातकी ॥
 पाहुनी माझे पातका । देवा मला विसरूं नका ॥
 आतां आले अवसान । ध्याया श्रीगुरुचण ॥
 धांवा पावा तारा । मौनीस्वार्मीच्या ह्या पोरा ॥ ३५ ॥
 मायबापा माझीं भक्ति । नाहीं नाहीं कामापुरती ॥

क्षेत्रध्यास.

भोल्या भाविकांची काशी । नित्य आहे आसोधारीं ॥
 दुजी काशी जन्ममाता । लाघे इहपर सेवीतां ॥
 मर्नीं सुभावें स्मरण । करी काशीचे चिंतन ॥
 तथा भाविकांस काशी । बाकी खादाडां चैनराशी ॥ ४० ॥
 आंच झोऱ्याली अंतरीं । पाहूं पंढरी पंढरी ॥
 काशी काशी काशी । मन जाहेले उदासी ॥
 वाढी वाढी वाढी । झालीं इंद्रियेही वेढीं ॥

सेवार्थ स्वास्थ्याच्चा.

ऐशा कुसंगतीमाझीं । जगण्या मी नाहीं राजी ॥
 प्ररी पोटासाठीं याचा । संगत्याग न कामाचा ॥ ४५ ॥
 शरीराचे पंगुपणे । झालों ऐसे दैन्यवाणे ॥

आतां दंत्ता धावा पावा । माझें कोडे हैं सोडवा ॥
 ऐशा पाजी जगासवे । घडी घडी ताप नव्हे ॥
 सर्व सारीखेची लुचे । न निवड नानापरिचे ॥
 त्यांचे निदेसाठी दत्ता । न होय मी हैं लिहिता ॥ ५० ॥
 माझे अडचणीस्तव । सीगों तुज करोनी स्तव ॥
 धांवा अनाथांचे वाली । माझी हहच जाहली ॥
 गुरुदक्षिणामूर्तीचे । पार्या शरण तनुभनवाचे ॥
 कोणा सांगू देवा दुःखें । तुझ्याविण कोणी न सखे ॥
 अवर्ये जग हैं पारखे । करी स्वार्थास्तव लटिके ॥ ५५ ॥
 येतां जगाचे विचार । आंत धसधसे ऊर ॥
 कुठे जीव घालू देवा । माझी अडली भक्ति-सेवा ॥
 वाटे कोणाशींही । एक शब्द बोलू नये ॥
 नको दर्शन स्मरण । परी न सुटे हैं जन ॥ ६० ॥
 सोन्याचे व सोनाराचे । त्यांचे माझे दोष साचे ॥ ६० ॥
 माझे घालविष्या रानीं । जाण्या तयार मी मर्नीं ॥
 परी शरीरदौर्बल्य । करी पंगु माझे पाय ॥
 जगदोष घालविर्णे । मज पांप्यां कैचें होणे ॥
 जरी तुज तेही शक्य । मज त्याची गरज काय ॥
 चित्रकुटी येईन आतां । पार्या पडेन पालथा ॥ ६५ ॥
 मग तुज येई कीव । माझा पुरवीसी भाव ॥
 कशा सांगू जनदोष । माझी पुरो सेवा-आस ॥
 कधीं होईन निष्काम । जाणे तुझा मानृधर्म ॥
 अनुताप.
 देखों गोरी नारी तरुण । मन ओढते चोरुन ॥
 किंच म्यरणानें सद्रां । लागे चटका लालुच धंदा ॥ ७० ॥
 मखे तुझें नाम बोले ॥

तेण दिसे अनुतापी । अंतरींचा महापापी ॥
 किती सांगूं अनुसूये । माझे संकटीं धावें ये ॥
 वरी बोले पंडित शाहाणा । आंत पापिष्ठची दुणा ॥
 आई माझी पहिली सोय । ठेव नारींचे शिवाय ॥ ७५ ॥
 जंव मन आहे उळू । तवे नारींत न मिळू ॥
 परी पंगु या देहाचें । अडवूं नको भजनाचें ॥
 लहानापासोन थोरांचा । मीं हा महा दोषी साचा ॥
 किती गणूं पांपे । जळोतं नमाच्या प्रतांपे ॥
 दत्ता माझी आठवणे । बापा राखा क्षणोक्षण ॥ ८० ॥
 कोण ऐसा महादाता । आहे पतिता तुळांपरता ॥
 जग निज दोष झांकितां । असत्य दोष दे मम मार्थां ॥
 राहातां मी त्यांचे परी । गाती माझी संतथोरी ॥
 माझे खरे खरे दोष । यांचे न कळती वापास ॥
 ऐसा उलट हा न्याय । पोटासाठीं सोसूं काय ॥ ८५ ॥
 देवराया तुझ्या पायां । सेविलें न जन्मोभियां ॥
 केलीं हवीं तशीं पापे । काळीं केलीं मायबापे ॥
 • दुरहंकार सुखाशा । मानदंभाचा तमाशा ॥
 न घे राई खपवोनी । छळी कसून परजनी ॥
 वर दिसे ध्यान तपी । आंत तरुणीचितन पापी ॥ ९० ॥
 वरी शुद्ध ब्रह्मचारी । आंत काळा दुराचारी ॥
 निद्रा भोजन मैथुन । मान लागलेंसे ध्यान ॥
 कोणी खपेना वरचढ । वाढे ठरवितो मूढ ॥
 ज्ञचे ठायीं घालावा न्न । ऐसा कृतज्ञ कृतज्ञ ॥

* त्रागा *

मजवरी घाली घाला । ऐसा कैसा दत्त भला ॥ ९५ ॥
 प्रतकरिली देवसेवा । त्याचा घात हा कां व्हावा ॥

वाहवा रे दृत्तंब्रीदि । आठवोनी वाटे खेद ॥
 मज आशाळा पाहोनी । बळे लोटिले हेलर्नी ॥
 पुढे करोनीयां घांस । दिला मुखीं पायपोस ॥
 ऐसा भक्तांचा घातकी । ब्रीद सांगं साफ लोकीं ॥ ३५००
 आतां कशा भजूं पुढे । घरूं देवासी वांकुडे ॥
 मुखीं उच्चारूं ना नाम । ऐसा दत्ता तूं अधम ॥
 नको स्नान संध्या पूजा । मानेल ती करूं मजा ॥
 जीव उडाला उडाला । देव घातकी ठरला ॥
 जरी भजतों पशूसी । होती गत ती वरवीशी ॥ ५ ॥
 परी देव ह्यणवोन । माझी कापलीत मान ॥
 आई ह्यणवोनी सुरी । घातली बाल्काचे उरीं ॥

शरण.

तुही देव ह्यणोनीयां । घटूं धरितों मी पायां ॥
 नाहीं पुढचा विचार । मज येत बुद्धीवर ॥
 सदा कावरा बावरा । त्यापरीस मृत्यु वरा ॥ १० ॥
 नको चोरटें जीवित । मज आतां येई वीट ॥
 आली जीवाची ओकारी । ज्ञाली मृत्युला तयारी ॥
 देवा तुहां नाहीं दोष । आमुचाच गुन्हा खास ॥
 आतां शेवटचें दान । इतुकें करा कीं स्वाधीन ॥
 जीव तुहां पायीं देह- । मातीसी या निःसंदेह ॥ १५ ॥
 पुढचीया कर्मदुःखा ॥ तुही निवारा व्हा सखा ॥
 तुही थोर मी हा दीन । गेलों रागानें लिहून ॥
 परी तैसें नाहीं काई ॥ मी हा नित्य तुमचे पायीं ॥

अनन्य शरण.

अल्पवर्णीं भक्तिशिक्षा । मारून घेतला फुका कां ॥
 आतां कसा असलों तरी । मानोनी घेणें पदरीं ॥ २० ॥

माझी लज्जा जातां । देवा दोष तुझावरता ॥
 कोण घोर ही हेलना । लावलीसे भक्तजना ॥
 साधुसोंग माझे नव्हे । सर्व तुमच्या नार्मी आहे ॥
 बघा विचार करोन । किती होतों तुझां मिउन ॥
 कोण्या पापकर्मीं पहा । नाहीं विसरलों मी तुझां ॥ २५ ॥
 होतां मनासीं दचका । रुष्ट होसी तूं तुष्ट कां ॥
 देवा मज दीना जाणा । करा त्रीदाची गर्जना ॥
 देवा भक्त रे मी भक्त । नको पाहूं वाताहत ॥
 नाहीं नाहीं कोणा भक्ता । तुका छाणे केला परता ॥
 कशा सांगूं लांबचें तें । मज तैसें घडलें होतें ॥ ३० ॥
 माझ्या भक्तीचे आरंभीं । चढविला मज दंभीं ॥
 दिसल्या नाना सिद्धी लोकां । माझ्या केलेसी कौतुका ॥
 तेव्हां मज आले बळ । पतकरिले भक्ति-खूल ॥
 तेव्हां होतासी जो सखा । आतां होसी कां पारखा ॥
 मग मज रस्ता दुजा । एक मृत्युचा दरवाजा ॥ ३५ ॥
 नाहीं उरलें दुजें स्थळ । दावाया हें मुख काळें ॥

धांवा.

संतीं वर्णियेले त्रीदा । जाणोनी मी पडलों नादा ॥
 मुढें उपहास होतां । काळीमा ये कोणा माथा ॥
 अंगीं आले होतें स्फुरण । जाई भक्तीचें उतरोन ॥
 त्रीद खोटें देसा ठसा । वठे जीवाला भरंवसा ॥ ४० ॥
 ऐशी न होवों द्या मात । त्रीद गाजवा क्षणांत ॥
 मी नाहीं प्रारब्ध-दास । दत्तभक्त छणती मस ॥
 गुरुआई कण्हतांना । जंरी पावेन मी मरणा ॥
 तरी माझे जीवीं देवा । जागा मिळेल अभावा ॥
 निरुपायें मरेन मी । परी तें जड तुमच्या नार्मी ॥ ४५ ॥

तुझांविण ही वाताहंते । आहे साक्षात् दिसत ॥
 भला बुरा उच्च-नीचा । मी हा तुमचे करणीचा ॥
 येईन तुमच्या आड । ऐसा माझा काय पाड ॥
 दत्ता दत्ता विचार करा । गुरु नीलकंठा सोवरा ॥
 पडला हो पडला । फांशी अडकला गळा ॥ ५० ॥
 हाय दुर्घर या संकटी । धांवा पावा जगजेठी ॥
 काय वर्णी माझीं दुःखें । जीवा झोंवलीं हीं विखें ॥
 जणुं गुर्जरांचे हें रडणे । तेवीं लोकांसवें मम हंसणे ॥
 पाहताना अंतर्यामीं । नाहीं उळास कोण्या कर्मीं ॥
 गुरुराया अत्रिवाळा । मज कैसें विसरलां ॥ ५५ ॥
 दुःखें जलोनी ही छाती । फुटतां तुमची काय कीर्ति ॥

अनुसूयेस प्रार्थना.

अनुसूये जननीये । या दीनाकडे आधीं ये ॥
 कोण गे तुजवीण कोण । माझी करी भागवण ॥
 अंग टाकीतां मी दुःखी । होशील तूं पुत्रशोकी ॥
 तुज बहु लेंक लेकी । तरी सर्वची सारखीं ॥ ६० ॥
 कोणीही एक मरतां । तुज घोर दुःख चित्ता ॥
 तुझ्या पायां समोर । दुःखें भरावें तव पोर ॥
 हें न तुझ्या महिमे शोभे । देव तुझ्या पुढें उभे ॥
 हो कां हिंडिस हिंपुटे । तरि मी थोरांचे कारटे ॥
 दंडतील कोणी लोके । ऐसें न घङ्गुं सके ॥ ६५ ॥
 मजकडुनि घडे जें जें । निभावून नेलें पाहिजे ॥
 येण्या माझ्या आड । नाहीं काळाचाही पाड ॥
 आहीं प्रारब्धापल्याड । शील अनुसूयेचे हाड ॥

श्रद्धावलं,

विरला महासाध्वी आई । तिच्या लेकी आमुच्या ताई ॥
एकाहूनी एक थोर । चंद्र दुर्वास दत्त पुत्र ॥ ७०
ते हे तीन भाऊ माझे । मज काय न्यून उपजे ॥
अत्रि अनसूया । बाप आई लेंकुराया ॥
अहो नवें मी अनाथ । त्रीद गाजेल क्षणांत ॥

धांवा-

आई वहिनी अनुसूये । अंबे त्वरा करी ये ये ॥
तुझे पोरं रडत पडले । नाना दुखीं दीनावले ॥ ७५ ॥
धैर्य उचलेन केवेर । शांतवोनी उगी कर ॥
अंबे धर्गी पदराआड । थाना लाव माझें तोड ॥
डोळीवाचे पाणी पूस । लावी हात उरा तोळूस ॥
मी हा लेंकरु अंग । जरों पोळले सर्वांग ॥
अन्तर्बाद्य जळुनी गेले । दुख्या पारावार न उरले ॥ ८० ॥
दीनंवाणी जीभ दांतीं । धरनी तुझी वाट चिंतीं ॥
दुजा कैवारी न कोणी । ये अधिक हुंदका ह्याणोनी ॥
तूं दुर्लक्ष करिसी कां । मी हा ठरेन पोरका ॥
पहा तुझ्या कुर्शीतून । माझें भक्तिपुत्रजनन ॥
ती ही महिमा बुडेल । मार्गे राखीले जे शील ॥ ८५ ॥
शोके शुष्क झालीं गात्रे । आई धांव आतां त्वरे ॥
बटकीच्या पोरापरी । मज कोणी न शोजारी ॥
ऐसे नको होऊ देऊ । काय मी तुला शिकवू ॥
दिला असे मी हंबरडा । पोराचा आईला ओढा ॥
चातकाचे परी वाट । पाहतसें मी उल्कंठ ॥ ९० ॥
रडतीं मी वनंवासांत । आतां धांवोनी ये तेथ ॥
अनुसूये आई । आई अनसूये येई ॥

अनन्य भक्ति.

चिंचेपरी नाहीं छाया । नाहीं आईपरी माया ॥
 ऐसी आहे साधारण । लोकीं व्यवहारीं ह्याण ॥
 आही आईपलीकडे । तुहांपार्यां झालों वेडे ॥ १५ ॥
 त्याची आतां लज्जा । तुहां राखणे गुहराजा ॥
 सर्वे टाकलेल्या नरा । दक्षु एकुलता सोईरा ॥
 उद्यासी ह्याणती अनाथ । तो हा हरिहर पतित ॥
 तुही नाथ ऐसा देवा । नामपोवाडा गर्जीवा ॥
 माझे लाड पुरवीते । तुही एक मातापिते ॥ ३६०० ॥

दुःखांत अनन्य शरण.

ऐसा कैसा केला भक्त । रात्रंदिस काढी रडत ॥
 काय देवा याच्या पुढे । तुमची ख्याति जगतीं रडे ॥
 ऐसा करंट अभागी । कशा निर्भिला सर्वांगीं ॥
 माझ्या दुदैवासी जोड । नाहीं कोठे रतिपाड ॥
 उच्चारितां ब्रीदावली । आहीं लाविली टकळी ॥ ५ ॥
 आतां आलों मी रंजीला । धांवा पावा अत्रिवाळा ॥
 मिळवा मातीशीं माती । तरी हें द्या ज्ञान हाती ॥
 मौनीस्वामी गेले गुरु । आतां कोणाची सेवा करूळ ॥
 माझ्या मर्नीचे तें करा । देवा दयेच्या सागरा ॥
 भडभडोनी ये रडें । ऐकवूं तें कोणापुढे ॥ १० ॥
 माझी रडण्याची जागा ॥ एक स्थळ तूं जिवलगा ॥
 काय वारंवार रडके । कवत करविसी निःशंके ॥
 त्वरें गर्जवा पोवाडा । माझा तुमचा लावा झेंडा ॥
 कोण तुहांविण त्राता । भार्यहीन नीलकंठा ॥
 चालीं वरें । आई कैवारी हो त्वरें ॥ १५ ॥
 नारीं कां तो त्वां पाहीला ॥

अगर्दोंच परक्यापरी । कसे वसतां नरहरी ॥
 अशी कांहो ही हेलना । तुहीं करवावी पतितांना ॥
 जे कां आपंगले पायी । त्यांस सौख्यच अक्षयी ॥
 ऐसे दणाणवा ब्रीद । संपवा ओरड घ्या दाद ॥ २० ॥
 रडावें मी क्षणोक्षणीं । अनीं शयनीं जनीं रानीं ॥
 दिसे उचित तुज हें कां । दत्तू तू ना भक्तसखा ॥
 दत्त नाम मर्नी ये कां । येई लाजेने हुंदका ॥
 वाटे ऐसा का निर्बळ । माझा अनुसूयेचा मूल ॥
 मज कैकांनी फसवीले । पहा अनसूये माऊले ॥ २५ ॥
 येऊन जाऊन तुझ्याकडे । पुन्हा तोड करून मी रडें ॥
 दुसरा तो जाऊं कोठें । कोण तुझ्याहूनी मोठें ॥

रडकथा.

सदा लागली ही रड । नेत्रा हृदया चडफड ॥
 आतां पापी वा वरवा । आहें तैसा पतकरावा ॥
 देव गुरो क्षमा करा । माझ्या मायाळु दातारा ॥ ३० ॥
 उदार अलोट दया । तुहां पोटीं दत्तात्रेया ॥
 जुरी करितों मी त्रागा । दोष देण्या काय जागा ॥
 चोहोंकडोनी गांजीतां । काय सुचे अल्प चित्ता ॥
 आजवरी परोपरी । विनविलें तुहां हरि ॥
 परि नाहींच कशी ती । मुळीं दाद आली चित्तीं ॥ ३५ ॥
 आतां भडकलों अफाट । जिता मेला दृतभक्त ॥
 भय वाटे फुटली छाती । ठेपे जबळी काळगती ॥
 कधीं धांवशी श्रीपती ॥ मेल्या सार्थकता काय ती ॥

जन्माच्य वीट, त्रागा.

इतुकीच तरी इच्छा । पुरवीं अनुसूयेच्या बच्या ॥
 संपे जरी बाकी देणे ॥ तरी एकच मागणे ॥ ४० ॥

माझा अंत करा आतां । नका ठेऊं पृथ्वीवरता ॥
 हाय हाय रे उदाशा । तुझ्या जन्माचा तमाशा ॥
 होवोनीयां दत्तदास । पूर्ण दुःखी ठरलास ॥
 अखेरीला प्रारब्धानें । घात केला उघडपणे ॥
 दत्त राहीला बाजूस । तुझ्या गळां पडतां फळस ॥ ४५ ॥
 भक्तसंकर्टीं धांवणारा । जगा पालिकडचा हा खरा ॥
 खूप ठसली ही गोष्ट । भक्ति करोनी हृदयांत ॥
 शीघ्र माझी मान कापा । भीक द्या ही मायबापा ॥
 नको नको हें जीवित । माझें मन ना लागत ॥
 मज कांही नलगे गोड । पळ जगणे वाटे जड ॥ ५० ॥
 एक ना प्रीतीची जागा । पुरे जन्म हा वावगा ॥
 चोहेंकडुनी हताश । जिंये कटी पुरे खास ॥
 सेवाहेतूची पूर्तता । झाली जाळोनी जीव जिता ॥
 झाली तुमच्या कराराची । आज सोडवणूक साची ॥
 मजकडची पावती । द्या ही खदस्तुर लिखिती ॥ ५५ ॥
 नाहीं उरलें घेणे देणे । भरून पावलें पूर्णपणे ॥
 शोभे जौ कां उच्च कुला । दिला शतपट मोबदला ॥
 जिंये विश्वास ठेवला । तिथेंच पूर्ण घात झाला ॥
 झाला विश्वांत डांगोरा । तुझा दत्त प्रभुवरा ॥
 भली केली रे कींव । पाहोनी हा दीन जीव ॥ ६० ॥
 किति जाच झाला वरे । पहा अंतरीं विचारे ॥
 तुझ्यासाठीं आलों रडत । लोटला दुःखानलीं उलट ॥
 वर्मीं भिनल्या दुःखावरी । दिली डागणी हैं जोहरी ॥
 तडफडत पडलों आतां । दीन अईवापापरता ॥
 मागतां सुखाची भीक । दाता देई सुखीं वीख ॥ ६५ ॥
 लीला । लावूं दोष कां तुझाला ॥

दर्शनोत्कंठा.

दत्तनाम ज्याचे सुखीं । तो हा व्हावा ऐसा दुःखी ॥
 हाय दैवा रे करंच्या । ऐसे देसी माझ्या वांच्या ॥
 मायलेक या धांवोन । माझे चालवा जीवन ॥
 दोधे जण वरोबर । या या डोल्यांचे समोर ॥ ७० ॥
 माझे फिटतील पांग । तुझां पाहतां सर्वांग ॥
 माय वाप तीन पोरे । येतां डोल्यांच्या सामोरे ॥
 माझे फिटले देणे । खरीं झालीं संत वचते ॥
 पांच जणांचा हा मेळा । कर्धीं पडे माझे डोळां ॥
 पांच जण वरोबर । या हो व्या माझा कैवार ॥ ७५ ॥
 एकमेक एकजुटी । या या नीलकंठासाठीं ॥
 बघतां पांचांचा मेळ । माझे डोळे हे निवतील ॥

तत्त्व.

कोण मनाची ही हांव । कल्पी बळे दुःखभाव ॥
 पडे सुटकेचे चिंतेत । सुख मानी होतां मुक्त ॥
 आधीं दुःख कल्पावें कां । मग इच्छावें कां सुखा ॥ ८० ॥
 एवंच त्या दुःखावीणे । सुख नाहीं नाहीं होणे ॥
 ऐसे ऐहिकांचे सुख । भ्रममय मूळीं वीख ॥
 ऐसा कल्पना हिशेब । त्यांत सर्वेची गरीब ॥
 तयांतच नंबर देती । उच्च नीच मिरवीती ॥
 खरा सुखी पाहतानां । जो न येवों दै कल्पना ॥ ८५ ॥
 सुख म्हणजे दुःखभाव । दुःखकल्पना हा जिव ॥
 मग ठरला सिद्धांत । कोणी सुखी न जीवंत ॥
 ज्याने आधीं मरुन जावें । एक त्याने सुखी व्हावें ॥
 वाकीच्यांची फसवाफसवी । सुख मानीती मायावी ॥

किति पुण्य केले तरी । पाप जाणावें अंतरी ॥ १० ॥
 पाप तेही त्याच मोले । गणिताती संत भले ॥
 ड्यास जाणीव जाहली । अहंवृत्ति ती छेदीली ॥
 आपपर सुखदुःख । मेल्या कल्पना अनेक ॥
 साक्षी भासरूप झाला । अवघा एकच राहिला ॥
 वरी धरी कांहीं वृत्ति । लोक-उपकारा साठी ॥ १५ ॥
 उपकारापुरते त्याचें । जीवन तें जाणा साचें ॥
 बाकी जिवंत मेलेला । आंत डोळस वरि आंधला ॥

वैराग्य, मार्ग, व सिद्धि.

मूळ जिवच जरि खोटा । त्याचा कैंचा लाभ तोटा ॥
 माझ्या दैवा वरें झाले । माझीं सुटलीं बाइल मुले ॥
 विवंचनामूळे तुटलीं । माझी वाट सोपी झाली ॥ ३७०० ॥
 परि अहंकार चोर । करी शिरकाव सत्वर ॥
 याचें मूळ कळूं न घेतें । कळे न शिरे कोण्या वाटे ॥
 युक्तिहटानें गुलामा । रोखण्यासी गावें नामा ॥
 नाम घेणें ही जरि मोठी । चूक करा खिळ्यासाठीं ॥
 देघे लढोनी मरती । बाकी अविनाश वसु ती ॥ ५ ॥
 ऐसी मारामारी करणे । नव्हे तोडींचें सांगणे ॥
 पिशा मना होई पिसें । ××फाटोन जातसे ॥
 नाना अडचणी येती । कारण अवधी अडचण ती ॥
 असे तीही अडचण । सोय गैरसोय अडचण ॥
 अडचणीला अडचण । येते हें न अप्रमाण ॥ १० ॥
 खणोनियां महाशूर । तोच करी ह्य संब्हार ॥
 बाकी बहु येती रणी । पळती जीवासी घेवोनी ॥
 दुरुनीच हावभाव । करिती दांभिक ते राव ॥

कुणी तुच्छ मानताती । जें ने यांचे वापा हातीं ॥
 कुणी निरुपायें । वैसताती त्या शिवाये ॥ १५ ॥
 स्यांस सुळां कालांतरीं । हंरी स्वयें मदत करी ॥
 जिते देव संत जन । यांचे व्रतच कीं जाण ॥
 तळमळलेला दुःखी । शरण येतां करिती सुखी ॥
 संतांपरी देव नाहीं । वाकी अवधी माया ही ॥
 सदाचान्यांसी भेटावें । भावें बोलावें सेवावें ॥ २० ॥
 बोध ऐकावे वाचावे । सहज मन संस्कार पावे ॥
 श्वास दाष्टां थोडासा । सुटी कल्पना शतशा ॥
 ऐसी हट्टाची मदत । आहे वरीचशी अष्ट ॥
 परी कल्पनेला बोध । हा तर मार्ग उत्तम शोध ॥
 भावाने श्वाससाधन । साधी तो न साधारण ॥ २५ ॥
 गुरुसात्रिधर्या बैसोनी । श्वास साधावा युक्तींनी ॥
 बहु कष्टे अल्प कार्यी । आहे रस्ता हा जवळी ॥
 श्वास उदंड जों वाहे । तंव कल्पनाराज्य हें ॥
 मन विवेकीं गढवितां । आपें होय श्वास कमता ॥
 पांपकल्पना अंतरे । अहंकार क्रमें सरे ॥ ३० ॥
 कल्पनेचा भ्रम । सिद्धि अधम अधम ॥
 सिद्धि सर्व दुःखमूल । तिला न येवों दे जवळ ॥
 जों जों नको ह्याणशी । रांड लागेल पाठीशीं ॥
 हवी हवी हा हव्यास । धरिसी तों पळे खास ॥
 ऐशी रांड ती कपटी । महा चावट कारटी ॥ ३५ ॥
 तुशी तुला लखलाभ । होवो जा मारीत बोंध ॥
 मज गरिबा त्यांचे काम । नाहीं विकताची शरम ॥
 सिद्धि परमार्थधातक । मज नको तिचें मुख ॥

दुंद्वीं शरणाचा भाव । बाकी सर्वाचा अभाव ॥
हेच अल्प द्यावें मज । माझी भागली गरज ॥ ४० ॥

सिद्धि.

ठेवा देहीं वा अन्यत्र । कुठेही हा विश्वभर ॥
भक्ति जेवी गरती नार । सिद्धि बाजारीं बसणार ॥
आर्धीं मोही नको झाणतां । मग निसटे ये ये झाणतां ॥
हें तर दांडगें घबाड । विन परमार्था आड ॥
जो त्रागयानें देवा धरी । त्याची कसोटी ही करी ॥ ४५ ॥
सुखामिष दावोनियां । पाहे कसोटी निश्चया ॥
तिथें जो कांटिके । त्याचे दास कोटी तुके ॥

ताटस्थ्य.

देहीं प्रारब्ध भोगावें । साक्षी शांत आपुण व्हावें ॥
बरी बुरी इच्छा न धरीं । मूत संकल्पविकल्पावरी ॥
होई सर्वही सहज । प्रयत्नाचें नाहीं काज ॥ ५० ॥
हटें वैस स्वस्थचिन्त । पहा घडे तीं गम्मत ॥
सुखदुःखातीत मौज । वघ विश्वाचें हें चोज ॥

तत्त्व.

आंत ती स्थिति । वरीं भजन गात्रांती ॥
ध्यासीं भजन धरीतां । दत्त ध्यासाच्या खालता ॥
अणू रेणू परिमाणू । कल्पनेचे आंत जाणू ॥ ५५ ॥
अखंड अचळ एक । मूलाधार हें कौतुक ॥
त्याचेच जे बुडबुडे । तेच तुही जीव रोकडे ॥
सूक्ष्म वायुरुपी कल्पना । गती पुढे जड तें नाना ॥

सहूरुदर्शनोक्तंठा.

श्लणानुतापें ये रहें । हातुन साधन न घडे ॥
वृत्ति न जडे साधनी । कोणा रहूं कर्मकहाणी ॥ ६० ॥

सुखाशेचें भजन होई । ओळखीना ताई आई ॥
 गाढव व ब्रह्मचारी । फिरतों मी पृथ्वीवरी ॥
 कोणा ओळखावा संत । सर्व मजपरी दिसत ॥
 कोण करी सोडवणूक । अवघे भासती दांभिक ॥
 घोड्यावरी निश्चय भाव । वसे न दिसे तो देव ॥ ६५ ॥
 जिते गुरु मरुनी गेले । जेथे मन होते जडले ॥
 खरें खोटें कैसे छाणा । शरण झालों गुरुजना ॥
 त्यांनीं लौकरच सोडिले । आहां येथे हो एकले ॥
 काय करावी करणी । दिशा न दिसे प्रयत्नीं ॥
 आतां गुरुवरी भार । जो कां आंत व बाहेर ॥ ७० ॥
 ढोळां दिसत होता नर । तितुकाच गेला दूर ॥
 आहे जवळी कोंडला । ऐसे मानूं या क्षणाला ॥
 द्वाणूं त्याचीच प्रतीत । स्फूर्ति जी या मर्नी येत ॥
 घडे जें तें तो घडवी । आही व्यर्थची मानवी ॥
 याप घडो घडो पुण्य । हें सोंपविंगे कठिण नोय ॥ ७५ ॥
 सुख ही कचित् कर्ल । अर्पण हो तुझां गुस ॥
 पूरी दुःख येतां वाटे । गुरु नीच तुही मोठे ॥
 मी हा सुखाशें बद्ध । काय कार्मी विवेक शब्द ॥
 ऐशी जाहलीसे गवि । कुंठित ही थकली माति ॥
 आहे प्रत्यक्षाची गरज । तुझां संगतीचें काज ॥ ८० ॥
 किंवा कांहीं अनुग्रह । करा विशिष्टसा गुहा ॥
 जेंगे होय एकाकार । उरुनी द्वैत सेवाधार ॥

अहंकारच्छेदार्थ प्रार्थना.

कळूं आली खरी गोष्ट । परि काय पुढे गत ॥
 राहूं कां असा तीळतीळ । सदा तुटत विवहळ ॥
 पापें करावीं शक्य तीं । रडत बसावें दुःश्रितीं ॥ ८५ ॥

कांहीं अजब माझें करुन । कां न मारा अहंपण ॥
 जरी तोच हा प्रयत्न । तरी जातसे कठिण ॥
 एकदम खून करा । नाहीं लावावें उशीरा ॥
 मृत्युयातना बहुकाळ । कोण साही खाटिक खळ ॥
 दुखें ती हीं जाळिचाती । ऐशी विपरीत ही गति ॥ १० ॥
 अहंभाव तरी हटवा । किंवा इहसुखीं सुखवा ॥
 कोणतेही करा । परि सद्यः प्रकार न वरा ॥
 मज सगुणच वरवें । थोर निर्गुण न भाववे ॥
 तीं तर महंतांचीं कामे । काय करावीं अधमे ॥

करुणाभाक.

आजचा हा शुद्ध भाव । ऐका देवा ठरा देव ॥ १५ ॥
 त्याचसाठीं तनुमनधन । गत सद्य सर्वार्पण ॥
 वाणी शिव्याशाप । पुण्य सर्वार्पण पाप ॥
 एवंच थोडे सांगणे । करणे तें लौकर करणे ॥
 मज धीर धरवेना । न सोसती यातना ॥
 देवा धांवा देवा धांवा । मज दीनार्ते सोडवा ॥ ३८०० ॥
 होणे न होणे साधन । हेही तुमच्या स्वाधीन ॥
 आहीं सुखापरते जिते । दुःखीं × × च कांपते ॥
 कैसा जरी शिष्य झाला । तो पाहिजेती राखीला ॥
 बरे बुरे पदरीं येतां । ऐसा विश्वास बहु संतां ॥
 तो न्यां दुरून ऐकोन । भावें धरिले चरण ॥ ५ ॥
 सर्व सत्ता तुमचे हातीं । सगुण निर्गुण अवधी ती ॥
 सत्ताधीश होवोनीयां । जरी आम्ही गेलों वायां ॥
 तरी खरा दोष कोणा- । वरतांविचार मर्नां आणा ॥
 माझें कशा शिकविणे । व्हावें तुज त्रिशूलपाणे ॥
 तूं कां उणसा कुशल । मी कां तुजहूनी प्रबळ ॥ १० ॥

परी दुःख-उमाळीने । केलीं दोन भिक्षावचने ॥
 मी हा लाडका लाडका । नका पाहूं हो परका ॥
 जरि नसले गुणसंपन्न । तरी लेंकरुं आहें न ॥
 आईबापा सर्व मुले । प्रिय शहाणे वा खुले ॥
 त्यास झाणती आईबाप । बाकीचे ते काळे सर्व ॥ १५ ॥
 हाय हाय काय करुं । निरुपाय झाला गुरु ॥
 कळले तरी ठसेना । उलट वृत्ति उठती नाना ॥
 झाले शब्दाचा शहाणा । फसविण्या भाविकांनां ॥
 हाय हाय हाय हाय । देवा झाला निरुपाय ॥
 प्रारब्धाचा गुलाम मी । बोंबलतों तुझ्या नार्मी ॥ २० ॥
 दयासागर हें ब्रीद । ठरवा घ्या माझी दाद ॥

अनन्यशरण.

तुझे हातीं माझी मान । आहे सर्वस्वी स्वाधीन ॥
 देव सर्वीं भरला । काय भीति त्याचे मुला ॥
 जणूं वालविधवांचा । तैसा जन्म काढायाचा ॥
 दुःख न झालें कां देवा । लिहितां हें माझ्या दैवा ॥ २५ ॥
 प्राणघाइ ही आकंठ । ठेपे मेला नीलकंठ ॥
 पापराशी वा वरें तें । मागूं कोणा तुझांपरतें ॥
 तुझी एकच आधार । मज मागण्यासी थार ॥
 दुजा कोण मज पुसे । कनवाळू तुझांसरसे ॥
 कोण तुझांहून श्रेष्ठ । ब्रह्मा विष्णु नीलकंठ ॥ ३० ॥
 हे दासच नामाचे । माझ्या दत्तात्रेय बापाचे ॥
 तुझी ऐकोनी महिमा । धीर येई या अधमा ॥
 भक्त-कार्य-कल्पद्रुम । पुत्र तुझा ज्याचे नाम ॥
 चंद्रुवर्गासाच्या भावा । पाहे पाहे आपुले नांवा ॥
 अत्रि-अनुसूयेचा तनय । तो हा माझा दत्तात्रेय ॥ ३५ ॥

मूर्तिमंत दुःखपुतला । देवा केंवि घडवूं सकलां ॥
नाहीं एक इहसुखा । साठीं वा पार लोकिका ॥
केवळ दुःखासी बळी । कैसी निवड ही केली ॥
आई अनुसूये देवी । न हो राक्षसी मायावी ॥
देवा दत्तात्रेया धांवा । करा कीर्त अपुले नांवा ॥ ४० ॥
सोडवा या दुःखांतून । तुझां जड ना प्रयत्न ॥
कौणापुढे विचकूं दांत । एक इविरेवी मज दत्त ॥
मी हा सर्वाशीं अज्ञान । माझी समजूत द्या करून ॥

हृष्ट.

लेकुराचें चोज, आईपरि दत्त । पुरुनी समजूत, काढ माझी ॥
धरिला मी हृष्ट, तुज माडलीसी । तूं गे दयाराशी, ममतालू ॥ ४५ ॥
बरा बुरा हृष्ट, मायच पुरवी । वांकुडे न लावी, कांहीं केवहां ॥
सर्व शक्तिमान, आई मजहाता । लाभसी तूं दत्ता, दैवयोगे ॥

विनवणी.

कर्तुमकर्तुमा, अन्यथाकर्तुमा । साजेशी या नामा, महिमा कर ॥
एकाही तन्हेचा, नाहीं रे सुखांश । ऐसा कां उदास, निर्मिला हा ॥
चोर्हांकडे दुःख, पहावें तिकडे । हृदयाकाशकडे, तुटताती ॥ ५० ॥
मागतां मागतां, झालों लाजिरवाणा । मर्नीं उणा दुणा, अभाव ये ॥
इतुकें कां जड, झालें हें पामर । जो कां विश्वेश्वर, तोही थकला ॥
अखेरीची जागा, देवाचेच पाय । तिथे निरुपाय, घडवा कां ॥
तुम्हाआम्हांमध्यें, काय आड आले । जेणे विन्न केले, दृयोधाला ॥
कीं तुम्ही राजसा, समर्थ नवहत । कीं मी नसें भक्त, तेही बोला ॥ ५५ ॥
येवोनी जावोनी, कार्मी वा निष्काम । नेणुं धर्माधर्म, रडें तुझां ॥
काय या वरोनी, ठरते पहावे । जाणत्यामें देवें, भक्ताभक्त ॥

निर्मल भक्ति.

काष सांगूं फार । देवा धीर न क्षणभर ॥

आधीं धांवोनीयां ये रे । मज सांभाळ वा त्वरे ॥
 अरे सर्वांनीं टाकीला । आतां पाहिजे उचलीला ॥ ६० ॥
 तरि अनाथांचे नाथ । ठसाल या हृदयांत ॥
 सदा गळ्यावरी बर्ची । बाळगली तुझ्या भीतीची ॥
 नाहीं लालची मनास । भडकूऱ दिलें अफाट खास ॥
 मारु मारुनी आवरीलें । तुझ्या भर्तीसी लाविलें ॥
 त्याची पुढे उलट फेड । करितां तुझें दुष्ट हाड ॥ ६५ ॥
 परमार्थी दुराचारा । करी मातृगमनी खरा ॥
 परमार्थी दंभ । त्याची अति दुर्धर बोंब ॥
 तयाहुनी शुद्ध अभक्त । बरा मानावा जगांत ॥
 क्षणीं मना ये विश्वास । क्षणीं होतसे उदास ॥
 मी हा ऐसा रडत जगतां । तूं तो कशाचा मग दत्ता ॥ ७० ॥
 किंवा मेलों तळमळीत । तरी तूं कशाचा दत्त ॥
 काय तरी केलें ह्याणजे । साधीन मी इष्ट माझें ॥
 माझ्या दुबळ्याच्या हातां । काय सेवा उद्देशितां ॥

वकिलीपूर्वक प्रार्थना

म्हणा जरी नाहीं भक्त । कां न करावा दुःखी मुक्त ॥
 एकेक हें नवें नवें । रोज कांहीं तरि ओढवें ॥ ७५ ॥
 कोण वज्रहृदयी ऐसा । टिके त्या आघाता सरसा ॥
 ऐसा कारे अपराधी । ठरलों मी तुझ्या नार्दी ॥
 कीं मागतां सुखलेश । तुवां दुःखीं डागावेंस ॥
 हर हर दत्ता दत्ता । राग न करा पतिता ॥
 जरि ना जवळच्या जनीं । तरि दुःखित खरा कीं नी ॥ ८० ॥
 आलों असेन्ना दागांत न दुःखें हंवरडा फोडीत ॥
 केवळ उपकारकर्मी । दयानिधि ठराल नार्मी ॥
 एकामधीं दोन । हेतू सहज व्या साधोन ॥

जो कां दीनानाथ जगा । करणे हें त्याच्या भागा ॥
 दीन कष्टी अनाथ मी । तुम्हां भाग घेणे हा मी ॥ ८५ ॥
 दीनानाथ जिते असतां । दीन जळावा कां जिता ॥
 उदारांचे समोर । याचक राहावा आतुर ॥
 अमृताचे समोरच । जीवा व्हावा काळजाच ॥
 कल्पतरूचीये खालीं । आशाळांची व्हावी होळी ॥
 कामघेनूचीये कासे । पितां मरावे कां वत्से ॥ ९० ॥
 ऐसा विपरीत न्याय । माझे वांछ्या यावा काय ॥
 ऐसा कोण अपराध । केळा दुसऱ्याहुनी अशुद्ध ॥
 जेणे पातलों या दंडा । डोळा मुळींच न तुंबी उघडा ॥
 पापी तर मी हा खास । परी आहे भक्तिलेश ॥
 संसाराच्या झाल्या चिंध्या । घडल्या वारी त्या शरमिंद्या ॥ ९५
 वरी परमार्थाची बोव । प्रत्यक्ष दिसतसे दंभ ॥
 निवळून भोगाया दुःख । निर्मिला कां मी हा एक ॥
 हर हर माझ्या वापा । कोणा सांगूं या हृत्तापा ॥
 कोण कोण वाताहात । झाली दत्ता देई चित्त ॥
 साधुपणिंची पोकळ शेखी । फुका मिरविली मीं लोकीं ॥ ३९० ॥
 सर्वांन्याय क्षमा कर । पोटी घ्या हा गुन्हेगार ॥
 सुचलें तें केलें । पाहिजे त्वां संपादिलें ॥

अनाथता.

सुखे सोडीला संसार । तोही झाला अविचार ॥
 एका गुन्हासाठीं नाना । करणे आली पापरचना ॥
 आतां मजल फार झाली । प्रतिगति ती हातीं नुरली ॥ ५ ॥
 जरि तुज ती आवडे । तरी खुष मी जरि तें घडे ॥
 नाहीं तरी या सोंगाची । संपादणी करा साची ॥
 कांहीं करा देवा । परी दीना या सोडवा ॥

अनाश्रितपणे । इथवरी कटले जिणे ॥
 करुं जातां त्रागा । सहज पावळे संतसोंगा ॥ १० ॥
 एकावरी एक दुःखे । कंठकंठुन शरीर फिर्के ॥
 आतां निरुपाय झाला । धांवा पावा या दीनाला ॥
 दुःखावांचुन सेवा । घेतां न येत कां देवा ॥
 मूळ तर दुःखे त्रासून । तुझे सोधियले चरण ॥
 त्यांत सुद्धां जर दुःखे । देसी तर कोठे सुखे ॥ १५ ॥
 कांहीं न करितां विचार । वाढविळा दंभ भार ॥
 पुढे काय करुं । कोण्या आधारे सांवरुं ॥
 फार खोल पडलों पतर्नी । नाहीं सुदिशा तारणी ॥
 चोहोंकडोनी वाटोळे । झाले देवा दैवबळे ॥

निराशा.

नाहीं घेतला कैवार । ज्याने केला नामोज्ञार ॥ २० ॥
 ज्याने दिला पार्यां माथा । तो हा पडला पालथा ॥
 आला अभय मागाया । गेला विन्मुख भडकाया ॥
 गुरु केले धरिले संतां । गेलों देवालयां तीथां ॥
 परि प्रारब्धाचे आड । कुणाची न चालली धाड ॥
 हाय हाय करुं काय । कुठे देव दत्तात्रेय ॥ २५ ॥
 ज्याचे ऐकोनी चरित्र । केले आशे मी वेडे चार ॥
 त्यास कोण्या रीती गांठूं । ह्याणती ज्या दत्त विठू ॥
 पुढे काय सांगूं कोणा । होऊं अर्पण वा मरणा ॥
 तेही नाहीं स्वस्वाधीन । आत्महत्याही करवे न ॥

सहुरुस प्रार्थना.

दुक्षिणामूर्तिस्वामी । माझी हाक ऐका स्वामी ॥ ३० ॥
 जीव तिळतिळ तोळूनी । फिरुनी उपाशी अनवाणी ॥
 जरी आंतडे पिळले पोटीं । मार्गीं कंठिली मी गति ॥

तुम्हां सोधोनी काढिले । जें कां घडले तें केले ॥
 खाची पुढे ऐसी गति । हाय हाय फुटली छाती ॥
 घातकाची फांशीवेळीं । माझी री स्थिति सर्वकाळीं ॥ ३५ ॥
 सदा भ्यालेला उद्दिश्म । दुःखें सुखनिराशे खिन्न ॥
 गडबडली सर्व वृत्ति । झाली चालेनाशी मति ॥
 देवा माझा घात झाला । तारा अंगीकारीलेला ॥
 आतां एक न कथाया । झालें सर्वच भयाभया ॥
 चोहेंकडोनी द्या हात । माझें निवारा संकट ॥ ४० ॥
 अति कष्टी झालें बापा । शमवा या विरहतापा ॥
 आजवरी कांहीं एक । घड पाहिले न सुख ॥
 माझा उपहास तो तुमचा । गुरुशिष्यां ही वेदवाचा ॥
 आई ह्याणून पदरीं पडलीं । मनीं साधार हर्षलीं ॥
 घाला मज तुमच्या आड । पुढे कोणाचा काय पाड ॥ ४५ ॥
 हेलना ही बहु झाली । अपरंपार व्हावें वाली ॥
 गुरुदक्षणामूर्ते हो । करा अरेचा हा अहो ॥
 आज आलेली ही लाज । धुवून करा महाराज ॥
 नाहीं तुझापारीं न्यून । ऐसें विनवीतीं जाणून ॥
 ऐसा ऊर हा फोडोनी । कळे हो हानि दुणी ॥ ५० ॥
 परि ऐशा कंरुन रुपे । धांवा ऐकवीन नापें ॥
 नाहीं माझे स्वामी मेले । जिते आहेत साक्षीबळे ॥
 त्यांची सर्वांठारीं सत्ता । ऐसें विश्वासोन चित्ता ॥
 लिहीतीं ही तळमळ । विश्वासून पिताशील ॥
 जारि घडे अविश्वास । पुढे न सुचे लिहायास ॥ ५५ ॥
 पाहतां या विश्वासानें । लिहितों इतुके हे लिहिणे ॥
 'नस्तव । होईना दुजा उपाव ॥

जाणा पामर नीलकंठा । पोटीन्च्यासी घरा पोटा ॥
आतां पुढे कंठवेना । लाज शिष्याची गुरुंना ॥

दुर्बलता व पूजा.

माझी प्रकृति विघडली । दक्षिणा-मूर्ति माउली ॥ ६० ॥
अंगी वाटते कणकण । दाह होतो नाहीं चैन ॥
सिद्धि नव्हे दाहावीना । हृष्ट देहातें सोसेना ॥
कशा दिघला तो भंत्र । वरपांगीचा उपचार ॥
त्याची सिद्धि अन्यापार्शी । मज आली फोल राशी ॥
आईबापा व्या हो धूप । माझा शमवा हत्ताप ॥ ६५ ॥
रक्षकें तीं भक्षक होतां । कोण आधार दीनांपरता ॥
धूपापुढे नैवेद्यापाळी । माझें दुर्भाग्य व्या बळी ॥
मी हा आशीर्वादमुक्तु । इहाशा-बद्रसा शिशु ॥
नाहीं निष्काम मी संत । सेवा तर मुळिं न हेत ॥
तुमचिया आशीर्वादीं । होय सर्व सौख्यगर्दी ॥ ७० ॥
अशा आशेने हें मन । स्मरे तुमचे चरण ॥

रडकथा.

संत व्याणवेनी घेणे । आहे कठिण जीवपणे ॥
आलें तें माझ्या कपाळा । हात दैवा रे चांडाळा ॥
आहे सोपेंसे दर्शनीं । पुढे कठिण निभावणी ॥
जो कां असेल जातीचा । तोच विष हें पचवी बचा ॥ ७५ ॥
बाकीच्यांची तारांबळ । होई त्यांत मी दुर्बळ ॥
अनुसूयेच्या लाडक्या । धांवे जिवलगा प्रिय सख्या ॥
माझा तुझा उपहास । दोन नव्हत रे खास ॥
मोडतों मी तुझ्या नावें । खरें कथितों जीर्वेभावें ॥
माझा तडफडे प्राण । धांव तुज आईची आण ॥ ८० ॥

नित्य नवी एक रड । लागली हें सुकले तोंड ॥
कसा ढुळकन वधीनास । काय निष्टुर झालास ॥

रडकथा

कळते त्यापरी । तुज मानीतो नरहरी ॥
गुण दोष ऐसी मात्र । नको पाहू या भर्कीत ॥
मी हा अनाथ एकटा । धांवा अनाथांचे नाथा ॥ ८५ ॥
जन्मल्यासारखे । कांहीं भोग द्या कौतुके ॥
कोणी वांटेकरी नाहीं । सखासखी सांगायाही ॥
येईल तो मारा । पडे एकद्या पामरा ॥
जन्मा घातल्यासारखे । डोळां कांहीं दावा सुखे ॥
तुझी त्राते ऐसा भाव । धरिला त्याही नाहीं ठाव ॥ ९० ॥
रडे आपुल्याच ठिकाणीं । जर्नीं वर्नीं शय्यासर्नीं ॥
कठे कशाचाच न पत्ता । ऊर फुटून गेला परता ॥
होतां दुःखदाता एका । परिहारक नसावा कां ॥
घावावरी घाव । काय सोसूं मी मानव ॥
सख ढुळं पाहतां जवळ । तेंच होई दुःखमूळ ॥ ९५ ॥
ऐसा त्रागा मजवरी । देवा कां हो केला तरी ॥
सुखाशेचा मी हा जीव । झालों व्याकुळ खातां घाव ॥
ऐशा घोर प्रसंगांत । द्या या दुःखदग्धा हात ॥
गाईन तुझे पाय । मर्नीं कंटाळ्याशिवाय ॥
माझे मनोरथ पुरवा । कल्पतरु नांवा पावा ॥ ४००० ॥
अति ओंगळ या पापा । आणा दत्ता रंगारूपा ॥
आतां दयादृष्टि उघळा । रेघारूपा आणुन सोडा ॥
ज्यानें जन्मा घालावें । त्यानें पुढे निभावावें ॥
शक्तिमान असावें । त्यानीं पामरां रक्षावें ॥

अंत । मजवारी लोटला कल्पांत ॥ ५ ॥

देवा आकाश फाटले । पंचप्राण खंतावले ॥
 तुश्या लीलेचे हे जीव । तूंच केली पाहिजे कीव ॥
 हाय हाय हाय हाय । खोटाच कां दत्तात्रय ॥
 तळमळलेल्या नेदी हात । ऐसाच कां आहे दत्त ॥
 ज्यास सर्व ह्याणती आई । तो कां ऐसा निर्दय होई ॥ १० ॥
 मागूं न कोणाचें आहित । कसेहि करा माझें हित ॥
 माझी लज्जा राखां । मग करा सुचे जें कां ॥
 नरमांस हें कॉवळे । दर क्षणीं तडफड जळे ॥
 तरि न करावी कीव । ऐसा शोभतो कां देव ॥
 कीं देवच नाहीं कोणी । अवधें प्रारब्धची धणी ॥ १५ ॥
 तळमळतां नाहीं दाद । मग कशाचे गोविंद ॥
 काय सांगूं देवा । झालें वेडा मुकळें भावा ॥
 माहेर सासुर । अवधा तुमचाचि पद्र ॥
 काहीं केले तरी । तुश्यापाशींच निर्धारीं ॥
 कोण मज अन्य । एक तूंच सर्व धन्य ॥ २० ॥
 मारिशी तरी तूंच । सुखविशी तरी तूंच ॥
 नेत्रीं प्राण दांतीं तृण । वाट बघतीं क्षणोक्षण ॥
 परीपरी कळनी विनवपी । केली करुन दांतकणी ॥
 बोलुन चालुन अनाथ । पडलें परक्यांच्या हातांत ॥
 कोणी कैसे वागवोत । काय शब्द कोणावर्त ॥ २५ ॥
 स्वामी तुझी मरोनीयां । माझा जन्म झाला वायां ॥
 संपली रडण्याची जागा । माझ्या एकच जीवलगा ॥
 आतां या अश्रुपाताची । जर्गी हेलनाच साची ॥
 चोर्हांकहन बुडाला । कोण तारील ऐशाला ॥
 फसवोनी भी गरीब । काय कोण होय लाभ ॥ ३० ॥

दैव व देव.

प्रारब्ध हा शब्द खोटा । भोळ्या भाविकशा भक्ता ॥
 अभाव्यासी दैव । भोळ्या भाविकांसी देव ॥
 अभाव्या गाढवा प्रारब्ध । भक्तां देवापाशीं दाद ॥
 अहंजीवा दैव नाही । त्याचा प्रयत्नच पाही ॥
 अप्रयत्नीं पूर्ण । दासा सिद्धि त्या संपूर्ण ॥ ३५ ॥
 तेथे दैव वा देव । तोच दोन्ही एक भाव ॥
 एवंच प्रारब्धवाद । खोटा सर्वाशींच सिद्ध ॥
 आदलंडा मदलंडा । आहे प्रारब्धाचा खोडा ॥
 कर्तुमकर्तुमा । काय प्रारब्धाचा महिमा ॥
 अभावी दुर्बलांसी दैव । भक्तां देवची वैभव ॥ ४० ॥
 भक्त कोठेही न अडे । दैवतत्व खोटें घडे ॥
 आहे व्यवहारीं अभावी । गोष्ट नेतो तेथे दैवीं ॥
 अज्ञेय तें कारणकार्य । त्यास प्रारब्ध आशय ॥
 ह्यणताती अल्पज्ञानी । इच्छाशक्ति जाणे ज्ञानी ॥
 जाणत्याचा उघडा हिशेब । दावी इच्छीली ती बाब ॥ ४५ ॥
 ज्ञानदृष्टि दैव नाही । अज्ञानासी दैव गोई ॥
 भावें होई ज्ञान । तरि भाविकां दैव न ॥
 अज्ञानी तो अभावी । तरि अभावी बळी दैवीं ॥
 एवंच भक्तां देव । अभावी दुर्बलां दैव ॥
 दैव खोटें देव खरा । निज भक्तांचा सोईरा ॥ ५० ॥
 कल्पतरु इच्छा-शक्ति । करी दैवाची ती माती ॥
 प्रारब्धवादच खोटा । भजा दैव उठा उठा ॥

रडकथा.

परोपरी कहनी भक्ति, अखेरीला ही कां गति ॥
 जी असेल पतिक्रता, मुक्तवील या दुखिता ॥

स्वामी असतां जिवंत, आलों असतों रडत ॥ ५५ ॥
 निघतें वच तुमच्या मुखीं, उरलों असतों न दुःखी ॥
 स्वामी मेले ऐसा भाव, आज धरितो हा जीव ॥
 धिक्कार त्या मरणासी, माझें सौख्याचि गिळलेंसो ।
 आतां कोणापुढे जाऊं, कोण रडकथा गाऊं ॥
 अनाथाचा त्राता, कोण साखुसंतांपरता ॥ ६० ॥
 नाहीं मुर्लींच उल्हास, काय सेवा घडे अशास ॥
 वहू दिस रडतां रडतां, पडलों काळमुखीं आतां ॥
 पुढे जाहली निराशा, एका जन्मांची ही दशा ॥
 देवा ऐसें नका करूं, तारा दुःखित लेंकरूं ॥

निराशा.

पोटींच्याचे अवगुण; करुनी दाविशील गुण ॥ ६५ ॥
 तुला करणेंच पडे, आईचें तें मन वेडे ॥
 आई मी हा कोण, पाहें मर्नी तूं शोधून ॥
 कोणावरी विश्वासोन, त्यागिले म्यां भरले जन ॥
 होय खास मी सकाम, सुखाशेचाच गुलाम ॥
 परी तीही आशा कोणा,—वरी ठेविली मी अन्या ॥ ७० ॥
 नाहीं जुमानिले राजे, आर्जिविले चरण तुळे ॥
 नाहीं गेलों कोणा शरण, देवा संतां तुजबांचून ॥
 तुष्टां नाम मात्र भिन्न, खुषीनें भजलों मानेनोन ॥
 जे कां झालें दीनाहातीं, केले प्रेमें चरणांसाठीं ॥
 अखेरीस माझ्या वांछ्या, माझें पहिलें दुःखच य त्या ॥ ७५ ॥
 काय दोष बोलूं आली, चुप्प मरणाची पाळी ॥
 मज्जसाठीं एकहि सुख, पाशीं नवहतें कां शिळक ॥
 निवडोनी शेलकीं दुःखें, अडकविलीं माझ्या कांखे ॥
 येतां सौख्यार्थी याचक, झोळित दिलें आणिक दुःख ॥

लावितों कपाळा हात, काय शब्द तुङ्यावर्ते ॥ ८० ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्ते, जळे लेंकरुं हें जितें ॥
 जाणूनीयां मी सकाम, नका करुं कमी प्रेम ॥
 देवा दिसाना दिसाना, कोण वाची या लेखांनां ॥
 जाणुनीयां प्रेमें भाव, कोण लावील निभाव ॥
 वेढ्यापरी लिहित सुटतों, वाचो असेल समर्थ तो ॥ ८५ ॥
 जरी सामर्थ्यची खुटे, माझे संपले बोभाट ॥
 एके वाजू तुकाराम, मी हा दुजीला अधम ॥
 त्याच्या उलट माझी गति, माझी भक्ति कामापुरती ॥
 दुःख एकेक स्मरतां, दिसे मृत्यु एकच रस्ता ॥

आत्मापण.

तुझी दीनाचे तारण, मी हा ठरलोसे दीन ॥ ९० ॥
 कष्टे धांवत धांवत, आलों कुंपणापर्यंत ॥
 माझी संपली मजल, पुढे तुझीच दयाळ ॥
 देवभक्ति करुनी बुडला, ऐसा मीच हा पाहिला ॥

वकिळी.

नाजुक जिब्बाळे, काळिज पोळले, मन वेडावले, हाय हाय ॥
 कशासाठीं देवा, इतका कानाडोळा, केलासी या वेळा, अपंगासी ॥ ९५ ॥
 शुरण्याचा जन्म, माझे नार्वी लिहिला, कां हो एकठ्याला, मज दीना ॥
 मजलार्गी व्हावें, गुरुचरित्रही, खोटें हीही नाही, लहान गोष्ट ॥
 बहुतेकां पावसी, दत्तगुरु झणतां, मज प्राणहि देतां, ठाव नाही ॥

विनवणी.

असाल तसे या, ऐका विनवणी, दयेच्या चूरणी, धांव द्या हो ॥
 आजवरी रडतां, रडतां बुडालों, आतां नका काळो,-काळ लावू ॥ १०० ॥
 अशक्त आजारी, दुःखीत अंतरी, लाजे पोट भरी, परद्वारी ॥

नाहीं स्वभावही, मनमिळाऊसा, सहेना परदोषा, अल्पस्वल्प ॥
 अगणित घोर, दोष स्वयें करी, परगुणांचा करी, दोष मर्नी ॥
 परी देवराया, तु माय मी लेंक, घे हा आण भाक, मर्नी आतां ॥
 कसा झालीं तरी, लावालावणीचा, न कळा मातीचा, तुज मी हा ॥५॥
 तुज सांभाळणें, भाग या पासरा, बापा दिगंबरा, दीनानाथा ॥
 काय सांगु दुज्या, करावया भक्ति, माझीच जरी माती, होय रडता ॥
 लाज वाट जरी, तोंड काढायाही, दासर्धर्म पाही, मर्नी माझा ॥

अनन्य शरण.

पुत्रापरी पाळा मला, देवा दयाळा दयाळा ॥
 कांहीं वाइट नका करूं, सर्वी जपा जैसें लेकरूं ॥ १० ॥
 सर्व माझ्याच सारखे, जळोन तळमळतील दुःखें ॥
 तसें नका करूं देवा, पुरवा माझा शुद्ध हेवा ॥
 सर्वीचे हित करून, माझें वाढवा माहिमान ॥
 सर्वीचे इष्ट तें पुरवा, माझी विनंति एका देवा ॥
 इर्वीतिर्वीं मरतों खरा, मग कां न स्मरूं ईश्वरा ॥ १५ ॥
 होइल तें हिताहित, हीवो ईश-भजनांत ॥
 मायवापा कोपूं नका, दीन अनाथ अर्भका ॥
 • जळाला हो अभिमान, झालीं लहानाहूनी लहान ॥
 कशाचा हो अभिमान, गेलों दुःखाग्रीत जळून ॥
 आतां माझी लाज, तुझ्या पार्यी गुरुराज ॥ २० ॥
 सर्व वार्जूनीं पंगूला, तारा दावा करूनी लीला ॥
 नका क्षण स्वस्थ बसूं, मरतें पोटचें शिशु ॥
 कोणी कशापरी सुखी, मी हा सर्वस्वीच दुःखी ॥
 तुझ्याविण कोण आहे, मर्नीं विचारूनीं पाहें ॥

• आत्मनिंदा-

एक मी मरतां वायस, काय दुनिया पडे ओस ॥ २५ ॥
 मी एक मरतां भशक, काय थोर्डीं गेलीं लोके ॥

कां हो द्वडाना माझा, जीव माझ्या गुरुराजा ॥
काय जगोनी करायाचे, ऐशा दुःखी पापी नीचे ॥

ईश्वरावर भार.

ऐका देवाची दानत, देव कापिताती भक्त ॥
वाहवारे माझ्या हौशा, आत्रिअनुसूयेचे खाशा ॥ ३० ॥
बहु ज्ञाली फसवाफसवी, आतां लज्जा ती राखावी ॥
मर्नी वागिव कीं अक्षयी, माझी लाज तुश्या पायी ॥

निराशा.

आई आई करतां, गेला माझा प्राण, अजुनी तूं हुंकून,—ही न बघशी ॥
किती तरी आई, निष्ठुर तूं होशी, मज अनाथासी, फुकाफुकी ॥
रडत मी आलों, तुजपें माउले, मजवरिच ढोळे, बटारिले ॥ ३५ ॥
कोण आद्वां वश, येईल कशाला, कोण गरीबाला, विचारितो ॥

विनंति.

नाहीं भोगिलें इहसुख, नाहीं साधिला परलोक ॥
इहसुखाची ही बोंब, परलोक तो फारच लांब ॥
हाय हाय दत्त बापा, माझ्या विज्ञवा हत्तापा ॥
दुःखीं चित्त द्या हो माझ्या, गेलों जलुजलुनियां ॥ ४० ॥

अंतीं देवच तारण.

आधीं शिरच्छेद करून, मग मंदिलाचे दान ॥
काय त्याचा उपयोग, माझ्या अनसूये सांग ॥
जीव जातां मग अमृत, भाकर पडल्या दांत ॥
देवी अनसूये आई, आतां आधीं कर घाई ॥
नाहीं मराया फुरसत, तरी यम नेर्दल खचित ॥ ४५ ॥
मग तयार रहा रे, बाकी धंदे सोडा त्वरें ॥
नाहीं मरण्याची आवड, तरी काळ न घरी भीड ॥

जित्या जीवीं साधा हित, पुढे व्हाल रे फजित ॥
 देतां कृतकर्म झाडे, मग लागेल वांकुडे ॥
 देव भजा देव भजा, भावे दत्तदेव भजा ॥ ५० ॥
 सोय लावील पुढील, हाल होऊं न देईल ॥
 तोच एक तारणशाली, आदि—अंतीं भक्तवाली ॥
 करा सर्वांचे कल्याण, देवा शांतवा मम मन ॥
 देव सर्वत्र शक्तिमान, तेथें काय आहे न्यून ॥
 हातीं घरील तयाला, कोण करील वांकुडा डोळा ॥ ५५ ॥
 त्याचे गुणदोषभेद, कोणा बघण्याची ताकद ॥
 त्यासी करण्या अपाय, कोणाची ती व्याली माय ॥

अनुतापपूर्वक आर्जव.

मी हा आर्धींचा पापिष्ठ, आतां झालें योगभ्रष्ट ॥
 कोणा सांगूं फजितखोरी, दत्ता श्रीपादा नरहरी ॥
 जरी आहेसी दयाळ, कधीं कींव करशील ॥ ६० ॥
 जेरी आलें भवदुःखा, कधीं करशील सुटका ॥
 ऐसा दुःखाचा सोहळा, कसा पहावतो तुला ॥
 बापा झालें रे घायाळ, वाटे बरा नेवो काळ ॥
 अति पिसाळोन जातां, तुझी काय कीर्त ताता ॥
 किति ठराल निष्टुर, दुखबीतां ऐसें पोर ॥ ६५ ॥
 आतां माझ्या अखेरीला, घोर पडला हा घाला ॥
 हाय हाय देवराया, दुःखिताला करा दया ॥
 कांहींबाहीं करूनीयां, पाहें रंजवूं मना या ॥
 परि दुःखदग्धचीं तें, पुन्हा दुःखीं धांव घेतें ॥
 कांहीं केलया आवरेनी, माझा उपाय चालेना ॥ ७० ॥
 देवा मज द्या हो हात, बुडालों दुःखडोहांत ॥
 मी हा अनाथ अनाथ, धांवा पाहेन त्वरीत ॥

अनसूयेवर भार.

पडलों शरपंजरीं, द्याळा धांवाहो श्रीहरी ॥
 माझा हट्ट पुरवाया, आहे आई अनसूया ॥
 मी न लेंकरूं पारके, आईबापाविणे किके ॥ ७५ ॥
 ऐसा माझा भरंवसा, लोकांचाही करी खासा ॥
 होवो सर्वांचे कल्याण, मित्र किंवा रिपुजन ॥
 कोणा कांहीं नेदीं क्लेश, ठेवीं दयेचा कटाक्ष ॥
 मौनास्वामीच्या दैवता, येईं येईं माझ्या दत्ता ॥
 नाममंत्र जपतों मी, नाहीं अन्य कर्मी धर्मी ॥ ८० ॥
 तूंहीं जिती असतांनां, माझी होऊं नेदी दैना ॥
 तुझ्या पायीं माझा थार, नाहीं अन्या कोणावर ॥
 तुझ्याविण रडतांना, कोणा दाखवूं ती दैना ॥

अनसूयापातेस विनंति.

न्हाणूनी माखूनी, करीं काजळ तीट, उगा करीं नीट, समजोबोनी ॥
 अंगावरी घेईं, अंगाडे टोपरे, करूनीयां कडे, वरी घेईं ॥ ८५ ॥
 पाळणीं घालोनी, खेळणीं खेळीव, म्हणत हालीव, अं-गृही ॥
 उशांपायथ्याशीं, घेईं गे कानोसा, ऐकतां कीरेसा, शब्द उचलीं ॥

धांवा.

भांवावल्यापरी होई, धांव अनुसूये आई ॥
 खालें अन्न अंगि न लागे, दिसे सकळही वावरे ॥
 तुझ्याविशींही अभाव, धरूं पाहे माझा जीव ॥ ९० ॥
 कांहीं केल्याही करमेना, झालीं अधिवट दिवाणा ॥
 सोडुनी हातींचे काज, आर्धीं राखें माझी लाज ॥
 घेतलीस जोडुन भक्ति, बाल्यापासुनि माझे चिर्ती ॥
 तेव्हांपुनी संकटकाळीं, तुज ध्यात आलों माउली ॥

नाहीं अद्यापिही दाद, एकदांही घेसी खुद ॥ १५ ॥
 आतां न तोडीं हा जीव, कसें करुनी करीं कर्वि ॥
 कर एवढी सवड, आतां नको धरूं ओढ ॥
 ऐसा जिवंत मेलेला, राहूं कोणत्या स्थळाला ॥
 आई अमुनी तूं मी पोर, काढितों गे उपासमर ॥
 सोर्डीं एक दुग्धधार, मज सौख्य निरंतर ॥ ४२०० ॥
 काय माझें असे जंड, मुळीं तर मी हा माकड ॥
 आई धावें आई धावें, शरण मी जीवें भावें ॥
 कोणी येतील कां संत, तारावया हा दुःखित ॥
 नमस्कार सतकुळा, पावा संताच्या या मुळा ॥
 मैनस्वामी माझी आई, धांवा धांवा करा घाई ॥ ५ ॥
 तुझी माय मी लेंकरूं, नांते नका हें विसरूं ॥
 माझी ज्ञाली धूळधाण, आई न होई कठीण ॥
 मेलों मिळालों धुळाला, आई राखें गे सत्त्वाला ॥
 छाति दुःखें चैन नाहीं, आई कर कांडीबाहीं ॥
 योर्डीं घेवोनी दे नीज, बाळघुटी घालीं मज ॥ १० ॥

निशेप.

तुटली आयुष्यरक्षणी, आतां कां भाङ्ग कोणाशीं ॥
 ज्ञाडाखालील ही वस्ती, सुटे जैशीं चित्रें भिती ॥
 आहो ठारींच विरलों निज ठारीं ठाम ज्ञाळों ॥
 गेली बुद्धीची तलता, आली सर्वीगों क्षीणता ॥
 आतां सर्वी नमस्कार, आही सुधारितों घर ॥ १५ ॥
 होतों तुमच्या शेजारा, गुणदोष माफ करा ॥

धांवा,

माझी तळभळ पाहोनी, कोणी याळ कां धांवोनी ॥
 आली छातीही भरोनी, धावें अनसूये भवानी ॥

दम घेववेना मज, धाड दत्त भाईराज ॥
 काय सांगूं उघडोन, आहे तुज अन्तर्ज्ञान ॥ २० ॥
 लाज वाटते सांगाया, आहे माहीत तव पायां ॥
 ठारीं आकळल्या वृत्ती, तुरे बरीबुरी स्फुरीं ॥

निरभिलाष, परहितार्थ विनंति.

कामासाठीं माझी सेवा, ऐसे समजूं नका देवा ॥
 कायें आहेत तीं खरीं, त्यासाठीं न सेवा धरीं ॥
 काय करूं न सुटे आशा, म्हणुनी मागतों नित्यशा ॥ २५ ॥
 परीं सेवेचा मोबदला, नको हेतूच्या पूर्तीला ॥
 जो क्रां होईल सेवाधर्म, नित्य समजा तो निष्काम ॥
 आही भोगीतों सायास, देवा तुज नाहीं दोष ॥
 माझें भोगीले मी कर्म, तुझें काय त्यांत वर्म ॥
 आझी अनाथ अनाथ, कनिष्ठाहुनि कनिष्ठ ॥ ३० ॥
 तुला करितां नमस्कार, काय तुला उपकार ॥
 आपुलीये हितासाठीं, पार्यो घातली मी मिठी ॥
 कोणालाही केव्हां दुःख, नसो एवढी या भीक ॥
 माझ्यासारखेच सर्व, दुःखभीरु साश जीव ॥
 जें जें घडेल तें तें घडो, तुझ्यापारीं प्रेम वाढो ॥ ३५ ॥

तत्त्व.

मी हा कल्पनेचा जीव, तूं तर निर्विकल्पभाव ॥
 तुझी माझी एकी, नाहीं जंव मी हा वाकी ॥
 माझा मृत्यु होतां, तुझी भेट ती तत्त्वता ॥

तत्त्वज्ञान.

बरें झालें दुःखी झालों, हरिभजनीं लागलों ॥
 सर्वश्रेष्ठ दुःखीजन, सुख रौरव नर्के जाण ॥ ४० ॥

सुखापुढे दुःख खास, दुःखीं जोर वैराग्यास ॥
 सरे कल्पना वैराग्यीं, ऊत येई सुखभाग्यीं ॥
 वासना हैं दुःखमूळ, तुट्टां सौख्याचि निवळ ॥
 सुख ह्याणजे दुःखाभाव, दुःख कल्पना-स्वभाव ॥
 जो कां कल्पनीं असून, कल्पनादुःखा रडेना ॥ ४५ ॥
 तोच जिवन्मुक्त शांत, संकल्पाविकल्पारहित ॥
 असोनी नाहींसा, बघे तनुदैवतमाशा ॥
 मन ह्याणजेच कल्पना, पुढे अहंकार नाना ॥
 मग पोट पाठीं लागे, देहसंगाचीया योंगे ॥
 कर्मेद्रियें ज्ञानेद्रियें, जोर घेती सहज स्वयें ॥ ५० ॥
 इतुक्या सर्वाचीं बीजें, मूळ मनीं कल्पना जे ॥
 मूळ मनचि निर्गुण, मनीं गति ती सगुण ॥
 गति ह्याणजे कल्पना, तिच्या दोन जाती जाणा ॥
 जिचा निर्गुण पर्यवसाय, तीतें सुकर्म ह्याणूं या ॥
 जिची पुढे सगुणिं मजल, तीच पाप अवखळ ॥ ५५ ॥
 जैशी धरितो कल्पना, तैशी करी कर्म नाना ॥
 पापकर्मीं परिणामाशा, पुण्यकर्मीं ते न सहसा ॥
 अदलंड मदलंड तो, पुण्ये सकाम करितो ॥
 पापे आचरी सकाम, तो भी अधमाहुनी अधम ॥
 कल्पना मारप्यासाठीं, निष्काम पुण्याची आटी ॥ ६० ॥
 गाढव ते एकदम, भक्ती निष्काम निष्काम ॥
 निष्काम निर्गुण बोल, बोलूं नये उथळ उथळ ॥
 आंत कॉदावे निर्गुण, बाहा राखावे सगुण ॥
 देहभानावरी वागे, आसी कानू हाच लागे ॥
 न मानी तो गाढव, × × × × × × || ६५ ॥
 वरी सगुण दावावे, तें ही शुद्ध प्रेमभावे ॥

सगुणाचे विणें, कोणी पाहिलीं निर्गुणें ॥
 सगुणीं दाविती ढोंग, तेही मांगच हो मांग ॥
 जित्या जीवा सगुणाविण, नाहीं निभावच जाण ॥
 जिथे देहभान नाहीं, मनीं कल्पनाच नाहीं ॥ ७० ॥
 वोच शांत जीवन्मुक्त, कर्म करित वा न करित ॥
 कर्म करितां सगुण निष्काम, तेच शांति निर्गुण ठाम ॥

(या ठिकार्णीं विचारवेग काव्याच्या भंड गतीला दुःसह ज्ञात्यामुळे कवीने गद्याचाच आश्रय करून पुढील विचार गद्यांतच लिहिले आहेत.) निष्काम कर्म द्व्यजन्त्र सगुण निर्गुण; सगुण दिसप्यांत, व निर्गुण असप्यांतले भाग आहेत. दिसप्यांतले द्व्यजेन्त्र ते लोकांसाठीं होत; व असप्यांतले द्व्यजेन्त्र कोणासाठींच नव्हत द्व्यणा, किंवा स्वतः—साठीं द्व्यणा, किंवा सर्वीसाठीं द्व्यणा. वाकी कर्मवांचून निष्कर्म होणे नाहीं, द्व्यजेन्त्र सगुणावांचून निर्गुण अनुभेद नाहीं. आपण अहंकारी जीविरुपे वागत ओहां तर अवांतर जीवांचा हितविचार आपणास पाहिजेच. देहवृत्तीवर वागणाराने सगुणच राखिले पाहिजे, व ते खन्या ऐमाने, द्व्यजे त्यापासून वाकी अज्ञांस उदाहरण होऊन मार्ग लागतो, व आपले अनहित नच होतां—कारण निष्कामबुद्धि—हितच होते. दंभाने सगुण करून फारसा फायदा नाहीं. परंतु दंभाने निर्गुणी दिसणे मुर्दीच घातुक. एवंच दंभ द्व्यजे दिसाऊपणा, द्व्यजेन्त्र खोटेपणा, चोहांकडे घातुक. चुकीने परंतु खन्या भावाने जित्या अहंकाव्यास सगुणास लाथ व निर्गुणाची ओढ असा मार्ग लागता तर ठिकार्णीं पौचणे तर शक्य नाहीं; पण उलट त्यास व मार्ग लावून देणारास—व देणारासच विशेषतः—जीवरीत्या दुष्कळे भोगार्वी लागतात. अर्थात् भाव अहि तर काळांतराने खरे मार्गाचा संस्कार मिळेल; परंतु तेथपावेतों जीवांशास दुःखें भागार्वी लागतील. एवंच भावान आढ-मार्ग धरण्यापेक्षां भावाने सरळ निष्काम सगुणमार्ग द्व्यजे कर्मवरून निष्कामांत जाण्याचा मार्ग धरावा हेच उचित.

पूर्वी अनेक वेळ आळी हेच व असेच लिहिले आहे. परंतु कर्मगतीने आळा मध्यंतरी दुराशावद्ध झालो, व परिणामी दुःखदोर्ही पडलो. दुःखासारखे अंजन नाही. (बाधासारखे अमृत नाहा=गुरुपेदशासारखे अमृत नाही.) तें आळांस विचार करून उलटगति धरावयास लावून शुद्धीवर आणिले. तो प्रवास हा आज लिहीत आहे. दुःखाने ईश्वर सुचला, ईश्वराशनेच विवेक, व स्वतःच मनाचे व सर्वांचच analysis (पृथक्करण) सुचल, तें असें:-

दुःख ह्याणजेच कल्पनेचे गतीला विरोध, (भ्रामक) सुख ह्याणजे कल्पनाऽभाव. भ्रामक निर्बाध चालणे. (खरे) सुख ह्याणजे दुःखाभाव ह्याणजे कल्पनाऽभाव. भ्रामक सुख भंगल्यावांचून राहत नाही. ह्याणजे त्यास चालू टेवण्यास निर्बाध कल्पना पाहिजे. निर्बाध कल्पना सदा असू शकत नाहां. (मृत्यु, रोग, निराशा, दुःख, वैराग्य पदा.) सबव त्याचा हाव वाढवावी लागते. वाढविणार किंती ! पुरली नाहीच की दुःखच; व हाव असतां तरी सुख कुठे असते ? गतहाव, तीत सुख सद्य भोगणे कठीण, सद्यहाव ह्याणजे पुढील हाव घरून निराशा झाली नाही तो सुखाचा भ्रम मानणे, व खरे सद्य तर सांपडतच नाही; कारण सद्य सांपडण्यास मन थांबले पाहिजे. तें तर कर्धांच गति साडीत नाही. असो; तेव्हां हाव वाढविण्यांतीचे सुख नाही, व हावेवांचून भ्रामक (काल्पनिक) सुखच नाही. ह्याणजे तें विनहाव ह्याणजे मिथ्र ह्याणजे ' सद्य ' दर्शक होत नाही, ह्याणजेच शांतिसुख होत नाही. तेव्हां हावेत सुख नाही. शांतीत सुख आहेसे वाटते. मन थांबल्यावांचून शांति नाही. ह्याणजे कल्पना थांबल्यावांचून शांति नाही. तेव्हां कल्पना थांबविण्यापावेतो मजल आली.)

विलाप.

ज्याचे प्रेम दृत्तावर्ती, त्याची ही की वाताहत ॥

मी हा पापिष्ठ निःसीम, अधमाहुनी अधम ॥

कुलवंता दृत्तदेवा, राखी राखा आपुत्या नांवा ॥ ७५ ॥

आग लागो माझ्या तोंडा, तुज निर्दिले धडाडा ॥

दृत्ता अनसूयापुत्रा, येई उदारा दातारा ॥

मी हा थोर अपराधी, तरी पायांचा संबंधी ॥
 चोहांकङ्गुनी मी दुःखी, माझी उतरली शेखी ॥
 जरी शिक्षाही करणे, करावी जीवाप्रमाणे ॥ ८० ॥
 देवा क्षमेच्या दरबारी, शिक्षा नाहीं रे साजिरी ॥
 दीनदयाळ जाणोनी, आलों दीन मी धांवोनी ॥
 अडीअडचणकाळी, कामा येशिल चंद्रमौळी ॥
 होता भरंवसा मनांत, त्याची झाली फसगत ॥
 पडोनीयां चरणावर्ते, झालों निर्माल्य जगांत ॥ ८५ ॥
 दीनदयाळ देवाने, चरारां कापिलीं दीने ॥
 मी कां तुझांवर आलों, भितां पावलीं पावलो ॥
 नाहीं तुझां मी परका, दोष मनीं आणूं नका ॥
 झुरतां पडलीं गे घरे, गात्रीं त्राण हृदया नुरे ॥
 वर्नीं तरी जावे रडावे, वाटे कस्सुन तुझ्या नावे ॥ ९० ॥
 मग तरी येशी, कळवळा करोन । माउले ऐकोन, रडे माझें ॥
 विलाप करात, हिंडेन रानेवने । अनसूये जनने, तुझ्या नावे ॥
 करीन जीवाचा, त्रागा नानापरी । ऐशी हो शरीरी, शक्ति नाहीं ॥
 हाय दैवा माझ्या, केवि रे सर्वांगीं । बुडविसी अभागी, नीलकंठा ॥

धांवा.

दृत्ता व्हाहो सोडवण, पाहुनी हा दुःखीजन ॥ ९५ ॥
 वेडा वांकुडा न बघा, दृत्ता धांवा हो जिवलगा ॥
 दुःखितांचा तूं विसावा, आलों जाणोनीयां भावा ॥
 नको करूं रे निराश, इच्छादान दे दीनास ॥
 कांहींही मागों मी दीन, काय तुझां घरीं न्यून ॥
 सर्व सौख्ये पायांपाशीं, पाणी भस्ती जिवानिशीं ॥ ४३०० ॥
 ऐजा सर्व शक्तिमाना,—कडे सांगितली दैना ॥
 नां दाद, कोणपरि ही अंदाधुंद ॥

पामर मी निराधार, आलों सोधित तुझे दार ॥
 कालकालबुन ये रडें, दत्ता पोळले आंतरें ॥
 देह देई जीवदान, लागेल रे थोर पुण्य ॥ ५ ॥
 पीडितासी करी मुक्त, चिंतामणि ये धांवत ॥

संतांकडे फिर्याद.

चिंतामणि कल्पतरु, कामधेनु भवतारु ॥
 ऐकोनी हीं थोर थोर, नांवे आला मना धार ॥
 वाटे दुःखकाळीं मज, ध्यातां पावेल गुरुराज ॥
 तीही निराशा जाहली, हद करोनी पाहिली ॥ १० ॥
 गेलों दुःखी मी दारांत, उलट वर्मी दिली लाथ ॥
 मज आला हा उलट, अनुभव करुनी कष्ट ॥
 दोंवें खजिल होवोनी, गेलों क्षमेच्या कारणी ॥
 विनविले जीवापाड, अधिकचि केला दंड ॥
 गेला शांतिस्तव तप्त, उलट लोटिला अमीत ॥ १५ ॥
 आतां झालया शक्ति क्षीण, हातीं कांहीच करवे न ॥
 ठायीं बैसलों रडत, तुरीही न घेई उस्त ॥
 सांगा तरी कोणी संत, देव प्रसन्न कैसा होत ॥
 भक्तिवश ह्याणतसां, तरी पटवा भरंवसा ॥
 कल्पतरु कां ह्याटला, मज कां न फळा आला ॥ २० ॥
 ऐशा कल्पतरुपाशीं, उरावी कां दुःखराशी ॥
 तें ही राहूं द्या राहूं द्या, ऐका उलटचि धंद्या ॥
 गेलों कामार्थी अनाथ, त्यास लुटिला उलट ॥
 देव देव करोनी मी, कंठ शोषिला नेहर्मीं ॥
 त्या ह्या माझीं चोर्हांकडूनी, देवें उडवीली धुळधारी ॥ २५ ॥
 ऐका माझें अपंगाचें, गान्हाणें हें संतां कचें ॥

मी हा सर्वांगींच घोर, पापी अपराधी थोर ॥

परि जातां काकूलता, ऐसे शोभतें कां दृता ॥

घाली चरचरां करवत, दुःखें जळल्या हृदयावर्त ॥

सुखासाठी गेलों दार्गीं, तों ही केली ऐशी फरी ॥ ३० ॥

अन्य सुखाचा न ठाय, लेशभर अञ्जुनी होय ॥

अन्नासाठीं आशे, उघडीले मुख । जातांच सन्मुख, दांत पाढी ॥

ऐसा कां हो दीन,—दयाळांचा धंदा । दीनां स्वदखदां, रडवीतो ॥

हाय हाय मज, कासाविसां केले । केवि हें शोभले, देवाजीला ॥

खाटिकापरीस, निष्ठुर नव्हे का । करणी ही ऐका, संतवापा ॥ ३५ ॥

आशाळ्यासी छालुच दावी, पुढे सरसावतां फसवी ॥

ऐंशी कां हो देव करणी, सांगा कोणी कृपा करूनी ॥

रडगाणे.

आतां पुढे करूं काय, केवि मी हा शांत होय ॥

असाच हा तडफडोन, नाहीं ना मरणार भी दीन ॥

अगदींच कीं हो दृता, अंगाबाहेर कां टाकितां ॥ ४० ॥

मुश्लीं बघाना ढुकोम, इतका कां मी परजन ॥

कांहींच नाहीं का पार्यीं, रुजु झालोंया आयुष्यीं ॥

पाहुनी मी भोळसट, केली कां ही विलहेवाट ॥

येतां तारण मागत, सुखे गांजिला उलट ॥

रात्रीं वेरात्रीं वार्डीत, कळ्यावरी वसलों रडत ॥ ४५ ॥

माझ्या पामरा हातोन, काय आणीक ये घडुन ॥

स्मरोनी श्रीपादस्वामी, अश्रु गाळीले ताप मीं ॥

नाहीं केलिस देवा किंव, आतां चरी मला पाव ॥

काय किती घेसी अंत, बोलुन चौलुन मी अनाथ ॥

काहीं ह्याटलेस तरी, तुला येणे भाग हरी ॥ ५० ॥

दयासागराशिवाय, धरूं कोणाचे ते पाय ॥

देवा तुइया नामस्मरणे, कहनी रडलो रडगाणे ॥
राखा आपुल्या नामासी, पावे मज अनाथासी ॥

वकिली.

खाटिकही आई, ह्याणतां न कापी । मग विश्वबारीं, काय शोभे ॥
हिंसक व्याघ्रही, वर्नी येतां रागे । लीन करितां अंगे होय परता ॥५५॥
पायीं पडल्यासी, कोणी न घारीती । द्याच ये चिर्तीं, अधमांही ॥
तुहीं तों मोवाळ, कोंवळे मनाचे । पोटीर्चींच बचे, कांपितां कां ॥
पायीं पडुनी मी, सतत रडणारा । कैसे या पामरा, क्रूर झालां ॥
हौसें हौसें नाना, चालींचीं मी केलीं । पदे गे माडली, तुइथावरी ॥
वेडा मी प्रेमाचा, भोळसट जीव । धरियेला भाव, तुइया पायीं ॥६०॥
किति हा निष्ठुर, मजलाची दत्ता । होसी कृपावंता, दिनानाथा ॥
दगडासमारे, रडल्या परी कां । फुटावे हे फुका, नेत्र रडुनी ॥

प्रसादभिक्षा.

आई झालें वेडा वेडा, प्रसन्ना हो दे प्रसादा ॥
नको नको पाहूं अंत, जीव तिळतिळ तुटत ॥
मंज नाहीं मुर्ढी शक्ति, सेवा करण्या जडशी भलती ॥ ६५ ॥
रडलों हा झाला पाड, आतां नको राहूं आड ॥

आईस हांक.

वर्मीं जाहला हा घाव, घाई कर पाव पाव ॥
तुइयाविणे दैन्यवाणे, आझां आहे कुठे जाणे ॥
तुझा ऐकोनी लौकिक, आलों मी आशाळा ल्योक ॥
घावें अनसूये देवी, न हो राक्षसी मायावी ॥ ७० ॥
आई आई आई आई, अनसये करीं घाई ॥
नेत्रीं प्राण बघे बाट, आतां न ठेवीं हिंपुट ॥

भजनभिक्षा.

बाळपणा पासूनीयां, माझें प्रेम तुझ्या पायां ॥
 असतां दहा वर्षाचा, लुळा घांगा कच्चा बच्चा ॥
 आली आईवरि आपदा, धांवली ती तुझे पदां ॥ ७५ ॥
 आझां घातीलें ओर्टीत, आहे तें माझ्या स्मरणांत ॥
 तेथपासूनी तुजवर, आहे माझा सर्व भार ॥
 अज्ञपणी वर्तलों जें, त्याची तूंच क्षमा कीजे ॥
 आई तूं मी हें लेंकरूं, ऐसं नको नातें विसरूं ॥
 बाळपणीं तुझा महिमा, ऐकों ठसला माझ्या वर्मा ॥ ८० ॥
 नको करूं त्याचा घात, मी हा अनाथ अनाथ ॥
 तुझ्या खाडीची मी माती, प्रेमें लाविली अंगा ती ॥
 मी हा नित्यच भाविक, मज तूंच तूंच एक ॥
 चाटे मागे काळेवरै, तरि दे आई निर्धारै ॥
 मी हा लेंकरूं मागता, आई तूं मायाहू चित्ता ॥ ८५ ॥
 माउलीची माया वेडी, तिला लाजच न बापुडी ॥
 आईची आंघळी माया, खरी करीं गे अनसूया ॥
 नव्हेसी तूं अलती भलती, ठरलीस एकच सती ॥
 तुझ्या ओर्टीतला बाळ, मी हा करितों लघाळ ॥
 ऊठ आई आई ऊठ, तुला बाबांची शपथ ॥ ९० ॥
 मज दे मी मागतों तें, तुझ्या आईपणे हातें ॥
 किति केलासी कंटाळा, तरि मी तुझा न सोडीं गळा ॥
 तरि तेथेंच जाइल प्राण, त्याचें तूंच मर्नीं आण ॥
 इतुकें मी दुःख करितां, कीव न ऐंडे कां चित्ता ॥
 पोरक्या लेंकरापरी, हिंडतां मी दारोदारीं ॥ ९५ ॥
 तुझी नाहीं कां अपकीर्त, आई घेंडे गे लक्षांत ॥

आई अनसूये देवी, आतां तुला किती गावी ॥
 आई अनसूये सती, माझी, दुःखे आण चिर्तीं ॥
 एक गणुं का दोन तीं, चोहोंकडुनी फुटली छाती ॥
 आई अनसूये साढ्यी, घाई करीं गे दया वी ॥ ४४०० ॥
 आई अनसूये जननी, माझी दाद घे घांवोनी ॥
 बैसावे म्यां ऐसे झुरत, तुज नव्हे हें उचित ॥
 माझी घाण मळमूत्र, कोण काढील दुसरे ॥
 किती करुं गे आर्जव, थकला हा माझा जीव ॥
 पाळिले आजवरी व्रता ज्या, त्याची आज रासी लज्जा ॥५॥
 कोणाकोणाची मनधरणी, करुं भरण्या पोटखाणी ॥
 अनसूये अत्रिकाते, ऐके रडें हें गे माते ॥
 एका पोटासाठीं आई, आणिसी कां हातघाई ॥
 आई अनसूये देवी, परोपरी मी विनवीं ॥
 करुणा करीं गे ऊठ, अत्रिवाबांची शपथ ॥ १० ॥
 जरी दूर कार्य लाभ, दावीं कांहीं चिन्हे शुभ ॥
 जेणे धरौनीयां धीर, राहीन मी तेथवर ॥
 सूडीव ही कष्टी झुरणी, मन लागों दे भजर्नी ॥

दाद-

मी हा उन्मत्त उन्मत्त, देवा पडतों पायांवर्त ॥
 माझा कसला अभिमान, चाले तुझ्या पायांविण ॥ १५ ॥
 देव खरा देव खरा, मी हा पापी खेटा धरा ॥
 बापा गाढवा गाढवा, मज परीस तूं बरवा ॥
 पायीं घे तूं हें वंदन, मी हा तुझ्याहुनी लहान ॥
 काय सांगूं तुज, झालें खजिल मी आज ॥
 परी पुढे काय करुं, कोण्या रीतीने सांवरुं ॥ २० ॥
 नाहीं कांहींच हातांत, अवधीं झाली वाताहात ॥

होतोनियां फसगत, पडलो देवाच्या हातांत ॥
 दैवगती ती-ही, घड गर्दभा रे नाही ॥
 जाई असाच फिरत, देवापाशी खेकाळत ॥
 सांगं माझी परी परी, दाद लाव तु रे तरी ॥ २५ ॥

जन्मसार्थक्यमिक्षा.

हातपाय मोडून गेले, धांव अनसूये माउले ॥
 कसा जरी झालो तरी, कोणा शरण जाऊ हरी ॥
 जरी भोर दुराचारी, तरी जाऊ काण्या दारी ॥
 बरें वांकुडं मागाया, मज एकच तु सखया ॥
 नाही मज दुजा थारा, अवघा परका पसारा ॥ ३० ॥
 कोण माझी नेने दाद, जें तें धरिते ढोळदांआड ॥
 देवा धांवा देवा धांवा, जन्मसार्थक करवा ॥

उःशापयाच्चा.

दिगंबरा आढी सोड, माझें झालें काळे तोड ॥
 झालें तुझ्याढी वेमान, आले प्रत्यक्ष प्रमाण ॥
 तुझा केळा अपमान, फळ भोगितो दारुण ॥ ३५ ॥
 न राखिला तुझा ओज, उपमर्द केळा सहज ॥
 आधी दावोनी शरणार्थ, पाय दिला ढोईवर्ते ॥
 जाणवला तुझा शाप, आतो देई गा उःशाप ॥

उपदेश.

मुधारा रे अपला रस्ता, काळ येईल अवचिता ॥
 पडा देवाच्या चरणी, जीवं भावं जितेपणी ॥ ४० ॥
 सोडविल काळाहातून, होता भक्तीने प्रसन्न ॥

विनवणी.

देवा आता माझी गति, काय करणे तुझ्या चिर्ती ॥
 दक्षिणामूर्ति सखया, झाला माझा जन्म वाया ॥

आतां असाच मरुं कां, बळी पडुनी दुःखशोका ॥
 अंतीं कराया सुटका, देवा सांग येशील कां ॥ ४५ ॥
 समजले इहसुख, झालीं निराशे दुर्मुख ॥
 सती गुणरूपखाणी, ती तूं दत्ताची जननी ॥
 जिचे झाले महिमान, दिव्य पतिव्रता ह्याणुन ॥
 मी हा पापिष्ठ अज्ञान, अवगुणी घाणघाण ॥
 सर्वस्वीच अपराधी, पोर्टी घ्या हो दयानिधि ॥ ५० ॥
 सुटला हो माझा धीर, येतो पुढील विचार ॥
 पदर्दी घ्या पदर्दी घ्या, दोषा विसरा अवघ्या ॥
 अति दीन अति दीन, देवा राखा अभिमान ॥
 केवळ अनाथ ह्याणून, माझें करा संगोपन ॥
 माझा हक्क कांहीं नाहीं, दीन ह्याणूनीया पाहीं ॥ ५५ ॥
 दोहींकद्भुनी अभागी, नका ठरवूं या जगीं ॥
 कैसे करूं बरें देवा, मज प्रेमानें वागवा ॥
 वेडा वांकुडा ह्याणून, पदर्दी घ्या सांभाळोन ॥
 माझीं दुःखे जरी पाही, द्रवेल तो खाटिक ही ॥
 देवा कशाला ठेवितां, क्षण तरी पृथ्वीवरता ॥ ६० ॥
 केवळ दुःखाचा वांटा, मजकदुनी भोगवितां ॥
 ऐशी कैशी ही कुन्हाड, मारिली हो जिवापाड ॥
 येई जीव कालवोन, कोणा सांगूं विनवोन ॥
 देव दिसेना नयनीं, मेले गुरु मायमौनी ॥
 संत आढळेना जगीं, पहावा तो दिसे होगी ॥ ६५ ॥
 नाहीं नाहीं तें करूनी, केली देवा विनवणी ॥
 आपुल्या आपुल्यार्शीच, बोले लिही करुणावच ॥
 देव सर्वज्ञ ह्याणोनी, भरंवसा धरी मर्नी ॥
 परी दाद नाहीं ऐसे, होतां मन होई पिसें ॥

दक्षिणामूर्ति हो स्वामी, कोणा सांग हो दुःखें मी ॥ ७० ॥
 येई छाती ही भरोनी, स्वामी दुःखउमाळीनी ॥
 इतुकाही तळमळतां, कीव येईना कां चित्ता ॥
 काय मला कळतें हो, सोडा राग पोटी ध्या हो ॥
 दुःखमारे वेडावोन, होई कसें तरी वर्तन ॥
 त्याचा सुद्धां कां हो राग, करितसां जिवलग ॥ ७५ ॥
 छाता बडवोनी आतां, कोणापुढे रङ्ग दत्ता ॥
 देव पहतां देऊळीं, दिसे धोंडा तीर्थ जळीं ॥
 मज दीना संतमूर्ति, कशापार्यां ओळखती ॥
 पुढे कोण उरला त्राता, निवर्तली सर्व वार्ता ॥
 हायं हाय रामा रामा, कोणी तारा या अघमा ॥ ८० ॥
 ज्याचें दयावान ब्रीद, त्यांनी ध्यावी माझी दाद ॥
 कसें करूं तरी देवा, कोण शांतबी या जीवा ॥
 दीनदयाल हें नाम, बुडले का राम राम ! ॥
 मागण्याच्या भीतिजोरे, देवा झालां कां बहिरे ॥
 फिरतों मी बणावणा, दिसे ना कां तव नयनां ॥ ८५ ॥
 दक्षमायबापाविना, दुःख सांगूं दुजा कोणा ॥
 देवा शकला रे जीव, कुठे कांहीं नुरे वाव ॥
 नरसिंहसरस्वति, धांवा कीं हो यतिपति ॥
 नका ह्याणूं लहान मोठा, कसें करा ध्या हो पोटा ॥
 भोळसट मी दुबळा, बघा इतुक्याच शीलाला ॥ ९० ॥
 ज्ञिजवी जो रक्तमांस, त्यास न व्हावें कां वश ॥
 दुःख उस्मारा टाकीतां, अडे छातीत उलटा ॥
 जितेपणीं यमयातना, होती अचूकू या दीना ॥
 जीवीं दुःखाची कुन्हाड, वरी हांसे दावी गोड ॥
 येणे रीती या भूलोर्कीं, अब्रू दोघांची मी राखीं ॥ ९५ ॥

गुरु आज्ञेच्या प्रमाणे, कैसा राहूं कोण जाणे ॥
 पडलोंसे तळमळत, नाहीं कळत दिवारात ॥
 देवा माझी लाज राख, दत्ता अकूरा अशोका ॥
 माझ्या चिंतामणी, पाडा किरण माझ्या मनीं ॥
 जीव विलाप करितां, जीभ निघे बाहेर ओंठा ॥ ४५० ॥
 प्राण सोडितां सोडितां, ध्यास घेतों दत्ता दत्ता ॥
 धांवा माझ्या सोडवणीं, महाराजा दंडपाणी ॥

वकिली.

दत्त नाम घ्यावें, त्यानें दुःखानें जळावें ॥
 ऐसे शोभते कां देवा, तुज मी कां शिकवावा ॥
 कोणाकडे पाहूं तरी, जीव घावरे अंतरी ॥ ५ ॥
 काय रात्रीचा दृष्टान्त, 'गढलों मी चिखलांत' ॥
 लागली ही आणिक बर्ची, पुढलिया अनुमानाची ॥
 वाटे मज जावो जीव, जरी करिनासी तूं कर्वि ॥
 स्वामी तुमच्या कृपेविणे, नको जगों या जगणे ॥
 गुण गावे मी आनंदे, कां रडावें घोर खेदे ॥ १० ॥
 काय साजे भक्त सोंगा, देवा तुहीच हो सांगा ॥
 नाहीं लिहूनीयां शब्द, काळा करित कागद ॥
 वृथा कशासाठीं करूं, उठाठेव नरहरू ॥
 देवा मज हातीं धरा, अनाश्रित मी भितरा ॥
 अनाश्रित निराधार, एकटा कों पृथ्वीवर ॥ १५ ॥
 अंतरले आप्नगोत, मी हा अनाथ अनाथ ॥
 जन्मसार्थक केस्याविण, काय खाऊं वमन-अन्न ॥
 जनावरापरी वृत्ति, झाचरूं का पृथ्वीवरती ॥
 जनावरें तीं ही बरीं, कामा येती नाना परी ॥
 त्यांहुनी मी नष्ट नष्ट, भूमिभार जितापेट ॥ २० ॥

होतों नुसता भूमिभार, तरी नव्हता गुन्हा थोर ॥
परी मी त्याहून हीन, केवळ पापाची घाण ॥
ऐसा हिंडीस चेहरा, दावूं कोणाच्या सामोरा ॥

आर्जव.

माझे दुर्ख बरें कर, आई अगदीं झालों चूर ॥
फिरीव मायेने हात, आई माझ्या अंगावर्त ॥ २५ ॥
मज्ज कोणी आहे कां गे, अनसूये जिवलगे ॥
आई अनुसूये वाई, कसें करूं पाहीं पाहीं ॥
कोणा पुरुं सळ्या वरी, नाहीं सोईरा शेजारी ॥
एकटा मी या पृथ्वीत, फिरे भणंग अनाथ ॥
येती अश्च सरसरा, नाहीं पाहोनी सोईरा ॥ ३० ॥
एकदम उडे वृत्ति, क्षणोक्षणीं वाटे भीति ॥
दचकोन घस्स होय, आंत चरारे हृदय ॥
तुटतों मी तिळ तिळ, नाहीं कोणाचेही बळ ॥

मृत्युभय.

पाहोनी हें वरचें सोंग, कोणी हाणती करितो ओण ॥
कोणी निंदिती दुखोन, खरे खोटे काढुन गुण ॥ ३५ ॥
पाप-पुण्य नाहीं शार, माझ्या सद्गुरु समोर ॥
मरतांना माझी देवा, काय गत ती कळवा ॥
पुढे तरी कोण त्राता, दिसे न जो पृथ्वीवरता ॥
मृत्यूचीये स्मरणासरसा, जीव घावरे कासावीसा ॥
दिसेना त्राता नयनी, जाई धीरचि गळोनी ॥ ४० ॥

अनाथता.

अनाथ मी अभ्यागत, उभा केव्हांचा दारांत ॥
नाना दुःखांचा पीडीत, कंठशोरें आरडत ॥

तुझ्या भक्तिसोंगे बापा, आलों मी हा नांवारूपा ॥
 पुढे उपहासापूर्वी, जीवा देहाहून सोडवीं ॥
 कोणच्याही अंगे बघतां, मी हा एकटा एकटा ॥ ४५ ॥
 माझी केली मी पारख, अंतर्रोचा मी दांभिक ॥
 जरी न सांगों हे जगा, तरी जाणसी जिवलगा ॥

उपदेश.

जन्मा आले जगज्ञेठी, मज तारावयासाठी ॥
 निराधारांचा आधार, चिंतामणि दत्तवीर ॥
 कोणी देवीभक्त थोर, जंब देवी आहे दूर ॥ ५० ॥
 परी तीच येतां जवळी, खास उठेल ती बुली ॥
 ऐसा नरस्वभाव हीन, देव त्या योग्य देवी न ॥
 करी दीर्घ उपासना, तरी देवी ना प्रसन्ना ॥
 तयांतील हेचि गूढ, नरा अंगी मदन मूढ ॥
 ह्याणोनी भजा देवाला, न जा देवीच्या वाटेला ॥ ५५ ॥

उपदेश.

मना त्वरें हो निष्काम, ह्या काळाचा नाहीं नेम ॥
 तूं रे असतां भ्रमांत, येईल तो अकस्मात ॥
 मग न चले उपाय, लागे काढणेच पाय ॥
 जातां त्याचे तावडींत, घोर दुःखें अगणित ॥
 होऊं नेवी परवड, नरजन्मी हो सावध ॥ ६० ॥
 ऐशी वाफ गेल्यावरी, कामा नये सावधगिरी ॥
 धरीं एक गुह्यास, सोड अन्य कल्पनेस ॥

रडगाणे.

मी तों सर्व अंगे, आहें अपराधी । नाहीं चुकुन कधीं, भजलां तुज ॥
 नाना सुखाशेने, केली तळमळ । नाम वेळोवेळ, उच्चारिले ॥
 तें झालें दांभिक, नये उपयोगा । पुढे जिवलगा, निरुपाय ॥ ६५ ॥

थकलें शरीर, आशाच करितां । काळ छातीवर्ता, ठेपला हो ॥
ज्ञाला अनुताप, गेला जन्म वायां । देवा दत्तात्रेया, काय करूँ ॥
कसेंबसें गेले, बाल्य तें अज्ञानीं । दवडिली जवानी, रंगामध्ये ॥
दंभ मान धन, नारीचे मैथुन । निद्रा व भोजन, शोधियेले ॥
नाना कर्म केली, सुखाशा-भरांत । ज्ञाला शक्तिपात, अस्पवर्यां ॥७०॥
फडकली आतां, मृत्यूची पताक । गेला हकनक, जन्म वायां ॥
सुखाशासंकल्प,-विकल्प करितां । मनोराज्यां वृथा, गुंग ज्ञालों ॥
चुकोनमाकोन, तुझे नामस्मरण । घडले असेल मन, आंवरोन ॥
त्याच्या घाता ज्ञाली, अखेरी कारण । सुंदरी कामीन, अकस्मात ॥
दैवयोग केवीं, दुर्धर हा पहा । शुद्धमति रहा, तरी कैसें ॥ ७५ ॥
आतां पुढे काय, माझी गत देवा । मनाच्या या हावा, न सुटती ॥
तरी तुझां एक, विनंति निःशंक । ज्ञालों जो सेवक, तोच करा ॥
वेडा मी जातीचा, पापी मतिभ्रष्ट । तरी नका दुष्ट, होऊं तुझी ॥
आपुढे तें पोर, आपणचि राखावें । वाईट-बैरंवे, कसे असो ॥
ह्यणवीतां माय,-बाप सर्वा लोकीं । नांवाच्या लौकिकीं, लक्ष ठेवा॥८०॥
तुझी मायवाप, दीन मी लेंकरूँ । कोप नका करूँ, गुरुगाया ॥
वाट सोडोनीयां, गेलों मी वांकुडा । त्याची आढी सोडा, क्षमा करा ॥
कोडग्यापरी मी, पुन्हा न करणार । पूर्वपापभार, पोटीं घाला ॥
निष्काम अनन्य, भजनीं द्या प्रेम । न सोडा अधम, ह्यणोनीयां ॥
मारूनमुटकून, अस्पवर्यीं केले । वैराग्य झेंपले, न तें मज ॥ ८५ ॥
तरी देवा माझी, भक्ति नव्हे खोटी । थोडाफार पोटीं, कृतज्ञ मी ॥
नाहीं नाहीं सर्व,-स्वीच बेइमान । सेवीन चरण, ऐसें करा ॥
समजलों देहा, सुखें दुःखें येती । ती असो दैवगति, विचारी ती ॥
परि माझा न हो, शांतभाक्तिभंग । इतुके हें अंग, राखा देवा ॥
बहु मी पोळलों, नाना दुःखामीत । आतां पूर्ण वीट, आला जीवा॥९०॥
जळो ती कामाशा, नाहीं हो सुटली । तिनें उडविली, धूळधाणी ॥

कळतसे सर्व, शान्दिक वैराग्य । धांवे मन भोग्य, वस्तूकडे ॥
 काय करुं देवा, ऐशा या मनाला ॥ सळा पुसायाला, वाव नाहीं ॥
 मी ज्ञानी होई तों, कां हो न जगलां । कैसे अज्ञानाला, सोडिलें ॥
 तुझी निरोपिला, तो मार्ग घडेना । नुरे मुर्छीं मना, कर्तृत्व तें ॥ १५ ॥
 नाहीं राईभर, वाहा ती मदत । एकटा अनाथ, काय करुं ॥
 ह्यणती सत्संग, वहु कामा येई । संतो मन न घेई, थार कोण्या ॥
 अवधेचि संत, दिसती कनिष्ठ । ऐसें हें लळाट, विपरीत ॥
 पटले ते दैवे, मरोनियां गेले । त्वरें अलपकाळें, भेटीसरसे ॥
 नाहीं पोटभर, झाला मज संग । भक्तलों भणंग, व्हावा तिकडे ॥ ४६०० ॥
 आतां पुढे देवा, काय हो इलाज । राखाल कां लाज, या मंदाची ॥
 कोणाच्या हो पुढे, जाऊं मी रडत । थकलें हें चिंत, तनु थकेली ॥
 असाच कां जाऊं, काळमुर्छीं बळी । पुढिल तारांबळी, साहूं कैसा ॥
 इहलोकीं पचलीं, पांये कर्शीबर्शीं । यमसवालासी, काय सांगूं ॥
 उरावरी आली, मोठी पुढिल चिंता । झालें या दुःखिता, दुःख दुर्णे ५
 एकटा अनाथ, निराधार जीव । भोग अवयव, आवरुं कैसे ॥
 आजवरी देवा, इच्छीयेली चैन । पुढील चिंतन, जाळी आतां ॥

शरण.

माझें तुज शरण येणे, अनहिताचे भीतीने ॥
 किंवा हिताच्या आशेने, धरितों मी तुमचीं चरणे ॥
 परि निष्कामाची भाक, मज नाहींच ठाऊक ॥ १० ॥
 मी हें अनाथ लेंकरुं, नका नका दूर करुं ॥
 मी हा पडलों पदरांत, शुद्ध ह्याणूं नका भ्रष्ट ॥
 देवा माझें हित, एक तुमच्या हातांत ॥

• दैन्य.

जो कां विश्वाचा मालक, तोहीं तुझा झाला लेक ॥
 मग माझें हित करितां, काय न्यून तुझे हाता ॥ १५ ॥

ऐसा पुराणीं ऐकों ये, तुझा माहिमा अनुसूये ॥
 मग तुझें नाम घेतां, माझी उरावी कां चिंता ॥
 ऐसे कां गे दैन्यवाणे, जार्गी ढकलूं मी जिणे ॥
 चोहींकडूनी अपंग, नाहीं कां गे मी तो सांग ॥
 माझ्या अनसूये दत्ता, दोघे बरोबर या आतां ॥ २० ॥
 या हो दोघे मायलेंक, माझ्या झोळ्र्यांत द्या भीक ॥
 तुज नाहीं उणे देवी, कां गे चाळवाचाळवी ॥
 आई झालों कीं गे वेडा, मी हा अनाथ बापुडा ॥
 धांवे अनसूये अंबे, आतां मुळीं न विसंवें ॥

शांति.

आही आहों एका, अवलीयाचीं पोरे । आहां बरेबुरे, न वाधत ॥ २५ ॥
 भला उपदेश, केला तुकाजीने । ठसो हा नेमाने, अंतर्यामीं ॥
 मान-अपमान,-जाणीव बुडवी । अहंकार भावी, बुडों नये ॥
 सोसावी उपाळी, मनोविकारांची । तेथेच देवाची, वस्ती होय ॥

वैराग्य

शापवर—अहंकार, माझा जळो तो सत्वर ॥
 मज नको मोठेणण, मी तों लहानाहूनी लहान ॥ ३० ॥
 नको मानामान भाव, रिकासी ती उठातेच ॥
 माझी वृत्ति ही चढेल, खास मज बुडवील ॥
 अहंकार झाला भारी, जोर मुळिं न मर्नी जरी ॥
 माझ्या देवा मायबापा, मज मुलापरी जपा ॥
 कांहीं नाहीं हो कळत, कैसा तरी आचरत ॥ ३५ ॥
 बहु वाढविले दंभ, झालों अधिकच गर्दभ ॥

लीनता.

काय माझ्या शांपे, कोणाचें वांकुडे । होई किंवा आडे, कोणी कैसा ॥
 काय मोळ्या त्रिंद्धि, सिंद्धि आहांकडे । काय कोणा घडे, आहांपूनी ॥

होतां अपमान, निंदकां करवीं । झोबेल तो जीवीं, चरचरेन ॥
मग जरा येई, वेड्या जीवा शुद्ध । उतरेनी धुंद, सिद्धीची ती ॥ ४० ॥
वलेल भजनीं, लीनपणी मन । राहील शरण, सर्वा भूतां ॥

भिक्षेचा महिमा.

आहीं करूं खालीं मान, करूं भिक्षाटण हीन ॥
जाऊं निंदकाचे दारीं, याचूं हीन मधुकरी ॥
बघतील लहान थोर, जीव कापेल चरचर ॥
भल्ये भली दिसे शिक्षा, काहीं दिस मागू भिक्षा ॥ ४५ ॥
मग होइल आठवण, मी हा श्रेष्ठ कैसा कोण ॥
गरीबीचे स्मरण होतां, आपें जडेल लीनता ॥
माजलों तूप खावोन, दिसों लागले कमी जन ॥
अनायासें मिळे अन्न, तों तों वाढे अधिक चैन ॥
नाहीं शांति कशामधीं, मानासाठीं परां बाधी ॥ ५० ॥
हर हर माझ्या मना, ऐसा न ये भक्तपणा ॥
जळो जळो ती मानाशा, जिणे केला हा तमाशा ॥
जीव राहो सदा दुःखी, जो कां वाहे मान शेखी ॥
धरी भिक्षेची हेलना, मना आणण्या ठिकाणा ॥

भिक्षेचा महिमा.

नयो मानामान चिर्तीं, देवापार्थी वळो वृत्ति ॥ ५५ ॥
सर्वा जीवीं राहो समता, मुळीं न शिवो ममता ॥
मी हा भिकारी भिकारी, मजअंगीं कैची थोरी ॥
परि पोकळ अभिमान, आजवरी होतों धरून ॥
कांहींबाहीं उघडले, आज वोरें माझे डोळे ॥
अनासाठीं जातां दारीं, जीव येइल शुद्धीवरी ॥ ६० ॥
आत्माहित साधेल तें, जें कां मानीं बुडले होतें ॥

जाई जिरोनियां मर्स्ती, लीनता जडेल चिर्तीं ॥
 मी या स्वतःच्या हातीं, भिक्षा आणिन मागोनी ती ॥
 प्रेमे अर्पिन स्वामींसीं, खाईन उच्छिष्टराशी ॥
 माझें स्वकष्टार्जित अन्न, देवा देउन होइन धन्य ॥ ६५ ॥
 आजवरी खालें आयतें, सुखें परांच्या गादीवर तें ॥
 तंब जीवा चढली धुंदी, झाली देवाची वेशदी ॥
 भला निंदक रिकामा, माझ्या आयता आला कामा ॥
 जरी नसता जवळी, तरी नव्हती मजा मुळी ॥
 जातां भिके अन्या दारीं, न होती हीनता थोरी ॥ ७० ॥
 जाऊं शत्रूंच्याच घरा, सोङ्हूं अभिमान न वरा ॥

स्वदोष.

जपा रे जपा रे, आपुल्या बायका । पडूं देऊं नका, माझ्या दृष्टि ॥
 तैसेंच धंन तें, जपोनियां ठेवा । माझे मर्नीं हेवा, पाप आहे ॥
 तेणे रीती मान, आपापला राखा । मी उन्मत्त बोका, अवमानीन ॥
 नका भ्रमे मानूं, मज पाप्या साधू । मायबाप वंधु, तुझी माझे ॥ ७५ ॥
 माझ्या या मतीचा, नाहीं कीं रे नेम । जातोची अघम, आहे जंपा ॥

करुणा.

नाहीं सेवायाची शक्ति, चोर्हींकदून विपत्ति ॥
 होतां खाक हृदय होळी, आलों आहें तुज जवळी ॥
 देव माता आई सती, दावी केंवी इच्छीस ती ॥
 सती कर्दम नतये, धांवें पावें अनसूये ॥ ८० ॥
 दृक् दुर्वास, चंद्र आले पोटा ॥ तैसा मी चवथा, नीलकंठ ॥
 नको नको माझी, करूं गे अवाळ ॥ मज पाठबळ, न कोणाचें ॥
 अनाथ अपंग, पतित मी पापी ॥ करपलें हृत्तार्पी, जळमळून ॥
 आलों कसाबसा धापत मी दारीं ॥ धरूनीयां नेत्रीं, जाते प्राण ॥

हृदीं आग पेटवी होळी, कण्हतों मी सर्वकाळीं ॥ ८५ ॥
 आली जीवाची ओकारी, आस एक तुजवरी ॥
 माझ्या मायबापा, काकळूत करा ॥ पोटीच्या लेकुरा, जेवी राखा ॥
 हंवरडा.

दृष्टि लावोनी तुजकडे, मी हा धाय धाय रडे ॥
 तुझा नाहीच ठिकाण, कोण रे हें कठिणपण ॥
 तुझी नाहीं कृपा, तरी जीव नको बापा ॥ ९० ॥
 कधीं पाहिन तव पाय, जीवा लागली हाय हाय ॥
 जरी दीन मी उदासी, नाहीं नाहीं बिनवारसी ॥
 दीनानाथ श्रीदावळी, दोची आहे माझा वाली ॥
 मी हा दीन दीन गाय, हंवरडे सारुनी पाय ॥
 गोब्राह्मण प्रतिपालका, धांश चितामणि अशोका ॥ ९५ ॥
 राखा स्वामी वनवासी, दत्ता रहावें पाठीसरी ॥

क्षमा.

परब्रह्मरूप, ओतिली अनसूया ॥ तिची आहे दया, आहांवरी ॥
 जापूनी नेणुनी पाडलोपाउलीं ॥ घडे दोषावलि, क्षमा करा ॥
 पदर मी पसरूनीयां, पुन्हा पुन्हा पडतों पायां ॥
 कांहीं कळेना मना या, उगीच मी पडतों पायां ॥ ४७०० ॥
 आई अनसूये, निष्ठूर न होई ॥ मी लेंक तूं आई, ऐसें करीं ॥
 आई नको फार, थोडीशी दे भीक ॥ तूं माय मी लेंक, ऐसें करीं ॥
 आईबापा वीण, मी हा वनवासी । माउली मावशी, तूंच एक ॥

अरत्र ना परत्र.

मीच एकटा दगड । तुझां बापा कांहो जड ॥
 तुझी असतां चितामणि । मज जाळीतों चितामणि ॥ ५ ॥
 देहचिता करितानां । जाई दिवस निघोन ॥

कैंची परमार्थसोय । काढू वाटे निरुपाय ॥
 काय करू देवा । मज सोडवा सोडवा ॥
 काय ऐशा अपंगाचा । अंत पाहतां कर्धीचा ॥
 आई अनुसूये, आतां कैसे करू । तुझे मो लेंकरू तळमळतो ॥ १० ॥
 देवा माझ्या बापा । माझ्या हर्रो रे हन्तापा ॥
 दैन्यवाणे जिणे । नको नको चक्रपाणे ॥
 भला जन्म झाला । धन्य ध्यातो गुरुपाऊलां ॥
 परनाश देवा, कशाला मारू मी । मज तुझे नार्मी, प्रेम देई ॥

धांवा.

आतां देवा कैंची आंशा । धांवे धांवे स्मरणासारिसा ॥ १५ ॥

काय जग हें लबाड । आवरायाचा माझा पाड ॥

सद्गुरु दक्षिणामूर्ते । नका करू मज परते ॥

आई अनुसूये धांव । माझी सर्व सोय लाव ॥

जित्या जीवीं भजोनी घे । अंतीं रडा माझ्या संगे ॥

नको नको पाहू अंत । मी गे अनाथ अनाथ ॥ २० ॥

ब्रह्मचर्य सत्यवाणी । माझा नेम तुझे चरणी ॥

धांवे औंडुबरवासा । जैसी हरिणी पाडसा ॥

तुझी चौघे मायलेक । माझे पार पाडा दुःख ॥

दृत चंद्र दुर्वास या । तिघांसह ये अनुसूया ॥

घडो भजन अक्षरीं । नसो भय मृत्युसमर्थी ॥ २५ ॥

जरी कैसा मी अधम । करू नको उणे प्रेम ॥

पापी तरी मी पायांचा । तुझा दास आई साचा ॥

गुरुस विनंति.

मज बैसवोन रडत । कैसे झालां समाधिस्थ ॥

नाहीं स्वर्पेसुद्धां भेट ॥ देत ऐसा कां मो भ्रष्ट ॥

मी हा पाहेनी दुईंवी ॥ तुझी करुणालीला दावी ॥ ३० ॥
माझी वाट साफ करा ॥ पंगू चालवा भरभरा ॥
इहपरीं माझी, करा जोपासणी ॥ गुणी अवगुणी, ह्याणून नका ॥

अनाथना.

देवा गाढव मी वेडा ॥ घेर्ह पदरीं बापुडा ॥
जर्गीं अपमानापेक्षां ॥ आधीं कर माझी रक्षा ॥
मज निराश्रिता आश्रय ॥ देर्ह देवा धरितों पाय ॥ ३५ ॥
मज निराधारा आधार ॥ दे गा माझ्या चिंताहर ॥
माझे सर्व अपराध ॥ पोटीं घाला घ्या हो दाद ॥
तुझी सर्व जण ॥ धांवा अडलों मी पाहून ॥
आईवापांविण, पोरकें मी पोर ॥ ह्या दीना आधार, तूंच एक ॥

मृत्युभय.

नारी धन मान ॥ हेंच लागले चिंतन ॥ ४० ॥
रडतों इहसुखासाठीं ॥ विसरुनी यमाची काठी ॥
रात्रंदिवस मुरतां ॥ खर्चीं सोन्याच्या जीविता ॥
मधुनी मधुनी दचकन ॥ जाळी मृत्यूची आठवण ॥
धस्स होय काळजांत ॥ मन न लागे कशांत ॥
निरुपाय दिसोनीयां ॥ पुढे येतसे रडाया ॥ ४५ ॥
मृत्युकाळीं कसें करूं ॥ सांगा सांगा कल्पतरु ॥

शांति.

पार नाहीं तुझे लीले ॥ मज केलेसी मोकळे ॥
कृतकमीं नाहीं आशा ॥ ठाव नाहीं कामदेवां ॥
दत्त निष्काम अंबाई ॥ देर्ह सकाम गुरुआई ॥
गुरु-आज्ञा इतुका जवि ॥ माझा जिवतसे भाव ॥ ५० ॥
बाकी एकचं आस्तित्व ॥ स्थिर अचल विभव ॥

नाहीं कल्पनाबाजार ॥ मन झाले ठारीं स्थिर ॥
तुका असोनी नस्तासा ॥ तोच एक देव खासा ॥

गुरुभक्ति.

सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । जगदोद्धार यतिपति ॥
भवनदीर्घे हैं तारूँ । दक्षिणामूर्ति सद्गुरु ॥ ५५ ॥
भावें निष्कामे स्मरतों । मी हा तत्पुत्र दास तो ॥
जीव देइन त्याचे पार्यां । डोई ठेवीन अक्षर्यां ॥
हृष्ट अचल धरून भाव । सेवू दक्षिणामूर्ति देव ॥
तोडुतोडुन टाकिन जीव । कळवीन एक भाव ॥
अस्तित्वाच्या पलीकडे । न शिवें कल्पना रांडे ॥ ६० ॥

अन्तःशुद्धि.

दृत्त तत्पर हा उभा । तारी भाविक गरीबां ॥
राहो अथवा जावो जीव । गुरु-आज्ञा एक भाव ॥
दृत्त दृत्त दृत्त । दृत्त दृत्त अंबा दृत्त ॥
मी हा कल्पनेरहित । दृत्त दृत्त दृत्त दृत्त ॥
जगां दिसे खुळ × × । परी निर्मल ज्ञाता अंत ॥ ६५ ॥
वरी आशाळा कुतरा । दिसे परी अंत येरा ॥

जगाचा तिटकारा.

महालघुमीच्या कांता । ब्रह्मचारी तुळ्ही दत्ता ।
तूऱ्च एक दत्त देवा । माझ्या प्राणांचा विसावा ॥
असतांनां जवळी संत । देवांचा विसर न होत ॥
ऐसा संतसंगलाभ ॥ न घे जीवीं तो गर्दभ ॥ ७० ॥
दाविती जे देव । ते कां न देती विश्व ॥
पाठीं लागले हैं पोट । तेणे न चुकवी हे हल्कट ॥
जगें दिली जरी लाथ । काय करू मी अनाथ ॥
ज्यांचे न पहावे तोडे । त्यांची बघणे आले × × ॥

देवा एका पोटासाठी । मज केलेंसी हिंपुटी ॥ ७५ ॥

इतुकी निर्दय । केवि ज्ञालीस गुरुमाय ॥

सोडीव लुचांचा संग । माझा होई भक्तिभंग ॥

मना वरीना ती शांति । ध्यार्नो कवर्नो न चले मर्ती ॥

देवा इतुकेंच पहा । कीं मी लवाड नव्हे हा ॥

पापी पण शरण.

सांगा देवासी निरोप । हरा हरिहराचा ताप ॥ ८० ॥

मानासाठीं दंभ करी । ऐसा पापी दुराचारी ॥

मना झोंबला मदन । सेवी वरी देवचरण ॥

काय करूळ देवा । सोडा केशवा सोडवा ॥

माझ्या आईने मजला । तुझ्या ओटींत घातला ॥

माझी लाज तुझ्या पार्यो । मर्नो वागीव अक्षर्यो ॥ ८५ ॥

करी भलतें पातक । साधुसंताचा निंदक ॥

परजीवाचा घातकी । काय सांग मी लायकी ॥

कुणी कांहीं ह्याणा । मी हा शरण तुमचे चरणा ॥

देव व संत यांजवर भार.

लाभावीण लोभ, तुऱ्ही करणार, । दीन हरिहर, शरण तुऱ्हां ॥

माझीया हिताची, तुऱ्हाला काळजी । मजपरी पाजी, रक्षितसां ॥ ९० ॥

कर्दमाची जी मुलगी । नोहे भलती वावगी ॥

पाहोनीयां तिचे मूळ । थरथरां कांपे काळ ॥

भली केलीस माझी कीव । मूळ धांडिलेसी तंव ॥

संत पाहोनीयां, लागलों नादाला । विचार न केला, मार्गे पुढे ॥

संतनिदा मुख्यो, नयो कदा काळी । माझी संतावळी मायबाप ॥ ९५ ॥

मृत्युभयनिवारण

लेंकुराचें उचित तें । माझें करीं तुझ्या हातें ॥

जरी तू खरी पतिक्रता । तरी तारीं या पतिता ॥

दारिद्र्य निःशक्ति, सोसप्या हीं जड । जन्ममरणधाड, केंवी सोसूं ॥
 शुद्र रोग तानभूक । अमान ना साहे देख ॥
 केवि सोसेन यमयातना । गर्भी हाळ मरणी नाना ॥ ४८०० ॥
 पाहें पाहें अनुसूये गे । मज त्राहि त्राहि वेगें ॥
 मज त्राहि गे जिवल्लो । सती अर्तीच्या सुभगे ॥
 त्राहि त्राहि गे अनसूये । अनसूये माझ्या माये ॥
 तुझे चरण भेटोन । मज झाले समाधान ॥

तनुक्षेत्र.

माझें मोठेपण, तुझेची चरण ॥ मी हा अतिदीन, दीनांहूनी ॥ ५ ॥
 साढेतीन हात, देव महाक्षेत्र ॥ जवळीच थोर, वास करी ॥
 भाव हा अंचल, नांदे देव तेथ ॥ तारी लीन भक्त, अहंसूर्ति ॥
 सुमति कितीक, सळक्ति हीं तीर्थे ॥ ठारीं ठारीं येथे, देहामध्ये ॥
 निश्चय अढळ, तो हा तीर्थोपाध्या ॥ न सुटेचि बुध्या, सोडवितां ॥
 एक दत्तात्रेय, एवढा संकल्प ॥ स्नानें हरे पाप, महा घोर ॥ १० ॥
 देव संत गुरु, तीर्थ क्षेत्र आदी ॥ नव्हत नाना विधि, एकच ते ॥
 मीही तयांहूनी, नसें हो वेगळा ॥ मायबापा डोळा, उघडा पहा ॥
 ऐसें तनुक्षेत्र, सांडोनी भडकतां कपाळाची कथा, काळी गया ॥

तत्त्वज्ञान.

गंगा यमुना नर्मदा ॥ फिरणे हा अधम धंदा ॥
 धरा निजध्यास सदा ॥ करा जवळी गोविंदा ॥ १५ ॥
 बसाल तें क्षेत्र, आहांत तो देव ॥ धरा एक भाव, भक्ति तीर्थ ॥
 निवों द्या कल्पना, अन्तर्धर्यसामाजि ॥ होईल सहजीं, कार्यभाग ॥
 रंगरूपभेद, आकार सांडोन ॥ अस्मिभाव धरून, एकवटा ॥
 धातु, धोडे, माती, लांकडाच्या मूर्ति ॥ ठारींच राहाती, भाव देव ॥
 परीट कावळे, गंगेचिये कांठीं ॥ जळचरे मोर्ठी, तेंवि अभावी ॥ २० ॥
 हरएक सुमति, प्रत्यक्ष गंगा ती, सुखानें नहाती, भक्तराज ॥

इंद्रियप्राबल्य.

तुझ्या दयेवीण, कुठें जाऊं देवा ॥ इह वा पर वा, तूंचि घावें ॥
एकही नावे, इंद्रिय मग हीं ॥ घोर सर्व कांहीं, केवि दावूं ॥
चांडाळ मदन, पुरवितो पाठी ॥ धनमानासाठीं, जीव झुरे ॥
दत्त दिव्य नाम, मुखीं घेतां घेतां ॥ ऐशी कां पतिता, गति व्हावी २५
पतितपावन, दीनानाथ देव ॥ अनाथनाथ व, कल्पतरु ॥
संतकुळ माझें, सर्व मायबाप ॥ संतसंग ताप,—मुक्त करी ॥

प्रार्थना.

मी हें संतांचे लेंकरूं । दत्तदेव माझा गुरु ॥
मज नानापरी भय । परी राखीते गुरुपाय ॥ ३० ॥
तुज लेंकुरें कितीक । परि मज माय एक ॥
मर्नीं येई विचार हा । मजकडे कांहीं पहा ॥
कधीं देवोनीयां भेट । मज करीशील शांत ॥
कधीं भेट देसी मज । माझे घडाडे काळीज ॥
फुका येवोनी जन्मास । एक नाहीं पुरली हौस ॥ ३५ ॥
धांवे धांवे देवराया । मज अभाग्या ताराया ॥
कांहीं एक लावा तड । माझी गति नाहीं घड ॥

धांवा,

किती काढूं नडी नड । किती काढूं परवड ॥
माझ्या पूर्ण पूर्णश्वरा । बघें दयेच्या सागरा ॥
भेदरलेल्या गाईपरी । मी हा उद्धिमर्सें उर्सी ॥ ४० ॥
आधीं दुःखे मारलेला । त्यांत ही दुँदवलीला ॥
अनसूये दत्त अंबे । दणाणूनी गेले धांवे ॥
होवो जगाचे कल्याण । त्यांतत्र मी एक दीन ॥

गुरुराया साधुसंता । माझी लाज राखा आतां ॥
ज्ञालों चिंतेने भ्रमिष्ट । दुःखदग्ध मी पापिष्ट ॥ ४५ ॥
देवा गरीब पाहोनी । धांवा छाणा न अवगुणी ॥
आई आही कैसे तरी । दयासागर हो खरी ॥
देवा तुमच्या शिवाय । नाहीं नाहीं हो आश्रय ॥
ज्ञालों दीनाहूनी दीन । वाढे नकोत हे प्राण ॥
देवा धांवा देवा धांवा । माझा ऐकोनी हा धांवा ॥ ५० ॥
मज बघोनी सामोरा । नको होऊं पाठमोरा ॥

पापभीति.

जेवोनी खावोनी, सदा मी उपाशी । मागें तुझ्यापाशी, पादभीक ॥
उपहास होण्यापूर्वी । टाका सुरी माझ्या जीवीं ॥
आली विवंचना । तुझी मारा नारायणा ॥
दीनें पतकरिल्या सोंगा । पार पाडा पांडुरगा ॥ ५५ ॥
बिनदिकत करिती पाप । ते कां देवाचेही बाप ॥
नेणूं कैसे हे लेळाचे । विसरती पुढचे गुचे ॥
आमच्या तो × × वरी । कांटा येई ताद्विचारी ॥

आळविणे.

केले भावें गुरु । त्यांची सेवा कर्धीं करूं ॥
आजवरी मुळीं । माझे हातुन नाहीं ज्ञाली ॥ ६० ॥
तळमळतां चिंतानळीं । जीवाची जाहली होळी ॥
त्यांत रोग इहसुखाशा । एक सांग का शतशा ॥
येशा पीडीताची लाज । राखा संत्वर गुरुराज ॥
मी गाय तूं गुराखी । तुझे पारीं माझी डोकी ॥
तूं माय मी लकरूं हें । तुझ्या पारीं डोक वाहें ॥ ६५ ॥
तूं जीवन मी हा मासा । तुला शरण वाढीवासा ॥

तूं देव मी तुझा भक्त । डोई तुझ्या पायांवत ॥
 तूं दादा मी तुझी ताई । तुझ्या पार्यी माझी डोई ॥
 तूं दीनानाथ मी दीन । तुझ्या पार्यी मी शरण ॥
 पतितपावन तूं मी । पतित लीन तुझ्या नामी ॥ ७० ॥
 अनाथनाथ तूं मी ही । अनाथ डोई तुज वाही ॥
 शरणोद्धार तूं मी ही । शरण तुझ्या पार्यी पाही ॥
 तूं कल्पवक्ष देवा । आशाळा मी शरण व्हावा ॥
 चिंतामणि तूं मी चिंता-। दग्ध तुझ्या पायांवर्ता ॥
 कामधेनु तूं मी दृत्ता । वत्स तुझे कांसे खालता ॥ ७५ ॥
 स्वामी तूं मी चाकर । डोई तुझ्या पायांवर ॥
 बाप तूं मी लेंक तुझा । शरण तुळा गुरुराजा ॥
 मालक तूं मी रे कुत्रा । तुझ्या पार्यी शरण भित्रा ॥
 तूं धनिक मी भिकारी । तुझ्या दारी शरण हरी ॥
 तूं स्तुति-गानप्रिय । गातों स्तुति मी स्मरनी षाय ॥ ८० ॥
 अत्तर तूं मी ही नार । पार्यी पसरीतें पदर ॥
 तूं रे दाता क्षमावान् । गरीब शरण मी दोषी जन ॥
 द्यानिधि तूं रे थोर । दयाकांक्षी मी पामर ॥
 तूं रे आज्ञापक दत्त । मी शरण आज्ञांकित ॥
 तूं रे अति पावन तीर्थ । आत्रेकरु मी येत तेथ ॥ ८५ ॥
 तूं रे वैद्य नामांकित । रोगी तव मी अति त्रस्त ॥
 तूं रे सार्वभौम राजा । मी तर तुझी क्षुद्र प्रजा ॥
 तूं रे संतामाजी संत । मी दासानुदास पतित ॥
 तूं रे भवनदीतारु । मी हा बुडता उतारु ॥
 त्रैलोक्याचा तूं सहुरु । मी त्वच्छिष्याधम थोरु ॥ ९० ॥
 तूं परब्रह्म दत्ता । माया मी तुला नेणता ॥
 तूं ज्ञानी मी अज्ञान । मेळवितो डोई चरण ॥

तूं प्रबल्ल मी दुर्बल । शरण तुज सर्वकाळ ॥
 तूं शिव मी जीव । तुझ्या पांर्यां माझी धांव ॥
 तुझी दीनांचे दयाळ । मी हा दीन पायांजवळ ॥ ९५ ॥
 कुणी कांहीं घाणा । मी हा शरण तुमचे चरणा ॥

संतांस विनवणी.

माझे मायवाप, तुझी संतकुळ ॥ पोर मी अवखळ, तुमचें हें ॥
 तुझी माझी माय, तुझी माझे पिता ॥ मज या अनाथा, नाथ तुझी ॥
 किति तरी सांगू, सरळ मनाचे ॥ उपकारी साचे, संत माझे ॥
 तुझी माझे राजे राणी ॥ लोटूं नका तुझांपूनी ॥ ४९०० ॥
 संत ते सगुण देव ॥ निर्गुण तों दुजा भाव ॥

पाप्याचा भोला भाव.

आत्रे-अनसूया-पुत्रा ॥ दया करीं गा दातारा ॥
 आतां माझी झाली शर्य ॥ दत्ता किती घेसी अंत ॥
 बहु झालों मी दुर्बल ॥ आतां होऊं न या अवळ ॥
 एवढी अनाथांची तत्ता ॥ सदा वागवा भगवंता ॥ ५ ॥
 अनाथांचा चिताभार ॥ देवा तुमच्या डोईवर ॥
 देव अनाथांचा वाली ॥ आहे नित्य आहां जवळी ॥
 बहु झालों हालाहाल ॥ आतां होवों न या हाल ॥
 मी हा भाजकासुजका ॥ माझा अंत पाहूं नका ॥
 पापी परी भोला स्वामी ॥ भाबुडा भाविक हा मी ॥ १० ॥
 मज नका दूर करूं ॥ पापपुण्य विसरा गुरु ॥
 अनधिकारी मी पापी ॥ कुळीं लक्ष या मावापी ॥
 मौनीस्वामी माझी आई ॥ रामभट्ट तात डोई ॥
 गुरु दक्षिणामूर्ति हें ॥ माझें कुळील आहे ॥
 देवा तिकडे लक्ष यावें ॥ चाकी क्षुद्र मानि नाणावें ॥ ११ ॥

क्त ॥ सदा प्रेमे पायांवर्ते ॥

कुठें राहूं विद्वराया । भीति झोंवते जीवा या ॥
 आतां राहतों इथेच । मिठी देऊन उगाच ॥
 नेसी तेवडां भक्तवत्मला । प्रेम येईन राऊळा ॥
 काय पुण्य ठेवा, माझ्येजे जवळी ॥ कीं हा वनमाळी, भेटे मज ॥ २० ॥
 वाकुडे तें सरल करा । जें जें उणें तें तें भरा ॥
 नको ह्याणूं पापी मांग । माझे राखें तूं सर्वांग ॥

निःसंगता.

तुझ्या इच्छेपरी, घडे सर्व कांहीं ॥ प्राणी उगा वाही, अहंभार ॥
 तुझी भाग्यवंत, होऊनीयां गेलां ॥ टाकोनी एकला, मज दीना ॥
 नाहीं मनीं दुर्वासना । माझे सौंवळे हें जाणा ॥ २५ ॥
 सदा पूर्ण नांदो, माझ्या हृदय धार्मी ॥ गुरुभक्तिलक्ष्मी, अंखंदित ॥
 शरण हा जीव, न वसो भवांत ॥ गुरुपदावर्त, लीन राहो ॥
 जळोत त्या आशा, धनमानकामीन ॥ विषय आदिकरून, न शिवोत

गुरुभक्तीची भिक्षा.

घडो जें जें घडेल तें । गुरु ध्याऊं एक चित्तें ॥
 भक्ति अव्यभिचारिणी । असो नको सकामपर्णी ॥ ३० ॥
 गुरुराया दक्षिणामूर्ति । माझी त्यांच्या पायां प्रीति ॥
 कदा न ढळो हें मन । देवा इतुके दे दान ॥
 देव दयानिधि ऐसा । वठवा माझ्या हृदयीं ठसा ॥
 वेगीं काळ येईल गा । पैका तें नये उपयोगा ॥
 दारीं आला मागता जीव । आतां दातृत्व दाखव ॥ ३५ ॥

विठ्ठलास विनंति

भोळा पापी मी पतित । मज करा चिंतामुक्त ॥
 लावा अक्षय सेवेली । गुरु तुमच्या पदकमला ॥
 संतां सांगा विनवणी । माझ्या सद्गुरुचरणी ॥

बहु दिसांचा भुकेला । दारीं नीळकंठ आला ॥
 आपण राहोनी येथ । वसविली मुक्तिपेठ ॥ ४० ॥
 पंढरींत येतां मरण । मोक्ष पायांखालीं जाण ॥
 वरें झालें झालें दीन । तेणे वाली झाले चरण ॥
 वरें झालें झालें गरीब । तेणे सुचली देवबाब ॥
 काय हो पंढरीनिवासा । मरणकाळीं माझी दशा ॥

निर्मलता.

कोणी नाहीं माझे शत्रु । कोणी नाहीं माझे शत्रु ॥ ४५ ॥
 मी हा निराधार भित्रा । मज देवा साह्य करा ॥
 माझा कोणपाशीं, कांहीं नाहीं वाद ॥ शत्रुमित्र भेद, एकवटले ॥
 मन निर्मल निर्मल । देवापार्या जलला मल ॥
 आतां, मेलेल्या मनास । शिवे न कोणाचा द्रेष ॥

विठ्ठलरूपी दत्त.

मायबापा घांव वेगे । क्षमा भाकीतों सर्वांगे ॥ ५० ॥
 विठ्ठोबाच्या नगरींत । देव पाहिला म्यां दत्त ॥
 दोन्ही हात कटीवरी । नीट उभा विटेवरी ॥
 दिसे काळा कुळकुळीत । लांब नाक भोळे चित्त ॥
 नाना तच्छेच्या भक्तांना । असे टाकीला वेढोनी ॥
 जो येई तो धरी पाय । खुले दार आवजाव ॥ ५५ ॥
 भक्त तोडोनीयां खाती । तरी हा सद्यचि चित्ती ॥
 नव्हे वार्डीतल्या परी । इर्थे आहे हा संसारी ॥
 राही रखुमाई गोपिका । जवळी आहेत बायका ॥
 भेटोनीयां पुंडलिका । दत्त ठरला भक्तसखा ॥

पंढरीमहिमा.

नामदेव दारीं उभा । चोखामेळा ब्रह्मगाभा ॥ ६० ॥
 गरुडखांब डावे हाता । तिथें आद्धी दिला माथा ॥

रंगाशेळा मध्यभागी । भाक्ति तेथें नित्य जागी ॥
 ठार्यीं ठार्यीं भजनघोष । मध्ये क्षण न अवकाश ॥
 देव देवी संत मुनि । कैक आहेती नमुनी ॥
 तुकारामें जो जिंकिला । विठु नामें त्या दत्ताला ॥ ६५ ॥
 चंद्रभागा भीमावाई । इथें कृष्णा अमर जा आई ॥
 बहु लोटती संतभार । केवळ हें कैलासपुर ॥

विट्ठलप्रार्थना.

तुजकडे पाहतांना । येती दुःखें धारा नयनां ॥
 पूर्ण पराधीन हीन । नको ओशाळें जीवन ॥
 नाहीं जंगण्याची आशा । माझ्या पंढरी-निवासा ५ ७० ॥
 मरणकाळ येतां आतां । मजजवळि रहा नाथा ॥
 इतुकेंच शेवटचें । मागणें या कायावाचें ॥
 पुरे देहसुखदुःख । या हो मरण घालुनि वीख ॥
 आत्महत्त्या करवेना । परी जगीं या जगवेना ॥
 दोन्हींकडूनी अडचण । ज्ञाली मुक्तवा त्यांतून ॥ ७५ ॥
 आतां सुखवा माझें चित्त । देवा कसच्चा घेतां अंत ॥

सदाचारार्थ प्रार्थना.

बोललांत तंू सन्न्यासी । त्या माझी दैना ऐशी ॥
 गुरुराया हो दयाला । राखा अपुल्या शब्दाला ॥
 नका पाहू माझे दोष । मी हा दीनच सर्वाश ॥
 धांवा करा चिंतामुक्त । आतां कसा जाऊं कोठ ॥ ८० ॥
 जो कां हाणवील देव । तोच माझी करिल कीव ॥
 एक इंद्रिय नावरे । कुसे आवरुं विषय सारे ॥
 वहिनीपोटीं जन्मोनीयां । इहपरीं गेलों वायां ॥
 गाढवें दुक्करें । मजहूनी हाणविती वरें ॥

वैराग्यासी धरिल्यावरी । जेणे न भोगिली नारी ॥ ८५ ॥
 संत द्युष्टती ऐसा विरला । दोष तोची माझे गळां ॥
 नको तोडूं माझी आशा । माझ्या पंढरीनिवासा ॥
 नको लावूं रे विलंब । झालों गरिवाहूनि गरीब ॥
 सदा मनीं तव चिंतन । द्यावें भुकेल्यासी अन्न ॥
 जया जया जी जी गरज । तीच पुरवाची सहज ॥ ९० ॥
 ऐसे माझें काज । तरिच जन्माचें तें चीज ॥
 निरहंकार मन वागो । मळ कदापि न लागो ॥
 सदा नांदाची सद्द्युद्धि । उल्लूपण न शिवो कधीं ॥
 भजनपूजनाचा मारा । आंत निर्गुणाचा थारा ॥
 करूनीयां नटलो खासा । आंत आहें होतों तैसा ॥ ९५ ॥
 देवा माझी लाज रखा । खरे ठरा दीनसखा ॥

कळकळ.

देवा देउळीं यावया । लाज भीती रे जीवा या ॥
 ऐसा अमंगळ । काथ येऊं पुढे गाळ ॥
 जीवा नको तळमळूं । दत्त आहे कनवाळू ॥
 पुरवील तुझे कार्य । मरों नेदी त्याक्षिवाय ॥ ५००० ॥
 आतां कसा किती धीर । धरूं पुढच्या आशेवर ॥
 कोणी द्या हो आधार । जेणे मन राहिल स्थिर ॥
 ज्याचे अंगीं मोठेपणा । तया जरुर आमुची कहणा ॥
 याची वापा भगवंता । काय सांगूं पुढे दत्ता ॥
 जे कां तुहां प्रिय । तें करीन मी अक्षय ॥ ५ ॥
 ऐशी माझी लावा सोय । सवें शांतवा हृदय ॥
 परक्याचे गुण । गावे स्वतःचे अवंगुण ॥
 अंबावाई दत्त-। ध्यासीं आद्यी शरणागत ॥
 रुद्रादि अलंकार । पाहुनि लाजावें अंतर ॥

झणूनीयां धारण केले । नाहीं जनदंभामुळे ॥ १० ॥
अर्गों जरी नालायकी । तरी कासा येतील कर्ह ॥

गाणगापुरची आज्ञा.

पंढरीत गाणगापुर । दावा ठार्याच माहेर ॥

विठू पूर्णपूर्णश्वर । होवो अनसूयापुत्र ॥

देवा मी खोटा । दया करा धरा पोटा ॥

क्षमा करा देष । धरा प्रेमाने पोटास ॥ १५ ॥

कांहीं नाहीं हो कळत । परि केले दंभ मस्त ॥

विठू-विठाई जोडपे । दिव्य माझीं मायबापे ॥

पाढुकांचे हें जोडपे । धन्य माझीं मायबापे ॥

गुरुपायांचे जोडपे । धन्य माझीं मायबापे ॥

जरा उघडला डोळा । तरी माझा शीण गेला ॥ २० ॥

ऐसा कैसा रे आंधला । दत्ता झालासी दयाला ॥

ऐसा रोगी कवडीहीन । कसें गांठूं गाणगभुवन ॥

आत्यावरी कंठूं कसा । काय मज नाहीं हौसा ॥

परि नाना अडचणी । त्यांची करा भागवणी ॥

• बोलावितां प्रेमे । परी नाहीं शक्य अधर्मे ॥ २५ ॥

लावा देवा तुहीं सोय । मी हा करूं तरी काय ॥

ऐसा पडलेल्या गरीबा । बघुनी धांवा हो विठोबा ॥

देवा पडले संकट । धांवा काय बघतां वाट ॥

पाहुनीयां मी अडलासा । जग बघेल तमाशा ॥

दुष्पट हें दुःख । काय सांगू हो आणीक ॥ ३० ॥

आज्ञेपुढे माझें, कांहीं न बोलणे । नेणू कैसे येणे, करूं देवा ॥

काय देवा उपकार । दर्शना येतां मी महार ॥

माझीयाच हितासाठी । मज येणे वेळा कोटी ॥

परी दुईव अडचणी । घाली पहा शूलपाणी ॥

अनाथ मी करूं काय । माझा नाहीं हो उपाय ॥ ३५ ॥
 परी येईन येईन । तुमच्याच दयेकरून ॥
 मी हा आंधळा आंधळा । तुमची ना कळे लीला ॥
 कांहीं द्या आधार । जेणे जीव धरी धीर ॥

गुरुमाउलीस विनंति.

माउलीचा जीव । सहज तुटे पोरास्तव ॥
 तब्बतळे आंतडे । सदा ओढे पोराकडे ॥ ४० ॥
 नेदी लक्ष गुणागुणी । झटे दुःखनिवारणी ॥
 ऐसे असतां गुरुमाउली । कैसी मज विसरली ॥
 देव दीनांची माउली । मज दीना कां विसरली ॥
 झुरतों मी क्षणोक्षण । रडतों मधून मधून ॥
 कनवाळू गुरुमाय । ठरसी सर्पिण कीं काय ॥ ४५ ॥
 उलटोन वितांक्षणी । पिलां खातसे सर्पिणी ॥
 किंवा प्रसवतांक्षणी । बाल मारीते जारिणी ॥
 तैसी कां गे गुरुमाये । होसी ना तरी आर्धीं ये ॥

अनसूयामातेची पापक्षालनार्थ विनवणी.

बाळक मी हक्कदार । हगेन तुश्या मांडीवर ॥
 तरि तूं न करितां राग । चोज लाड करणे भाग ॥ ५० ॥
 अत्रि-अनसूया जोडवें । माझीं सखवीं मायबापें ॥
 सीतावाई पडे पायां । ऐशी माझी अनसूया ॥
 अत्रिंकर्त्तर्षींचे वर्णन । नको सांगाया मी कुजन ॥
 उभें त्रैलोक्य जाणतें । कोण कैसे अत्रि-क्रषि तें ॥
 कर्दमांची वाखाणणी । आहे सर्वांच्याच कानीं ॥ ५५ ॥
 त्यांची मुलगी अनसूया । देवहूति आई जिया ॥
 देवहूति माझी आजी । कर्दम आजोबा जी जी ॥

महालक्ष्मी महासरस्वती । महाकाळी पायां पडती ॥
 ऐश्वी माझी अनसूया । ऐश्वी माझी अनसूया ॥
 महाविष्णु महादेव । पायीं लोळे ब्रह्मदेव ॥ ६० ॥
 नारदादि संतकुळ । तें या माउलीचें वाळ ॥
 तुका ह्यणे पतित्रता । तिची काळावरी सत्ता ॥
 अनसूया पतित्रता । आहे त्रैलोक्यीं विख्याता ॥
 माझ्या अनसूयेहून श्रेष्ठ । कोणी दावील तो भ्रष्ट ॥
 देव मुळीं एकरूप । परी कल्पना हें पाप ॥ ६५ ॥
 ह्यणोनीं जो कल्पनेंत । त्यानें मानावी हे मात ॥
 कल्पनेंत नांवनिवड । न मानी तो महामूढ ॥
 ह्यणूनीं मी कल्पनाबद्ध । ह्यणे एक अनसूया शुद्ध ॥
 ऐश्वी माउली भज रे । जिच्यापुढे पाप तुरे ॥
 दावील जो अनसूया । सदा भज त्या गुहपायां ॥ ७० ॥
 अनसूया जो दावील । त्याचे उपकारा ना मोळ ॥
 जियें नाहीं हो अनसूया । तिला ह्यणती अनसूया ॥
 ऐश्वी परब्रह्मरूपा । दावील त्या भज बापा ॥
 अनसूयेहून श्रेष्ठ । तोचि एक गुरु नीट ॥
 • ते हे दाक्षणामूर्ति स्वामी । शिष्य महा चांडाळ मी ॥ ७५ ॥
 विनवितों गुहपायां । मज दावा हो अनसूया ॥
 मज तुहीं दिव्य गुरु । मग कशा मी घावरू ॥
 राहीन काळावरी उभा । जरी पहाल या गरिबा ॥
 सीता लक्ष्मीं सरस्वती । काळी मज बहिणी होती ॥
 कपिल कला आदी । मामा माउशा संबंधी ॥ ८० ॥
 दृत दुर्वास चंद्रमा । भाऊ दादा या अधमा ॥
 यज्ञावत सतकुळे । तीही भावंडे सकले ॥
 अनसूया सती थोर । स्मरणे हरील व्यभिचार ॥

माझ्या पातकाचे गडे । भारी नव्हत तिच्यापुढे ॥
 जाळील हो तृणावाणी । नामे उच्चारितां क्षणीं ॥ ८५ ॥
 आई वाई अत्रिकांते । तुला धारिली नीलकंठे ॥
 महा पातकांची राशी । निळू आणिला तुजपाशीं ॥
 तुझा दुरबार निर्मळ । तेथें कैचे पापबळ ॥
 तुझ्या पोरासी भजोनी । हित साधले सज्जनीं ॥
 आही तुलाचि धरिली । मुळापाशीं मिठी दिली ॥ ९० ॥
 अनसूये तुझा महिमा । काय ठावा या अधमा ॥
 तूंच दाव प्रेमे करुनी । अथवा ठरशील जारिणी ॥
 मी हा दीन तुझेपुढे । माझे उकल गे कोडे ॥
 कसा झाले तरी आई । तुझे नामासीं मी गाई ॥
 ऐशीयाचा लज्जाभार । आई तुझ्या सत्वावर ॥ ९५ ॥
 मागें महान प्रसंगीं । सत्व राखीले सर्वांगीं ॥
 ऐकिले म्यां सांगोसांगी । बठीव तें अंतरंगीं ॥
 ऐकिलेल्या गोष्टीवरी । न ठेवे अद्वा भारी ॥
 तरी निजसत्त्वासाठीं । उडी घाल आई उठीं ॥
 अधिकारानविकार । माझा न करीं विचार ॥ १०० ॥
 पहा इतुकेंच ब्रीद । सांभाळीं 'सती' हा शब्द ॥
 आलों दारीं तळमळोन । भरले जग हें सोडोन ॥
 सोधोनीयां दिव्य सती । आशा गेली तुजवरतीं ॥
 वाटे पाहोनी पतित । सर्वे करिशील तूं मुक्त ॥
 त्वरें जाळ मम दुर्मति । माझी फेड चिंता मोठी ॥ ५ ॥
 तुला माझे कायं अल्प । मज भारी जड माव ॥
 तूं करिशील सहज । माझी भागे सर्व गरज ॥
 तुझ्या अल्प मेहनतीने । माझे होइल धन्य जिणे ॥
 चतुर्विध पुरुषार्थ । मज लाघतील क्षणांत ॥

क्षणैक मी अनुतम । परी नित्य भ्रष्टचित ॥ १० ॥
 खावोनी दुःखाची लाथ । आलों तुझीयापर्यंत ॥
 माझी भक्ति कार्यापुरती । परी तें न आण चिर्ती ॥
 सकाम निष्काम । वा न बवें माझें कर्म ॥
 कुणीकडुनी बघशी तरी । महा घोर मी व्यभिचारी ॥
 नको लक्ष देऊं तिकडे । तुझे पोर मी हें वेंडे ॥ १५ ॥
 माझ्या जीवाची तळमळ । जरी शुद्ध न निर्मळ ॥
 तरी राखाया निजसत्त्व । कर आई माझी कीव ॥
 कशी कां होईना । धांव घेतली तव चरणा ॥
 ती न जावो दे फुकट । सत्त्व राखें आई ऊठ ॥
 मज नाहीं कोणी सखा । तुझ्याविणे मी पोरका ॥ २० ॥
 मज अपंगा अपंगे । आई नको अव्हेलूं गे ॥
 जया जगानें टाकीला । त्या त्वां पाहिजे उचलीला ॥
 पाहोनीयां निराधारा । माझी काकळूत करा ॥
 बहु दिस मी रडतों । तुझें सत्त्व जाय तों तों ॥
 ऐशा लंपट या मांगा । नारी दैवत न उपयोगा ॥ २५ ॥
 • जरी जाणतों हें उणे । मिठी देतों गे हट्टाने ॥
 अनसूये त्वरा कर्ऱी । माझें घेई मनावरी ॥
 असें रडत माझें घड । सुटतों तुझ्या सत्त्वा खंड ॥
 मग ठरशील क्षुद्र । जगापरी एक नार ॥
 ऐशी घालोनीयां अट । तुझ्याशीं मी करितों हट ॥ ३० ॥
 जरि मी जातीचा लंपट । करितों तुझ्याशीं लगट ॥
 नको त्याचा मानू खेद । राखें पतिब्रताश्रीद ॥
 डोई पापांचा हा भांरा । घेवोनी पातलों द्वारा ॥
 आई आई ब्रीद राख । आई आई ब्रीद राख ॥

जगाचा कंटाळा.

नको नटलेले जन । वाटे सेवावें स्मशान ॥ ३५ ॥
 तिथें तरी निरुपाधि । तुझे पाय गाइन शब्दां ॥
 जन्मा आल्याचें सार्थक । करण्या सुच स्थळ एक ॥
 होऊनीयां स्मशानवासी । त्याज्य दिसावें लोकांसी ॥
 तिथें एकांतीं राहोन । तुझे आळवीन चरण ॥
 नारी जातीनेंच भिन्ना । न दिसतील तेथें डोळ्यां ॥ ४० ॥
 मोठी अडचण सहज नाय । झाली भजनाची सोय ॥
 नर तरी हे पोषाखी । कशा येतिल स्मशानीं की ॥
 कार्याकारणे येतील । हिंडीस ह्याणोन जातील ॥
 एवढ्या या पोटासाठी । भाग करणे जगभेटी ॥
 चहूंकडोन मी पंगू । काय माझे दुःख सांगू ॥ ४५ ॥
 ओडा फार लोकंसंग । मज करणेचि भाग ॥
 राहतां स्मशानीं । मृत्यु आठवेल दरक्षणीं ॥
 कडकडीत वैराग्य । होउनि उमटेल भाग्य ॥
 देवभक्ति धरिल जोर । सुटेल जगाचा वेहार ॥
 बरी युक्ति सुचली वाढे । आई सांग खरेखोटे ॥ ५० ॥
 इस्मशानवाशाचा संग । कशा करील हें जग ॥
 ओंगळ ह्याणोनी । मज देतील सोडोनी ॥
 सुखें होय भक्ति-ओघ । उपाधि न करी जग ॥
 वहावलों भलतीकडे । अनसूये धांव गडे ॥
 सुखवितां माझें चित्त । तुझी राहील गे कीर्त ॥ ५५ ॥

क्षमा-भाक.

पंचमातेंतील माई । आतां बघ तरी काई ॥
 दीन पाहोनीयां अघमा । त्वरें कर पूर्ण क्षमा ॥

आतां माझे दैन्य सरतां । तुज हाणेन पतिब्रता ॥
पापी मुतांखेतांहूनी । आहां भय नाहीं स्मशानी ॥
कदाचित शिवतां भी । होईल अनसूया ऊभी ॥ ६० ॥

उपदेश.

उभा काळ हा पाहोन । कसे मारितां रे चैन ॥
नानापरी तुहीं दुःखी । तरी कितीं करितां शेखी ॥
करितां गप्या लांब लांब । नाहीं ज्ञानाचा तो थेंब ॥
पके तुहीं रे गाढव । पाहुनी मज ये किंव ॥
काय रे तुमचा गुर्का । पहा कीं रे पुढच्या नक्का ॥ ६५ ॥
चमाचीया लाधा । कठिण जातील सोसतां ॥
उघडा रे डोळे । पाजी इंग्रजी शिकलेले ॥
शुष्क तुमची वटवट । ऐकोर्नायां येई वीट ॥
खरा अनुभव । नाहीं तुहां एक लव ॥
व्हा रे सावध । माना गरीबाचा झब्ड ॥ ७० ॥
आर्धीं जितेपणीं दुःखी । पुढे तर हरेल शेखी ॥
उघडतील डोळे । परि मग इलाज न चाले ॥
सावध रे सावध । तुहां शरण भी मतिमंद ॥

धर्मपराद्यमुखता.

बायकोला घाली माळा । देवपूजेचा कंटाळा ॥
धर्म करतां नेदी कवडी । घरीं पाटल्या गोठ बांगडी ॥ ७५ ॥
ब्र्याह्याजांवयां आहेर । देवा जुनेपाने वस्त्र ॥
मति नाहीं दानीं । घरीं शेले शाळू पैठणी ॥
पुढे दुःख येतां । मग कां हो बोंबलतां ॥
पोरावरी प्रेम । संत दिसतां वाटे अधम ॥
देवधर्मी अद्वैत । नाना चंवी भोजनांत ॥ ८० ॥

देवधर्मी उदास । जेवण्या × × × चा सोस ॥
 देवधर्मी निरहंकार । भोगी उन्मत्त माजुर ॥
 ऐशा दांभिक लुच्याला । बघतां पालथाच घाला ॥
 बोलूं लागतां ज्ञानाविण । नाहीं गप्पा मुखांतून ॥
 आंतं बघतां अनुभव । नाहीं × × भर लव ॥ ८५ ॥
 मेजवान्या इष्टांआसां । खाद्य नेदी गाई अतिथा ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

आई अनसुये । तुझें मुख दाव ये ये ॥
 नको पुरवूं दुजी आस ॥ दैव भोगुं दे देहास ॥
 परीं तुझें अंत । न पडो मज हरिहरा ॥
 मी हों पीडिलों मदनें । एवढीं व्यथा तोड जनने ॥ १० ॥
 तुझे पाय निष्काम मनें । कर्दीं होईल गे गायें ॥
 अनसूयेचे पार्यीं । निळूं दीन हा अक्षर्यीं ॥
 ऐसें होवो चिरकाळ । अनसूये हो दयाळ ॥
 नको फार पैसा । मद चढेल त्या सरसा ॥
 बाईलीचिं तर । मुख न दार्दीं समोर ॥ १५ ॥
 नको नको स्मरणही । माझी चिंता निवारही ॥
 कानीं ऐकेन तव गुण । नेत्रां तव मूर्ति दावीन ॥
 मर्नीं तुझें ध्यान । ध्यानीं स्वप्रीं जागृतीतून ॥
 पार्यीं चालवीन तुझी वाट । तुझी सेवा करतील हात ॥
 पार्यीं घांशीन कपाळ । नार्कीं श्वास तुझा निर्मळ ॥ ५२०० ॥
 पूर्व पश्चिम द्वारानीं । माझ्या कुमतीं हगेन ॥
 वाणीने करिन भजन । पोटा भावाचें भजन ॥
 संकल्प विकल्प । तुझ्या सेवेचा उमप ॥

धांवा.

गुरुआज्ञेपरी । वसणे न होय शरीरी ॥
 म्हणुनी लिहितों कागदभार । त्याची दीना क्षमा कर ॥ ५ ॥
 मरणकाळीं । आई मज न दे बळी ॥
 एवढी पुरीव विनवणी । अनसूये सुवासिनी ॥
 तुङ्गे स्मरण होतां ॥ भडभडे माझ्या चित्ता ॥
 परी दाखिकच अभावी । मज भाविक स्थिती लावी ॥
 आई कर भाविक । नको नको तो लौकिक ॥ १० ॥
 ठेव कुठेही । जिथें भाव निर्मल राही ॥
 वाटे तुझ्यासाठीं आंतर्डीं । जाळूनी करावी होळी ॥
 ऐसा चांडाळ महार । कशा जगूं भूमिभार ॥
 मन शरीर दुर्बळ । तरी विषर्ण धावे खळ ॥
 न सोसे अंघोळ । नाहीं ध्यानीं वसण्या वळ ॥ १५ ॥
 पडल्याच ठार्यीं । करी भवचिता अक्षर्यीं ॥
 मधून मधून । धांवे तुजकडे दृचकोन ॥
 कूळीं तूं त्वरेने धांवावे । माझ्या कैवारिणी साव्हे ॥
 काय तुझ्यापार्या साख । कर्दीं जोडली म्यां देख ॥
 दुर्बळ अनाथ । अष्ट झणोनी घे ओटींत ॥ २० ॥
 वत्राहूनी तीत्र तूळें । सन्त्व मीं केंवि भंगिजे ॥
 पान्हा फुटो आई तुज । माझें जळलें काळीज ॥
 तुजसाठीं वाटे । कंठ चीरावा या हातें ॥
 नाहीं दुःखा कंटाळून । ऐसें होय हें लेखन
 केवळ तुझा महिमा । ऐकुन वाटे तैस गे मा ॥ २५ ॥
 कोणा जरी व्हावा, तुझ्या नवसास । वळी तरी खास, मीं तयार ॥
 कांहीं आशा न धरितां । वळी पडेन तुजपुढता ॥

बकरें कापीति । तैसी कापवीन कायामाती ॥
 सती जाप्या पतिब्रता । तैसें होय माझ्या चित्ता ॥
 हर हर हानि झाली । फुका वहिनी मज व्याळी ॥ ३० ॥
 रेडे गाढवें डुकरें । वर्णं मजहूनी खरें ॥
 आतां पुढे काय करुं । सांगा सांगा हो श्रीगुरु ॥
 देव, संत, गुरु, यांचे आजैव,
 जों जों वय वाढे । तों तों अधिक व्यसनीं पडे ॥
 एके काळीं ऐसें होतां । काळ घालील पालथा ॥
 संपला इलाज । पुढचें कल्पवेना मज ॥ ३५ ॥
 तरी काळीज थरारे । अनुमानितां पुढर्चीं थेरे ॥
 तैशीं काळीं कैंची । मज आशा तारणाची ॥
 म्हणूनी या जन्मी । रंडतों गे तुझ्या नार्मी ॥
 आई कसेंही कर । पातक्याला हातीं धर ॥
 कोणाकडे जाऊं । कोणा दुःख हें समजाऊं ॥ ४० ॥
 तुझ्या कानावर । कसें जाय हें सविस्तर ॥
 नाहीं विश्वांत आधार । उलट तमाशाच बघणार ॥
 सर्वांगीं वडवाग्री । पेटे चैन नाहीं मर्नी ॥
 सांगण्याही जागा । नाहीं सोधितां या जागा ॥
 गुरु परलोकवासी । झाले सोडोनी या दीनसी ॥ ४५ ॥
 एकुलता एकला । होता आधार तो गेला ॥
 फुटले कपाळ । आई धांव हो दयाळ ॥
 मदोन्मत्त म्हणून । नको टाकूं अव्हेरून ॥
 काय ऐशा चांडाळे । तुझीं भ्रष्टतील शीले ॥
 उलट होईल कीर्ति । ऐशा तारोनी हा कष्टी ॥ ५० ॥
 बायकांचा स्वभाव । अस्प स्तुतिनें करी कीव ॥
 पुरुष जगा निर्दय । म्हणुनी धरिले तुझे पाय ॥

कनवाळू मुळुचेता । अनसूया पतित्रता ॥
 म्हणोनी लागलों पाठी । सोडुन देव तेतीस कोटी ॥
 ठेपला मरणकाळ । मज दीना कोण तारील ॥ ५५ ॥
 वदा हो कोणी वाली । लक्ष द्या हो या पाऊर्ली ॥
 कोणी तरी तारा । दीन निळू हरिहरा ॥
 नका पाहू साव मांग । माझे घावरे अंतरंग ॥
 भेदरलेल्या धीर द्या । नका गणू मज वाढ्या ॥
 मी हा रडतों अनाथ । धांव मायवापा ऊठ ॥ ६० ॥
 ऐसा माझा तळमळत । नको प्राण जाऊ देऊ ॥
 मीपणाचा जोर । हरुनी झालों निराधार ।
 लागली मृत्यूची भाजणी । चैन ना भोजनीं शयनी ॥
 दिसेना उपाय कोणता । तों तों धास्ती वाढे चित्ता ॥ ६५ ॥
 विधवेपरी रडें । सदा काळीज घडाडे ॥
 वदा हो वाली तरी कोणी । माझी ऐकुन दीने वाणी प्र
 इहचिंता करू । का या काळासी घावरू ॥
 दोर्हीकडोन अभागी । तरी मन पापी मांगी ॥
 • जितेपणीं उपद्रव । मेल्या काया ही घाणीव ॥ ७० ॥
 दिसतो साधु । आंत कामीनीचा फंदू ॥
 दाक्षिणामूर्ति गुरु । धांवा आतां काय करू ॥
 दुःखी पाहोनी लेंकरू । धांवा धांवा हो सद्गुरु ॥
 नाहीं मी पूर्ण शरण । तरी तारा हो झटोन ।
 मोळ्यांदां रडण्यास । लाज जगाची जीवास ॥ ७५ ॥
 चोरुनमारुन । आळवीतों तुमचे चरण ॥
 सर्वीं ठार्यीं हजर । नैसे तारा निळुपामर ॥
 मरते वेळीं जळे चित्त । वाटे काय होइल गत ॥
 जिवा पडलो दहशत । रोडलों मी भयाभीत ॥

रामदासाचा राम । तो तरि तारो हा अधम ॥ ८० ॥
 तुकोवाचा विश्वराया । तोही तारो पतिता या ॥
 कैक संताचा दत्त । तारो अनसूयासुत ॥
 कोणीकडुन कैसेंतरी । माझे तारण होवो हरि ॥
 वासुदेव सद्गुरुचा । कृष्ण गाईगोप यांचा ॥
 धांवो कोणी कैसा । माझ्या दुःखघडीसरसा ॥ ८५ ॥
 बुडालों हो बुडालों ना । माझ्या दक्षिणामूर्ति सज्जना ॥
 धांवाळ कां । मज भोव्या फसवू नका ॥
 मी शिष्य तुही गुरु । माझा तुमचा करारू ॥
 हितासाठीं धरिले पाय । तोही सोडुन निघून जाय ॥
 हाय रे ढुँदैवा । कुठे लोट्टू माझ्या जीवा ॥ ९० ॥

निराशापूर्वक आर्जव.

नर्क भोगितों जितेपर्णी । पुढचे भयंकर वाटे मर्नी ॥
 ऐसा जन्मोजन्म । वाटे राहिन दुःखी अधम ॥
 देवराया आतां । कैसे पाप्या या तारितां ॥
 माझे कैसे काय करितां । ऐकोनीयां दीनानाथा ॥
 काय आहे तुमची मर्जी । कीं मी मरावें सहजासहर्जी ॥ ९५ ॥
 कुञ्यापरी हिसडे बसोन । माझा जावा कां हो प्राण ॥
 अनसूयासुता । लाज कोणाला ती दत्ता ॥
 मज पाप्या कैंची लाज । तुहां जग निंदिल सहज ॥
 म्हणतिल दत्तनाम घेतां । झाले दुश्चित नीलकंठा ॥
 दंभाने वा खन्या मने । जगीं केले मीं तव गाणे ॥ १०० ॥
 माझ्या कागदावर । जग निंदिल आत्रिपुत्र ॥
 पतित्रतेचा लाडका । काळिमा त्या लागावी कां ॥
 जसा आहे तैसा । पोपी तारा हो राजसा ॥

तुकाराम केवढा भक्त । त्यालाही मरणाची भीत ॥
 मग मजपरी मांगाची । गत काय पुसायाची ॥ ५ ॥
 हाय हाय रे देवा । ऊर फुटला गुरुजी धांवा ॥
 तसबीरा पुजोन । कैसा सुखी मी होईन ॥
 कुञ्चापरी फिरोन । कैसा सुखी मी होईन ॥
 फुका तळमळोन । कैसा शांत मी होईन ॥
 घोडादर्शन पाणीस्नान । करुन सुखी कां होईन ॥ १० ॥
 एक ध्यान धरवेना । उद्दिग्रता आली मना ॥
 निजध्यासाविण । कैसा सुखी मी होईन ॥
 केवळ गुरुदया होय । मज तरिच वाटे सोय ॥
 नाहीं तर कोणीकडुनही । आशा सुटण्याची नाहीं ॥
 कांहीं नाहीं हातांत । मधुन मधुन वसतों रडत ॥ १५ ॥
 गुरु गुरु गुरु । धांवा पाहोनी लेंकरूं ॥
 अनसूया गुरुराया । दोन न गमती मना या ।
 कल्पनेच्या लहरीपरी । दोन रुपे म्हणतों हरी ॥
 देवा तूंच अनसूया । तूंच माझा गुरुराया ॥

मृत्युभय.

कोण्याही इहसुखासाठी । नाहीं आतां हा मी कष्टी ॥ २० ॥
 केवळ मृत्यूच्या भयानें । तळमळतों गुरुस्मरणे ॥
 पोटापाण्याची चिंता । करीत माझा प्राण जातां ॥
 काय होईल गत । पुढे अधिक दुश्खित ॥
 पडली दहशत । मज पावो माझा दत्त ॥
 इहसुखा नाहीं तरी । मरते वेळीं येवो हरी ॥ २५ ॥
 एवढा तरी विश्वास । दत्त बापा दे जीवास ॥
 दांभिक हो माझी भक्ति । परि तें नका आणू चिर्तीं ॥
 काय सांगू देवा । पुढे कांहीं सुचेता ॥

इहदुःखाचें भान । मज नोहे स्मरतां मरण ॥
 ऐसा गेलों भावावोन । ऐशा दत्ता व्हा तारण ॥ ३० ॥
 मज कोणी मारीतां । दत्ता आड हो तत्त्वतां ॥
 मी भिन्ना भेदरलेला । तारीं पाण्या या दुर्बळा ॥
 पुण्यार्थाचा हक्क कांहीं । माझिया पदरांत नाहीं ॥
 कसें करूनी तार । हीच विनवणी पायांवर ॥
 झुरझुरुन पोटीं आग पडे ॥ पाणी तरी पितों थोडे ॥ ३५ ॥
 नाना महा पापे स्मरन । धरितों गुरु तुमचे चरण ॥
 स्मरन स्मरन लिहितों । मग पडेन पायांवर तों ॥
 संतांपासून चोरीलीं । ग्राशीतील मृत्युवेळीं ॥
 पापे हीच यमदूत । अनुताप तो पुण्यार्थ ॥
 संत ते सद्गुरु दत्ता । तोचि तारण हो अन्ता ॥ ४० ॥

पापप्रदृति,

पश्चात्तापानळे, कांहींसा जळोन । लिहितों जन्मापून, हक्कित ।
 हेतु मर्ना कीं सज्जन । कोणी तारील वाचून ॥
 पडतां सज्जनश्रवणीं । पाप जाईल जळोनी ॥
 निदान निंदकांच्या तरी । हार्तीं जाऊन किटेल दूरी ॥
 निंदा वाढुन पाप जळेल । पुढची गति भली होईल ॥ ४५ ॥
 तरी पूर्ण अनुतापी । नका समजू मायवापी ॥
 पुन्हा मी तसाच वागेन । जरी संतदया होय न ॥
 कारण माझे मना । माझा उपाय चालेना ॥
 ठेवा उकिरड्यावर । स्मशानीं वा हिंडिस थार ॥
 या पोटापाण्याला । केवळ दीन म्हणुन मला ॥ ५० ॥

म्हणुन लिहितों गद्यांत ।
 | आतां लिहितों खरें तें ॥

म्हणजे सर्वसाक्षी दृत । पाप जाळुन करील सुक्त ॥
 किंवा दुर्जन निंदक । वाचुन हरतिल पापटुःख ॥
 किंवा सज्जन कोणी । वाचुन दया करिल मर्नी ॥ ५५ ॥
 कोणीकडुन कसा तरी । कार्यभाग होईल हरी ॥
 दुर्बळ सद्यःस्थिर्तीत । हात उपाय सुचत ॥
 आत्महकीकत लिहून । जगलों तर देवा गाईन ॥
 किंवा दैवें अहंकार सुटला । जाईन तर शरण संतांला ॥
 आर्धीच सांगतों कीं । अनुताप पूर्ण नाहीं लेखीं ॥ ६० ॥
 पुन्हा तेंच करीन । ऐसा भरंवसा देई मन ॥

पंढरीचा महिमा-

पंढरीचे नाम घेतां । काळ कांपतो लटलटां ॥
 मायबाप सांपडला । मग काय उणे मला ॥
 ह्याचे नाम आले मुखीं । न चले काळाचीही शेखी ॥
 झाला मी हा शब्दही पारखा । वाटे दृत एक सखा ॥ ६५ ॥
 ज्याला नाहीं कोणी वाली । त्याची दया या विठ्ठलीं ॥
 पुंडलिका दिली भेट । वसविली मुक्तिपेठ ॥
 ती ही पंढरी । मृत्युलोकीं वैकुंठपुरी ॥
 तो हा विठ्ठल उभा । मज सांपडला गरिबा ॥

दैन्य-

जितेंद्रिय ज्ञानी । तोच गणावा सज्जनी ॥ ७० ॥
 येरां आहां लबाडांसी । गांठ ठेवावी जोड्याशीं ॥
 दृता भज सोयरीक । तुझी एकुलती एक ॥
 तूंच करितों कानाडोळा । दास सर्वस्वी बुडाला ॥
 म्हणुनी पुनःपुन्हा विनंति । पायीं अर्पितों श्रीपाति ॥
 काय माझ्या हातुनी । होय तुझी मनधरणी ॥ ७५ ॥

दीन म्हणुनी हा एक । पापराशी जवळ राख ॥
 माझा दीनपणा । हक्क पावण्या चरणा ॥
 अनसूयेच्या लाडक्या । दत्ता ये विठूच्या तुक्या ॥

प्रार्थना.

अनाथ-दीनांचा, विश्वासू कैवारी । तूं एक नरहरी, मज दीना ॥
 बाकी कोणावरी, विश्वास बसेना । तुझ्याची चरणा,-वरी भार ॥ ८० ॥
 एकही निश्चय, चालेना क्षणभर । चंचल हें फार, मन माझे ॥
 देवा यासी घाला, युक्तीनें आगळ । तुझी अति कुशल, भक्तांकार्जी ॥

धांवा, निराशा.

चिंता तुझांवर । ठेवूनी मी धरितों धोर ॥
 माझी तड लावणार । दत्ता कोण त्वदितर ॥
 माझा गुंतलेला गळा । सोडवा दीनांच्या दयाळा ॥ ८५ ॥
 मी हा कर्मफुटका । मज कैंचा देव सखा ॥
 मज सर्वांगे सांभाळ । राहीं सदा मजजवळ ॥
 जळो लौकिकाची बाजू । मज ठेवा पार्यी रुजू ॥
 पापाचार मर्नीं स्मरें । अनसूये मी भेदरें ॥
 धांव धांव धांव । मज दीन पाप्या पाव ॥ ९० ॥
 नानापरी जीव झुरे । घडघड काळिज करे ॥
 गुरु-आज्ञेचा आचार । आतां कधीं मी करणार ॥

पापप्रवृत्ति.

निर्मळ निर्धास्त, होतां करिन पूजा । तोंपर्यंत लज्जा, वाटे जीवा ॥
 द्रिचार, कैंचा माझ्या जीवा । पापी मी केशवा, इंद्रियबद्ध ॥
 आपी पांदेशी । तुझी दयाराशी, तारा मज ॥ ९५ ॥
 फिरोनी संकल्प, पापाचाची ॥

पापामुळे निराशा.

सदैव आहांसी, देवाचि तारण । महा-पशुजन, अज्ञान आही ॥
 मज पापीयासी, कैंचा पावे देव । पापांचा मी भाव, दशांगानें ॥
 काय दीनांवर, कोपावें थोरांनो । दया करुनी चरणीं, वागवावें ॥
 पाप करितांना, न वाटली भीति । बडवान्नि चिर्तीं, पेटे आतां ॥५४००॥
 वाटे परिजाम, महा घोर दंड । दुःखद्वारा धाड, पडेल वरी ॥
 भेदरलों आतां, कोण जाऊ शरण । कोण हो तारण, पाठवळ ॥
 देव मज पाप्या, कैचा कीव करी । जग मुर्लीं वैरी, अधमाचें या ॥
 दक्षिणामूर्ति गुरु धांवा । जपा आपुल्याच नांवा ॥

मौन, स्तुति.

बरें धरिलें मौन । होई गपाचिप भजन ॥ ५ ॥
 ऐका देवा कथा । काय गुण वानूं आतां ॥
 बोलेन तितुका । अवधा शीण सत्य तुका ॥
 नारद प्रलहाद । तैसा करा हा मतिमंड ॥
 उसंत खावोन । वापा आठवीतों चरण ॥
 पुढे गुरु-लीला । लिहीन येई जी स्फूर्तीला ॥ १० ॥

वकिली.

सर्व नारींसी ये पान्हा । ऐसा करा मज तान्हा ॥
 मोडा माझा विषय । जीवीं भाव 'दत्तात्रेय' ॥
 उद्धरिली शिळा । पाद लावोनी अंगाला ॥
 नाम घेऊनी टाकिले ॥ जळीं पाषाण ते तरले ॥
 मी कां दगडाहून जड । कीं न चाले तुमचा पाड ॥ १५ ॥
 अन्न खातां उठे शूल । तया अन्ने केला सवळ ॥
 बोलवीले वेद । रेड्यामुखीं केला भेद ॥
 उठवीलीं प्रेतें । महापातक्यांच्या हातें ॥

न करितां अन्याय । तुळ्णी ठरूं सकतां सदय ॥
 मज दैवाचयि हातीं । नका देऊं करुणापति ॥ २० ॥
 मरते समर्यों । धीर चावा माझे हृदयीं ॥
 आतां गुरुराया लाज । वाटे मुख दावाया तुज ॥
 अंतरीचे दुःख । कोणा सांगू ओकाबोक ॥

चित्तशुद्धि.

देहशुद्धीपरीस । चित्तशुद्धीवर दे लक्ष ॥
 ऐसा मासाचा गोळा । होय केंवि कर्वीं सोंवळा ॥ २५ ॥
 देहशुद्धि मनापून । करी रांड कलवंतीण ॥
 काय जाई मोक्षा । किंवा साधे इहपक्षा ॥

अनुतापस्थैर्यार्थ प्रार्थना.

मी हा पातकांची राशी । माझी पुढे गति कैशी ॥
 ऐसा अघोर पातकी । कोण घेईल मस्तकी ॥
 हर हर मज दीना । कुणी त्राताचि दिसेना ॥ ३० ॥
 फुका वहिनीचे पोट । जन्मूनीयां केले भ्रष्ट ॥
 अनुतापे तळमळे । सर्वे पापी मति वळे ॥
 हाय दुँदेवा चांडाळा । कापिला निळूचा गळा ॥
 असाच कोणे एके दिशीं । जाणे लागेल यमदेशीं ॥
 तेथें आठवण । करूं कोणाची मी दीन ॥ ३५ ॥
 अगा अनसूये । अति निर्दय होऊ नये ॥
 अनुतापासरसा । मजकडे घेई वळसा ॥
 पार्पी पडों नेदी पुन्हा । ऐसा सोड दया पान्हा ॥
 सोधूं जातां सदुपाय । एक न चाले निश्चय ॥
 दुँदेव हें आड येई । धांव अनसूये आई ॥ ४० ॥
 झालो दैवाचा मी दास । शक्ति नाहीं उपायास ॥

खाल्लों गेलों इंट्रियांकरवीं । रडे त्रात्यास्तव भर्वीं ॥
जाणुनीयां भाव । आई अनसूये पाव ॥
कोण कोणती ह्यान । चिंता करुं गे मी दीन ॥
मर्नी येतां खेद । लिहितों शब्दापुढे शब्द ॥ ४५ ॥
वाचोनी तुकाचे लेख । रडे खदखदां आणिक ॥
निरुपाय दिसोन । पडतों सुतक्यापरी हीन ॥
त्याची ही उपेक्षा । होई जर्गी या नटव्याशा ॥

संताची दुर्भिलता.

झाणसी रे तुळारामा । संतसंग येईल कामा ॥
कुठे शोधूं संत । कैसा ओळखूं पतित ॥ ५० ॥
गासी ज्या तूं परत्रहा । विटू दिसे धोंडा आहां ॥
पुढे गति काय । त्वन्मरणे झाली हाय ॥
असतास जिंबंत । तरी मी तुज नोळखत ॥
केली असती निंदा । अहंकार छलधंदा ॥
तूं जी झणसी चंद्रभागा । लागे गार ती मम अंगा ॥ ५५ ॥
जुळचरांची भीति स्नानीं । पुढे सर्वीची जाचणी ॥
तुझ्या वेळीचे संतमेळे । आतां बाबा कुठे गेले ॥

विनवणी.

कोणाला दाखवूं, काळीज धडाडे । आही हे नागडे, देव राखो ॥
महंत होण्याचा, नाही माझा पाड । जीर्वीची धडधड, बंद करा ॥
कांहीं तरि सुचौंद्या, भजन निजध्यास । देह सावकाश, दैव भोगो ॥ ६० ॥
देवा इतुकी तरी, पुरवा विनवणी । न या ढोळे दोन्ही, एकहि पुरे ॥
तूं तरी हा लेख, वाचसी कां घेवा । कीं ही माझी सेवा, वायां जाय ॥
जाणशील काय, माझा अल्प भाव । कीं सुखे दुर्देव, खाईल मज ॥
कांहीं तरी दे रे, आंघव्याला हाटि । जेणे होय तुटी, सर्व भया ॥

निराधारत्व.

लिहीतों भजन । दार्दी जनासी वाचोन ॥ ६५ ॥
 ऐकताती वरकरणी । निंद्य म्हणती मज जर्नी ॥
 काय उपयोगी । माझें लेखन या जर्गी ॥
 माझे तारणाचा । मार्ग न पहाती साचा ॥
 ऐकोन सोडती । होती तैशी माझी खंती ॥
 कांर्ही सुचेना या जीवा । वाटे जीव तरी जावा ॥ ७० ॥
 करुनी भक्तीचे वाटोळे । येती मदनाचे उमाळे ॥
 हर हर सर्व घात । झाला आला अधःपात ॥
 कोणाकडे जाऊ रडत । वर्नी वनचरांची वसत ॥
 आमीं दांभिक तीर्थीं पाणी । देव पाहतां पाषाणी ॥
 संत सांपडेना । मन पापासी सोडीना ॥ ७२ ॥
 ऐशापुढे उपाय । करील तो दत्तात्रेय ॥
 मांडोनियां तसबीरा । केला दंभाचा पसारा ॥
 कुठे जीव घालूं । देवा धांवा तारा निळूं ॥

कींव.

गुरु-आज्ञेचा आचार । घडेना हो क्षुणभर ॥
 कशाला हो दक्षिणामूर्ती । मरुन माझी केलीत माती ॥ ८० ॥
 गुरुराया असतास जीवंत । तरी आलों असतों रडत ॥
 होती एक जागा । तीही अंतरली या मांगा ॥
 मज दांभिक म्हणोन । नका सोळूं संत जन ॥
 बळे आपण होऊन । करा माझें हितस्मरण ॥
 बापा इहसुख, नेदी काढीइतुके । येवो नाम मुख, निर्भयपणे ॥ ८५ ॥
 इतुकीच रडुन, भाकीतों मी कींव । पुरवीं तो देव, दत्त माझा ॥

आयुष्यदैना.

आई रडें भी उदास । धांव माझे डोळे पूस ॥

नानापरी भरलें जग । मज काय तें उपयोग ॥
 रङ्गुरङ्गुन हताश । होऊन खिळलें हंतरुणास ॥
 लोकीं वाढली काळिमा । म्हणती खातो हा रिकामा ॥ १० ॥
 अंगी पहाती लायकी । कोणीकडूनही न दिसे कीं ॥
 मग अधिकच । मज लेखताती नीच ॥
 जात्या येत्याचे जोडे । खात मर्नी मी रडत ॥
 न करवे धंदा एक । पोटीं घालावया वीख ॥
 वसून दर्शन । बघतां दिसे साधुजन ॥ १५ ॥
 काय देवा माझा, घेतसां हा जीव । कांहींच कां कींव, येऊं नये ॥
 रङ्गुन रङ्गुन थकून । स्वस्थ पडतों डोळे मिटुन ॥
 ऐसें चाललें आयुष्य । पुढे दुर्घर भविष्य ॥

वनवास-

कशाही सोसेन, जगाच्या या लाथा । पडतां यमाहातां, काय करू ॥
 डोक्यांच्या पाण्यानें, लिहिलें लेखन । लेखका तारण, देव होवो ५५०
 आयुष्यमर्यादा, क्षणोक्षण संपे । तरी माझीं पायें, वाढतींच ॥
 पुढे गति काय, पुढे गति काय । जीवा हाय हाय, लागलीसे ॥
 नागडे उघडे, वाटे वाळवंटी । लोळावें नाम कंठीं, धरूनीयां ॥
 तथा आड सर्वे, नाना अडचणी । मनासी दिसोनी, दुःख होय ॥
 बरा होतों पूर्वीं, रानींच नागवा । हिंडत केशवा, गघड्यापरी ॥ ५ ॥
 पुळकळांशीं सुखी, होतों तेथें बापा । लोकीं दुःखा पापा, बळी आलों ॥
 भक्तांच्या नादानें गांवोगांवीं येणे । करूं लागले तेणे, दुःखी झालों ॥
 सिद्धींच्या शक्तींचे, माजवीले दंभ । येऊं लागले लोक, मुकले सुखा ॥
 गांढवांच्या संगे, गाढव जहालों । रडतों गे वेळो, वेळ एकटा ॥
 अंगीं मज वन-वास मानवला । होता तो दीनाला, अंतरला ॥ १० ॥
 न्यास दाबोनीयां, मारोनिया जीव । निर्मळ निष्पाप, होतों वर्नी ॥
 नवहती शिवत, फार कांहीं चिंता । आपें येई पोटा, पुरतें सर्व ॥

नारींचे दर्शन, स्वप्रींही नव्हतें । नटलेले भलतें, जग नव्हतें ॥
स्वेच्छाचारी जीव, निर्मळ नांदत । आता हा खेदांत, बुडला जर्नी ॥

अरत्र ना परत्र.

दैवादि बुडविते । गुरुचरण ते त्राते ॥ १५ ॥
चाललीसे झटापट । पाहूं काय तो शेवट ॥
इकडुन गुरु अोढीती । एकीकडून पापमति ॥
मध्ये माझे गळ्याला । फांस जिब्हाठीं लागला ॥
असतों धीट पापाचारी । वरें झालें असतें तरी ॥
मेल्या अंतींच यमभीति । काय करती तें करती ॥ २० ॥
परी मज देख । दोहिंकडूनी बुडूक ॥
इहलोकीं दुःखी । वाटे पुढे यम ढंखी ॥

मनास धीर.

पुन्हा सिद्धी याव्या ह्यणुन । नाहीं रडत मी दुर्जन ॥
नारी उठली ह्यणुन । नाहीं रडत मी दुर्जन ॥
नारी उठली वाटे सुख । सिद्धी गेल्या गेलें वीख ॥ २५ ॥
भजनाची सोय व्हावी । खुष अनसूया देवी ॥
इतुकेंचि मागणे । पुरखावें दातारानें ॥
मना न होई हक्काळ । स्मर अनसूयेचा वाळ ॥
केवळ्याही पापराशी । तुझ्या जाळील क्षणासी ॥
पाहिजे त्या काळी । तारील हा चंद्रमौळी ॥ ३० ॥
मना काय घावरसी । गुरुमहिमा विसरलासी ॥

भक्त्यर्थ प्रार्थना.

नवी झोप, अन्नाशा नासावी । नारींवी नसावी, गोष्ट स्वप्री ॥
नि नसावें । सदा चित्त देवें, उन्मन व्हावें ॥
। शांति सदा व्हावी, मनोमय ॥

ऋद्धि सिद्धी भुक्ति, मुक्ति नको कांहीं। शपथ देवाही, तुझ्या पार्यो ॥ ३५॥
भक्तीचा आनंद, सदा भेगो मन। अडलों मी दीन, जाऊं नये ॥

कळते, पण वळत नाहीं.

अनुताप पहातां। होई क्षणभर चिचा ॥
पुन्हा अडचणी नाना। मर्नी येडन होई गुन्हा ॥
कोणताही उपाय। चालेना क्षण ल्या जाय ॥
दुःखें पोलुन वाटे। इंद्रियसुख घ्यावें सोठे ॥ ४० ॥
मायेत अमलेला। भोगी सदा दैवलीला ॥
तेही पूर्णपणे मना। ठाम निश्चित ठसेना ॥
मग तरी मन खास। स्वस्थ राहते उदास ॥
देवा काय करू। हाय हाय धांवा गुरु ॥

अनाथता.

अनाथांचे वाळी, तुझी नारायणा। अनाथ या दीना, नुपेक्षावें ॥ ४५ ॥
कोणाकडे पाहूं, जिभा काढूनी मी। माझ्या गुरु स्वामी, विवहळ मी ॥
काकुलता तरी, कोण्या ठाया जाऊं। कोण त्राता भाऊ, पातक्याला ॥
कुतपाप पुढे, करण्याची कुमति। नासी ती प्रचीती, मानिव दत्त ॥
गुरुगयां सांगा, दोपी कीं निर्दोषी। मीही पापराशी, शिष्या तुमचा ॥

प्रार्थना.

देवांनीं कौतुके, केलेलीं वाचोन। जीवीं न पडे चैन, शून्य होय ॥५०॥
वाटे तैसें मज, देवांनीं कराया। कोणत्या उपाया, शोधूं तरी ॥
निरुपय दिसे, वाटे जीव जावा। पहा रे केशवा, कींव कर ॥
नको रे नको रे, असा मरूं देऊं। तळमळत येऊं, दे रे दया ॥
वाचलेले वृत्त, जरी होय सत्य। तरी हें असत्य, पोरके तार ॥
शरीर मानस, लंगांडे सर्वस्त्री। लोक देव देवी, आप्न न कोणी ॥५५॥
तशांत असे हे, दांडगाले शत्रु। पहाती संहारूं, मज दीना ॥

काय करूं गुरु, झाला निरुपाय । तुमचे मी पाय, विट्ठबळि ॥
 कसेही करा हो, देवा कैसें करा । निळकंठ पामरा, सोङ्गुं नका ॥
 एकेक ती ओळ, तुकाची वाचतां । भडभडोन चित्ता, रङ्गुं येई ॥
 इंद्रियें थकती, काळिज होय शून्य । बापा कर धन्य, पातकी हा ॥६०॥

प्रार्थना, वकिली.

गुरु-आज्ञेचा प्रकार । जेथें चाले निरंतर ॥

ऐशी माझी सोय करा । इतुके पुरवा दातारा ॥

कोण मज वाली, एक गुरुवीण । पातकी अज्ञान, पांगळा मी ॥
 गुरुंवरी तरी, एकाचि माझा हक्क । कीं त्यांचा लौकिक, राखतिल ते ॥
 माझी तीलायकी, नाहीं काढीमात्र । तरी अत्रिपुत्र, ब्रीद राखो ६५
 शमा दया हातीं, घेवोनी सामोरा । ये गुरु पामरा, दुःखिता या ॥
 तुबींच कोपतां कोणी हो करावी । कींव हो मायावी, विश्व सारें ॥
 धांवा देवराया, ब्रीद राखा झर्णीं । पामर पतनीं, न पडों द्या ॥
 पुण्यवान जीवां, कोणीही तारील । त्यांत तें नवल, काय मोर्ऱे ॥
 त्यांचे पुण्यकर्म, होय त्यां तारण । जरी निष्कामपण, अंगीं होय ॥७०॥
 परी मजपरी, पातकी तारितां । वैभवा रे दत्ता, पार न हुइया ॥
 सुभक्त तारिले, म्हणुनी 'दयानिधि' । नाहीं रे त्या वेदीं, म्हटला तुज ॥
 शरण दुःखित, दुःखमुक्त केले । म्हणुनी तव लीले, मान आला ॥
 नको त्या ब्रीदाला, सोङ्गुं गुरुराया । ठेवीयेली पायां,—वरी डोईं
 पातकी दीनाची, देवा करा सोय । झुरतो अक्षय, भयाभीत ॥ ७५॥

दत्तमैत्री.

औंदुंबरतळीं । बसुन राहेन निश्चळीं ॥

तो हा कल्पवृक्ष । तेथै वसे दत्तसाक्ष ॥

— नगी द्वौळल भेटी । मिटेली ही आटापिटी ॥

— नगा । होय कार्यभाग साचा ॥

ज दत्तमैत्री ॥ ८० ॥

जीवीं झोंबलीसे सुरी | देवा धांवा हो लैकरी ॥
 पतिब्रतेळगां पति | तैशी माझी दर्ती प्रीति ॥
 धांवा माझें हति करा | झाला जन्माचा मातेरा ॥
 किती दिवस झुरूळ | कोण त्राता तरी स्मरूळ ॥
 मज अंतस्थ आधार | एक गुरु सर्वेश्वर ॥ ८५ ॥
 देवानें मारितां | वडावें गुरुनें रक्षिता ॥

मदनजयार्थ प्रार्थना.

थकलों रे देवा, मदनाशीं लढतां । दांड तो पालथा, वाली मज ॥
 आलों काकुळती, शरण तुझ्या दारीं । आतों कांदीं करीं, हित माझें ॥
 जयानें पाडीलें, थोरांसी घडाड । त्यास माझा पाड, काय जितण्या ॥
 नस नस माझी, चिंतामीनें जळे । बापा किती बळे, अंत घेतां ॥ ९० ॥
 ओढतांही माझें, मन पापाकडे । हटानेच ओढे, करूळ काय ॥
 पातकी पातकी, अघोर पातकी । बघा त्रीद बाकी, वघूळ नका ॥
 तारीली कुटीणी । तैसे व्हा हो मजकारणी ॥
 फार काय वोलूळ । तुही ज्ञाते कनवाळूळ ॥

संकटप्रतिबंधार्थ प्रार्थना.

माझा घेर्इल कैवार । बाप रखुमादेवीवर ॥ ९५ ॥
 भक्त पडतां संकर्टीं । विठु धांवे पाठोपाठीं ॥
 तितुकेही मज दीना । माझ्या विठुला पुरेना ॥
 संकटाचे आर्धी । माझा दूर करा उपाधि ॥
 ऐसा अघोर पातकी । भेल्या जाइन कोण्या लोकीं ॥

वकिळी.

करुनि घोर पापभार । झालों पावन हक्कदार ॥ ५६०० ॥
 खास पतित निश्चित । उभा देवांच्या पुढत ॥
 पतित पावन नाम । आले बघण्याचें काम ॥

पावन ब्रीद हिरावून । घेर्इन वा पूनित होईन ॥
कसें ज्ञालें तरी । माझें काज भागले हरी ॥

अनसूयेवर भार व तिळा प्रार्थना.

माझा भार तुझ्या, पातिब्रत्यावर । इह आणि पर, तूचि माझें ॥ ५॥
नाहीं नाहीं मज, साधनाचें अंग । चहुंकडुनी अपंग, पातकी भी ॥
लेंकरुं म्हणोनी, मानूनीया घेर्इ । ओटीमध्यें आई, भलता हा ॥
निर्मळ तुझा तो, कांसोटा ऐकूनी । धरिला निदानीं, साहसानें ॥
आतां जैसें तुझे, सत्त्व तैसें पहा । पाठीं लागला हा, नरपतु ॥
दुजी कामधेनु, चिंतामणि किंवा । कल्पतरु नांवा, कोण पावे ॥ १० ॥
कामधेन-कल्प,-तरु चिंतामणि । तुझ्या दयादानीं, पापी होय ॥
येशी बलकंता, एकचि तूं साध्वी । मग तुज केंवी, सोहूं आई ॥
ब्रह्मा विष्णु महा,-देवांसी अजिंक्य । मदन तो मुख्य, ज्ञाड्या तुझा ॥
स्मरणे जाळीशी, महापापराशी । इहपर देशी, इच्छिलें जें ॥
माझा हा विश्वास, जाऊ नये वायां । दुःखित जीवाया, वरदान दे ॥ १५ ॥
माझी काकळूत, करीं गा दयाले । धरिलीं पाऊले, पाप्यानें स्यां ॥
गुन्हेच करावे, लेंकूराचा धर्म । माऊळीचिं कर्म, हित करणे ॥
अनसूया नांव, न बुडो कर्लीत । गाईन लोकांत, कीर्ति तुझी ॥

अनसूयेचा प्रतापमहिमा.

माझीं ऐका हो मावापें । अत्रि-अनसूया जोडपें ॥
पातकें मी करितांनां । त्यांच्या विश्वास तो चरणा ॥ २० ॥
नाहीं येत दोष अंगीं । दोष लावी तो अभागी ॥
माहूर भातापुर सिद्धपुर । चित्रकूट रेवातीर ॥
चार मरु वसतिस्थानें । केलीं ज्ञाड्या अनसूयेने ॥

रे । तरी नाहीं अहंकार ॥

ती दर्शनासी रोज ॥ २५ ॥

मळती उद्धरोनी जगा । त्याही पावन होती गंगा ॥
ऐसा पायांचा प्रताप । पक्के पाप आपोआप ॥

अनसयामातेस प्रश्न.

तुझ्या गे ओटींत, मज लहानपणीं । घातिला वाहिनीं, स्मरते मन ॥
त्याची कां गे आई, ऐशी वाताहात । सांडिलीस उस्त,-पास्त कैंची ॥
सुवासीनी श्रीद, बुडवीसी काय । देवांचीही माय, कीं तुं भलती ॥३०॥
ओटी भरलेली, केंवी लवंडीली । दिला मज बळी, दुँदेवासी ॥
रांडापेंरे मज, हेळावती जर्णी । ऐशी कां अभागी, तुझी ओटी ॥
मज पापीयासी, कैंची लाजलज्जा । परी तुझ्या फज्जा, हो सत्त्वाचा ॥

आग्रहपूर्वक विनंति.

मज फक्त आहे, पडताळा पाहणे । पुरे ओशाळवाणे, जिणे आतां ॥
काय पातकी मी, घालूं तुज आण । काय तूं दूळून, पाहशील ॥३५॥
डोळ्यांच्या पाण्याने, लिहीं विनवणी । दयेची करणी, तुझ्या हातीं ॥
काय तुझ्या सत्त्वा, लावीन कलंक । ऐसे न पातक, जड माझें ॥
उठा विठू अन,—सूया सत्त्व राखा । होतां मी पोरका, बुडेल तें ॥
माझी तीं माऊली, ठरली बाळपणी । आतां हेलावणी, होऊं पाहे ॥
उठा विठू राखा, अनसूया सत्त्व । तुमचे तुहीं देव,—पण राखा॥४०॥
शेजार्ती घेवोनी; कैसे स्वस्थ निजतां । उठा पतित्रिता, श्रीद राखा ॥
तिचे मी बालक, आले तुझादारीं । तुकारामावरी, विश्वासोनी ॥
न उठतां तुझी, खोटा ठरे तुका । बोल हा इतुका, घेऊं नका ॥
माझें पापपुण्य, पाहतां नये कामा । सांभाळणे तुहां, तुमचे श्रीद ॥

गुरुवियोग, वकीली, प्रार्थना.

नाहीं दिले दाना । नाहीं सेवाले चरणा ॥४५॥
शिवलों सुद्धां नाहीं अंगा । तोंचि कैसे गेलां स्वर्गा ॥
दुरुन तोंडातोंडीं करार । कीं मी गुरु निलु पोर ॥

गुरु दक्षिणामूर्ति । हाय हाय माझी फुटली छाती ॥
 अभागी लेंकरू । हाय रे दैवा काय करू ॥
 गुरुराया धांवा । शब्द खरा करुनी दावा ॥ ५० ॥
 मज नको विश्वेश्वर । एक तुळ्ही प्राणेश्वर ॥
 वारणशी काशी । सर्व तुमच्या पायांपाशी ॥
 सोयुसोधूनी धरीले । तेही कैसे अंतरले ॥
 हाय रे माझ्या दैवा फुटक्या । वायां बुडविलास हा निळक्या ॥
 अनाथांचा वाली । कोणी नाहींच कां मुळी ॥ ५५ ॥
 होतां धीर गेला । वळी पडलों मी काळा ॥
 प्राहिलेली सोय । अंतरले ते गुरुपाय ॥
 रडें एकटा पातकी । गुरुपार्यांचा सुतकी ॥
 वाजू बैसलों अभागी । शिवं न शके या जर्गी ॥
 प्राकृतांचे सुतक । दहा दिस करिती दुःख ॥ ६० ॥
 मज झालें जन्मवेरी । गेले नित्यांचे कैवारी ॥
 झाला सुखाचा कळस । पुरले सर्वचि नवस ॥
 आतां भेल्यावरची गति । उरलें पाहणे प्रचीति ॥
 डोहाळे ते साक्ष देती । पुढे बाळ गुणी किती ॥
 माझे मज कळों आले । पुढचे हाल ते सगळे ॥ ६५ ॥
 गुरुराया ऐशी । मज दिली कैशी फांशी ॥
 आशें आशें आलों रडत । त्यासी दुःखी केला जास्त ॥
 एकुटा टाकुन वावगा । कैसें जाववले स्वर्गा ॥
 माझी आठवण । जातां झालीच नाहीं न ॥
 मांडीवरी दिली मान । कोणा केली ती स्वाधीन ॥ ७० ॥
 खालीं भूमि वर आकाश । ऐसें-झालें मज दीनास ॥
 कांहीं फार करा थोडे । माझें होण्यापूर्वीं मढे ॥
 काय काळाचा भरंवसा । केवळां घालील तो फांसा ॥

महानांहो ओढी क्षर्णी । आळी तर क्षुद्र प्राणी ॥
 ऐसा विश्वासधातकी । मज नव्हतासी ठावा कर्म ॥ ७५ ॥
 हिंडोनियां देशोदेश । सांगेन सकळां लोकांस ॥
 झालें भाट मी अफाट । तुझा सांगाया बोभाट ॥
 पाहूं कसा मी बुडणार । वसलें तुझ्या नांवावर ॥
 आर्धी तुझे बुडविन नांव । मग पाहिन अपुली वाव ॥
 मुखीं घास नाहीं दिला । दक्षिणामृते रे तुला ॥ ८० ॥
 तीही लागली हळहळ । पुढे ठेपला हा काळ ॥
 हिंडु हिंडुनि थकला जीव । अंतरले करणार कींव ॥
 रडुरडुनी ढोळे खोल । झाले शरीरही फोल ॥
 नीळकंठ वेडावला । चहूंकडोनी बुडाला ॥

वकिली.

नाम घेतांना बुडाला । ऐसा कोण तो आगळा ॥ ८५ ॥
 ऐसें तुकाचें वचन । त्यास मी हें उदाहरण ॥
 तुकारामा दुबळा हा । नाम घेतां बुडलों पहा ॥
 एक सांगूं का अनेक । हरळी देवांची धमक ॥
 लेवांचा नामधारक । त्याचें जग उपहासक ॥
 घेवोनीयां भक्तिपिसें । माझे जर्गीं झालें हंसें ॥ ९० ॥

वकिली त्रागा.

पातकी म्हणोन, मज न तारीला । तर मी तुम्हांला, श्रेष्ठ देवा ॥
 आतां मग पुढे, मज भजतील । लोक हें निव्वळ, अबळ तुळी ॥
 बळवान तुळी, मजपाशीं लढा । पाहूं पाय पाढा, पायां खाली ॥
 नाहीं तरी चुलींत, वाढा तुमच्या नामा । पातकमाहिमा, भजुंद्या संतां ॥
 तुमचें नाम जाळावया । अग्रिकुंड माझी काया ॥ ९५ ॥
 चिता वडवाशीने पेटली । त्यांत टाका नामावळी ॥
 जाळा तुमचें नाम आर्धी । माझ्या जळत्या कुडीमर्धी ॥

ऐसा प्रखर अभि । नाहीं नाहीं दुसरा कोणी ॥
म्हणुनी या हृत्तापार्मीत । फाल नाम जाळा दत्त ॥

उपदेश.

अविनाशासंगे, अविनाश होशील । खळासवें खळ, सावध जीवा ५७००
तुझा तुज घेई, करोनी उपदेश । कोणी तें दुजास, शिकवावें ॥
मर्ना नाहीं तरी, काय रुचे बोल । निजहित अमोल, ज्याचें त्यास ॥
ज्याचे त्याचे मर्ना, व्हावा उपदेश । तरी बाहदेश, उपाय चाले ॥
गुरु उपदेशी, अपात्र शिष्याशी । दोघेही सर्वेसी, नर्का जाती ॥

वकिली, फिर्याद.

तुका वाणी धनलोभी । त्यानें काढिली गरीबी ॥ ५ ॥
नाहीं खाल्हे पोटा । सांठवोनी केला सांठा ॥
सांठ सांठवोनी धन । दिलें विठू तुज ऋण ॥
वसूल न करितां । गेला सदेह वैकुंठा ॥
तयाचा मी पापी पुत्र । लेक उधक्या कंजुष पितर ॥
पितृधन आले आयतें । माझ्या उधक्या हातातें ॥ २० ॥
सर्यापोटीं शनैश्चर । शुद्ध तुक्याचा पापी पुत्र ॥
लागों पाहूं घेणे देणे । पितृव्यवहार ते जुने ॥
खत जडले विठूल नार्मा । साक्षीदार सद्गुरुस्वामी ॥
मजवूत बंदोबस्ती । नाहीं वसुलाची भीति ॥
अगा अगा ए विठोवा । माझे पितृक्षण दे बावा ॥ १५ ॥
नाहीं तर नव्हे ठीक । पुढे गति वाइट अधिक ॥
ऐशा सावकारे एके । उमें केले पुंडलीके ॥
त्याचेही त्वां घेतले होतें । केले नाहीं माधारे तें ॥
गोनीयां अटुवीस । युर्गे उभा रीहीलास ॥
गच । ज्ञाला तितुक्यांत संतुष्ट ॥ २० ॥
। । वाटेल तें करिन आतां ॥

तुज अन्नपाण्याविण । हृदी ठेवीन कोंडोन ॥
 प्रखर हृत्तापाशीमार्जी । नामरूप तव जाळीन जी ॥
 नाना हाल करुनी करुनी । तुज मारीन दिनरजनी ॥
 मी हा मेरेपावतर । तुला गंजीन जर्जर ॥ २५ ॥
 विठू सावध सावध । वाटे लाव ही फिर्याद ॥

वादीचा दावा.

दुसरा कीं तूंच खुद । होता तेव्हांचा गोविंद ॥
 तीच ही मूर्ति । कीं तुकाची खोटी स्तुति ॥
 पंढरी वा चंद्रभागा । ह्याच कीं दुसऱ्या सांगा ॥
 पुंडलीक चोखामेळा । कीं तो दगड पडलेला ॥ ३० ॥
 आतां मज देवा, आले अवसान । वाचा हालवीन, व्हावी तैशी ॥
 पितृधन बळे, विठू मोठे कुळ । आयते दयाळ, हार्ती आले ॥
 जरि महा घोर, पापी नसतों मी । तरि तुकारामी, जन्मतों ना ॥
 थोरां नीच कुमर । खें करण्या मी अवतार ॥
 आतां इथपासूनी । करुं पितृधन—उग्रणी ॥ ३५ ॥
 पहिली आई होती ब्राह्मणी । मज तुक्यानें केला वाणी ॥
 तुका निजला बामणीशीं । झाली घोर पापराशी ॥
 तैशा पातकाचे फळ । मी हे पापी झालों मूल ॥
 ऐसा गोळक मी वाणी । तुका बाप आई बामणी ॥
 भीड अबू लाज । स्वर्णी सुद्धां नाही मज ॥ ४० ॥
 थेट मरणापर्यंत । करिन चैनीची शिकस्त ॥
 मरेन तेव्हांच विठूल । माझ्या हातून सुटेल ॥
 वरा पितृधन गढा । सांपडला मज मोठा ॥
 आतां मज भय नाही । कळिकाळाच्या बापाचेही ॥
 उठा उठा नारायणा । थोडा फार वसुल आणा ॥ ४५ ॥
 ऊठ विठू दादा । दारीं लागला तगादा ॥

येई येई रे विठुल्या । तारीं पातकी हा निळ्या ॥
विठो पाय देई आतां । वरी फोडूँ दे हा माथा ॥
डोई फोडुनी तगादा । करिन विठुल्या गोविंदा ॥

भोळा भाव.

प्रेमपान्हा प्रेमपान्हा ॥ विठु भक्तांचा तान्हा ॥ ५० ॥
विठु होई मांग न्हावी ॥ विठु वश हो सद्गार्वी ॥
विठु ज्ञाला जोडे-उचल्या ॥ पावे अनायासें भोव्यां ॥
विठु गरीबांचा देव ॥ पावे पाहुनि भोळा भाव ॥
योग जप तप ब्रत ॥ नको भाव हाचि हेत ॥

अनुभवाविण परमार्थ.

हो कां पंडित शहाणा ॥ त्याचें कोणी मना नाणा ॥
परमार्थाच्या गोष्टी ॥ वहु करितां येती ओर्ठी ॥
परी अनुभवजिव्हाळा ॥ आहे ऐसा शूर विरळा ॥
सुखासुखी गप्पा ॥ करिती नोळखूनी बापा ॥
तर्कशास्त्र आर्युमेंटे ॥ ऐकुनि फोडावीं मुस्कुटे ॥
एक म्हणती मोरोपंत ॥ दुजा ह्याणे तुका मुक्क ॥ ६० ॥
तिसरा काढी तिसरा ॥ यांनां समाधिस्थचि बरा ॥
सुखीं चैन करितां ॥ बनती संतांचे मातापिता ॥

मातापितरांची पूज्यता.

ज्यांचीं मातापिता जीर्ती । त्यानें न फिरावें तीर्थी ॥
दोहोंपैकीं एक होय । घडे तीर्थ सेवितां पाय ॥
मातापितरें जिर्ती । त्या प्रत्यक्ष देवमूर्ति ॥ ६५ ॥

संतप्रेम, धन्यता.

तुझी संतजन वाचे । घेतां नाम माझ्या वाचें ॥
मत्ताचीगं नवीं घेत । मज प्रिय बाहुन जास्त ॥

तुमचा दास करा ॥

घडो पातक वा पुण्य । सदा अलिस मी धन्य ॥
सुखदुःख पुण्यपाप । खोटे संचित कर्ममाप ॥ ७० ॥
अवयें संचित क्रियमाण । बसलों प्रारब्ध खाऊन ॥

पूर्णपूर्णेश्वरदर्शन.

पूर्णपूर्णेश्वरा । दावा लीला या पामरा ॥
आलों दर्शन करोनी । तुझ्या आज्ञेच्या वरूनी ॥
यथाशक्ति केलो सेवा । येई पूर्ण अनुभवा ॥
एका नासीं पूर्ण शब्दा । तुवां घातिला दोनदां ॥ ७५ ॥
पूर्णपूर्णेश्वर देवा । ऐसा त्वरित द्या अनुभव ॥
पूर्णपूर्णेश्वरा भेटून । जरि मी दुःखीच राहीन ॥
मग काय ब्रीद । वायां होय पूर्ण शब्द ॥
माझी हह झाली । तुमची पाहिजे दाविली ॥
करोनी दर्शना । उरावी कां विवंचना ॥ ८० ॥
देवा धांवा अत्रिवाळा । ब्रीद आपुले सांभाळा ॥

वकिली व प्रार्थना.

काय पहातां पातक । करा दीनाचें कौतुक ॥
पातक्याचे पातका । थोरा देवा वधू नका ॥
पातक्यासी पापी । म्हणुनच स्वीकार्य माबापीं ॥
रोगी वैद्याघरीं जातां । वैद्या नये घाण म्हणतां ॥ ८५ ॥
घाण म्हणुन टाकिल । तो कां गांदू वैद्यशील ॥
तुम्हीं पापविनाशी । म्हणुनी पापी ये तुम्हांशीं ॥
पाप हाणुनी सांडाल । तरी कशाचें तें शील ॥
इतुकेंचि पहा देवा । पूर्ण पूर्णेश्वर ठरवा ॥
दीनाहूनी दीन । नकः उपेक्षू हा जन ॥ ९० ॥
नाहीं नाहीं कुठे थारा । मज पूर्णपूर्णेश्वरा ॥
जोराचें तें नांव । ऐकुनी भरलो मनीं हाव ॥

काढुन रिण जिव जाळून । पायिं येउन केला सण ॥
 होईल सर्वदुःखान्त । वाढुनि आलों हो धांवत ॥
 न होयो कीं अमृताएवजीं । देव दीना विष पाजी ॥ १५ ॥
 पूर्णपूर्णेश्वरा । अपुले नाम खरें करा ॥
 मेलों हो मेलों । गुरुराया वायां गेलों ॥
 जागृतीं दैव फसवी । स्वप्रें फसवावें त्वां केंवि ॥
 होउनि दृष्टान्त चिठ्ठा । झालो आझा टाकुनियां ॥
 जीवाचें करोन रान । आझा मानिली प्रमाण ॥ ५८०० ॥
 पूर्णपूर्णेश्वर नांवा । खरें अक्षरशः ठरवा ॥
 कायू करूँ देवा । धांवा धांवा धांवा धांवा ॥

धांवा.

आई तुझें मी लेंकरूँ । आतां किती कैसा किरूँ ॥
 माये थकलों गे । कसेही तार जिवलगे ॥
 नको पाहूँ काहीं । ऊठ धांव गे लवलाहीं ॥ ६ ॥
 कीव कर कीव कर । धांव पाव गे सत्वर ॥
 कुलस्वामिनी । न मरूँ दे अंदयपर्णी ॥
 अपराधी तरी । लेंकरूँ मी तूँ मातुःश्री ॥
 पहा इतुकाच न्याय । पुढें माझा अन्याय काय ॥
 राजी सुषी तुझ्या पायीं । मीही ठेविलो अक्षर्यी ॥ १० ॥
 धांव धांव धांव । धांव धांव कर कीव ॥
 माझा करुणापर धांवा । झोऱ्यू दे गे तुझ्या जीवा ॥
 धांव धांव धांव । जगा वृत्तान्त ऐकीव ॥
 माझें हितकर । तुझा जागिव महिमा थोर ॥

धांवा.

मी दीन । घरितों चरण, जीवें भावें ॥ १५ ॥
 या काळजी ॥

धांव रे उमाकांता । माझी वार सार चिंता ॥
धांवरे मायवापा । माझ्या विज्ञीव भवतापा ॥
अनसूये धांव वेगे । दीनासाठीं आधीं ये गे ॥

गुरुस प्रार्थना.

लौकिकांत ब्रह्मचारी । मर्नी गाढवाचे परी ॥ २० ॥
देवा मी मरतां पापी । कोणा येईल दया बापी ॥
देवा मज धरा । पापी निळूसी सावरा ॥
पडलों पडलों हो गुरु । कोणावरी धीर धरू ॥
एकला मी परदेशी । कैदी श्वासाचीया फांशी ॥
जीव सुखलुब्ध । झालों देवाला बेशुद्ध ॥ २५ ॥
पुढची मारामारी । केंवि सोसूं मी भिकारी ॥
केला तुहांशीं करार । शिष्य मी तूं गुरु थोर ॥
राखा कराराला । ठार्यों ठार्यों जपा मला ॥
मी हा अनाथ । दक्षिणामूर्ति तात ॥

वकिली.

• घोर करोनी पातके । अळ्ही पतित झालों पके ॥ ३० ॥
आतां देवाचें उचित । देवानें करावें स्वस्थ ॥
देव पतितपावन । आळ्ही खरे पतितजन ॥
इतुकाच न्याय । दुसरा न सुचे उपाय ॥

संन्यास. गुरुआज्ञा.

स्वस्थ रिकामा वैसोनी । बघतों प्रारब्धाची करणी ॥
झुगारिला मुहूर्तामुहूर्त । अवघाचि झालों स्वस्थ ॥ ३५ ॥
मरो तरो कोणी । नौर्हीं आमुचीं ती करणी ॥
घेतला संन्यास । मन जाहले उदास ॥
गुंडाळली पूजा । बघतां स्वस्थ वसुनी मजा ॥

थोडी संध्या अन्नपाणी । ब्राह्मणाचें ह्या वर्तनी ॥
राहिलों बांधून । गुरु-आज्ञेसी प्रमाण ॥ ४० ॥

गुरुस प्रार्थना.

गुरुराया ये सल्वरी । ह्यो या निळक्याचा कैवारी ॥
तुझी जरी अनाथनाथ । तरि धांवा हो त्वरित ॥
माझ्या पांडुरंगा । करूं नको भक्तिभंगा ॥
सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । माझी दाद व्या हो चिर्ती ॥
फोडिला हंबरडा । धांवा गुरुराया धडाडा ॥ ४५ ॥
तुझाविण मज । कोणापाशीं काय काज ॥
वाढव्या पायांचा लोभ । भावीं न होऊं या गरीब ॥
मी हा उघडा वाघूडा । देवा तुजविणे वापूडा ॥
गुरु आई करीं कीव । मज हौसेचे पाजीव ॥
सोड वैराग्याचा पान्हा । मी हा तान्हेला तव तान्हा ॥ ५० ॥
बहु दिवसांचा उपाशीं । धाप टाकिली पायांशीं ॥
नको करूं आशाभंग । सोङ्ग पाहे प्राण अंग ॥
तुझाविण निराधार । निळकंठ झाला चूर ॥
सुखे लोटितां प्रवासीं । स्वामी वाट तरी कैसी ॥
बापा करुणामूर्ति । थोडी तरि दाद व्या चिर्ती ॥ ५५ ॥
धनादंभाचिये बाबीं । सुखे वसें या गरिबी ॥
माझ्या भक्तीवरी घाला । कधीं न पडो दयाळा ॥
सांपडलों मदनाहारीं । झाली अन्तर्बाह्य फजिती ॥
काय करूं देवा । दीना सोडवा सोडवा ॥
देवा देवा करूनीयां । प्राण जाइल आज उद्यां ॥ ६० ॥
मग बुडालों सर्वस्वी । गुरु आधीं ददि व्यावी ॥
यच्यावत् प्राणिमात्र । वर्जुनि तुला केला मित्र ॥
करीं सारथ्य मित्रत्व । घडीव पायांच दास्यत्व ॥

वैराग्य.

ब्रह्मज्ञान वा जाणीव । हवें म्हणे तो गाढव ॥
 नको नको मोक्ष मुक्ति । पार्यी लीन राहो मति ॥ ६५ ॥
 नको योग याग तप । अवघें दंभचि तें पाप ॥
 नको तीर्थ क्षेत्र पुण्य । पार्यी मति जडो धन्य ॥
 नको मान घन गृह । नाहीं कशाचाच मोह ॥

देवरूपभेद, प्रार्थना.

पातक्यांचे साठी । देव जन्मे मायेपोटी ॥
 होई सगुण साकार । आहे पंढरींत कटिकर ॥ ७० ॥
 आहे वाडींत वसती । गाणगपुर औंदुंवरीं ती ॥
 अनसूयेच्या दारीं । खेळे नाचे अंगणभरी ॥
 तो मज आवडला । चिर्चीं प्रेमपाश जडला ॥
 माझी सहज प्रीति । गेली द तुझ्या वरतो ॥
 नको देऊ मजला । वळी पद्धं विषमाळा ॥ ७५ ॥

देवास दोष.

मुक्तवोनी तुक्या । हा कां वगळिला निळक्या ॥
 ऐसा पक्षपात । देवा केला माझा घात ॥
 एका जेववावे । एका उपाशीं मारावे ॥
 ऐसा कैसा न्याय । हीच समता कीं काय ? ॥

क्षमा.

आतां मज कांहीं, नको जी दातारा । निळूये चाकरा, ऐसे म्हणा ॥ ८० ॥
 अवघे जीवर्जतू, क्षमा करा मज । घोर दोषी आज, मीच गमलों ॥
 क्रिया नष्ट पापी, चांडाळ हैं मन । सर्वाहूनी हीन, मीच साचा ॥
 अंगी दोष नाहीं, ऐसा नसे कांहीं । इंद्रियेही दाही, भरिलीं दोषे ॥

सर्व दुर्बिकार, माझे मनाठार्यो । भरले अक्षर्यो, मांगुडा मी ॥
पायां पडतों तुमच्या, शुद्ध लीन भावें । मज तुझा जीव, क्षमा कीजे ॥५५

प्रार्थना, आत्मनिदा.

राखें आई पांडुरंगे । मी हा अनाथ सर्वांगे ॥
जन्मा घालोनी उंचशा । माझा बघतेसी तमाशा ॥
कैशी ही वेळ पडो । सुखें तुझी सेवा घडो ॥
मनाचा द्रेष मत्सर । सुटो ऐशी कीव कर ॥
पर विश्व संतोषी । ऐसा मी गे पापराशी ॥ १० ॥
सर्पापरी दंशखोर । आई जातीचा महार ॥
मनिं विषयवासना । हित दुजाचें बघवेना ॥
दिनमणि—अस्त असतां । चांदणीला चकाकता ॥
तैसा पुण्यवान् मी धन्य । जंब न देखों तुक्याचें सैन्य ॥
कोणालाही निंदू कैसा । मीच सर्वांगे कोळसा ॥ १५ ॥
अन्तर्बाह्य काळा । देवा उजळा उजळा ॥
तुझी अग्री मी तृण । टाका समूळ जाळून ॥

विनंति.

नको मानाभान । घेई मना लहानपण ॥
मी हा पातकी करंटा । हिता घातला वरवंटा ॥
देवा धांवा या पातक्या । तारा तुक्यावाणी निळक्या ॥ ५९०० ॥
नका करुं निवडानिवडी । पक्षपात वाइट खोडी ॥
बहु करुनी जोड । झाला माझा हिरमोड ॥
तुरला उपाय । जीवा लागली हाय हाय ॥
ऐसे तळमळत मरणे । भाग आले लाजिरवाणे ॥
३ । ३८ दत्तांच्या माउले ॥ ५ ॥
त्र दया हो चित्तीं ॥

पाय.

भी पातकी चांडाळ । अंबे धुई माझा मळ ॥
 सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । भी हा आलों काकूळती ॥
 गुरुंनीं दिली आज्ञा, दत्त अंबा भज । त्याचें केलें जाज, कडवुळें भी ॥
 सद्गुरुमूर्तीचे दोन पाय । अंबा आणि दत्ताव्रेय ॥ १० ॥
 दोन्ही पायांवर, ठेविली भी डोई । दत्त अंबाबाई, प्रसन्नति ॥

पापी शिष्याची गुरुस विनंति.

दक्षिणामूर्ति पावना । पावा नीलकंठा दीना ॥
 दक्षिणामूर्ति देवा । माझा तूं प्राण-विसावा ॥
 न सिद्धि न साधन । कांहीं गुरुदयेवीण ॥
 ऐसा जाणोनी निर्धार । माझी शंका फिटली पार ॥ १५ ॥
 ह्याणुनियां दीनपर्णी । लागलों सद्गुरुभजनीं ॥
 पापी परि केविलवाणा । क्षमा भाकितों करुणा ॥
 श्रीदक्षिणामूर्तिगुरु । तुझांविण भी काय करूं ॥
 सर्व जगाचा भी उद्घट । तुमच्या पायांशीं लगट ॥
 नाहीं आत्मानात्म विचार । नाहीं घडत परोपकार ॥ २० ॥
 सर्वभूतीं दया, क्षमा शांति ऐशीं । लक्षणे मजशीं, पारखींच ॥
 नाहीं जाणत भी मन । नाहीं जाणत आत्मा पण ॥
 नाहीं घडत पुण्य । अवघें पाप वरवें शून्य ॥
 लीनता समता । नाहीं अनुताप चिन्ता ॥
 नाहीं सहनशीलता । विनासंतोषी भी ताता ॥ २५ ॥
 द्रेष मत्सर । हे तों अंगीं भरले फार ॥
 मान दंभ ऐट । भरली अंगीं आटोकाट ॥
 परधन परनारी । माझ्या सदा ध्यानांतरी ॥

मरणाची भीति वाटे । तुमचे पाय आठवीतों ॥
 नाहीं कळला देव । कैसा कोठे ठेवूं भाव ॥ ५ ३० ॥
 करिन वरे ऐसी किती । माझी पामराची शक्ति ॥
 वेदशास्त्र धर्माचार । नाहीं घडला काढीभर ॥
 चहूंकडुनी मी हा दीन । पापाकडे ओढे मन ॥
 तुमचे पाहिलेले चरण । त्यांसच भजे करुनी स्मरण ॥
 माझें हित करणे । तुझ्या हातीं गे दक्षिणे ॥ ३५ ॥
 स्वामी तुझी मरुनि गेलां । पडलों अनाथ एकला ॥
 नाहीं उरले पाठबळ । लागे क्षणोक्षणीं तळमळ ॥
 निरवानिरव वासलात । माझी काय हो केलीत ॥
 आधींच मी द्वाड । त्यांत झाला हिरमोड ॥
 नाहीं आकळितां कोणी । उरला मज मायेचा धनी ॥ ४० ॥
 निस्सपायें झालों खिन्न । मन अधिक भडकोन ॥
 येई कल्पने तें करी । नाहीं ठाव सारासारी ॥
 पोटापाण्याची ही दैना । अधिक भांतावते मना ॥
 त्यांत या मद्दनानें । झालों पशु पशूहून ॥
 नाहीं सांगायाही जागा । दुःखें पावलो उद्भेदगा ॥ ४५ ॥
 देवा गुरुराया । धांवा वांकुडया या समया ॥
 धांवा दक्षिणामूर्ति । उडली माझी तारांबळ तीं ॥
 छाती फुटली माझी । धांवा माझ्या सद्गुरु जी ॥
 अंवा वा दत्तपादुका । मज दिसती पाषाण फुका ॥
 तुम्हां जिवंत मी पाहिले । तेयें मनचि लागले ॥ ५० ॥

भक्तिभिक्षा.

मी हा तुझ्या भागें मागें ॥
 गगें देई भक्तिजोगें ॥
 न्नेल तें घडो ॥

तुझीया पायांचें, निष्काम भजन। मज दीनाकडुन, कैंचे घडे ॥
 तितुके घडीव, आई पतिव्रते। चालीव निजसत्ते, काळावरी ॥ ५५॥
 तुका ह्याणे पतिव्रता। तिची काळावरी सत्ता ॥
 आई तूं पतिव्रता। तुकावचन न हो वृथा ॥
 भक्तिभंग न होऊं दे। बुडोत तरोत बाकी धंदे ॥

गुरुवर भार-

गुरु तुहांसी प्रार्थणे । ऐका दयार्द कानाने ॥
 देवही कोपतां । होय सद्गुरु तारिता ॥ ६० ॥
 ऐशा वाक्यांची सत्यता । आली वघणे या पतिता ॥
 नीलकंठ शिष्यावर्ती । सद्गुरु दक्षिणामूर्ति ॥
 तुही लिहा पुढला न्याय । ()

गुरुस प्रार्थना.

कामक्रोधा । झालों गुलाम मी बंदा ॥
 अंतरलों तुझ्या पायां । नुपेक्षी गा गुरुराया ॥ ६५ ॥
 माझें उचित तें करा । नका तोडूं या पामरा ॥
 सर्वै-अंगे मी अन्यायी । पद्र पसरितों पार्या ॥
 कालबोनी येई रडें । आंतल्या आंतचि कोडे ॥
 दक्षिणामूर्ति धावा । अंगीकारिलेस्या पावा ॥

अंगीकारार्थ प्रार्थना.

बोलुनि चालुनि दीन । महणुनी करा अंगीकरण ॥ ७० ॥
 दीननाथा ब्रोदावलि । देवा पाहिजे राखिली ॥
 मी हा दुःखभयदग्ध । खिन्न मानमदन्लुध ॥
 चितातुर रोगप्रस्त । महा पातकी अशक्त ॥
 सर्वांगेंच काळा । परि तुहा अविबाळा ॥

दीनानाथ ब्रीदावलि । मज पाहिजे दाविली ॥ ७९ ॥
अंवघा पारखा जत हा । मज वाली कोण पहा ॥

संसारत्याग.

आर्धीं करावा विचार । मग सोडावा संसार ॥
किंवा साधेल संसारांत । करा तितुकाच परमार्थ ॥
अविचारें संसारत्याग । करितां दोहर्णीसी न थांग ॥
हेही गेले तेही गेले । हातीं धुपाटणे आले ॥ ८० ॥

अनन्य शरण.

नीलकंठाचा निर्धार । अवघा स्वामी सत्तेवर ॥
काय माझा पाड । कीं मी काहीं करिन धड ॥
स्वामीब्रीदा विश्वासोन । उडी घातली भ्यां वरून ॥
पुढे कोणत्या त्या तडे । नेण माझ्या स्वार्मीकडे ॥
श्रीदक्षिणामूर्ति स्वामी । जेथें तेथें उभा हा मी ॥ ८५ ॥
नाहीं दुजाकडे । दुंकून बघत घांकडे ॥

त्रागा, निराशा.

कुठे पातकी मी मांग । केळूं पापाचे ह्या पांग ॥
स्वामी केंवि कोणापुढे । देऊं पापाचे या झाडे ॥
केला देव देव । नाहीं झाला दत्तभाव ॥
जीव वेवतावला । पार्हीं निःसंग जाहला ॥ ९० ॥
गेली भक्ति ती उडोन । वाटे होईल तें करीन ॥
देवा मज भाविकासी । फुका दिघलेसी फांशीं ॥
माझ्या विश्वासाचा घात । झाला कोणा सांगूं मत ॥
पापमति दुणावली । मर्नीं अभक्ति जडली ॥
म्हणवुनी देवदास । झाला दोघांचा उपहास ॥ ९५ ॥
नानापरि आळविले । तरी कोणी नायकीले ॥

नहीं झाले भलें । तुझी स्मरोनी पाडले ॥
 समर्तुगामी ब्रीद । खास बुडले झाला भेद ॥
 अनाथांचा नाथ । ही तों बुडालीच गोष्ट ॥ ६०० ॥
 मज कामक्रोधाहारी । मरु दिलेसी श्रीपति ॥ ६०१ ॥
 नाहीं वाढविली भक्ति । झाला हिरमोड या चिर्तो ॥
 इहलोकीं उपहास । होउनि मुकळों परास ॥
 इथे उपासमर । पुढे यमार्जींचा मार ॥
 ऐसे आले देवा । तुज भजतांना देवा ॥
 जातां शरण देऊळीं । देवानेंच गिळिला बची ॥ ५ ॥
 भाकितां रक्षण । केले देवेच भक्षण ॥
 कामक्रोधांकित बंदा । मज केलासी गोविंदा ॥
 आतां पुढे काय बोलूं । कोण देवाहून दयालू ॥
 जीव तोडुन तोडुन । देवा तुझे केले स्मरण ॥
 त्याचें कां हें ऐसे फळ । दिले उलट बाष्कळ ॥ १० ॥
 भजलों कशासाठीं । मर्नीं पहा हो जगजेठी ॥
 जीव जाळुन वेळोवेळीं । दिल्याही न झालांसा वाली ॥
 होती शक्ति तैशापरी । तुज भजलों श्रीहरी ॥
 तरी दुर्मतींचा नाश । नाहीं नाहीं रे केलास ॥
 देवा मज वाटे खंती । कुठे सांगूं तव अपकीर्ति ॥ ११ ॥
 कुच्यामांजरांचे हातें । मेले सिंहोचें बचें तें ॥
 गरुडाचीं पिलीं । सुखें गांडुळाने खालीं ॥
 राजियाची मुले । वडाच्यांनी घेतलीं भोले ॥

• धांवा.

देव अनाथांचा वाली । ऐशी कीर्त म्यां ऐकिली ॥
 ऐकिले नरहरि । हा तो दीनांचा कैवारी ॥ २० ॥

धांवा दीनांच्या दयाळा । काळा न कापो द्या गळा ॥
 नरजन्मा येऊनीयां । नाहीं सेविलें तव पायां ॥
 गुरु दक्षिणामूर्ति । माझी दाद घ्या हो चिर्ती ॥
 तुहांविण दुजाप्रति । कोणा येई काकूलती ॥
 धांव धांव गे दयाळे । धांव सद्गुरु माउले ॥ २५ ॥

गुरुस प्रार्थना.

लाज भीड करूनी आड । आज झालों मी निर्भाड ॥
 जाहलों निःसंग । गुरु करा हो उपयोग ॥
 तुमचें चरणस्मरण । घडो सुखें क्षणोक्षण ॥
 उरावरी आला काळ । गुरु सांभाळा निजबाळ ॥
 कैसा जरी पातकी मी । लेंकरूं मी तुझी स्वामी ॥ ३० ॥
 माझा करणे सांभाळ । तुहां भाग सर्व काळ ॥
 पातकी नसतां । कोण जाईल शरण संतां ॥

वकिली.

संते पापी हाणूनीयां । ल्यजितां ब्रीद होय वायां ॥
 साधुसंतांचा तो, पाप्यांशी वेबदार । देऊनी उद्धार, घ्यावें पाष ॥
 तरिच मी आशें, आलों हो शोधीत । तुहांसी कार्शीत, गुरुराया ॥ ३५ ॥
 पार्यां पदोनीयां, पदर पसरिला । अंगीकार केला, प्रेसें तुझी ॥
 गुरुशिष्य ऐसा, जाहला करार । आतां तुहांवर, पुढंची भिस्त ॥
 मत्पापपुण्याचे, तुझी जवावदार । नीलकंठ पामर, दीन लीन ॥
 धातिला मी हात, शिष्यपण हक्का । सांभाळा हो शिक्का, तुमचा तुझी ॥
 नाहीं कागदाला मान । शिक्का मानिवाती जन ॥ ४० ॥
 शिक्कयाचा कागद, अवमानिला जातां । शिक्काधीशावरता, कलंक तो ॥
 सहीशिक्क्यासंगे, कागदासी मान । देणे हें प्रमाण, अवघ्या जना ॥
 कागद बिचारा, असो कशाचाही । शिक्कयायोगे दाही, दिज्ञा मान्य ॥

तैसेपरी देवा, माझी तुमची गत । कागद नीलकंठ, शिक्का तुझी ॥
माझा अपमान, होतां तुहांवरी । दक्षिणामूर्ति-हरी, लाज अवधी ॥ ४५॥
वकिळी.

बोलून चालून, पंगू मी दुर्बळ । ह्यांनी कळकळ, करणे तुझी ॥
पापपुण्य जवाबदारी । कां ती मज दीनावरी ॥
माझें जाळोन आंतडे । फाडिलें, मी तुमचे जोडे ॥
मज दुःख होतां । स्वामी दोष कोणावरता ॥

गुरुकडे तकार.

अति वांकुडीशी, पाहुनीयां वेळ । निःसंग अवखळ, झालें आज ॥ ५० ॥
भाडभीड लाज, टाकिली किसेन । तुमचा मानामान, न बघें मी ॥
नाहीं वडिलांची, मुर्वद राहिली । दश जीवां झाली, लाही माझ्या ॥
निरवानिरव, माझी करूनियां । दिलें लावूनीयां, काशीतूनी ॥
पश्चात आपण, झालं समाधिस्थ । माझी वाताहात, झाली इकडे ॥
आतां संकटकाळीं, रडायाही जागा । नाहीं सर्व जगा, माजी उरली ५५
जो जो बघावा तो, लुच्छाचि दांभिक । धन नारी सुख, लाभ पाहे ॥
मजपूनी कोणा, कांहीं नाहीं लाभ । उलट मी गरिब, ओझें त्यांसी ॥
मग सुहजचि, करिती कंटाळा । अपमान अवकळा, करिती नाना ॥

धांवा.

तुहां पश्चात दुर्नाम । हें तों अधमाहूनी अधम ॥

झाली फसगत । मी हा वैसलें रडत ॥ ६० ॥

धांव घेई आई । आर्धी धांव माझ्या आई ॥

तूंच दत्त धंबा । मज नीलकंठ गरिबा ॥

किती अंत घेशी । मी तों पातकांची राशी ॥

जरी कैसाही गधडा । तरी भाविक भावुडा ॥

धांव ये गे माझ्या वांली । धांव सद्गुरु माजली ॥ ६५ ॥

हाय हाय नरजन्मा । येउनि बुद्ध्यें हाय रे कर्मा ॥

दश दिशा झाल्या शून्य । नाहीं उरला वाली अन्य ॥
 दक्षिणामूर्ति तूं एक । दिससी कैवारी चोख ॥
 माझे अंतर्याम पहा । गुरु दांभिक नव्हे हा ॥
 धांव घाली माझे आई । पडलो उचलून घेई ॥ ७० ॥
 मज दीना तुंचि एक । कोण आहे रो आणिक ॥

दैन्य.

जैशी तुझी मर्जी । तैसें घडे सहजासहर्जी ॥
 नलगे करणे उपाय । चाले कोजाचें तें काय ॥
 स्वामी माहुरेश्वरा । नका कापूं अपुल्या पोरा ॥
 नीळकंठ दीन दीन । धरितो तुमचे चरण ॥ ७५ ॥
 आधीं मज भोळा करीं । मग हो भोळयांचा कैवारी ॥
 पद्र पसरोनी पायांस । करितो उच्छिष्टाची आस ॥
 अवघें जग हें मारीतें । तुम्ही एक भले त्राते ॥

विश्वास, धांवा.

डोळे मिठूनीयां, गुरुवरी विश्वास । टाकोनी उदास, राहें मना ॥
 क्षणांत फेडील, तुझे सर्व पांग । न होई भणांग, माझ्या जीवा ॥ ८० ॥
 धांवा दक्षिणामूर्ति । मज ग्रासे कालभीति ॥
 धांवा दक्षिणामूर्ति । माझी कळकळ द्या चिर्ची ॥
 देवा वेवतावलेला जीव । शांत करा करा कीव ॥
 धीर नाहीं हो मुळिं नाहीं । धांवा गुरुनाथा लवलाहीं ॥

जगाचा बीट, धांवा.

मी तर अज्ञान लहान । मूल तूं मत्तात जाण ॥ ८५ ॥
 दीनानाथ ब्रीदावली । आजि पाहिजे राखिली ॥
 गांवे । अक्त राखीले त्वां देवे ॥
 त्वां न मारूं दिघले ॥

त्याची उलटीच रांगोळी । ऐसें करीं कों त्वा केली ॥
 धांवा इथें आधीं । अडकलों आडसंधीं ॥ ९० ॥

न चले गुंग झाली मती । सांपडलों चोरांहार्ती ॥
 धांवा पतितपावना । धांवा धांवा दीनोद्धरणा ॥

कोण ही हेलना । देवा तुमच्या भक्तजना ॥
 अर्जुनाच्या कैवारी । धांव गोपाळा मुरारी ॥

तू आपुल्या हातें मार । परी जगी घे कैवार ॥ ९५ ॥

जैशी पीस अथवा ऊ । नको जगा दुखवूं देऊं ॥
 झालों पातकी कसला । तरि मी तुम्हांसी विकलेला ॥

तुम्हां हातें दंड । करा सोडा वा उदंड ॥
 परी अन्या हार्ती । नका करवूं अपकीर्ति ॥

जीवा लागला वणवा । धांवें कृष्णा दत्ता देवा ॥ ६१०० ॥

ऐशाहूनी मरतां जीवीं । काय ओस पडे पृथ्वी ॥
 करा जगाआड । माझें पातक्याचें तोंड ॥

हलकटाशीं लढावया । नका जिती ठेवूं काया ॥
 कुठे उडी घालूं । ये रे दीनांच्या द्यालू ॥

तुझा माझा करार । कीं तू वाप मी हा पुत्र ॥ ५ ॥
 आतां हलकटां । हार्तीं न द्या माझ्या ताता ॥

माजले कळीचे गुण । वाटे जावें जग सोडून ॥

बापा धांव रे घडाडा । माझा ऐकोनी हंवरडा ॥

गु खाणारी तरी । तुम्हां रक्षणे गायत्री ॥
 तैसा ब्राह्मक । पापी तरी आधीं राख ॥ १० ॥

उदारांच्या राण्या । नको पाहूं पापपुण्या ॥
 बापलेकांचे नातें । अन्य विचार काय तेथें ॥

मी तों पांगळा पांगळा । दोन्ही डोळ्यांनी आंघळा ॥

चहुंकङ्गनी अगदीं दीन । वापा करा सोडवण ॥
 दुजाला मी शरण जातां । किंती लाज तुमचे मायां ॥ १५ ॥
 आई दक्षिणा मूर्ति । जग्गी दावा न फजीती ॥
 पडलेला संबंध । राखा राखा अपुले ब्रीद ॥
 विनवितों गुरुराया । पसरोनी पदर पायां ॥
 नाहीं मज अन्य जागा । कीं जी येईल उपयोगा ॥
 तुम्हीच एकदे । माझे वडील धाकुटे ॥ २० ॥
 निळू गुहभक्त । तो द्या पडों ना नक्कीत ॥
 दीन निळूला या । कोणी नाहीं हो ताराया ॥
 एकटाच जीव । सांपडला संकटि धांव ॥
 अंतरले सर्व । एक तूंचि कर्ता कीव ॥
 एकुलत्या एका । धांव बापा तार लेका ॥ २५ ॥
 नीलकंठ बिन । दक्षिणामूर्ति सज्जन ॥
 नांव पडले तें आज । बुद्धतां कोणासी ती लाज ॥
 स्वामी झालें पराघीन । येई रडें भडभडोन ॥
 धांवा धांवा धांवा । श्रीदक्षिणामूर्ति देवा ॥

गुरुवर भार-

ब्रह्मा विष्णु शिव कोपतां । एक सद्गुरु राखीता ॥ ३० ॥
 गुरुचरित्रिंचा बोल । त्यासी न लावा हरताळ ॥
 मज एक समजे खूप । कीं मी लेंक तुम्ही बाप ॥
 सांभाळुनी मज अघमा । तुम्ही राखा तुमची महिना ॥
 बापा धांव मुलाकडे । माझे जळाले आंतडे ॥
 दक्षिणामूर्ति आई । माझी आली प्राणघाई ॥ ३५ ॥
 तुम्ही माझे गुरु, मीही तुमचा शिष्य । माझें भूतभविष्य, तुमचे पाय ॥

वकिळी धांवा-

विसरलों तुझे पायां । झोंवे अभाक्ति मना या ॥

गुरु देती शिष्यां फार्शी । ऐसे न घडो कालांतेसीं ॥
 गुरु मी काय करूं । धांवा माझ्या कल्पतरू ॥
 कल्पतरुखालीं । बैसलेलीं भुकीं मेलीं ॥ ४० ॥
 ऐसे न घडो विपरीत । स्वामी वेळीं धांवा येथ ॥
 गुंतला माझा गळा । धाव वर्मला लागला ॥

गाईचा वियोग.

गाईचा व माझा । होई वियोग गुरुराजा ॥
 मजविणे ती प्राण । सोडील रे वापा जाण ॥
 बहु लाडे मीं पाळिली । कैसी पाहूं दुरावलेली ॥ ४५ ॥
 कोण तिची निगा । करील मजसम देवा सांगा ॥
 रोडवेल ती अंगाने । धांवा कृष्णा चक्रपाणे ॥
 तिच्या जीवाचे हाल । परके लोक करितील ॥
 पोटाची उपासमर । होइल तिची देवा दूर ॥
 माझ्या दुर्देवासाठीं । तिला नका मारूं पोटीं ॥ ५० ॥
 ती गाय मी गोन्हा । ऐशी होउनि गेली तन्हा ॥
 गाईवासरांचा वियोग । होणे न पडों द्या भाग ॥
 काढा तडजोड । ठेवा एकस्थळीं ही जोड ॥
 जडलेले प्रेम । नका तोडूं करा धर्म ॥
 एकमेकांकडे जीव । लागला एकमेकाचा भाव ॥ ५५ ॥
 देवा गाय इतुका शब्द । ऐकुनि धांवा राखा श्रीद ॥
 तिच्यासाठीं तरी । दया करा या पासरीं ॥
 गाईकडे बघून । येई गोपाळा धांवोन ॥

गोपातेची प्रार्थना.

कां गे जाशी अंबे । आही त्यजोनी गरीबें ॥
 तुज आला कां कंटाळा । पाहुनि दरिद्री पाप्याला ॥ ६० ॥
 तुज नव्हे ऐसे काय । जड आहे माझे कार्य ॥

कीं कशाची अढी । धरिसी पाहूनी बापुडीं ॥
 होतीस आईच्या खालीं । ती मी कांसेतुन तोडीली ॥
 त्याचा योग्य हा मोबदला । देसी कां हा अभाग्याला ॥
 माझी तुझी ताटातूट । न घेणे ऐसे करी ऊठ ॥ ६५ ॥
 तुझेवरी माझे प्राण । कुठे राहूं तुज सोडून ॥
 कोण जाणे पुन्हा, पडेल कां गांठी । कीं ही होय तुटी, अखेरीची ॥
 अंबे नावरती अशू । कैसे मनासी आवरू ॥
 हात तुझ्या अंगावरून । पुढे फिरवील कोण ॥
 मज पाप्याला कां, कंटाळसी आई । मी लेंक तूं आई, ऐसे करीं ॥ ७० ॥

धांवा.

देवा दाव प्रभाव । माझा न उड्यों दे भाव ॥
 सांडुनी जगवेव्हार । तुज भजलों थोडा फार ॥
 तें कांहीं मर्नीं आण । तुज अनसूयेची आण ॥
 खरा अत्रीच्या पोटचा । तरि मज वाली हो साचा ॥
 मी तुझा तूं माझा । मज जगा दाव मजा ॥ ७५ ॥
 नको कापूं सान । केळी पार्यीं जी अर्पण ॥
 अवघें हिताहित । माझें तूंचि अत्रिसुत ॥
 आतत्यायी नको होऊं । वडील तूं मी लहान भाऊ ॥
 येई रे दादा दत्ता । घेई धाकुळ्या नीलकंठा ॥
 सवर्गें निराधार । होउनि धरिलें तुझे घर ॥ ८० ॥
 आतां नको तोडू । घरीं आलेले भांवडू ॥
 पुष्कळसा झाला छळ । आतां अखंड कुरवाळ ॥
 तुजबीण कोणाकडे । वासूं तोड मी बापुडे ॥
 छत्र असे पाहून । आलों भुकेला धांवोन ॥
 स्वामीं फसलों चिखलांत । धांवा नको येऊं अंत ॥ ८५ ॥
 शाळी शिकस्त । करा दशांगे मंदत ॥

गुरुस हांक.

दत्ता दक्षिणामूर्ति । धीर धर्म कोणावर्गती ॥
 अवधें विश्वची फिरले । निळकें एकटें चिरडले ॥
 तुझी करितां डोळेझांक । दुसऱ्या कोणास मारूं हांक ॥
 दन्तूचा भाऊ निळक्या । बुडाला कलेल त्रैलोक्या ॥ १० ॥
 तुजकडे आलों रडत । दन्तू दादा ऊठ ऊठ ॥
 तुझां तिघांतलाच मी एक । चौथा अत्रींचा मी लेक ॥
 मज कोलहे कुत्रे खार्ती । बैघ ही कोणाची दुष्कीति ॥
 अरे मी कां रडावे । तुझी तिघे असतां जीवे ॥
 मला कां रे ऐशी वेळ । दन्तू पडावी अवखल ॥ १५ ॥
 चवथा अभागी बुडाला । आवडेल कां त्या अनसूयेला ॥
 धांवा तिघे जण । करा कुळकीर्तिरक्षण ॥
 महा बळी तिघे जण । असतां माझी दाणादाण ॥
 मग काय बोलूं । आहे अनसूया कनवाळू ॥
 दत्त शशी दुर्वास । ऐसे भाऊ या प्राप्यास ॥ ६२०० ॥
 एकाहूनी एक थोर । रथी महारथी उदार ॥
 उठा तिघे बांधा मोळी । माझी न होऊं या होळी ॥
 एकाहूनी एक चढ । तिघे तुम्हीं चवथा भ्याड ॥
 तुमचें अनाथ भावंड । नका धरूं डोळ्यांआड ॥
 दत्ता उदारांच्या राण्या । लागो आग ऐशा जिण्या ॥ ५ ॥
 भोळा भाबुडा पाहोनी । ठकविले हलकटांनी ॥
 पदोपदीं अपमाना । परिस पाठवा मरणा ॥
 नाहीं तरी तिघे जण । धांउनि राखा चवथा दीन ॥
 दत्त चंद्र व दुर्वास । निळक्या पुत्र अनसूयेस ॥
 आपुली चौघांची । राखा अबू आईबापांची ॥ १० ॥
 आई अनसूया होय । खुष माझी संपतां हाय ॥

आईस विनवणी.

पंगु अंध मी पामर । चढूँ कैसा भवडोंगर ॥
 कोणी नाहीं त्राता । आहें अनाथ एकटा ॥
 आई अनसूये । माझी विनवणी ऐके ये ॥
 होउनी दीन अनाथ । तुझ्या पडलों ओटींत ॥ १५ ॥
 भवभयापासून । माझें कर गे जतन ॥
 इतुके अल्प दान । कर मागतों जोहून ॥
 माते घोर मी अपराधी । तरी तोहूँ नको कधीं ॥
 तुझ्याविण मज दीना । नाहीं कांहीं जोपासना ॥
 पतित्रते दिव्ये । करुणासरिते पावे ये ॥ २० ॥
 कल्पलते अत्रिकांते । नको उपेक्षूं पंगूते ॥
 कामधेनु चितामणि । तुंच दत्तूच्या जननी ॥
 कला मावशी ये । निळ्या अंधब्याला घे ये ॥
 कलेच्या बहिणी । माझी मात ऐके कानी ॥
 कर्दमाच्या मुली । तुझी मज दीना साऊली ॥ २५ ॥
 देवहूतितनये । माझी दाद आधीं घे ये ॥
 चंद्रदुर्वासजनने । मज दीना ओटींत ने ने ॥
 एकही इंद्रिय हें । मन आवरेना पाहें ॥
 विचार करितां करितां । झालो उदास परता ॥
 माझें कांहींच चालेना । बळी पडलों क्रेधा मदना ॥ ३० ॥
 घिक झालें माझें जिणे । एक तुझ्या करुणवीरे ॥
 तुझ्या कांसोळ्याला उचित । ऐसें कर्णीं माझें हित ॥
 तुला नमस्कार । भावे घालीतो किंकर ॥
 थकलों चोहींकडून । माझी कर सोडवण ॥
 बह आला शीण । पार जळाले हें मन ॥ ३५ ॥
 न्यलों प्रहलों हालांत ॥

भयाभीत शरण आला । आई अभयाश्रय दे मजडा ॥
 वहु झाली वाताहत । पडली अवघीच ददात ॥
 वेवतावूनी गेल्या जीवा । आइसाहेब जी सोडवा ॥
 भयाभीत मी हा दारी । आई लोटुं नको माघारी ॥ ४० ॥

स्वतःची मनधरणी.

झाला प्रातःकाळ उठा । मायवापा नीलकंठा ॥
 उठा हरिहर उदासी । भजा सद्गुरुपायांसी ॥
 ऊठ ऊठ निक्या । भजना वाट पाहे तुक्या ॥
 ऊठ सिळकोबा । उभी रखुमाई विठोबा ॥
 ऊठ चवश्या निळक्या । अनसूयेच्या लाडक्या ॥ ४५ ॥
 ऊठ ऊठ निक्या । भजा गोपाळा सांवक्या ॥
 ऊठ ऊठ निळकू । चला सद्गुरुपायां वांकू ॥
 ऊठ ऊठ निळू । देहा गुरुवरुनी ओंवाळू ॥
 ऊठ नीलकंठराव । पेरुं भाव कापूं देव ॥
 उठा बोवांसाहेब । हृदर्यो स्मरा पद्मनाभ ॥ ५० ॥
 उठा महाराज । स्मरा देव सोडा शेज ॥
 उठा उठा तुवा । चला करुं द्रृत्सेवा ॥
 चल ऊठ रे निळू । भजूं दीनांचा दयाळू ॥
 चल ऊठ कीं रे निळू । भजूं अवधूत कनवाळू ॥

पापक्षाळनार्थ प्रार्थना.

गुरु तुमच्या विना । मज मुर्लीच करमेना ॥ ५५ ॥
 ऐशी लागली सवय । तुमच्या वीण वाटे भय ॥
 आई बाबा ताई दाढा । तूंचि मज सर्व श्रीपादा ॥
 दैवं होवुनी अनाथ । पडला सद्गुरुदारांत ॥
 भलें झालें योग्य । दासा उघडलें भाग्य ॥

दुर्भाग्याचा अरि । तोचि लाभला कैवारी ॥ ६० ॥
 स्वामी अनाथाच्या नाथा । धांवा पतित नीलकंठा ॥
 माझी अनाथाची लज्जा । सोऱ्हू नका श्रीगुरुराजा ॥
 माझी दुःखिताची निंता । सदा करा सद्गुरुनाथा ॥
 यमार्जीचे भय वाटे । घडघडूनी ऊर फाटे ॥
 परी दुर्मति हाटेना । पक्का अनुताप घडेना ॥ ६५ ॥
 ज्ञालों इंद्रियांचा दास । गुरु तारा ऐशीयास ॥
 कांहीं न चले भावे हार्ती । धांवा दीनांच्या मदती ॥
 पोटिच्यासी कापू नका । नीलकंठाच्या नायका ॥
 हर हर गुरुराया । काय जन्म गेला वायां
 आतां काय करू ॥ धांवा धांवा हो सद्गुरु ॥ ७० ॥
 मी हा अनाथ एकटा । कोणी नाहीं त्राता दाता ॥
 गुरुराया मज कांहीं । सुचेना हो होई लाही ॥
 दीने असावे तळमळां । मग काय तुमची लीला ॥
 एवढी पातकांची राशी । स्वामी घ्या तुमच्या उशाशी ॥
 दक्षिणामूर्ति हो इत्ता । बुऱ्हू ना घ्या नीलकंठा ॥ ७५ ॥
 होवुनी भयाभीत । उभा तुजपुढे कांपत ॥

गुरुस हंवरडा.

बाळकांचा रोग । माते निवारणे भाग ॥
 नाहीं देवा मी मस्त । तुमच्या पायांची शपथ ॥
 कां हो दिले अंतर । गेलों सोऱ्हूनीयां दूर ॥
 आतां कोणापुढे । फोऱ्हूं उरांतील रडे ॥ ८० ॥
 म्हटले जवळ ठेवा । नाहीं ऐकिले त्वां देवा ॥
 जंगा । गेलों विश्वासोनी पायां ॥
 खी मदूत ॥

दक्षिणामूर्ति स्वामी । धांवा भ्यालों रोमीं रोमीं ॥
 मीं तुमचा । ऐशी स्मरा तुमची वाचा ॥ ८५ ॥
 माझें स्वहित तें करा । भोल्या हिरमुष्टा न करा ॥
 दीन दीन मीं सर्वांगे । लागलोंसे तुम्हां मागे ॥
 देवा वासराशी होय । कोण एक धेनूशिवाय ॥
 तिनें द्वाड म्हणून । लाथा देतां पाजी कोण ॥
 हंबरडे फोडति । भुके मरणेचि प्राप्त ॥ ९० ॥
 दक्षिणामूर्ति आई । धांव निळुगोन्हाची आई ॥
 धांव धांव गे माऊले । हंबरतों कठिण वेळे ॥
 दक्षिणामूर्ति बापा । उडी घाल जाळ पापा ॥
 सर्व आशांचे माहेरू । तें तूं माझें कल्पतरु ॥
 धांव रे चिंतामणि । माझा हंबरडा ऐकोनी ॥ ९५ ॥

गुरुनिष्ठा व प्रार्थना.

विश्व कोपले तरी । मीं हा निर्भय तुजवरी ॥
 देव तीर्थ क्षेत्र संत । नाहीं तुजविणे जाणत ॥
 तूंचि एक खरा । बाकी खोटा हा पसारा ॥
 आडिवन्यांची महाकाळी । तीही तूं माझी माऊली ॥
 कोल्हापुरची अंबा । तीही तूंच मज गरिबा ॥ ६३०० ॥
 अनसूयासुत दत्त । तोही तुझींच साक्षात् ॥
 एक तुमच्या स्मरणी । घडेल तें येवो घडुनी ॥
 गुरुराया गुरुराया । नका पातळ करूं माया ॥
 माझ्या भोल्या भोवासाठीं । माझे दोष घाला पोटीं ॥
 फुलासाठीं पहा गडे । दूरा ढोईवर चढे ॥ ५ ॥
 बहुमोल हिरकण । त्याला लाखेचे कोंदण ॥
 तैसा तुझां पायांखालीं । निळू पापाची पुतळी ॥
 कळकळीचा भाव प्राहुन । स्वीकारा हें पापाचरण ॥

दीनानाथ ब्रीदावलि । मज पाहिजे पटविली ॥
 पोराच्या प्रेमानें । गुवाचें खापर हातां घेणे ॥ १० ॥
 तैसें माझ्या भावास्तव । मज पाप्याकडे धांव ॥
 किति दिवस हेळसांड । केळीस गे आई उघड ॥
 म्हणतों अनसूया । तीही मानितों तव पाया ॥
 तुझी दया होतां मजवर । नाहीं कोणाला भिणार ॥
 विष्णु गोपाळ कृष्ण राम । एका तुझेच गे नाम ॥ १५ ॥

गुरुभक्ति.

भाव नसतां पोर्टी । श्वास रोधी तो कोल्हाटी ॥
 जेथें एक भोळा भाव । तेथें तिष्ठत उभा देव ॥
 दुःखित भयाभीत । माझा गुरु न घ्या अंत ॥
 नाहीं हो थेण्याची वेळ । वहु लागली तळमळ ॥
 स्वामी मी वेडा हो वेडा । तुमच्या गोठणीचा गधडा ॥ २० ॥
 जगतों पृथ्वीवर । चरुनी तुमच्या उकिरड्यावर ॥
 दक्षिणामूर्ति मी गाढव । तुम्ही माझे कुंभारदेव ॥
 फार काय सांगू । जगतों तुमचा खावोनी ✗ ॥
 तुमच्या परसाकडच्या जागी । चरे ढुकर मी भंगी ॥
 तुमचा उपसीतों शेतख.ना । निळू हलालखोर जाणा ॥ २५ ॥
 मी हा पातकी महार । तुम्हां करीतों जोहार ॥
 नीळकंठ घेड । तुमच्या वेणीचा वेरड ॥
 नीळकंठ मांग । तुमचें कारटें अपढंग ॥
 तुम्ही मायबाप दयाळ । पोर मी अपष्टवळ ॥
 एक तुमचे पाय । तीच माझी सर्व सोय ॥ ३० ॥
 गळंची दिंकडणी तसा । दो मी निळक्या पापिष्टसा ॥
 मी शुंभी । माझ्या क्षमा करा चुकी ॥

अवधीं तुमची इच्छाशक्ति । करी नाना गुणोत्पद्धि ॥
पृथग्याप वायुतेजाकाश । तुम्ही कारण स्थिति लयास ॥

गुरुवर भार-

स्वामी तुम्हीच टाकीतां । पहा मज कोण त्राता ॥ ३५ ॥
तुम्हीं कापिले जरि मान । तरि मी तुमचा शरण ॥
तुम्हांवीण कुठे जाऊ । नाहीं आई बहिण भाऊ ॥
पापी निळकठाला । अवध्या साज्यांनी टाकीला ॥
तुम्हांकडे रडत आला । तुम्ही अंगीकार केला ॥
त्याची पुढची गत । स्वामी तुमच्या हातांत ॥ ४० ॥
काय पुढे सांगू देवा । कांहीं सुचेना या जीवा ॥
इहलोकीं निर्धन । परलोकीं पापी जन ॥
ऐसा दोहींकडुन बुझून । दिला जन्में माते शीण ॥
स्वामी माझा गुरु तूं । उरला एकचि आशातंतु ॥
तुम्ह्या दयेवीण राहूं । कोठे कोणाकडे पाहूं ॥ ४५ ॥
मज मेलेल्याला शिक्षा । कडक न वळावी सहसा ॥
मेल्याहून मेलेल्याला । गुरु आश्रय द्या मला ॥
थकलों फिरवेना । ठेवा एकचि ठिकाणा ॥
माझें उचित तें करा । नीलकंठाच्या दातारा ॥

एकनिष्ठा व शरण.

पायांखालच्या नीलकंठा । स्वामी उगा कां टाकीतां ॥ ५० ॥
नाहीं तुम्हांसी बेमान । निळू जरी पापीजन ॥
नाहीं नाहीं तुशीं मस्त । तुम्ह्या पायांची शपथ ॥
माझे अवगुण काढा । तुम्ही समुद्र मी ओढा ॥
तुम्हांचिपा मज पतिता । कोण करील ममता ॥
भोळा भाबुडा भाविक । पापी तुमचा मी सेवक ॥ ५५ ॥

विकलो गेलों पायां । माझ्या जिवलगा गुरुराया ॥
 येई येई भाव पहा । पापी परि भाविक हा ॥
 सर्व साक्षी दयानिधि । मज नुपेक्षावें कर्धी ॥
 पूर्ण पूर्णेश्वर रूपा । श्रीदक्षिणागुरुबापा ॥
 मज दीना त्राता । स्वामी तुंच किं रे एकटा ॥ ६० ॥
 घावरले चित्त । एक तुजवरतींच मिस्त ॥
 हाय हाय निरुपाय । व्हावा कां असुनी तव पाय ॥
 तुझा सुटतां आधार । मज दश दिशा अंधेर ॥
 तुमच्या लेंकुराची दैना । दावूं नका प्राकृत जना ॥
 माझे अंधव्याचे डोळे । स्वामी तुझी सर्व वेळे ॥ ६५ ॥
 माझे लंगड्याचे पाय । स्वामी तुंच बापमाय ॥
 माझी दुर्बळाची शक्ति । स्वामी तुमच्या पायांवरती ॥
 मी ही खाणारी गाई । तरि तुं मारिशील कां आई ॥
 पोर रडते ऐकून । ये गे माऊली धावून ॥
 कसा झालों तरी । माझा भार तुझांवरी ॥ ७० ॥
 आई आई आई । मजला उचलून घेई ॥
 माझी पाहोनी हळाकी । जग करिते टवाळकी ॥
 आशेने करितां शेजार । बसे अपमानखेटर ॥
 जितेपणीं यमपुरी । आली माझ्या भोग खरी ॥
 असत्या क्रद्धिसिद्धि । तरी जग लागते नार्दी ॥ ७५ ॥
 अथवा असतों लबाड । तरी करितों जगा धुंद ॥
 असतों निर्लज्ज कमशील । तरी सोसतों भलते खेळ ॥
 भिडस्त भ्याड शीलवान । बघुनी हेळिती दुर्जन ॥
 दक्षिणामूर्तिदेवा । धांवा माझो वाढ लावा ॥
 मज करै कोणा, कांही नाहीं लाभ । उलट मी गरिव, ओझे जगा ॥ ८० ॥
 मज हेळावती, त्यांत काय नवळ । ही तों सरळ चाल, जगताची ॥

असतों लब्डी सोसणारा । तरी जग येते घरा ॥
 असतों लीन वा नीतिमान । तरी मज पुसते सज्जन ॥
 ऐश्वर्यपैकीं काहींच नाहीं । मज तुजविण कोण पाही ॥
 ऐसा सर्वे टाकलेला । स्वामी सर्वांगे सांभाळा ॥
 बघा कीं मी लेंकरूं । दुसरा विचार नका करूं ॥
 कोणा एका न खपे ऐसा । स्वामी तुझीच पाळा खासा ॥
 नका पाहूं काळा गोरा । बापा सांभाळा लेंकुरा ॥
 स्वामी तुमच्या शब्दावर । खाली दक्षिणेत माघार ॥
 नाहीं तरी पायांपुढे । जीव देतों होतों मढे ॥ १० ॥
 आतां काय उपयोग । न करा विश्वासभंग ॥
 स्वामी तुझीही जर फिरलां । कोण पुसे मग मला ॥
 सर्वे उपाय संपला । घ्या हा डोळे मिठुन देतों गला ॥
 पाळिल्या गाईला । ब्राह्मण कापिता झाला ॥
 जबरदस्ताचा खांद्यावर । तैसा झाला हा वेळ्हार ॥ १५ ॥
 पुढे कुठे जाणे । तुमच्या हातीं माझें जिणे ॥
 दुःखी जनासी आनंद । करणे हें तों तुमचे ब्रीद ॥
 अंधक्र्यासी वाट । तुझी दाखवावी नीट ॥

वाकिली.

स्वामी उडेल चित्तवृत्ति । ऐसी न करावी कृति ॥
 तव शिष्य मौर्नीचे पोर । असावे त्रैलोक्यां शिरज्जोर ॥ ६४०० ॥
 ती ही कोण गत । स्वामी पहा काहीं नीत ॥
 मागें कैक वेळां । महा पायासी पावलां ॥
 ऐसे ऐकिले तें । सांगणारे ही कां खोटे ॥
 मग माझ्याच वेळे । कोऱे ब्रीद लपले सगळे ॥
 मग मींच काय केले । माझ्या वेळीं काय घडले ॥ ५ ॥
 मींच एकटा नकोसा । झालों कां स्वामी राजसा ॥

आहा अनाथां तारण । स्वामी कोण तुहांवीण ॥
 तुहांहून मोठे । आहे कोण तरी कोठे ॥
 सर्वांहून मोठा । पाहुनि भाव उपजला पोटा ॥
 मीच एकटा नकोसा । झालों कां औंदुंखरवासा ॥ १० ॥
 आहां अनाथां माडली । कोण तुजविर्णे निराळी ॥

सेवानिश्चय.

महत्याप हातीं घडतां । मना जडे उद्दिगता ॥
 होई अनुताप जीवा । घडे समीपता देवा ॥
 वरवें करा कीं रे पाप । पुढे झडतलि सर्व ताप ॥
 बुध आणि शनि, दोधे रविपुत्र । गुणांमध्ये मात्र, भेद मोठा ॥ १५ ॥
 एक सर्वांगे सोंवळा । दुसरा स्मरणाही अवकळा ॥
 तेंवी हरि तुज, दोन मोठे भक्त । निक्या हा पापिष्ठ, हुक्या ब्रह्म ॥
 धाड पडो माझ्या जीवा । जरि ना करीन मी सेवा ॥

सेवकता.

दुर्वासांचा रांग । भाई चंद्रमार्ची भोग ॥
 दत्तांचा परोपकार । नीलकंठ मी चाकर ॥ ३० ॥
 आही चौधे जण । अनसूया करी जतन ॥
 अत्रि अनसूया । आही चौधे त्यांचे पायां ॥

सद्गुरुवर भार.

शिव दुर्वास दत्त । हे तों एक रूप होत ॥
 भक्तमनोरथ पुरवाया । वेळो वेळां धरिती काया ॥
 माझी परोपरी चिंता । तुहीं करा सद्गुरुनाथा ॥ ३५ ॥
 जीवे भावे सोंपविला । सर्व तुहांसी हवाला ॥

अद्वेची शांति:

मारी तारी सक्क, त्याचे आर्धी पाय । धरोनी अक्षय, राहीं मन्य ॥

नको पाहू वाट, येण्याची प्रसंग । दया नव्हे मग, भरशौँची ॥
 आयत्या वेळी जाशी, कामापुरता देवा । कोण जाणे हेवा, पुरे न पुरे ॥
 ह्याणोनी आधींच, आगाऊ वशीला । करूनी आकळा दत्तु मित्र ॥३०॥
 मग प्रसंग तर, येणारच नाही । तशांतुन आल्याही, वाली उभा ॥
 ह्याणोनि मानसा, स्मर दत्त दत्त । उगाच पडुनी स्वस्थ, सर्व काळ ॥
 आहे यांत सर्व सुख । तुझे सुखयत्न वीख ॥
 तुइया यत्नावीण, सर्वचि घडेल । माउली दयाल उभी दत्ती ॥

अनसुये प्रार्थना.

अनसूया सती थोर । तिचा काळावरिही जोर ॥ ३५ ॥
 ऐसा सतीचा दरारा । चिरी काळाला चरचरा ॥
 ऐका पतिब्रताशीला । चिरी उभाच काळाला ॥
 माझी एकुलती एक । आई कर्दमांची लेक ॥
 लागलों मी तिचे पायां । मज करी अति दया ॥
 माझे नाहीं कोणी सखें । माझ्या अनसूये सारिखें ॥ ४० ॥
 आई अनसूये जिवलगे । पदरीं नीलकंठासी घे ॥
 बऱ्हु उबगलों माये । अति थकलों अनसूये ॥

सेवार्थ प्रार्थना.

जय जय श्रीसदगुरुनाथा । तुहांपायीं माझां माथा ॥
 दत्ता माझ्या दीनानाथा । तारा दीन नीलकंठा ॥
 देवा आतां अंगीकार । करा बिनपोटी चाकर ॥ ४५ ॥
 सदा व्यावें पदसेवन । परत न देतां वेतन ॥
 भर्त्ते वळवीला तैसा । देवा वळणारा राजसा ॥
 माझ्या हृदयींची आगळ । विझवा देवा देऊनि भोग ॥
 गुरु माझीं सोय लावा । पापाविण पोट चालवा ॥
 नको जीवाला या कपट । परी दुनिया नाहीं नीट ॥ ५० ॥

गुरुच आधार.

श्रीदक्षिणामूर्ति गुरु । नका नीलकंठा अवहेलं ॥
 तुही घरिलीया दूर । मी हा सर्वस्वी निराधार ॥
 तुमचेंची एकवचन । आहे मज्जसी तारण ॥
 बापा धांवा हो सत्वर । मरुं ना द्या अपुले पोर ॥
 तुमची आठवण होऊन । ऊर येतो भडभडोन ॥ ५५ ॥
 धांवा करुणानीधि । पंहा दान निळक्या आर्धी ॥
 केवळ तुहांवरि अवलंबून । आहे नेत्रीं प्राण धरून ॥
 करितों काळक्षेप । एक तूंची भायवाप ॥
 सर्व आशांचे माहेर । तूंची एक मज धीर ॥
 प्रेमे मज स्वीकारिला । ऐसा दुजा एक तुरला ॥ ६० ॥

प्रार्थना.

धर्मी भक्तीचा जिव्हाळा । तुक्या शिकावितो निक्याला ॥
 माय बापा निरंजना । कांहीं करा हो करुणा ॥
 कंठीं नाम पोटीं प्रेम । हाची माझा नेम धर्म ॥
 आईं पडलेल्या उठवा । भावें करीन तुमची सेवा ॥
 दीनदयाळ सोधून । पार्यीं रिघालों शरण ॥ ६५ ॥
 धांवा दीनांच्या दयाळा । निळू बळी ना द्या काळा ॥
 काळाहूनी खळ द्वाड । नको संगति लबाड ॥
 नमूनीया सद्गुरुचरण । दीन निक्या मागे दान ॥
 पाहूनी दयेचा झरा । दीन पातलों सामोरा ॥
 पार्यीं केरनी वंदन । मागितले क्षमादान ॥ ७० ॥

आईस प्रार्थना.

अंबे थकलों मी भारी । धांव पाव गे ईश्वरी ॥
 वोन्ही मात्य चारी द्यात । ठेवीं माझ्या डोई वर्त ॥

मज दीनासी पाहूनी । फिरवीं हात अंगावरूनी ॥
मज कुठें तुरली वाव । आई अनसूये प्राव ॥
मी ही पातकांची राशी । आई आलों तुझ्यापाशी ॥ ७५ ॥
आतां उचित तें करीं । माझ्या अनसूये ईश्वरी ॥

गुरुस प्रार्थना.

मायवाप दोन्ही अंगे । मज तूं एकाचि पांडुरंगे ॥
महाराज दत्त देवा । तुळ्ही माझा प्राणविसावा ॥
आई लबाडांमाझारीं । निळू गांगरला भारी ॥
धावं दक्षिणामूर्ति या । मजे दीना करीं दया ॥ ८० ॥
बघतां विश्व हें चालुन । माझे तुळ्हीच जामीन ॥
दयावंत गुरुराया । सदा निळू तुमचे पायां ॥
दीन लीन आहीं पोरे । गुरु तोळूं नका वरे ॥

गोसेवा.

माझें पडेल जेव्हां मढें । गाई होतिल काळापुढें ॥
म्हणतिल निळूला मारूं नको । मग तो ऐको वा न ऐको ॥ ८५ ॥
कैसा जरी पापो निका । तुळ्ही तरी त्या मारूं नका ॥
• मनोभावं तोळून जीवा । निक्यानें केली अस्मत्सेवा ॥
कांहीं प्रतारणा न करितां । चारी अंगा फिरवी हाता ॥
आही त्या निक्याच्या वाली । करितों ऐका रद्वदली ॥
गाईच्या रूपानें सेवा । अर्पन दक्षिणामूर्ति देवा ॥ ९० ॥
हाचि संसार परमार्थ । आई परब्रह्म मूर्त ॥

खरे सुख.

नीट तपास करून । लिहितों सत्यानुभव वचन ॥
सुख नाहीं जन्मामधीं । बघतां सर्वाचि उपाधि ॥
येवो कोणतीही कल्पना । तीही दुःखमय जाणा ॥

अमें वाटे प्रथम सुख । पुढतीं तेंचि ठेरे दुःख ॥ १५ ॥
एकाकार निर्विकल्प । तेंचि एक सुख—माप ॥

सगुणभक्ति.

जय सद्गुरु दादा । नीलकंठ तुमचा बंदा ॥
जय जय एकेश्वरा । मूलाधारा निर्विकारा ॥
कल्पनेविरहित । गुरुदक्षिणामूर्ति दत्त ॥
जय जय सद्गुरुरूपा । मज पायीं घाला बापा ॥ ६५०० ॥
आलां अट्टश्य आकारा । मला करावया उपकारा ॥
आतां ब्राद साच करा । नीलकंठा लावा तीरा ॥
सगुणसेवेचे सुख । तयापुढे निर्गुण घिक ॥
घ्या हो सगुण निष्काम सेवा । श्रीदक्षिणामूर्ति देवा ॥
गुरुपायांची जयजय । गाइन करीन जीवा सोय ॥
जयजय स्वामीराया । निळू तुमच्या पडे पायां ॥

संतकुळावर भार.

अनसूया मामूचे दूध । पाजी निळूला या खुद ॥
माझ्या अनसूये आई । मज कडेवरी घेई ॥
चंद्रमा दुर्वास दत्त । भाऊ तिघे या धांवत ॥
माझा एकुलता एक । स्वामी अनसूयेचा लेक ॥ १० ॥
ब्रह्मरूपा अत्रि—बावा । पावा मज दीना गरिबा ॥
देवहृति धांवा कर्दमा । आजी आजा कपिल मामा ॥
कलादि माउशा आठ । भाचा सेवक नीळकंठ ॥
सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । घेती निळक्या पायांवरती ॥
संतकुळाचा फसारा । माझा बडील धायरा ॥

भक्तियांशा.

गुरु फुटलें हो काळीज । उद्यां न हणा धांवा आज ॥

‘दत्त’ हा निष्काम ध्यास । ‘अंबा’ निक्या भजे साश ॥
 निळू भाविक भाबुडा । स्वामी तुमच्या पार्या ओढा ॥
 नाहीं प्रपंच साधीला । नाहीं भजलो अत्रिबाला ॥
 ऐसा चोहंकडुनी । निळू बुडाला जन्मोनी ॥ २० ॥
 स्वयें बुडोनी जगाला । बुडवीं पापिष्ठ मी खुळा ॥
 स्वामी देहाचा या प्रपंच । जरि ना करणे गोड साच ॥
 नसो वैराग्यो ठेवणे । योग याग नाहीं मागणे ॥
 चढो वा पडो खालती । अथवा उडो छुकरी वरती ॥
 राज्यावरी चढवा । उकिरड्यावरि वा वागवा ॥ २५ ॥
 परी एकाचि प्रार्थना । मान्य करा करुनी करुणा ॥
 जन्मवेरी मनपूत । सेवा ध्या हो रुजवात ॥
 शरिरें सेवा मनें ध्यास । नका अंतरवू दीनास ॥
 अखेरीला माझा गळा । कापूं न द्या निर्देश काळा ॥
 ऐशी निक्याची या उज्जा । राखा माझ्या दत्तराजा ॥ ३० ॥
 अस्य विनांति पायांवरी । ठेविली पावा नरहरी ॥
 बहु उबगला जीव । स्वामी धांवा माझे देव ॥
 मळराशी मी भेकड । माझी गत लावा धड ॥

वैराग्य.

कुणी करोत माझी पूजा । कुणी उडवोत फज्जा ॥
 अथवा दोहांतून एक । कांहीं न घडो स्वामी भाक ॥ ३५ ॥
 हे तों देहाचे संबंध । मना त्यांची नसो दाद ॥
 एवंच चाहे तें घडो । स्वामीपार्या मन गढो ॥
 वापा इतुके या दीना । देउनि आपुलाच म्हणा ॥

विनांति व भार.

साध्वी—अनसूयेचा मुलगा । माझ्या येईल उपयोगा ॥

काय करूं भरल्यां जगा । दत्ता एकचि माझ्या जोगा ॥४०॥
 जय जय परश्रहरुपा । द्यानिधि अवधूता बापा ॥
 आहां अनाथांचे पाशीं । आहे एक द्याराशी ॥
 निक्या करितो भजन । उभे दत्तादि तिघेजण ॥
 निळक्याच्या भजनास । पाठिव दत चंद्र दुर्वास ॥
 पुकदम तिघेजण । मज तारोत येवोन ॥ ॥४५॥
 मज बहु पडले संकट । धाड दुर्वास चंद्र दत ॥
 अंतरलों आस्त-इष्टां । आई तूं करीं ममता ॥
 महापातके साधोनी । उलट वक्षिस इच्छो मनीं ॥
 ऐसा थोर आशाखोर । आई करूं नको अब्हेर ॥
 सर्वानींच त्यागीतां । कोण तुजविणे अभाथा ॥ ५० ॥
 कसा तरी अत्रिवाळा । तुझ्या पार्यां मी मेलेला ॥
 आतां राखणे लाज पुढे । अवघी माझी तुझ्याकडे ॥
 गुरु माझे डोऱ्हवर । तुमचे सहा वरदकर ॥
 दीना-अनाथांचे वाली । ते हे सदा माझे जवळी ॥

विश्वास.

पापी मन घेई भंय । रक्षी अनसूया अक्षय ॥ ५५ ॥
 मन दोवी पातकी हें । नाना कुतर्कचि वाहे ॥
 वृथा भिर्द घावेरपणे । मन ओढाळ दैन्यवाणे ॥
 भयकृद्यनाशना । तुझी लीला वर्णवेना ॥
 धांवा देवी अवध्या जणी । माझी झोळी आणा भरुनी ॥
 अत्रि-अनसूयानंदना । ये गा खलकालंकदना ॥ ६० ॥
 मज सखें आहे कोण । माझ्या अनसूये समान ॥
 साध्वी-अनसूयेचा पुत्र । करी शत्रूंचेही मित्र ॥
 अत्रि-अनसूया सुत । माझा आवडता दत ॥

विनंति.

आतां असों द्यावी, आहांवरी निगा । माझ्या जिवलगा, दत्तात्रेया ॥
माझी आंधळ्याची काठी । दत्ता तुझी जगजेठी ॥ ६५ ॥

लबाडासी नका, विकूं हा अनाथ । लावा माझी वाट, तुमचे तुझी ॥
लबाडासी नका, विकूं निजभक्त । बरवा वाईट, तुझी राखा ॥

आझी संकल्पविकल्प । करितों हें महापाप ॥

नको येऊं आशे, रांडे आहांपाशी । राहूं दे उदासी, निरामय ॥

सेवाभिक्षा.

मागें गाजवीली कीर्ति । तिची द्या मज प्रचाति ॥ ७० ॥

आला आशेने धांवत । नका तोहूं नीलकंठ ॥

नाहीं ममांगीं कांहीं गुण । जेणे तुझां प्रिय होईन ॥

कैंचा तुमच्या पायावरतीं । हक्क मज पाण्या प्रति ॥

केवळ मी दुःखी ह्याणुनी । कीव करा पद घ्या भजुनी ॥

कांहीं तरी सुकृत घडवा । भावे घडो तुमची सेवा ॥

ना मरों द्या कुच्यापरी । नर जन्मुनी संसारी ॥

पुढच्यासाठीं सुकृतठेवा । स्वामी कांहीं तरी घडवा ॥

अंधविश्वास.

किती विनवूं वरचेवर । मी त्रों अज्ञान पासर ॥

मौनी स्वामी आई, तुझी आठवण । होतां चरकन, काळिज कोपे ॥

कालवोनी येई रडें । जीव उगाच भडभडे ॥ ८१ ॥

नाहीं उपाय म्हणोन । बसतों दुःखी उदासीन ॥

लेंकुराची उस्तपास्त । दिलीस कोणाच्या हातांत ॥

‘तुझ्या पाठीवर दत्त’ । वदुनी गेलीस मात ॥

दत्त हुंकोनी बघेना । मज पातकी अज्ञाना ॥

दत्त ज्याच्या पाठीवरी । त्याची हेलना दारोदारी ॥

काय तुला पडले जड | एका निळकंठाचे हाड ||
माझें तो सर्वस्व, गुरुपदार्पण | नाहीं दुजे ध्यान, गुरुक्षिण ||

सेवाभिक्षा.

सुतिप्रिया आगें मागें | पहा हेचि निक्या मागे |
भायबापा जिवलगा | आतां थापा न द्या उगा ||
सांगा कर्धी मज हातूनी | सेवा अर्पण होईल चरणी || ३० ||
गुरो सुक्तीची वा मुक्तीची | आशा नाहीं शपथ तुमची ||
मना हौसेपरी सेवा | घडो श्रीसद्गुरु देवा ||
केली आजवरी वटवट | त्याची काय केलीस वाट |
आतां नाहीं धीर | पावा सत्वर न सहे उशीर ||
निष्काम अनन्य निर्भय—| पणे सेविन तुमचे पाय || ३५ ||
एवढोच एक हौस | माझ्या उरली जिवास ||
तुझी पाहिजे पुरवीली | स्मरनी निज ब्रीदावळि ||
माझे गुणागुण | बघतां मी पोर अज्ञान ||
लाडें आळवूनि विनवणी | सदा हीच तुमचे चरणी ||

विनेति व विश्वास.

मरण येतां चित्तीं | वाटे यमदंडाची भोति || ६६०० ||
माझी कीव तुला | कर्धी येईल गोपाळा ||
गुरुरूप मानोन, गाहिचे चरण | सेवीतो भजन, करित मुखे ||
माझी दाद ध्या हो चित्तीं | नका देऊ भलत्या हातीं ||
देवा मज नका विकूं | मी हा तुमचा आहें निकु ||
स्वाभी दूर करूं नका | तुमचा पदांकित निका ||
कीव करा दत्त सख्या | एकदां ठरला तुमचा निक्या ||
प्रलङ्घाकृते | सदा ठेवा पायांपुढे ||

४४ | नेणूं दुजे पाप, पुण्य कांहीं |

अपमान निवारणार्थ विनांति.

नका भलत्यापुढे, दांत विचकाया । लोऊ पडतों पाशां, वारवार ॥
 तुम्ही जारीनें सांभाळा । निळू पार्यां पडलेला ॥ १० ॥
 किंवा हातानेंच कापा । परी विकू नका बापा ॥
 नाहीं राजाहूनी कनिष्ठ । जरी पापी तुमचा भक्त ॥
 मी कां दीनानें सांगावें । ज्यांचे त्यानेंच बघावें ॥
 सुखें कापा चरणीं । परि न घडो मानहानि ॥
 किती करूं किरकिर । देवा फुटला हो ऊर ॥ १५ ॥
 माझें भलत्यापुढे तोंड । पसरितां ती गर्देभ × × ॥

सेवायाच्च व धावा.

ज्याचे मुखीं तुमचें नाम । त्याचा कांहीं बघा धर्म ॥
 नाहीं मज फार जोर । तरी सुचावितों तिळभर ॥
 गाई तुम्हां प्रिय । म्हणुनी भजतों त्यांचे पाय ॥
 आतां माझी कीव । कधीं करील गुरुदेव ॥ २० ॥
 आले मरण जवळी । जीव तुटे वेळोवेळी ॥
 जन्म फुका गेला । आतां तर काळ आला ॥
 • ऐशा अवघड वेळी । धांवा स्वामी चंद्रमौळी ॥
 देह सोडील जीवाळा । तेव्हा तुमचा तुझो सांभाळा ॥
 माझ्या कष्टी जीवा । कधीं सोडवाळ गुरुदेवा ॥ २५ ॥
 नाहीं पुरल्या सेवाहौसा । पुढे नाहीं दिसत आशा ॥
 तुमच्या पदरीं पडूनीयां । ऐसा जावा कर्म मो वायां ॥
 सशांचे काळिज, उडे धडाधडा । तैसा माझा सदा, ऊर करी ॥
 होतां मृत्युचे कारण । जीव कांपे चरकन ॥
 अन्नपाणी काहीं नलगे । गोड अनसूये जिवळगे ॥ ३० ॥
 वाघाचे समोरी, बांधलेली घेंनु । चारा खाई नेण, कोण्यापरी ॥

तैसें ज्ञाले आई, माझ्या भिड्या जीवा। सोडवा सोडवा, मायबापा ॥
नाना दोष करुनयिं। अंतीं हाक देतों पायां ॥
धांवा जिवलगा गुरुराया। नीलकंठा करा दया ॥
कशी भांकूं मी करुणा। स्वामी कांहींच सुचेना ॥ ३५ ॥
लागे तळमळ। जीव होई घालमील ॥
कोणी सखा मज, देईल का हात। पाहूनी पतित, अनाथ मी ॥
धांवा औंदुंबरवासी। निळूळा देऊं नका फांशी ॥
बुडलों विवंचनेंत। स्वामी दे गा मज हात ॥

दर्शनात्कंठा.

अंतरले सर्व सुख। तुमचें पाहों था तारि मुख ॥ ४० ॥
पापी कैंचा इच्छूं मुक्ति। मज दर्शनींच शांति ॥
कांहीं बरें वाटेल जीवा। तुझे मुख बघतां देवा ॥

गोसेवेचे कारण.

नाहीं हौसेसाठीं, बाळगल्या गाया। सेवा तुझ्या पाया, रुजू होवो ॥
देव संत विप्र, गाई माता पितरें। सेवीतां उद्धरे, जीव कोटी ॥
म्हणोनी लागले, गाईच्या नादाळा। येचो कोंवूं तुला, स्वामी राया ॥

पदसेवेशिवाय जन्म वर्थ.

जरी न सेवा घडणे वापा। मज आर्धीं आतां कापा ॥
तैशा जगण्याची, नाहीं मज हौस। नको तो सायास, आयुष्याचा ॥
तुझ्या पायांविंगे, काळे माझें तोंड। रक मांस हाड, अमंगळ ॥
मज लागीं जिंगे। नको ऐसें लाजिरवाणे ॥
माझ्या कष्टी जीवा। स्वामी सद्गुरु सोडवा ॥ ५० ॥
अत्रि-अनसूयानंदना। शरण मी गा तुझ्या चरणा ॥
स्वामी मी ज्ञे ज्ञोळा, तुमच्या पायांतला ।
घार्थीं ओढूने ॥

गोसेवा.

आई अनसूयेचा लेक । तो हा गाईचा मालक ॥
आला अनसूयेच्या उदरी । तो हा गाईचा कैवारी ॥
आळी तयांच हुजरे । सेवा कारिंतो प्रेमभरें ॥ ५५ ॥

सेवाशा.

धांवा पावा दृच्छात्रेया । निळू लागतसे पायां ॥
माझा दृच्छात्रेयस्वामी । आहे ह्याणती स्मर्तृगामी ॥
ऐकूनी माझा हंबरडा । स्वामी धांवुनि ये घडाडा ॥
जळलेल्या वक्षस्थला । पुन्हा फोडा अंकुर पाला ॥
ऐसे परी सेवा । घ्या हो माझ्या सद्गुरु देवा ॥ ६० ॥
फिंदूं द्या मनाची हौस । बापा लागतों पायांस ॥
ज्याची अनसूया जननी । तोचि माझा चिंतामणि ॥
आत्रि—अनसूया—पुत्रा । ये गा मन्मनचकोरचंद्रा ॥
आहे तव सेवेची आशा । श्रीगुरुराजविलासा ॥

त्रागा.

• अगाध तुमची कीर्ति । ऐकुनि वेधलों श्रीपति ॥ ६५ ॥
जग अधमाहुनी अधम । द्यांत व्हावा कां मज जन्म ॥
नको नको गुरुराया । झणीं सोडवा जीवा या ॥
चहूंकडूनी जाचुणी । किंती केंदूं मी साजणी ॥
नाहीं सद्गुरु तुमची दया । मग जन्म हा कासया ॥
सुखें झणी जावो जीव । ऐसी कांहीं करा कीव ॥ ७० ॥
घघुनी हलकट हें जग । जीव जळे तगमग ॥
वेदीन्या श्रीदास । लाज्वा हरताळ खास ॥
एकवटुनी भाव । महणती वश होई देव ॥
दीनानाथ भक्तवत्सल । पतित पावननाहीं शील ॥

वेदशास्त्रीं वा पुराणीं । संतीं केली खोटी कहाणी ॥ ७५ ॥
 येसा माझा अनुभव । ठरला भजतां दत्तदेव ॥
 भोळा भाविक मी दास । पाहुनि द्रव नाहीं ज्यास ॥
 तो हो कैंचा देव ह्याणू । मी तो अनुभव नेणू ॥
 इतुके दिवस झुरतां । स्वामीं द्रव ना तुमचे चिन्ता ॥
 मग मी तो कुठे जाऊ । भरू का पीस ह्याणून ऊ ॥ ८० ॥
 मज बघुनी. पाप्याला । देव सुद्धां का हटला ॥

पदसेवेची निराशा.

हाय हाय माझ्या दैवा । कुठे लोटूं कष्टी जीवा ॥
 वर्जुनीयां सर्वं सुख । चरणसेवा मिळो भीक ॥
 ऐसे मागणे याचिले । नाहीं तेही दैवा आले ॥
 मग हा जीव कां जाईना । कां ह्या जगण्याच्या यातना ॥ ८५ ॥
 स्वामीं हातीं घेउनी सुरी । माझी कापा मान तरी ॥

निरुपाधिक सेवेसाठीं तल्पळ.

शेवटींची पुरवा हेवा । देवा सोडवा या जीवा ॥
 तसा तरी द्याराशी । ठर रे अंत किती घेसी ॥
 दीना-अनाथाच्या नाथा । आतां पुढे काय बघतां ॥
 झालों सर्वस्वी स्वाधीन । अति दीनाहुनी दीन ॥ ९० ॥
 भरलेल्या जगापैकी । एके ठारीं ना मी सुखी ॥
 जीव कशावरी । न लागे धांवा नरहारि ॥
 मेलेलीया परीं जर्गी । दिस जाती निरुपयोगी ॥
 आतां जीव जातां । महेन बव्ही मेलों दत्ता ॥
 मने मेलेले हें प्रेत । कशा जगांत जीवंत ॥ ९५ ॥
 चम्ची नम्ची मेव्हाहैख । ही न पुरे माझी आस ॥
 निर्जीव या शरीरा ॥

दीनाअनाथांचे नाथा । पावा दीन नीलकंठा ॥
 तुमचा आश्रय नाहीं । मज सुचेना हो काहीं ॥
 बावरलेल्या माझ्या चिर्ता । सुधी ठरे एक वृत्ति ॥ ६७०० ॥
 तुमच्या आळांचा आचार । कसा करूं मी पासर ॥
 लाज तुमच्या चरणीं । माझा विश्वा चितामि ॥
 तळमळ शांत करा । स्वामी दयानिधि ठरा ॥
 आधीं माझ्या मनिचें करा । माझ्या करुणासागरा ॥
 डोळां भरती आंसवें । कोणी मनेत्र पुसावे ॥ ५ ॥
 तुमचें मी हें लेंकरूं । तुझी कोमलमन गुरु ॥
 मी तों रडें धाय धाय । स्वामी बघसी तरी काय ॥
 कोणाकडे पाहूं । मरूं कीं जिवंत राहूं ॥
 जीव करी घालमील । कधीं उलगडा होईल ॥

अन्तर्गत दुःखा, कोण जीवलगा । सांगू उपयोगा, तूंचि येसी ॥ १० ॥
 कोण दुर्जे आहे, मज जिव्हाक्याचें । जग हें सुखाचें, शाळूसोबती ॥

- जग अतिच डंबिस । ठरला मन्मनीं विश्वास ॥
- नाहीं अपवाद एक । भला बुरा राजा रंक ॥
- ऐशा विटलेल्या जीवा । त्वरें पार्या न्या केशवा ॥
- कष्टी बधुनी हा निका । पुन्हा जन्मेल कां तुका ॥ १५ ॥
- होईल बरवी संगति । येतां तुक्या मागुती ॥
- नस नस जळे माझी । नाहीं जगण्या मी राजी ॥
- मनापरी सेवा व्हावी । तरिच जन्म हा सुदैवी ॥
- नाहीं तरी एकदम । सुखें खंडो जन्मोजन्म ॥
- कुठे मज सारख्यांनीं । रहावें ऐशा पाजी जनीं ॥ २० ॥
- दक्षिणामूर्ति सद्गुरु । धांवा सांगा काय करूं ॥
- सर्वांनींच कानावर । हात ठेवितां दुस्तर ॥
- तुझां माझी उस्तपास्त । घेणे अवश्याचि होत ॥

माझे होतां ऐसे हाल । लाज कोणाची जाईल ॥
 तुमचा करारमदार । मसीं कीं मीं तुमचें पोर ॥ २५ ॥
 मान राखा त्या शब्दाचा । नका खोटी करूं वाचा ॥
 मीं तों लहान लेकरूं । खोल पाण्यांत कां शिरूं ॥
 तुझीं बाप मीं हा लेक । ऐसी पटवा सवा साख ॥
 आपण झालों बापलेक । नको करूं डाळे झांक ॥
 पाहुनि तुझे खेळ । तुज घातिली मीं गळ ॥ ३० ॥
 नको दारोदार जाणे । गुरुजी सोडवा हें जिणे ॥
 काय मोठासा दुष्काळ । तुझां पोसण्या हें बाळ ॥
 अन्नासाठीं दारोदार । जाणे नकाहूनी घर ॥
 चांदे मरणाची भीति । झाणुनी पडलों पायावरती ॥
 गायत्रींची ती ही सेवा । म्हणुनिच करितों रे केशवा ॥ ३५ ॥
 तुझ्या पाढलांचे छत्र । माझ्या डोईवरी घर ॥
 तुझे साही हात । करोत मजवरी छत ॥
 तोषवाया संतजन । करितों गाईचे सेवन ॥
 केसाकेसागणिक । दिव्य संत वसती कैक ॥
 दूरएक अवयवीं । दत्त साक्षात् अक्षर्यो ॥ ४० ॥
 दावा सर्वीं चमत्कार । कीं मीं आहें तुमचें पोर ॥

दत्तसर्वस्व.

माझा आवडता, एकुलता एक । अनसूयेचा लेक, स्वामी दत्त ॥
 माझ्या जीवींचा लाडका । दत्तात्रेय पाठराखा ॥
 माझ्या गळांतला ताईत । लेक अनसूयेचा दत्त ॥
 माझा जीव प्राण कळिजा । स्वामी दत्त महाराजा ॥ ४५ ॥
 निश्चक्याचे पंचप्राण । अत्रि-अनसूरीनंदन ॥
 माझा सर्वस्व इत्यर्थ । एक दत्त अवधूत ॥

अनन्य धांवा.

गुरु आई मी पामर । नकों रागावूं मजबर ॥
 कांहीं जरी केलें तरी । सदा पोटाशींच धरीं ॥
 गत नाहीं मज अनाथा । तूंच परकीशी होतां ॥ ५० ॥
 कोणाच्या गे जीवावर । पंगू मी हा धरूं धीर ॥
 सर्वस्वीच भार । अवधा तुमच्या पायांवर ॥
 आतां जाहली शिकस्त । धांवा द्याहो द्याहो हात ॥
 कोण तरी आहे, मजसीं आधार । सर्वस्वीच भार, तुम्हांवरी ॥

वकिळी.

देव अनाथांचा वाली । ऐशी संतीं ह्याण केली ॥ ५५ ॥
 स्थांचे प्रत्यंतर । नाहीं मज लेशमात्र ॥
 जरी ठेरे दैव थोर । मग कशा वेद चार ॥
 वेद शास्त्रे व पुराण । संतही खोटें मी ह्याण ॥
 देवा आपुलें ब्रीद राखा । नीलकंठ न ह्याणा परका ॥
 दक्ष अंवा दक्ष अंवा । एक ध्यास मज गरिबा ॥ ६० ॥

धांवा.

गुरुनामाचे पोवाडे । कोणी गाइल तितुके थोडे ॥
 गुरु मायबापाकडे । सदा माझा जीव ओढे ॥
 मायबापा दक्षात्रेया । पातळ कां केली माया ॥
 पुढे काय करूं आतां । स्वामी तुहीं स्वस्थ बसतां ॥
 काय बघतसां । माझा दीनाचा तमाशा ॥ ६५ ॥
 माझी झाली हो कुचष्टू । धांवा धांवी गुरुदक्षा ॥
 एसा काण शरजार । कीं जो तुम्हां अनावर ॥
 आपुत्याची लाज राखा । अत्रि-अनसूयेच्या लेका ॥

धांवा, दैन्य.

काहीं झालें तरी । मज सोडूं नका नरहरी ॥
 मी तों अपंग अज्ञान । दयावंत तुमचे चरण ॥ ७० ॥
 मज एक तूं कैवारी । त्यजितां गति नोहे बरी ॥
 घावरल्या चिर्चे । वाट बघतों रे श्रीपते ॥
 कधीं येशील धांवोन । माझी वेळही बघोन ॥
 गरुडाच्या पिलास । सपें खालें बघ साहस ॥
 तुझ्या गरिबाचा चुराडा । उडवीतो हा मस्त रेडा ॥ ७५ ॥
 त्याची राख लाज तूंच । मी तव पदांकित साच ॥
 चहूंकङ्कनी निराधार । पामर झालेला हा तार ॥
 सांध्वी अनसूये देवी । ऊठ कर धांवाधांवी ॥
 माझें सुकलें गे तोंड । बाहेर पडलें हाडाहाड ॥
 पळाळें तोंडचें पाणी । जवळी मदत नाहीं कोणी ॥ ८० ॥
 सदा भिऊन चितातुर । वसतों आई ये लौकर ॥
 काहीं सांगण्याची सोय । उरली नाहीं हाय हाय ॥
 अनाथांच्या नाथे । ये गा धांव पतिब्रते ॥
 सर्वीपराधक्षमा । कर नीलकंठ अधमा ॥
 मायाबापा दिगंबरा । देगा मज दीना थारा ॥ ८५ ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

अनसूये अनसये । तुला शरण अत्रिजाये ॥
 घेतां अनसूयानाम । महा पापें होती भस्म ॥
 तुका म्हणे पतिब्रता । तिची काळावरी सत्ता ॥
 लाच्या वाक्याचें प्रमाण । आतां दाव मज लागून ॥
 दत्त सुदुरुंची माता । आहे महान् पतिब्रता ॥ ९० ॥
 विला महेशासी । पातिब्रत्य जाणविलेसी ॥
 री । ऊठ तार ये लौकरी ॥

यांचा.

माझें सर्व हिताहित । स्वामी अनसूयेचा दत्त ॥
जिवलगा मदुरुजी । सर्वे मजवर व्हा राजी ॥
अनसूया अत्रिकांता । दत्तमाता पतित्रिता ॥ १५ ॥
अंबे धांव गे झडकरी । करी दया मजवरी ॥
केले सुवर्णपुरीदान । त्याचें मज दावा प्रमाण ॥
ऐसें दाखवा औदर्य । बघुनी वाटावें आश्रय ॥
जरी उदार तूं खरा । तरी मज दे दातारा ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

अनसूये धांव वेगे । माझ्या एकुलत्या जिवलगे ॥ ६८०० ॥
अनसयानामासरखी । जळे सर्व पापराशी ॥
अनसूयाउच्चारण । तेथै कैचे उरे विघ्न ॥
अनसूयानाम कंठी । भुक्ति मुक्ति दासी होती ॥
अजावया गुरुपाद । आई दे मज आशीर्वाद ॥
विघ्ने न येवों दे आड । सेवा घे मनाजोगी गोड ॥ ५ ॥
पंचप्राण तळमळोन । मागतों हें दे मज दान ॥
गुरुसेवा नाहीं घडली । पाहिजे तीं पापें केली ॥
शाळी तळमळ या जीवा । आईसाहेब सोडवा ॥
दारीं दुःखी मी याचक । न दे म्हण थोडे अधिक ॥
माझा महाभाग्योदय । कर भजीव सद्गुरुपाय ॥ १० ॥
मज दीनाला दे हात । अडलों करुनी शिकस्त ॥

सदुरुचे उपकार.

माझ्या गाईच्या आश्रमी । सदा नांद गुरुस्वामी ॥
आम्हीं बलाढ्य वीर । देवा खाऊं लाविले हार ॥
झा तर गुलामाचें वर्म । पोटीं प्रेम कंठी नाम ॥

भावें घेतल हरिनाम । ऐका अमुचा धर्माधर्म ॥ १५ ॥
नाम हिरावूनी घेतां । देव उरला नामापरता ॥
नामापाठीमार्गे रूप । लोपलं तें आपोआप ॥
नामरूपाच्या अभावी । देव नागवला सर्वस्वी ॥
उरला नागडा निर्गुण । भावास्तित्व प्रमाण ॥
म्हणुनी ज्यापाशीं भाव । त्याचा बंदा होय देव ॥
अम्हांला ही मुत किली । अमुच्या गरुनें शिकविली ॥ २० ॥
त्याचे मात्र उपकार । कर्मीही न फिटणार ॥
म्हणुनी सदा जीवेभावें ॥ शरण सद्गुरुसी जावे ॥
देवाच्याही उरावर । आळां केलें शिरजोर ॥
वाहवा हो सद्गुरुराया । निळक्या शरण तुमच्या पाया ॥

भाव ताचि देव,

तुमच्या उपकारांचे पांगा । कुठे फेहूं बापा सांगा ॥ २५ ॥
होतों गुरफटलेला भ्रमें । खुले केले तुम्ही नेम ॥
देवा भावार्थाचा मोह । पाढुनि मोकळा केला देह ॥
देव मुंगला भावानें । नामरूप हरल तणे ॥
अम्हीं नामरूपमय । देव उरला भाव अक्षय ॥
नामरूप ही कल्पना । आंत भाव चिन्मय जाणा ॥ ३० ॥
नामरूप ही निशाणी । घेतां आळीं हिरावोनी ॥
देव झाला हस्तगत । केला काविज हृदयांत ॥
उरला निरुपाधि निर्गुण । आमुचें मिटले भांडण ॥
पूर्वी मेलों होतों मोहें । आतां जिंकले देव हे ॥
देवा लांच भावार्थाचा । माह घातला आम्हीं साचा ॥ ३५ ॥
देवाचीच स्वोल युक्ति । आम्हीं लविली त्यास उलटी ॥

व्याला आमुच्या स्वाधीन ॥

३५ आम्हीं भक्त ॥

ज्याची पत्करिली चाकरी । त्याच्या बसलों उरावरी ॥
धर्माधर्माचें बंधन । आम्ही कांहींच जाणू न ॥ ४० ॥

गुरुसेवाध्यास.

सुटला ताळंत्र । आम्ही अभंड स्वतंत्र ॥
गुरुसेवा करण्यासाठी । जन्म घेऊ कोळ्यान् कोटी ॥
नको मुक्ति नको मुक्ति । आम्हां तुच्छ वाटते ती ॥
सदूगुरुसेवेच्या पुढे । त्रैलोक्यही वाटे मढे ॥
गुरुसेवा गुरुसेवा । हीच एक आम्हां हेवा ॥ ४५ ॥
जय जय श्रीसद्गुरुसाया । निळक्या शरण तुमच्या पाया ॥

भजनार्थ प्रार्थना.

भावावोनी झालें वेडा । स्त्रामी पेंच हा उलगडा ॥
थोर अडचण ठेपली । देवा हो गा माझ्या वाली ॥
कर्दमसुता अत्रिकांता । दत्तमाता पतित्रिता ॥
अनसूया अनसूया । कर्दमत-नया अत्रि-जाया ॥ ५० ॥
सोडोनीयां तुमचे चरण । जाऊ कां भलत्याला शरण ॥
तुमची लज्जा जातां । दुःख होईल नीलकंठा ॥
देवा कांहीं झालें तरी । न करा अंगाच्या बाहेरी ॥
हरिनामाचें भजन । ऐसें लागो आम्हां व्यसन ॥
सांग उघडोनी मन । कधीं होशाळ प्रसन्न ॥ ५५ ॥
मी तों तुझा कुत्रा । लाज राखा सवश्वरा ॥
श्रीपाद श्रीवल्लभा । पुढे निकूदास उभा ॥

अनसयेस प्रार्थना.

आई अनसूया देवी । आहे दिव्य महासाध्वी ॥
साध्वी कर्दमाच्या मुली । सदा रहा माझ्या जवळी ॥

तुझ्या पायांचे लेंकरूं । नको कधीं दूर करूं ॥ ६० ॥
तुझ्या पायांचा आधार । धरूनि आहें मी पामर ॥

भक्त्यर्थ प्रार्थना-

सर्व सिद्धांचे हैं मूल । अत्रि-अनसूयेचे वाळ ॥
दृच्छात्रेणा अधोक्षजा । तुम्ही माझी राखा लज्जा ॥
मायवापा हो अत्रिजा । निव्या ह्यणे राखा लज्जा ॥
भक्त्यविजयामधिल कीर्ति । वाचुनि वेडावलों चिर्ती ॥ ६५ ॥
पुढे काय करावे ती । कांहीं न होई मज स्फुर्ति ॥
काय कैसे साधन करूं । व्हाया तुमचे मी लेंकरूं ॥
चहूंकडुन मी अपंग । नाहीं एकहि अनुकूल अंग ॥
घेऊं ह्यणेन नामावलि । तरी छाती ही फुटलेली ॥
आवरेना पापमति । अति चंचल मनोवृत्ति ॥ ७० ॥
करूं स्नान दान । नाहीं शक्ति नाहीं धन ॥
कांहीं बरवे करूं जातां । दुर्जन बाधती तत्वतां ॥
कांहीं एक धारजिणे । नाहीं ऐसे व्यर्थ जिणे ॥
अहो भयकृद्यनाशना । पावा नीलकंठा दीना ॥
दयालु वडा अत्रिपुत्रा । पावा मन्मन-चकोरचंद्रा ॥ ७५ ॥
सर्व सिद्धांचे तूं मऱ । अत्रि-अनसूयेचे मूल ॥
अत्रि-अनसूयेच्या लेका । पावा भवरोग हारका ॥
नाहीं नाहीं रे दांभिक । निळू अनसूयेचा लेक ॥
मी तों दीन पावा मला । स्वामी अनसूयेच्या मुला ॥
एकहि नावरे इंद्रिय । देवा झुरतों मी अक्षय ॥ ८० ॥
वाचुनि भक्त्यविजय एकदर्द । रँडे येते रे खदखदां ॥
याढे तम भक्त व्याघे । परी नाडलों दुर्दैवे ॥

तळमळ.

एकापरिस एक वरचंद | भक्तलीला किति अगाध ॥
 मीच कैसा हा करंटा | आलों माउलीच्या पोटा ॥
 दत्ता काय करुं | म्हण तूं माय मी लेंकरुं ॥ ८५ ॥
 नाहीं कांहीं हो साधन | होणार माझिया हातून ॥
 काळिज हें भडभडुनी ये | परि नाइलाज झालों माये ॥
 पंगू कैसा रात्रीं जाऊनि | करुं तुझी रे मनधरणी ॥
 फार दुःख झालें म्हणजे | कागदीं खरडतों वाटेल जे ॥
 रडरडुनी चक्रर येई । कोणा सांग दत्ते माई ॥ ९० ॥
 कोणी तरी पहा त्राता | आहे का या नीलकंठा ॥
 धरुनि किती रे अवतार | केलास कैकांचा उद्घार ॥
 मग मीच कां एकटा | उरलों पातकी करंटा ॥
 काय जन्माचे सार्थक | केले पुढे व्हाया सुख ॥
 असा भेलों इहलोकीं | पुढती तोही होईन दुःखी ॥ ९५ ॥
 छाती बडवून घेतों जीव । परि तुला नाहीं कीव ॥
 • गुरु असते जिवत । तरी जातों तिथपर्यंत ॥
 मग थंडावलों असतों । नाहीं भाग्यवांटा मज तो ॥
 असाच कां हो सद्गुरु । मी हा झुरझुरुनी मरुं ॥
 तुम्हांमागें माझी दैना । ऐशी व्हावी कां दीनोद्धरणा ॥ ९० ॥
 मज अभाग्या कां सोडिले । मज कोणा हातीं दिले ॥
 कां मी वायां वाचिला ग्रंथ । बरा होतों पापी नेणत ॥
 आतां व्यर्थेचि तळमळ । जीवा लागे सर्वकाळ ॥
 स्मर्तृगामी हें त्रीद । स्मरुनी त्वरें घ्या हो दाद ।
 माझी वाट साफ करा । पावा निळूला पामरा ॥ ५ ॥
 आतां त्वद्व्रीदावरिच भिस्त । टाकुनि बघें झुरत वाट ॥

तीही गुरुराया फसतां । नाहीं सद्रति या पतिता ॥
अवघें तळमळिचें जिणे । माझे एक तुझांविणे ॥

दोदेसार्ही फिर्याद.

तूं तो सद्गुरुमाडली । तुज बाधे कां युग कलि ॥
मी म्हणवीतों लेंकरूं । मन नको निष्ठुर करूं ॥ १० ॥
पातकी मी रांडलेक । साधुसंतांचा निंदक ॥
सदा इंद्रियां स्वाधीन । जळो माझा अभिमान ॥
मदमत्सर द्वेषराग । यांहीं भरलें सर्वांग ॥
एकही अवगुण । मजमध्यें नाहीं न्यून ॥
आंतां काय करूं उपाय । सदा लागली हाय हाय ॥ १५ ॥
होउनि देवाची आठवण । रडें येतें कोसळून ॥
रडायाही शक्ति नाहीं । स्थिति माझी दुस्तर ही ॥
मायबापा गोपीनाथा । पावा कीं हो नीलकंठा ॥
येहै तुझा संताप । वाटे द्यावे शिव्याशाप ॥
किती स्वामी निष्ठुर तूं । तुझें उणे कोणा कथूं ॥ २० ॥
साधी अनसूये जननी । पहा तव दत्तूची करणी ॥
पापी शरण मी उदास । मज सवें धरितो द्रेष ॥
त तरी सांग कांहीं । तया उपदेश लावलाही ॥
ऐका साधु संत हो । निळूने घेतलासे टाहो ॥
तरी देव दगडापरी । वैसलासे आजवरी ॥ २५ ॥
तुझी भजतां ऐशाला । पाहुनि लाज वाटे मला ॥
देह पडते वेळीं । कोणी नाहीं माझा वाली ॥
तरी जीव हा कोडगा । जातो मुंद्हां आडमार्गा ॥
संखनी एकाकीं हें दुःख । होय काळजांत लक्क ॥
संत्रे सञ्जन हो सांगा । माझ्या दत्तात्रय जिवलगा ॥ ३० ॥

आजपर्यंतची कीर्ति । नको खोटी ठरवूं ती ॥
अळेंवळे हो कनवाळू । तार मज मूढ निळू ॥

हंबरडा.

दक्षिणामूर्ति सद्गुरु । राखा आपुले लेंकरू ॥
ब्रह्मचर्य परोपकार । मुळीं नेणू मी डुकर ॥
दया समता शांति क्षमा । हें तों वारें नच या अधमा ॥ ३५ ॥
सदा रागाच्या लहरी । खबललेत्या या शरीरी ॥
बघवेना परहित । जरी परक्या हातें घडत ॥
परी भाक्ति आहे । इतुकेचि ब्रिद पाहें ॥
सकामच कां होईना । मी तों भक्त नारायणा ॥
धांव वो दत्ते माई । आतां अत न घे कई ॥ ४० ॥
दीर्घ स्वरें विलापतों । धांव माझ्या पंता दत्तो ॥
ऐक माझा हंबरडा । जरि मी सर्वांगे वांकुडा ॥
तक्षमळतों जितेपणीं । त्याची कर्कव घे गा मर्नी ॥
दत्त आई जीवलगे । निळ्या लेंकरू मेले ने ॥
तुझा माझा जोडा । यार तूं मी राखरडा ॥ ४५ ॥
माझी प्रीत तोद्वृं नका । अनसयासासूच्या लेका ॥
एक वेळ घेतां नाम । झाले विष अमृतसम ॥
मी तों रडतों वेळोवेळ । दृत्ता दव तूं का खळ ॥
अभाविकां स्वामी दैव । भाविकांचा दत्त दैव ॥
धांव रे दत्त देवा । आतां अंत किती घ्यावा ॥ ५० ॥
संन्याशाच्या मुलातोर्दीं । दे हा शब्द नसणें कर्दीं ॥
मौनीस्वामी माय । दक्षिणामूर्ति तात होय ॥
मायबाप दोघजण । संन्यासी व संन्यासीण ॥
ऐसा असतां देवा । दे शब्द मी सदा घ्यावा ॥
काय माझें कर्म । देवा पाळा आपुलें वर्म ॥ ५५ ॥

तुकारामास प्रार्थना.

निळोबासी उपदेश । स्वंप्रीं तुकया दिलास ॥
 आतां दुसऱ्या निळ्याला । त्वरें म्हण गा आपुला ॥
 आहेस तूं चिरंजीव । ऐसा विठोबांचा भाव ॥
 वाचिला म्यां भक्तविजर्णी । विश्वासोनी घरिली सोयी ॥
 तो हा मज अनुभव । देऊनि ठरा चिरंजीव ॥ ६० ॥
 तुकारामा तुकारामा । प्रसन्न व्हा भज अधमा ॥
 नका पाहूं पात्रापात्र । मी तों सर्वस्वी अपवित्र ॥
 तरी काकळूत करा । दुसरा निळ्या हा स्वीकारा ॥
 मरत्या मुखीं अमृत । तुकारामा घाळा त्वरित ॥
 शुद्धांशुद्ध माझा भाव । नका पाहूं करा कींव ॥ ६५ ॥
 तुकारामा माझीं झुरणी । सुटेल ऐशी करा करणी ॥
 तुम्हा विठोबांची शपथ । जरि ना घडवाल त्वरित ॥
 जन्मोजन्मीं उपकार । नाहीं नाहीं विसरणार ॥
 सांगा विठाईसी । 'सुखी कर या निळ्यासी' ॥
 अंतर्यामीं दत्त अंबा । घडवा गोसेवा या गरिबा ॥ ७० ॥
 विठु तुमचा तोच माझा । दत्तात्रेय महाराजा ॥
 अंतर्यामीं निष्काम । वरी गोसेवेचे काम ॥
 ऐशी शीत्र करा जोडणी । सोडवा ही माझीं झुरणी ॥
 माझा कळवळूनी प्राण । घालितो तुम्हां विटुल-आण ॥
 कापुनि खाल विटुलचरण । तरिच मज पडेल न्यून ॥ ७५ ॥
 गाई-ब्राह्मणांच्या वरी । आतां कृपाहटि करीं ॥
 नाहीं नाहीं हो मी साधु । सोंग घेतले आंतिल भोंदू ॥
 तव द्वारीं पसरिले तोंड । मज न विन्मुख दवड ॥
 वळवा विटुल दत्तोबा । करा निष्काळजी गरिबा ॥
 अलि शकले हो तुकेबा । माझा हंबरडा ऐका बा ॥ ८० ॥

तुम्हां बावाजीची शपथ । मज करा चिंतामुक्त ॥
म्हणविलों संतपोर । त्याचें ब्रीद राखा सत्वर ॥

तुकारामापाशीं भिक्षा.

तुम्ही शपथ मोडतां । म्हणेन विठ्ठल देव खोटा ॥
न म्हणेन चैतन्य सगुण । म्हणेन कसाब वा पाषाण ॥
लाज राखा लाज राखा । व्हा निक्याचा पाठराखा ॥ ८५ ॥
सोंपवुनी भार । डोई अर्पितों पायावर ॥
भक्तिभावे कळकळीन्हे । लिहिले हें नब्रपणे ॥
नाहीं नाहीं उद्घामपणे । हेंचि चरणीं प्रार्थणे ॥
तुम्हीं जाणतां अन्तर । उदाम नव्हे निक्यापोर ॥ .
याचिले उष्टे द्या गरिवा । नको दौलत वा रंभा ॥ ९० ॥
तुमच्या दाराबाहेर । देई आरोळी हा महारं ॥
पाठवा हो उष्टे । तेण माझें दैन्य फिटे ॥
सुखे घेवोनी पदरीं । खाइन एकांतीं उकिरड्यावरी ॥
तुकारामा धनिका । त्वरें पाव म्हणे निका ॥

सेवेसाठीं प्रार्थना.

गोब्राह्मण प्रतिपालक । तुज वाखाणिती सकळिक ॥ ९५ ॥
मौनीस्वामी दक्षिणामूर्ति । ब्राह्मण मायबाषे मम तीं भा ॥
म्हणुनी खास माझा हक्क । म्हणणे मी विप्रांचा लेक ॥
मजपाशीं नाना गाई । तूं तर तयां म्हणसी आई ॥
आम्हीं गोब्राह्मण मेळा । पाहुनि किंव करा गोपाळा ॥
फुटलेला मम देहगाढा । चरणसेवेसी हरि जोडा ॥ ७००० ॥
गोब्राह्मण प्रतिपालका । आपुले नाम आपण राखा ॥
क्षुधापीडितासी अन्नी । खूप देववा मज हातून ॥
घालवा खूप सुग्रास । माझ्या हातूनी गाईस ॥

पोटीं गुरुचरण प्रेम । ओतप्रोत वाढो नेम ॥
मर्नीं नसो दुसरा विषय । गुरुपर्दीं लक्ष असय ॥ ५ ॥

विठ्ठलास प्रार्थना.

ऐका तुक्याच्या विठ्ठला । शपथ तुक्याची तुम्हांला ॥
झणीं व्हावे राजी मज । न द्या अडों भक्तिकाज ॥
गाईसी खच्चून द्वाणा । विठ्ठलाया त्वरें आणा ॥
जी जी ये भक्ति मनास । ती ती पुरवा माझी हौस ॥
पडलें कांहीं न्यून जरी । म्हणेन तुक्याचा तूं वैरी ॥ १० ॥
माझा चिंताप्नि विज्ञवा । हृदीं दत्तध्यास रहावा ॥
आत्मं राखा लाज । जड नाहीं माझें काज ॥

गोविरह, गोरक्षणार्थ प्रार्थना.

निळूं चांडाळावरी दया । सदा ठेवा दत्तात्रेया ॥
माझीं गाईनो तुम्हांसी । सेवा ज्ञाली कां नकोशी ॥
मज पाहूनी चांडाळा । आवडत नाहीं कां तुम्हांला ॥ १५ ॥
कीं मी दिरिद्री म्हणून । राहूं इच्छितां मजविण ॥
द्वैं पेडेल जें उणे । पुरवावें दत्तजननीनें ॥
तुमचीं माझी ताटातूट । कशी साहूं मी अशक्त ॥
तुम्हांवरी ठेवुनि प्राण । होतों लोटित मी दिन ॥
जीवप्राण वेंचूनीयां । आजवरि जपलें तुमच्या पायां ॥ २० ॥
अति वाढवूनी लळा । आली ताढातोड-वेळा ॥
पुन्हां भेटवा लौकर । तुम्ही खूप व्हा तस्यार ॥
सुख भोगा माझ्यामार्गे । सर्व घडवा इच्छेजोर्गे ॥
अनसयेच्या मुला । माझ्या गाई या सांभाळा ॥
अहो कृष्णजी गोपाळा । गाई सांभाळा विठ्ठला ॥ २५ ॥
जातों परदेशीं एकटा । होउनी निर्दय मी मोठा ॥

तुम्हावरी भिस्त । आहे सर्वदा समस्त ॥
माझा विसर न करा कर्दी । आठव करा पदोपर्दी ॥
तुमच्या पाठीवरी दत्त । राखण देव साधु संत ॥
सुखी रहा सुखी रहा । निळुला पुन्हा लौकर पहा ॥ ३० ॥

रडकथा, प्रार्थना.

शरण शरण दृत्तात्रेया । अन्त्रि-अनसयातनया ॥
युढें नको देऊ जन्म । ऐसा पातकी अधम ॥
सुखें घडेल तव सेवा । ऐसा जन्म दे गा देवा ॥
स्वामी वाटे माझ्या जीवा । अखंड व्हावी तुमची सेवा ॥
माझी पाप्याची ही हैस । नाहीं पुरली या जन्मास ॥ ३५ ॥
नानापरी अडचणी । येती दुर्जनांपासोनी ॥
माझ्या मायबापा । शीघ्र विज्ञवा मद्यृत्तापा ॥
दृत्तात्रेया जीवलगा । निवारा हो मद्हृद्रोगा ॥
भोगू कलंक भी लोकी । हीच माझी कां लायकी ॥
डोळां दिसती मायबापें । परि तीं जन्मांवरिंचीं पापें ॥ ४० ॥
धरूनीयां नाना रूपा । केडुनि येती संचितमापा ॥
• खरा मायबाप सोईरा । दृत्ता तूं एक गोजिरा ॥
साधु खरे साहकारी । परी दुर्मिळ पृथ्वीवरी ॥
जो जो बघावा तो तो । मज परिस पापी दिसतो ॥
दैवें थोडे जडले होते । मिळाले स्वस्वरूपीं ते ॥ ४५ ॥
रामभटजी मौनीस्वामी । गेले सोडुनि निजधारी ॥
नागाशिवरामपूरजी । श्री दक्षिणामूर्ति गुरुजी ॥
तीही गेली सोडुन जोडी । झालें विधवा भी बापुडी ॥
तेणुं योग याग घ्याव । भटकतों रानोरान ॥
जडण्या स्वस्वरूप ठेवा । कांहीं न लागे सुगावा ॥ ५० ॥

देवस्वरूप सगुण । पापी पाहिन मी कोठून ॥
 तळमळतों हरघडी । अखेर येतसे रडकुंडी ॥
 सदा करितसें मी खंती । त्यांत दुर्जन हे भोवर्ती ॥
 माझी भक्ति नोहे खरी । म्हणुनि अढी धरिलीस हरी ॥
 परि आतां काय करूं । आहे तें स्थिकार लेंकरूं ॥ ५५ ॥
 कलियुगींची मातापिता । तूं न होईगा अनंता ॥
 शिंदळकीचे पोर । मारिती जे जारिणी-जार ॥
 तैसा नको होऊं देवा । माझी पुरीव सेवा-हेवा ॥
 माझा सर्वस्वी आधारू । तूंचि प्रेमाच्या सद्गुरु ॥
 गर्भीं गुंतलेला मासा । सोडवा हा गुरुराजसा ॥ ६० ॥
 पदर पसरितों गुरुराचा । कर्धीं पाहिन तुमच्या पायां ॥
 काय करूं करणी । जेणें पावाळ मज झरणी ॥
 इहसुखाची ती आस । माझी समजा पुरली खास ॥

त्रागा, जगाचा वीट, व प्रार्थना.
 मौर्नास्वामी महाराजा । ऐका आत राखा लड्जा ॥
 भाडभाड सांडुनि नीट । आज सांगतों मी स्पष्ट ॥ ६५ ॥
 आच म्हणतुन क्षपलीस मान्न । आतां म्हणतों राक्षसीण ॥
 मज देऊनि दुर्जनहातीं । कैसी झोंग घेतेस ती ॥
 एक जारिणी वा सर्पिणी-। लागीं शोभते ही करणी ॥
 आल्य पादसेवेसाठी । त्याची सांड केलीस मोठी ॥
 मी तों अनाथ अपंग । आलों मानुनि तुज जिवळग ॥ ७० ॥
 तोचि भाव सदा पोठी । आहे खोटी नव्हे गोष्टी ॥
 लाचकी ह्यापलीकडे । काय बघसी माझी गडे ॥
 नाना पातकांची राशी । आलों धांतत तुजपाशी ॥
 आतां तूंच अंतर देतां । मज नाहीं दुसरी माता ॥

प्रार्थीं कर जोडुन तुला । घेई पद्धरीं या निळक्याला ॥ ७५ ॥
 मायबापा यतीश्वरा । मज तूं एकचि सोईरा ॥
 लेटितां तूं एकीकडे । मग पाहूं कोणाकडे ॥
 तोंड वासूनियां । कुठे जाऊं सद्गुरुराया ॥
 राजे राण्या मित्र आप । सोधुनि पाहिले म्यां नीट ॥
 एक उपयोग न घड । करिती उलट येती आड ॥ ८० ॥
 तयांसारिखा मी होतां । मदत करितील तत्वतां ॥
 तें तों जीवांतीही माझ्या । होणे नाहीं सद्गुरुराजा ॥
 आधीं ममेंद्रिये अवखल । त्यांत दुर्जन करिती छळ ॥
 त्रासुत्रासुनि चोंहींकडुन । मुकलें गुरुपादसेवन ॥
 आरंभिली घेनुसेवा । तीही न ये माझ्या दैवा ॥ ८५ ॥
 स्वस्थ धरून बसतां ध्यान । होई सिद्धीचें दुकान ॥
 कोण्या एकाही परी । जग हें नांदूं नेदी हरी ॥
 दर्शनीं नसतां भाव । येताती लौकिकास्तव ॥
 कोणी पापसंशय धरून । आलों म्हणती ध्याया दर्शन ॥
 किती लिहूं भारी । देवा संकट हें निवारीं ॥ ९० ॥
 आजवरी कैक लोकां । पावलासी अत्रिच्या लेका ॥
 मग मीच कां पुकटा । जड झालों तुला मोठा ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

आई माझ्या वाटे । काढ पडलेले काटे ॥
 पुढें कैसा तरी चालूं । धांव अडला तुझ्या निळू ॥
 तुझ्या कांसोटीची निरी । वदृ धरिलीसे करीं ॥ ९५ ॥
 मज पडतां संकट । तुझ्या सत्त्वाची काय वाट ॥
 आहे आहेस पतिष्ठता । ऐसी राख ती प्रतिष्ठा ॥
 मज माझडाचीं कर्मे । नको वघूं सत्यघर्मे ॥

अनसूये पतित्रते । नावघ माझें दुष्कर्म तें ॥
तूं आपुलेंच सत्त्व । राख कर माझी कोऱ्व ॥ ७१०० ॥

गुरुनिष्ठा।

काय करूं तुम्हीं डोळे । मायबापा जरि हो मिटले ॥
नका करूं डोळेज्ञांक । तुम्हीं वाप मी हा लेक ॥
झरझुरुनी झालें दीन । स्वामी करा संरक्षण ॥
मज अनाथा राखितां । स्वामी तूंचि एक दत्ता ॥
तुझ्यापरता आधार । नाहीं नाहीं पृथ्वीवर ॥ ५ ॥
खालीं भूमि वरि आकाश । ऐसा अनाथ मी उदास ॥
माथबाप-आपावीण । आहें सर्वांगे मी दीन ॥
तुज समरुनि येई रडें । घे हें अनाथ पोर उघडें ॥
माझी करील जोपासना । कोण तुजविण नारायण ॥
केवळ अनाथ मी पोरकें । मज विश्वहि सर्व परकें ॥ १० ॥
लबाड ही जात मानवी । ह्यांची प्रीति ती मानवी ॥
जणुं कसाव पोशी गुरां । मागुनि कापाया चरचरां ॥
म्हणती मायबापें खररीं । प्रीति करिती अभ्यंतरीं ॥
मज गमती तर्ही खोटीं । खरोखरीं हो जगजेठी ॥
तुज म्हणता आई मज । आतां खास वाटे लाज ॥ १५ ॥
आईबाप देवसंत-। आदीपेशां गह वारिष्ठ ॥
नाहीं द्याया तुज उंपमा । त्रैलोक्यर्हींही पुरुषोत्तमा ॥
फक्त हात जोडूनीयां । जीवें भावें पडतों पायां ॥
तुझे कराया वर्णन । नाहीं सक्त मी अज्ञान ॥
महा पुण्यवंत संत । नाहीं त्यांसही तव अंत ॥ २० ॥
मग मी तों मतिमंद । काय माझी ती विशाद ॥
गीं माझा जीव । कालवे हाचि माझा भाव ॥
त्यकाहीं करणे । शक्य नाहीं सद्गुरजनने ॥

गुरुस प्रार्थना.

पापी परि भोळा भाविक । भाबुडा मी दीन लेक ॥
 ऐशीयासी पदरी घेई । माझ्या जिव्हाले गह-आई ॥ २५ ॥
 गुणाचगुण माझा । पाहूं नको सद्गुराजा ॥
 कौवळें माझें अंतःकरण । झुरुनी फार झाला शीण ॥
 साधोनीयां एकांताला । सदा रडें मी ढळढां ॥
 अन्रपाणी निद्रेवरी । मुर्छीं प्रीत ना अंतरी ॥

लैकिकी वर्तन.

हेलना न व्हावी ह्याणुन । जगीं ठेवीं साफ वर्तन ॥ ३० ॥
 कशा दावूं अंतदैना । ऐशा दैवबद्ध जना ॥
 काय यांचे हातून । माझें होय निवारण ॥
 ह्याणूनीयां वरकांतीं । वागें नीट मी लोकांतीं ॥

जगांतील उपाधि.

दीनवाणी कर जोहूनी । पडतों आडवा तुमच्या चरणी ॥
 माझी संतीं फार प्रीति । परी संत न सांपडती ॥ ३५ ॥
 • श्रीसद्गुरुंच्या पोटीं । सहांवरी प्रीति मोठी ॥
 गुरु जातां परलोका । उरत्या सहा ह्या सेवका ॥
 गुरुसेवा ती प्रत्यक्ष । नाहीं लाभली दैवास ॥
 आतां गुरुसीं जें प्रिय । त्यांस सेवूं ह्याणे अक्षय ॥
 त्यांचे-मार्फतच सेवा । अर्पण होइल गुरुदेवा ॥ ४० ॥
 सहा वस्तु गुरुसि प्रिय । पैर्कीं मज लभ्य काय ॥
 देव स्वरूप निर्गुण । घडणे अशक्य सेवन ॥
 देवरूप जें सगुण । बघण्या तें मी भाग्यहीन ॥
 देव वास्तव्याचीं स्थाने । क्षेत्रे उरलीं मजकारणे ॥
 तेथें दुर्जन ते फार । कर्म पहातां जयुं महार ॥ ४५ ॥

त्यांत अति नीच ब्राह्मण । महापापी घोर कुजन ॥
 विप्रे सोङ्गनीयां ताळ । शाले महापापी वाचाळ ॥
 दिसतां खरा हरिभक्त । राहूं न देती क्षेत्रांत ॥
 नें कां अरिष्ट क्षेत्री । तीर्थाचीही तीच परी ॥
 करुं निजध्यास तरी । मन हें चंचलाचि भारी ॥ ५० ॥
 न हो इंद्रियदमन । न साधे अनन्य लक्षण ॥
 थोडे फार करुं जारां । माजे लौकीक तत्वतां ॥
 मग लागते उपाधि । अर्तीं कुसंग तो नाडी ॥
 शहरांची तर गोष्ट । सांगण्या मी नाहीं धीट ॥

दत्तादिकांस पाप्याची प्रार्थना.

शरणागत भयनाशना । पावें अनसूयानंदनां ॥ ५५ ॥
 मज खोळ्याची चिरड । लोक तर फार लबाड ॥
 केवि होय निभावणी । जन्माची ही चिंता मर्नी ॥
 आतां पुढे सांगायाची । गोष्ट नाहीं उरली साची ॥
 गुंडाळूनी अवधी कुडी । पायीं घातिली मुरकुंडी ॥
 जोङ्गनीयां दोन्ही कर । लोळे त्वत्पदीं भूवर ॥ ६० ॥
 कान उपटोन घेऊन । क्षमा मार्गे पद्र पसरून ॥
 गुन्हे ज्ञाताज्ञात कृत । आई घाल गे पोटांत ॥
 चेतों मारूनी तोंडांत । दया करीं मजवर्ते ॥
 माझा गोसेवेचा हेतु । सुखें पूर्ण करीं गे तुं ॥
 सर्वांगे मी निराधार । उचलीला जड भार ॥ ६५ ॥
 त्याची तुजवरी भिस्त । मी तों अपगं अनाथ ॥
 संत करीती तें । न होई देवाच्या हळें ॥
 संत कर्तुमर्कर्तुम । वाढवितीं ईश्वरनाम ॥
 अन्तर्वा ॥ तुं दे संत । देव नामरूपरहित ॥

दयाक्षमाशांत्यौदार्य । हें तों संतांचे ऐश्वर्य ॥ ७० ॥
 संत ते तो सगुण देव । देव निरांकार भाव ॥
 संत द्वाखवीती देव । तारिताती जड जीव ॥
 संतचरित्रलेखनी । नाहीं समर्थ ही लेखणी ॥
 बंधों जातां संत । सर्वेश्वराहुनि वरिष्ठ ॥
 जय जय हो साधुसंता । तारा जड नीलकंठा ॥ ७५ ॥
 बरा पुष्कल द्वगड । त्याहूनी जड मी पापी मूढ ॥
 बरे पशुपक्षी महारें । माझें घेऊं नये वारें ॥
 जो कां महापापी आगळा । तो मी नीलकंठ भोळा ॥
 पायखान्यांतील घाण । फार बरी मजहून ॥
 मास्या मरणाचे वेळीं । संता रहा हो मजजवळी ॥ ८० ॥
 जरी अवगुणी लेंकरूं । नका अंगाबाहेर करूं ॥
 आर्धीं अपुला ह्याणुनि निकू । अंगां बाहेर नका टाकूं ॥
 आई अनाथ उघड्यासी । पांघरूण तुंच अससी ॥
 ऐकूनि अनाथ मी उघडें । फुंदत आलों तुझ्याकडे ॥
 राख निजनांव लौकीक । ह्याण माय तूं मी लेक ॥ ८५ ॥
 • तुझकडे धावत येतां । मज नै दे इंद्रियहाता ॥
 अनसूये तूं सती थोर । पोटीं आले देवकुमर ॥
 जाळ माझें थोरपण । मज तुझा तान्हा म्हण ॥
 जळो माझा अभिमान । सेविन अनसूयेचे चरण ॥
 जरी मी दांभिक लाघवी । आई तूं न हो मायावी ॥ ९० ॥
 माझें मजचि उचित । तूं तों कर माझें स्वहित ॥
 बाळ दिवा धरूं पाहे । आई जपते लवलाहें ॥
 आई पाजी करुनी बळ । मुखीं स्तन न घेतां बाळ ॥
 रोगी बाळ औबघ न घे । माय बळे घाली वेगे ॥
 बाळ रागे मारी लाथा । आई उलट करी ममता ॥ ९५ ॥

काय सांगू आई । घेई घेई पदरीं घेई ॥
 तुझ्या कडेवर । किती शाभने मी पोर ॥
 मज न खावों दे मदनीं । तूचि हो गे माझी जननी ॥
 लेंकुरपणीं करुनी प्रीति । घालिन तुझ्या गळां मीठी ॥
 तुझ्या खीपणाचा भाव । मन्मनि येतां जावो जीव ॥ ७२०० ॥
 माझा नरनारी ऐसा भाव । उडेल ऐशी कर कींव ॥
 आई अनसूये सखे । मी तों घेर्ने तुझे मुके ॥
 स्तन धरून दध पिईन । पूर्ण विसरून तो मदन ॥
 ऐसें कर मज आतां । तरीच तुं पतिव्रता ॥
 जिवलंगे अनंसूये । पापी निक्ष्यार्थ धांव ये ॥ ५ ॥
 पूर्व सुकृते दुष्कृते । सुखे भोगिन घडेल तें ॥
 परी नित्य तुझी दया । असो पातक्यावरी या ॥
 गळबङा तुजपुढे । लोळतों गे मी हें मढे ॥
 इतुकीच कींव कर । मज म्हण तुझा पोर ॥
 देई खात्री करून साक्ष । मग मी बसेन स्वस्थ उदास ॥ १० ॥

अनंसूयेस विनंति.

मज पतिव्रतेच्या नामा । जाणिव घेतल्याचा महिमा ॥
 आई पुरे कर राग । झणीं हो माझी जिवलग ॥
 पाहुनि थकलेला हा जीव । अंगावरुनी हात फिरीव ॥
 मज नको डुसरा देव । तूचि कर भाझी कींव ॥
 तुझे तिन्ही लेक । सख्खे होतील आपसुख ॥ १५ ॥
 कींचि एक दया करितां । काय उणे मज पतिता ॥
 आ भाग्योदय । कीं मी तुझे सेविन पाय ॥
 २ " धांव कपिलकलासहजे ॥

व किली, प्रार्थना.

दया ठेव मजवरी । न मरों देण्यापरी ॥
 तुझे दावित चरण । येइल सुखाचें मरण ॥ २० ॥
 बसण्या तुझ्या मांडीवरी । मांच एक अधिकारी ॥
 महा पातकी ह्यानेन । मज उचित तुझे चरण ॥
 भाग्यवान पुण्यराज । त्यांस काय तुझी गरज ॥
 जरि असेल सर्पण । तरिच चंगकेल अम ॥
 माझा संकल्पविकल्प ॥ एकचि दत्त सद्गुरु बाप ॥ २५ ॥
 मायबापा गुरुदत्ता । मज न हो कर्धीं परता ॥
 तूंचि होतां पाठमोरा । नाहीं थारा या पामरा ॥
 बघुनी हा भुका तान्हा । आतां सोड आईं पान्हा ॥
 एक जन्म बुडाला । पुढे सांभाळा विटुला ॥

प्रार्थना, धांवा.

देव भक्तांचा ता लागा—। वांधा बघूं दे जिवलगा ॥ ३० ॥
 आणीबाणीची ही वेळा । बाजू सांभाळा विटुला ॥
 आहां दाखवाया लीला । तुमचा अवतार अत्रिवाळा ॥
 अंतीं आहां उद्घराया । अवतरलासी दत्तात्रेया ॥
 आदि अंतीं माझी मति । सदा लागो तुजप्रति ॥
 घडो ध्यास दत्त दत्त । कदा नाठवो अन्य गोष्ट ॥ ३५ ॥
 दयालू हो दत्त-आई । चरणीं वाहूं दे ही डोई ॥
 पतित्रिता अनसूया ॥ तुझी माता दत्तात्रेया ॥
 ही तों दाखवीसी लीला । उभय तंचि गा दयाळा ॥
 धांव धांव गा नरहरि । मज अवघड वाटे भारी ॥

प्रार्थना, धांवा.

तुझें बघेन रूप । तंचि शमे मद्घत्ताप ॥ ४० ॥
 तुझी नसतां दया । सुख नसता आत्रितनया ॥

माझ्या आवडीचें, तुझे गोड तोंड । पाहू दे ब्रह्मांड, तेही ना दे ॥
माझ्या मायबापा, पाय पुढे करा । दावूं या हो जरा, माझ्या हातें ॥
भकलों करीतां, देवा तुझी खंती । उदासीन चिर्तीं, खळबळतें ॥
सदा हाय हाय, टाकिन मी धापा । स्वामी मायबापा, धांव वेगें ४५

निराशा.

आई मारीशी उपवासी । देवा तुझी कींव कैसी ॥
गो-ब्राह्मणांचा वाली । ऐशी तुझी ब्रीदावळी ॥
त्याच्या उलट अनुभव । पाहुनि माझा लाजे जीव ॥
मीं तों काय तें प्रार्थवें । देवा तुझां नित्य नवें ॥
आर्ती तुमचें तुझी पहा । मीं तर बैसलों स्वस्थ हा ॥ ५० ॥
मज पाहिजे तें हाणा । तुझां माझी ती नाहीं ना ॥

देव घ संत यांवर भार.

मनीं वहु सुख वाढे । रानीं बैसतां एकटे ॥
प्रेमे घडे श्रीहरि-स्मरण । सहज सुटे देहभान ॥
आतां देवा काय करूं । म्हण तूं माय मी लेंकरूं ॥
कां गे दत्त गुरु आई । उवग माझा करिसी बाई ॥ ५५ ॥
माझी एकच तूं जिवलग । नको करूं ऐसा उवग ॥
आई मज फार दूर । धरिलेंसी होउनि कूर ॥
तूं तों रागरहित । ऐकुनि आशा धरी चित्त ॥
त्याचा ऐसा हिरमोड । न करीं जरि मी पापी द्वाड ॥
विठूचे गळवांतील वाइत । फार लाडके जे संत ॥ ६० ॥
विठू आणि तयांवरी । भिस्त टाकिलीसे खरी ॥
व्याप्ति तूं । दोन नवहसी मा दत्तू ॥
। टाकुनि बैसलों नरहरी ॥

तळमळ.

ऐसें नका करुं देवा । माझी आतां दाद लावा ॥
 मी तों उदासी जिवडा । अंकित पायांचा बापुडा ॥ ६५ ॥
 एक वाली व्हा या मूढा । नाहीं तरी ब्रीद सोडा ॥
 स्वामी आलों हो रंजास । करीं तळमळ कासावीस ॥
 आई माझी तळतळ । नको घेऊं हो दयाळ ॥
 मी तें काय भारी मागें । माझ्या गुरुमाई जिवलगे ॥
 नित्य नवें दुःख जर्गीं । किती सोसूं मी हतभागी ॥ ७० ॥
 दीन दयाळ म्हणवीतां । त्याचें स्मरण करा दत्ता ॥

अनन्य प्रार्थना.

तुझी बदतां क्षुद्र थापा । दुःख होईल त्या मावापा ॥
 अहो अजित सत्तांधीशा । माझ्या प्रीतीच्या सन्याशा ॥
 तुमच्या शक्तीचा पाडाव । कैसें करील हो दैव ॥
 मज पामराच्या वर । स्वामी ऐसे कां नष्टुर ॥ ७५ ॥
 काय अन्य सुख या मांगा । आहे विश्वांत तें सांगा ॥
 एक तव प्रीत जाणून । धीर धरिला रात्रांदिन ॥
 याचा देवा ऐसा घात । नका करुं माझी शपथ ॥
 एकुलता आवडता । माझा तुंचि अनिष्टुता ॥
 तुंचि करितां हेळसांड । ठरले विधवा मी रांड ॥ ८० ॥
 उपेक्षीतां सद्गुरु-देवीं । पहा बुडलों मी सर्वस्त्री ॥
 माझ्या अवधूता । ठेवा सदौ मजवर ममता ॥
 माझा आज अभिमान । स्वामी कां दिला सोडून ॥
 मज मारिले त्वां तरी । भाग पडणे पायांवरी ॥
 पापी आर्जवखोर निंदू । तुझी सद्गुरु कनवाळू ॥ ८५ ॥
 करुं कोणाची आर्जव । जरी तुझीची ध्याल जीव ॥

स्वामी तुझीच धरितां दूर । पाहूं कोणाचा आधार ॥
गोपाळकृष्णांच्या गाईं । जरि कां कृष्णच स्वतः खाई ॥

अनन्य शरण.

ज्यानें जिंकीला मदन । त्यास अनसूया प्रसन्न ॥
सर्व सुखाचें आगर । अत्रि—अनसूयेचा कुमर ॥ ९० ॥
स्वामी आतां कांहीं ह्याणा । मी तों लागलों चरणा ॥
स्वामी आतां कांहीं बोल । मी तों ठरलों तुझें मूल ॥
कसें असलें तरी मूल । सांभाळणे तुझें शील ॥
देवा आतां कांहीं म्हणा । मी तों पायीं ज्ञालों दीन ॥
हाहि आतां कांहीं म्हण । मीं तों पायीं दिली मान ॥ ९५ ॥
कांहींही करावें मावार्पी । मी तों पद्मरी पडलों पापी ॥
गुरु आतां कांहीं म्हणा । ज्ञालों मी त्वत्पदिं ठेंगणा ॥
शोभेल तें करा गुरु । तुमचें ठरलों मी लेकरूं ॥
करा तुझां जें आवडे । नाहीं म्हणणे माझें पुढें ॥
पटला जावाला विश्वास । तुझी सद्गुरु मी शिष्य ॥ ७३०० ॥
देवराया हा करार । मनीं समरा निरंतर ॥
चेंकरूं मीं तुझी माय । हें या आणिक मागं काय ॥
जय जय श्रीसद्गुरुराया । निळकृष्ण शरण तुमच्या पायां ॥

निष्कामत्व.

थूः थूः मी किति आशाळा । माझी आशा आर्धी जाळा ॥
आशेपायी प्रेम द्रेष । करुनी गळां पडतो फांस ॥ ५ ॥
गुरुजी माझे हृदयांत । तुझी सद्गा नांदा स्वस्थ ॥
बघतां सकाम ठिकाण । तुझां फार होतो शीण ॥
विष्णु यक्काचे हृदयीं । मिळे शांति तुझां अक्षयीं ॥
नेरास । नको शीणवूं देवास ॥

होतां निर्मलं तं निष्काम । देवा तूं विश्रांतिधाम ॥ १० ॥
 जयाचें निष्काम मन । तेचि देवा सुखस्थान ॥
 बाकी ठिकार्णी अमोनी । घेती विश्रांति ह्या स्थार्णी ॥
 म्हणोनीयां माझ मना । झीज देवांच्या कारणा ॥
 द्वाढ आशेची ती खोड । वारे मनमना तूं सोड ॥

आशात्यागाचा निश्चय.

आग लागो आशे तुला । माझा कापलास गळा ॥ १५ ॥
 आग लागो रांडे तुला । झालों तुशीं मी वेगळा ॥
 जें जें घडेल तें घडो । स्वार्मीपार्यीं देह झडो ॥
 घाड पडो माझ्या, आशाखोरपणा । वरी मज दिवाणा, केलें ईनें ॥
 आतां गुरुस्मरणांत ॥ सदा ठेविन मन स्वस्थ ॥
 देवराया मदहृदयांत ॥ तुझी सुखें नांदा स्वस्थ ॥ २० ॥
 कधीं कोणतीही आशा धरून । तुझां नाहीं देणार शीण ॥

चिंती परा तें येई घरा.

घालावें भांडवल । मग येई व्याजमोल ॥
 तैसें आहे सर्वी ठार्यी । घालावें तें उलट होई ॥
 • शरण शरण सकलिकां । पार्यीं घ्या हो दोषी निका ॥
 केला जयांवरी राग । त्यांची माफी घेतों सांग ॥ २५ ॥
 जयां बोललों अपशब्द । त्यांना देतों आशीर्वाद ॥
 केला ज्यांशीं द्रेष । लागतों तयांच्या पायांस ॥
 सर्वी ठार्यी नारायण । सदा जाणो माझें मन ॥
 अनसुये कोणाचेही । वांकुडे न करीं कर्वीही ॥
 मज कर भक्तिसमृद्धि । परि कोणा न दुःख कर्वी ॥ ३० ॥

दीन विनति.

अनसूये अनसूये । कर्दम-तनये अत्रिजाये ॥
 फार थकला गे हा निकू । आई माझी भर टाळू ॥

अनसूये आई म्हणा । निळू तुझी फिटली दैना ॥
 गोपाळकृष्ण सरकार । वासुदेव-देवकी कुमर ॥
 अवधूत दत्त सरकार । अत्रि-अनसूयेचे कुमर ॥ ४५ ॥
 मजवरतीं नाराज । कां हो झालां गुरुमहाराज ॥
 करुनी दांतांची कणी । विनविले झुरुनी झुरुनी ॥
 ऐक अनसूये सती । माझी दीनाची विनंति ॥
 सहपति सहपरिवार ॥ ये मम कार्यसिद्धि कर ॥
 ऐक कर्दमाचे मुळी । माझी तू एक माऊळी ॥ ४० ॥
 माझी कुलस्वामिनी देवी । श्रीदक्षिणामूर्ति गुर्वी ॥
 राजाधिराज महाराज । अनसूयासुत शशिसहज ॥
 एकं चक्रवर्तीं सर्व—। भौम महाराज देव ॥
 एकत्र सत्ताधीश । तो हा आम्हां भक्तिवश ॥
 तुझी सद्गुणांची खाणी । जगां घेतां म्हणवूनी ॥ ४५ ॥
 मग कां हो मजवर । थोडा करा ना उपकार ॥
 अनसूयेच्या हो सुता । माझी लाज राखा आतां ॥
 सर्व पोशितां ब्रह्मांड । एकटा का झालों जड ॥
 पुन्हा जीव होऊ नये । ऐसें देई अनसूये ॥
 कर्दमसुता अनसूया । करी अभ्यागतां दया ॥ ५० ॥

अनसूया आई.

घातिले मज लहानपर्णि । तुझ्या ओटीत आईर्नी ॥
 त्याची मज आठवण । आहे अनसूये पूर्ण ॥
 “ अनसूये चारीं तुझीं । लेंकरू हीं नव्हतीं माझीं ” ॥
 ऐसें गहिवरुनी बोलत । आम्हां घातले ओटीत ॥
 एकूनी मातृवचना त्या । आम्हीं लागालों रडाया ॥ ५५ ॥
 तुजविषयी आदरबुद्धि । उपजी माझ्या हर्दी ॥
 बाळपणिन्या भोळेपर्णि । तुज मानिली मीं जननी ॥

भडभडनी गाहिंवर । येऊनि भरला माझा ऊर ॥
 तेळ्हांपासुनि ठरले नातें । मायलेंकाचें गे माते ॥
 माझे वरे वा वांकडे । आई अवधें तुजकडे ॥ ६० ॥
 पहा पहागे माऊले । सांभाळ तूं आपुलीं बाले ॥
 बडो-घडी दंखवत । हाचि माझा शुद्ध हेत ॥
 अंबे अनसूये सती । कर्धीं देशील विश्रांति ॥

भक्तिभिक्षा.

कांहीं नाहीं मजपाशी । जें घेवोनी वश होशी ॥
 केवळ अपंग म्हणोनी । लावीं स्तर्नी उचलोनी ॥ ६५ ॥
 भक्तिसेवा न अडावी । इतके पुरवीं साडवी देवी ॥
 करावें त्वां मज संपन्न । आधीं पडतां कांहीं न्यून ॥

निर्वाणीचा अर्ज.

मन निर्भय झाल्यावीण । येऊं देऊं नका मरण ॥
 नाहीं मागत मी मुक्ति । परि लोपवा काळभीति ॥
 येऊनि पुन्हां पुन्हां जन्मा । तुम्हां सेविन गुर्वेत्तमा ॥ ७० ॥
 दक्षिणामूर्ति गुरुदेवा । माझा बोल हा पुरवावा ॥
 हा तो जन्म गेला वार्या । येतें रडाया गुरुराया ॥
 नाहीं मनापरी झाले । अवधें फुकटवी गेले ॥
 झाले कारण उपहासा । रेडा जन्मुनि भेले तैसा ॥
 नाहीं उरला उपाय । पुढें तरी कैसे काय ॥ ७५ ॥
 काळ तर जवळि आला । पुढें भर्जु कर्धीं तुला ॥
 ऐक निर्वाण-अर्ज हा ॥ अंतकाळीं जवळी रहा ॥
 सुटतां मनाचा धीर । आधीं देई तूं आधार ॥
 नाम घेतां बिनभितां । प्राण सुखें सोडो कंठा ॥
 आपल्या चरणांचे पुढे । ठेव निळकंठाचें मढे ॥ ८० ॥

पश्चात् देहाची व्यवस्था ॥ करणार कोण तुझ्यां परता ॥
 सदा सर्वदा तुं, हो माझ्या जवळ । मायेचा विटाळ, छाऊं नेदी ॥
 पुन्हा जन्म भला घाल । जेणे तव सेवा होईल ॥
 खाली ज्यांची भीक । त्यांस मोबदला दे सख ॥
 ज्यांचा कोण्यापरी झणी । आहे टाक तें भागवूनी ॥ ८५ ॥
 कोणी जे कां वैरी । त्यांचा द्रेष कर दूरी ॥
 क्रृष्ण-हत्या-वैर-आदी । जीं जीं करिती भवांत बंदी ॥
 तीं तीं सर्वचि निवारीं । ऐसा उपकार करी ॥
 माझ्या गाई आणि आई । न रडतिलें से कर काई ॥
 माझ्या जीवाचा वर हेतु । नाहीं पुरला रे दत्तू ॥ ९० ॥
 आतां सुटली ती आशा । काळ घालूं पाहे फांसा ॥
 ह्याणूनीयां ही अल्पशी । विनति केली पायांपाशी ॥

निर्भयता व तारण हांसाठीं प्रार्थना.

गुरु माझी लज्जा राखा । नका गणूं मज परका ॥
 गुरु माझी राखा शरम । नका म्हणूं उत्तम अधम ॥
 मज या हो अभय वचन । निर्भय सुखें सुटेल प्राण ॥ ९५ ॥
 या हा आशीर्वाद । इतुका तरी राखा शब्द ॥
 द्यावया हें अल्पदृश । कंख नका अनुमान ॥
 अन्त्रि-अनसूयाकिशोशा । माझ्या सर्वांगीं संचरा ॥
 बहु पाहिले शोधून । सुख नाहीं तुजवीण ॥
 नाहीं कुठें संतसंग । कलित साधु फार महाग ॥ ७४०० ॥
 अवधें हलकड हें जग । भरलें नीच दांभिक ढोंग ॥
 स्वरेपणाचा नच भाग । भरलें लबाडीचे सोंग ॥
 ऐसां कुठें कैसा जगूं । कोणाच्या ह्यादाला लागूं ॥
 कोणताही शुद्ध हेतु ॥ धरितां लगे करिती छी थू ॥
 व्हावें जगापरी लचाड । तरिच जगणे आहे गोड ॥ ५ ॥

आहां सारिख्या भोळ्यांसी । न ये कपट स्वप्रासी ॥
 फुकाफुकी हाडवैर । करिती पहा निंदक नर ॥
 शिंदलीसी पतिब्रता । नावडे तसा मी जगता ॥
 गुरु-आई कोंव करा । मज घैलपार उतरा ॥
 किती विनवूं दातारा । मायबापा दीनोद्धारा ॥ १० ॥
 माझे अपराध मर्नी । नको घेऊं सद्गुजननी ॥
 मी तों सर्वांगीं अपराधी । काय बघसी शुद्धयश्चिं ॥
 तुझ्या चरणींचा मी जोडा । कर विचार एवढा ॥

धांवा.

ऊठ अनसूये जिवलगे । धांव निळकंठाचे मार्गे ॥
 ये धांवुनि सहुरुराया । माझी डोई घे तव पायां ॥ १५ ॥
 आजवरीं ज्ञाले हाल । आतां पुढे तरी सांभाळ ॥
 आई प्रेमपान्हा सोडा । अंकीं घ्या हो हा बापुडा ॥
 मायबापा दत्तात्रेया । अहुनी कां ना ये दया ॥
 काय उपाय तरी करूं । सांगा दत्तात्रेया सहुरू ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या गुला । कर्धीं पावशील मला ॥ २० ॥
 • माझा तूं एक जिव्हाळा । ऐक स्वामी या दयाळा ॥
 गुरु चालतां चरणी । खालीं ममांगाची धरणी ॥
 सारा जन्म वायां गेला । आतां कर्धी भजूं तुला ॥

अनन्य भाव.

आतां गुरुपायांवीण । कोण उतरी माझा शीण ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या पोरा । माझा तूंचि एक सोईरा ॥ २५ ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या लेका । माझा तूंचि एक सखा ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या फुत्रा । तुझ्या दारींचा मी कुत्रा ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या वाळा । मज दीनाला सांभाळा ॥
 मज दीना रक्षावया । तूंचि एक दत्तात्रेया ॥

विठ्ठास विनंति.

उभा युगे अटुवीस । तरी कुणी न म्हणे बैस ॥ ३० ॥
 तूं तों परीक्षा पहात । किती निघुर तुझे भक्त ॥
 आपापुल्या स्वार्थापुँडे । कुणा न दिसे तुझे सांकडे ॥
 बसा बसा पंढरिनाथा । कांहीं विश्रांति ध्या आतां ॥
 शीणलांसी मायबापा । बसा पडा करा कृपा ॥
 माझ्या मांडीवर उसें । ठेवुनि निजावे हो खासें ॥ ३५ ॥
 भोळ्या निळक्यान्या विर्शी । न धरा संकोच मानसीं ॥
 बसा बसा पंढरिनाथा । आपुला म्हणा नीलकंठा ॥

अंवाचार्इस विनंति.

सदा आम्हां येणे,—जाणे तुजपाशीं । माऊळी मावशी, तूंचि अंबे ॥
 जळो माझा अहंपणा । वृत्ति लागो सद्गुरुचरणा ॥
 कांहीं कळेना वळेना । मी तों शरण सद्गुरुचरणा ॥ ४० ॥
 आई मज म्हण तान्हा । पाज प्रेमामृतपान्हा ॥

गुरुनिष्ठा

नाहीं आम्ही अभिमानी । गुरुमुखाची पिकदाणी ॥
 भोळीं आम्ही हीं पामरे । गुरुद्वाराचीं खेटरे ॥
 देवा मज माना मनीं । तुझ्हां घरची केरसुणी ॥
 देवा तुझ्या अंगणीचा । झाडण्याचा तो मी कुंचा ॥ ४५ ॥
 गुरुराया तव अंगणी । लोळेन मी ही केरसुणी ॥

वकिळी.

तुज दीन आवडती । ऐसी ऐकिळी भ्यां कीर्ति ॥
 जगवला आशांकुर । मनीं उपजला धीर ॥
 नासही । वाली होशील लवलाहीं ॥
 —अंकित मी साचा ॥ ५० ॥

गुरुप्रेम.

माझी गुरुवरी प्रीत । आहे प्राणाहूनी जास्त ॥
 चर्म देहाचें फाडून । गुरुसी घालिन पांघरुण ॥
 कंठ कापुनि चरचरा । धरिन गुर्व्यभिषेकधारा ॥
 काढुनि अंगीचें चामडे । करीन सद्गुरुपायां जोडे ॥
 गुरुपाय दावण्यांत । कर ज्ञिजविन देहांत ॥
 चाळी जातां गुरुवाटे । अंगे ज्ञांडीन मी काटे ॥
 गुरुसेवेची ही हौस । पुरवीं दत्तगुरु तापस ॥

भाविकांचा उद्धार.

चोखामेळा महार । रोहिदास चांभार ॥
 भला गोरा कुंभार । सांवतामाळी येर ॥
 तुकाराम वाणगट । ज्ञानराज भट ॥ ६० ॥
 नामदेव शिंपुडा । नीळकंठ गधडा ॥
 ऐशीयांस उद्धरिता । माझा तूंचि रे गुरु दत्ता ॥
 बघसी भाविकसें मन । नाहीं कुळ याति कारण ॥
 भावें घेती तुझें नाम । त्यांसी देसी गा निजधाम ॥
 देव भाबुडा लडिवाळ ॥ दिली मांडीची बाईल ॥
 एक घेतां देसी लाख ॥ देण्या नाहीं मापजोख ॥
 आत्मलिंगही काढून । देसी मागतां रावण ॥

सायुज्यता.

करूनीयां चित्तशुद्धि । मेलों मरणाच्या आधीं ॥
 प्याज्या विठ्ठलांच्या तुक्या । तूंचि माझा पाठराळ्या ॥
 तुझीं वाट पाहे निक्या । ये गा ये गा प्राणसख्या ॥ ७० ॥
 नरहरि नरहरि । माझा तूं हो कैवारी ॥
 नाहीं संसाराचें सुख । नाहीं साधिला परलोक ॥
 जळो माझा अभिमान । होवो एक ब्रह्मीं लीन ॥
 घ्यातां सद्गुरुचरण । मन होवो ब्रह्मीं लीन ॥

भक्तीचा महिमा.

जात न्हावगंड सेना । माळी सांवता तो जाणा ॥
 जनी कूर्मदास गऱड । कवीर काय जात धड ॥
 एक भक्तीचीया ऋणे । देवा पाडावे उत्ताणे ॥
 नाहीं जात प्रयोजन । भक्त तोचि प्रिय जन ॥
 नरहरि सोनार, नरसिंह मेहता । तारिले न बघतां, जातगोत ॥

सत्यज्ञान.

मुळीं गरजू न अंतरीं । त्याची वर्ण किती थोरी ॥ ८० ॥
 तोचि भाग्याचा श्रीमंत । अतिशेषाहुनी शेष ॥
 धनस्त्रीचा ज्यासी वीट । त्याची थोपयावी पाठ ॥
 संत म्हणावें ऐशाला । येरा वेटा × × साला ॥
 जो कां मनाचा उदास । त्याची सोहूं नये कास ॥
 धन असुनी गरजवंत । तो हो कशाचा श्रीमंत ॥
 सदा गरजू ओशाला । फुका माय व्याली त्याला ॥
 समाधानी शांत । त्यासी देवही वचकत ॥
 ज्यास कशाचीच न गरज । तोचि महाराजाधिराज ॥
 ज्यास वाटे कांहीं नको । त्याची विश्व हें बायको ॥ ९० ॥
 स्थार्थावरी सोडी पाणी । त्याची घ्यावी पायधुणी ॥ ९० ॥
 दृवडिली आशा । तोचि भाग्यशाली खासा ॥
 ड्याने हावच केली दूर । तोचि खरा दानशूर ॥
 आशाव्यांनीं किती दिले । तारि ते भिकारचोट खुळे ॥
 ज्यास मोहीना खीमुख । न पटे दांभिक लौकीक ॥
 खरा नर तोची एक । येरा वेटा नपुषक ॥
 असला बळवान तरी । येन्या झागावें अस्तुरी ॥
 न केली दान । तोचि भाग्यवान कर्ण ॥

ते दो न्याचा पुरुष ॥

ज्यास रंडीही सुखें जिंकी । त्याच्छी काय रणीं शेखी ॥
 खिये ठारीं जो अठळ । मुलगी नंबळे तोचि मूळ ॥ ७५०० ॥
 काया नराचीच जरी । लंपट ते जाणा नारी ॥
 श्रीमंत गरीब तेही । वरच्याच न्यायें पाही ॥
 रागीट व क्षमावान् । तयांचीही ऐशीच खण ॥
 औदार्य वा कद्रूपण । त्याचें ऐसेंच लक्षण ॥
 खन्या न्यायाची पद्धत । सदा लौकीका-उलट ॥

संतांस शरण.

संत सर्वशक्तिमान । अंतरिं भोगिती निर्गुण ॥
 असूनीयां नाहींत । ऐशीयांस म्हणती संत ॥
 मन उन्मन मेलेले । संत करी सर्व चाळे ॥
 ऐशा संतांचे स्मरण । कहनी निका जातो शरण ॥
 गुरु प्रत्यक्ष सर्वेश्वर । आहे माझ्या पाठीवर ॥ १० ॥

गोसेवा.

अहो आयांनों गायांनों । अगे आयांनों गायांनों ॥
 तुम्हीं गेलांत सुस्थळीं । मज लोटुनि अवघड काळीं ॥
 स्वप्रीं झाली गुरु-आज्ञा । केली तीच मी प्रतिज्ञा ॥
 गुरुकृपेचिया जोरें । उत्तम मिळालीं गाईस घरें ॥
 भजत होतों गाईना । सेवा करण्या सद्गुरुचरणा ॥
 नवहता शोक, हौस, दंभ । होतों गुरुदासीं गरीब ॥
 गुरु-आज्ञा होतांच । कांहीं न धरिली मी लालूच ॥
 रोगी कष्टी रडत मरत । आलों कसाबसा येथ ॥
 देऊनी गोश्वानमेला । झालों गुरु-आज्ञेपरि मोकळा ॥

धोवा.

नेई नेई त्वरें कींव । कर फार विट्ला जीव ॥ २० ॥
 आतां विलंब होत । पहूं कोणाच्या दारांत ॥

लुला झाला रोगी देहू | नाहीं माता कांता गेह ॥
 बाकीच्यांची हकीकत | तुला आहेच माहीत ॥
 कुठे कसा कर्धी जाऊ | चहूंकडून वाटे बाऊ ॥
 ऐशा वेळी देवा | तुम्ही निलुला कां सोडवा ॥
 घांव आईबापा | पडलों टाकीत मी धापा ॥

गुरुस विनंति.

काशीमध्ये झालों अर्पण | ठावी तुझांलाच खूण ॥
 साभिमान वृत्ति | गुरु हो तुझां न पटती ॥
 अभिमान जिरावया | छळवीतसां माझी काया ॥
 पूर्णे अभिमान जिरतां | आपें कराल ममता ॥ ३० ॥
 तोंवरी म्यां धीर धरणे | तेही पायांच्याच गुणे ॥
 आज्ञेपरी वृत्ति | करणे ही पायांच्याच हातीं ॥
 मी तों देहर्कम्बद्ध | म्हणुनि आपणाचि घ्यावी दाद ॥
 केला परमार्थ शाविक | सोंग सजविलें दांभिक ॥
 शब्दार्थ उमजवा | गुरु दक्षिणामूर्ति देवा ॥

नैराश्य.

दुःखभोग सरावे | ऐसें भलत्यानें मागावें ॥
 निरभिमानपर्णी दुःखा | भोगवुनि जवळी करा निका ॥
 करुनी घ्यावी पुढे सेवा | इतुकी मात्र न सुटे हेवा ॥
 खंडला बुद्धिमत्ता जोर | पुढे काय विनवूं फार ॥
 डोळे लावुनि तुम्हांकडे | स्वामी आहें मी बापुडे ॥ ४० ॥
 गुरुनाममहिमा | ठसवा हो मज अधमा ॥
 तळभळीवीण मुखीं ॥ येवोत मुहमांमे सासखीं ॥
 कराली त्या लीला | गुरु गाईन मी खुळा ॥

विश्वासदाढर्य.

रन्हा उठे परती फिरे ॥

ऐसे न हो गा दयाळा । भक्ति लावा पूर्ण अचला ॥ ४५ ॥
 देहप्रारब्धभान । निरसावें स्मरतां झरण ॥
 जें घडतें तें आपुली इच्छा । दुजा घडविता कैंचा ॥
 म्हणुनी अल्पस्वत्प भावें । वृत्ति धरिलीसे जीवें ॥
 हाचि भाव ठाम करा । श्रीदक्षिणामूर्ति उदारा ॥

स्वतःची स्वतःस लाज.

रंग लावूनी बनला । नाचा जैसा शकुंतला ॥ ५० ॥
 तिवच हें साधुसोंग । जगा दावी निक्या मांग ॥
 हेचि देवा करा खरें । जपा आपुली लेंकुरें ॥
 गुरुतात लेंकुरा उपेक्षी । ऐशी नाहीं कुठे साक्षी ॥
 इतुकाच भाव । धरानि आहे माझा जीव ॥
 कराल ती लीला । सुखें गाववा दयाळा ॥ ५५ ॥
 मज न सुखमानभान । अजुनी नाहीं सुटले पूर्ण ॥
 माझी मज वाटे लज्जा । अहो दक्षिणामूर्ति महाराजा ॥

अकर्तृत्व.

अंगीं असतां शक्ति । केली ती म्यां दांभिक भक्ति ॥
 पूर्ण येतां नित्राणता । जरि ना भक्ति ढळली आतां ॥
 तरी तुम्हीच कसोटी । केली ह्यागेन निजहस्ती ॥ ६० ॥
 तूचि भक्तिदाता घेता । ह्याणुनी पार्यां देतों माथा ॥
 तूचि भक्ति वावी । तूचि परीक्षा वधावी ॥
 आपुलीया लीले । मज खेळिव गुरुमाऊले ॥

अपात्रता, धांवा.

साधवीपुढे दीन काळ । तिचें त्याचे वरी बळ ॥
 माझ्या अनसूये जिंवलगे । होई माझीं सर्वे अंगे ॥ ६५ ॥
 स्मरतां निज पापे । काळिज चरचरां कांपे ॥

जीव जाई घावरून । अन्तर्बांहा वाटे शून्य ॥
 वाटे यमदंड भीति । उपाय कांहीं न घडे हाती ॥
 कांहीं काळ रडे जीव । पुन्हा विसरे भीतिभाव प्र
 ऐसा मेल्यापरि उदास । मी ढकलितों आयुष्य ॥ ७० ॥
 तुझी कृपा करशील । तरि सर्वचि हैङ्गल नवल ॥
 तुझ्या कृपेलाखीं पात्र । कैसा होइन मी पामर ॥
 आपुणचि धांबून । उगिचि सावर हा दीन ॥
 खुंटविलीस रविगति । ऐशी आहे तुझी ख्याति ॥
 कैलेस विधिहिरां पोरे । ऐशीं तव महिमा चरित्रे ॥ ७५ ॥
 तुका भणे पतिव्रता । तिची काळावरी सत्ता ॥
 माझा वांकुडा हा काळ । कसा कंठूं मी दुर्बळ ॥
 काय विठ्ठला दर्शन । मज झालें ऐसे प्रसन्न ॥
 काय हा पंढरिवास । मज आला गे फळास ॥
 आई बाई सांगूं काय ॥ सर्वचि झाली हम्य हाय ॥ ८० ॥
 तुझे मी लेंकरूं वापुडे । रडूं लागलो क्षुद्रापुडे ॥
 ऐशी निर्दय कां झालीस । मज कां गे उबगतेस ॥
 ये ग आई धांबून । वाटे नको हें जीवन ॥
 झाला कडेलोट । एका तुझी वघतों वाट ॥

संतांची कसोटी—निंदक.

जवळी असतों निंदक । माझी होइल खरी पारख ॥ ८५ ॥
 निंदकाची वाणी सोटी । करी संतांची कसोटी ॥
 असेल जें खरे । निंदे—अर्तीं बाकी उरे ॥
 निंदा टिके क्षणभर । खर नांदे अजरामर ॥
 गुरुराया नंका तुझी । आमुची निंदा ऐकूं आही ॥

गौनीमाय, दुःखाचा गौरव.

जीव स्मरे अपुली माय ॥ ९० ॥

तांवरी तो अहंयत्न । करित विसरून मातृचरण ॥
 पूर्ण जेथे निरुपाय । तेथे ह्याणे आई हाय ॥
 ती तू आहां लागीं माता । आहेस मौनीस्वामी संता ॥
 ऐसी बळिवंत माय । असतां मज उणे काय ॥
 आम्ही हाक नाहीं दिली । तरि तू जवळीच माऊली ॥ १५ ॥
 मातृब्रीद ऐसे आहे । जाण जोवा रे खास हें ॥
 मौनीमाय मौनीमाय । फार ह्याली हाय हाय ॥
 दुःखांजनासम नच गुरु । दुःख माय मी लेंकरूं ॥
 येई येई दुःखा । नको सोडूं भाविक निका ॥
 तुज घालिती जे माळ । होती निजरूप केवळ ॥ ७६०० ॥
 दुःखा सुख मानी । त्यास पुजावे सर्वानीं ॥
 सत्यं बघतां सुखदुःख । दोन्ही नास्तित्व मायिक ॥
 मौनीमाय मौनीमाय । मी तो पुढे बोलूं काय ॥

मौनीस्वामीस शरण.

आम्हीं नेणुं निर्गुण । कळे सगुणा सहेत शरण ॥
 हेत देहसुखाचाची । आम्हा वैराग्य मति कैची ॥ ५ ॥
 सगुण देव मौनीस्वामी । पाहुनि त्यांचा विकलों मी ॥
 पुढे त्यांच्या त्रीदापरी । सुखें करोत माझी परी ॥
 आम्ही अलंप सकामभावें । डोई दिली तत्पदि जीवे ॥
 घांव घांव मौनी-आई । न घे अंत कर घाई ॥
 नाहीं म्हणत अमुक कर । घांव ये घे समाचार ॥ १० ॥
 दुजा देवभाव सोडून । भजलों तुझे मी चरण ॥
 त्याची लाज तुझ्या पार्यीं । झाला निरुपाय सर्वाठार्यीं ॥
 मौनीमाय मौनीमाय । अपुली विटंबना करिशी काय ॥
 बळिवंत तुझी इच्छा । वदलीस मी माय तूं बचा ॥
 इतुकोंचि स्मरून । लिहितो निका त्वत्पदुशरण ॥ १५ ॥

वनवास वरा.

तुजविण गुरुराया । मझ कोण ये ताराया ॥ ॥
 घोर असंख्य अपराध । पोर्टे घाल निर्विवाद ॥
 आहें सदा दोषबद्ध । सहजासहजीं कर शुद्ध ॥
 जर्गीं या वास नोहे वरा । वाटे वनवास सोयरा ॥
 चर्नीं तरी देवा । करीन होइल तैशी सेवा ॥ २० ॥
 परि ह्या कपटी दांभिक । जर्गीं नको क्षण एक ॥
 झालों पंगु परावलंबी । तेणे जग हें न सुटे दंभी ॥
 चर्नीं निभावणी । करा माझी चक्रपाणि ॥
 जरि न पडती आयास । तरी मानेल वनवास ॥
 नाहीं तर आतां हट । करण्या देह नाहीं नीट ॥ २५ ॥
 यडले सांकडे । धांवा आहां कोणीकडे ॥

रहकथा.

गुरुदत्त सदाशिवा । रुतला पंकांतुनि काढावा ॥
 निक्या पापी निक्या पापी । करुणा कीजे मायबापी ॥
 माझा अभिमान । स्वामी राखिल दुजा कोण ॥
 कोणा जावें शरण । नावडेचि जावो प्राण ॥ ३० ॥
 चालवूनि घ्या आज्ञा । मज एकही न अमान्या ॥
 देह झाला नित्राण । मन न सांडी सत्याभिमान ॥
 वाटे पापकर्मीसुद्धां । सत्य न सुटावें बहुधा ॥
 ऐशा लबाड जगांत । खरेपण कैचें पटत ॥
 बहु पाहिला अनुभव । फार फार विटला जीव ॥ ३५ ॥
 तुम्हीच कांहीं केलें । तर होईल माझें सगळें ॥
 नाहीं तरी असाच । मरणे आहे जागीं या नीच ॥
 काय हो दक्षिणामार्ति । माझी पाहतां फजीती ॥
 देवा पहा तरी चिर्ती ॥

उठा नाहीं धीर । द्या या रँकाला आधार ॥ ४० ॥
 चर्नीं वा थोर पत्तर्नीं । वाटे व्हावीं निभावणी ॥
 अदलंड मदलंड स्थळीं । जन अर्धवट मुळीं ॥
 इथें राहूं तिथें राहूं । ऐसें करितां थकला देहू ॥
 अकस्मात् मरण येतां । काय कलं सहुरुनाथा ॥
 ज्यानें केले तव स्मरण । त्यास ऐसें क्रा निर्वाण ॥ ४५ ॥

जीवाची तळमळ.

या हो या हो सदगुरु देवा । भास द्यावा गुप्त भावा ॥
 मज सगुणासी निर्गुण । काय सुखाचें असून ॥
 जशा लागीं तसें । दान देणे हेंचि खासें ॥
 वाचिल्या ऐकिल्या लीला । खदखद जीव काळवला ॥
 खबबळते पोटीं । येई देवा देगा भेटी ॥ ५० ॥
 महापांची मी रास । तृणा वहीं तूं आहेस ॥
 चिकटलों तुज मी होऊन । आतां राख अपुलेपण ॥
 दत्त दत्त दत्त । आंतला निक्या नित्य मुक्त ॥
 वरला उड्या मारी जीव । धरी सद्दक्षीची हाव ॥ ५५ ॥
 देवा तेवढी पुरवा । मुख दावा धांवा पावा ॥

भक्तीस अडचणी.

भक्ति नाहीं वायां जाणार । ऐसा शास्त्रांचा निर्धार ॥
 मी करावी ऐसे वाटे । परी वाटेंत त्या काटे ॥
 स्वामी केंवि मी ते काढू । देह दैवबद्ध × × ॥
 जी कां घडली तुझ्या दये । जन्मोजन्मीं तो कामा ये ॥ ६० ॥
 मुढें भक्ति होणे । हें तों आतां नाहीं घडणे ॥
 काढूं जातां काटे । अगणित वाढती ते ॥
 सत्यभक्तीस्तव, जों केले प्रयत्न । तों तों अवगुण, वांछ्या आले ॥

नको करुं अवगुण । तरी साह्य आहे कोण ॥
एकटाची जीव । आहे मौनीस्वामी देव ॥ ६५ ॥
त्याचियाचि स्मरणे । अल्प घडलीं मज पुण्ये ॥

तुकारामाची श्रेष्ठता.

अन्तर्बाहा विमल तुक्या । कोटिगुणे माळिण निक्या ॥
दोघे मुळीं एक रूप । तुक्या पुण्य निक्या पाप ॥
ऐसा देह तुला । जीवा आवडला कशाला ॥
जाईं संतांचिया पोटीं । पडेल दुर्भाग्यासी तुटी ॥ ७० ॥
दत्तावाई दत्तावाई । दुध तुज माझी साई ॥
तुक्यानें ध्याईली, विठ्ठलाची मूर्ती । निक्याचे हें पोटीं, सदा पाप ॥
तुक्या संत तुक्या संत । निक्या नरकांतील जंत ॥
तुक्याची रुक्मिणी । माझी अनसूया जननी ॥
माते तुझी कीर्ति । आहे सर्वत्र जगतीं ॥ ७५ ॥
तुकारामा तुझी गोष्ट । ऐकुनि धरलीसे वाट ॥
पापपुण्य एक करी । तरिच विठ्ठलमूर्ती खरी ॥

आशेचा सायास.

ज्याने घरावी आस । त्यासी फारच सायास ॥
नाहीं उमजले । तेंचि निक्या वृथा बोले ॥
पटल ज्या अंतरि खूण । तो कां मानिल भलता शीण ॥ ८० ॥
मौनीस्वामीचेचि वचन । आदि अंतीं सफल पूर्ण ॥
मग निक्या होईल शांत । मात सांगाया लोकांत ॥

अनसूयेस विनंति.

बाळपर्णीं मज, घातले ओटीत । तेंके चवथा सुत, ठरलों तुज ॥
पुढे नाहीं समजत । आई दुसरी तिसरी गोष्ट ॥
जाणे एक चक्रपाणि ॥ ८५ ॥

आले सत्त्व ध्यावया । बाळ करुनि लाविले पायां ॥
ऐसें ऐकिले वाचिले । नाहीं नाहीं अनुभविले ॥
खरें कीं खोटें तें । मज उघड सांग माते ॥
तुझ्याकडे ओढा । फार धरी हा गधडा ॥
करितां पतिव्रतेचा आठव । काळ कांपे म्हणती साव ॥ १० ॥
तोहि साव म्यां न देखिला ॥ करणीं वाणीने भासला ॥
तुवां मात्र स्वप्री । भासलीस माझ्या नयनीं ॥
पूर्वीं कैक वेळा, राखलीस लाज ॥ आजच काय काज, जड पडले.

निराशा.

नाहीं निर्धार चित्तीं । म्हणुनि अवधीच फजिती ॥
गाईन गुरुलीला । हेत तैसाचि राहिला ॥ १५ ॥
सेवीन संतपाय । त्यासहि नाहीं उपाय ॥
नाम घेतां वायां गेला । ऐसा एकचि हा पुतळा ॥

संतांस संकट.

तुक्या नाचे गोड । देवभावीं निरसुनि धड ॥
शद्ध संताबीजा । खास भोगणे दुःख बोजा ॥
• तुक्या बसला गाढवावरी । त्याहुनि काय माझी थोरी ॥ ७७०० ॥
आकारासी यावें । एक व्हावें जीव भावें ॥

‘हरिभक्ति सुळावराळ पोळी’

काय सांभाळसी घर । आंत बाहेर आहेत चोर ॥
काय करिसी धन । अथवा वाईल मिष्टान ॥
होई काळाच्या सामोरा । जाळ देह दैवदोरा ॥
मी तो सदा तुजपाशीं । लूट नेदीन वचनासी ॥ ५ ॥
शब्दाचा परमार्थ १०८ टिके तो होय व्यर्थ
देहावरी घाल चिरा । भाव एका त्या ईश्वरा ॥
तोचि मी तोचि मी । ध्यास घेई सर्व कर्मीं ॥

शब्दबीज उमटेल । फुटेल वरचे भ्रमफोल ॥
 लेंकूराचे पोटी । इच्छा एक मायभेटी ॥ १० ॥
 तैसें तुझसाठीं देवा । वेड लागो माझ्या जीवा ॥
 बोले चाले हांसे । परी कोणासी न दिसे ॥
 किती शिकवूं तुला । जिवा अंधक्षिया मुला ॥
 कठिण तें ब्रह्म आहे । सदा स्वस्थ-चित्त राहें ॥
 चिंध्या बांधानियां पोटा । कोण कर्धीं झाली माता ॥
 खरें गर्भारपण । तें तों गुरुपायां आधीन ॥
 तैसा होईं गा वैरागी । नको ठेऊं आशा जागी ॥
 देह आणि श्वास । हे तों ब्रह्मांडाही सायास ॥
 कोणि करूं नये थोरी । सुखलोटा आला जरी ॥
 सुख तें परिणार्मीं दुःख । दुःख तो अत्रींचा लेक ॥ ११ ॥

शांति.

राग दुःख चिंता येतां । हांसुनि गोड करा चित्ता ॥
 पूर्व दैवे भोग येती । त्यांची न करावी खंती ॥
 चित्त ठेवावें निजठार्यां । चिंतुनि एकरूप अक्षर्यां ॥

संत व साधी यांची दुर्मिळता.

आवडती माझ्या चित्ता । संत आणि पतित्रता ॥
 संत प्रत्यक्षचि देव । देवी पतित्रता सर्व ॥ २५ ॥
 सगुण देव तेचि संत । निर्गुण तो मायातीत ॥
 संत देवाचा अवतार । साधी देवीच मूवर ॥
 कुठें कर्धीं कसा भेटे । संत ही तों चिंता वाढे ॥
 यतित्रताही दुर्मिळ । काय महैव बाष्कळ ॥
 कोणी एक सांपडती । तरी धरीन संगृति ॥ ३० ॥

नेच्च हित । संशय तो नाही येथ ॥

नसूयांवे माऊशे ॥

संतसार्थीचे नावानें । धरिले शरीरी म्यां जिणें ॥
होतां प्रत्यक्ष दर्शनं । कदा न सोडीन चरण ॥

भक्ति व भक्तलीला.

(ईश्वराची व्याजानिंदा)

लावुनि मज भक्तिवेड । देवा झालासी गा आड ॥ ३५ ॥
फसलों मी भिडस्त भ्याड । ठावा नव्हतास ऐसा द्वाड ॥
आतां सांडुनि भीड लज्जा । तुज धरीन महाराजा ॥
येईं येईं गा सामोरा । तोंडचुक्या फजित खोरा ॥
सर्व करुनी निःसंग । ऐसा तूंचि एक मांग ॥
नाहीं भय भीडभाड । मोळ्या ठकड्या तूं लब्बाड ॥ ४० ॥
जाणुं मी तूं रे कैकांसी । हातोहातीं चालविलेसी ॥
गुप्तपणे दाविसी आमिष । हातीं न देसी एक केंस ॥
तुझी करीतां संगति । मोठमोळ्यांची ही फजिती ॥
तुझे वर्म जाणे निका । त्याचा गुरु आहे तुका ॥
धरूनि घालीन पालथा । दत्ता दत्ता दत्ता दत्ता ॥ ४५ ॥
कहनि भक्तिभावबळ । पाहिन लुच्या तुझा खेळ ॥
हात धुवुनि आलों पाठीस । आतां पाहूं दडुनी बैस ॥
विंचवाचे वर्म पाळ । तैसें तुज भक्तिबळ ॥
एरव्हीं तूं अनावर । तुज धरिती भाविक नर ॥
आपापव्या इच्छेपरी । तुज वांकविती रे हरि ॥ ५० ॥
कानफाट्या हातीं शेळी । तैसा भक्तांसी तूं बळी ॥
कित्येकांनीं तुज, गुराखीच केले । बंदीं घातियले, आणिकांनीं ॥
कैकांचिया त्रासें, झालास संन्यासी । नरगर्भवासी, आणिके केले ॥
डुक्कर कासव, वानरमासोळी । जार त्या शिंदळी, गोपिकांचा ॥
ब्रह्मचारी असुनी जार । ठरसी ऐसा तूं शिरजोर ॥ ५५ ॥
अर्धा नर अर्धा पशु । होवुनि वधीसी राक्षसू ॥

कक्तुज केला ह्यार । दुनियें शेला विणार ॥
 एका यःकन्धित् रांडेने । तुज लाविलीं दृढणेंकांडणे ॥
 व्हावें लागले सेना न्हावी । यवनाची भाद्रसी होई ॥
 जोडे उचलणारा हुक्षन्या । झालासी घोड्याचा खाजन्या ॥ ६० ॥
 किति आठवृं तुक्षा फज्जा । तुज नाहीं लाज लज्जा ॥
 कुठे जाशिल कर्णी युक्ति । तुझें वर्म माझ्या हातीं ॥
 निका ह्याणे देवा । सळा कर सोड दावा ॥

नाममहिमा.

तुझें नाम येतां वाचे । झाडे झडती पापांचे ॥
 नाम-घेत्या नरा । काळ कांपतो थरथरा ॥ ६५ ॥
 नाम ज्याचे मुखीं । नर सर्वदा तो मुखी ॥
 नामापरी नाहीं पुण्य । नामै कैक झाले धन्य ॥
 नामै सर्व साधे । नाम घेत्या कांहीं न बाधे ॥
 भक्ति पुरःसर नाम । घेई नर तो पुरुषोत्तम ॥

संतलक्षण.

मुखीं सत्य वाणी । वृत्ति न शिरे परखीधनी ॥ ७० ॥
 कामक्रोध आपपर । उयानें केले हहपार ॥
 परोपकारा तत्पर । कष्टबूनि निज शररि ॥
 भूतदया क्षमा शांति । सदा वसे ज्याचे चित्तीं ॥
 ऐशियास म्हणा नर । तो तों प्रत्यक्ष ईश्वर ॥

अनन्यता.

मेला निळकंठराव । झाला एकरूपी देव ॥ ७५ ॥
 आलों बहुतां दिशीं । गुरुरात्या तुङ्यापाशीं ॥
 नालि । ईग पातकांची होळी ॥
 अर्यो माझा माथा ॥

गुरुपायांचा महिमा.

सणावारा दिशीं । कां गा आई रुडवीशी ॥
 आतां तरी पहा । आहे कोणाचा त्योक हा ॥ ८० ॥
 माझा भक्तिभाव खोटा । ह्याणुनि जाहलों हिंपुटा ॥
 देवा तूं तो काय करिशी । तूं तो सत्य दयाराशी ॥
 कंठीं येतां गुरुनाम । महापांपे होती भस्म ॥
 आही मौनीस्त्वामीसंतज । सदा गुरुभक्तीसी सज्ज ॥
 आही थोरे भाग्यवंत । आहों सद्गुरुचे भक्त ॥ ८५ ॥
 परिसाचे गुरुपाय । डोई लागतां हो कनकमय ॥
 दोन हात तिसरी डोई । पायीं घेई गे गुरु—आई ॥
 आणिक तें पापाविंगे । द्याया नाहीं चक्रपाणे ॥
 ऐसें वाटोनी मना या । हृदीं कोसळे रडाया ॥
 माझी आहे तुज लज्जा । देवा सद्गुरु महाराजा ॥ ९० ॥
 आहां गरिबांची लाज । सद्गुरु रे एक तुज ॥
 मी तों दुदैवाचा पुतळा । काय करूं तुझा सोहळा ॥
 कांहीं तरी पहा देवा । माझ्या मानिंची हौस पुरवा ॥
 अनसूया बाळा दत्ता । मज गरिवा तूं त्राता ॥

विश्वास.

डोळा फार वाईट लवे ॥ जाऊ दे अपुला बा × × ॥
 भीत नाहीं मी गरीब । कुठे कांहीं घडो अशुभ ॥
 सोडुनीयां गुरुचितन । कशा पाहूं लवतो नयन ॥
 गुरु गुरु गुरु गुरु । माय तुझी मी लेंकरूं ॥
 अंबाबाई माझी सोय । लावणारे तुझे पाय ॥
 अनसूया आणि तूं । एकाचि गे नव्हे किंतु ॥ १० ॥
 अंबे तूंचि अनसूया । माझी डोई तुझे पायां ॥

निंदकाचे उपकार.

देवा भजन करूं कीं । लक्ष्मि देऊं हलकट लोकीं ॥
 सुख निंदोत बिचारे । माझें त्यांत आहे वरें ॥
 घडे न घडे पाप । धुवे निंदेने आपाप ॥
 मायवापा निंदकांनों । उपकार कोण शके गणों ॥
 तुळ्ही नसतां जर जगांत । संत होते नरकीं जंत ॥
 तुळ्हीं आहां छाणून । संत पापा हो विरजन ॥
 आहां गारिवांसी । तुमचा राग न मानसीं ॥
 तुळ्हांला मी मायवापा । शरण निका एकरूपा ॥

भक्तीचा उपदेश.

माजंर वघतां शुक । करिती महा सभ्य लोक ॥ २० ॥
 कुच्यालार्गीं लगेच हाड । हणती विटाळ थोतांड ॥
 अन्य विटाळाचीं कर्मे । मनीं असती घोर वर्मे ॥
 कुच्या प्रीति फार तर । उष्ट्रे देती उकिरड्यावर ॥
 विंचु वघतां जोडा । सर्पा काठीच भडाडा ॥
 महारा पोरांची नाहीं कींव । जणूं ते नव्हतच जीव ॥
 दीन भेटतां सच्चाशेर । दीनापुढे शिरजोर ॥
 हीच संभावितांची रीत । नोळखती सर्वीं दृत्त ॥
 किती सांगूं ××च्यांनों । भडकलांत रानींरानो ॥
 वरी वहातसां शेखी । तरी अंतरीं सर्वचि दुःखी ॥
 पहा कीं रे एकरूप । सोडा मिथ्य, बसा गप्प ॥ ३० ॥
 व्हा रे व्हा रे कल्पनातीत । पहा सुखाची गम्मत ॥
 कानीं कपाळीं बोंबले निका । कां रे बुडतसर्फ कुका ॥
 छणा दृत्त दृत्त दृत्त । नका कल्पूं दुजी गोष्ट ॥
 दृत्त दृत्त दृत्त दृत्त । दुःखाभावीं सुख तें पूर्ण ॥
 कृत्त दृत्त दृत्त दृत्त । निका दृत्त दोन नव्हत ॥

निष्कामत्व.

देवा विनाकारण । तुझ्या पार्यां मी शरण ॥
 बर्थूं जातां कारणां । तीं तों आहेत गा नाना ॥
 तितुकीया कारणांसाठीं । थोडे फार सकाम पोटीं ॥
 आहें द्याणून मी शरण । पोटीं मानोनि कारण ॥
 तारिही कारणावांचून । आहें तुला मी शरण ॥ ४० ॥
 तूं लक्ष्मीनारायण । म्हणुनि तुला मी शरण ॥

कर्तुमकर्तु म्हणून ।	तुझ्यापार्यां मी शरण ॥	
भक्तवत्सल म्हणून ।	"	॥
श्रेष्ठांत श्रेष्ठ म्हणून ।	"	॥
धर्मसुखदाता म्हणून ।	"	॥
सिद्धी तुझ्यापार्यां म्हणून ।	"	॥ ४५ ॥
मूलाधार तूं म्हणून ।	"	॥
सत्य तूं म्हणून ।	"	॥
सर्वपुरुषार्थदाता म्हणून ।	"	॥
पूर्ण अजिंक्य शक्तिमान ।	"	॥ ५० ॥
दीनोद्धार म्हणून ।	"	॥
पतितपावन म्हणून ।	"	॥
अनाथनाथ म्हणून ।	"	॥
पराक्रमी परोकारी म्हणून ।	"	॥
सर्वसुखदाता म्हणून ।	"	॥ ५५ ॥
दयाक्षमाशांतिनिधि म्हणून ।	"	॥
सर्वगुणखाणि म्हणून ।	"	॥
दुष्टद्वंता पापप्रम म्हणून ।	"	॥
पुण्यदाता कनवाळू म्हणून	"	॥

एवंच कारणासाठी दास्य । करणें निष्कामाचें हास्य ॥ ६० ॥
 कारण मानोनी निष्काम । म्हणे भक्त तो अधम ॥
 ज्याची कारणाची भक्ति । त्याच्या नोहे ईश पोटी ॥
 ईशासाठी विनाकारण । भक्ति तेचि पूर्णपूर्ण ॥
 त्याचाचि विकला देव । बाकीच्यांची न करी कीव ॥
 जळो माझा अभिमान । जळो माझें तें मीषण ॥ ६५ ॥
 अनन्य निष्काम शरण । तिथे झाली भक्ति पूर्ण ॥
 नाहीं कल्पनाचि कांहीं । देवमय एकचि × × × ॥

अभिमानच्युति.

मात्र दंभ चेष्टा । हीं तों सूकराची विष्टा ॥
 ऐसें बोलला तुळ्या । तिथें चिकटला निक्या ॥
 पटला तो बोल । अभिमान झाला फोल ॥ ७० ॥

रड.

गुरुराया तुं निर्दय । ऐस आतां गाऊं काय ॥
 झालें तोंड काळें । कोणा दाऊं गे माऊले ॥
 अडलें चहूंकङ्गन । वाटे कां न जाईल प्राण ॥
 तुजविष्यां अभक्ति जाण । होण्यापूर्वीं जाओ प्राण ॥
 माझा उपहास हाल । तुज लांछन तें बाधेल ॥ ७५ ॥
 तैसें न घडो देवा । घाव घाल माझ्यां जीवा ॥
 माये हाय हाय हाय । खाटिक तूं ठरशिल काय ॥
 तुमचें श्रीद तुझीं ठेवा । मी तों विकलें तुमच्या नांवा ॥
 सांग काय काय किती । माझी दुभागली छाती ॥
 रानीं एकांतीं बैसोनीं । रडतों तुज आठवोनीं ॥ ८० ॥
 नाऊं मानवापैढें । माझें मोडाया सांकडें ॥
 गख भक्तवत्सल नांव ॥

ल्योक जरी खोटा । तरी मायेला पान्हा मोठा ॥
ऐसें मायलेक ब्रीद । कर आईगे उघड ॥
मौनीमाय मौनीमाय । तुला निर्दय ठरवूँ काय ॥ ८५ ॥
तुझ्या नांवा कलंक । येण्यापूर्वीं जाळ हा ल्योक ॥
बरा वा वांकुडा । आहे आहे तैसा बापुडा ॥
लाधूनीयां जग । तुझा ह्याणवीतों दशांग ॥
त्यास ऐशी वेळ आली । कांगे मौनीस्वामी माडली ॥

निर्विकारता.

अवधेचि नासे । एक टिके खासें ॥ ९० ॥
शुद्ध भाव धरी । न राहे देह भानावरी ॥
सुखाखाठीं धंदा । भलता करिसी गा मतिमंदा ॥
ठार्यांच पहुनी राहें । जें जें घडेल तें तें पाहें ॥
तूचि दीनाहून दीन । तूच थोर थोराहून ॥

अनसूयेवर विश्वास.

धरिलीसे कांस । पोर्टी ठेऊनीयां आस ॥ ९५ ॥
पुरवोनी पतिव्रता । आहे सांग माझ्या चित्ता ॥
भक्ति बणेल अंतरी । ऐसा काहीं धर्म करीं ॥
दत्तमाते अनसूये । दुजाकडे मी न जायें ॥
मागितली भिशा । घाल अथवा कर शिक्षा ॥
अनसूयानंदनी । नीछकंठरामकृष्णी ॥ ७९०० ॥
सर्वामाजी एक । एकटाचि सप्त लोक ॥
भासतें नासतें । ठाव केल्या अत्रिकर्ते ॥

रड, तच्च, उपदेश, हीनपणा

गर्दभा उकीरडा । भाग्यवंता राजवाडा ॥
सोंगाडिया हरिभक्ता । महारापोरांचिया लाथा ॥

येई कल्पना ती फोड । काढ अंतरीचे गूढ ॥ ५ ॥
 हेंचि श्रुतिस्मृतीचे सार । घकवटेल लहानथोर ॥
 शंख दिला हाती । तरिंही जन्मोजन्मी कीर्ति ॥
 हाती धरिती तलवार । शशु त्यांच्या छातीवर ॥
 बारा हजार वर्षे । पुण्य करी तोही कसें ॥
 विष्णा खाइं सूकर । बसे हरिच्या खांद्यावर ॥ १० ॥
 लहानवण थोरपण । न जाणती सहुरु पण ॥
 नरके घातिला वेढा । सुंदर मी खणे गधडा ॥
 गुळ खाण्या देणाराच्या । अंगा हाणित दुलाच्या ॥
 पाठीवरी टिपरे मारी । त्याचे काबाडकष करी ॥
 गर्दभासी कुंभार । पाळू नेणे अन्य नर ॥
 खोटा ऊँकार ऊँकार । खोटें पुढचे अवडंबर ॥
 नादरहित ऊँ बीज । तेथें भाविकाचे काज ॥
 योगयाग करणे नलगे । देव भाविकासी जागे ॥
 इतुकाच निर्धार । करुनि निक्या शिरजोर ॥
 नाही अन्य ती स्वातर । वृथा अवधी पिरपीर ॥ २० ॥
 बोल बोले गोड । अंतरिं कपटाचे कबाढ ॥
 ऐसी आवा घसरली । नको पडूं तिच्या जाळी ॥
 वरी दिसे सुंदर । परी अंतरी विषार ॥
 देव व्याली देव व्याली । आपलीं पिले खाली ॥
 नाही सहुरसी दोष । मायाच भोगील सत्यास ॥
 अवघेचि आयासरूप । बंधू भगिनी लेक बाप ॥
 कष्टापोटीं कष्ट । चिउनी दावी सुखभ्रांत ॥
 उठती निरसती कल्पना । तेंचि स्थळ स्थिर जाणा ॥
 ऐसी वृत्ति घर निक्या । कधीं अंतर नेवी तुक्या ॥
 विहू दक्ष तुक्या निक्या । सुवासीनी वा बोडक्या ॥ ३० ॥

हें तों नव्हे दहा पांच । अवधीं चिद्रूपीं एकच ॥
 शेजान्याचे द्वेषे । अपुलेंच घर नासे ॥
 सर्प डोळखालीं । शांतिनिद्रा नासावली ॥
 राग भयंकर सर्प । सुखदुःख करि आपाप ॥
 सर्पयोनि जीव । त्यांचा बहु प्रभाव ॥ ३५ ॥
 दुर्जन समरण, न यो माझ्या मना । अर्त्तच्या नंदना मायबापा ॥
 कुठे कांही घडो सुखें । कुणी अत्तर नरक विके ॥
 गारगोटा आणि हिरा । दिसे एकच गव्हारा ॥
 मुलम्याचा रंग । उडोनी शीघ्र दिसे निजांग ॥
 ऐसे निक्याचे संतप्त । तुक्या सिद्ध पूर्ण पूर्ण ॥ ४० ॥

निरूपय.

सुख जाळोनि चितेवरी । निक्या गेला दारोदारी ॥
 चांडाळाचे वर्म । उघडे पडुनि ठरला अधम ॥
 एकाकरी एक । लागलीसे सर्वी मेक ॥
 बीजा वृक्ष ज्ञाला । यथाकालीं फुलला फळला ॥
 फळपोटीं बीज । बीजापोटीं वृक्षराज ॥ ४५ ॥
 अनसूयेचे लेंकरूं । नीळकंठ हरिहरु ॥
 ना पिके शेत । त्यास व्हाव सोनलेत ॥
 कणसे खाई देव । जाणोनियां शुद्ध भाव ॥
 न वघे मुळांतले खत । हगे माळी खाय वर्त ॥
 व्यवहार वेढा कीं शाहाणा । तुझींच मायबापा जापा ॥ ५० ॥
 विकूं गेला दुःखा । त्यासि गिन्हाइक नेदी रुका ॥
 वाढूं जातां साखर । गोळा हेती जनभार ॥
 दीन हीन दिसे । त्यासीं कोण जगतीं पुसे ॥
 शिजविली वाढू । सुखें खात वसला निळू ॥

मूढभर माती । सदा निक्षयाचिया चित्तीं ॥ ५५ ॥
धरितें अळे वळे । तों तों देव पुढे पळे ॥
द्यावा सोडुनि नाद । तरी आपेचि घेई दाद ॥
सदा जबळि उभा । असोनि करी माया शोभा ॥
कर्ण नयन तुष्टले । मनास सुख झाले भले ॥
देव आला भक्तपार्श्वी । आमुचे हक्काची मिराशी ॥ ६० ॥
एकवटलीं दोन । तयां नाहींच वर्णन ॥

जीवाची व्यर्थ तळमळ.

परमार्थाच्या गप्या । सोप्या नव्हत मायवापा ॥
खरे विचार तुक्याला । थापा निक्याच्या मुख्याला ॥
खावोनी ओकावे । ओकावे तें मुखीं खावे ॥
दूर अवघ्या पासोन । तया न बाधे उभयशीण ॥ ६५ ॥
स्वीकारितां झोळी । दैवं असतां मिळे पोळी ॥
दैव नाहीं भले । त्याचे सर्वत्र वाटोळे ॥
सुखदुःखे बाजारांत । नलगे जावे व्याया विकत ॥
ज्याच्या त्याच्या कर्मापरी । आपें चालुनि येती घरीं ॥
ऐसा असतां न्याय । निर्क्या फुका करी हाय हाय ॥ ७० ॥
किती सांगूं किती सांगूं । ज्याचे कर्म त्यालाच लाग ॥
मौनीस्वामी-माता । देईल निजधन सुता ॥
इतुकाचि समरुनी शब्द । असे निक्यासी आनंद ॥

विठ्ठल दत्तैवय.

मोठा देव जरि विठोबा । कशा ब्हाबा आहां गरिबा ।
माझा दत्तु नाहीं तसा । आहे साध्वीली शोभेसा ॥ ७५ ॥
करीन विठोबाचा दत्त । ऐसा मीं तों दत्तभक्त ॥
राही सविभावाचीं तोंडे । लाघन करिन त्रिमुख रुपडे ॥

न चार हात । लावुन करीन घड्हस्त ॥
 त्र देहांतून । निर्मिन सुरंभि चार धान ॥
 त्रींचीं शिवूनी । दत्तशोळीछाटी करिन ॥ ८० ॥
 टेच्या खडावा । पार्यं घालिन दत्तदेवा ॥
 न विठुचा दत्त । लोलेन भावे पायांखालत ॥
 केला । निक्या तेथें शरण गेला ॥
 एका । द्वैत सारुनि बसला निका ॥

अनसयेस विनंति.

न आधीं ये । आई अनसूये आर्ये ॥ ८५ ॥
 गुनबुज्जुन चूक । केली माफ कर ऐक ॥
 त क्षमा । क्षमेदयेचीं तूं प्रतिमा ॥
 इन्याचे दोष । माते नाणशिल मनास ॥
 भरवंसा । ह्याणुनि शरण तुज सहसा ॥
 अनसूये । कृपा करीं माझे माये ॥ ९० ॥
 डं कवण्या वेळे । कर मोकळा माऊले ॥
 इन्त्वाचीं कामे । पतकरिलीं म्यां अधर्मे ॥
 घनी सार झणीं । मज लाव तुझ्या गार्नीं ॥
 न्द्र झाल्याविण । भक्ति मन्मनीं परते न ॥
 दे भक्तिघात । विनवितों जोडुनि हात ॥ ९५ ॥
 रण अनसूये । आई कर्दमांच्या तनये ॥

विनंति.

इय अनसूया । तेथे जनन दत्तात्रेया ॥
 हूदीं उपजला । वाढविली भक्तलीला ॥
 त भक्तिभाव । जोडियेला करुनी कीव ॥
 इन अभिमान । राखुनि हेत केला पूर्ण ॥ १०० ॥

देवा ऐसे म्यां तें गावें । तुवां सदोदित पुरवावें ॥
 कर्दीं न हो भक्तिधार । जंब आहें मी जिवंत ॥
 तुजविणे मज आधार । कोणी नाहीं रे सरकार ॥
 दयावंता मायबापा । आह्यां लेकुरां न कोपा ॥
 तुम्हीं लाथियेला । बाळ जाई कोण्यास्थळा ॥ ५ ॥
 कोण घेईल दाद । जियें तुझे पायच अंध ॥
 तुझ्याविणे थारा । नाहीं नाहीं दृत्तावतारा ॥
 आहें अपंग अनाथ । तूंचि पाहा माझें हित ॥
 माझा काय पाड । मी तों पापाचें कबाड ॥
 अग्या दयेच्या सागरा । मज उगीच दया करा ॥ १० ॥
 नाहीं दयापात्र । परी राखा मज सर्वत्र ॥

गुरुपाठ्यना.

(पृथ्वी)

अहो गुरु असा किंती तरि दयाळ म्यां ऐकिले ॥
 कसें मज उपेक्षितां नच तुझांस हें चांगले ॥
 गुरुच मज कोपतां न उरले पुढे तोडगे ॥
 प्रसन्न गुरुर्येब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १ ॥
 कुकर्मभयदग्ध काळिज तुझ्याकडे ओढतें ॥
 उर्में परि सभोवतें सतत पूर्व दुर्दैव तें ॥
 अहा पुनवचंद्र हा विमल वेष्टिलासे ढगे ॥
 प्रसन्न गुरुर्येब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २ ॥
 असोत भवताप वे प्रबळ कां विचारे खेरे ॥
 न शक्तिं छळावयास गुरुदारिंची खेटरे ॥
 न होय गजबाल मंडुक जरी कितीही फुगे ॥
 प्रसन्न गुरुर्येब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ३ ॥

सर्वे कुटिल पापबुद्धि अनुताप येती मर्नी ॥
 असा उभयपक्ष दास बुडले पहा जन्मुनी ॥
 हृदीं झुरझुरोनि नित्य पडले पहा हीं भर्गे ॥
 प्रसन्न गुर्वर्यब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ४ ॥
 बघोनि बिनदाद तू हृदयिं ठाव होई शका ॥
 नव्हेसि जगदंब कीं पतित मी न विश्वास कां ॥
 खरे तरिहि दास घे उलट पक्ष माझी लगे ॥
 प्रसन्न गुर्वर्यब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ५ ॥
 पिशाच पशु नीच योनि मजहूनि खासे किढे ॥
 मनापरि गुरो जरी न तव पादसेवा घडे ॥
 जळो तरि खुशाल धिक् तनु अशी कशाला जगे ॥
 प्रसन्न गुर्वर्यब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ६ ॥
 शिरे कळवळा मर्नी मजविर्णी तुझ्या कां त्वरे ॥
 उद्यां न म्हणतांहि आज करिशील माझे बरे ॥
 श्रुतिस्मृति वदे तुला बघुनि काळ तोही हगे ॥
 प्रसन्न गुर्वर्यब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ७ ॥
 किंतोक समर्या बळे झटुनि जाहलासी सखा ॥
 पहा हृदय ठेविले कठिण याच वेळेस कां ॥
 विटेवरि उभी तशीच असशी युगेच्या युगे ॥
 प्रसन्न गुर्वर्यब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ८ ॥
 सुमान नच मागतों तुझकडे मुले बायको ॥
 अमान कधि ना घडो अडले वेळ पाहूं नको ॥
 जमीन गृह भृत्य वा हुकुमही त्रिवेच्या विधे ॥
 प्रसन्न गुर्वर्यब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ९ ॥
 शमीव जनने त्वरे बहुत चित्त हें तापले ॥
 तुझी सतत वाटुली बघत मोजितों मी पळे ॥

सुजाण मृदुचेत त्यां किमपि सांगणे ना लगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १० ॥
 समोर कर जोङुनी पदरे फांकुनी भाकिली ॥
 क्षमा मज दया करीं त्वरित पाव गे माचली ॥
 पदीं शरण शुद्ध हेतु धरुनी तुळ्या मी रिंधे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ११ ॥
 पुरे मन कुर्कम्बंड बसले भले कोरडे ॥
 सदा करित हुश्शा हाय तुजला स्मरोनी रडे ॥
 विलापपरिहारहस्त मज लाव लोभें बघें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १२ ॥
 समस्त गुणखाणि आणि चिरसौख्यमाहेर तूं ॥
 उदार तुजवीण मी कवण अन्य ठार्या रतूं ॥
 अशुद्ध भवपार तें जड वहावया होडगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १३ ॥
 अगे पतितपावने उघड नेत्र गुर्व्यंबिके ॥
 बळोंचि मज ओङुनी जवळ थान दे घे मुके ॥
 उन्हांत वनिं मी रडे पतित पोरके पोरगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १४ ॥
 सुमाय ममतालु तूं नव्हस निर्दया कैकया ॥
 उदास मज ठेवितां त्वरित जाऊं पाहे लथा ॥
 सुशील न बुडे कधींहि तव तें तुझें तूं बघे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १५ ॥
 स्तवीत जिव तोङुनी तरी तुला न पान्हा फुटे ॥
 असेल लिहितांहि खिन्न विधि दैव चांडाळ तें ॥
 कसें कळनि तार घोर अघपूर्ण मी गाडगे ॥

प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १६ ॥

अपात्र सकलांगि ही बघुनि घाण माझी अशी ॥

जरीहि तुसडी परी वहनि कोपुनी तोडिसी ॥

तसेच लगटेनि ये फिहनि मल मी कोडगे ॥

प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १७ ॥

प्रसाद तुमचा पडो मम मुखीं जसा चातका ॥

मिळे विमल मेघविंदु उबगा न या बालका ॥

क्षमा मज करा त्वरें नच पहा वरें वावरें ॥

प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १८ ॥

सदा मन असो निमग्न तव पादि सेवा घडो ॥

निराश बिनधास्त शांतपणि दुष्ट बुद्धी उडो ॥

समूळ मम पाप धूविं कुलदेवि गुर्व्यापगे ॥

प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १९ ॥

अनंतविधि-रंभु दत्त शशि आणि दुर्वास हे ॥

सुपुत्र कुरिं अत्रिचे विदित खास सर्वास हें ॥

चतुर्थ मज गौरवें सुत ह्याणा जसे कां तिधे ॥

प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २० ॥

अभाग्य तव नीलकंठ कर एकदांचा सुखी ॥

स्वहस्ति मज पाज गे अमृत जीव जात्या मुखीं ॥

रडें बहुत काळ मी झापिं करीव आई उगें ॥

प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २१ ॥

कृपानिधि हरी तुही सुजनशाख वेदां मते ॥

अनंत सुखखाणि कीं कितिहि खोदितां ना तुटे ॥

अपांग तव नीलकंठ प्रदर्दीं तुझी तंचि घे ॥

प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २२ ॥

अखंड दुभती कशीहि दुहितां कर्धीं ना अटे ॥

दुधाळ सुरभी अळी त्यजुनि कोण घे हैस ते ॥
 सुबुद्ध जडले तुझ्याविरच चित्त तें ना निधे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २३ ॥
 सुटो कुजनसंग तो जलुनि राख झालों भयें ॥
 दया मज तुझी घडे तरि पुनश्च उल्लास ये ॥
 अभक्ति उपजों बघे मुळिं न धीर माझा तगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २४ ॥
 न थोर बघती दुजे करिति धर्म आपापला ॥
 भजे कुपविही सती कर तसेंच गुर्वी मला ॥
 बघे सरस नीच ही बगळिले न एका खगें ॥
 असन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २५ ॥
 नकोत इहभोग जे अहित जोडिती शेवटी ॥
 घडीव मनसोक्तकी चरणि चाकरी श्रीमती ॥
 न दे सुरस खाद्य भाग्य पदव्या जरीचे झगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २६ ॥
 सदैव तुझ्या पदीं नमन घेऊ निष्कामसें ॥
 अशान्त मन हें नसो कधिं, पुरीव ला लालसे ॥
 न लाव हरताळ तूं शरमशील त्या वेद गे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २७ ॥
 प्रवास भवतापि कंठित फुका तनू वाळली ॥
 सुछत्र चरणद्रव्यें मम शिरीं धरीं सांवली ॥
 असा पतित नीलकंठ चरणीं मुळीं नौबगें ॥
 प्रसन्न गर्व्यंब हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २८ ॥

(शार्दूलविक्रीदित्र.)

भाकाया करुणा तुझी तव पदीं स्वामी स्तवूं काय वें ॥
 दुःखें होउनि शून्य कांहिं न सुचे मद्बुद्धि ही खुंदते ॥

पापी यद्यपि दीन दीन पदर्दीं त्वनीलकंठास धे ॥
धांवें सद्गुर माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ २९ ॥

दाटे कोंदुनियां रडें हृदयिं तें कोणापुढें फोडुं मी ॥
ज्ञालें दिग्दश शून्य तार बुडलें घोडा जसा कर्दमी ॥
हा हा मी अति निंद्य कर्म बघतां सारेंचि हें वावगे ॥
धांवें सद्गुर माउली त्वरित ये श्री दक्षिणामूर्तिगे ॥ ३० ॥

आगीचा अति डोंब हा भडकला ज्वाला जिवा पोळिती ॥
धांवें श्रीगुरु माय हाय जळलों हा अंत घेसी किती ॥
सर्वस्वी मुकलों अहा झूपरा ना धैर्ये आतां तगे ॥
धांवें सद्गुर माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३१ ॥

सर्वांगे थकलों अनाथ दुबळा ज्ञालों उपेक्षा नको ॥
श्री-अंबे करुं धे न अंत, तुझिया पायां न देई मुकों ॥
मी दीनाहुनि दीन एक जगि या ना धीर मातें निधे ॥
धांवें सदगुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३२ ॥

तूं माझी अति लाडकी अवडती एकूलती भाबुडी ॥
मायाढू जननी असोन सदये होसी कशी वांकुडी ॥

*आक्रोशी मंज अर्भका तुजविणे कोणीं करावे उगे ॥
धांवें सदगुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३३ ॥

सर्वांनीं त्यजिले अमंगल मला अंतीहि तूं त्यागिसी ॥
ब्रह्मांडीं मग शोभुं कोण दुसरी माता पिता माउशी ॥
दुर्खी मी वर्नि एकटाचि उघडा ऐसा तुझी तूं वर्वे ॥
धांवें सदगुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३४ ॥

प्रेमाचा अति दाट शीतल मला पान्हा कर्धीं सोडिशी ॥
तान्हेले बहु काळिंचे शिशु मुके ये सत्वरीं धे कुर्शी ॥
दीर्घ द्वेष धरुं नको मजवरीं गुर्व्यव इच्छाऊधे ॥

धांवे सदगुरु माडली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३५ ॥
 झाडीतों करपाद भूमिवरि गे जाऊं वधे जीव हा ॥
 डोळेश्वांक करूं नको सदय हो माझी अवस्था पहा ॥
 कैवारी मम तूं मला समर्घनि मी दुखानलीं तगमगे ॥
 धांवे सदगुरु माडली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३६ ॥
 क्रोधाहंपणकामझोंप जहरी हृद्वर्मि आशासुळे ॥
 हे नाना भवपाश घोर हृडसे माझ्या जिवा लागले ॥
 वास्तवीं अहिच्छा पहा पतित मी बेडूक कैसा जगे ॥
 धांवे सदगुरु माडली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३७ ॥
 उल्हासांकुर भावुडे मर्नि पुन्हा त्वद्वीद तें उद्दवी ॥
 हांजीखोर लघाळ लोंचट खुळा निर्लज्जही आर्जवी ॥
 तोडीसी जरि तूं पुन्हा तारेहि ये मी मूळ लत्कोडगे ॥
 धांवे सदगुरु माडली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३८ ॥
 दीनानाथ अनाथनाथ शरणोद्धारा बुऱ्यं पाहते ॥
 गात्री सज्जन सर्वेशाक्ति करुणाशांतिक्षमाशील ते ॥
 जें कल्पद्रुम कामधेनु भविं या चिंतामणी होडगे ॥
 धांवे सदगुरु माडली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३९ ॥
 दोषी वा नच मी भला ह्यणत कीं आहेच आहें तसा ॥
 पायांचा लड्डिवाळ दीन परि हें निःशंक गा साल्सा ॥
 दूरी लोट न घाय घाय करितां मी पोरके पोरगे ॥
 धांवे सदगुरु माडली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४० ॥
 दारोदार कुबेरपुत्र फिरतो अभान्न होऊनियां ॥
 लक्ष्मी मागत भक्त दे ग अडका प्रायोन अक्ता बया ॥
 तैसें होइल मी असाच उरतां आशांल गुर्व्यापगे ॥
 धांवे सदगुरु माडली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ४१ ॥

रानीं वा गृहि मी कुठेहि असतां पाळीं रहा तू स्वयं ॥

हे गुर्वी झणिं पाव पाव वर दे मरते न हें सोसवै ॥

सर्वांगे मज एकटीच असशी नाहीत चौधे तिधे ॥

धांवे सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४२ ॥

श्रीकृष्णे निज धेनु गोप वधणे गोपाल नामास तें ॥

देवे भक्तचि ताडितां बघ जनीं शोभे कसें उच्चते ॥

शिष्यासी गुरु कोपतां न चलती कांहीं पुढे तोडगे ॥

धांवे सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४३ ॥

हो कां घोर सदोष राजसुत त्या दंडी शिराई बळे ॥

हें वाटे भलतें असह्य सुजनां न्यायाहुनी वेगळे ॥

तारावे अघपूर्ण तू उचित हें हो कां न मी गाडगे ॥

धांवे सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४४ ॥

संन्यासी भगवन् तुम्ही शिशु पहा गेलों असें मी सुळीं ॥

माया हें विपरीत कीं मज छळी भेकाइहि जेवी गिळी ॥

पक्षींद्रांडज तें कसें गिळविशी हा हा सुखें पनगे ॥

धांवे सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४५ ॥

धर्मे गोवध केलिया मग कुठे वा मातृहत्या उरे ॥

जागा न्याय भिळावया नृप जरी कापी प्रजांची शिरे ॥

द्वारीं कर्ण लुटील याचक जनां कीं शेष सांडी ज़र्गे ॥

धांवे सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४६ ॥

जारीणी वधिते स्ववत्स अथवा खाटीक ती बोकडी ॥

तैशी स्वामिणि माय तू न भलती मायाळु हो रोकडी ॥

कीं खाती स्वमुखीं वितांच पिलियां मार्जार वा लंडगे ॥

धांवे सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४७ ॥

त्वच्छुद्यास जरी कर्धीं कितिकही ती काळबाधा घडे ॥
 तें जाणें जणुं कां विवें बिघडले देवाभृताचे घडे ॥
 माझा केंस कुणी जरी दुखविला कैवार घे तुं लगे ॥
 धांवें सद्गुरु माउळी त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४८ ॥
 नाना दुर्जन घोर कर्म करिती वैसें नको तुं करुं ॥
 आशाळे बहिरें मुकें पदरिं घे अंधे भुकें लेकरुं ॥
 कांहीं पाहुं नको गरीब कुगुणी कीं सद्गुणी दांडगे ॥
 धांवें सद्गुरु माउळी त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४९ ॥
 फाटे भूमि नुरे कुठेचि दुसरा आकाश वाली सखा ॥
 मेघावर्षण सूर्यलोप घडतां वायू न दे श्वास कां ॥
 वेदब्रीदि पुराणशास्त्र तुमचें सारें लयासी रिघे ॥
 धांवें सद्गुरु माउळी त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५० ॥
 मत्वावा गुरु तुं पहा मनि बरें हें विश्वही शोधुनी ॥
 कैवारी मज तूंचि एक अवघा नाहीं दुजा तो कुणी ॥
 मीं पापें भरलों दशांगिं तरि ह्या कष्टी जना नौबगें ॥
 धांवें सद्गुरु माउळी त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५१ ॥
 कांहीं न्यून नसी यथेच्छचि मिळो साहित्य तें सैवना ॥
 त्वपार्यां दृढ राहु भक्ति पुरवीं ही अल्प मत्पार्थना ॥
 आतां लाऊं नको उशीर पुढचे माझे निवारीं दगे ॥
 धांवें सद्गुरु माउळी त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५२ ॥
 सर्वस्वी हतवर्यां होउनि तुझे पार्यां पडें स्वामिया ॥
 दोषांची करुनि क्षमा मजवरी आदां काराची दूधा ॥
 हे माते अति शीघ्र पात्र मजला मीं वळूळी ती बरें ॥
 ॥उळी त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५३ ॥

पदे

१. चाल—तुम्हां तो शंकर.....

भावें मी वंदीतों सुप्रभार्ती ॥ प्रथम सद्गुरु अमर देवी, सज्जनां
गोधना ब्राह्मणां कळिषिणां पितृजनां कुख्खगसाध्वीरत्नकुल ॥ मी
वंदीतों ॥ धु० ॥

अंबिका अनसूया मंदोदरी, सीता तुलसी रुक्मिणी द्रौपदी
अहील्या, सावित्री शकुंतला तारा, मांडवी श्रुतकीर्ति चांगुणा,
अरुंधती सुलोचना कयाघू सीमंतिनी, उर्मिलाड्या महानंदा सत्य-
त्रता मातांस ॥ मी वंदीतों ॥ १ ॥

२. चाल—मंगलमय गणराज.....

वंदन तुज जगदंब ॥ आहा वंदन० ॥ पदिं घे दीन हा निळु
शुंभ ॥ आहा वंदन० ॥ धु० ॥

अनसूयेसम तूं सति भगवति नच किंतु ॥ लक्ष्मिकमलजे सिंधु-
सुते ॥ मंगलसुखकरुणासरिते ॥ वंदन० ॥ १ ॥ त्वत्पतिदार्स्य
नसौ कर्धि थेंब ॥ न्यून साहाय्याचा हो खांब ॥ ठेवुं नको मज्ज
बाळा लांब ॥ धांवें पावें न कर विलंब ॥ वंदन० ॥ २ ॥

३. चाल—शांत दांत.....

दीन लीन मी म्हणोनि अंकिं घे, कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ धु० ॥
दत्त चंद्र दूर्वास गे, हे जसे तुझे तिघे ॥ दास हा तसा चतुर्थ,
अंकिं घे कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ३ ॥

तुंच आह अदयपणी, लेदितां दुर्जे कुणी ॥ आस हष्ट वालि मला,
नाहिं गे कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ २ ॥

अत्रिपत्नि सत्वरता, दिव्य तुं पतिव्रता ॥ हें अपंग औंटित घे,
जिवलगे कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ३ ॥

देवहृति कर्दमजा, साध्वि गे कलानुजा ॥ तसचिच्च सतत झुरे,
शांतवीं कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ४ ॥

विषयमानलंपट भी, सक्त ना शर्मी दर्मी ॥ पापपुण्य पाहुं नको,
भगवतीं कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ५ ॥

पातकी अघोर परी, दीन म्हणुनि स्वीकरी ॥ घे न अंत अनसूये,
माउली कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ६ ॥

दास हा पर्दी विनवे, दिव्य योनिसंभवे ॥ त्राहि त्राहि त्राहि सखे,
अंबिके कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ७ ॥

४. चाल—मज बहुतचि ही.....

ती अनसूया देहल सर्वार्थ मला । दृढ निश्चय मन्मनि ठसला ॥
कधिं न फिरे हा कोणि काळ जरि आला । चरचरां कंठ चिर-
प्याला ॥ चाल ॥ जी अत्रि-ऋषींची कांता । देवहृतिकर्दम—
दुहिता । दुर्वासदत्तशशिमाता ॥ मूळ चाल ॥ नच जोड जिचे
सोज्ज्वल सतीव्रताला । भी शरण तिचे पंदकमला ॥ ती
अनसूया० ॥ १ ॥

५. चाल—या विपिनीची.....

घे मज कडेवरि ग अनसूये । निराश उदास मुलीस या ॥ घे० ॥
सोज्ज्वल माझे जिवलग आइ ब्राई ॥ निराश० ॥ धू० ॥
करु नको हयगय, गरांगरां चहुंकडे, नित्य तुला बधते ॥ हे साध्वी,
ऋषिजाये, कर्दमजा ॥ हुंदके येती, काविर बाविर होउनि येइ

ज० ॥ १ ॥

दत्तशशिदुर्वास, पोटिंचे हे लाडके, जेंवि तुझेच तिधे ॥ तैशी गे,
चवथी मी, औंटिंत वे ॥ अंवे त्राहिः पापिण शाशुनी दूर न कर
गडे ॥ निराश ० ॥ घे मज ० ॥ २ ॥

६. चाल—गाई चारी यमुनेतीरी.....

स्मरणोद्धारी रेवातीरीं साध्वी अनसूया ॥ तिजला पाहुनि
जडली भाझी बाळपणीं माया ॥ चिरंजीव तीव्रतपाऽचारी
अत्रींची भार्या ॥ तीच अतां मज सुदैव गतिने आठवली
गाया ॥ दत्तजनन ज्या कुशी असे ती दिव्य सुवासीनी ॥
पाय तिचे मी गातों प्रेमे शरणीं अज्ञानी ॥ दत्तजनन ० ॥ १ ॥
भवतोंपे मज दुःसह पीडितां दत्तात्रय सखया ॥ आशेने
म्यां प्रेमे धरिले पतिव्रतातनया ॥ दुधांत साखर जणुं हा
मालक वंधु देहा या ॥ कुठवरि कथुं तरि वैभव माझे मजसम
नाहिं कुणी ॥ दत्त ० ॥ २ ॥

७. चाल—या विरहा कां भीसो.....

विसरुं नको पतिताला ॥ पातकि परि भाविक दासाला ॥
आई विसरुं ० ॥ ध्रु ० ॥ नग्र विनंती अति कळकळीने ॥
करीतों पासर त्रयमुखजनने ॥ माझी आठवण वेळोवेळां ॥
होवो ॥ विसरुं ० ॥ १ ॥

८. चाल—मज बहुतचि ही.....

हे अनसूये धांव पाव लवलाहीं ॥ मम दीनावस्था पाहीं ॥
कुणि नाहिं दुजें उस्तपास्त वघण्याला ॥ तुजाविणे मला
पतिताला ॥ मज पाहिं आई पाउल हें उचलेना ॥ जाहलों
ग केविलवाणा ॥ चाल ॥ मज आशा तुझी एकीची ॥

न च उरली बाकि कुणाची ॥ या निदानिला सत्वाची ॥
मूळ चाल ॥ तुं एक अशीं कीं उचलुनि घेशिल पोटी ॥ हें
अनाथ पीडित कष्टी ॥ हे अनसूये ॥ १ ॥

९. चाल—तिक्तीळ दुटे जीव.....

हुरहूर करी ग जीव हा कष्टि निशिदिनी ॥ काय अंत
पाहतेस गोत्रस्वामिणी ॥ १ ॥

टकमक घेगे चोंकडे माय अंबिके ॥ उचलुनि घे कडेवरी
ग लेंकरूं भुके ॥ हुरहूर ॥ २ ॥

१०. चाल—इतना जो न्याज हमधे.....

किति दुःखे सांगुं अबे, मला कंठवे न गे ॥ मला झेपवे
न गे ॥ मला सोसवे न गे ॥ मला कंठवे न गे ॥ धु ॥
जीवाचा वीट येई, लागे प्रीत मरणी ॥ हे लक्ष्मी विष्णु-
कांते ॥ मला कंठवे न गे ॥ मला झेपवे ॥ १ ॥

११. चाल—आज श्याम.....

कंठशोष करूनि किती सांगुं अंबिके तुला ॥ धु ॥
दैन्य हरप जीविचे ग, पाव ठेव मज न लांब ॥ अब लाव
ना विलंब, कंठवे न गे मला ॥ कंठवे ॥ सोसवे न गे
मला ॥ कंठ ॥ १ ॥

१२. चाल—स्पर्श मला याचा.....

कष्ट तुला दिघले कितिक परी ॥ कष्ट तुला ॥ वहिनी ग
हाय निरुपाय होय, कधि फेडिन सांग ॥ उलट बहु ॥
कष्ट ॥ धु ॥ जरि भी बुडव्या तुक्का त्रक्करी ॥ बुडवीं
तुज तरि सद्गुरु माझा ॥ होय त्रणी तर्य म्हटत्या वेळे ॥
कष्ट ॥ १ ॥

१३. चाल—शोभा उपवनिची.....

देवी भूतलिंचीं ग वहिनी माझीं तूं साचीं ॥ देवी ॥ १ ॥
 गर्भापासुनि कितीं ग परी म्यां कष्टविलें तुजला ॥ आई
 कष्टविलें० ॥ परि तूं हर्षचि तो गणिला ॥ देवी० ॥ २ ॥
 एकेक मनिं सरतां वाटे जितीच जाळिली ॥ तुला मी जितीच०॥
 तरि तूं सदय सतत काळीं ॥ देवी० ॥ ३ ॥
 ऐशी तव ती माया वेढी अलोट अंधवी जी ॥ वेढी अलोट०॥
 कोणा सर येहूळ तुझी ॥ देवी० ॥ ४ ॥
 पतिसुख तेंहि न वहिनी तुजला राइभरहि मिळें ॥
 खरेंचि न राइ० ॥ अल्पवर्यि स्वप्नचि कीं ज्ञालें ॥ देवी० ॥ ५ ॥
 माझ्या क्षेमीं निजसुखदुःखा लक्ष न दिघलें तूं ॥ कधीही
 लक्ष० ॥ कांहिं न कधि धरिला किंतु ॥ ६ ॥
 तुझ्या जितेपणि लवही नाहीं ज्ञालें उत्तराई ॥ घिक नच
 ज्ञालें० ॥ छालिले हरघडि किं ग बाई ॥ ७ ॥
 गर्भीं ठेंचुनि वा नख देउनि गळां न कां वधिला ॥
 मला तूं यळां० ॥ उपजतां क्षणि या सोद्याला ॥ ८ ॥
 जाज्वल्य तुझा कीर्तिघ्वज मी दुष्कृतिने पार्डी ॥
 अनिर्वच दुष्कृति० ॥ तुला मी देशांतरि दवर्डी ॥ ९ ॥
 नानापरिने झटुझटुनी तूं ऐशा पाप्याला ॥ मजपरी ऐशा० ॥
 जगविण्या सोस कशा केला ॥ १० ॥
 इतुकी तळमळ लंगे कीं कधि पांग तुझे फेझं ॥
 कुठें तें पांग० ॥ कुठेसा जीव तरी गाझं ॥ ११ ॥

एक सांगुं कीं अनेक जें या मर्नि भडभडुनी ये ॥
 फिरफिरुनि मर्नि० ॥ माझ्या वहिनी अनसूये ॥ ११ ॥
 तिळभर तुज नच सुख एकपरी जन्मुनि वहिनी मी ॥
 दुर्गुणी जन्म० ॥ ढागिली दुःखावरि वर्णी० ॥ १२ ॥
 हाय हाय सद्गुरु दुस्तर तरि हें दैव कर्से पाही ॥
 अनावर दैव कर्से० ॥ न ठेवी शक्ति रडाया ही ॥ १३ ॥
 कोणि कुठे जरि असाल त्राते या दुःखी शिशुसी ॥
 या तसे या दुःखी० ॥ दयाघन दत्त गणिन त्यांसी ॥ १४ ॥

१४. चाल—मजला वरिल मुभद्रा.....

सद्गुरु दीनांचा वाली ॥ संतीं म्हण केली ॥ धु० ॥
 दीन लीन मी तुम्हांजवळी ॥ असुनी तुम्हां कीव न आली ॥
 हाय हाय ब्रीदावलिच बुडाली ॥ कीं मी दीनच नाहीं मुळी० ॥
 सद्गुरु० ॥ १ ॥

१५. चाल—पियासे संदेशा.....

कधीची उभी मी माझ्या जिवलगा ॥ दातारा तुझ्या द्वारी० ॥
 कधी० ॥ धु० ॥ चैन पडे न हृदिं तिळतीळ तुटे ॥ जिव
 हा तगमग तगमग करी दुःखी कष्टी० ॥ कधीची० ॥ १ ॥
 पंगु जरतकरु गुरु मी दुबळी० ॥ नच अंगी गुण तिळभर
 अति दुर्देवी मी० ॥ कधीची० ॥ २ ॥
 धोर अघम घनविषयेच्छु मर्नी० ॥ अति पापी मति हरहर
 हर हाय रे दैवा० ॥ कधीची० ॥ ३ ॥
 ही पतितच म्हणुनी० ॥ पदरीं घे यति

दाद घेशिल देवा कधिं रे कधिं ती ॥ कधिं बापा कधिं कधिं
कधीं कधीं कधीं तरी ॥ कधींची० ॥ ५ ॥

१६. चाल—पिंयासे संदेसा.....

चला हो चला हो चला दर्शना ॥ वाडीला कृष्णाकांठी० ॥
चला० ॥ धु० ॥ अत्रितनय यति अवधूतसखा ॥ अवलीया
अति सदयहृदय पाहूं चला ॥ चला हो० ॥ १ ॥

दत्त दिगंबर नरसिंह बघूं ॥ औदुंबरताळे० चरणकमल सेवूं
चला ॥ चला हो० ॥ २ ॥

कल्पतरू गुरु चिंतामणि तो ॥ गोश्वानप्रिय सुवरदकर पावे
भक्तां ॥ चला हो० ॥ ३ ॥

१७. चाल—सदया गणपकुमरा.....

कधिं रे खचित कधिं ती, सदयगुरु यतिपति मजप्रति
करिसि दया ॥ कधिं रे० ॥ धु० ॥

नको नको ओशाळे० लाजिरवाणे० असले० ॥ मेल्यापरि जगणे० ॥
नको नको नको हें० ॥ मेल्यापरि जगणे० ॥ नको नको हें० ॥

कधिं रे० ॥ १ ॥

जीव तगमगला अति हळहळला ॥ जिवलग मजला ॥
तुजाविण कुठला ॥ जिवलग मजला ॥ मनमोहना ॥ कधिरे० ॥ २ ॥
अनसूयातनया दुःखी कष्टी वरि या ॥ कधिं करिसि दया ॥
कधिं कधिं कधिं ती ॥ कधिं करिसी दया ॥ कधिं कधिं रे ॥
कधिं रे० ॥ ३ ॥

१८. चाल—आजि कृतार्थ मी.....

तुम्हि समर्थ कां करेट हो गुरुदत्ता ॥ यतिनाथा नीटकथा ॥
तुम्हि० ॥ धु० ॥ हंबरे मी केविलवाणा केन्हांचा अवधूता ॥

दाद चिर्तीं नाहिं कां ती॥ काय भले मागितले जड पडले॥
 तुम्हि० ॥ १ ॥ पादसेवे पूर्ण पडावे इतुके द्या भगवंता॥
 चकपाणे दिव्यज्ञाने त्याजविर्णे वश शरणे कोण म्हणे॥
 तुम्हि० ॥ २ ॥

१९. चाल—तूं सांडी नाले गला.....

मी धुंडी गरागरां माहुरेश्वरा ॥ हिंडले जी धूम चौंकडे
 येह रडें हाय हाय माहुरेश्वरा ॥ मी० ॥ धु० ॥
 अर्धी पिशी बावरी झाले मी आतां ॥ त्वरा कंरां ब्रीद स्मरा
 तारा तारा माहुरेश्वरा ॥ मी० ॥ १ ॥

२०. चाल—या विपिनीची.....

पाहिन कधी यतिपति दत्ता ॥ चैन पडे न उद्घिम मी० ॥
 अलखमूर्ते कुठे जाऊं कसें करूं ॥ चैन० ॥ धु० ॥
 दयानिधि कामधेनु भक्ताकाज कल्पतरु, वर्णन तव म्हणतो ॥
 हे स्वामी अवधूता, अवलीया भोळा दाता अतिपतिता या
 सदया भेटे तरी ॥ चैन० ॥ १ ॥

२१. चाल—तूं सांडी नाले गला.....

मी धुंडीं लगावगा माझ्या जिवलगा ॥ मांडिलात कठिण हा
 दगा कां हो उगा वाउगा माझ्या जिवलगा ॥ धु० ॥
 आकंठ प्राणघाह ठेपलि आतां ॥ नाथा दचा धांवा तारा ॥
 ओद बघा माझ्या जिवलगा ॥ मी० ॥ १ ॥

२२. चाल—या जगात जिवास.....

गाळा मला निर्भिलां ॥ हिंडिस हा लुळा खुळा
 चंड चौंहींकडून ॥ कशाला० ॥ धु० ॥

जन्मुनि मी ही पातकराशि ॥ छी थू सान्या कुलशीला
घेतलीसे करून ॥ उन्मत्त अभक्त मंदांध मी ॥ कशाला० ॥ १ ॥
जरि तव स्तव या नाहिं कपाळीं ॥ पुरे मज नको
नको लाजिरवाणे जिणे ॥ न आस उदास मनास या ॥
कशाला० ॥ २ ॥ पतितपावना दीन दयाळा ॥ दीन
पतिताला मला पदरिं घ्या आतां ॥ सुणांत म्हणा न उणा
दुणा ॥ कशाला० ॥ ३ ॥

२३. चाल—तिळतीळ तुटे ग जीव.....

अगवाई सूर्यविंबउदय आज कुणिकडे ॥ नवल परीचा ग
सखे सुदिन हा गडे ॥ धु० ॥

अवधूत शांत दांत दत्तप्रीत मज घडे ॥ नेणुं कुठिल पुण्य
उभें होय रोकडे ॥ १ ॥

हतदैव हिडिस पापिण मी भ्याड मजकडे ॥ यतिपूति बाह
केंवि कुदुनि वळति वांकुडे ॥ २ ॥
स्मृतिहीन स्वर्पिन जागृत कीं मूढ मज पडे ॥ कर्षपतरु
श्रीगुरु मम हरति सांकडे ॥ ३ ॥

२४. चाल—पावना वामना.....

पाहि मां रक्ष मां पश्य मां । भो करुणानिधे अनाथं त्राहि मां
धु० ॥ हे अवधूत गुरो मे स्वामिन् ॥ अपराधो मे क्षम्य-
ताम् ॥ भो० ॥ १ ॥ पापी यद्यपि तात विनीते ॥ बालोऽ
यं प्रति पाल्यताम् ॥ भो० ॥ २ ॥ सेवार्थं तन्वादिघनं मे ॥
दत्त दिंगबर गृह्यताम् ॥ भो० ॥ ३ ॥ दीनस्याऽस्य
मनोगां भगवन् ॥ इत्यल्पां श्रुणु प्रार्थनां ॥ भो० ॥ ४ ॥

२५. चाल—मने मुक्कीने गयो.....

मना मुखीं घे सदा राम राम राम ॥ मना० ॥ धृ०
आत्मारामा घनश्यामा योगीगणमुखधाम ॥ भज सीताराम
मना० ॥ १ ॥

२६. चाल—अमलो नारे न शुमाइ.....

अपराधी ध्या पदरांत भगवन् माहुरेखरा ॥ धृ० ॥
बहु दिस केली विनवर्णी नेत्रीं आले प्राण ॥ स्वामिन् माव
राजसा मंजे ठेवुं नका उदास ॥ भगवन्० ॥ १ ॥

२७. चाल. डरमां तूं दिलसाथ.....

पदरीं ध्या अपराध राजसा पदरीं ध्या अपराध ॥

मज दोनाची ध्या हो दाद ॥ राजसा० ॥ धृ० ॥

मी-तूं-पर्णे मी विन्हल स्वामिन् ॥ घडोघडीं तुम्हांसाठीं उमावे
उद्दिश्य हृदीं कासावीसा झाले ॥ यावें दयाळा अनाथाच्या नाथ
जरी न श्रीपादा धांवाल आतां ॥ त्रीदा येहल निंदकवाद राज

२८. चाल—लाल ज्ञालि कोपाने.....

नाम गावें प्रेमाने स्मरुनी निष्काम मने गुरुंचरणा ॥ स
फुकाची अमृतलूटी घे न विकत विषपथ नाना ॥
धृ० ॥ शिवकंठी शम होय हलाहल ॥ तुकलोभं ती
गणिका ॥ वैकुंठीं बघ सदेह नुकता ॥ राजरोस- तो
तुका ॥ अद्भुतलीला नामे केल्या, कैक सांगुं तुज
गणना ॥ नाम० ॥ १ ॥

२९. चाल—रामकृष्ण नरझरे.....

चिवलगा जिब्हाळ्या ॥ धरणे धरिले दीने द
गा ॥ मुळीसी ॥ केवि० ॥ जिब्हाळ्य

માયવાપો ॥ ધ્રું ॥ અનસૂયેચે સુતા દત્તા ॥ પાહું નકો તું
માઝે દોષગુણ, પદર્દી ધે વાઉગા ॥ સેવક ॥ પદર્દીં ॥
જિબ્હાલ્યા માયવાપો ॥ ૧ ॥ હા ભવભ્રમ દાંડગા વિષારી ॥
યા જીવાચે હૃદ્યા ઝોંબલા, ઉપાય ચાલે ન ગા ॥ માઝા ॥
ઉપાયો ॥ જિબ્હાલ્યા ॥ માયવાપો ॥ ૨ ॥ સોડ દ્યેચા
લોટ દ્યાલા ॥ જળો જળો મમ મી હી કલ્પના, સ્વસ્વ-
રૂપ સાંગા ॥ નિર્મલ ॥ સ્વસ્વરૂપો ॥ જિબ્હાલ્યા ॥
માયવાપો ॥ ૩ ॥ સાત્ખિક તું રાજસા તાપસ ॥ જડલી
માઝી તવ પર્દી આશા, ન કરીં મનોભંગા ॥ સ્વામિન् ॥
ન કરીં ॥ જિબ્હાલ્યા ॥ માયવાપો ॥ ૪ ॥

૩૦. ચાલ—ત્રિયે ચારુ શીલે.....

ગુરો દત્ત સ્વામિન् ગુરો દત્ત સ્વામિન् ગુરો દત્ત સ્વામિન् ॥
॥ ગુરોં ॥ ધ્રું ॥ કઠિણ ભવજાલ હે, કરિતિ મજ ઘાંબરે,
તગમગ હૃદર્થિ જિવ પોલે ॥ ગુરોં ॥ ૧ ॥ વિષર્થિ મન
નાવરે, સુર્લિ ન આશા સરે, કાકુલત કરુનિ ઉડી
ઘાલીં ॥ ગુરોં ॥ ૨ ॥ ભગિની જનની પિતા, આસ ઇષ્ટ
ન મલા, ધેંદે મજ પર્દરીં ગુરુનાથા ॥ ગુરોં ॥ ૩ ॥

૩૧. ચાલ—રજની સખ્યા હી.....

હાય હાય કરું કાય યા આશેલા ॥ ફાડી માઝા નિજ
સુખશેલા ॥ હાયો ॥ ધ્રું ॥ જળો જળો મેલી હી નાટકશાલા ॥
છલી તરિ કુઠવરિ મજ હા કપાલા ॥ ૧ ॥ મજ મી સુકર્લે
સાંગું કુણાલા ॥ એકાતાવરિ પડલા ઘાલા ॥ ૨ ॥ હતભાગી
ઠરલે દીન મી અબલા ॥ ઘાંવા સત્વર દત્ત દયાલા ॥ ૩ ॥

३२. चाळ—पंच कल्याणी घोडा.....

दक्षिणदेश जिल्हा सार्तारा ॥ तासगांव ताळके कृष्णातीरा ॥
पैलवार श्रीऔंदुबरा, मी हौसेनें गेले ॥ धन्य भाग्य माझें
ग वाइ डोळे निवाले ॥ दक्षिणदेश ॥ १ ॥

पलिकडे उंच शिखर ग झाळके ॥ औंदुबरतरस्वर
पताक फडके ॥ मधिं डोह कृष्णेचा देसे, किं दों थडी
भरला ॥ चिरेवंदि घाट गुलजार भव्य खानाला ॥ दक्षिण-
देश ॥ १ ॥

पंचमी वद्य माहिचे दिशी ॥ जत्रा अलोट दर्शनासी ॥
साधुसंत लव्याजम्यानिशी । राजेही येती ॥ कथा-पुराण
एकच गर्दी नायकिणि गाती ॥ दक्षिणदेश ॥ २ ॥

माध्यावर वस्ती झाडी घनदाट, मध्यान्हीं भोजन-
रमणा थाट ॥ दहिहंडी फोडुनी भट्ठ, तट्ठ जेवले ॥ पाहुनी
तटस्थ मी झाले नेत्र नाहाले ॥ दक्षिण देश ॥ ३ ॥

त्रिकाळीं सर्वोपचार पूजा ॥ करिती सद्गुरु महाराजा ॥ वाजे
टाळ नौबद वाजा, किं आरतीचे वेळे ॥ नाना वाद्य गजर
दुमदुमे भक्तिरस डोले ॥ दक्षिणदेश ॥ ४ ॥

नटुनी नीट भक्त नरनारी ॥ पालखिंत काढिति यतिची स्वारी ॥
सांडे तेज श्रीमुखावरि, सखे लाजवी मदना ॥ जयघोष गर्जे
साजणी करूं या नमना ॥ दक्षिणदेश ॥ ५ ॥

दा कैलासच भूलोकी ॥ लाजविल स्वर्गा वा इंद्रा की ॥

एकमेकी, मिळोनी मेळे ॥ धन्य भाग्य माझें
देश ॥ ६ ॥

३३. चाल—शाने शाने रिसावी.....

अनसुधासुता गुरु तापसा माझ्या मृदुभष मनमोहन राजसा ॥ धु० ॥
कुणिकडे रमलां भक्तदयाळा । आठवण माझी केंवि
विसरलां ॥ झुरे निशिदिनिं, मुख तें दाखवा, तरुतलवासा
हो ॥ माझ्या मृदु मन० ॥ १ ॥

३४. चाल—ज्ञाली ज्याची उपवर.....

ज्या नामें जड दगडही तरले ॥ तें कंठिं धरा तुम्हि हरवेळे ॥
ज्या० ॥ धु० ॥ नारद हुंबर उद्घव ऐशा, भक्तांचे नच
मंत्र निराळे ॥ २ ॥

३५. चाल—नका नका भोगू.....

यतिपती किती किति विनति करू ॥ यतिपती० ॥ धु० ॥
दत्ता दत्ता धांवा आतां, काय पहातां अंत ॥ धीर जीविं
या नाहिंच माझा, अवघा ज्ञाला घात ॥ यतिपती० ॥ ३ ॥

३६. चाल—नच सुंदरी करै कोपा.....

जरि ना तुज अंत अदी ॥ तरि जडसी नामामधिं ॥ वेडी
मी भावाची तू मम हितवादी ॥ जरि ना० ॥ धु० ॥
धरिलासे पदर आतां ॥ जासि कुठे गुरुदत्ता ॥ भक्तिस्मरणै-
कांता ॥ पडसी या पतिंहाता ॥ कैवारी तू माझा, या
परति न बुद्धि ॥ जरि ना० ॥ ४ ॥

३७. चाल—आवो आवो रंगेला.....

रामा रामा दयाळा घननीळा राम ॥ रामा ॥ धु० ॥
दासा पदरीं घे रघुवीरा रामा ॥ सुखधामा आत्मराम राजाराम ॥
राम दयाळा० ॥ ५ ॥

{३८. चाल—लगाये दिन जाय.....

पहातां तव पाय ॥ पंढ्री माहेरी माझे गोपाळ ॥ पहातां० ॥ धु० ॥
डोळे निवाले तनमन हरले गोपाल सरली हाय हाय ॥
पहातां० ॥ १ ॥ काळिज दाटे तानभूक उडली गोपाल
मला तें उर्णे काय ॥ पहातां० ॥ २ ॥

३९. चाल—कौन गळी गइ.....

दाशरथे अभिराम ॥ सतत भजा ॥ दाशरथे० ॥ धु० ॥
सात्विक दाता भवभयहंता ॥ मुनिजनमनसुखधाम ॥ सतत० ॥ १ ॥

४०. चाल—तब मानस कैसे.....

किति तिळतीळ तोडूं जीव, सदया नतवत्सला ॥ कधिं येइल
माझीं कीव, कधिं रे कधिं ती तुला ॥ शरण शरण मरणांतक
दत्ता, पतित अभागी दास ॥ स्वाधीन केली कापूनि मी ही
मान तुझ्यां पदिं सास ॥ सहुरु ॥ जिव पोळला ॥ किति० ॥ २ ॥

४१. चाल—कौन गळी गइ.....

दाखविसी वाडी ॥ कधिं रे कधीं दाखविसी० ॥ करित
तगमग ॥ मूळ मक्क धाडी ॥ सदय गुरो ॥ मूळ० ॥
कधिं रे कधी० ॥ धु० ॥ कृष्णातटिंची निर्मल शांति० ॥
सुस्वर गानीं तव गुणकीर्ति० ॥ पुनरपि प्रेमे भोगिन कां ती० ॥
शंका ही फेडी० ॥ सदय गुरो ॥ शंका० ॥ कधिं रे० ॥ २ ॥
भक्ति उत्सव वैभव तूऱे० ॥ भोक्ष सुखासही तुच्छ करी जें० ॥
बघणे कधिं ये दैवीं माझे० ॥ चिंता मम दवडी० ॥ सदय
गुरो ॥ चिंता० ॥ कधिं रे० ॥ ३ ॥ तव सेवेच्या मोदभरे०
हाईन कधीं नृसिंहस्वामी ॥ धुंद करोनी मज तव
पाशा तोडी० ॥ सदय गुरो ॥ भव० ॥ कधिं रे० ॥ ३ ॥

४२. चाल—नच सुंदरि कर्ह.....

अनसूयासुत सुतपा ॥ पार न त्वगुणरूपा ॥ धांवोनी
या भविं मज, मार्ग करीं सोपा ॥ अनसूया० ॥ धृ० ॥
स्मरुनी मी मतपापा ॥ पावत बहु अनुतापा ॥ टाकित
टाकित धापा ॥ जाणुनि ये होय कृपा ॥ विश्वासा बुडवुं
नको, नतजनसंगोपा ॥ अन० ॥ १ ॥

अपराधी घोर खरा । परि शरणि न न्यून जरा । आठव
शरणोद्धारा । वेदींची ती स्वगिरा ॥ कैवारी होणे तुज,
भागच त्यज कोपा ॥ अन० ॥ २ ॥

धारिसि मम हित चिर्ती ॥ न लगे तुज काल रती ॥
चुकवा चुकवी कां ती ॥ काय उणे तुजसिं यति ॥ मज
देतां निजशांति ॥ लागे कां संपत्ति ॥ ठारी हा शांत करीं,
चुकवीं भवखेपा ॥ अन० ॥ ३ ॥

उलट जपे नामाला ॥ वालवा वात्सिकि झाला ॥ अर्जुन
द्रौपदि अबला ॥ कड घेसी किति वेळां ॥ विश्वा तारिसि
कां मी, जड झालों बापा ॥ अ० ॥ ४ ॥

नक्रगजा मोक्ष दिला ॥ कैक कथूं तव लीला ॥ ऐकुनि
प्रल्हादकळा ॥ जिव हा थकच झाला ॥ कीर्ती ती
दुरवरची, जाऊं न दे लोपा ॥ अ० ॥ ५ ॥

शशिबंधो हृततापा ॥ शमवीं मद्भृत्यापा ॥ ऐकुनि दुःखवि-
लापा ॥ दत्ता मज अधिं जपा ॥ आनंदे गुणगानीं, मारिन
आलापा ॥ अ० ॥ ६ ॥

४३. चाल—तरंग कुलीन गोरा.....

तनु-मन-धन वाणी ॥ तवचरणि ॥ तनु० ॥ राहुं दे दयाळा
सतत भक्तिने निष्कामे सगुणी ॥ तनुमन० ॥ ध्रु० ॥
वाढीत वसो ही दासी तव सेवनी ॥ सेवनी ॥ कट्टचावरि
कृष्णातीरि भाविक जनी ॥ हो जनी ॥ गुण गाइन प्रेमे
पुरवा ही विनवणी ॥ विनवणी ॥ दत्तात्रेय मुनी ॥
दयाघन दत्तात्रेय मुनी ॥ राहुं दे० ॥ १ ॥

४४. चाल—हैं काय हैं काय हैं काय.....

मी कोण पडे मज संशय हो मी कोण मी कोण मी कोण ॥
मी० ॥ ध्रु० ॥ सुखमस्तीर्धि देह गमे मी ॥ दुःखांजनि
ती जिरली ऊर्मी ॥ प्रभुपद भिनले मग हृदर्मी ॥ मी हीन
मी हीन ॥ मी हीन ॥ मी कोण० ॥ १ ॥

धीर गळाला माझा सहसा ॥ तळमळ करि गळि मासा
जैसा ॥ पदरी घेउनि पढवा दासा ॥ मी दीन मी दीन मी
दीन ॥ मी कोण० ॥ २ ॥

४५. चाल—राम भजावा राम.....

पदरी ध्या गुरुराज पतित हा ॥ पदरी ध्या गुरुराज ॥ ध्रु० ॥
बहु दिवसांची ओरड माझी । नाहीं जड मम काज ॥
पतित हा० ॥ १ ॥

भी तव भक्त छणवुनी बुडतां । तुझां येइल लाज ॥
पतित० ॥ २ ॥

जग निंदिल की । ग्रीद बुडाले आज ॥

दीन दीन या पंगूवरती । व्हावें ना नाराज ॥ पतित हा ॥ ४ ॥
अनुतापी पापी दुबळ्याचा । पार्यां हा चरणार्ज ॥ पतित ॥ ५ ॥

४६ चाल—अभिमान गळोनी.....

गुरुदत्त सदय अवधूता ॥ भवमुक्त करा मज पतिता ॥ धु० ॥
यमभीति झोंबली वर्मी ॥ सतत झुरतो मी ॥ शरण जन
नाथा ॥ करुं काय सुचेना आतां ॥ गुरु० ॥ १ ॥

४७ चाल—आजि कृतार्थ मी.....

किति सुरेख तूं इंदुमुखी रघुवीरा ॥ स्मितवक्ता राजद्रा ॥
किति० ॥ धु० ॥ दृष्ट कोणी दुष्ट प्राणी, लाविल या
सुकुमारा ॥ एकपनी एकबाणी, सद्वाणी गुणखाणी शूर
रणी ॥ किति० ॥ १ ॥

रामचंद्रा पंकजनेत्रा, सीतावर सुरभद्रा ॥ श्यामवर्णी चक्रपाणी,
धर्मपर्णी पतितजनीं वश शरणी ॥ किति० ॥ २ ॥

पूर्णब्रह्म वंदन घे हें, दाशरथे श्रितछत्रा ॥ अल्पज्ञानीं
अल्पगानीं दीनपर्णी शुद्ध मनीं तवचरणी ॥ किति० ॥ ३ ॥

४८ चाल—मुला सांग नृपतीस.....

भजा दत्तचरणांबुजा नित्य भावें ॥ प्रीतिने दत्त हें नाम
गावें ॥ भजा दत्त० ॥ धु० ॥

आणिख जप बापुडे तुच्छ नामापुढे ॥ एक घड ना पडे
पुण्य गांठी ॥ भक्त जो नाम घे इष्ट सर्वां सुखां ॥ भोगुनी
अंतिही मोक्ष पावे ॥ भजा० ॥ १ ॥ विष्णुशंकरविधि
करिति लोटांगणे ॥ काय भक्तां उर्णे दत्तपार्यां ॥ रिद्धिसिद्धी
महा तापसी संत सुर ॥ कैक ते लोळती पादसेवे ॥
भजा० ॥ २ ॥

४९. चाल—(भैरवी).....

दत्त दत्त दत्त मुखीं ध्यासै ज्या घडे ॥ त्यास काय करिती
भवपाशमाकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ धुव० ॥

साधी—अनसूयासुत शुद्धसत्व दानशर० ॥ चला हो चला
वाढीला पाहुं तो गडे ॥ दत्त दत्त० ॥ १ ॥

कृष्णातोटे औंबरि सुप्रसन्न कल्पवृक्ष ॥ धुंद निजानंदि
झुले श्वान चहुंकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ २ ॥

ऋद्धिसिद्धि कामधेनु देव संत दास उभे ॥ आपुणही शरण
जाऊं भक्तिभाबुडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ३ ॥

सद्गुर महाराज सगुण कुक्षिं झोळि पर्दि खडाव ॥ भक्त-
कार्य कल्पद्रुम मोडि सांकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ४ ॥

दंडकमंडलु त्रिशूल शंख चक्र पद्म धरी ॥ भोळासा संन्यासी
नान्य सांपडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ५ ॥

भस्मालिस कौपीन व्याघ्रांबर वसन जया ॥ डोहवरुमि गंगा
ती झुळझुळां पडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ६ ॥

अवघूता अवलीया डोळेभर पाहुं चला ॥ रुद्राक्षावलि
गळ्यांत रूप फांकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ७ ॥

सुप्रभाति भैरवींत मंजुल स्वरि प्रेमभरे ॥ गान करूं
गानप्रिय पादुकांपुढे ॥ दत्त दत्त० ॥ ८ ॥

५०. चाल—इतना न कीं जीव्ये.....

न कले कुठे आहां ! न गमे अहा ! मुळीहि ॥ न०॥ धु०
अं नामी चित्ती, नाहिं शांति, शांतवा, मना

५१. चाल—तरुण कुलिन गोरा.....

शिणलें मी वायां ॥ किरफिरुनि शिणलें० ॥ जो अर्मे
भडकलें क्षेत्रिं रानिं वर्नि शोधित तव पायां ॥ शिणलें०
॥४० ॥ दरं तीर्थीं पाणी धोंडा देउळि दिसे ॥ तद्वर्षीनि नुजे
चिर्चिं समाधानसें ॥ मन उद्दिग्भचि हो जैसें होतें तसें ॥
तगमग करि काया ॥ झुरझुरुनि ॥ तगमग० ॥ जो अर्मे० ॥१॥
सत्संगशोधनास्तव मन झालें पिसें ॥ मग गिरी कंदरें विवरें
हुडकीतसें ॥ पाहुनी मांदि भोंदूची किति मी फसें ॥ हो श्रम
जीवा या ॥ तळतळुनि ॥ हो श्रम० ॥ जो अर्मे० ॥ २ ॥
साधनीं स्वार्थ वैसोनी कोठें कुणी ॥ साधिती त्राण देहासी
जन मोहुनी ॥ अनुकार करावा वाटे त्यांचा मर्नी ॥ शांति
नसे हृदया ॥ किमपिही ॥ शांति नसे० ॥ जो अर्मे० ॥३॥
ती आशा गेली मावळुनी शोधितां ॥ त्राता न कुठे कोणीही
माता पिता ॥ तांरील बळानें येउनि मी बूडतां ॥ कोण अशा
समया ॥ तुझ्याविण ॥ कोण अशा० ॥ जो अर्मे० ॥४॥
निकरेचि पडें चिंताश्रीमाजी जळें ॥ मी हरलें गेलें मलेंसा
तळमळें ॥ मग नाम तुझें घें पोळत दुःखानळें ॥ अनसूया-
तनया ॥ निरंजन ॥ अनसूया० ॥ जो अर्मे० ॥५॥
अति बळें रोधुनी श्वास हटा स्वीकरीं ॥ हृदिं चरचर कापी
तव विरह जशी मुरी ॥ जन-अपवादहि ते नानापरि
वरि वरी ॥ ऐके गुरुराया ॥ विनति मम ॥ ऐके० ॥ जो
अर्मे० ॥६॥
अब्रवेअब्रू नाहीं मर्नि पाहिली ॥ उपवास न हालअपेष्टा
न जुमानिली ॥ जिव जाळुनि जाळुनि लंगोटी रक्षिली ॥

मोबदला नच त्या ॥ अजुनि मज ॥ मोबदला० ॥ जो
अर्में० ॥ ७ ॥

कीं नाहिं पतित मी पावन तू नव्हस कीं ॥ मी दीन
अनाथ न कीं तू नाथच न कीं ॥ वा शरण नसें मी वा
तव पदरीं चुकी ॥ श्रीदत्तात्रेया ॥ शरण तुज ॥ श्रीदत्ता० ॥
जो अर्में० ॥ ८ ॥

हे अत्रिनंदना सद्गुरु हे तारका ॥ हे भक्तवत्सला दीनांच्या
पाळका ॥ हे सत्यदयाघन पतितां उद्धारका ॥ अवधूता
सस्याणा ॥ स्मितवदन ॥ अव० ॥ जो अर्में० ॥ ९ ॥
तू धांव दयाला आतां थकलों खरा ॥ मज नाहिं तुझ्या-
विष विश्वामीर्धि आसरा ॥ ये धांवुनि दत्ता दत्ता करिं रे
त्वरा ॥ स्वामी अवलिया ॥ दिगंबर ॥ स्वामी० ॥ जो
अर्में० ॥ १० ॥

५२. चाल—राम भजावा राम.....

व्याकुळ झाले प्राण तुझ्याविष व्याकुळ झाले प्राण ॥ व्या० ॥ धु० ॥
कपटी जर्नि या एकचि सात्विक ॥ जगर्णे अतिच कठीण ॥ तु० ॥ १ ॥
तुजसाठी मी झुरझुरूनी हा ॥ झालों गुरु नित्राण ॥ तुझ्या० ॥ २ ॥
आतां अवघे दोष विसरूनी ॥ घे पदरीं हा दीन ॥ तुझ्या० ॥ ३ ॥
तवपदशरणावांजून मला ॥ नाहीं कांहिं प्रमाण ॥ तुझ्या० ॥ ४ ॥
शरण शरण मी सद्गुरु दत्ता ॥ हतभागी अज्ञान ॥ तुझ्या० ॥ ५ ॥
— — — — — असें ॥ नातें निज मनि आण ॥ तुझ्या० ॥ ६ ॥
मी हा क्षुद्रच कोण ॥ तुझ्या० ॥ ७ ॥

५३. चाल—भूपति खरे ते.....

भूलोक नव्हे हा रौरव नर्क खराहो ॥ या मधीं जंत कीटक
तो जाणे राहो ॥ १ ॥ ही दुष्ट संगति तनुची खोटी
खोटी ॥ कल्पनारांड ही दुःखचि उलटी सुलटी ॥ २ ॥
हा संग अखेरी ढळढळ रडविल सुमना ॥ गा हंसा उठ
साधुनि घे निर्गुण वाणा ॥ ३ ॥ ही नरतनु जातां पुढे
प्रयत्नचि खुंटे ॥ मग अचुक अडकती जन्ममरण हे
खुंटे ॥ ४ ॥ चाल ॥ गुरुवचा मान रे बचा आदरे ॥ या
जर्गी अन्य नच कोणी सोइरे ॥ गुरुपदीं घट मिठि घेई
वा त्वरे ॥ मू. चाल ॥ गा झोंप कशाची घेसि शुंगसी
मानी ॥ हा काळ विसरसी कसा पाहुनी नयनी ॥ भूलोक ॥ १ ॥

५४. चाल—गांजितां मला कां.....

भक्ति मी नविन गर्भीणी ॥ अडले पडले सदया पायां ॥
जुलुम लावि हा मज झुरणी ॥ हृदंड ठणके न प्रसवत
मुके ॥ मुक्तवुनी ध्यावि धणी निजचरणीं ॥ भक्ति मी ॥ १ ॥

५५. चाल—स्पर्श मला याचा ॥.....]

दत्तमुखीं बोला दिनरजनीं ॥ दत्त ॥ नच मान्य अन्य पथ
सज्जनांस भवपार तराया, सकल तुक्षि ॥ दत्त ॥ ध्रु ॥
कलियुगिं दुसरा मार्ग न साधे ॥ पोटिं प्रैमरस कंठि नाम ॥
हा एकचि धोपट चोख पथ भला ॥ दत्त ॥ १ ॥

५६. चाल—स्त्री कां तीर्थ ॥.....

थकली ही घेनु कृष्णा घोर वर्णी वापुडी ॥ हंबरडे फोडिता-
हे तुजसाठीं हरघंडी ॥ धरूनीयां प्राण नेत्रीं वाट वधे
तांतडीं ॥ गोपाला चक्रपाणी धांव सख्या मडबडी ॥ थकली ॥ १ ॥

५७. चाल—लंबोदर गिरिजा नंदना०.....

सकल मलाची खाणी ॥ पतित मी ॥ सकल मलाची
खाणी ॥ अशुद्ध पापी थूः नरकवणी ॥ सकल० ॥ धु० ॥
आत्मस्तुति परनिंदा वाणी ॥ जन कंटाळे याचे घाणी ॥
दंचा ठेवा अनन्य शरणी ॥ सकल० ॥ १ ॥

५८. चाल—भक्त सखा गोविंद०.....

दासांचा प्रतिदास ॥ गुरु हा ॥ दासांचा० ॥ धु० ॥ संकट
मढतां दासां धावे ॥ क्षण न करी अवकाश ॥ गुरु० ॥
॥ १ ॥ सातेपरि जो सेवकदुःखा ॥ जाणे तानभुकेस
॥ गुरु० ॥ २ ॥ हरघडि राहे मार्गे पुढतीं ॥ पावे झणि
नवसास ॥ गुरु० ॥ ३ ॥ परिजन दोषा पोर्टीं घाली ॥
पदरीं घेई खास ॥ गुरु० ॥ ४ ॥ अल्पतुष्ट या मृदुचेतांचा
मजला पदसहवास ॥ गुरु० ॥ ५ ॥

५९. चाल—सोनसळा.....

यतिपती सुर आधिपती अभय पतिता दे ॥ शरण मी
अनाथ, गुंग भवमदांत, मीपण नादे ॥ यति० ॥ धु० ॥
विनवणी निर्मलपणी चरणि करितें मी ॥ करी मज विरक्त
तुळ्या पदिं सुभक्त, धुंद सदा नामी ॥ यति० ॥ १ ॥
नका नका विन्मुख फुका परतवुं क्रोधें ॥ हतभागी अपंग,
अनुतापी भणंग, जळत मी खेदें ॥ यति० ॥ २ ॥ किंति
सोसुं नेत्रि येति असुं सदया गुरुनूथा ॥ सदा ठार्यी
रसें उठल्या बसल्याहि, चैन न चित्ता ॥
नरी दया मजवरी करा हो गुरुदत्ता॥

घतित मी अबुद्ध, चोर्हंकडून अशुद्ध, पार्थि दिला मार्था ॥
यति० ॥ ४ ॥

६०. चाल—या जगांत.....

न्या चला हो चलाख चला मला ॥ वाडीस वेडीस हिडीस
पिडीस, करूं नका हो फुकाच ऐका हिला ॥ न्या चला०
॥ धु० ॥ कृष्णातीर्थी यतिपति मूर्ति० ॥ गुरु लुपुरुष
उरुस सुरुसे, मैला मिळाला हो चला उमाला आला ॥
न्या चला० ॥ १ ॥ साधु—संतजन भक्ति वैभवा ॥ वधेन
विशेष हौसेने अर्से मी, मला भलाच खुला लला लागला ॥
न्या चला० ॥ २ ॥

६१. चला—नाहीं ज्ञाले घण्मास.....

केले दीनीं दुर्लक्ष किती विडुला बळे ॥ नेणुं बुडबुनि तें
ब्रीद जाहलांत मोकळे ॥ केले दीनी० ॥ धु० ॥ कीं लक्ष्मीचे
कान्त ह्यणुनि नेत्र धुंदले ॥ कीं भक्त तुखां बहुत ह्यणुनि मज
उपेक्षिले ॥ शिशु साश अतिच अधन ह्यणुनि विषम
वाटले ॥ हेतु काय नाकळे ॥ केले दीनी० ॥ १ ॥

६२. चाल—अन्यायी नसुनि.....

दाक्षिण्यी मार्गशीर्षी हर्षभरे दश दिशी० ॥ हेमंतीं सौम्यवारीं
तिथि राका ते दिशी० ॥ तप—उपधि निरअहंता योगी अत्रि—
ऋषि० ॥ तत्कांता अतुल साध्वी—अनसूयेचे कुर्शी० ॥ शिव
आणी विष्णु ब्रह्मा अवतरले भूमिसी० ॥ चाल ॥ प्रदोष—
काळीं जगदोद्धारा ॥ शुद्ध सत्त्व आले आकारा ॥ नान्त

नारदा तव उपकारा ॥ दत्तात्रेय हे सुखराशी ॥ मू० चा०
तारण या अवनिशी ॥ दक्षि० ॥ १ ॥

६३. चाल—या जगात निवास.....

विठोबा मायबापा ये वा हृदी ॥ दोन्ही कर कटिवर मनो-
हर सुधीर ॥ विठोबा० ॥ ध्र० ॥ पंतित शरण मी घे पदरी
मज ॥ मंदमति धुंद अति भवमदांत गुंग ॥ वि० ॥ १ ॥

६४. चाल—या विपिनीची.....

दैवगतिनें परत जारे जार्ते ॥ पाऊल सईल घोंटाळते ॥
मन्मानि वाटे हौस किं इथें राहुं ॥ पाऊल० ॥ ध्र० ॥
उरी माईया कालवते विरहाच्या कल्पनेनें ॥ नेत्रि भरली ॥
असर्व ॥ विठुराया पतिता या विसरूं नका ॥ पायांपाशी
पुनरपि प्रेमे लवकरि मज आणा ॥ पाऊल० ॥ १ ॥

६५. चाल—याचा बदनशाशि.....

विठो चुकारासुरा वरा खरा धरिला ॥ दिवाळखोरा ॥ वरा० ॥ ध्र० ॥
भरवाजारीं सांपडलासी, ओढीन धरुनि तुला ॥ विठोबा० ब० ॥ १ ॥
कैक तुझ्या दारिं धरणे धरिती, काय देसि सकलां दि० ब० ॥ २ ॥
दारिं तगादे डोह फोडिती, अमित पुरुप अवला ॥ नागळ्या० ब० ॥ ३ ॥
सावकार मी तारण तवपद, दीन दयाळ कुळा ॥ उधळ्या० ब० ॥ ४ ॥
तुका पुंडलिक श्रीगुरुस्वामी, साक्षी रोख्याला ॥ विठुला ब० ॥ ५ ॥
सेवामुहूल व्याज भाव दे, हिशेव टाक आपुला ॥ विठुला० ब० ॥ ६ ॥
लुगांडे विकुन्ही वाईलेचे, जमा आधिं दे वहिला ॥ चुकारा० ब० ॥ ७ ॥
संत विवनि खशाल करिं जा, पंचाहृत विरुला ॥ विठोबा० ब० ॥ ८ ॥
जपरि, केला फैसला ॥ दयाघना वरा० ॥ ९ ॥

चक्रवाढिचा हिशेब मिळुनी, कार्यभाग मिटला ॥ विचान्या वरा० ॥ १०
 हृदयतुरुंगी कोऱ्हुं सदोदित, विठू कैदि झाला ॥ भक्तिवशा वरा० ११
 कंठद्वारीं नामनिश्चये, अखंडसो असला ॥ पहारा वरा० ॥ १२ ॥
 पतितशरण मी पतितपावन तुं, साख राख पुढिलां ॥ सात्किका व० ॥ १३
 भक्ति ही बेडी घालिन तव पर्दि, जन्मठेप तुजला ॥ हृदयिं मम व० १४

६६. चाल—अपिले सुमन तें.....

श्रीपते सुममते ऊर्मि न दे मज सुमते ॥ धु० ॥
 ओढाळ फिरे ना मन तें ॥ इहसुखा पाठिं लागते ॥
 मातें या हातें पहातें न चालते ॥ श्रीपते० ॥ १ ॥
 सखावंधु तुझीया परते ॥ जिवलगा अन्य कोणते ॥.
 नातें न गोतें न दातें सुजाणते ॥ श्रीपते० ॥ २ ॥

६७. चाल—भेटि तुझी सखे.....

नाम तुझे विठो जरि येई मुखे होइ मुक्ती मुक्ती पददासी ॥
 सांगतो तुका सत्य कीं फुका बघण्या आले कीर्त अशी ॥ नाम० ४७० ॥
 तुजबहुत मुले परि ग माउले पतिता या अवधी एकच तुं ॥
 अदृष्टपाला नीट तें करीं या परतें तें काय कथूं ॥ नाम ॥ १ ॥
 बापा कृपालचरण गोपा सुपालतारण नच जोडी ज्यांचे रूपगुणा ॥
 सोडुनी तुम्हां ही हतभागी काकुलती मी जाउं कुणा ॥ नाम० ॥ २ ॥
 मीही पतित शरण तूंहि पतितपावन मग आतां बघसी काय तरी ॥
 हात जोडितें पाव दयाळा अपराधी ही घे पदरी ॥ नाम० ॥ ३ ॥

६८. चाल—अपिले सुमन तें.....

विठ्ठला होउं नका निष्ठुरसे मुळि मजला ॥ अपराधि पर्दी हा
 यडला ॥ शरण मीं भक्तवत्सला ॥ गोपा सुपाला, कृपाला है
 विठ्ठला ॥ विठ्ठला होउं० ॥ १ ॥

६९. चाल—तूं श्रीमंतिण खरी.....

हें वैकुंठच नव्हे पंढरीना किंवा ही कैलासपुरी जणुं सचीत
दुसरी ॥ हें वैकुंठच० ॥ धु० ॥ भीमाचंद्रभागा नव्हत वारी,
गंगारेवा आच न दुसऱ्या पवित्र अघइरि ॥ १ ॥ भूलोकिंचे
हे नव्हत वारकरि, नव्हे कार्तिकीजत्रा मुक्तिपेठ खरोखरी ॥ २ ॥
ठारी ठारी सुसंत किति तरी, कुठे माळा कुठे बुक्का कुठे कुठे
फुलेच हटभरी ॥ ३ ॥ विश्वनाथ विठुराज विटेवरि, भव्य
किती मंदीर पहागडे पैस दुरवरी ॥ ४ ॥ रखुमादेवी उभी
ही शेजारी, विठुमाउलीचे हात कटीवरि सुरत गोजिरी ॥ ५ ॥
हिरे माणिके मोत्ये अंगावरि, नच दगडाची मूर्त बनविलि
ही सचेतन खरी ॥ ६ ॥ असे दिव्यकर असोत मम शिरि,
विठु—आइबापा तूंच दयाधन मला घे पदरि ॥ ७ ॥

७०. चाल—(अंजनी गीत).....

जातां पंढरीच्या वाटे ॥ उजवे पाया खाज ती सुटे ॥
मंगलशकुनी पापणी लवते ॥ वाटे विठु भेटे ॥ १ ॥

७१. चाल—मेरा जोबन विता.....

माझां नवरस उतू जाय सज्जना वेगी येइ रे ॥ धु० ॥
भार्वे भरे हृदय हें तातडीं पाहे वाट ॥ तिळतीळ तुटे जीव हा
पाहिन कधिं ते पाय ॥ सज्जना० ॥ १ ॥

७२. चाल.—अबबव किति तरी.....

निशिदिनिं भजा मनीं श्रीराम ॥ मिळवाल खरोखरी आराम
निशिदिनिं० ॥ धु० ॥ सुक्ती मुक्ती देउनि दोन्ही अडल्या
॥ ॥ भजा० ॥ १ ॥

७३. चाल.—हा वृपति किति दिसे.....

राम स्मरने मने तरा भवजलं ॥ राम राम पर सुमन्त्र
कसला ॥ राम स्मरनि० ॥ ध्रु० ॥

रामा रामा मेघश्यामा ॥ निजसुखधामा ॥ सीतारामा ॥
रामनाम करि आराम सकलं ॥ राम स्मरनि० ॥ १ ॥

७४. चाल—नच सुंदरि कर्ह कोपा.....

मुळची मी अपराधी ॥ पत्करिली कां आधी ॥ आतां हें
तुज न चुके हो सुखवा व्याधि ॥ मुळची० ॥ ध्रु० ॥
आजवरी तव नादी० ॥ शिणविलि किति ततु बुद्धि ॥
उच्छ्वास निराश हृदी० ॥ भरनि फुटे स्मरत पर्दी० ॥ कैवारी
तूं माझा हे करुणा-उदधी० ॥ मुळची० ॥ १ ॥

७५. चाल—रिसावी न जाय.....

पुरवाल आस ॥ नकाच फुका हो ठेऊं उदास ॥ असा
दासास विश्वास खास ॥ नकाच० ॥ ध्रु० ॥
अनंत ईशा ॥ भवप्रकाशा ॥ जगन्नायका कसे नायका ॥
असा दासास० ॥ नकाच० ॥ १ ॥

७६. चाल—नच सुंदरि कर्ह कोपा.....

बहुतां अख्पच योर्गे ॥ मिळलासी तूं वेर्गे ॥ या वेळीं अव-
घडशी अढि कां हीं वागे ॥ बहुतां० ॥ ध्रु० ॥
कांहिं न मी बहु मार्गे ॥ दे मज भक्तीजोर्गे ॥ कीर्तीं
आर्गेमार्गे जागे तैं ब्रीद वर्धे ॥ भक्ती हा मोबदला दे गुरु
सेवा वे ॥ बहु० ॥ १ ॥

७७. चाल—त्रैलोक्याचा राजा.....

धांवे भक्तांकाजा ॥ तो हा गुरु माझा ॥ घु० ॥
 द्वुपदसुता पडतां संकटि जो, राखे सत्वर तीची लज्जा ॥
 तो हा० ॥ १ ॥ भूभारास्तव कूर्म जहाला, पार न ज्याचे
 रूपा तेजा ॥ तो हा० ॥ २ ॥ प्रलहादास्तव धांवतां जया,
 जड ना गंगला मुळिं तो बोजा ॥ तो हा० ॥ ३ ॥
 नांदतसे जो सगुण वाढिमधीं, माझी घेई त्रिकाळ पूजा ॥
 तो हा० ॥ ४ ॥ खळां काळ भाविकां माय जो, त्रैलो-
 क्याचा एकच राजा ॥ तो हा० ॥ ५ ॥ दीन रंक मी जया
 सदोदित, हृदयीं नमितों मुनि—अत्रिजा ॥ तो हा० ॥ ६ ॥
 अनसूयासुत तारण पतिता, तो हा दत्तात्रेय महारजा ॥
 तो हा० ॥ ७ ॥ अनन्य भावे ज्या पदकमलीं, शरण मि-
 दुर्वासचंद्र सहजा ॥ तो हा० ॥ ८ ॥

७८. चाल—वैशाख मासिं.....

रमणीय सदय अत्रितनय दत्त तापसी ॥
 सुंदर मुकुमार फार वदानि रविशशी ॥ रमणीय० ॥ घु० ॥
 अवघूत शांत शुद्धसत्त्वरूप यतिपति ॥ सर्वांगि भस्मपुँड
 अक्ष दिव्य तरि किती ॥ हातांत शंख चक्र पञ्चखड्ग झळ-
 कती॥षड्मुज त्रयमूर्ति व्याघ्रचर्म कटिं कशी ॥ रमणीय० ॥ १ ॥
 रुद्राक्षमाळ त्रीजिटांवस्त्रानि वेष्टिती ॥ चरणीं खडाव जोड
 मुळे धान चालती ॥ गंगा शिरि सुब्रह्मचारि कुक्षिं झोळिती॥
 पनकाढि जया ध्यात मनसी ॥ रमणीय० ॥ २ ॥

अथि मोक्ष लाघती ॥ कळिकाळ दत्त-

नामधोर्षि थरर कांपती !! बैलोक्यनाथ भक्त बघत फिरत
ही क्षिती ॥ डोळेभर पाहुं चला जांउं वाडेसी ॥ रम० ॥ १ ॥

७९. चाल—मज बहुताचि ही.....

मर्नि हुरहुर ही भारी झोंबुनि गेली ॥ गुरु पाहिन कवप्या
काळी ॥ वा अत्रिसुता येशी कधिं तरि जवळी ॥ जिविं
धीर कसा तो न मुळी ॥ मी सर्वाशा एक तुङ्या पदिं
धरिली ॥ तूं माझा एकच वाली ॥ मज नावस्ते रांड
कल्पना टवळी ॥ गति माझी दिसते न भली ॥ चाल ॥
तवचरणी निर्भल प्रीति ॥ राहो मम भाविक चिर्ती ॥ पद-
सेवा दे घे भक्ति ॥ मूळ चाल ॥ मज शांतिकरी नेत्रिं
ताठण्युक ज्ञाली ॥ आळवितां टाळू सुकली ॥ मर्नि हुर० ॥ १ ॥

८०. चाल—हा नृप ईश्वर.....

यतिवर औंदुंबरिं विलसे ॥ भक्तजनेच्छा पुरवितसे ॥ ध्रु० ॥
साक्षात् कलियुगिं साक्षचि ही ॥ गाजतसे धुम लोकिं
तिहीं ॥ नततारक नतनाथ शोभतसे ॥ यतिवर० ॥ १ ॥

८१. चाल—हा नृप ईश्वर.....

दिव्य दिगंबर तापस हा ॥ वारितसे भवताप सहा ध्रु० ॥
गाउं चला गडे गुरुमहिमा ॥ भाकुं पदीं निजदोषक्षमा ॥
मिठि देऊनि करिं डोइं पायिं वहा ॥ दिव्य० ॥ १ ॥

८२. चाल—व्यर्थ मी जन्मले.....

निष्ठुर कां आजि धरिली अढी ॥ पूर्वीं घातिली शीघ्र उडी ॥
नि० ॥ ध्रु० ॥ भक्तसंकटीं मार्गे कितिदां ॥ सारथि होसी

गडी ॥ निष्ठुर० ॥ १ ॥ भवकाळे मज जखडूनि बंधे ॥
चरचर हा चिरडी ॥ निष्ठुर० ॥ २ ॥ कविं करिशिल वा
दया दयाळा ॥ ये ये याच घडी ॥ नि० ॥ ३ ॥ नेत्री
प्राणा धरुनि उभी मी ॥ सत्वर घाली उडी ॥ नि० ॥ ४ ॥

४३. चाल—आजि भानु उदय.....

कधिं भेटशील सांग मला दत्तराजसा ॥ तुजविण आयुष्य
जगि कंटुं मी कसा ॥ धु० ॥

अनुदार फार जाहलास द्याच वेळिं कां ॥ सांग कधीं सांग
तुला बघिल हा निका ॥ कधिं० ॥ १ ॥

४४. चाल—पावना वामना.....

भेटवा भेटवा भेटवा ॥ तो यति दत्तसखा मज भेटवा ॥ धु० ॥
त्या पायांस्तव आलीं तांतडी ॥ त्याविण चैन न या जिवा ॥
तो यति० ॥ १ ॥ बहु दिवसांची ही ताटातूट ॥ जिवलग
तो आधिं दाखवा ॥ तो० ॥ २ ॥ मासोळी जिवनाविण
तेवि मी ॥ तळमळलों मनिं केशवा ॥ तो० ॥ ३ ॥

४५. चाल—कुंभ घेउनी या शिरी.....

न्यून काय तुम्हां घरीं अष्टसिद्धी पाणी भरी ॥ भिकारी हैं
कैसे तरी सागुं या जिवाला ॥ वेळोवेळां शानापरि काय
घोटुं लाला ॥ वेळोवेळां० ॥ धु० ॥

जैं हवें तें दान दिले वेद तोहि ऐसे बोले ॥ वाङ्मे पुत्र
च्चविले राज्य रजकाला ॥ वेळोवेळां० ॥ १ ॥

गाई कुठवरी ॥ दासावरी दया
वेळेळां० ॥ २ ॥

८६. चाल—या भवनदीत... ...

ज्या देहास्तव शाळ दुपेटे मान अत्तरे नव युवती ॥ एके
दिवशी अवचित हें धड पडतां मग तव काय गति ॥
ज्या० ॥ १ ॥ रांडापोरे वैभव अवधीं जिथचे तेथे चिप
बसती ॥ हर्षे दुःखें हंसती रडती नवहत खरी नातीं तव
तीं ॥ ज्या० ॥ २ ॥ दुःखावेळीं काळे करिती भागीदार
सुखा होती ॥ अंतीं कृतपापाचे झाडे एक तुला देणे पडती
॥ ज्या० ॥ ३ ॥ जम्भरी कावाढकष्ट तूं चिंता करिसी
ज्यांसाठीं ॥ तींच तुझ्या अवघड काळासी तुजवरी फिर-
ताती उलटी ॥ ज्या० ॥ ४ ॥ नरतनु जातां काळाचां मग
जवर तडाका तुजवरती ॥ पडुनी दुःखद नाना योनी
अचुक तुझ्या चांच्या येती ॥ ज्या० ॥ ५ ॥ एक सद्गुरु-
वांचुनि कोणी दुःखांतुनि नच सोडविती ॥ लुचे हे तुज
भोडुनि घेती दुःखसमर्थ करिती खंती ॥ ज्या० ॥ ६ ॥
यास्तव मनुजा इतउत्तर तरी साध सद्गुरुंची प्रीति ॥
मारुनि मुटकुनि हा जगदात्मा उदार दाता धर चिर्ची ॥
॥ ज्या० ॥ ७ ॥

८७. चाल—जाइ जुइ चमेली चंपक.....

तनमनधन हें अर्पण तुजला दें राग मनीचा सोडून ॥ नको
रे जाऊं हतभागी वार्ने सोडून ॥ नको रे० ॥ धू० ॥
दूर्त त्रयमुखा लडिवाळा कुठे राहुं वियोग हा साहुन ॥
नकोरे० ॥ १ ॥ त्रैलोक्याचे राज्यपदहि मज दिसे भयाण
जणुं का स्मशान ॥ नको० ॥ २ ॥ माता तीता चंधु

भगिनिही नाहिं अभाग्याला तुज वांचुन ॥ नको० ॥ ३ ॥
 निजसुख कंदा धनदौलत तूं गेली प्रीत तुजसी जडुन ॥
 नको० ॥ ४ ॥ हतभागी दूर लोटुन ॥ नको० ॥ दुर्भागी
 दूर लोटुन ॥ नको० ॥ ४

८८. चाल—मजला वरील सुभद्रा काय.....

अघटित विपरित ओढवले ॥ हाय हाय काय करूं ॥ अघ०
 ॥ धु० ॥ रम्य सदन या लडिवाळावीण, दिसतें शून्य
 भयाण स्मशान ॥ क्षणही विरहीं न ममे चैन देहीं प्राण
 कँवि धरूं ॥ अघ० ॥ १ ॥ तान्धा तुजवर पंचप्राण,
 हृदयीं ठसले तूझे गुण ॥ पापिण हतभागी मी दीन ॥
 धांवा तारा दत्त गुरु ॥ अघटित० ॥ २ ॥

८९. चाल—काय परम रमणीय.....

नाहिं दया कशी पोटी जराशी येत दीनां वधुनी ॥ निर्दय
 निष्टुर कां जाहलासी कठीण असें मन कां मज वरुनी
 ॥ नाहिं० ॥ धु० ॥ हद्द जहाली दत्तात्रय सख्या ॥ दिग्दश
 शून्य दिसे ॥ अवधूता ये नवल परीचा अवचित आज कर-
 फेरी वळोनी ॥ नाहिं० ॥ ३ ॥

९०. चाल—जीभ जरा अवरा.....

माझेच जड पडले, तुक्कांतें कां वहिले, इतरांनी तुहां काय
 दिले ॥ धु० ॥ महत्पापी उद्घारिलेती, इच्छादाऱ्ये वाखा-
 णीती, आजवरि कैकही साधुनि जाती ॥ आजच कां अडले,
 मनी कांदी न जळे मरणास कां न येणे झाले ॥ दूरवर
 ॥ ते सर्व मिथ्या कैसे ठरले ॥

११. चाल—जाई परतोनी.....

तो मज त्यागील काय ॥ दयाधीन ॥ तो० मै अकांसाठी
जो जगजेठीमणि प्रसवली अनसूयामाय ॥ तो० ॥ धु०॥
ब्रह्माहरिहर करुणासागर धरिती त्रयमूर्ती अवतार ॥ निक-
रुष्या नतजन हय हाय ॥ संशय नाहिं इथे ॥ मुर्वीही ॥
संशय० ॥ विपरीत तें मज होय तरी, ब्रीद बुडवी कां
श्रीगुरुराय ॥ तो० ॥ १ ॥

१२. चाल—उद्घवा शांतवन कर.....

हो जागृत सावध सुमना अपुले सत्सुख साधया ॥ कल्पना-
रांड ही कुलटा दे लाथुनि भ्रामक माया ॥ संपदां चंचला
वैश्या नच नेम तिचे वास्तव्या ॥ कधिं होय फिदा भालोर्नी
जाइल की परक्या ठाया ॥ मुलं नको शुष्क त्या ठकड्या
मृगजलसम नाना विषयां ॥ चाल ॥ काया तर दो दिव-
सांची ॥ अस्तुरी ही खाणि विषाची ॥ दर्शनीं गोजिरी
साची ॥ उमजुनि घे रोकड न्याया ॥ मू० चा० ॥ पामरा
अहंता धरनी सुखनादें फस ना वायां ॥ हो० ॥ १ ॥

१३. चाल—जय पादांहुजम.....

जय मुक्तिध्वजा अत्रिजा ॥ अनसूयासुता बद्भुजा ॥ जय० ॥
॥ धु० ॥ दुर्वासवंधो दयादानसिंधो ॥ मज मूढास जोडा
पदां न त्यजा ॥ जय० ॥ ३ ॥ भो ईश्वर श्रीपरब्रह्मरूपा ॥
तव उदयोस्तु विजयोस्तु पदपंकजा ॥ जय० ॥ २ ॥ मी
बाल तुझी पिते दिव्य माझे ॥ हे त्रैलोक्यनाशा त्वदीय
अजा ॥ जय० ॥ ३ ॥ जहरी कटाक्षांकुशानें दयाळा ॥

त्वरेने करा जेर या भवगजा ॥ जय० ॥ ४ ॥ सर्वस्व
माझें तुझालाच ओऱ्यें ॥ अवधूता हो दत्ता न कोणा दुजा ॥
॥ जय० ॥ ९ ॥ मी पापी करंटी म्हणोनी न लोटा ॥ मम
शरणार्थ श्रीपादपादांबुजा ॥ जय० ॥ ६ ॥ दीनांहुनी
दीनशी पातकी मी ॥ गुरु दासी करा त्वत्पदांच्या
रजा ॥ जय० ॥ ७ ॥

९४. चाल—राम भजावा राम.....

दत्तगुरुचे नाम वदावें ॥ दत्त गुरुचे नाम ॥ ध्रु० ॥
फलासक्तिचा त्याग करोनी, भजनि धरावें प्रेम ॥ वदावें०
॥ १ ॥ सर्व वंधेने तटटट तुटती, काय भयाचे काम ॥
॥ वदावें० ॥ २ ॥ शांतिसुखाचा लाभ तुझांला, होइल
हे वच ठाम ॥ वदावें० ॥ ३ ॥ संत जनांते हा पथ
रुचला, भजन करा निष्काम ॥ वदावें० ॥ ४ ॥

९५. चाल—पुरुषांना नच.....

गुरु माझा जिविंचा जिवलग ॥ गुरु० ॥ ध्रु० ॥
सदय हृदय वह चला गडे जाऊं पाहुं ॥ स्मरणी धावे
लगो लग गे ॥ गुरु० ॥ १ ॥

९६. चाल—सुवर्ण केतकी परि जो.....

भक्तांसाठी प्रकटुनि काढी दया केले तूं वृष्टिपरी ॥ वांशे
कन्यापुत्र देउनी कीर्ति पसरली भूमिष्वरी ॥ तळमळलेले
वितलसि स्वणती सहा चरी ॥ सत्य म्हणों तरि
माहेरी ॥ भक्तांसाठी० ॥ १ ॥

९७. चाल—भूपती खेर ते.....

मना सावध सावध खोटे विश्वचि अवधे ॥ हा देह मित्र
ना तुझा तुरंग बघुनि घे ॥ धु० ॥

तूं कैदी त्यामधिं नेत्र उवड अघुनी रे ॥ कां अर्मी
बुडोनी म्हणसी भनहें सारें ॥ षड्विकार सोङुनि घेइं आपुला
ध्यास ॥ तरि सहजाभ्यासें जासि चिरायु पदास ॥ तुज मार्ग
दावितों कायावाचा आणि तूं ॥ एकत्रिं अत्रिसुत जप न धरी
तूं किंतु ॥ जरि ज्ञानसूर्य हा उजळी आत्मविचारे ॥ तरि रात्री
पळुनी लपती भवभ्रम तरे ॥ चाल ॥ वा झटक सर्व विषयांतुनि
निग्रहें ॥ मग भवभयचिंता सारी विग्रहे ॥ तूं जाण चारि
वेदांचे अग्र हें ॥ मळ चाल ॥ जोंवरी अंत हा तुज नानु-
भवा आला ॥ तोंवरी घट वा धरीं धर्मशास्त्राला ॥ मना
सावध० ॥ १ ॥

तूं देउळिं जाउनि वंदन कोणा करिसी ॥ जरि देव देउळही
खरा तुझा तूं अससी ॥ जा शरण तुला तूं वंदन कर
अपुणाला ॥ तूं दत्त खास रे दुधा सोड अर्तीला ॥ चाल ॥
हा पंथ पसंतचि केला साधुनीं ॥ घे झडकारि अपुल्या
कार्या साधुनीं ॥ ही नरतनु दुर्मिळ स्वार्थासाधनीं ॥ मूळ
चाल ॥ तूं अंध अभानें नेणासि तव तन्वंता ॥ गा हंसा
उठ लाग सर्व्या उन्मन पंथा ॥ मना० ॥ १ ॥

९८. चाल—धूपद—मान मान मेरो कऱ्यो.....

माइ ताइ भाइ बाबा जिव्हाला सदृश वाली ॥ गुरु रे तूं
माझा एकुलताचि एक कैवारी ॥ माइ० ॥ धु० ॥ चिंता-

मणी कल्पवृक्ष दयानिधी तूंचि विसावा ॥ कामधेनु दाता
त्रीता तूंचि एक कैवारी ॥ माझ० ॥ १ ॥

तूंचि पूर्ण ब्रह्मरूपा श्रीदक्षिणामूर्ति योगीद्रा ॥ नीलकंठ
दीना एकुलता तूं एक कैवारी ॥ माझ० ॥ २ ॥

९९. चालू—जयति जयं सुरसरे.....

शरण तुंज यतिष्ठते भवजलधितारका ॥ शरण० ॥ द्वू० ॥
दक्षिणामूर्ति गुरु, योगीद्र कल्पतरु, शरणनरवरदकर भक्त-
विनांतका ॥ शरण० ॥ २ ॥

दक्षिणामूर्ति गुरु, तूं तीर्थ तूं क्षेत्र तूं, खचित मज घातित
नीलकंठा सखा ॥ शरण० ॥ २ ॥

सुक्ति जय भक्ति बल, सर्वार्थ सिद्धिप्रद, असुरवर अमरवर-
वंद्य सहीपका शरण० ॥ ३ ॥

खिन्न मन मानधन,—कामेच्छु मी कुजन, शरम मम तवचि
पदिं तूं विटू मी तुका ॥ शरण० ॥ ४ ॥

लुब्ध ओढाळ भन, धांवे अफाट वन, शरण भति तवचि
पदिं तूंचि दे बालका ॥ शरण० ॥ ५ ॥

वर्थ मी क्षुद्र भव,—चिंता कशास करुं, तवे चरणस्मरण-
रत तूं न मन्नाश कां ॥ शरण० ॥ ६ ॥

१००. चालू—जयति जय सुरसरे.....

पदरिं तव पडुनि मी समल खल दुर्शीणी ॥ पदरिं० ॥ द्वू० ॥

सुशुणी, सिद्धांत ह्या सज्जनि, शरम मम तवचि
रे ॥ पदरिं ॥ ७ ॥

भक्तनर दैन्यहर, झेंडा तुझाच जगिं, बळ जगतिं तुज
खणति दिव्य चित्तमणि ॥ पदरिं० ॥ २ ॥

दुःखभयदग्ध हृदिं, झालेच शूल्यवत, सकल नड गति
न घड धांव वापा झणीं ॥ पदरिं० ॥ ३ ॥

तसमन मानधन,—कामेच्छु मी कुजन, सकल सम सफल
कर अन्य नाहीं कुणी ॥ पदरिं० ॥ ४ ॥

दक्षिणामूर्ति गुरु, मी पंगु काय कलं, चहुंकडुन अगदिं दीन
दीन दीनाहुनी ॥ पदरिं० ॥ ५ ॥

१०१. चाल—पियासे संदेसा.....

नको रे नको रे नको जन्म हा ॥ ओशाळा लाजिखाणा
॥ नको० ॥ ध्रु० ॥

याहुनि दत्ता जिव हा तरि घे ॥ मज दीनाला सोडीव
सोडीव पुरे पुरे ॥ नको रे० ॥ १ ॥

१०२. चाल—चरणीं लीन ही.....

शरण तुम्हां हा गधडा ॥ गुरुजी० ॥ पढवा तत्त्व मला जड
मूढा० ॥ शरण० ॥ ध्रु० ॥

गुणनिर्गुणिंचा नाहीं उलगडा ॥ तरंग नाना करिती
झगडा० ॥ फोडा फोडा या नरदगडा० ॥ शरण० ॥ २ ॥

१०३. चाल—चरणीं लीन ही.....

सकलमलाची खाणी० ॥ पतित मी० ॥ सकल० ॥ अगुळ
पापी थूः नरकवणी० ॥ सकल० ॥ ध्रु० ॥

आत्मस्तुति परनिंदावाणी० ॥ जन कंटाळे याचे घाणी० ॥
घोर घोरतर पापी करणी० ॥ सद्गुरु लीन करा निजचरणी० ॥

सकल० ॥ ३ ॥

१०४. चाल—मकरदांगनं पूर्णचंद्र हो.....

विजयोस्तु श्रीमहकालं ॥ उज्जेनपुरी स्वामिन् भोला ॥
विज० ॥ ध्रु० ॥ जयजय हरहर अतुल उदारा ॥ भो-
शीव शंभो कंठेकाला ॥ विज० ॥ १ ॥ श्रीहरसिद्धिप्राप्त-
प्रभावा ॥ शरण शरण मी तव पदकमला ॥ वि० ॥ २ ॥

१०५. चाल—जयति जयसुरसरे.....

जय नृसिंहसरस्वते सदय पुरुषोत्तमा ॥ ध्रु० ॥
दत्ते अवधूत परमानंद विंदुसम, औंकार दिगंबर, छिन्नजंतु-
अमा ॥ जय० ॥ १ ॥

अत्रिसुत सद्गुरु परब्रह्मसूर्ति यति, दुर्वासशशिसहज, भक्त-
कल्पद्रुमा ॥ जय० ॥ २ ॥

रुद्रमणि चंद्रफणि गंगौष दंडधर, युगशुनक सुरभियुत,
कुँडलीमध्यमा ॥ जय० ॥ ३ ॥

गाणगादुंवर नृसिंहांश वाडिपुरी, गिरनार कुरवपुर, माहुराब्बा-
श्रमा ॥ जय० ॥ ४ ॥

विष्णुविधि शंभुमनि योगीदं संतगुण, मनुजसुर दनुजवर-
वंद्य चित्सत्तमा ॥ जय० ॥ ५ ॥

कृत्रिमाऽकृत्रिमा कर्तुं न-पूर्वकृति, गुणरहित निरवयव,
आमितनिगमागमा ॥ जय० ॥ ६ ॥

स्वात्मसुखकंदानुकंपाप्रसन्नमन, पतितजनमलहरण, पूर्णशां-
तिक्षमा ॥ जय० ॥ ७ ॥

मुक्तिज्यमुक्तिसकलैर्थ्यं पुण्यधन, कुशलहित वरवरद,
मुक्तभक्तश्रमा ॥ जय० ॥ ८ ॥

पाव मज शीघ्र धनमानेच्छनंगजित, प्रबलमल अबलदल,
नीलकंठाधमा ॥ जय० ॥ ९ ॥ •

१०६. चाल—अजि अकुर हा.....

या जीवाला लागुनि गेला चटका ॥ कर्विं भेटे गुरुदत्त
सखा ॥ धु० ॥

मनि वाटे त्या स्वामीविण जन्म फुका ॥ मज दावा कुणि
त्या त्रिमुखा ॥ नजरे पाडा अह्मांस एकमेकां ॥ सद्गुरुचंद्र
चकोर निका ॥ वनिं ज्ञालोंसे विरहदग्ध मी परका ॥ अंत-
तरलों गुरुदास्यसुखा ॥

चाल ॥ विधि किति तारि पक्का लटिका ॥

दैवाचा करि मज फुटका ॥

पालटा त्वरित त्या लेखा ॥

मूळ चाल ॥ मम हृद्गोगांतुनि जो कराविल सुटका ॥

तो माझा मासा काका ॥ ह्या जीवाला० ॥ १ ॥

त्या अवधूता आणा मासुनि हाका ॥ अव्यनसूयेच्या
लेका ॥ जा सांगा कीं काळरूप खाटीका ॥ पाठिल्या
निकूला न विका ॥ मज उपेक्षितां लोकां येह्ल शंका ॥
वेदवाणि खोटी खारी कां ॥

चाल ॥ दक्षिणामूर्ति यति जनका ॥

भेटवा लाडका निळका ॥

जैसे पंढरिनाथ तुका ॥

मूळ चाल ॥ उपकार करा इतुकाचि शब्द राखा ॥

मोडुं नका अवश्य ऐका ॥ या जीवाला० ॥ ३ ॥

१०७. चाल—तूं सांडि नाले गळा.....

नृसिंहसरस्वती माई माउळी ॥ अंदाधुंदी कशी
मांडिली ब्रीदावलि सांडली ॥ माई० ॥ धु० ॥ आइवेडे
बापुडे थानुले तान्हे ॥ वाळा वळी देसी सुळी हाय हाय
॥ माई० ॥ १ ॥

तद्धक्ष ही जहरी विरहसुरी ॥ चरा चरा गळा कापी माझे
वाळी ॥ माई० ॥ २ ॥

१०८. चाल—जाते की मम.....

दुःखी कष्टी मी वनवासी दुर्बळ रुण लुळा ॥ आई बाबा
ताई दादा तुळिच सर्व मला ॥ १ ॥ भवकाननिं या हताश
झालों सौख्य न शपथेला ॥ आशें आशें तिष्ठत द्वारीं दाढ
न तुळांला ॥ २ ॥ प्राणविसाध्या मजकडे कैसा उघडा ना
डोळा ॥ जारीणी जैशी शिशुकंठा दे नख तैसे झालां ॥ ३ ॥
मृत्युमुखीं कीं वैहनि देतां बळि मज भवकाळा ॥ खाटिक
जैसा चरचर कापी पाळिव बकरीला ॥ ४ ॥ विश्वासावरी
हाय हाय दैवा पडला किं रे घाला ॥ शेवटचा हा ध्यायति-
राया प्रणाम पदकमलां ॥ ५ ॥ दत्ता धांवा नतहितकुशला
पावा पतिताला ॥ दत्ता दत्ता करुनी आतां सोडीव जिव-
तेतुला ॥ ६ ॥ अनाथनाथा धांवा धांवा सत्वर उडी घाला ॥
ना तरि समजा चरणरजांकित शीलासह बुडला ॥ ७ ॥

१०९. चाल—(सनईतील)

नाहिं नाहिं पात्र मुळी मी उगीच तार रे ॥ नाहिं० ॥ धु० ॥
करीनही करितों केले घोर घोर दोर्षचि सगळे ॥ केवळ
सर्वच रुषुनी, उगीच तार रे ॥ नाहिं० ॥ १ ॥

११०. चाल—स्वर्गी सर्व पितर.....

वेष्या नित्य स्वये महाचांची वधमि जरी प्रेते ॥ शाश्वत
मानुनि शारीरिक सुख झोंप कशी गाढ तुला पडते ॥ वेष्या ०
॥ धू० ॥ अवचित तो झडपलि काळ यदा आहबाँ
भागिनी कांतादी ॥ अंतर देती एकटा जासी कुणि न
तुझ्याबरोबर तें चलते ॥ १ ॥ वैभव आस मुले मान पसारा
दळदळ हें रडवील अखेरी ॥ मानु नको हें किंज मिथ्य
क्षणिक हें सावध हो सावध हो कुमते ॥ २ ॥ कुणि न कुणाची
निर्वाणीला गर्दी ही अवधी चोरांची ॥ सावध सावध हे
मतिमंदा उमज मना उठीं भज सद्गुरुते ॥ ३ ॥

१११. चाल—धेजनि ये पंखा.....

जय सद्गुरुदत्ता भगवंता अनसूयासुता ॥ जय० ॥ धू० ॥
विधिहरिहररूपा संभूतासंभूता अवधूता मन्नाथा ॥ अन०
जय० ॥ १ ॥ धृतसुजटाजूटा संन्यस्ता गुणवंता षड्हस्ता
बलवंता ॥ अन० जय० ॥ २ ॥ कर ममता ताता विनता
पातिता त्रस्ता निळकंठा तूं त्राता ॥ अन० जय० ॥ ३ ॥

११२. चाल—वदनी धर्म जळाला.....

जय जय सद्गुरुनाथा, अनसूयापुत्रा करुणालया ॥
माझा वाली तूं अवधूता धांव दत्ता सख्या श्रीपादा ॥ जय० ॥ १ ॥

११३. चाल—मयुरांची जो पाहिला.....

शंभो पाहि माम् ॥ शिवहर शंकर गिरिजांबावर ॥ कँठे
काळा भोला ॥ शंभो० ॥ धू० ॥

सांब सदाशिव नीलकंठ प्रभु, औंकारेशा गणपतिताता
समशानवासा औदार्यनिधे संकट हर माझें ॥ शंभो० ॥ १ ॥

११४. चाल—म्यां लेटिले संकटीं.....

या या किं ग साजणी ॥ अति मंजुल भैरवी पहांटे ॥ एकी-
मेकी म्हणुं मिळुनी ॥ या या किं ग० ॥ धू० ॥

मंगलमंडित दत्तपदांबुज वंदुं गडे अभ्यंतरि॒ प्रेर्मे॑ ॥ धन्य
भाग्य अपुलें सखे वाई सुगुणी ॥ साजणी॑ ॥ या या किं ग० ॥ १॥

११५. चाल—संग में गेंदा बनजाऊं.....

तुजविण दुःखी मी परदेशी ॥ गुरु रे ॥ दुःखी० ॥ धांव
दीनांच्या नाथा ॥ धू० ॥

माझा जिवलग एकाचि तूं रे ॥ आस इष्ट ना सोहिरे ॥
सद्गुरुराया करुणासिंधो माझ्या मोहरा ॥ धांव दीनां० ॥
तुजविण० ॥ १ ॥ कितिरे तिळतिळ वाट वधूं तरी ॥ गुंत-
लास कोठें तो ॥ हाय ग वाई चैन पडेना करुं तरि गत
कैशी ॥ धांव दीनां० ॥ तुजविण० ॥ २ ॥

११६. चाल—जोहे नारी ही.....

हरि मी गाय तुझी, रक्षण कर ही, मज त्राता नाही ॥ धू० ॥
अंधी म्हातारी पंगू पाहीं, मुखिं दंत न राही ॥

दाणा पाणी वा चारा नाहीं, होते हृदि॒ लाही ॥ दुबळी ऐश्वी
मी कुठवरि साहीं, दुःखें तुज वाही ॥ तैशामधिं हे व्याध
कुटिलजन ॥ टोंचिती शर रे या देहीं ॥ १ ॥ सद्ये
गोपाळे कृष्णे कान्हीं, ने मज निज गेहीं ॥ नाहीं नाहीं गे
वाली कुणिही, जग सर्वचि द्रोही ॥ गवळे गोवारे माझ्या
आई, आतां वघ कांहीं ॥ राधा रङ्गुमाई भामा राही,
द्याची तुज द्वाही ॥ केविलवाणी हंबरडें मी ॥ धांवें सख्ये॒
लवलाहीं ॥ २ ॥

११७. चाल—(मैरवी)

त्रिविधतापहारका ॥ अनसूयाबालका ॥ त्रिविधतापहारका
 ॥ ध्रु० ॥ सुप्रसन्न वदनचंद्र रूप तुङ्गे गोड किति ॥ भक्त-
 कार्यकल्पद्रुम संकर्ती खरा सखा ॥ त्रिविध० ॥ १ ॥ सत्वर
 तव अभयवरद ॥ हस्त ठेव या शिरी ॥ करुणा कर
 करुणाकरा वाट पाहतो निका ॥ त्रिविध० ॥ २ ॥

११८. चाल—आज श्याम.....

दत्त दत्त दत्त हाचि छंद घे मना सदा ॥ ध्रु० ॥ प्रथम
 सुखद होय द्वैत ॥ अंति घोर दुःख देत ॥ दर्ति होइ
 एकरूप गुंत ना कुठे कदा ॥ गुंत ना० ॥ सांझुं नको तत्पदा
 ॥ दत्त० ॥ १ ॥

११९. चाल—कविं भेटेल मजला.....

अवधूत दिगंबर दत्त सखा ॥ सज्जन हो सांगा भेटेल का
 ॥ अव० ॥ ध्रु० ॥ सगुण रूप तें नयनां दावा ॥ निर्गुण
 आधीं बोलुं नका ॥ अव० ॥ १ ॥ हे अनसूये कर मा
 शकुन शुभ ॥ गुरुविण वाटे जन्म फुका ॥ २ ॥ अत्रि-
 किशोरा ये सुकुमारा वाट पहात उदास निका ॥ ३ ॥

१२०. चाल—बहुत छळियले.....

श्रीगुरु दत्तात्रेया, अवधूता करुणालया ॥ ध्रु० ॥ अनसूया-
 तनया या सदया ॥ यतिराया हृदयाभ्युदया, अभया
 विजया या ध्याया ॥ हीं काया जावि न वायां सखया
 हे अवलीया ॥ श्रीगुरु० ॥ १ ॥

१२१. चाल—सुचिहित जाहले.....

तारिं तारिं दीन हा नरहरि गुरु ॥ नच उरले कोणीही
मजला तुजविण धावे पावे ॥ तारिं० ॥ धु० ॥
तडफड तडफड जीव हा करी ॥ पहा पहा रे साहुं तरि
कुठवरि ॥ तारिं० ॥ पतितपावन तुं सोङ्कनी तुला ॥
दयाळु दत्ता शरण मी जाऊं कुणा ॥ २ ॥

१२२. चाल—शिवनंदना गजवदना.....

पदपंकजीं मनभ्रमरा ॥ हो धुंद सदा धर थारा ॥ पद० ॥ धु० ॥
तन्मधुप्राशनि अनन्यवंदनि सुगंधसेवनि ॥ गुणुनि रोहे ॥
रत नच विषमय विषर्यी ॥ पदपंकजी० ॥ १ ॥

१२३. चाल—हो जानत प्रीत.....

श्रीदत्तात्रेया दयाब्द गुरुराया दत्तात्रेया ॥ अनसूया-सति—
तनया हृदयाभ्युदया अभया मज चा या दत्तात्रेया ॥ धु० ॥
हे अवधूत प्राणसख्या यतिराज मला नच कोणि सकल
जर्जि करुणालय तुं हा एकाचि रे अवलीया दत्तात्रेया ॥ १ ॥

१२४. चाल—शिवमुता नमा.....

तव कृपेस नाहीं पार ॥ जय सद्गुरु राजसा वर्णु किंती मी
पोर ॥ वा वा वा ॥ तव० ॥ धु० ॥
दत्तात्रेया जीवाची माझ्या कर्दिं तुला रे फार ॥ अर्पण
काया हुश्चिया पायां संकट सर्इं निवार ॥ तार तार तार ॥
तव कृपेस० ॥ १ ॥

१२५. चाल—नक्षिबों असे नच तें टके.....

करुणाकरा कर गा त्वरा ॥ तव दयेविर्ण आसरा पामरा
या नसा कुणि न दुसरा ॥ हे करुणाकरा० ॥ धु० ॥

बहुजन्मांचा दुःखित बघ मी ॥ कंठू बापा कुठवरि रे ॥
काना डोळा त्वां करितां मायं कशी भर्ज तू ॥ दीनाहुनि
मी दीन दयाळा मजकडे पहा झणि ईश्वरा ॥ करुणा० ११॥

१२६. चाल—बहुतां दिसा भेटलीत.....
करुणाकरा गुंतलास या समयीं कुठे ॥ धु० ॥
धेहनास दाद कशी ॥ पडलों पहा मी फांशीं ॥ धांव पाव
त्वरें दयाबद ॥ किति अंत घेसी तरी ॥ करुणा० १ ॥

१२७. चाल—पिशा पारी न जागे.....
कुठे धुंडूं दयाळा वाट पाहुं किती रे ॥ धु० ॥ आतां जीव
थकला ॥ कधिं देसी भेटी दत्ता ॥ मी तों देवा तुझ्याविणे
ठरलें वनवासी ॥ कुठे धुंडूं० ॥ १ ॥

१२८. चाल—अशी ही सुगुण खाने.....
कितिक समयिं तुवां लाज रखीली ॥ भाझ्या सारिल्यांची
कैकांची देवा ॥ तुवां लाज० ॥ धु० ॥ ब्रीद तें तुझें
आजच कैसें नेणुं कुठे लपलें ॥ शरण जाऊं अन्य कोणा
संकटिं या गुरुराज ॥ मजकडे त्वरेने दयेने पहाणे दयाळा
॥ देवा तुवां० ॥ कितिक० ॥ १ ॥

१२९. चाल—मध्यरोनीं जो पाहिला,
मार्गे मी गुरु तुजजवळी ॥ शक्ति देहं मज भक्ति कराया
मीषणवीर्जे जाळीं ॥ मार्गे मी० ॥ धु० ॥
भवभयचितासंकट कांहीं ॥ मन्मनि न शिवो ऐसे कर कीं ॥
सन्मति वाढो पद सेवाया वेळ न बव अडली ॥ माझी ॥
वेळ० ॥ मार्गे० ॥ १ ॥

१३० चाल—हे हे हे मन तूं सावध रे.....

जय जय जय सद्गुरु दत्तत्रिया ॥ विधिहरिहर अवतार मनो-
हर अव्यनसूयानंदना ॥ धांव पाव तार मज गरिवास रे
त्वरें ॥ धृ० ॥ मायबाप कल्पद्रुम माझा, चिंतामणि सुर-
भीहि तूं ॥ प्रसन्नवदना मृदुहृद्वरदा करुणासिंधौ विलंब
न करीं ॥ १ ॥

१३१. चाल—दोची ऐसे मातुजोबां.....

तारिं तारिं दत्त गुरो या गरीब दीन जना ॥ धांव पाव
हे दयाब्द भारुं हाक अन्य कुणा ॥ धृ० ॥ तूं अनाथ-
नाथ पहा मी अनाथ सत्य किं ना ॥ हेठसांड मांडुं नको
दत्ता रे कर करुणा ॥ तारिं तारिं० ॥ १ ॥ दत्त दत्त
होंचि पिसें लागले उदास मना ॥ दत्त दत्त दत्त करित
बैसले उगाच सुना ॥ तारिं० ॥ २ ॥

१३२. चाल—कोइ कछु कहो रे.....

पदारिं ध्या गुरुराज ॥ अपराधी ॥ पदारिं० ॥ धृ० ॥
दैवबुद्ध मी सुडका केवल ॥ राग कशाचा धेरितां हो
॥ पदारिं० ॥ १ ॥ तुम्हीं त्यजितां कुणि नच त्राता ॥ जाऊं
मी कुठे परता हो ॥ पदारिं० ॥ २ ॥

१३३. चाल—स्पर्श मला याचा.....

दत्तसखा सांगा भेटेल का ॥ दत्त० ॥ मम चित्त घेरैं
अवधूतध्यास कोठेहि गमेना ॥ खचित मज ॥ दत्तसखा०
॥ १ ॥ भो अत्रिमुने अनसूये सती संमजावा तुम्हि वळ-
र्डा आझां दोघां ॥ दत्तसखा० ॥ १ ॥

अहिरहरमहाराज उदासी यांची कविता.

१३४. चाल—भूमि जल तेज.....

पंचमुखरक्तात्रिनेत्रदशहस्तततु ॥० शंभु शूली अत्युदार
करुणाढद ॥ व्याप्रगजचमेदुस्फटिक-गंगा-जटा-भस्म-
रुंडाहि-रुद्राक्षधारी ॥ नमः सांब भोळा गुरु महांकाला ॥
गीतस्तवनृत्यविषविलवप्रियाला ॥ नमः सांब० ॥ १ ॥

१३५. चाल—निजहर्षी

जय शंभो प्रभो महांकाला ॥ भो शिव शंभो जय जय
भोला ॥ जय० ॥ ध्रु० ॥ कैलासपते सांब नीलकंठ, गंगा-
धर हर कंठेकाला ॥ जय० १ ॥ मृत्युंजय शशिशेखर
शितिकंठ गानप्रिय धृतरुद्दमुमाला ॥ जय०० ॥ २ ॥
ब्रह्मा हरि तूं सद्गुरु दत्त तुं, पूर्ण ब्रह्मा दुर्गमलीला ॥
॥ जय० ॥ ३ ॥ भिण्ठीवश महादेव पशुपते, धांव पाव मज-
दीन दयाला ॥ जय० ॥ ४ ॥

१३६. चाल—वदर्नी धर्मजलाला.....

सदये सिंधु दुहिते हरिकांते माते जगदंविके ॥

धांवे ईश्वरी सुखदात्रे पाव शशिमला दीनाला ॥ १ ॥

१३७. चाल—मला सुंवईला जायचे.....

चला वाडीला जाऊं पाहुं दत्त आत्रिसुनिपुत्रा ॥ चला० ॥ ध्रु० ॥
अनसूयाकिशोर, त्रयमुख षट्कर दिगंबर गदाधर, योग-
कलांस भोगीत सत्रा ॥ चला० ॥ २ ॥

शिरिं गंगेची धार, शशिफणि जटाभार भस्म स्दाक्ष वर, असे
दयार्द्रे सुयोग मुद्रा ॥ चला० ॥ २ ॥

कृष्णानदीतिरीं, वसें औदुंबरीं सुरभी शेजारीं, चारि वाजूळा
एकेक कुत्रा ॥ चला० ॥ ३ ॥

पार्थि खडावांचा जोड, पाउल टाकी योगारूढ स्नाना जान्ह-
वींचा थड, करि माझ्यान्हिं करवीरजत्रा ॥ चला० ॥ ४ ॥
भक्तीचा दरबार, लहानथोर नारीनर वहाती गुरुवर, जलपुण्य-
तुलसिशमित्रा ॥ चला० ॥ ५ ॥

१३८ चाल.—पति गेले माझे दूरच्या बनाला.....

अनसूयावाळा दत्ता दयाळा ॥ जय जय जय जय ॥
प्रार्थीतों सद्गुरु राजसा तुजला ॥ ध्रु० ॥

मजला एकचि तूं अवघा जिन्हाळा ॥ जय०॥ प्रार्थीतों० ॥१॥
कधिं रे वेसी दाद माझी लडिवाळा ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों० ॥२॥
न च घे काळिमा अपुल्या शीलाला ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों० ॥३॥
फसलों फसलों रे भविं या मी भोळा ॥ जय०॥ प्रार्थीतों० ॥४॥
मजसाठी कर गा अघटित लीला ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों० ॥५॥
ये कैवारी या ममरिपुगणकाळा ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों० ॥६॥
शरणागत हा निका तब पदकमलाला ॥ जय०॥ प्रार्थीतों० ॥७॥

१३९ चाल.—किति चांगूं तुला.....

गुरु दत्तात्रेया बगळ्या राजसा ॥ बघ कांहीं पूर्वींचा निज-
कीर्तिठसा ॥ माझ्याच वेळीं कां अडलासी असा ॥ चाल ॥
किति तुला आळवूं ॥ किति आरजवूं ॥ किति लवूं ॥ गुरु० ॥१॥
बोलेनी चालेनी मी पाणी खरा ॥ आधिं स्वीकारिला कां
कहरणासागरा ॥ तब नादें कुणीही ठरतो ना बरा ॥ चाल ॥
पतंगि घे हा निका ॥ छळीसी कां कुका ॥ होहै सखा ॥
जंजीरों दयाळा नच कोणी मला ॥ अवघूता
ला ॥ अतिदुर्खी आणी हा म्हण रे

आपुला ॥ चाल ॥ अनसूयातनया ॥ अगा अवलीया ॥
करि दया ॥ गुरु० ॥ ३ ॥

१४० चाल.—ज्यर्थ मी जन्मले.....

जय जय सद्गुरु सारसुखा ॥ वंदन त्वत्पर्दि करित निका ॥ जय० ॥ धु० ॥
तुजविण दत्ता मज गरिबाला ॥ कोणि न अन्य सखा ॥ जय० ॥ १ ॥
काय हैं ए मज सांगू करें मी ॥ तू नच जाणत कां ॥ २ ॥
पाव दयाळा गेला गेला ॥ माझा जन्म फुका ॥ जय० ॥ ३ ॥
भीक घाल गा पडतों पायां ॥ धर्म करी इतुका ॥ जय० ॥ ४ ॥

१४१. चाल—मी सदा निरंजनवासी.....

तूं पहा अनेकीं एका ॥ पहा० ॥ तूं पहा० ॥ धु० ॥
परब्रह्मपद निर्गुण तें तूं ॥ अमसी मम तव तें हें मीं तूं ॥
त्वदन्य कोठे किमपि न वस्तु ॥ करी अहंव्यतिरेका ॥
तूं० ॥ १ ॥ निर्विकल्प निःसंग मूल तूं ॥ अति सूक्ष्माहुनि
सूक्ष्म अजंतु ॥ नित्यनिरंजन ऐक किति कथूं ॥ आत्मा-
नात्मविवेका ॥ तूं० ॥ २ ॥ निराकार सञ्चित्सुखधातु ॥
• अविनाशी अद्वैत अहेतु ॥ कैवल एकास्तित्वरूप तूं ॥
नको तिळहि धरुं शंका ॥ तूं० ॥ ३ ॥ कांता धनमाना-
स्तव मरसी ॥ तीं तीं दैवाधीन नेणसी ॥ अंतीं यम देहल
रे फांशीं ॥ दत्त दत्त म्हण लेका ॥ तूं० ॥ ४ ॥ किति
गुरक्यामधिं मस्त तूं सदा ॥ सुखार्थ करिसि नव्हे तो धंदा ॥
पार कशी भुलसी काळगदा ॥ दत्त दत्त म्हण लेका ॥ तूं० ॥ ५ ॥

१४२. चाल—धुतो अर्जुनाचे धोडे.....

निक्या 'दत्त' मुद्रांवाला ॥ दत्त हा निक्याचा विकला ॥
निका० ॥ धु० ॥ नान्य कशानें भोल्या भक्तिभावें ॥ शाला

साध्य बेटा भोळा ॥ दत्त० ॥ १ ॥ दत्त निक्याचा निका
दत्तजीचा ॥ अन्यभाव उभयि न उरला ॥ दत्त० ॥ २ ॥

१४३. चाल—रामनाम वा ऊँडी ऊँडी.....

दत्त दत्त छंद घे दुणा ॥ दत्त० ॥ ध्रु० ॥

उगिच कां भडकसी वणावणा ॥ नामामृत पी, विधिविना न
दुःखसुख घडवते कुणा ॥ व्यर्थ तव योजना ॥ जाण
मना ॥ दत्त० ॥ १ ॥

१४४. चाल—होईल कलह म्हणोनी.....

घाल सुखें मज जन्मा ॥ परि दे इतुके माझ्या रामा ॥
घाल० ॥ ध्रु० ॥ भक्ति निष्कामा निरहंता परमा ॥ गुर्वा-
ज्ञापालनब्रत दृष्टि समा ॥ शांति क्षमा निःसीमा ॥ सत्संग
दयावृत्ति अनुपमा ॥ घाल० ॥ १ ॥ पोटीं प्रेमा कंठीं
नामा ॥ नयनीं कणीं लीला महिमा ॥ साधुनि पुरुषार्थ
कर्मा ॥ जन्मोजन्मीं ने निजधामा ॥ घाल० ॥ २ ॥

१४५. चाल—काय परम रमणीय.....

जय जय सद्गुरुनाथ दयाघन अव्यनस्यासुता ॥ श्रीपाद
श्रीवल्लभ अवधूत दत्त दिगंबर त्वत्पदिं माथा ॥ जय० ॥ ध्रु० ॥
अमलों रे अत्यंत या भवसागरि अमलों सुखाकरितां ॥
आशें आशें दुःखीच ज्ञालों आशा करित लागलों मृत्युपंथा ॥ १ ॥
आयुष्य वेंचीलें नकळत सर्वही पडली येउन चिंता ॥ यम-
दंड पुढे सोसुं कसा तो कोण तिथें मग मज सौडवीता ॥ २ ॥
बँडिघडी अंतःस्थ कापीत करवत अनुताप हो चित्ता ॥ तुजला
तरि तूं होतास संकटिं त्राता ॥ ३ ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

इहसुख सद्गति साधाया पुष्कल घडपडतों आतां ॥ अर्ति
उमजलों तव करुणेविण कांहिंच अन्य उपाय न ताता ॥४॥
दीनानाथ ब्रीद स्मरनि तुझें जें फुकट तारीं पतिता ॥
चरणकमलि तव शरण शरण मी जननमरणभय हर भगवंता ॥५॥

१४६. चाल—तव मानस कैसे काय.....

अमर्पंकीं सुखार्थ नकोस अज्ञा मृतसा रत् ॥ पी गुरुनाम
उपदेशार्थ आज्ञामृतसार त् ॥ अन्न मान धन मैथुन हीं तों
संचितदैवाधीन रे ॥ तत्प्राप्तिस्तव व्यर्थ तुझा हा यत्न
तसें अनुमान ॥ मूढा किति मी कथूँ ॥ ऋम० ॥ १ ॥

१४७. चाल—शंभो शिवहर.....

वंदे दत्त सद्गुरुनाथं श्रीमंतं ॥ शांतं सन्त्वं ॥ वंदे० ॥४०॥
अव्ययनसूयापरमसुखं त्रिसुखं प्रसुखं दुःखपिनाकं एकं सर्वं
॥ वंदे० ॥ १ ॥ श्रीपादं ब्रह्मानंदं शुद्धं सिद्धं मदगदविंदं सुखदं ॥
देवं ॥ वंदे० ॥ २ ॥ अनाथनाथं संतनुतं अवधूतं तं करुणासरितं
भवजलनावं ॥ वंदे० ॥ ३ ॥ अविनाशं सद्भक्तिवशं इंद्रा-
दीशं मायादर्शं विश्वाविश्वं ॥ वंदे० ॥ ४ ॥ दिगंबरं रुचिरं
श्रुतिसारं संस्तिपारं मूलाधारं सच्चिद्भावं ॥ वंदे० ॥ ६ ॥

१४८. चाल—मकरंदानन पूर्णे चंद्र हा.....

मज अंकीं घे दीन अर्भका ॥ घे अनसूये दे मातृसुखा
॥ मज० ॥ धू० ॥ दत्त चंद्रमा दुर्वास तिघां ॥ तैसे
करिं या चवश्या लेका ॥ मज० ॥ १ ॥

१४९. चाल—तारिं तारिं दीन हा.....

जय जय शंभो ॥ शंकर हर ॥ भो करुणांबो प्रभो भोळा ॥
शिव भवभयहर ॥ जय जय ॥ धू० ॥

कैलासपते नेपालेश्वर ॥ नीलकंठ सुर गौर दिगंबर ॥ जय
 जय० ॥ १ ॥ पंचमुखकमल द्विपंचकरदल ॥ विशाळ
 भाल सुकुमुगुणनयन ॥ ज० ॥ २ ॥ व्याघ्रगजचर्म-रुंड-
 धूर्जटा- ॥ विभूति-गंगा-मणि-शशि-फणिधर ॥ ज० ॥
 धृतपाश-पाशुपत-शृंग-भृंग ॥ पिनाक शूल परशु माहेश्वर ॥
 ॥ ज० ॥ ४ ॥ षडास्य-गणपति-तात नाथ मम ॥ साब
 पशुपते हिमनगजावर ॥ ज० ॥ ५ ॥ नृत्य-स्तुति-जल-
 सत्यभक्तिबल ॥ गीत-शीत-विष-विल्व-सहजवश ॥ ज० ॥
 ॥ ६ ॥ गोकर्णलिंग महाबलेश्वर ॥ सदाशिव शरण शरण
 चरणि तव ॥ जय जय० ॥ ७ ॥

१५०. चाल—क्या करू न मानरी.....

वंदन करू चला ॥ चला हो ॥ अन्नाच्छादन-मदन-धन-
 सुखद पंचवदन गुणसुनयन सगुण ध्यान ॥ वंदन० ॥ धू० ॥
 मानारोम्यायुर्दाननिपुण पुनर्जनन-गदकदन ॥ चला० ॥
 ॥ वंदन० ॥ १ ॥

१५१. चाल—क्या करू न मानरी.....

शंकर पुजू चला ॥ चला रे ॥ सुंदर सुरवर गौरीवर हर
 सुखकर वरवरदशूर कर्पूरगौर ॥ शंकर० ॥ धू० ॥ त्रिनेत्र
 दशकर पंचवक्तव्यिर, दिगंबर शरणधीर ॥ चला रे० ॥
 ॥ शंकर० ॥ १ ॥

१५२. चाल—धीर प्रशांत शिवाजी हा.....

नेत्रं नका हो नका ॥ गुरुराज ॥ खपा० ॥ पदरिं ध्या-
 नी नवा ॥ खपाबा॒धू० ॥ विनवणी करी

निका, अनसुयेच्या बालका ॥ पदरिं० ॥ खपा० ॥ १ ॥
मज गरीब पामरा, देवा असाचे स्वीकरा ॥ पदरिं० ॥
॥ खपा० ॥ २ ॥ हा ताप त सोसवे, धर्वे माये धर्वे
सर्वे ॥ पदरिं० ॥ खपा० ॥ ३ ॥

१५३. चाल—क्या करू न मानरी.....

शंभो प्रभो विभो ॥ भोला ॥ शंभो ॥ भो करुणांबो शिव
भवभयहर शशिशेखर मणिफणिधर मदनदहन ॥ शंभो० ॥
॥ धु० ॥ कैलासविलास हलाहलधर महादेव हर साव
॥ भोला० ॥ शंभो० ॥ १ ॥

१५४. चाल—(अंजनी गीत)

धांव पाव हे विनाकपणे ॥ तोंड वाशिले बघ म्यां दीर्ने० ॥
ऐकुनि तव तीं स्तोत्रवर्णने० ॥ आलों आशेने० ॥ १ ॥
हक्कदार मी तीं नच कोणी ॥ आलों भिक्षार्थ गरीबपणी० ॥
केवल द्वारग मिक्षु म्हणोनी० ॥ उगीचचि मज तारी० ॥ २ ॥

१५५ चाल.—शृपमन कठोर.....

शंकर दयालु किति तरि सखे वाई० ॥ असा ग कसा उदार
द्राता हा भोला० ॥ शंकर० ॥ धु० ॥
आत्मलिंग रावणासि दिघर्ले० ॥ भान न देतां स्यास बाझरु
अखेर देउनि बसला० ॥ म्हणावा कुणि उगीच कोणी अशाला
॥ शंकर० ॥ १ ॥

१५६ चाल.—तों तन दरेना तदरे दानी.....

ओं अउम पदिं नन्य मनानै व्हरे० ॥ मायिक मीं तूं करूनी
पडतां कां दुःखा फुका बळी० ॥ म्हणा हर ओं हर ओं हर

ओं ओं ओं ॥ म्हणा हर ओं हर ओं ॥ ओं० ॥ धु० ॥
एकनि बहुरूपी भिन्नत्वे भासे ॥ अवडंबर हें सर्व जोः
स्वयें नटला ॥ ओं० ॥ १ ॥

१५७. चाल—तुझ्यावरी स्वारी आझी भहं.....

किति तुला आर्जवूं जिवा सोड या भवा ॥ रे सोड भवा ॥
किति० ॥ धु० ॥ ही काळ झोंप तुज कशी ॥ झाली
जन्माची निशी ॥ तूं सदा स्वप्ने गुंगसी ॥ पडसी कां फशी
पुढे गत कशी ॥ हो त्वरें जागा वेळीच ॥ जागवी बुवा ॥
रे गुरुबुवा ॥ किति तुला० ॥ १ ॥

नरजन्मिं घेइ जागृती ॥ नाहीं तर फार फजीती ॥ तव
दुःखा नच मग गणती॥ टाक झोंप ती ॥ हटें उठीं उठी ॥
हौं जागा झरकन् मुला ॥ देइं ओ मला ॥ रे खुळ्या मुला ॥२

१५८. चाल—नागीणी चपल खलजिव्हा.....

अवधूत दिगंबर दत्ता ॥ गुरो ताता दयावंता ॥ वेळ्यापरि
झाले आतमं ॥ गुरो० ॥ धु०० ॥

अज्ञपणानें तुज नोळखतां ॥ तुर्सी वागलों मानुनि भलता ॥
त्याची माफी हो दाता ॥ अवधूत० ॥ १ ॥

१५९. चाल—अवचित गेले किंकरकरि मी.....

अवधूत ध्यारे दत्त दिगंबर ॥ सगुण त्रिमुख अत्रिकुमर ॥

षट्कर सुंदर मनोहर ॥ अवधूत० ॥ धु०० ॥

कोऱी पार्थि खडावा माथां सुजटा अंगि विभूति ॥

वृष्परवरसुखकर ॥ अवधूत० ॥३॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासो यांची कविता.

१६०. चाल—तूं असें नको वढूं अदूर.....

दत्त दत्त दत्त हाचि छंद ध्या सदा० ॥
तत्त्वमसि पदा धरा, तरा भवाबिधपार ना ढळा कदा ॥ सः
अहं जपून ध्याल उन्मनी सुधा ॥ धरुनि औंपदा नामनाद
आकृती सुटेल ती यदा ॥ तुझें सोहं किहं तें तत्त्वमसि हि
मज नच रुचते ॥ प्रत्यक्ष गोजिरें भजिन पूजीन मी सगु-
णचि तें ॥ १ ॥ मिळाल स्वस्वरूपिं शुद्ध फिळुनि आपदा ॥
ब्राह्मि चित्सदानंदिं एक निर्गुणांत भास ना द्विधा ॥ निज तनु-
मनधनवणि गुरुपर्दि अर्पुनि नान्यमने ॥ गुरुलीला नामा-
वलि गाइन निष्कामपणे ॥ २ ॥ वासना त्यजोनि जन्मम-
रण दुःखदा ॥ हटें हणा गदा अशांत कल्पना जिवा, पिट्य
अहंमदा ॥ मी कैक जन्म घेऊन सत्संग करीन भला ॥
सेवीन शरणपणि केवळ सहुरुपदकमळा ॥ ३ ॥

१६१. चाल—गुरुया तुजला मागतंचे.....

अजि गुरुजी कधिंसा होसी मज राजी ॥ मति हरली आजि
माझी अजि करुनी हांजि हांजि ॥ कशी धरुं मी मरजी
तुझी ॥ कधिं सा० ॥ १ ॥
माझ्या दत्तराजसा जिवलग हंसा ॥ करुं गति कशी यति-
पति कितिरे किति झुरुं मी चित्ति ॥ कधिं सा० ॥ १ ॥
बाळांच्या दयाळा बाळा काळांच्या काळा ॥ दावीं गदमद-
हरपद आनंदद घेहं दाद ॥ कधिं सा० ॥ २ ॥

१६२. चाल—लंबोघर गणनाथ गजानन.....

दत्तात्रय गुरुराज दिंगंवर ॥ मज गरिबावर शीत्र कृपा कर ॥
दत्तात्रय० ॥ १ ॥

मरणाची बहु वाटे भीति ॥ उलट सुलट हो क्षणिं क्षणिं
नृति ॥ दैवं न घडे सुदृष्टि हातीं ॥ तार तार मज जनन-
मरणहर ॥ दत्ता० ॥ १ ॥ तव सेवेची हौस न पुरली ॥
तों काळाची पाळी आली ॥ भक्ति मनापरि कांहीं न
घडली ॥ हेत लागला यतिपति तुजबर ॥ दत्ता० ॥ २ ॥
खास उमजलों तव करुणेविण ॥ साध्य मुळिं न इहपरपथ-
साधन ॥ दैवबद्ध पदरीं घे निज ह्यण ॥ पापी परि अनुतापी
पामर ॥ दत्तात्रय० ॥ ३ ॥

अतिपापी भी गुरुमहाराजा ॥ ती मज माझी वाटेल लज्जा ॥
यण करूं काय उपाय न माझा ॥ दीन म्हणुनि मज उगि-
जाचि पत्कर ॥ ४ ॥ तुजविण मजला कोण जिवलगा ॥
माझीं अडले पाहुं नको गा ॥ अतितसा या करुणामेघा ॥
अवधूता वळ अवचित सत्वर ॥ दत्ता० ॥ ५ ॥
ग्रार्थी अज्ञाहुनि अज्ञ निका ॥ वाट बघे सारखा टकमकां ॥
धार्वे अनसूयेचे लेका ॥ शरण शरण तव चरणकमलिं
शिर ॥ दत्ता० ॥ ६ ॥

१६३. चाल—जगदीश्वर सर्वेश भरला.....

मुरु दत्त अवधूत सांवळा ॥ चला बघूं ग तत्पदकमला ॥
गुरु० ॥ धू० ॥ विधिहिरहरसत्त्वं अढुनी ॥ अनसूयाकुमर
कल्पमणी ॥ भक्तिचाचि सुकेला, यतिपति त्रिमूर्ति विभूति
बनला ॥ गुरु० ॥ १ ॥ कनवाळु भला, भोळा भाविकाला,
काळापरि सळां करी लीला ॥ देखा अनेकिं एका, लोकात्

" २ ॥

१६४. चाल—जागे मोहन प्यारे.....
 साध्वींनो जगत्स्वयाता ॥ ममता कय ग तुम्हि माझ्यो माता ॥
 आतां आहां होतां व्हाल ॥ साध्वींनो० ॥ ध्रु० ॥
 दीन महा अपराधी तुमचा ॥ कांहिं करा पण ध्या पदरी
 हा ॥ माझ्या जिवलगिनी मायवहिणी ॥ मजवर व्हा ग
 क्षमावान् ॥ सा० ॥ १ ॥

१६५. चाल—पहा बाई सुवच हे मर्नी धरी.....
 किति तरी विनति करुं पदोफदी ॥ माझ्या माहेरा दयानिधी ॥
 कि० ॥ ध्रु० ॥ झुरें मी राजसा केविलवाणा ॥ उपाय
 मन्मना कांहिं सुचेना ॥ खुंटली स्तोत्रधी ॥ किति तरी० ॥ १ ॥
 प्रार्थित मी वघ कधिंचा तुजला ॥ परोपरीनें दीनदयाळा ॥
 जननमरणभयहरण चरण तव ॥ दाविसी मज कधीं ॥ २ ॥

१६६. चाल—गुरुपदरजमुदु.....
 शिव हर सुरवर सुंदर शंकर ॥ गोकर्णेश्वर गौर दिगंबर ॥
 शिव० ॥ ध्रु० ॥ नरवर वरद त्रिनेत्र उमावर ॥ शरणोद्धार
 चरण शशिशेखर ॥ शिव० ॥ १ ॥

१६७. चाल—गुरु दिसला दिसला.....
 शिव भोळा, भोळा हो मावाप खचितचि अति भोळा ॥
 शिव० ॥ ध्रु० ॥ कोपी ह्याला कोणी ह्याटला आग लागौ
 त्याला ॥ एकदम ॥ आग० ॥ जलो तो आग० ॥ कोमल
 मानस शीत्र कृपावश खास त्यास बोळा ॥ शिव० ॥ १ ॥
 झुलुनी गाना भृत्करावणा आत्मलिंग दिघलें ॥ काढुनी
 आत्म० ॥ शिवानें आत्म० ॥ देतां देतां मांडीवस्त्री
 बाइल दे त्याला ॥ शिव० ॥ २ ॥

भस्मासुर—वेश्या—पशुपक्षी—भक्तीला भुलला ॥ सदाशिव
भक्ती० ॥ ने कैलासा पार० न तदातृत्वौदार्याला ॥ शिव० ॥
॥ ३ ॥ एक सांगुं कीं अनेक ऐशा लीला तुम्हांली ॥
शिवाच्या लीला० ॥ लांब कशाला कथिन दाखला आपु-
लाचि सकलां ॥ शिव० ॥ ४ ॥ पक्का पिसला दुःखा ऐका
गेला पदकमलां ॥ शिवाच्या गेला० ॥ त्रासुनी गेला० ॥
निका हि भोळा सखा जहाला फुकाचि शंभु भला ॥ शि० ॥
॥ ५ ॥ भाव धराना जा गोकर्णा लागा तच्चरणा ॥ गडे हो
लागा० ॥ मागितल्याविण उमोप देइल हो दैवविधि
खुल्ला ॥ शिव० ॥ ६ ॥

१६८. चाल—जागो मोहन प्यारे.....

जागे व्हा जी देवा, पहाट जहाली पहा अरुणोदय हा ॥
उठा उठा दत्त महाराज ॥ जागे० ॥ ध्रु० ॥

दीन निका कर जोडूनि उभा, वंदनार्थी जन तिष्ठत द्वारी० ॥
पददर्शन द्या मायबापा ॥ चातकभक्तदयाद्वा ॥ जागे० ॥ १ ॥

१६९. चाल—जागो मोहन प्यारे.....

दे दे दर्शन साध्वी, चरणकमलमुख वेंगे दावी० ॥ उठ
उठ पहाट जहाली ॥ दे दे० ॥ ध्रु० ॥

दत्त निका शशि दुर्वासा आळ्हि ॥ चौधे बाळ तव तिष्ठत
द्वारी० ॥ कर जोडूनी उभे वंदनार्थी० ॥ किति आळ्ही धन्य
सुदैवी० ॥ १ ॥

१७०. चाल—अब न जगावो प्यारे... .

उठ उठ साध्वी अंब लवकरि ॥ किलबिल किलबिल किल-
इन ॥ फांके नभीप्रभा प्रभातिं बध ॥ उठ० ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

॥ धु० ॥ दर्शन दे आळां चवधां बाळां ॥ तिष्ठत द्वारि
कर्धिंचे शरण ॥ निळकंठ दर्चेंदु० दुर्वास ॥ उठ० ॥ ३ ॥

१७१. चाल—जागे मोहन प्यारे.....

जय जय भोला शंभो ॥ शिवहर दशकर चंद्रशेखर ॥ शंकर
गौर स्वयंभो ॥ जय जय० ॥ धु० ॥

गोकर्णेश्वर मृत्युंजय प्रभो ॥ व्यक्ष पंचमुख सांब वदान्या ॥।।
वरवरद सखा भो दिगंबर शीघ्र प्रसन्न अवलीया ॥जय०॥१॥

१७२. चाल—इत गीर पीरे.....

शंभो हरि ब्रह्मा भगवान् परमात्मा हा ॥ कृष्ण राम दत्त श्री
अंबादि देवी ॥ शंभो० ॥ धु० ॥

अल्ला रहीम करीम मिन्न न दैवत ॥ एका अशा पहा
सुमना रिघ तेथें ॥ शंभो० ॥ १ ॥

१७३. चाल—(मैरवी.)

माझें लेंकुरवाणी, लोटांगण व्या तुमचे चरणी ॥ माझें० ॥

॥ धु० ॥ दत्त प्रियकरा मिटवा व्यापा ॥ नानाविध व्या
कपटा तापा ॥ विट्ठले विट्ठले अंतःकरणी ॥ माझें० ॥ १ ॥

१७४. चाल—लागूं कशाला पहा ग.....

जाऊं गोकर्णा चला हो वधुं गिरिजारमणा ॥ जाऊं० ॥ धु० ॥

त्रिनेत्र दशकर पंचवक्त्र हर सुर सुगौरवणा ॥ भस्मधर
सुर० ॥ सुरसुगौर० ॥ चला हो० ॥ १ ॥

भक्ति सुकेला अल्पतुष्ट शिव सदय अधिक दीनां ॥

मनाचा सदय० ॥ दुजा हरि सदय० ॥ सदय० ॥ चला
हो० ॥ २ ॥

मागावा ना अपुणचि इहपर देई पदशारणा ॥ अखंडित
देई० ॥ देई० ॥ चला० ॥ ३ ॥

डोळेभर तो पाहुं चला हो धन्य करूं नयनां ॥ आपुल्या
धन्य० ॥ धन्य करूं० ॥ चला० ॥ ४ ॥

निका जहाला शरण शरण त्या भोळ्याच्या चरणा ॥
शरण त्या भोळ्याच्या० ॥ भोळ्याच्या० ॥ चला हो० ॥ ५ ॥

१७५. चाल—हे प्रभो विभो अगाध.....

कल्पनापटीं परीपरी चर चिंत्रे ॥ येती जाती क्षणमात्रे ॥
कल्पनापटी० ॥ ध्रु० ॥

तूं त्यांत दंशेंद्रिय पुतळा ॥ कल्पिसी स्वपर अन्य कळा ॥
वाइट संग त्याग भला ॥ सुख दुःख शिरे गात्रे ॥ कल्पना० ॥ १ ॥
जंजाळ काळविघिलीला ॥ ती नकळत ये वांछाला ॥
उत्पत्ति—मृत्युदःखाला ॥ मन भी भारी भित्रे ॥ कल्पना०
॥ २ ॥ हें अहंपिशाचब्रमण जें ॥ हो क्षणभर स्थिर तुज
उमजें ॥ मग हटें पुढें बघ मैजे ॥ निजरूप ठरे कोरे ॥
कल्पना० ॥ ३ ॥ खिलवृत्ति उलट एकाची० ॥ अंतरात्म-
ध्यास धरी० ॥ संतताभ्यास तो करी० ॥ हा भव तर गुरु-
मंत्रे ॥ कल्पना० ॥ ४ ॥

१७६. चाल—[अंजनीगीत.]

देवहृति वेत्रवति सरस्वती ॥ क्रियासती पार्वति शर्मण्वति ॥
कुंती लीलावति कलावती ॥ शरण सर्वि एका ॥ १ ॥

लक्ष्मि गोपिका कला वेदिका ॥ चंडी मैंगा क्षमा रेणुका ॥
ता नारका ॥ शरण सर्वि एका ॥ २ ॥

जाह्नवी महेद्रमुता कृष्णा ॥ शर्मिष्ठा शांति दया यमुना ॥
 तीर्थ क्षेत्रे दिग्मत्त्वगणा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ३ ॥
 मधुरा माया कांची काशी ॥ हरसिद्धि अमूला ब्रतराशी ॥
 सिंधुविघुजल पापविनाशी ॥ शरण सर्वि एका ॥ ४ ॥
 ब्रह्मपुत्र शोण चतुर्धीमा ॥ कावेरी शश्यु सत्यभामा ॥
 क्षिप्रा पूर्णा सुरनदी रमा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ५ ॥
 पुष्कर मानस सागर भोगा ॥ कौसल्या कालि चंद्रभागा ॥
 दत्ति गंडकी गुर्वी दुर्गा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ६ ॥
 देवयानि देवकी यशोदा ॥ लोपमुद्रा राधा गोदा ॥
 स्वाति मुमद्रा नीति नर्मदा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ७ ॥
 हविर्भू गति श्रद्धादि सती ॥ ब्रह्मांडे विश्वे खिल चिर्ती ॥
 एकरूप जाणूनि प्रचीती ॥ शरण सर्वि एका ॥ ८ ॥

१७७. चाल—पावना वामना

ईश्वरा प्रियकरा सुंदरा ॥ जय गिरिजावरा दिगंबर शंकरा ॥१०॥ श्रु०॥
 न्युग्राक्ष-प्राणस्मितवक्त्रा ॥ दिणाणे शशिशेखरा ॥ जय० ॥ १ ॥
 सांब सदाशिव कैलासपते ॥ मणिफणिशशिंगगाधरा ॥ जय० ॥ २ ॥
 भो भगवन् भोला शिवशंभो ॥ भवभयमंजन गुरुवरा ॥ जय० ॥ ३ ॥
 माया तूंचि परब्रह्महि तूं ॥ दत्तहि तूं विधिहरिहरा ॥ जय० ॥ ४ ॥
 द्वैतोत्पत्तिस्थितिलयभासा ॥ आरोपे तूं आसरा ॥ जय० ॥ ५ ॥
 तूंचि अनेकी एक अखंडित ॥ नाहींसा अससी खरा ॥ जय० ॥ ६ ॥
 वरद विलक्षण तूं अति दाता ॥ नच तव तुल्य दुजा जरा ॥ जय० ॥ ७ ॥
 कोमळ मानस शीश कृपावश ॥ सेवककार्य धुरंधरा ॥ जय० ॥ ७ ॥
 पूर्ण निराश्रितज्ञा मज दीना ॥ सकरुण हो करुणाकरा ॥ जव० ॥ ९ ॥

१७८. चाल—प्रीष्मक्तु कुतुक करी.....

दत्तगुरो कधि रे कधी ॥ धेशिल ही डोइ पर्दी ॥ दत्त०॥धू०॥
सगुण रूपडें तें तुझें ॥ गोड मला अवडे जें ॥ सुप्रसन्न
हसतवदन कमलवदन दाविसी कधी ॥ दत्त० ॥ १ ॥

१७९. चाल—मदन चंद्रा सुवैरि.....

किति रे भोला उदार तरि तूं शंकरा ॥ किति रे० ॥ धू० ॥
तुजसम दाता तूं एकचि भलता ॥ कोणिहि नच दुसरा ॥
त्रिभुवनी ॥ कोणि० ॥ खरोखर ॥ कोणि० ॥ शंभो
कोणि० ॥ उदार० ॥ १ ॥ गान परिसुनी भान न त्वन्मनि० ॥
दान करिसी असुरा ॥ स्त्रीलिंग ॥ दान० ॥ उदार० ॥ २ ॥

१८०. चाल—.....सारीरे.....

कधि५ रे कधी मज दाविसी चरण ॥ तुजविण मज क्षण
गमे युगसमान ॥ कधि५ रे० ॥ धू० ॥

वाटे घट कधीं तुज आलिंगिन ॥ वाट तुझी बघुन बघुन
तटाटले लोचन ॥ कधि५ रे० ॥ २ ॥

येहै येहैं राजसा लगबग धांधुन ॥ तुजवरून तनेमनधन
ओंवालिन ॥ कधि५ रे० ॥ २ ॥

१८१. चाल—पहा वाई सुवन्ह हें.....

गुरुवरा ईश्वरा दिगंबरा ॥ घडे गुन्हा तो क्षमा करा ॥
गुरु०॥धू० ॥ दशांगि५ देवा मलीन मी तों ॥ खपेना कुठेहि

कट्ठी रहातों ॥ हे दयासागरा ॥ गुरुवरा० ॥ तुम्हि तरि
क्कांडो कंटाळा ॥ सर्वांनीच जया वगळीला ॥ ऐसा निरा-

॥ सर्वदा सावरा ॥ गुरुवरा० ॥ १ ॥

१८२. चाल—काल रात्रीं कुठे हो तुम्हीं.....

किति धाडूं सांगूं सांगूनीया ॥ कुणाहाति निरोप करूं
गुरुराया ॥ किति० ॥ ध्रु० ॥

भक्तिहि अवधी ज्ञाली कां वायां ॥ कोणेपरी आतां अळबूं
गा सदया ॥ अनसूयातनया या अवलीया ॥ किति० ॥ १॥

१८३. चाल—आज मज सहज आला.....

दत्त दत्त दत्त घरा हो ध्यास ॥ अक्षय अभंग सुखीं मिळा
अविनाश ॥ दत्त० ॥ ध्रु० ॥

जैसी भक्तवासना तैसीं स्वरूपें नाना ॥ धरूनि पुरवी मनो-
रथांस ॥ दत्त दत्त० ॥ १॥

फुकाच्या साठीं ऋणी कनवाळु वाली ॥ कां रे आपुलासा
कराना ऐशास ॥ दत्त दत्त० ॥ २॥

१८४. चाल—थारी कुबजासे मनराज.....

जय दत्तात्रय महाराज सहुरु दयानिधे यतिराज ॥ जय० ॥ ध्रु० ॥
अहंभ्रमसुखाशेनैं न भक्तो मन्मानस तवंपदमधु चाखो ॥
लागो वृत्ति अनेकीं एकीं सदा सुभावें सज्ज ॥ जय० ॥ १॥
संतसतीपदपंकज सेवा, निरंतर समागम मज्जीवा ॥ या हीं
देवा मत्सद्वैवा ॥ जळो अहंपणबीज ॥ जय० ॥ २॥

१८५. चाल—काळसे लढना डरावत है.....

श्री अनसूये कर्दमतनये विनति करित हुज पतित्रते ये ॥ ध्रु० ॥
तळमळिविण तव पद् म्यां गावें ॥ तव दास्य घडो जीवें
भावें ॥ धावें पावें धीर न माये ॥ श्री अनसूये० ॥ १ ॥

१८६. चाल—थंऱ्या छोरे पति तेज.....

जगदंबे सति जलनिधितनये भवभय हर माझें ॥ धृ० ॥
नाहिं क्षणत कर असुक तें किं हें सर्वचि तुजवर भार ॥
मज अज्ञा, गुर्वज्ञा ही, नान्या ॥ अंबे तूं आणि अनसूया
ती दोन न मज दीना ॥ जग० ॥ १ ॥

१८७ चाल—डरमा तूं दिलसाथ.....

पावें मज जगदंब सिंधुजे पावें मज जगदंब ॥ उठीं धांब
न लाव विलंब ॥ सिंधुजे० ॥ धृ० ॥

माझी अनसूया तूंचि न अन्या ॥ अज्ञान मी तुक्कां मानिल्या
भिज्ञा ॥ त्याची क्षमा कर द्या दुःखी दीना ॥ प्रार्थीले
प्रार्थीन तिला तें तुजला ॥ मानीं ग माऊले पावें या
बाळा ॥ धांवें बाई ग क्षणहि न थांब ॥ सिंधु० ॥ १ ॥

१८८. चाल—आर्पिले सुमन तें.....

शंकरा शिवहरा सांब सदाशिव शंभो ॥ धृ० ॥ त्रयरक्त-
नयन पंचशिरा दशकरा करुणा मज करा ॥ तारा प्रभो
पार तारा त्वरा करा ॥ शंकरा० ॥ २ ॥

१८९. चाल—पहा बाई सुवच हें.....

सुरवरा शिवहरा उमावरा ॥ त्रिनेत्र दशकर पंचशिरा ॥ सुर० ॥
कर्पूरगौरल सुनीलकंठा ॥ द्विदैत्यषडास्य-गजास्यताता ॥

शंकरा ईश्वरा ॥ सुरवरा० ॥

पाश—पाशुपत—श्रुंग—भृंग—चर्म—पिनाकू—शुल—परशु—माहेश्वर ॥
क्षणिक—कं—पणि—त्रिजटा—शशि—फणि—भस्म—गंगा—धरा ॥

दयालु शंभो उदार भोला ॥ परब्रह्म सचित्सुखललिला ॥
माझिया माहेरा ॥ सुर० ॥

धृतशंख ढका-कपाल-डमरू ॥ तूंचि विष्णु तूंचि दत्तस-
दगुरु ॥ गीत-स्तुति-विष-शीत भक्ति-जल-सुविल्व-
प्रियकरा ॥ सुर० ॥ २ ॥

निराश्रिता मज कोण्याहि काळी ॥ न माय न वाप कुणीहि
जवळी ॥ एक तूं आसरा ॥ सुरवरा० ॥
कैलासपते सशानवासा ॥ तारिं तारिं ह्वा अनाथ दासा ॥
जय मृत्युंजय भवभ्रमभयलय ॥ हे दयासागरा ॥ सुर० ॥ ३ ॥

१९०. चाल—कोण तुजसम सांग.....

धन्य तव गुणनाम तव रूप तव लीला ॥ शक्ति तुझी
प्रबला ॥ वाहवा शंभो किति रे तूं भोला ॥ तूं धन्य
दयाला ॥ धन्य० ॥ ४ ॥

नाहिं तुजसम धन्य अत्यगाध शिवदाता ॥ तूं करुणासरिता ॥
तूंचि तुजसम ब्रह्मा तो हरि तोहि रिता ॥ हिमनगजा-
माता ॥ धन्य० ॥ ५ ॥

१९१. चाल—राधा पांढोनी मुलला हरी.....

जय शंकर भोला शंभो ॥ भो सदाशिव शिव सांब प्रभो ॥
सुंदर कर्पूरगौर उमावर ॥ सुरगुरुवर हर परमेश्वर ॥ त्राहि
त्राहि दीनं मां भगवन् ॥ शृंगखट्टांग-शशिनागधारिन् ॥
चि विधि विष्णु तूं दत्तात्रय ॥ जयजय त्रेयनयन
कृपालय ॥ तं निरामय अपज्यभयलय ॥ धुंद निंजमय

कृतमाय धृतकाय ॥ तूंचि वहुरुपि एक अनेकी ॥ गुप्त
अगुनीयां अससीसा जणुं की ॥ तूंचि सगुण परब्रह्म निर्गुण ॥
जनजननमरणहरण—चरण ॥ धांवा उभय मृडानी मृत्युं-
जय ॥ माझी दीनाची मिटवा हयहय ॥

१९२. चाल—साऱ्ग साऱ्ग.....

दत्ता दत्ता दत्तात्रयगुरु, दत्ता दत्ता दत्तात्रय गुरु ॥ दत्ता
दत्तात्रय गुरुराज, यतिपतिनरहरि दत् दत् दत् ॥ धृ० ॥
श्रीगुरु दत्ता श्रीपादा जयसद्गुरु दत्ता अवधृता ॥ श्रीगुरुदत्ता
श्रीपादा यतिपति नरहरि दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु
दत्तात्रयं गुरु दत्तात्रय गुरु दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु
दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु
दत्तगुरु दत्तगुरु यतिपति नरहरि दत् दत् दत् ॥ १ ॥

१९३. चाल—रणधीरा.....

पतिता ताता तारण शरणगणहिता ॥ यतिपतिताऽधिपति ॥
पतिता० ॥ धृ० ॥ श्रीदत्ता अवधृता अत्रिसुता अनसूया-
जाता ॥ संन्यस्ता सन्माता खलशारता भगवंता ॥ लिता
प्रयता गुरुनाथाऽनंता शशिदुर्वासआता ॥ श्रीपादा दे
नन्तिमति पतिता गति यतिपति ॥ पतिता० ॥ १ ॥
षड्हस्ता रविदीसा मोदरता धृतसुजटानूटा ॥ भस्मसिता
शंखभृता अघर्ता वलवंता ॥ मूर्त्ताऽमूर्त्ता त्रयवक्त्र सुहसिता
औढुंबरतलभोक्ता ॥ या दासा दे नन्तिमति पतिता गति
शित्ति ॥ पतिता० ॥ २ ॥ धीरमता विमवयुता योग-

रता दिव्यमहाज्ञाता ॥ सुखजनिता रिपुहंता धर्मिता सुनियंता ॥ भक्तासक्ता काषायपटवृत्ता नारदसुनिदयिता ॥ हे त्राता दे नतिमति पतिता गति यतिपति ॥ प० ॥ ३ ॥ भक्तिजिता हतदुरिता गुणवंता कृष्णातटदांता ॥ जगर्कर्ता संहर्ता समचित्ता च्युतचित्ता ॥ लिप्तालिप्ता सुरधेनुपरिवृत्ता श्रुतिशास्त्रादि सुगीता ॥ वा धाता दे नतिमति पतिता गति यतिपति ॥ पतिता० ॥ ४ ॥ क्रष्णिधाताऽनुलचरिता मृदुचेता भवभयकालांता ॥ वन उषिता अमरनुता बहुदाता श्रीमंता ॥ शांता मुक्ता सुश्वान-अनुगता मृत-संजीवन-कर्ता० ॥ मावापा दे नतिमति पतिता गति यतिपति ॥ पतिता० ॥ मूलांता मध्यस्था अव्यक्ता स्थितसततमांता ॥ कल्पलता शिवसरिता नतसूता निरहंता ॥ द्वैतातीता सुनिलक्ष्यचित्तसता नरभूताऽसंभूता ॥ भो ईशा दे नतिमति पतिता गति यतिपति ॥ पतिता० ॥ ६ ॥

१९४. चाल—(भूपाळी.)

या हो या हो सहूरनाथा । करुणा करा या पतिता ॥
दृढ भक्ति लागो चित्ता । तुमच्या दिव्य चरणांची ॥ धु० ॥
जितेषणीं कैसे होय । अंती जीव कैसा जाय ॥
गेल्यावरी गती काय । ऐशी हाय हाय सोडवा ॥ १ ॥
सर्व जीवांच्या मोहेरा । स्वामी माझ्या प्राणेश्वरा ॥
करा अभय मज पामरा । धांवा देवा वेगेसी ॥ २ ॥

नेत्र लावुनि तुझांकडे । वधे वाट हें वेडे ॥
 तुमचें सुगण रूपडे । दाँवा सत्वर या पाप्या ॥ ३ ॥
 तुझांविणे दुसऱ्यावर । माझें मन हें न धरी धर ॥
 मज गरीबास आधार । तुझि एकचि दयाळा ॥ ४ ॥
 धरुनी मानवी अवतार । फिरतां नित्य पृथ्वीवर ॥
 ऐकुनि फुटला आशांकुर । माझ्या भित्या जीवाळा ॥ ५ ॥
 तुमच्या पायांची तळमळ । ज्यासी लागे कांहीं काळ ॥
 दैन्य तयाचें तात्काळ । तुझी हरता निजांग ॥ ६ ॥
 माझा ऐसा भाव खरा । करा करुणेच्या सागरा ॥
 तुझाविणे कोणी दुसरा । वाली नाहीं हो माझा ॥ ७ ॥
 नको मला निर्गुण देव । नको मुक्तीचीही हाव ॥
 जडो अखंड भक्तिभाव । प्रत्यक्ष गुरुपायांचा ॥ ८ ॥
 मायबापा हो पहा कीं । किति दिवसांचा भी दुःखी ॥
 बसलों हिर्मुष्टी दुर्मुखी । अवघा उपाय खुटला ॥ ९ ॥
 आपण होउनि बळे गुरुजी । उगीचाचि कीव कराल माझी त
 तरि होइल सहजासहजी । मजवर मोठा उपकार ॥ १० ॥
 मन माझें बहु ओदाळ । पापी अज्ज भी दुर्बळ ॥
 तुमचा म्हणूनी केवळ । देवा पहा मजकडे ॥ ११ ॥
 दीनपणीं पुरुषोत्तमा । विनवुनि लागतों कामा ॥
 मज अनाथाची शरमा । सदा तुम्ही रास्तावी ॥ १२ ॥
 माझी सेवनाची हौस । नाहीं अझुनीं पुरली खास ॥
 तुमच्या विधासावरी ॥ १३ ॥

१९५. चाल—साग साग.....

दत्तात्रेया ताता तव पदि, भावें माथा ठेऊं निशिद्दिनि ॥
 तारक तुजविण नच आम्हां, चरणि शरण वहु दीनांना ॥
 श्रीगुरुवल्लभ श्रीपादा, नरसिंह सरस्वति अवधूता ॥
 दत्तदिगंबर गुरुनाथा, चरणि शरण वहु दीनांना ॥ १ ॥
 पामर दुर्बळ, सद्गुणविरहित, पातकराशी, अज्ञानी ॥
 देवा अनसूयाजाता, आम्हां वाळां तुं माता ॥
 गाऊं तव गुण, ध्याऊं अनुदिन, सेवूं सुचरण, सप्रेमे ॥
 करिं धर लवकर सुरुचिर सुरवर चरणि शरण वहु दीनांना ॥ २ ॥

१९६. चाल—सुखकर्ता (आरती).....

श्रीपाद श्रीवल्लभ श्रीसद्गुरुदत्त ॥ नरहरि सरस्वतीश्वर जय
 जय अवधूत ॥ धू० ॥
 भवसागरमध्यं मां ब्रतभजनविहीनम् ॥ त्वदितर तारण-
 शून्यं कृपयोद्धर दीनम् ॥ क्षणमपि तरितुं शक्तो न दक्षिणा-
 मूर्ते ॥ निजशिशुभारं धारय लोकश्रुतकीर्ते ॥ १ ॥
 अपराधशतं भगवन् मर्षय पापस्य ॥ अज्ञान तिमिरराशी-
 नाशय मूढस्य ॥ आत्मक्षाधामौनं परनिंदात्यागः ॥ सत्क-
 र्माचारो मे भवतु च सत्संगः ॥ २ ॥
 अशरणशरणप्रेम्णा मध्यनुकम्पस्व ॥ योगक्षेमं वह मे शर्मे
 च मे दत्स्व ॥ मानसमलपरिहारं कुरु भगवन्नचिरम् ॥
 त्वच्चरणप्रणयं मे जनयतु हृदि रुचिरम् ॥ ३ ॥
 वैराग्यं मम तीव्रं नाश सदा भवतु ॥ त्वत्पदपंकज भक्ति ने
 कदा व्यभिचरतु ॥ भूयादचलं मनसि च निजपर विस्मरणम् ॥
 अद्यभावानुभवो मम सततं शरणम् ॥ ४ ॥

१९७. चाल—(पाळणा) पति गेले माझे....

या गे साध्वींनो माझ्या घराला ॥ जो जो जो जो ॥ पाळणा
हालवूँ अनसूयाबाळा ॥ यागे० ॥ धु० ॥

निज रे अंगाई दत्ता दयाला॥जो जो जो जो ॥ पाळणा० ॥
॥ १ ॥ हृदाकाशीं टांगीला भावार्थ दोला ॥ जो जो जो
जो ॥ पाळणा० ॥ २ ॥ तुज पांघरवीला निजसुखशेला ॥
जो जो जो जो ॥ पाळ० ॥ ३ ॥ दोला शृंगारीला साजेसत
तुजला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ ४ ॥ क्षणतरि झोंपीं
जा लागूँ दे डोला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ ५ ॥ भक्त
कामीं तुज नाहीं कंटाला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ६ ॥
थेकलास खेळूनि अघटीत लीला ॥ जो जो जो जो ॥ पा०
॥ ७ ॥ भक्तांच्या वाळा रे काळांच्या काळा ॥ जो जो
जो जो ॥ पा० ॥ ८ ॥ कर्तुमकर्तुं तूं निर्णुणमूला ॥ जो
जो जो जो ॥ पाळणा० ॥ ९ ॥ जन्मसि मज पापिणीच्या
कुशलीला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ १० ॥ आनंदी आनंद
मज वाई झाला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ ११ ॥ शरण
शरण तुज दीन मी अबला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥
॥ १२ ॥ काय गाऊं पुढे झान न मजला ॥ जो जो जो
जो ॥ पाळणा० ॥ १३ ॥

तत्त्वज्ञान.

(औँव्या)

मूळ अवधा मनाचा खेळ ॥ मनाचि चुकवी ताळमेळ ॥
 मन अमृत करी सुखाचा सुकाळ ॥ मन मारितें वीष तें ॥ १ ॥
 एक मनाचि नीट करितां ॥ भीक न घाली दुश्चिता ॥
 कांहीं नाहीं या स्थिरीपरता ॥ सुखदुःखभाव लये मग ॥ २ ॥
 त्यासी ऐसी योजना करावी ॥ मन वायु हीं कांस घट धरावी ॥
 मन चंचल व स्वभाव जड हीं ओळखावी ॥ तत्त्वे ज्ञान्यापासोनी ॥ ३ ॥
 मनासी तत्त्वगति अफाट ॥ परी एक ऊर्ध्व दिशे नीट ॥
 ऊर्ध्वगतीचे निकट ॥ अहंकार बदती ॥ ४ ॥
 ऊर्ध्वगति म्हणतां कल्पना साजे ॥ कीं जणुं कांहीं जात अंतर वाहा
 वर जें ॥ तीच कल्पना उलटवीजे ॥ मुज्जे विवेकाभ्यासें ॥ ५ ॥
 अहंकार म्हणजेच आपपरभाव ॥ तयानेच औडंबर केले विश्व ॥
 एका त्यासी न देतां ठाव ॥ जन्ममरण उडालें ॥ ६ ॥

(गद्य.)

मग जो देह शिळक उरला, तो केवळ एका वृक्षाप्रमाणे, कीं
 ज्यांन्ह फल, फूल, मूळ, पट्टव, व पुढे ज्यांत वृक्ष उत्पन्न करण्याचे
 बीज वगैरे वगैरे कांहीं नाहीं, असा एक फक्त वठलेल्या खोडरूपी
 उरला. तो जड आहे. तो केव्हां तरी नासतो. नासेपावेतीं
 त्या मनुष्यास लोक जीवन्मुक्त, विदेही, वगैरे म्हणतात. तो देह
 नासल्यावर पुन्हा प्राणी जन्मास येत नाहीं; म्हणजे मन देहास
 उत्पन्न करीत नाहीं. तों देह असतां ज्या स्थिरीत तें मन होर्ते
 त्याच स्थिरीत, म्हणजे ऊर्ध्वगतिविरहित, म्हणजेच कांहीं नाहीं

अशा स्थिरीति, तें मन असते. कारण, मन म्हणजेच वायु, व वायु म्हणजेच ऊर्ध्वगति; ती ऊर्ध्वगति नाही म्हणणे म्हणजे मूळ वायु म्हणजे मनच नाहीशा स्थिरीति होय. गति म्हणजेच जन्ममरण-बीज, म्हणजेच अहंकार, म्हणजेच परापरभाव, सुखदुःखभाव वगैरे सर्व द्वैत आले, व म्हणूनच जन्ममरणही लागले. म्हणून एक मन मारिले, म्हणजे त्याची गति उलटविली म्हणजे, सर्व भागते. नंतर महाप्रसूत निर्वृक्ष रानांत जसें एखाचा बाबून बठलेल्या वृक्षांचे खोड, जणुं काय भोवताली कांहीं नाहीं, अशा स्थिरीति एकटे उभे असते, त्याप्रमाणे ज्याचे मन शून्य झाले, त्याचा म्हणजे जीवन्मुक्ताचा देह होतो. फरक इतकाच कीं, कांति एकास जास्त व दुसऱ्यास म्हणजे वृक्षास कमी असते. कारण, मन हें सुखदुःख, आपपर, चिंता, खेद, मद, भीति, विषय, आशा, वैरो वगैरे द्वेषादिरूपांने देहाचे तेज हरण करीत असते. तें मन ज्या देहाचे स्थिरावले, त्या देहाचे तेज हरण होत नाहीं. ज्याचे जितके असेल तितके शाब्द राहते. जसें तानें बालक जसजसें अधिक लहान तसतसें जास्त सतेज असते, व जसजसें मोठें होत जातं, तसतसें निस्तेज होते. जीवन्मुक्ताचे मन अजीवात दुरावत नाहीं. दुरावेल तर तो देह अचेतन होईल, म्हणजे मरेल. तर तसें नव्हे. तें मन आपआपल्याच स्वाधीन म्हणजे गतिराहित जेथल्या तेशें स्तब्ध असते. नंतर त्या मनांने हवी ती गति घेणे त्याचेच स्वाधीन असते. स्हणजेच त्यास हवी ती अलिम अहंकारबुद्धि धरून, इच्छा करून ती पुरवून घेतां न्यास देह घेतां येतो, टाकितां भेतो.

मात्र पूर्व प्रारब्धाचा देह खोड संपत्यावर टाकितां येतो, असें लोकांनी वदावें, पण त्यांचे त्यास तर ज्या वेळेस मन स्थिरावर्ले त्याच वेळेस प्रारब्ध, देह, वगैरे लचांडे सुटलेलींच असतात. तो कांहीं नाहीं व सर्व आहे असाच होतो. पूर्ण सगुण वा पूर्ण निर्गुण कर्तुम् अकर्तुम् समर्थ, भोगून न भोगता असा होतो.

ही स्थिरवण्याची स्थिति येणे म्हणजे थद्वा नव्हे. ती साक्षात् सुल्लावरची पोळी आहे. तसें होऊं लागले म्हणजे मन भांबावर्ते. कारण, कोणतीही फार दिवसांची नित्य स्थिति सुटांना तसें होतेच; तरी साधकानें घावरू नये. अभ्यासा—अभ्यासानें, विवेकानें, व सत्संगानें ती स्थिति कायम करावी. त्यास ब्रह्मचर्य, निर्लीभ, व वैराग्य हीं अवश्य साधने आहेत. प्रथम ज्ञान्यापासून विवेकानें ती स्थिति ओळखावी, नंतर साधनानें अनुभवावी व अभ्यासानें कायम करावी. तें असें सर्व एकच आहेहैं ठरलेले आहे. नित्य ज्या ज्या वेळेस अहंकारवृत्तीनें अमुक पर असें वाढून त्यावहूल वाईट किंवा चांगली कल्पना मर्नी येईल त्या त्या वेळेस “तोच मी आहें, त्यांत काय आहे? कारण, सर्व खेळ मुळापासून अग्रापावेतों कायूचे आहेत. तो वायु म्हणजेच मन, म्हणजेच मी, व ज्यावहूल हैं मला वाटत आहे तोही मीच. कारण तोही वायुच आहे, व वायु तर विभागूं शकत नाहीं; सबव मी विभागूं शकत नाहीं, क्षणजे मीच सर्वत्र पसरलेला आहें. फक्त गतीमुळे क्षणजेच मायेमुळे मला हैं खोटें भासविलें आहे.” वगैरे वगैरे विवेकानें मन स्तव्य करावें. “तोच मी” यां अर्थाचा मंत्र “सोऽहम्” हा एवब्यासार्थीच फार गणून, तारणासाठी पारायण करावयास वेदाज्ञा आहे. त्याचा

नित्य जप म्हणजे अर्थावर विचार करून पडताळा घालें म्हणजे जप करणे होय. पाठ म्हणणे म्हणजे जप करणे नव्हे. वर लिहिल्या प्रमाणे मनाची गति ऊर्ध्व असून त्या स्थिरीतले बहुतेक प्राणी आहेत. त्यांनी त्या स्थिरीत जें म्हटलें, लिहिलें, भाषा, शास्त्रे केलीं, व चाली पाडल्या त्या सर्वे, व ज्याचें मन स्थिरावलें, उल्टलें, किंवा स्वस्वाधीन राहून अलिसगति धरून लागलें त्याच्या चालीरीति व सर्व विचार, यांत फार फरक असतो. एकास व्यवहारी म्हणजे खोटा म्हणतात; व दुसऱ्यास विरागी म्हणजे खरा, साधु, वैगैरे म्हणतात. याची वर दिसण्यांत स्थिति, अर्थात् शरीर पाहून समजेल तीच—कारण त्याची मानसिक स्थिति कळणे अगम्य आहे—व्यवहाराच्यांस म्हणजे खोब्यांस फार वेडगळासारखी दिसते. म्हणजे व्यवहारांत जो वेडा व परमार्थीतही जो वेडा त्यासारखी दिसते. फक्त फरक इतकाच कीं, एक ज्ञानाचे पलीकडे मुडलेला असतो; व दुसरा पूर्ण पूर्ण अज्ञानांत जाऊन थोडेंसे अज्ञान जो व्यवहार त्यास किंवा त्याहून थोडेंसे अज्ञान जो परमार्थ-वृत्ती त्यासही मुकलेला असतो. पूर्ण वेब्यास वेडा या साहाय्यांने व्यवहार म्हणजे त्याहून कमी अज्ञानांत आलें पाहिजे. व्यवहाराच्यांने व्यवहाराचेच साहाय्यांने खन्यांत गेलें पाहिजे. सबव व्यवहार जरी खोटा तरी तो अवश्य आहे; मात्र तो कांहीं काळ पावेतो अवश्य. वेदशास्त्रे हीं ज्ञान्यांने केलेलीं आहेत. तीं व्यवहार चीटपणे व पूर्णपणे दासवितात. म्हणजेच, त्याचें पर्यवसान अव्यवहार म्हणजे परमार्थ आहे; सबव शास्त्रे हीं अवश्य आहेत. कोणत्याही चणजे परमार्थपर्यवसान असलेच पाहिजे.

शास्त्र सर्व एकच आहे. सोईसाठी भाग निरनिराळे करून निरनिराळी नांवें दिली आहेत. बाकी शास्त्र यांचा अर्थेच व्यवहारशास्त्र, म्हणजेच कृतव्यशास्त्र म्हणजेच धर्मशास्त्र. हें धर्मशास्त्र नसेल तर, ज्यास जें सुख हवें त्याचा मार्ग मिळणेच कठिण होईल. व जितक्या जशा मुमुक्षुमूर्ति तितके निरनिराळे मार्ग निघून कोणास कोणात्रा मेळ राहणार नाहीं व घोटाळा होईल. चालत आलेले मार्ग दिस-प्यांत निरनिराळे दिसले, तरी तथ्याशीं एकच असतात. ते साधकास शास्त्राचे आधारावांचून कळावे कसे? विचार करण्यास दिशाच मिळेनाशी होऊन गाढवांचा गोंधळ मात्र होईल. कारण, मुमुक्षु हा अज्ञान, त्यास ज्ञानाचा मार्ग कळणे करें? विनपोहणारा पोहण्यांत सुधारणा करणार कसा? लंगडा पायवाल्यास चालण्यास शिकविणार कसा? उदाहरणार्थ, कोणताही परधर्म दर्शा. त्याची मूळ स्थिति किती हास्यास्पद होती! व पुढे जसजशीं आमच्या हिंदुधर्मीतील तत्वें त्या धर्मीयांच्या हातीं थोडी फार लागली, तसेतसे त्यांत ज्ञालेले फेरफार किती पोक्तपणाचे दिसतात, याचा ताळा घाला म्हणजे सहज समजून येईल. ही अडचण दूर होण्यासाठी जगन्नियंत्यानें आपल्या मूळ स्थिती-पासून तें मानवांच्या पूर्ण अज्ञान स्थितीपावेतों सरळ धोपट मार्ग मानवांकरवीं स्फूर्तीनें काढून ठेविले. त्यांत फेरबदल होणेच शक्य नाहीं. कारण, फेरबदल करूं पाहणार आज कोण, तर जे आम्ही त्या मूळ स्थितीपासून अगणित अंतरावर आहोत ते. म्हणजे डोळसांचे कामांत अंधव्यानें शहाणपणा शिकविण्याचे धाडस करण्यासारखें झालें. आतां ज्या शास्त्रांत फेरबदल अवश्य

व इष्ट आहे, त्या शास्त्रांत योग्य काळीं फेरबदल होईलच. ही केवळ त्या जगन्नियंत्याची ठरलेली कृपा असे. तो सुद्धा हक्क आम्हापैकीं एखाद्याचा नव्हे. मग धर्मशास्त्रांत तर आम्ही काळतोंड्यांनी काय हात घालावा? हीं धर्मशास्त्रे किंवा वर लिहिलेला फेरफार वर लिहिलेल्या कुडीच्या हातून होऊन जगास मिळत असतात. व ते ज्याप्रमाणे आज्ञापितात त्याप्रमाणे जगत् चालत असते. त्या चालीस चालीत भूणतात. संबव जुन्या भूणजे वेदशास्त्रांच्या चालीरीतीस लाथ देणारा, भूणजे तो एक आईवर उडणारा रेडाच समजला पाहिजे. सर्व खेळे मनाचे आहेत, वैगेरे प्रकार धर्मशास्त्राचे ज्या भागांत सांगितले आहेत, त्यास मानसशास्त्र, भूणजे तत्त्वविचार, भूणजे ब्रह्मविद्या असे भूणतात. या ब्रह्मविद्येत स्वानुभवी निष्णात जे त्यास ब्राह्मण भूणतात; आतांच्या या गांडुळांस नव्हे. व भूणूनच ब्राह्मण फार श्रेष्ठ, ब्राह्मण सर्वांचा गुरु, ब्राह्मण गुरु, ब्राह्मण वेदल ते प्रमाण व पूज्य, वैगेरे वैगेरे हक्क ब्राह्मणांस सहजच मिळत असत. आतांचे ब्राह्मण पाहतां कर्माने जणुं गुवांतले जंत, व हक्क इच्छणार कस्तुरीचा. अशांस कोण विचारणार? व भूणूनच त्यांस ठिकठिकाणी वेळोवेळी जुतेपैजार होत आहे. व त्यांचेवरोवर त्यांचे दमडांसही भूणजे देव व अशांच दुसऱ्या दांभिकपणांच्या निशाण्या—जुतेपैजार चालू आहे. याचा अर्थ धर्माचा छळ होत आहे असे नाही, तर अधर्माचा छळ होत आहे, व धर्म हा वाढतच चालला याढे. कांहीं विचारी व सत्यशोधक लोक उद्यां ब्राह्मण होतील, आरे त्यांचे घरी महारांमांगांप्रमाणे

घोडा खाजविण्यास व पायखाने झाडण्यास राहतील. सारसंश, अर्धम, हा नित्य बुडेल व धर्म ही नित्य तरेलच; व तरेल तोच धर्म, व बुडेल तो अधर्मच.

वर जे निरनिराळे मार्ग शास्त्रांत असतात द्वाणून सांगितलें, त्यांपैकी कोणताही पूर्ण करून अज्ञान व ज्ञान यांपलीकडे गेलेला जो त्यास योगी द्वृष्टतात. तो मार्गस्थ असतां त्यास साधक द्वृष्टजे योग करणारा द्वृष्टतात. त्या शास्त्रांत एक विशिष्ट मार्ग आहे, द्वृष्टजे श्वासनिरोध वैगैरे करण्याचा; त्यास विशेष प्रकारचा योग द्वृष्टतात, व त्या मार्गासच लोक तुकीने योग असें समजतात. बाकी खरा अर्थ वर लिहिल्याप्रमाणे आहे. ज्ञानापलीकडे जाण्याचें काम सर्व मार्गीनी होतें. कोणास काळ जास्त तर मेहनत कमी व कोणास भेहनत जास्त तर काळ कमी असें आहे. परंतु अलीकडे म्हणजे व्यवहारांत हा विशेष योगी विशेष श्रेष्ठ ठरतो. व त्याचें कारणही उघडें आहे. कारण, पलीकडे जाणें, मुक्ति मिळविणें, म्हणजे न म्हणजे वायु याची गति स्थिरवणें; हें जर ठरलेले आहे, तर तें साधण्याचा अभ्यास कोणी दगड पुजून, कोणी माळ जपून, कोणी नमस्कार घालून, कोणी ध्यान करून, कोणी अर्चन, सेवन, वंदन, पदसेवा करून, वैगैरे वैगैरे नाना मार्गीनी करितात. त्यापेक्षां, वायूचे तत्त्वाशीच जर काम आहे, तर वायूचे एखादें तत्त्व धरूनच जो जाईल तो लौकर प्रेचेल यांत नवल काय? श्वास म्हणजे वायु; तो शरीरास धरून असतो. व मन म्हणजे वायुच; तेही शरीरास धरूनच असतें. तेंच मन अन्य ठिकाणी अन्य तत्त्वांवर ठेवून स्वस्थानीं

वायुतत्त्वांत आणण्यास जो प्रयास व काल लागेल त्यापेक्षा शरीरांत असणाऱ्या वायुतत्त्वाशींच मन ठेवून जर अभ्यास केला, तर फार लैकर व विशेष फायद्यानें प्राप्ति होईल यांत शंका काय? मात्र तेसे करणे म्हणजे सुळावरची पोळी आहे. बाकीचे मार्ग लांब पण सोपे व खात्रीचे आहेत. हा जवळचा पण दुस्तर आहे. करणाराची टेरीच फाटून जाते. ज्याची तशीच योग्यता पावली असेल त्यासच हा मिळतो, कळतो, व साधतो. बाकीच्यांस मिळत नाहीं, मिळाल्यास कळत नाहीं, व कळल्यास साधत नाहीं. ज्याची जशी योग्यता तसा त्यास मार्ग मिळतोच.

वर जे पूर्णतेस पोंचावयाचे नानाविध मार्ग सांगितले, त्यांपैकी कोणताही करून जरी मानव पूर्णतेस पावला तरी त्यास, जीव-न्मुक्ति वैरे स्थिति पावली असली तरी, त्याचा देह सुटेपावेतो एक ध्यास, नामस्मरण, पूजन, अर्चन, किंवा ज्याचा जो मार्ग असेल तो श्वासनिरोध वैरे करावा लागतोच. म्हणजे असेहे पावेतो मनाची गति दावलेली कायम राहते. व अशाच स्थिरीत प्राणोत्कमण झालें, तरच त्यास पुढे देह म्हणजे जन्म-मरण नाहीं. नाहीं तर शेवटीं जिंतका काल त्या साधना-विरहित मन ऊर्ध्वगति धरली तितक्या कालाचे प्रमाणानें त्यास पुन्हा देह धरावा लागतो. व मन तर केवळ वायु-रूपी असल्यामुळे त्यास कितीही दावांत ठेविलें, तरी त्या-वरील दाव निघतांच तें पुन्हा ऊर्ध्वगति घेणारच. उदाहरणार्थ— मेणबचीच्या शामदानांतील स्प्रिंगच पहा. तिजवर दगडाचें ओळें बरी डेविलें, तरी ओळें उत्तरतांच ती पुन्हा दुणकन् वर उडतेच.

तसेच मनाचे आहे. आतां वर जे विशिष्ट प्रकारचे योगी, साधक अथवा सिद्ध सांगितले, त्यांमध्येंसुद्धीं विशेष श्रेष्ठ असे एक जटीचे आहेत. ते हे कीं, मनाची गति दाबल्यावरही जे निष्कामपणे एखादा विशिष्ट कर्मार्ग धरून कर्माचार करीत असतात. त्यांचे-पासून मुक्तीस कांहींच धक्का लागत नाहीं. कारण, कर्म हेच विष व कर्म हेच अमृत आहे. कर्म निष्कामपणे ज्ञाल्यास त्याचे सुफल तर येणारच. कारण कर्म म्हटले कीं, त्यास परिणाम आलाच. मात्र तो कर्माचारी त्या कर्मापासून अलिस म्हणजे निष्काम असत्यामुळे तो स्वतः त्यास बद्ध राहत नाहीं. म्हणजे विस्तव हातांत घेऊन हात भांजूं न देतां त्यापासून फायदा तेवढा करून घेतो. असे जे हे महाश्रेष्ठ योगी ते मात्र आपापल्या कर्मजोरापाणे कर्तुम-कर्तुमन्यथाकर्तुम् समर्थ असतात, व मुक्तही असतात. आवांतर मुक्तांचा उपयोग जगास तितका होत नाहीं. ते पाहिजे तर भूतभविष्यवर्तमान जाणतील; किंवा भक्तांचे लहानसहान कार्य-भागही करून देतील; परंतु 'करेंगे सो करेंगे' व त्यापासून आपले मुक्तीस तर धक्का नाहीं असें त्यांचे हातून, वरच्या वर्गात गेल्यावांचून होणे नाहीं. पूर्वीं त्या स्थिरीत महान् महान् योगिराज तापसी असत व अजूनही आहेत, त्यांचा त्या वेळेस असा उपयोग करून घेतला जात असे कीं, त्यांचे सेवेत विशेषतः ब्रह्मणांचीं मुळे असत व तीं त्या विद्येत पूर्ण होत पावेतों तेथेंच वास करीत. मौर्जीबंधनापावेतों ब्रह्मपुत्र तयार होत व पुढे निष्काम कर्म आचरीत रहातं. नंतर त्यास कर्माचा दोष नाहींच, सबब कर्मठ गृहस्थाश्रम करूनही असत. कारण गृहस्थाश्रमापासू-

नच स्वतःचे व दुसऱ्याचे देहासच दैहिक व मानसिक सुख मिळें. त्यांत राहणारा तो ज्ञानी असून कर्म करणारा म्हणजे कर्तुमकर्तुम् वैगैरे असून स्वतःचे देहांत व दुसऱ्यास नाना तंहेने उपयोगी पद्धन वलण लावून देण्याचे लायकीचा होत असे. व म्हणूनच त्या वेळेस ब्राह्मणच सगुण देव, ब्राह्मणच श्रेष्ठ, ब्राह्मणच आज्ञापक, ब्राह्मणच सर्वपूज्य, असा प्रत्यक्ष साक्षात्कार होता. आतां ब्राह्मण हा केवळ जन्महक्कच म्हणजे नामशेषच आहे. वाकी त्याची आज लायकी पाहतां थूः त्याचे आठवणीवर !!! असा गृहस्थाश्रम म्हणजेच मुख्य हेतु जो ज्ञान—तत्त्वज्ञान—तो आपला सुदूरं न देतां दुसऱ्याचे साधनास मदत करणे, म्हणजेच, राज्य, गृह, धन, दारा, जमीनजुमला, वेद, शास्त्र, पुराणे, कथाकीर्तन, तमाशे, सर्व बरें व सर्व वाईट यांचा उपभोग घेऊन न घेतल्यासारखे असणे. हें घडणे फार फार मुट्किलीचे आहे. अति अभ्यासाने व काळांतराने मनुष्य मूळ विसरून फांदीसच मुख्य मानून गुंगतो. व तसें ज्ञाल्यावर नाना यातनांचे आहारी-जातो. तसें ज्ञाल्यास भाविकांस चुकीची भाफी करून पुढा ताळ्यावर आणण्यासाठी दुसरा वर्ग म्हणजे ज्ञानी गृहस्थाश्रमी, किंवा ज्ञानी वनवासी, वानप्रस्थी, किंवा संन्यासी, उपयोगी पडतो. हे वनवासी एकाच जन्माचे असोत, किंवा देह घेऊन न घेतल्यासारखे म्हणजे अवतारी असोत. अशा पुरुषांची म्हणजे अवतारांची गरज पडतांच ते. ते हजार असतातच. गरजेवांचून मात्र असत. गरज म्हणजेच श्रद्धावानांचा धार्वा; व श्रद्धा ही एका न्या भागांते असतेच, ती म्हणजेच हिंदू

धर्म कधीही बुडत नाही. चूक शाल्यावरही पश्चात्ताप व श्रद्धा यांनी सुक्त जे नस्तात, ते आपआपल्या कर्मप्रिमार्णे दुःखें भोगित असतातच. व त्यांचेच आधारावर कालियुग आहे. ज्या काळांत असे फार व तसे थोडे त्या कालासच 'कालियुग' म्हणतात. ज्ञानापासून ज्ञान वाढून ज्ञानांतच लय पावते. व अज्ञानापासून अज्ञान वाढून अज्ञानांतच लय पावते. ज्ञानी ते महान महान शास्त्रे व ज्ञानभांडारे काढितात. व अज्ञानी ते त्याच शास्त्रांचा दुरुपयोग करून शौचकूप रचितात. ज्ञानापासून हवे ते होते; म्हणजे इकडचा डोंगर तिकडे करणे, पाण्याची जमीन, जमिनीचे पाणी, आगगाडी, तारायंत्रे वैगरे वैगरे. परंतु, हे करणे म्हणजे तत्त्वज्ञान नव्हे; तर अज्ञान होय. या अज्ञानाचा उपयोग जर, कर्मप्रिमार्णे, ज्ञान करून घेण्याकडे केला, तर त्यासच ज्ञानांश म्हणतां येईल. नाहीतर तेंच नकाराचे म्हणजे पूर्ण अज्ञानाचे मूळ आहे. ज्ञान म्हणजेच मोक्ष व अज्ञान म्हणजेच नर्क. कोणत्याही शास्त्रांतून हीच पूर्णता असणे म्हणजे हेच ज्ञान होते. व हीच अपूर्णता असते तेबां नर्क म्हणजे अज्ञान होते. पूर्वीचे ऋषिवर्ग क्षत्रियांस या रूपाने फार उपयोगी पडत.

ज्ञानांत नाना पायन्या आहेत व अज्ञानांतही नाना पायन्या आहेत. एके पायरीपासून दुसरे वरचे पायरीकडे पाहिले म्हणजे तीच उच्च ठरते. अखेरीस दोन्ही भाग एकच होतात. कारण जे जे आहे, त्यास लय आहेच. व लय म्हणजेच आलेले ठिकाणी गेल्यावाचून मार्ग नाही. कारण त्या विराहित दुसरे कोठेही गेले तरी ती वाढ होईल, लय नव्हे. मुन्हां मुलाशी येणे म्हणजेच ती गति

वर्तुलाकार आहे. गति वर्तुलाकार म्हणजेच आकार वर्तुलाकार, आकार वर्तुलाकार म्हणजेच रंग वर्तुलाकार. आकार म्हणजेच दृश्यता; व गति म्हणजेच नाद, रंग, रूप, गति, स्थिति, लय, उत्पत्ति, वैगेरे; त्याचे आधीं अनेक असरंग्य जडस्वरूप तर्चें. हीं हीं सर्व वायूचेच म्हणजे मायेचेच म्हणजे मनाचेच सेळ.

ऊर्ध्वगतीचे सेळ ते, अज्ञान म्हणजेच जड अभवां विनाशी होत. व सर्वीरहित स्थिति जी ती कैवल्यवस्तु अविनाशी होय; तो ईश्वर. तो आहे म्हणूनच पुढील सर्व आहे. तो नाहीं तर पुढच्यास थारा नाहीं; जसें सत्य आहे म्हणून असत्य आहे. मात्र तो अविनाश म्हणजे खरा, व हें अंगभूत सनाश म्हणजे खोटें. म्हणजेच द्वैत खोटें व अद्वैत खरें. सगुण हें निर्गुणाची छाया म्हणावी हें भाषेस्तव झालें. बाकी निर्गुण लिहितां, बोलतां, चालतां, सांगतां, देतां, घेतां येणार नाहीं. छायेतत्त्व असतां प्रत्यक्षाची गट्प कशी मारावी? व प्रत्यक्ष झाल्यावर छाया हें नांव तरी कोठले? छाया म्हणजेच माया, म्हणजेच अज्ञान, अम. मग ते थोड्याफार प्रमाणानें पुढे खूप वाढत गेले की, त्यातच ब्रह्मा, विष्णु, महेश, व स्वर्ग, नर्क, पाताळ, पुण्यपाप, वैगेरे वैगेरे अनेक भास झाले. एकंदर पाहतां सर्व थोड्याफार प्रमाणानें अज्ञानच. मात्र स्वालचे पायरीचे आधारानें वरचे पायरीस जातां येतें. सबव साधकानें कोणत्याही पायरीस अज्ञान म्हणतां येत नाहीं; व ती ज्ञान तर नव्हेच. सबव चर्चा सोडून. तश्यावर नजर ठेऊन न नजवे पायरीचर गेल्यावर खालची आप. स्वोटी होईल, ती होऊ आवी. तसें

ज्ञाल्यावचून बुद्ध्या कर्ल नये, म्हणजे ज्ञालेसे दाखवू नये. तसा प्रयत्नांत फक्त शीण मात्र होऊन स्थानित्रष्टुता किंवा मुकाम होईल.

असो. खरी वस्तु पाहतां ज्ञान, अज्ञान, ब्रह्मा, महेश, गंगारीर्थ पुण्यपातक, अमुक तमुक, या सर्वांचे पलीकडे म्हणजे ठिकठिकाणी कोंदलेली आहे. ती सतत आहे. सर्वत्र म्हणजे आहे ती तीच आहे. ती विवेकानें, कर्मानें, अभ्यासानें, सत्संगानें, निश्चयानें, उत्तम म्हणजे गुरुकृपेने, वैगेरे अनेक मार्गानीं ओळखावी, म्हणजेच अनुभवून पलीकडे पडावै. म्हणजे छायेतून म्हणजे मायेतून पलीकडे म्हणजे ठिकचे—ठिकाणी स्वस्थ व्हावै, म्हणजेच मन मारून टाकून अम जिंकावा. मायेत किंतीही गमजा केल्या, दगड बोल-विले किंवा आगी—तारायंत्रे काढिली तरी ती मायाच. शार्खे, पुराणे, लढाया, विद्या, कला, अमर्केतमर्के, किंतीही केले तरी तें सर्व मायाच. ही माया, जो तींत असून नसव्यासारखा भोगतो, त्याचें काय विचारावै? तो साक्षात् सद्गुरु, सगुणदेव, दस्तु-मित्र, सगुण व निर्गुण; त्यास नित्य भजावै. अन्य सर्व विसरावै. जो आपण भोगतो, दुसऱ्यास देतो, दुसऱ्यास आपणच करितो, त्याची वाहवा काय सांगावी? एकंदरीत लिहून भागत नाहीं; दाखवून वा ऐकवून भागत नाहीं; पाहून नाहीं, कशानेंच नाहीं. फक्त जाणिवच पेरली पाहिजे. जसें स्वमांतील एका मनुष्यास दुसऱ्या स्वमांतील अथवा जाग्या मनुष्यानें किंतीही जरी पहिल्याचे स्वमा-विरुद्ध सांगितले, ऐकविले, पाहविले, वैगेरे, तरी काय उपयोग होणार? तो जागाच ज्ञाला पाहिजे. तेव्हां तें स्वभ तो खोटें मानलि. त्याप्रमाणेच हा न्याय आहे. ज्ञा काळज्ञोपेतून ज्याचें

त्यानें जागेच ज्ञालें पाहिजे. आतां जाणीव पेरिली पाहिजे, ती तर वर लिहिलेसारखे संद्रुंचेच हाती; म्हणजे आपलेच हाती. सबव गुरुकृपाच श्रेष्ठ आहे. व ती मिळविष्याचे मार्ग जे उत्तम ते वेदशास्त्रांत आहेत. सबव वेदशास्त्रेच श्रेष्ठ. ते मार्ग सगुणमूर्ति, म्हणजे साकार दगडाच्या अथवा कसल्या तरी, यांचे मार्क्षित लाभतात. व दगड जागचे जारी राहून वस्तु प्रकट होते. सबव साधकानें काय किंवा सिद्धानें काय, सगुण सोडूंच नये. निर्गुण पहावें, अनुभवावें, व्हावें; व सगुण सदैव भजावें व भजवावें. भोवतालीं अवघा भास आहे. तो जितका वाढतो, तितका जड होत जातो, व जितका कमी होत जातो, तितका चैतन्य पावत जातो, व वायुरूपी स्थिरावतो. या वाढीचे व स्थिरावण्याचे गतीसिच माया असें म्हणतात. दुसरीसु सुमाया, पुण्य, सुर्कर्म म्हणतात, व पाहिलीसु कुमाया, पातक वगैरे म्हणात. वस्तूरी मिळण्यास्तव जें योग्य कर्म निष्काम केलें तें पुण्य; व वस्तु विसरून जें सकाम केलें तेंच पातक. एवंच गुरुकृपा काय, कोणर्टेही. काय, साधरें म्हणजे कर्मच श्रेष्ठ आहे. कर्माविण कुठे काहीच नाही. तें कर्म उत्तम तज्जेने सदैव निष्काम भाविकपरें कररें व त्यासाठी देह सुरक्षित ठेवरें—कारण, सुरक्षित देहावांचून कर्म होणे नाही—म्हणजे उत्तम गृहस्थाश्रमी होणे हें श्रेष्ठ आहे. आतां कलीत तें विशेष दुस्तर ज्ञालें आहे हें खरें. परंतु साधकानें प्रथम घाव सालेच पाहिजेत. मग सहजच दया, क्षमा, शांति, ऋद्धिसिद्धि वगैरे दासी होऊन सर्व कामना पूर्ण होतात. साधकास चित्तके अवश्य व अवघड तितके शक्य व सवघड आहे. सबव

होईल तें करून उत्तम कर्मासाठी देह उत्तम ठेवून सदैव उत्तम कर्म करणे व करविणे हेच श्रेष्ठ. मंगु गुरु येतो, ढोर येते, सर्व येते, कृपा होते; व सर्व सुटून ठिकचे-ठिकाणीं स्वास्थ्य होते. दुसरे बाजूने म्हणजे पातकाने, अभावाने ही तड लागते. परंतु, ती तड लागलेली पुन्हा गति घेते, व गति ती पातकाकडे च, म्हणजे थोडथोडे पुण्याकडे होत जाते. पातक म्हणजे च दुःख व पुण्य म्हणजे च सुख. सध्या भावेत ज्याक मरण म्हणतात, त्याचा खरा अर्थ जन्म असा आहे. व जन्म म्हणजे खरा मृत्यु. (मृत्यु दोन प्रकारचे आहेत: देहमृत्यु; व दुःख, वेअबू वर्गे. तसेच मुक्तीचे दोन प्रकार: एक सदेह मुक्ति व दुसरी देह पडल्यावर मुक्ति. पाहिले दोन्ही मृत्यु पातक्यासाठी, व दुसर्या दोन्ही मुक्ति हरिहर उदाशासाठी.) बाकी ज्ञानी तो या मरणाचे आर्धीच मरून जातो. हेच सर्व कर्म करणे तें देहावांचून शक्य नाही. सबव देहीच श्रेष्ठ. त्यांत मानवदेही विशेष श्रेष्ठ. कारण त्यास विवेक, व सारासार-विचार आहे. व इतर देही स्वभावापलीकडे म्हणजे कांही अंशी जडकर्मापलीकडे जाऊ शकत नाहीत. ही शक्ति मानवांत आहे. म्हणूनच तो नराचा नारायण होऊन श्रेष्ठ होतो. त्या शक्तीचा उपयोग असा न करितां जे नर उलटच करितात, ते भक्तुन दुःखामीस बळी पडून नीच देहाहूनही नीच ठरतात. त्यांस आकार मनुष्यांचा असला म्हणून ते मनुष्य नव्हत. त्यांचेपेक्षां खर फार वरे.

वर जे आपणासारम्भे करणेर सद्गुरु सगुणदेव सांगितले, त्यांसच तुकारामाने साधु म्हटले आहे. व कुठें कुठें साधु याचा अर्थ वस्तु असाही आहे. असा जो परब्रह्मसाधु श्रीमौनीस्वामी तोच गा-

दासास प्रिय, तोच सखा, तोच सोहरा, मामा, ताता, बंधु, ताई, सर्व तोच. आवांतर कावळे कितीही श्रेष्ठपण मिरवूं लागले तरी ते दासास ओकारीप्रमाणे आहेत. मग ते राजे असोत वा प्रजा असोत, अल्लीकडचे फक्कड विद्वान् असोत, वा लंगोच्चे असोत, कसेही असले तरी ज्यांनी अधिक × × ची पाटी डोईवर घेतली त्यांस अधिक प्रिय कसा मानूँ? तस्मात् श्रीमौनीस्वामी, श्रीरामभटजी, श्रीअकल कोटकर, श्रीदक्षिणामूर्ति, तुका, रामदास हेच सर्व श्रेष्ठ. व त्यांच्यानं पुण्यकृपेन हें लिहिले. त्याचा मुमुक्षु उपयोग करून घेवोत; व ही सेवा श्रीचे चरणी समर्पण असो. श्रीमौनी-अवलियाकी जय !

वर लिहिले की, अमुक असें करावें व तमुक तसें करावें, हें असें आहे व तें तसें आहे, हें सर्व खरें. परंतु तें करावें कोणी? तर, कोणत्याही कामांत हात घालण्यास प्रथम श्रद्धा पाहिजे. नंतर हुरूप उत्पन्न होऊन मनुष्य कामास लागतो. एरवी मनुष्यमात्रास कष्टाची गोडी नाही. इतकेच नाहीं, तर उलट फार कंटाळा आहे. वरें, ही श्रद्धा उत्पन्न व्हावी कशी? तर, तिचे नाना मार्ग आहेत. ते असेः—कोणी पाहून श्रद्धावान् होतात, कोणी दावानि, कोणी दंभानि, कोणी निराशेनि, भीतीनि, आशेनि, कोणी कशासाठी, वैगेरे वैगेरे. परंतु दर मनुष्यास खात्रीनि श्रद्धा ही उत्पन्न होणारच असा एर्कच मार्ग आहे: तो दुःख. दुःखासारखा गुरुच नाही. मनुष्य कितीही कसलाही बलिष्ठ असला तरी त्यास दुःख हें ठेवलेलेच आहे. तें जसजसें असला होत जाईल, तुसतसा तो निराश व चानो, व सुखाचे आशेने कोणी कांही सांगेल विचारी असेल तो योग्य

ठिकाणी श्रद्धा ठेवितो, व अविचारी ठेंचा खाऊन खाऊन शहाणम होतो. कोणी दोन चाबुकांनी उमजतांत, कोणी काटेलगाम-जेरबंदावांचून एकत नाहीत. परंतु, एकंदरीत, श्रद्धावान् होतातच. असो; आतां, दुःखांत तरी परमावधीचे दुःख म्हणजे मृत्यु. या मृत्यूचे यातनी-समर्थी तर प्रत्येक प्राणी श्रद्धावान् होतोच होतो; व श्रेष्ठ शक्ति जी ईश्वर तिकडे वळतो. आतां हें जर खरें आहे तर शहाण्याने दुःख घेण्याचे आधीच श्रद्धावान् असावें हें किती उत्तम? श्रद्धेचे माहात्म्य काय सांगावें! श्रद्धा आली तेशें सर्व आलें, पूर्वी मोठा, लाभाचा आशीर्वाद म्हणजे “श्रद्धावान् भव” हा मानीत; व आपल्या प्रत्येक ग्रंथांत, कथनांत वैरे अखेरीस, मध्यें, व अंतीं, कुठें तरी ईश्वरावर हवाला व श्रद्धा हें निघाल्यावांचून एकही प्रथ नाही. अश्रद्धा म्हणजेच सर्व पातक, व श्रद्धा म्हणजेच सर्व पुण्यसार, असा पूर्वापार ग्रह चालत आला आहे तो फारं पौक्क आहे. असो. आतां गुरु कोणी व्हावें व शिष्य होण्यास लायक कोण तें पाहूँ: वर जे श्रीमौनीमहाराजांसारखे लिहिले, त्यांच्यासारस्त्यांनीच गुरु व्हावें; व जो चोहांकङ्गन त्रासून निराश होऊन संसारास पूर्णपर्णे विटला व शरणलीन झाला, तौच शिष्य होण्यास लायक. वाकी शिष्यांचे व गुरुंचे कळप हजारों दिसतात. ते फक्त गवत खाऊन ग्रजोत्पादन करण्यापुरतेच. असा जो योग्य त्यासच योग्य तो उपदेश सहुरुंनी घावा. अवांतरांचे कानीं उपदेशाची मात पळू देऊ नये. कारण त्यापासून उभयतांसही वंध्यामैथुनाचा शीण होऊन भयंकर दुःख लोटणार; त्याच काळांत दुसरें उचित कर्म होण्याची हानि होणार; व शिवाय सर्वाहून अति वाईट तोटा तो

हा कीं, अश्रद्धावान् जे वैल ते सटुपदेशाचा उपयोग वाईट तळ्हेने करून जास्त अश्रद्धावान् मात्रे होऊन दुसऱ्यासही अश्रद्धावान् करितात; व तात्पुरती खण्याची हेलना होते. आर्धी या पृथ्वींत वैलांची संख्या फार आणि नरांची थोडी. तशांत या कालियुगात तर वैल फारच फार, म्हणजे बहुतेकच; व नर अगर्दीं अगर्दीं कचित्-ते द्या लेखकासारखे. तस्मात् धर्मपुस्तके वैगैरे गुप्त ठेवणे हेच फार श्रेयस्कर. त्यांपासून होणारा फायदा तो तर होतोच, व तोटा मात्र रोखला जातो. अलीकडे धर्मपुस्तके छापून प्रसिद्ध होऊं लागलीं आहेत, हा मोठा देशावर उपकार असे गाढव मानितांत. परंतु ही चूक आहे. फायदा वरकांती सहस्रपट दिसत असेल. परंतु मूळ तथ्याशीं जो तोटा होत आहे तो नाश केल्यावांचून राहणार नाहीं. असो. तस्मात् धर्माचार गुप्त असणेच योग्य. पातिव्रतेची × × कांसोळ्यांत ज्ञांकून पदयांतच असली पाहिजे. व ती योग्य काळीं योग्य पुरुषासच मिळते. जिथे पातिव्रत्यभागच नाहीं तीस उघडी करून बावल्यखणीत सिडींत टांगून ठेविली तरच ठीक. असो. विशेष काय व किती व कृशास लिहावें. एवंच, कोणी कोणाचा द्वेष न करिना, कोणास वाद न सांगतां श्रद्धावान् असून गुरुमार्गावर लक्ष ठेवून आचार करावा हें उत्तम. श्रीदत्त.

• सकल शून्य करूनि करीं आत्मपहाणी ॥

अखिल जगत् सासुब्यसु असत् भासणी ॥ १ ॥

मनचि देव मनचि काशी दुरितहारिणी ॥

दृत्त दृत्त दृत्त जपत् होय उन्मनी ॥ २ ॥

शुद्धिपत्र.

परिचय.

पृष्ठ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
१	१८	श्रीअनसूयमातेवे	श्रीअनसूया०
४	१२	लक्ष्मीबाई	लक्ष्मीबाई०
		कविता	
		अशुद्ध	शुद्ध
पृष्ठ	अभंग	सनित् हा निदानंद	सन्धि॒ हा निजा०
६	६३	सामा	सांबा
१८	५९	मज	जड
१९	७६	वांकूड	वांकुडे०
२२	४९	पोछीले	पांचीले०
२६	२८	लोलावल गडबड	लोलावले गडबडा०
४६	९०	भायासी	भायासी०
६४	१३९९	जरीद्रिज	जरी द्रिज
८६	१४	तच	तूच
९०	२७	झिजवित	झिजविन
९२	८१	देवहूति	अनसूया०
९४	६५	माझा	माझी०
१०५	७२	वोदे	देवा०
१०६	२४०७	दुज	दुजे०
१११	२६	काचनाची	कांचनाची०
११३	६९	राडेचे	रांडेचे०
११४	९०	जावरे	जावे रे०
११५	१२	कक	कैक
२२६	९१	पा नी	पाहूनी०
"	९३	बोच	बोच०
१३६	२१	प्राइया	माझ्या०
१४०	२०	शूम्य	शून्य०
१४१	३६	ता	तो०
१४८	३४०५	कळा	कुळा०
१७७	५	एका	एका०
१७७	१४	मानास्वामीच्या०	मौनी०
१८०	७९	तलता	तैलता०
१८१	१४	ताप	तापे०
२८८	४७		

पृष्ठ	अमंग	अशुद्ध	शुद्ध
१९७	६३	भजला	भजलो
२०६		अनाथना	अनाथता
"	३९	•ह्या	ह्या
२१०	६५	डोक	डोके
२२१	६७	पायांवत	पायांवर्त
२१२	४९०८	ब	बरे
२१३	१९	प्रेम	प्रेमे
२१५	६२	रंगशळा	रंगशिळा
"	६६	अमर जा	अमरजा
२३७	८८	उपम्येम्य	उपयोग
२४६	५६९९	फाल	फोल
२५३	७४	द	दत्तू
२५४	८५	जीव	जीवे
"	५३०५	दत्तांच्या	दीनांच्या
२८५		सेवायाज्ञा	सेवायाज्ञा
२९०	२८	सवा	सर्वे
२९१	६७	काण शिरजार	कोण शिरजोर
"	२८	हरल तणे	हरले तणे
३१०	७१९७	शाभने	शोभेन
३२०	३४	शीणलासा	शीणलास
३२५	५१	तीवच	तीविच
३३२	२९	महैव	महैव
३३४	५७	कक	एके
३३८	७५	हाल	होइल
३४७	१७	मल	मूल
३५३	१ पद	अहील्या	अहिल्या
३५५	७ "	करीतो	करितो
३५६	१२ "	तय	तव
३६३	३१ "	एकातावरि	एकांता०
३६६	४१ "	सुखासहि	सुखाहि
३८८	१०० "	सुगुणी	सुगुणि
४०५	१५३ "	साव	सांव
४४०	१७ ओल	करिना	करिता०

सूचना—छापताना कांहीं प्रतीत मात्रा, उकार, अनुस्वार उडाले आहेत,
त्या त्रुका येथे दाखविल्या नाहीत.